DOCUMENT RESUME

ED 427 542 FL 025 738

AUTHOR	Fredson, Alice, Ed.; Mann, Mary Jane, Ed.; Dock, Elena, Ed.; Wyman, Leisy Thornton, Ed.
TITLE	Kipnirmiut Tiganrita Igmirtitlrit = Qipnermiut Tegganrita Egmirtellrit = The Legacy of the Kipnuk Elders.
INSTITUTION	Kipnuk Traditional Council, AK.; Alaska Univ., Fairbanks. Alaska Native Language Center.
ISBN	ISBN-1-55500-071-1
PUB DATE	1998-00-00
NOTE	385p.
AVAILABLE FROM	Alaska Native Language Center, University of Alaska Fairbanks, P.O. Box 757680, Fairbanks, AK 99775-7680 ($19).
PUB TYPE	Collected Works - General (020)
LANGUAGE	Yupik
EDRS PRICE	EDRS Price MF01 Plus Postage. PC Not Available from EDRS.
DESCRIPTORS	*Alaska Natives; Antisocial Behavior; Ethics; *Folk Culture; Indigenous Populations; *Moral Values; *Oral Tradition; Social Behavior; *Sociocultural Patterns; Uncommonly Taught Languages; *Written Language; Yupik
IDENTIFIERS	Alaska; *Yupik Eskimos

ABSTRACT

This volume contains 31 narratives traditionally told by Kipnuk (Alaska) elders, printed in both the Moravian and modern writing systems, without English translation. The elders relate rules of ethical behavior, prohibitions and commandments, and warnings against committing transgressions. The stories reveal the results that ensued from adherence to or violation of these rules. The book is intended as a resource for anyone interested in either the cultural aspects of the stories, or for comparison of the writing system developed by missionaries a century ago with the modern system currently used in most classrooms. (Author/MSE)

****
* Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
* from the original document. *
****

ED 427 542

Kipnirmiut Tiganrita Igmirtitlrit
Qipnermiut Tegganrita Egmirtellrit
The Legacy of the Kipnuk Elders

Narratives by the Kipnuk Elders

U.S. DEPARTMENT OF EDUCATION
Office of Educational Research and Improvement
EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)
This document has been reproduced as received from the person or organization originating it.
Minor changes have been made to improve reproduction quality.
Points of view or opinions stated in this document do not necessarily represent official OERI position or policy.

PERMISSION TO REPRODUCE AND DISSEMINATE THIS MATERIAL IN MICROFICHE AND IN ELECTRONIC MEDIA FOR ERIC COLLECTION SUBSCRIBERS ONLY HAS BEEN GRANTED BY
M. Krause
TO THE EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC).
2A

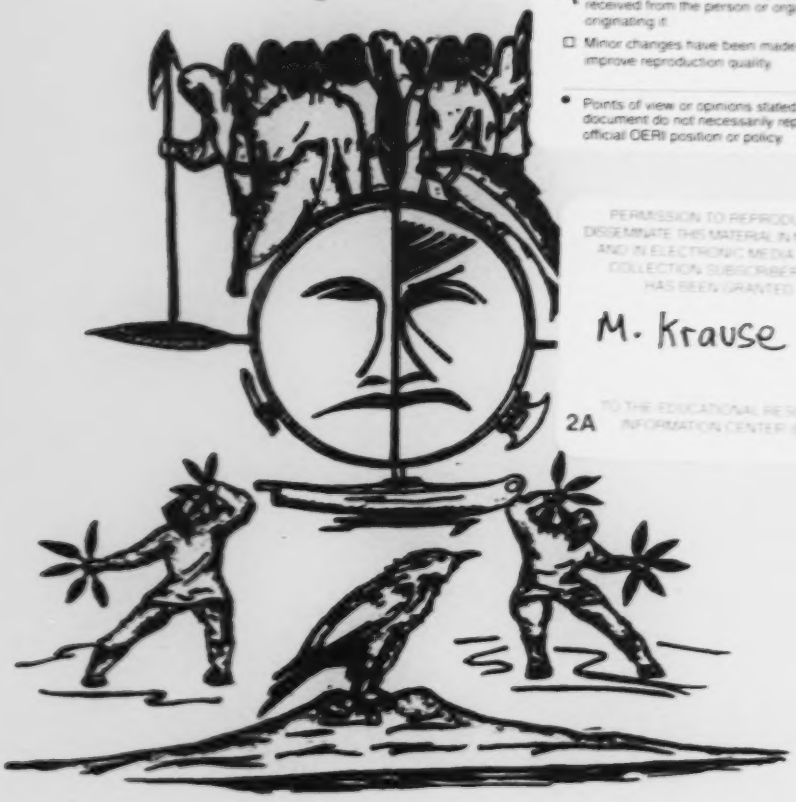

Edited by
Alice Fredson, Mary Jane Mann, Elena Dock,
and Leisy Thornton Wyman

PL 025138

2 BEST COPY AVAILABLE

Kipnirmiut Tiganrita Igmirtitlrit
Qipnermiut Tegganrita Egmirtellrit
The Legacy of the Kipnuk Elders

Edited by
Alice Fredson, Mary Jane Mann, Elena Dock,
and Leisy Thornton Wyman

Kipnirmiut Tiganrita Igmirtitlrit
Qipnermiut Tegganrita Egmirtellrit
The Legacy of the Kipnuk Elders
© 1998
Kipnuk Traditional Council
Alaska Native Language Center
Printed in the United States of America
All rights reserved

Edited by
Alice Fredson, Mary Jane Mann, Elena Dock,
and Leisy Thornton Wyman

Elmer E. Rasmuson Library Cataloging-in-Publication Data

Kipnirmiut tiganrita igmirtitlrit = Qipnermiut tegganrita egmirtellrit = The legacy of the Kipnuk elders / by Alice Fredson ... [et al.].
In Central Yupik
Even numbered pages are in Moravian writing system, odd numbered pages are in Modern writing system.
1. Eskimo language — Readers. 2. Eskimos — Folklore. 3. Yupik mythology — Alaska — Kipnuk. I. Fredson, Alice. II. Kipnirmiut tiganrita igmirtitlrit. III. The legacy of the Kipnuk elders.
PM21.Z73Q57 1998

ISBN 1-55500-071-1

First Printing, 1998 1,000 copies

Kipnuk Traditional Council
Kipnuk, Alaska 99614

Alaska Native Language Center
University of Alaska Fairbanks
P.O. Box 757680
Fairbanks, AK 99775-7680

Umyuakun

Ukut kalekat umyuakutiksugaput pingasuinun gilratlgutkilrianun: tsiuliamtinun tsiulirnimtinun ayagyuanundlo. Tayemadlo tiketarkanun kinguktletnun. Imumirpak tsiuliamta kanrutkuratuit tsagmaiyunailngut nutimtlat pitsiryarat. Tuaten tsale tsiuliamta whongkutnun igmirtsugngareluke. Tsale umyuakaput piluakautsirput irnirpak makunik tsiulirnimtinik pingkitlirput. Itlaitnun whanewha ukut kalekat umyuakutkaput. Tingruluting natlunritlkingating, yutlirmigne tsatlting, piluakaskutitingdlo tufkakutiktluke kanrutkitlruit litnauranun. Tsamik awalisarpiknating, tsale akingitlirkamignik umyuartikifkinating. Nakmen kanruyutsing aturluku, whaten kanrumalria, "Yumguk tang kinkikne kanrutitukai, natlunguarpiknake." Nanginruluku ukut kalekat tsale umyuakutkaput mai natlimtine ayagyuaritnun Kipnirmiut, kinguktlirkaitnundlo, tsingumaluke letiskitluke umyuartunirmik natlunritiskitlukidlo nakmen pitsiryaramtinik.

Umyuaqun

Ukut kalikaat umyuaquteksugaput pingasuinun egilrallgutkelrianun: ciuliamteñun ciulirnemteñun ayagyuanun-llu. Tayima-llu tekitarkanun kinguqliitnun. Imumirpak ciuliamta qanrutkuratuit cagmayunailnguut nutemllaat piciryarat. Tuaten cali ciuliamta wangkutnun egmircugngariluki. Cali umyuaqaput piluaqaucirput ernerpak makunek ciulirnemteñek pingqellerput. Ellaitnun waniwa ukut kalikaat umyuaqutkaput. Tengruluteng nallunrilkengateng, yuullermeggni calteng, piluaqaasquteteng-llu tuvqakutekluki qanrutkellruit elitnauranun. Camek avalissa'arpek'nateng, cali akingellerkameggnek umyuarteqevkenateng. Nakmiin qanruyutseng aturluku, waten qanrumalria, "Yuum-gguq-tang kenkek'ni qanrutetukai nallunguarpek'naki." Nangenruluku ukut kalikaat umyuaqutkaput maa-i nallemteñi ayagyuaritnun Qipnermiut, kinguqlirkaitnun-llu, cingumaluki elicesqelluki umyuartunermek nallunricesqelluki-llu nakmiin piciryaramteñek.

Ukut Kalikat Imait

Kiatuak – Atirtaiyagak 2
Kanganak – Nunatlrit 22
Kanganak – Pesuryarak 30
Anigaram Yutlminek Kanemtsia 46
Anigar – Litnautlirkamun Alirkun 64
Anigar – Nunivarmiut Tsiuliarat 68
Anigar – Angatlkum Umyuartlugtsetlra 74
Anigar – Nirilrenkuk Ekvatlrak Uksuarmi 80
Anigar – Kwegpagmiut 88
Anigar – Anvigmiut 94
Atluram Kanemtsia 104
Atlurak – Alirkun 118
Atlurak – Yagyarat 122
Ikatak – Aka Tamane 134
Ikatak – Kasutsarak 152
Ikatak – Yuralatlrat 158
Ikatak – Tulukaruk 168
Kitlpauralria – Alirkun 182
Kitlpauralria – Apanugpak 204
Kitlpauralria – Nakatsut Ayautitlrat 210
Kitlpauralria – Angatlkut, Patsak 222
Kitlpauralria – Kiglunik 238
Tsikegam Yutlirmenik Kanimtsia 256
Tsikegak – Tlam Ayukutsia 274
Tsikegak – Kasgik 284
Tsikegak – Nakatsiuryarak 294
Takuskuak – Irneyarak 298
Mesam Yutlermenik Kanimtsia 304
Putukuilnguk – Neksuryarak 316
Kakiur – Kaitlrat 324
Kusauyak – Kanektsartsuli 344

Ukut Kalikat Imait

Qiatuaq – Atertayagaq 3
Qanganaq – Nunallret 23
Qanganaq – Pissuryaraq 31
Anigaraam Yuullminek Qanemcia 47
Anigar – Elitnaullerkamun Alerquun 65
Anigar – Nunivaarmiut Ciuliarat 69
Anigar – Angalkum Umyuarrlugcillra 75
Anigar – Nerelriinkuk Iqvallrak Uksuarmi 81
Anigar – Kuigpagmiut 89
Anigar – Anvigmiut 95
Allurraam Qanemcia 105
Allurraq – Alerquun 119
Allurraq – Yagyarat 123
Ik'atak – Ak'a Tamaani 135
Ik'atak – Kassuucaraq 153
Ik'atak – Yuralallrat 159
Ik'atak – Tulukaruk 169
Qelpauralria – Alerquun 183
Qelpauralria – Apanuugpak 205
Qelpauralria – Nakacuut Ayautellrat 211
Qelpauralria – Angalkut, Paacaq 223
Qelpauralria – Kegluneq 239
Cikigaam Yuullerminek Qanemcia 257
Cikigaq – Ellam Ayuqucia 275
Cikigaq – Qasgiq 285
Cikigaq – Nakaciuryaraq 295
Takuskuaq – Imiyaraq 299
Miisaam Yuullerminek Qanemcia 305
Putukuilnguq – Neqsuryaraq 317
Qakiur – Kaillrat 325
Qussauyaq – Qanikcaarculi 345

Ayagniun

Kipnirim kaitlun ayokutsian kanrutkumatlra

Kipnik yupet nunakat, yugtutatsingkirtuk tesitsam avga yuinak kulmik tsiptluku (530). Mamtiretlrim ungalalirnirane wetalune, tuakin tlakun yaksigtalune tayema yuinat tatleman (100) mile-at nunetne. Imarpem Bering Sea-m tsinene, Nunat piurtitlrut 1930-m tsiungane. Tsalitmiutlirnik Tsitsingmiutlirnikdlo yungkirtuk. Kipnirmiut nutim ake yungnakutikitlrunritat. Akingyaratdlo tsaliat pinritsunaitlkifkinake. Nunane pitsirkiutit litnaurumatlirkakdlo itlkartsimalatlrut kuyurtluting arinkertutiktluke, igausngafkinating kankainartigun. Ukakfagun taugam igausngaiyuartluting tsat. Tsiulirnirit kigtsikumaut natlunritnarkilret kimangkastikngatsiting imumirpak kaitlun yutlirkam ayokutsian.

Tsale mai amtlirtigun tangrugut imumirpak Yupet pitsiryarait. Yut umyuatlgutiktluting artsakalret tsiuktliuluke piwakait imumirpak yuyaramtine pitsiryarating: tufkakelatlting ilamignun, kigtsiktlirkat tsiulirnirit nunadlo. Yungnakutsikat pisurturluting pitlirting imarpigmiutarnik, ikfaryarak, kayangusuryarak, niksuryarak mitlkuligtsuryarakdlo. Tsiuliamignik letitlting tsaleyarat, tsalenguaryaratdlo tsale mai atularait. Mingkarnik, aliumatnik, malagaiyanik, morokanikdlu piliaktluting. Kasartarnik aturanik sapakenikdlo atulangirming tsale Yupet nutim atutukaitnik aturaktluting: kaspernik atkugnik pilugugnikdlo. Ilait taugam pitsiryarat tamarluting: yuraryarak, yagyarat atlatdlu aka pitsiryaratlret.

Nunamtine yuyarak tsimirpagtuk tsiuliamta yuyaratlratsitun ayukinrirlune. Akatlaurtitlret nikakat angutit arnatdlo awukurutifkinating wetalatlrat, kasgidlo nunat kuyurtarviktutlrat, kalarutsewiklatlrat ayagyuanun, tsaliwiktlukudlu. Ernirpak ilakitlret wetatlgutkilangut nime. Kuyurtarvinglutingdlo agaiyuwigmik litnaurvigmikdlo. Litnaurvilitlruluting Kipnerme 1930-m iluani. Kingan kasatun litnauraktluting. Toidlo 1971-m iluani Yupigtun kaniryarak litnaurutkumakdlune mikitlritnun litnaurat.

Ayagniun

Qipnerem qaillun ayuqucian qanrutkumallra

Qipneq Yupiit nunakaat, yugtutacirluni tiissicaam avga yuinaq qulmek cipluku (530). Mamterillrem ungalalimerani uitaluni, tuaken ellakun yaaqsigtaluni tayima yuinaat talliman (100) mile-at nuniitni. Imarpiim Bering Sea-m ceñiini. Nunat piurtellruut 1930-m ciungani. Cal'itmiullemek Cicingmiullemek-llu yungqertuq. Qipnermiut nutem aki yuungnaqutekellrunritaat. Akingyarat-llu caliat pinricunailkevkenaki. Nunani picirkiutet elitnaurumallerkaq-llu elkarcimalallruut quyurrluteng arenqiirtuutekluki, igausngavkenateng qanqainarteggun. Ukaqvaggun taugaam igausngayaurrluteng cat. Ciulimeret qigcikumaut nallunritnarqelriit qemangqastekngaceteng imumirpak qaillun yuullerkam ayuqucian.

Cali maa-i amllerteggun tangrruugut imumirpak Yupiit piciryarait. Yuut umyuallgutekluteng arcaqalriit ciuqliuluki pivakait imumirpak yuuyaramteñi piciryarateng: tuvqakilalteng ilameggnun, qigciklerkaat ciulimeret nuna-llu. Yuungnaquciqaat pissurturluteng pillerteng imarpigmiutarnek, iqvaryaraq, kayangussuryaraq, neqsuryaraq melqulegcuryaraq-llu. Ciuliameggnek elitelteng caliyarat, calinguaryarat-llu cali maa-i atularait. Mingqaarnek, aliumatnek, malagg'aayanek, muruqanek-llu piliaqluteng. Kass'artarnek aturanek sap'akinek-llu atulang'ermeng cali Yupiit nutem atutukaitnek aturaqluteng: qaspernek atkugnek pilugugnek-llu. Ilait taugaam piciryarat tamarluteng: yuraryaraq, yagyarat allat-llu ak'a piciryarallrit.

Nunamteñi yuuyaraq cimirpagtuq ciuliamta yuuyarallracetun ayuqenrirluni. Ak'allaurtellriit neq'akaat angutet arnat-llu avukuurutevkenateng uitalallrat, qasgi-llu nunat quyurtaarviktullrat, qalarucivikluku ayagyuanek, calivikluku-llu. Ernerpak ilakellriit uitallgutkelangut nem'i. Quyurtaarvingluteng agayuvigmek elitnaurvigmek-llu. Elitnaurvililluluteng Qipnermi1930-m iluani. Kiingan kass'atun elitnauraqluteng. Tua-i-ll' 1971-m iluani Yup'igtun qaneryaraq elitnaurutkumaaqluni

High school-at-llu tsali pilangluting irnirpak atautsime sasame. Yuyarak kankainarkun litnaurutkumanrirlune. Kisianikdlo taknimun ayagyuat ilagaukuranrirluting aka pilatlirmigtsitun. Nutimtlarnik igmirtsinik umyuartutatsiatdlo tsiulirnirit kanrutkumatutlra ayagyuanun akusvigtsimaluni yuyaram tsimitlrakun kasgimdlo tsimengitlrakun litnaurvigmik, t.v.-etdlo tangvaurangitlratgun. Aryutikngat Kipnirmiut mai ayagyuanun letiluakanritnayuktluku amtlik nutim tsiuliaming ayokutsitlrat, nutimtlatdlo pitsiryarat umyuartunarkutsiat. Artsakanruluku tsiulirnirit aryutikat Yupigtun kaniryaram tamatlirka.

Kaniryarak Kipnirme

Kipnirme yupigtun kaniryarak aturpatlularat agaiyuwigme, kanirtsitarvigme, kipusvigne, amtliritdlo nimigne. Litnaurat miktsuarat litnaulartut Yupigtun kaniryaramik sasam avgane irnirpak sasamedlo atautsime kakiutnatkamignun high school-amik. Yupigtun kaniryarak pininkurauguk, atlane Alaska-m nakmen yuin kaniryaraitne amtlinrulunedlo. Taugam toiten pingran Yupigtun kaniryarak mai arnariuk tamarenatlirka.

Alaska-m nutim yuin kaniryaraitnik tsaliwian (Alaska Native Language Center) kanrutkitlrui, 1982-ameguk tesitsat kula pingaiyunik tsiptluku (13,000) yut Yupigtun kalartitutlrutleniut, yuinaktlu tatlemanik tsipluku (25) nunani yut tamarming kantuluting. Atlrakut kulngunritarat kinguatne 1991-ame piut, kerning pingaiyunilgin (8) nunat kantutlenilret yugtun. Akimiakdlo malrugnik tsiptluku (17) kitivpatlungluting.

Kipnik-ka taukut kitivkoralret ilaksagutsekat? Mai natlunairutnguk toiten pinaiyuktluku, tamarming Kipnirmiut tsaliakinritlkatgu kaniryarak tamartsitinritingnaktluku. Amtlirit high school-ame litnaurat Yupigtun kaniryarak tsiuktliuluku kanrutsekitlrungirmigtigu, kalartilartut natlunailnguarnik apiryaranik aturluting, letiluakaumafkinake natlunarkinrit apiryarat. Whadlo lisngafkinake taringyugngafkinakedlo kanitlrit maurlurming, apaurlumingdlo. Tamatumdlo artsakanranik miktsuarat mai kitivpatlungluting. Yupigtun kaniryarak ilaita

mikellritnun elitnaurat. High school-at-llu cali pilangluteng ernerpak ataucimi sass'ami. Yuuyaraq qanqainarkun elitnaurutkumanrirluni. Kesianek-llu taqnernun ayagyuat ilagauquranrirluteng ak'a pilallermegcetun. Nutemllarnek egmircineq umyuartutaciata-llu ciulirneret qanrutkumatullra ayagyuanun akusvegcimaluni yuuyaram cimillrakun qasgim-llu cimingellrakun elitnaurvigmek, tiiviit-llu tangvaurangellratgun. Aaryuutekngaat Qipnermiut maa-i ayagyuanun eliteluaqanritnayukluku amlleq nutem ciuliameng ayuqucillrat, nutemllaat-llu piciryarat umyuartunarquciat. Arcaqanruluku ciulirneret aaryuutekaat Yup'igtun qaneryaram tamallerkaa.

Qaneryaraq Qipnermi

Qipnermi Yup'igtun qaneryaraq aturpallularaat agayuvigmi, qanercetaarvigmi, kipusvigni, amlleret-llu enemeggni. Elitnaurat mikcuaraat elitnaulartut Yupi'gtun qaneryaramek sass'am avgani ernerpak sass'ami-llu ataucimi qaqiutnatkameggnun high school-amek. Yup'igtun qaneryaraq piniqurrauguq allani Alaska-m nakmiin yuin qaneryaraitni, amllenruluni-llu. Taugaam tuaten pingraan Yup'igtun qaneryaraq maa-i aarnariuq tamariinallerkaa.

Alaska-m nutem yuin qaneryaraitnek calivian (Alaska Native Language Center) qanrutkellrui, 1982-aami-gguq tiissicaat qula pingayunek cipluku (13,000) yuut Yup'igtun qalartetullrulliniut, yuinaq-llu tallimanek cipluku (25) nunani yuut tamarmeng qantuluteng. Allrakut qulngunritaraat kinguatni 1991-aami piut, kiimeng pingayunelgen (8) nunat qantullinilriit yugtun. Akimiaq-llu malrugnek cipluku (17) qitevpallungluteng.

Qipneq-qaa taukut qitevquralriit ilaksaguciiqaat? Maa-i nallunairutnguq tuaten pinayukluku, tamarmeng Qipnermiut caliaqenrilkatgu qaneryaraq tamarcetenritengnaqluku. Amlleret high school-ami elitnaurat Yup'igtun qaneryaraq ciuqliuluku qanruciqellrung'ermegteggu qalartelartut nallunailngurnek aperyaranek aturluteng, eliteluaqaumavkenaki nallunarqenrit aperyarat. Wall'u elisngavkenaki taringyugngavkenaki-llu qanellrit maurlumeng apa'urlumeng-llu. Tamatum-llu arcaqanranek mikcuaraat maa-i qitevpallungluteng. Yup'igtun qaneryaraq ilaita

1i

natluluko. Kipnirmiut yuin toiten piskumanritsakistain, mai umyuarniurutkingluku Yupigtun kaniryaram tikitarkame kaitlun ayokirkautsia. Natlunritdlimtine kaitlun pitlrat atlat nutim Alaska-rmiut kaniryarait, natlunrirarput ayagyuat Yupigtun kaniryaramik litnaunirmik takkata, tayema atlrakut tatleman kulindlo iluatni tamaryugngauk. Ikayuangnakifkinaku wetaskumtine.

Lower Kuskokwim School District-am tsingumaiyakai angaiyukat kalarkuralaskumaiyaktluke Yupigtun inaitne. Kanirluting litnaurak letitlrunrilnguk Yupigtun kaniryaramik, tsukaitlruarkauniluku letitlra kasatun litnaurutminik. Angliarkaulunedlo pukiglune kalartistseganane atlatsitun kaniryaratgun.

Wetaskumtine kaniryaram tamarenatlra, utirtsitingnaktlirka, Yupigtun kaniryarak Kipnirme tsukamik ayuktliretsikuk atlatsitun nutim Alaska-rmiut kaniryaraitsitun: keming nunane yut tsiuktlet kantuluting Yupigtun, tamatumdlo kinguakun penanirmine tayema nanglune, taukune yugne kuyungkalriane.

Kipnik, tsale piugngauk Yupigtun kaniryarak unguwatkaryugngaluku kinguwartitluku kinguktlirkamtinun, yut tamarming pitlgutiktluting pingnakutikikatne. Tamarngaituk angaiyukat kanrukuratukatsiting irniating yupigtun. Kengan ilene pifkinating taugam kisianik. Peyutikaput ukut kalekat atulaskumaluke taknirnun mikilngurmundlo ilaktluting nimigne, litnarvigmedlo kangingnaurutiktluke akatlanun apiryaranun. Kaniryugngaritlratnun pikaniutiktluke, litnaurutiktlukedlo tamaiyunaitsakitlriamun kaniryaramtinun.

Nutimtlatdlo pitsiryaraput tsukaunating nangurtut. Ukut kalekat aturluke peyutikaput pugtavkaumatkiskitluke letitlput tsiulirnimtinik tiketarkame aturarkauluke. Amtlirit akatlat Yupet kanruyutait whane igausgalret mai netsuirutaput. Pinritsunaunating natlunritnarkitlret ayagyuanun, anglitlirmigne lisngarkait. Peyutikaputdlo ayagyuamtinun natlunreskitluke ukutgun tsiuliarita Yupet ayokutsitlrat. Ilakutdlimta ayokutset, nunat kuigit, uksuitlrit, upnirkiwitlrit pisurvitlritdlo atrit. Natlunaitlkutatdlo arinkiatlugtime anagvigkat, yagyarat akatlat kulerat, ayokutsirtutitdlo.

nalluluku. Qipnermiut yuin tuaten pisqumanricaaqestain, maa-i umyuarniurutkengluku Yupigtun qaneryaram tekitarkami qaillun ayuqerkaucia. Nallunritlemteńi qaillun pillrat allat nutem Alaska-rmiut qaneryarait, nallunrirarput ayagyuat Yup'igtun qaneryaramek elitnaunermek taqkata, tayima allrakut talliman qulen-llu iluatni, tamaryugngauq. Ikayuangnaqevkenaku uitaskumteńi.

Lower Kuskokwim School District-aam cingumayaaqai angayuqat qalarquralaasqumayaaqluki Yup'igtun enaitni. Qanerluteng elitnauraq elitellrunrilnguq Yup'igtun qaneryaramek, cukaillruar-kauniluku elitellra kass'atun elitnaurutminek. Angliarkauluni-llu puqigluni qalarcesciiganani allatgun qaneryaratgun.

Uitaskuni qaneryaram tamariinallran utercetengnaqlerkaa Yup'igtun qaneryaraq Qipnermi cukamek ayuqliriciquq allacetun nutem Alaska-rmiut qaneryaraicetun: kiimeng nunani yuut ciuqliit qantuluteng Yup'igtun, tamatum-llu kinguakun piinanermini tayima nangluni, taukuni yugni quyungqalriani.

Qipneq cali piyugngauq Yup'igtun qaneryaraq unguvavkaryugngaluku kinguvartelluku kinguqlirkamteńun, yuut tamarmeng pillgutekluteng pingnaqutekekatni. Tamarngaituq angayuqat qanruquratukaceteng irniateng Yup'igtun. Kiingan iliini pivkenateng taugaam kesianek. Piyuutekaput ukut kalikaat atulaasqumaluki taqnernun mikelngurnun-llu ilakluteng enemeggni, elitnaurvigmi-llu kangingnaurutekluki ak'allanun aperyaranun. Qaneryugngarillratnun pikaniutekluki elitnaurutekluki-llu tamayunaicaaqellriamun qaneryaramteńun.

Nutemllaat-llu piciryaraput cukaunateng nang'urtut. Ukut kalikaat aturluki piyutekaput pugtavkaumatkesqelluki elitelput ciulirnemteńek tekitarkami aturarkauluki. Amlleret ak'allaat Yupiit qanruyutait wani igausngalriit maa-i niicuirutaput. Pinricunaunateng nallunritnarqellriit ayagyuanun, anglillermeggni elisngaarkait. Piyutekaput-llu ayagyuamteńun nallunriisqelluki ukutgun ciuliarita Yupiit ayuqucillrat. Ilakutlemta ayuquciit, nunat, kuiget, uksuillret, up'nerkivillret, pissurvillret-llu atrit. Nallunailkutat-llu arenqiallugteńi anagvigkat, yagyarat, ak'allaat qulirat, ayuqucirtuutet-llu.

Tsalitl peyutikarput ukut kalekat tigutiktluke atlanun umyuangutiktluke tsukyutkiskitluke, itlaitnundlo tsaliakingiskitluke igautluke kalekarmun kanrutkumalret nutimtlat pitsiryarat, ayokutsitlrat, kaitlundlo yungnaklatlrat nakmen pitsiryaramtine. Nanginruluku peyutikaput apirtumaskitluku kaitlun pitalriamik kuyatikutsirput tsiulirnimta lisngaret.

Kaitlun ayagnitlra um tsaliam

Tamarming kanimtsit ukune kalekarne wetalret Chief Paul Memorial School-ame litnauranun kanimtsitlkait tsiulirnirit. Isaac Keatuak-am taugam kanimtsia pifkinaku. 1980-m kinguanik ayagluting yavit 1995-amun amtlirit tsiulirnirit kanimtsiyartulatlrit tsale mai unguwaut. James K. Anaver-am kanimtsitlre tarinrairisutikun imiutsimatlrut litnaurutiknaluke Yupigtun yuyaram litnaurutene. 1971-ami yugtun litnauryarak ayagnitlrane tiganrit kalarutsiyartulatlrut litnaurvigme Bureau of Indian Affairs-arutlrane. Tamakut tiganrit tailatlrut natlukaitnik Yugtarnik kalarutsarturluke. Kalarutkilatlritdlo litnaurvem awatene nane kimangkafkinating. 1993-ame uksuarme, Paul J. Paul, taum natlene yugtun litnauristitlrim, kasatundlo litnauristitlrim, Leisy Thornton, ayagnitlruak tsiuliamta Yupet kanimtsikumatlrat, pitlgutiktlutik litnaurutiknaluku Yupigtun kasatundlo litnauranun high school-ame. Apitltsiutikrarluku tsingumetsitik mane litnaurvem arinkerturtain, (Advisory School Board) litnaurvemdlo atanran, tsiulirnirit kiligluke litnaurvigmun apkaurtsitaktluke litnauranun, atautsirkumik nitelem iluane. Paul James Paul-am ikaiyuraktluke litnaurat apyutkaitnik tsiulirnirnun. Tuamtidlo ikayurluke apiryaranik natlkigtaktluke kanimtsikitlrit. Kitugtaktlukedlo Yupigtun igausngatlrit. Leisy Thornton-am mumigtsimalret atulatlrui litnaurutiktluke kasatun nakeyarame, igaryarame, netsugniyarane kalartsaramedlo. Tamakut tsiulernirit kanitlret litnaurat igautitlruit mumigdlukidlo. Upnirkaurtingrandlo takivkinating tsale mana tsaliak tingrutkitlruat. Tim Samson-ankuk, George Slim-akdlo tsiumurukuratlruak Kasatun Kaniryaramik Litnaurutmun (English Language Development) yugtundlo litnaurutmun. Leisy Thornton-am tsalitlgutiktluke litnaurat uksurpak tsaliatlting kalekauluke takitlruit, Kipnirmiut Tiganrita Kanimtset.

Cali-ll' piyuutekarput ukut kalikaat tegguteklukí allanun umyuangutekluki cuqyutkesqelluki, ellaitnun-llu caliaqengesqelluki igaulluki kalikarmun qanrutkumalriit nutemllaat piciryarat ayuqucillrat qaillun-llu yuungnaq'lallrat nakmiin piciryaramteńi. Nangenruluku, piyuutekaput apertuumasqelluku qaillun pitalriamek quyatekucirput ciulirnemta elisngaarit.

Qaillun ayagnillra uum caliam

Tamarmeng qanemcit ukuni kalikarni uitalriit Chief Paul Memorial School-ami elitnauranun qanemcilqait ciulirneret. Isaac Keatuaq-am tau͡gaam qanemcia pivkenaku. 1980-m kinguanek ayagluteng yaavet 1995-aamun amlleret ciulirneret qanemciyartulallret cali maa-i unguvaut. James K. Anaver-aam qanemcillri tarenrairissuutekun imiucimallruut elitnauruteknaluki Yup'igtun yuuyaram elitnaurutiini. 1971-aami yugtun elitnauryaraq ayagnillrani tegganret qalaruciyartulallruut elitnaurvigmi Bureau of Indian Affairs-aarullrani. Tamakut tegganret tailallruut nallukaitnek Yugtarnek qalarucarturluki. Qalarutkelallrit-llu elitnaurviim avatiini nani qemangqavkenateng. 1993-aami uksuarmi, Paul J. Paul, taum nalliini yugtun elitnauristellrem, kass'atun-llu elitnauristellrem, Leisy Thornton, ayagnillruak ciuliamta Yupiit qanemcikumallrat, pillguteklutek elitnauruteknaluku Yup'igtun kass'atun-llu elitnauranun high school-ami. Apelciutekraarluku cingumiicetek maani elitnaurviim arenqiirturtain, (Advisory School Board) elitnaurviim-llu atanran, ciulirneret kelegluki elitnaurvigmun apqaurcetaqluki elitnauranun, ataucirqumek nitilim iluani. Paul James Paul-am ikayuraqluki elitnaurat apyutkaitnek ciulirnernun. Tuamtellu ikayurluki aperyaranek nalqigtaqluki-llu qanemcikellrit. Kitugtaqluki-llu Yup'igtun igausngallret. Leisy Thornton-aam mumigcimalriit atulallrui elitnaurutekluki kass'atun naaqiyarami, igaryarami, niicugniyarami qalarcarami-llu. Tamakut ciulirneret qanellrit elitnaurat igautellruit mumiggluki-llu. Up'nerkaur-tengraan-llu taqevkenateng cali man'a caliaq tengrutkellruat. Tim Samson-aankuk, George Slim-aq-llu ciumuruqurallruak Kass'atun Qaneryaramek Elitnaurutmun (English Language Development) yugtun-llu elitnaurutmun. Leisy Thorton-aam calillgutekluki elitnaurat uksurpak calialteng kalikauluki taqellruit, Qipnermiut

Tsaliaknginanimtine pitsirkiutlrukut igautnaluke ukut kalekat nutaratgun igaryarakun tsalitl akatlakun igaryarakun.

Ukut kalekat tsaliakumatlrata natlene amtlirit tsiulirnirit takniritdlo mane Kipnirme nakilartut igaraktlutingdlo tsiuktlet aturluke Moravian-at igaryaratgun. Taugkin ayagyuat litnauratdlo nakiaktluting igaraktlutingdlo nutarakun igaryarakun, litnaurumatsimigtsitun litnaurvigme. Kanimtsit tamarkigingun igaryaragnigun igautnaluke pitsirkitlrukut. Lingraiyutiktluke tsiuliamtinun naivikitlratnik kanimtsinik. Tsale akatlak igaryarak igausngakune tamarngailan, ikayutngulunedlo ayagyuanun nakitulinun. Tuakin upnirkamik ayaglune Elena Dock-am igautitlrui akatlakun igaryarakun.

Tsaliakikaratlimtine atlrakuk ikuktlitsan, Kipnuk Traditional Council-at pitiktlitlrut unaktlukudlo Native Language Preservation Grant-ak, ukutgun Administration for Native Americans. Ikaiyurluku tsiumurtiskitluku tsaliakitlrat kalekat 1994-1996 iluane. Urinkutmik pitlirkitlrukut artsakaknaluku yugtun kanimtsit igausngatlirkat, tamartsitinritingnaktlirkatdlo. Ilamtinun tuvkakutiktluke.

1990-me Mary Jane Mann-ak litnauristingurtitlruk Yupigtun high school-ami. Tsiumurutitlruadlo tsalitlgutiktluke litnaurat ikayualukedlo tsiulirnirnun apkaurutaitnik. Alice Fredson-akdlo Yugtun igausngalrianun kitugtsistingulune. Ina Carpenter-ankuk Kayleen Mesak-dlo tsalengitlruk ikaiyutlutik, igautaktluke taknirit kalartitlrit netsugniluke irenairisutitgun.

Tegganrita Qanemciit. Caliaqnginanemteńi picirkiullruukut igautnaluki ukut kalikaat nutaratgun igaryarakun cali-ll' ak'allakun igaryarakun.

Ukut kalikat caliaqumallrata nalliini, amlleret ciulirneret taqneret-llu maani Qipnermi naaqilartut igaraqluteng-llu ciuqliit aturluki Moravian-aat igaryaraatgun. Taúg̃ken ayagyuat elitnaurat-llu naaqiaqluteng igaraqluteng-llu nutarakun igaryarakun, elitnaurumacirmegcetun elitnaurvigmi. Qanemcit tamarkegen'gun igaryaragnegun igautnaluki picirkillruukut. Elingrayuutekluku ciuliamteńun naivikellratnek qanemcinek. Cali ak'allaq igaryaraq igausngakuni tamarngailan, ikayuutnguluni-llu ayagyuanun naaqitulinun. Tuaken up'nerkamek ayagluni Elena Dock-am igautellrui ak'allakun igaryarakun.

Caliaqeqarrallemteńi allrakuq iquklican, Kipnuk Traditional Council-aat piteklillruut unakluku-llu Native Language Preservation Grant-aq, ukutgun Administration for Native Americans. Ikayurluku ciumurutesqelluku caliaqellrat kalikaat 1994-1996 iluani. Urenkutmek pillerkillruukut arcaqaknaluku yugtun qanemcit igausngallerkaat, tamarcetenritengnaqlerkaat-llu. Ilamteńun tuvqakutekluki.

1990-mi Mary Jane Mann-aq elitnauristeńgurtellruuq Yup'igtun high school-ami. Ciumurutellrua-llu calillgutekluki elitnaurat ikayualuki-llu ciulirnernun apqaurutaitnek. Alice Fredson-aaq-llu Yugtun igausngalrianun kitugcisteńguluni. Ina Carpenter-aankuk Kayleen Mesak-llu calingellruuk ikayuullutek, igautaqluki taqneret qalartellrit niicugniluki erinairissuutetgun.

Kaitlun kanimtsit igausngarkat kitugngatlrat

1994-ame pitlirkikaratlimtine kalekauluke taknaluke pingnakutiput, natlutlruarput tsat natlunritnarkitlret tsaliarkat kalekarnik takutsitlirme. Tamakinirnik lititlrukut: akemik pitktliryaramik, natmundlo ake atutlirkanik, pitlgutiktlutadlo tsalitlgutiktlirkamtinik, igautluke, itlkartluke tsaliatlput computer-anun, kalekat amtlirenalret kaitlun kimangkatlirkait, yuvritlirkaitdlo ketugtluke piunarewiatnun. Kalekat piliakitlimtine pikayunailngurnik amtlirnik kitugtsilatlrukut, kaitlun piunarkinkuraitgun tlenaluke tsiulirnirit kanimtsitlrit kalekaurtluke. Ingtsutikitlruaput igausgnatlirkat taringnaktluke nakumaiyugngatlirkait. Kipnirmiunundlo tamatlkuitnun paivngaluke atutlirkait. Atuskumaluke amtlirnun Yupigtun kantulenun. Tamatumundlo tapkutluku tamanritdlirkat kanimtsit, nasvaumanaluku kaitlun tsiulirniput kalartilautset. Maidlo netsuiruskimtinik apiryaranik kaitlun atulautset.

Tsiumik arinkertutikitlruarput naliakuarluta nalet kanimtsit whavit kalekarnun tsiuktlirnun tletlirkait. Lingrakaput tamatlkuita tsiulirnirit kalarutistiklatlput. Tamarmingdlo kanimtset natlunritsunarkitlrianik imarluting aka pitsiryaratlrata kanimtsenik. Pitlirkitlrukut kanimtsit tsiuktleta tsiulirnirit pinaluke tsiumik. Amtlirit makut kanimtsit, aka nutim pitsiryaranik imangkirata, igmirtsimalrianik tsiuliamtinik. Tsale ilaknaluke itlmignik kanimtsikitlrit, kaitlun unguwamigne yutlirmignik. Kaitlundlo kingunirting ayoktluku nikkakitlratnik mikilngutlirmignik ayagluting. Tsali mai piyutingkirtukut tamakut tsiuktlet tsiulirnirit kinguktleta kanimtsitlrit kingumik kalikarnun tlenaluke. Tamarming irenairisutsitgun imiusngatlrit kimangkatsekut tayema kaku tsale tiketarkame atugarkauluting.

Kanimtsit taringnaktluke nakumatlirkait tamatlkuitadlo kanitlrit pingnakurluke, ilaitdlo kanitlrit nugtartaktluke taringnarkinrutlirkatnun. Ilaitdlo atlame kanrutkumalret augaraktluke. Amtlirit tsiulirnirit kalarutsetlirting ayagnilarat litnaurvigme kaitlun ayokitlirkat kanrutiktluku. Piyutikngamtigu ukut kalekat nakilaskumaluke atuskumalukedlo taknirnun ayagyuanundlo. Kalarutsilretdlo ilene pulingtarluke kanitlting

Qaillun qanemcit igausngaarkat kitugngallrat

1994-aami pillerkiqarraallemteni kalikauluki taqnaluki pingnaquteput, nallullruaput cat nallunritnarqellriit caliarkat kalikarnek taqucillermi. Tamaakenirnek elitellruukut: akimek pitekliryaramek, natmun aki atullerkaanek, pillgutekluta calillguteklerkamteńek, igaulluki, elkarrluki calialput computer-aanun, kalikaat amlleriinalriit qaillun qemangqallerkait, yuvrillerkait-llu kituggluki piunariviatnun. Kalikaat piliaqellemteni piqayunailngurnek amllernek kitugcilallruukut, qaillun piunarqenqurraitgun ellinaluki ciulirneret qanemcillrit kalikaurrluki. Ingcuutekellruaput igausngallerkaat taringnaqluki naaqumayugngallerkait, Qipnermiunun-llu tamalkuitnun paivngaluki atullerkait. Atuusqumaluki amllernun Yup'igtun qantulinun. Tamatumun-llu tapqulluku tamanritlerkaat qanemcit, nasvaumanaluku qaillun ciulirneput qalartelauciit. Maa-i-llu niicuiruskemteńek aperyaranek qaillun atulauciit.

Ciumek arenqiirtuutekellruaput naliakuarluta naliit qanemcit wavet kalikarnun ciuqlirnun ellillerkait. Elingrakaput tamalkuita ciulirneret qalarucestek'lalput. Tamarmeng-llu qanemciit nallunricunarqellrianek imarluteng ak'a piciryarallrata qanemciinek. Pillerkillruukut qanemciit ciuqliita ciulirneret pinaluki ciumek. Amlleret makut qanemcit, ak'a nutem piciryaranek imangqerrata, egmircimalrianek ciuliamteńek. Cali ilaknaluki ellmeggnek qanemcikellrit, qaillun unguvameggni yuullermeggnek. Qaillun-llu kingunerteng ayuqluku neq'akellratnek, mikelnguullermeggnek ayagluteng. Cali maa-i piyuutengqertukut tamakut ciuqliit ciulirneret kinguqliita qanemcillrit kingumek kalikarnun ellinaluki. Tamarmeng erinairissuutetgun imiusngallret qemangqaciqut tayima qaku cali tekitarkami atuugarkauluteng.

Qanemcit taringnaqluki naaqumallerkait tamalkuita-llu qanellrit pingnaqu'urluki, ilait-llu qanellrit nugtartaqluki taringnarqenrullerkaatnun. Ilait-llu allami qanrutkumalriit aũg'araqluki. Amlleret ciulirneret qalarucillerteng ayagnilaraat elitnaurvigmi qaillun ayuqellerkaat qanruyutekluku. Piyuutekngamteggu ukut kalikaat naaqelaasqumaluki

kanrutkilarait, tuatenwha toi kalartituamta kanimtsituamtadlo. Ilait pulingtarluke pitlrit igausnganritut, naksunartsarluke kanimtsit igausngatlrat pitiktluku. Ilaitdlo apiryarat ikuktlititlrit tsimekaumaut nakumatlirkat taringnanruskitluku.

Nakitlik kanimtsimik ayokinrituk netsugnitlirme kanirturalriamik. Netsugnilriane kanimtsimik, kanirturalrem irene tsimekitarlune whadlo takikaktlune pitlran anglanarkifkalara kanimtse. Ayagnikaratlimtine pitlruyakukut kalarnginanirmigne takikatlrit comma-tgun natlunailarnaluke. Toi nakistain natlunritarkauluku kaitlun taum kanimtsim kanimtsikumatlra comma-t tangirtluke. Taugam toiten pitlimtine maten piukut comma-t amtliseyagluting, nakitlrat piunairutluku. Kimangkaput imeratlrit, ayokutsetsitundlo imerat igausngatlrit, umyuartikutluke kinguvirkamtinun atulaskumaluke, kinkunun imkunun netsugneyugtaitnun.

Ilait tsimekaumangrata kanimtsit taringnartsarluke, ilait tsale ayokutsetsitun peyumitlruaput tsiulirnimta kaniryaramtadlo ayokutsiat manemaluku. Kia imum nakilrem maten pitsekai apiryarat ilaita ikuktlititlrit ayokiksaunating igausngatlenilret. "Q"-ak "k"-ak-llu apiryaram ikuane wetatuk, nutandlo nakilangnilret yugtun igalangilret kalartilangilretdlo ilaita apirarat "r" - "g" -aruluku apraktluke. Tamagun tuaten pitlratgun natlunaunating tsiulirnirit pukigluting kalartitlrat Yupigtun. Tuatin tsiuktlet tsiulirnirit kalartituata, natlunritaput tsiuliaputdlo tuaten kalartilatlrutset. Tamana pitiktluku tuatin ilait apiryarat apitlritsitun igausngaktluting. Igausngalriatgundlo tangriskitluke kaitlun ayokitlriakun kaniryaramta tsimirturatlra. Umyuartikukutdlo Yupigtun nakilrem tuaten igausngangrata naksugngatsekai. Tsarat taugam ilait tsimekaumaut, akulagnarkitlirkat nakistimignun pitiktluku. Tsukyutiktluku: ayagyuarita Yupigtun kantulit lisngat nakitlting "q" -amik apiryaranik ikulignik. Whaten: taugam-guq, tsiulirnirit aptungratgu: taugamgur. Whaten pingran Yupigtun kantulriamun taringnaktsikuk. Tsimekaumauk r-aak, q-amik. Taugamguk, aprumangran taugamgur.

atuusqumaluki-llu taqnernun ayagyuanun-llu. Qalarucilriit-llu iliini pulengtaarluki qanelteng qanrutkelarait, tuaten-wa tua-i qalartetuamta qanemcituamta-llu. Ilait pulengtaarluki pillret igausnganritut, naaqsunarcarluki qanemcit igausngallrat pitekluku. Ilait-llu aperyarat iquklitellrit cimiqaumaut naaqumallerkaat taringnanrusqelluku.

Naaqilleq qanemcimek ayuqenrituq niicugnillermi qanerturalriamek. Niicugnilriani qanemcimek, qanerturalriim erinii cimiqetaarluni wall'u taqeqaqluni pillran anglanarqevkalaraa qanemci. Ayagniqarraallemteni pillruyaaqukut qalarnginanermeggni taqeqallrit comma-tgun nallunailarnaluki. Tua-i naaqestain nallunritarkauluku qaillun taum qanemcim qanemcikumallra comma-t tangerrluki. Taũgaam tuaten pillemteńi maaten piukut comma-t amllessiyaagluteng, naaqellrat piyunairulluku. Qemangqaaput imirallret, ayuquciicetun-llu imirat igausngallrit, umyuartequlluki kinguverkamteńun atulaasqumaluki, kinkunun imkunun niicugniyugtaitnun.

Ilait cimiqaumangraata qanemcit taringnarcarluki, ilait cali ayuquciicetun piyuumillruaput ciulirnemta qaneryaramta-llu ayuquciat manimaluku. Kia imum naaqilriim maaten piciqai aperyarat ilaita iquklitellrit ayuqeksaunateng igausngallinilriit. "Q"-aaq "k"-aaq-llu aperyaram iquani uitatuuk, nutaan-llu naaqilangelriit yugtun igalangelriit qalartelangelriit-llu ilaita aperyarat "r"-"g" -aaruluki apraqluki. Tamaaggun tuaten pillratgun nallunaunateng ciulirneret puqigluteng qalartelallrat Yup'igtun. Tuaten ciuqliit ciulirneret qalartetuata, nallunritaput ciuliaput-llu tuaten qalartelallruciit. Tamana pitekluku tuaten ilait aperyarat apellricetun igausngaaqluteng. Igausngalriatgun-llu tangrresqelluki qaillun ayuqellriakun qaneryaramta cimirturallra. Umyuartequkut-llu Yup'igtun naaqilriim tuaten igausngangraata naaqsugngaciqai. Carraat taũgaam ilait cimiqaumaut, aakulaggnarqellerkaat naaqesteḿeggnun pitekluku. Cuqyutekluku: ayagyuarita Yup'igtun qantulit elisngaat naaqilteng "q"-aamek aperyaranek iqulegnek. Waten: taũgaam-ggu̲q, ciulirneret aptungraatgu:, taũgaam-ggu̲r. Waten pingraan Yup'igtun qantulriamun taringnaqciquq. Cimiqaumauq r̲-aaq q̲-aamek. Taũgaam-ggu̲q, aprumangraan taũgaam-ggu̲r.

Ukut kalekat Yupigtun kaniryaraliulret aturkakngatke, kasatun ilait kankatlrit mumigtluke pilaraput piunarkakata. Ilaitdlo kasatun apiryarat, ilaktluke: "ski-doo" igausngatlra yugtartun igaryaratun igausngaktlune "sketu". Ilaitdlo apiryarat ilaktluku: "radar" yugtun mumigtistsegalngut, yupigtundlo aprumaseyaiyuilngut ayokutsemigtsitun igausngaut kasatun, yugtun ikulirluke. Whaten: radar-akun. Tsale akatlat apiryarat aprumaseyayuirutitlret kaniryaramtine ayokutsetsitun igausngaut, ilaita litnaurat tarengingailingratke pikarame. Ilait tamakut apiryarat akatlat tarengistsegatitlruit high school-alret, ilaktluku una: Tamligarangartsan. Taugam kangetutikaktluke litnaurvigme tsalilrianun whadlo akatlamun. Amtlirit makut katsignailngut apiryarat igausngaut Yupigtun apiryarat kangingnaurutaitne, Steven A. Jacobson-am takitlrine, taugam tamakapigming igausngafkinating. Peyutikaput litnauranun apyutkilaskitluke litnauristaitnun, angaiyukritnun, tsiulirniritnundlo apiryarat tarenginritlkait. Niryuniurutkarputdlo litnauristinun, angaiyukanun, tsiulimirnundlo ikaiyuaskumaluke ayagyuat, naivtluke lisngarit natlufkarpiknako pitlutlik. Mana nakmen pitsiryararput tamartsitarkaufkinaku, igausngalret igausnganrilingratadlo natlunritarkaurtitluke kinguvirkamtinun.

Ukut kalikaat Yup'igtun qaneryaraliulriit atu'urkaqngatki, kass'atun ilait qanqallrit mumiggluki pilaraput piyunarqaqata. Ilait-llu kass'atun aperyarat, ilakluku: "ski-doo" igausngallra yugtartun igaryaratun igausngaaqluni "skiituu". Ilait-llu aperyarat ilakluku: "radar" yugtun mumigcesciigalnguut, yup'igtun-llu aprumassiyaayuilnguut ayuqucimegcetun igausngaut kass'atun, yugtun iqulirluki. Waten: radar-akun. Cali ak'allaat aperyarat aprumassiyaayuirutellriit qaneryaramteñi ayuquciicetun igausngaut, ilaita elitnaurat taringengailengraatki piqarraami. Ilait tamakut aperyarat ak'allaat taringesciigatellruit high school-alriit, ilakluku una: Taamlegaaranga'arcan. Taug̃aam kangiituutekaqluki elitnaurvigmi calilrianun wall'u ak'alla'arnun. Amlleret makut qacignailnguut aperyarat igausngaut Yup'igtun aperyarat kangingnaurutaitni, Steven A. Jacobson-aam taqellrini, taug̃aam tamaq'apigmeng igausngavkenateng. Piyuutekaput elitnauranun apyutkelaasqelluki elitnauristaitnun angayuqritnun ciulirneritnun-llu aperyarat taringenrilkait. Neryuniurutkarput-llu elitnauristeñun, angayuqanun ciulirnerun-llu ikayuasqumaluki ayagyuat, naivvluki elisngaarit nalluvkarpek'naku pellulleq. Man'a nakmiin piciryararput tamarcetarkauvkenaku, igausngalriit igausnganrilengraata-llu nallunritarkaurtelluki kinguverkamteñun.

Natlunairutit

Amtlirtut yut kuyawiksukngaput ikaiyutitlrit ukut kalekat piliakumatlratne. October 1993-ame Chief Paul Memorial-am Litnaurvian Arinkerturtain (Advisory School Board) taumdlo natlene atanitlran, Principal Robert Nelson, tsingumatlruakut igautiskitluku Kipnirmiut ayokutsitlrat, kiliglukedlo tsiulirnirit litnaurvigmun kalarutsartulatlirkaitnik litnaurat.

Steven Mann-ankuk Teddy Kugtsun tsaliakitlruak natlkigutluke tiganrit peyutimtnik. Amtlirmik ikaiyutitlruk itlkarkitluke tsam natlene kalarutseyartulatlirkait. Paul James Paul-akdlo artsakirluku kuyawiksugarput. Ilakitlruat tsiuktlikatsagat matum tsaliakumatlran ayagnirtitlrin. Yupigtun litnauristingulune tsiuktlikatsagaulune tsalitlgutkitlrui litnaurat, alirkualuke apkauriyaramik. Yugtun igautluke mumigtlukedlo kanirturatlrit. Tuanedlo tsiuktlirme atlrakume Tim Samson-ankukuk, George Slim-akdlo tsiumurutitlruak tsalitlgutiktluke litnaurat tiganritdlo high school-ame Yupigtun Kasatundlo Kaniryarame Litnaurutme (Yupik and English Language Development). Bernie John-ankuk Gwen Slim-akdlo ikaiyutitlruk akingyuilingirmik, igausngalret tiganrit kanitlrit kaitlun takumatlrat maneyarturaktluke itlaitnun.

Manadlo tsaliakumatlrane litnaurvem arinkerturtain kunukutivkinata litnaurvem aktluinik aturtitluta. Lower Kuskowim School District-amdlo atanran Sue Hare, ikayuandlo John Weise-am tsingumatlruakut pingnatutiktlimtine mana tsaliak pitlgutiktlukik litnaurvik Kipnirmiutdlo tsalitlgutkitlirkagnik. Ikaiyualutadlo akekangingnaktlimtine matum tsaliam kaketitlirkanun. Manedlo litnaurvem tsale atlam atanitlran Principal Kathy Stout, mana tsaliak ikaiyutlrua, mantitlirmine. Kipnuk Traditional Council-at atanirturteta John Gary Amik-am akekanik pingnatutitlrua, kaitlundlo tsaliakumatlirkanun ikaiyutlune.

Amtlinrit kalekat imait piunarivkaumatlrut Yut Nakmen Nunalgulret Kaniryaraita Tamanritdlirkan ikaiyutekun (Administration for Native Americans) Cliff Black-ak Alaska Native Foundation-ame tsalilria ikaiyutitlruk tingrunaktlune, alirkualuta mana tsaliak piarkaurtitlrane yugtun kaniryaram tamanritdlirkanun

Nallunairutet

Amllertut yuut quyaviksukngaput ikayuutellret ukut kalikaat piliaqumallratni. October 1993-aami Chief Paul Memorial-aam Elitnaurvian Arenqiirturtain (Advisory School Board) taum-llu nalliini atanellran, Principal Robert Nelson, cingumallruakut igaucesqelluku Qipnermiut ayuqucillrat, kelegluki-llu ciulirneret elitnaurvigmun qalarucartulallerkaitnek elitnaurat.

Steven Mann-ankuk Teddy Kugtsun-llu caliaqellruak nalqigulluki tegganret piyuutemteńek. Amllermek ikayuutellruuk elkarqelluki cam nalliini qalaruciyartulallerkait. Paul James Paul-aq-llu arcaqerluku quyaviksugarput. Ilakellruat ciuqlikacagaat mat'um caliaqumallran ayagnirtellrin. Yup'igtun elitnauristeńguluni ciuqlikacagauluni calillgutkellrui elitnaurat, alerqualuki apqauriyaramek. Yugtun igaulluki mumiggluki-llu qanerturallrit. Tuani-llu ciuqlirmi allrakumi Tim Samson-aankuk George Slim-aq-llu ciumurutellruak calillgutekluki elitnaurat tegganret-llu high school-ami Yup'igtun Kass'atun-llu Qaneryarami Elitnaurutmi (Yup'ik and English Language Development). Bernie John-ankuk Gwen Slim-aq-llu ikayuutellruuk akingyuileng'ermek, igausngalriit tegganret qanellrit qaillun taqumallrat maniyarturaqluki ellaitnun.

Man'a-llu caliaqumallrani elitnaurviim arenqiirturtain qunukutevkenata elitnaurviim akluinek aturtelluta. Lower Kuskokwim School District-aam-llu atanran Sue Hare, ikayuan-llu John Weise-am cingumallruakut pingnatuuteklemteńi man'a caliaq pillguteklukek elitnaurvik Qipnermiut-llu calillgutkellerkaagnek. Ikayualuta-llu akikangengnaqlemteńi mat'um caliam qaqitellerkaanun. Maani-llu elitnaurviim cali allam atanellran Principal Kathy Stout, man'a caliaq ikayullrua maantellermini. Kipnuk Traditional Council-aat atanirturtiita John Gary Amik-aam akikaanek pingnatuutellrua qaillun-llu caliaqumallerkaanun ikayuulluni.

Amllenrit kalikaat imait piunarivkaumallruut Yuut Nakmiin Nunalgulriit Qaneryaraita Tamanritlerkaan ikayuutiikun (Administration for Native Americans). Cliff Black-aq Alaska Native Foundation-aami calilria ikayuutellruuq tengrunaqluni, alerqualuta man'a caliaq piarkaurtellrani yugtun qaneryaram

pingnakutnguluku. Ben Orr-amdlo Lower Kuskokwim School District-ame kanimtsinik akatlarnik natlunrilngum, Tununak Folklore Project-am tsaliakistitlran, mumigtsistitlratadlo tsaknik ikaiyualruakut, tingrutsarluta. Takitlridlo tigutiktluke ukut kalekat tsaliakitlruaput. Yupet kanimtsetgun pitsiryarat pitiktluke kalekat, Paul Ontooguk-ak University of Alaska Fairbanks-ame, wetatlik Ilisagvik College-amedlo, kuyawikarput taksunane ikaiyuatlranik, ayokutsirturaktlutadlo piunaitlikakamta. Tsaknikdlo kuyawikarput Irene Reed-ak, Alaska Native Language Center-ame tsalilria taitlranik Kipnirmun, sasat amtlirit aturluke ilagarluta tsalelune yuvrirluke igausngalret, alangkalretdlo kitugtluke. Tsaledlo kuyawikaput Steven Jacobson-ankuk nulira-llu Anna ikaiyutitlragnik kitugtsilutik kitugnarkitlrianik. Ilaitdlo apiryarat natlunaitlkutarangkirarkaulret apirturluke (diacritics). Ina Carpenter-ankuk, Kayleen Mesak-dlo kuyawiktlukik taksukiksaunatik mumigtsitlrik, igautsetlrik kitugtsitlrikdlo kanimtsinik apkaurutnikdlo. Tsaknik kuyawikarput Tommy Dock Jr. Iitnaurautlik Chief Paul Memorial School-ame, munatlne aturluku kalekat ukut tarinrarkaitnik pilenguatlruk. Steven mann-akdlo kuyawiktluku Nutlam pilenguatlre pinarkitlret kitugtitlrinik mitsignartsatlrinikdlo.

Kuyawikikimtinun ilaktluke, kuyawikaput kalekamtinik takutsitlik, Alaska Native Center-am, tsiulikagte Michael Krauss-ak, Editor Tom Alton-akdlo. Kengan ikaiyutitlragnik ukunun kalekarnun pitkifkinako taugam taksukutsunake pingnatutek, amtlirne atlrakune, Katsigtifkinatik tsalitlrak tsiumurutluke takaktlukedlo kalekaurtluke Alaska-m Nutim Yuin Kaniryarait. Itlkignun tangriskumaluku pingnatutek ilangitlranik Kipnirmiut tsiumurutitlratgun Yupigtun kaniryaram tamanritdlirkan.

tamanritlerkaanun pingnaqutnguluku. Ben Orr-am-llu Lower Kuskokwim School District-aami qanemcinek ak'allarnek nallunrilnguum, Tununak Folk Lore Project-aam-llu caliaqestellran mumigcestellrata-llu, caknek ikayuallruakut tengruca'arluta. Taqellri-llu tegguteklukí ukut kalikaat caliaqellruaput. Yupiit qanemciitgun piciryarat pitekluki kalikaat, Paul Ongtooguk-aaq University of Alaska Fairbanks-aami uitalleq Ilisaġvik College-aami-llu, quyavikarput taqsuunani ikayuallranek, ayuqucirturaqluta-llu piunailliqaqamta. Cakneq-llu quyavikarput Irene Reed-aq Alaska Native Language Center-aami calilria taillranek Qipnermun, sass'at amlleret aturluki ilagarluta caliluni yuvrirluki igausngalriit, alangqalriit-llu kituggluki. Cali-llu quyavikaput Steven Jacobson-aankuk nulirra-llu Anna ikayuutellragnek kitugcilutek kitugnarqellrianek. Ilait-llu aperyarat nallunailkutarrangqerrarkaulriit aperturluki (diacritics). Ina Carpenter-aankuk, Kayleen Mesak-llu quyaviklukek taqsuqeksaunatek mumigcillrek, igaucillrek kitugcillrek-llu qanemcinek apqaurutnek-llu. Cakneq quyavikarput Null'aq, Tommy Dock Jr. elitnauraulleq Chief Paul Memorial School-ami, munallni aturluku kalikaat ukut tarenrarkaitnek pilinguallruuq. Steven Mann-aq-llu quyavikluku Null'am pilinguallri pinarqellriit kitugtellrinek mecignarcallrinek-llu.

Quyavikekngamteńun ilakluku, quyavikaput kalikamteńek taqucilleq, Alaska Native Center-aam, ciuliqagtii Michael Krauss-aq, Editor Tom Alton-aaq-llu. Kiingan ikayuutellragnek ukunun kalikarnun pitkevkenaku taũgaam taqsuqucuunaki pingnatuutiik, amllerni allrakuni. Qacigtevkenatek calillrak ciumurulluki taq'aqluki-llu kalikaurrluki Alaska-m Nutem Yuin Qaneryarait. Elkegnun tangrresqumaluku pingnatuutiik ilangellranek, Qipnermiut ciumurutellratgun Yup'igtun qaneryaram tamanritlerkaan.

Nanginruluku, kuyawiksugaput litnaurat tsiulirniritdlo tsalitlratnik ukunun kalekarnun augkune pingayune atlrakune (atrit matum kinguane igausngaut). Matum tsaliamta ikgaraunrilutsia natlunriskumaluko nakmen yutlgutimtinun kinguvirkamtinundlo niryuniurutkarput. Tsaliakitlimtini litnaurat tingruluting tsiumurutetlruat natlunriryugluting tsiuliamta umyuartutlratnik. Tsalitlirmigtigun pitlgutsiutluting tamanritlirkanun.

Makunedlo tamatlkuitne kuyatimtine artsakirluku kuyawikaput, tsiulirnirit igmirtsitlrat litnauranun mana tsaliak piunarifkarluku.

Kuyawikaput tsaknik ukut atirpagtitlput, whadlo atirpagtinrilingrata. Tsat alangkalret whongkuta taugam alartitlkaput. Kuyana.

Tsikimyuk, Mary Jane Mann - Tsaliam Tsiulikagte, High School-ame Yugtun Litnaurista
Unguik, Alice Mary Fredson - Yugtun Igat Kitugtsistet
Angalgak, Elena Dock - Tsaliam Arinkerturte, Irenairisutni Imiusngalret Akatlatgun Igautsistet
Tsikak, Leisy Thornton Wyman - Kanimtsit Kalikauluke Taktlirkata Taliakistet
Atlurak, Ina Carpenter - Irenairisutni Imiusngalret Igautsistet
Uyangkulria, Kayleen Mesak - Irenairisutni Imiusngalret Igautsistet

Tiganrit:
Atsurayak, Arthur Gunlik Sr.
Atsurunak, Henry Kanuk
Nigaryak, David Martin
Tsikegak, James Samson
Anegar, Betty Samson
Ikatak, Julia K. Paul
Nangyun, Nellie Piakak
Kakiur, Frank Paul
Kanganak, James K. Anaver
Kitlpauralria, Jimmy Attie
Kusauyak, Katie Kashatok
Tukuk, Fannie Amik

Litnaurat:
Atsurunak, Randall Hinz
Alangak, Roy Paul
Angtluralria, Jenny Samson
Angutikayak, Dale Aliralria
Aryak, Bibiana Kashatok
Agugak, Marcus Terchik
Tsingarkak, Rena Paul
Tsiulik, Lewis Kashatok
Inakak, Kenneth Anaver
Itkak, Daniel Mann II
Nalugalria, Ben Kugtsun
Nutlak, Tommy Dock Jr.

Nangenruluku quyaviksugaput elitnaurat ciulirneret-llu calillratnek ukunun kalikarnun aũgkuni pingayuni allrakuni (atrit mat'um kinguani igausngaut). Mat'um caliamta ikgaaraunrilucia nallunriisqumaluku nakmiin yuullgutemteñun kinguverkamteñun-llu neryuniurutkarput. Caliaqellemteñi elitnaurat tengruluteng ciumurutellruat nallunriryugluteng ciuliamta umyuartullratnek. Calillermegteggun pillguciulluteng tamanritlerkaanun.

Makuni-llu tamalkuitni quyatemteñi arcaqerluki quyavikaput ciulirneret egmircillrat elitnauranun man'a caliaq piyunarivkarluku.

Quyavikaput cakneq ukut aterpagtelput, wall'u aterpagtenrilengraata. Cat alangqalriit wangkuta taũgaam alartelqaput. Quyana.

Cikemyuq, Mary Jane Mann - Caliam Ciuliqagtii, High School-ami Yugtun Elitnaurista
Unguiq, Alice Mary Fredson - Yugtun Igat Kitugcestiit
Angalgaq, Elena Dock - Caliam Arenqiirturtii, Erinairissuutni Imiusngalriit Ak'allatgun Igaucestiit
Cik'aq, Leisy Thornton Wyman - Qanemcit Kalikauluki Taqterkaata Caliaqestiit
Allurraq, Ina Carpenter - Erinairissuutni Imiusngalriit Igaucestiit
Uyangqulria, Kayleen Mesak - Erinairissuutni Imiusngalriit Igaucestiit

Tegganret:
Aacurayak, Arthur Gunlik Sr.
Ac'urunaq, Henry Kanuk
Negaryaq, David Martin
Cikigaq, James Samson
Anigar, Betty Samson
Ik'atak, Julia K. Paul
Nangyun, Nellie Piakak
Qakiur, Frank Paul
Qanganaq, James K. Anaver
Qelpauralria, Jimmie Attie
Qussauyaq, Katie Kashatok
Tukuq, Fannie Amik

Elitnaurat:
Ac'urunaq, Randall Hinz
Al'angaaq, Roy Paul
Anglluralria, Jenny Samson
Angutekayak, Dale Aliralria
Aryak, Bibiana Kashatok
Agguggaq, Marcus Terchik
Cingarkaq, Rena Paul
Ciuliq, Lewis Kashatok
Inaqaq, Kenneth Anaver
Itkaq, Daniel Mann II
Nalugalria, Ben Kugtsun
Null'aq, Tommy Dock Jr.

Tseskuak, Martin Aliralria
Kaiyungiar, Paul Kiunya Sr.
Takuskuak, Mary K. Attie
Mesak, Millie Amik
Atlurak, Bonnie Amik
Kaurtuyagak, Mollia Pavilla
Arivgak, Elizabeth Mute
Keatuak, Isaac Keatuak
Yakutsugak, Mary Gunlik
Kiangkalria, Daniel Anaver
Masualuk, Teddy Kugtsun
Tsikimyuk, Mary Jane Mann
Kunguturak, George Amik
Apartlik, Jerry Amik
Nagyuk, Jimmy Anaver
Kanaktlak, Tracy Amik
Kilepatnik, Adolph Johnson
Kituralria, Dendra Martin
Mantsuak, Travis Amik
Nalugalria, Lewis Amik II
Nukartluk, Percy Paul
Pamsuk, Donna Mesak
Pitngalria, Steve Dock
Kakfak, Tracy Peter
Kusauk, Bernadette Amik
Kusauk, Davina Carl
Sutak, Doreen Jimmy
Tankik, Caroline Dock Egoak
Takatseyak, Burt Paul
Takatseyak, Daniel Jimmy Jr.
Takatseyak, Darrell John
Taveyuk, Alexandria Anaver
Tuntuak, Sheila Carl
Tupetluk, John Hinz
Uyurutsiak, Owen Martin
Tsingarkak, Angela Paul
Unguik, Christopher Dock
Avigyak, Brad Aliralria
Anguturluk, Daron Paul
Tsikimak, Karl Carl Jr.
Kaligtuk, James Paul III

Ciiskuaq, Martin Aliralria
Kayungiar, Paul Kiunya Sr.
Takuskuaq, Mary Attie
Miisaq, Millie Amik
Allurraq, Bonnie Amik
Qaurtuyagaq, Mollia Pavila
Arevgaq, Elizabeth Mute
Qiatuaq, Isaac Keatuak
Yaakucugaq, Mary Gunlik
Kiangqalria, Daniel Anaver
Masualuk, Teddy Kugtsun
Cikemyuq, Mary Jane Mann
Qunguturaq, George Amik
Aparrliq, Jerry Amik
Nagyuk, Jimmy Anaver
Kanaqlak, Tracy Amik
Kelipatniq, Adolph Johnson
Kituralria, Dendra Martin
Mancuaq, Travis Amik
Nalugalria, Lewis Amik II
Nuqarrluk, Percy Paul
Pamsuq, Donna Mesak
Petngaalria, Steve Dock
Qakvaq, Tracy Peter
Qusauq, Bernadette Amik
Qusauq, Davina Carl
Sut'aq, Doreen Jimmy
Tanqik, Caroline Dock Egoak
Taqaciiyaaq, Burt Paul
Taqaciiyaaq, Daniel Jimmy Jr.
Taqaciiyaaq, Darrell John
Taviyuk, Alexandria Anaver
Tuntuaq, Sheila Carl
Tupilluk, John Hinz
Uyuruciaq, Owen Martin
Cingarkaq, Angela Paul
Unguiq, Christopher Dock
Avegyaq, Brad Aliralria
Anguturluq, Daron Paul
Cikem'aq, Karl Carl Jr.
Kaligtuq, James Paul III

Kipnirmiut Tiganrita Igmirtitlrit
Qipnermiut Tegganrita Egmirtellrit
The Legacy of the Kipnuk Elders

Atirtaiyagak

Isaac Keatuak, Yugtun atra Kiatuak. Una unaken ayaglune Kipnermiut ketetnik, kikirtat kitletnik atirtitlran kanimtsitlka. Imiutsimatlrulune akatlartigun irenairisutitgun angtuatgun, wevuralriatgun akiktliktlutik. Tuaitl makunun nutaranun naiftsimalune. James K. Anaver-am una imiratlne Jean Cook-amun Kwigillngurmiumun naivifkarluku. Itlen Kiatuam atutlkingirmiu atlamun pitlkilriatun ayuktluku kanimtsikitlrua, taugam akulene itlminik apraktlune.

Toi makin nunamik ayakatatlrane kauwanguakun manetitlrua. Toitl tsale toiten tamana aturka itlenun atuskitluku manitlruamiu. Whanewha una kauwangurtutlruk toine ayakatatlirmine. Toi imarpigmun ayaglune. Igmiandlo tiketsame mirim kaingakun peyualune, kamegarlune. Toidlo tsat lafkatdlo natluamike, tsamik itgatlkitarngalngurmik tsikumik tiketsame, tuarpiak tsikurpakdlo, lafkatdlo tangiksailamike tsiungane, toi tuavit lafkamun itirtuk. Itramedlo minuilngurmun nimun itirtuk tangkigtsinane. Yugmikdlo yupigmik tangirpiknane, taugam angilagnik kiane nangirngalregnik tangirtlune, naunrarnik tigumiarlutik. Taukuk tarinraulukik Quinirarmiut agaiyuviatne tanglaragka, tangitlrigka tamane. Taumik whatua tamana irikaka.

Unadlo toi kasperunane tsaunane, tsalidlo tsamik penane ayatlruame unavit imarpigmun. Toine ayatlirmine unugpailgan tsikumun itlekautmun kanatlirmine tamagun piktuk itlekautikun. Toidlo mirmun kanarpailgan tlam asiruyutluku, kanunglunedlo toi kiarnairutlune. Anukinglune taugam anurvaseyagpiknane. Toidlo kilutmun itlmine tsaulune ayatlirmine kupnirmik tiketuk. Tiketsamedlo toi yagun nikukiingurkun kiraryartukatarlune kaiyane atratikatainanrane asvik puglune. Toi maiyukirtlune wetaurtuk. Angtluandlo nutan kirarlune. Kanagundlo kukakun nanviukirnirim asvirit pugluting. Nutan toine pugtlirmigne pugtaut. Iletdlo ikai tsikumun agartlune kauwarlune.

Atertayagaq

Isaac Keatuak, Yugtun atra Qiatuaq. Una unaken ayagluni Qipnermiut ketiitnek, qikertat kelliitnek atertellran qanemcilqaa. Imiucimallruluni ak'allarteggun erinairissuutetgun angtuatgun uivuralriatgun akiqliqlutek. Tua-i-ll' makunun nutaranun naivcimaluni. James K. Anaver-aam una imirallni Jean Cook-amun Kuigilngurmiumun naivevkarluku. Elliin Qiatuam atulqeng'ermiu allamun pilqelriatun ayuqluku qanemcikellrua, taũgaam akuliini ellminek apraqluni.

Tua-i maaken nunamek ayakatallermini qavanguakun maniitellrua. Tua-i-ll' cali tuaten tamana atu'urkaa elliinun atuusqelluku manillruamiu. Waniwa una qavangurtullruuq tuani ayakatallermini. Tua-i imarpigmun ayagluni. Egmian-llu tekicami mer'em qaingakun piyualuni qamigarluni. Tua-i-llu cat laavkaat-llu nalluamiki camek etgalqitarngalngurmek cikumek tekicami tuarpiaq cikurpak-llu. Laavkaat-llu tangeqsailamiki ciungani, tua-i tuavet laavkaamun itertuq. Itrami-llu menuilngurmun enemun itertuq tanqigceńani. Yugmek-llu, Yup'igmek tangerpeknani, taũgaam an'gilagnek kiani nangerngalriignek tangerrluni, naunrarnek tegumiarlutek. Taukuk tarenraulukek Kuinerrarmiut agayuviatni tanglaragka, tangellregka tamaani. Taumek watua tamana irr'ikaqa.

Una-llu tua-i qasperunani caunani, cali-llu camek piinani ayallruami unavet imarpigmun. Tuani ayallermini unugpailgan cikumun elliqautmun kanallermini tamaaggun pektuq elliqautekun. Tua-i-llu mermun kanarpailgan ellam assiiruyulluku, qanungluni-llu tua-i kiarnairulluni. Anuqengluni taũgaam anurvassiyaagpek'nani. Tua-i-llu kelutmun ellmini cauluni ayallermini qupnermek tekituq. Tekicami-llu tua-i yaaggun nequkilngurkun qeraryartuqatarluni qayani atrarteqatainanrani asveq pugluni. Tua-i may'uqerrluni uitaurtuq. Anglluan-llu nutaan qerarluni. Kanaggun-llu qukaakun nanviuqerrnerem asveret pugluteng. Nutaan tuani pugglermeggni pugtaut. Iliit-llu ika-i cikumun agarrluni qavarluni.

Toi whane natluame una Atirtaiyagarmik atdlik, tamanadlo aiyautinritsuktluku nunane, atam tauna toi pike aliktluku. Tuaitl nutne tiguluku utlagluku. Utlainanranitl toi atam atrarlune. Toi nutigpiknaku. Taugam atran kaiyane utlagluku, nutan kilutmun aiyatlirmine toi tamatumun mirmun tiketuk, aka aiyautitlrutleniluku.

Tsikumlinrulunedlo toitendlo tsale kiarnailan, akule mana mirtangkiran, kaiyane atrartluku pakta tsamna mik. Toidlo tiketsamiu kaniskinirmun itgatlkitamun, pugtalriamun kinumun, maiyurlune.

Alirkun imarpem alirkute natlunrilamiu, yumdlo keme pikiskune toi tamana aturka nekuratlruamiu tamakin angukarnik kalartitlrianik.

Toi tamana taprak tiguluku kukaminun tleluku, kaiyane pugtangran, nigtsine tiguluku maiyurtuk toivit kinumun. Matin nutan kaktlitsame kiarta, aka yaksigitlrutlenilria. Toidlo tamana kaniskinrulune. Unadlo kitfak toi kagraluting kairit.

Nutan toine kinum kaigane, imkut tangaurlutlirmine angukarnik netilatlne, irtsakuminun kimagkuratlruamike, nutan tamakut yivrirai toine, kinum kaingane. Toi whanewha unguwangnakune, unguwangaititleniame nutan toi tokumun ingluarlune, toi tamana atungnakinrita kaspirelame kailiurtsutnikdlo pelame.

Tua-i wani nalluami una Atertayagarmek atlek, tamana-llu ayautenricukluku nunani, atam tauna tua-i pikii alikluku. Tua-i-ll' nut'ni teguluku ullagluku. Ullainanrani-ll' tua-i ataam atrarluni. Tua-i nutegpeknaku. Taũgaam atraan qayani ullagluku, nutaan kelutmun ayallermini tua-i tamatumun mermun tekituq, ak'a ayautellrulliniluku.

Ciqumlinruluni-llu tuaten-llu cali kiarnailan, akulii man'a mertangqerran, qayani atrarrluku paqtaa camna meq. Tua-i-llu tekicamiu qanisqinermun etgalqitamun, pugtalriamun qenumun, mayurluni.

Alerquun imarpiim alerquutii nallunrilamiu, yuum-llu kiimi pekeskuni tua-i tamana atu'urkaa niiqurallruamiu tamaaken angukarnek qalartellrianek.

Tua-i tamana tapraq teguluku qukaminun elliluku, qayani pugtangraan, negcini teguluku mayurtuq tuavet qenumun. Maaten nutaan qaklicami kiartaa, ak'a yaaqsigillrullinilria. Tua-i-llu tamana qanisqinruluni. Un'a-llu ketvaq tua-i qagraluteng qairet.

Nutaan tuani qenum qaingani, imkut tan'gaurluullermini angukarnek niitelallni, ircaquminun qemagqurallruamiki, nutaan tamakut yuvrirai tuani, qenum qaingani. Tua-i waniwa unguvangnaqkuni, unguvangaitelliniami nutaan tua-i tuqumun ingluarluni, tua-i tamana atungnaqenritaa qasperilami qailiurcuutnekllu piilami.

Taugam nutan atrarlune kingunirminun tamavit tsikumun utirtlune. Toine tiketsame kitenundlo pifkinane, nutan toine ukamaituk, aiyanitimdlo tiketluku. Tsaledlo tsamig natluame Agaiyutitangkirutsiadlo matum tlam natluluku. Taugam itlminik pitkifkinane, tangaurluk augkuk atlkirme irniak, toi taukuk pitiktlukik nutan ukamailngum tiketa. Toi toine aluwiliurtuk, kialunedlo. Toi tsunauwha toiten pitlruk, toi kinguane pinkigtifkinane.

Taugam imkut tamakut itlen ayokutsirtutitlne, imarpigme piktsarat itlen awalikngamike, toi toine wetauk. Mirimdlo tsinene unugme piksaunane. Taugam tankigiakan tuavit mirarmun tsinauwalartuk.

Tuadlo tsituam takukitkiraryaka, tauna pinrita. Tuamtadlo kinguakun toi tuane tsale tsikum kaingantitlirmine (kilukfarne pilame, erinrane taugam tsinauwalame, kilukfarnundlo unuan taglune tuavit kinum kukanun, pilame) atakuyartume kakmakin, Nunivam tunglirniranik irenatanglune, asviyagam ireninik, kilugturalria tuarpiakdlo. Toidlo tiketsame kanavit kitimnun maiyurlune. Piavit tsale maiyunkigtifkinane taugam ugirtlune. Piavit kalarutsakikenga taum asviyagam kalrialuku taugam netaka tarengifkinakudlo. Tuamtatl tsale igmianun kiturlune, tsale toi kalriagurlune tayema irene umengurtlune.

Toidlo toiten tsale tuantitlirmine, mana awate mirtairutinglune. Tsikuluku, tsikutlak amtlirelune, toiwha iralume Tengmirviguame aiyatlruame. Iralutitlrulunedlo unane pingaiyunik. Ukug awaktlek kupngulutik, toi tuatin ayokitlruk.

Taugam tuakin aiyagpailigme toi muritlkitlruk. Kakimnadlo Nunevam tunglirnira atakume alaitaktlune. Nugetdlo alaitaktluting. Toidlo tsale paugna kingunika, Tsanenik, tsale toi tsarvanrim pikaiyutluku. Ketuane umyuga wetanrirtuk mirmik tangirkingairutsame. Kinum taugam kaingane tsikutlam. Toi wetastsegaliame taukutdlo Kuskukfem ikre Nugit, kaniktsatdlo alaitilaming, toi aligyagutsameke arimvegne tigulukik atlukik nutan tuakin niminik aiyagtuk, taukut Nugit tungetnun.

Aiyatlirminedlo toi nanvararmik tiketsarturtuk naiyik tuagun pugaktlune. Toi tuatin taumik tsale umyuga piugtuk, nikairutnaiyuktlunewha. Whanewha toi tsamik awalelame, taugam toi nikarnik tsaledlo spetskanik, kinrarnikwha awalirlune. Taugam miksungakame kaniktsarmik pilartuk mirkailame. Toi aten mik aturtsititlrunrilamiu taum aulukisten. Tuadlo tauna naiyik angtlurkan

Taũgaam nutaan atrarluni kinguneminun tamaavet cikumun uterrluni. Tuani tekicami ketiinun-llu pivkenani, nutaan tuani uqamaituq, ayaniitem-llu tekilluku. Cali-llu camek nalluami Agayutetangqerrucia-llu mat'um ellam nalluluku. Taũgaam ellminek pitkevkenani, tan'gaurluuk aũgkuk alqermi irniak, tua-i taukuk piteklukek nutaan uqamailnguum tekitaa. Tua-i tuani aluviliurtuq, qialuni-llu. Tua-i cunawa tuaten pillruuq, tua-i kinguani pinqigtevkenani.

Taũgaam imkut tamakut elliin ayuqucirtuutellni, imarpigmi pekcarat elliin avaliqngamiki, tua-i tuani uitauq. Mer'em-llu ceńiini unugmi piksaunani. Taũgaam tanqigiaqan tuavet merr'armun ceńavalartuq.

Tua-llu cetuam taqukitqerraaryaaqaa, tauna pinritaa. Tuamta-llu kinguakun tua-i tuani cali cikum qaingantellermini (keluqvaarni pilaami, erenrani taũgaam ceńavalaami, keluqvaarnun-llu unuan tagluni tuavet qenum qukaanun pilaami) atakuyartumi qakmaken, Nunivaam tunglirneranek erinatangluni, asveyagaam eriniinek, qilugturalria tuarpiaq-llu. Tua-i-llu tekicami kanavet ketemnun mayurluni. Piavet cali mayunqigtevkenani taũgaam ugirrluni. Piavet qalarucaaqekiinga taum asviyagaam qalrialuku taũgaam niitaqa taringevkenaku-llu. Tuamta-ll' cali egmianun kiturluni, cali tua-i qalriagurluni tayima erinii umingurrluni.

Tua-i-llu tuaten cali tuantellermini, man'a avatii mertairutengluni. Cikuluku, cikullaq amlleriluni, tua-i-wa iralumi Tengmiirviguami ayallruami. Iralutellruluni-llu unani pingayunek. Ukuk avaqliik qupngulutek, tua-i tuaten ayuqellruuk.

Taũgaam tuaken ayagpailegmi tua-i murilkellruuq. Qakemna-llu Nunivaam tunglirnera atakumi alaitaqluni. Nuuget-llu alaitaqluteng. Tua-i-llu cali paũgna kinguneqa, Canineq, cali tua-i carvanrem pekayulluku. Kiituani umyugaa uitanrirtuq mermek tangerkengairucami. Qenum taũgaam qaingani cikullaam. Tua-i uitasciigaliami taukut-llu Kusquqviim iqri Nuuget, qanikcaat-llu alaitelaameng, alegyagucamiki arimviigni tegulukek all'ukek nutaan tuaken eneminek ayagtuq, taukut Nuuget tungiitnun.

Ayallermini-llu tua-i nanvarra'armek tekicarturtuq nayiq tuaggun pug'aqluni. Tua-i tuaten taumek cali umyugaa piyugtuq, neqairutnayukluni-wa. Waniwa tua-i camek avaliinani, taugaam tua-i neqa'arnek cali-llu espickaarnek, kenrrarnek-wa avalirluni. Taũgaam meksungaqami qanikcarmek pilartuq merkailami. Tua-i aatiin meq

matlkaneraktluku, tiketsamiudlo whaneug nutignarekatan arulairlune nutan pugngan nutigluku. Nalatsamiudlo ipnirtsirluku, ipngan nugtluku kaiyaminun iktluku, toi nutan aiyauta. Umyuga tsale kuyegikirtlune. Toi nikai nangiksaitsakut. Taugam tauna nikiknaluku umyoartikitlruyakuk, tsunauwha ilangartarkaunritlkine.

Toi unugakan arulailartuk tamavit kinum kainganun. Toi tsale aiyatlirmine tsakirlune asvirmik tiketuk kauwalriamik keme. Matin utlagluku pia ingilra una nugitlraug toi, kanakin kupnirmik kungitlenilune itlma taugam tsatlatsuarlune. Kauwaryuan kaiyane unetluku pisurluku kinurarmik tsapirlune igvaumarluku nutigluku, nalataug toi. Nutigluku nutigyarakun, nutga. Nutgarlukudlo kaiyane akfaluku toi nalanrilan, pulingkingirmidlo mulngaktluke tsale piame, toi uluamik taugam tsale kamekrua pilagyakikne pulastsegalan, tugirluku nutan pulauk. Toidlo piktingran, piktingingran wevitmun pilagtuarluku agtarlune, kituane tuktlua kipngamiu toi nutan nalauk. Toi amerluku kamekuk tauna irnirpak tsaliaktluku, aglukugkinikdlo kaugtutsirlune tugkarak tigungnakak. Toi imna kamekura augamiu, tugkarak kaiyamun iktlukik itganikdlo tsale waktlirnik aipirlukik taukuk. Toi toiten tigutitlruk tuakin asvirmik.

Toidlo aiyaglune. Taukut Nugit matlgikirluke nutan unguwalrianun, unguwalriapignun tiketuk. Toi amtlitlrianunwha ugingalalrianun whadlo pugaktlutingdlo. Toi tauna naiyik tamane uneta, taukuk taugam tugkarak aiyaukurlukik. Tsaledlo itgat taukut kasalarai, whadlo arepalarai. Nikni taukut nangiksailingrata.

Toi miksugakame toiten kinu lakarluku, itlma murakuinirnik akumgautarme ilaitnik tigukautlune, itlma pikirluku, ukumik taugam murirlune kumartilartuk, kanavit kurtluyartitluku nutan tamane milartuk tamakin.

Toitendlo toi tsale pikirlune, ugtanik amtlirnik tanglartuk. Taugam toi karmatun imutun kuyurtagutitlriatun pitaut, tayema eeg ngilegnun, kawalrianik. Toi ilet ulagluku, alignarian kamegautigne tigulukik aretlungkirame, aretlugnik aiyapitutuarlune. Iktlune mavit kamegautignun nigtsigmik tsale tigutnikdlo angaktlune. Aururlune katautikurlukik tamakuk kamegautik, kaiyane unitingran utlatlrua.

aturcetellrunrilamiu, taum aulukestiin. Tua-llu tauna nayiq angllurqan malkaniraqluku, tekicamiu-llu waniw' nutegnariqataan, arulairluni nutaan pugngan nutegluku. Nalacamiu-llu epnercirluku, epngan nuggluku qayaminun ekluku, tua-i nutaan ayautaa. Umyugaa cali quyigiqerrluni. Tua-i neqai nangeksaicaaqut. Taũgaam tauna neqeknaluku umyuarteqellruyaaquq. Cunawa ilangartarkaunrilkeńi.

Tua-i unugaqan arulailartuq tamaavet qenum qainganun. Tua-i cali ayallermini caqerluni asvermek tekituq qavalriamek kiimi. Maaten ullagluku pia ingelra una nugellra-w' tua-i, kanaken qupnermek quungelliniluni ellma taũgaam callacuarluni. Qavaryuan qayani unilluku pissurluku qenurrarmek capirluni igvaumaarluku nutegluku, nalata-w' tua-i. Nutegluku nutegyaraakun, nutgaa. Nutgaarluku-llu qayani aqvaluku tua-i nalanrilan, puulingqeng'ermi-llu mulngakluki cali piami, tua-i uluamek taũgaam cali qamiqurra pilagyaaqekni pulasciigalan, tugerluku nutaan pulauq. Tua-i-llu pektengraan, pektengengraan uivetmun pilagtuarluku agtaarluni, kiituani tuqlua kepngamiu tua-i nutaan nalauq. Tua-i amiirluku qamiquq tauna ernerpak caliaqluku, agluqugkenek-llu kaugtuucirluni tugkaraak tegungnaqak. Tua-i imna qamiqũrra aũgaamiu, tugkaraak qayamun eklukek it'ganek-llu cali uaqlirnek aipirlukek taukuk. Tua-i tuaten tegutellruuq tuaken asvermek.

Tua-i-llu ayagluni. Taukut Nuuget mallgiqerluki nutaan unguvalrianun, unguvalriapignun tekituq. Tua-i amllellrianun-wa ugingalalrianun wall'u pug'aqluteng-llu. Tua-i tauna nayiq tamaani unitaa, taukuk taũgaam tugkaraak ayauqurlukek. Cali-llu it'gat taukut qassalarai, wall'u aripalarai. Neqni taukut nangeksailengraata.

Tua-i meqsugaqami tuaten qenu elakarluku, ellma murakuinernek aqumgautarmi ilaitnek teguqaulluni, ellma piqerluku, uqumek taũgaam murirluni kumartelartuq, kanavet qurrluuyaartelluku nutaan tamaani mel'artuq tamaaken.

Tuaten-llu tua-i cali piqerluni, ugtanek amllernek tanglartuq. Taũgaam tua-i qarmatun imutun quyurtaagutellriatun pitaut, tayima iig' ngeliignun, qavalrianek. Tua-i iliit ullagluku, alegnarian qamigautegni tegulukek arillungqerrami, arilluugnek ayapetutuarluni. Ekluni maavet qamigautegnun negcigmek cali tegutnek-llu ang'aqluni. Aurrurluni katauteku'urlukek tamakuk qamigautek, qayani unitengraan ullallrua.

Nutignariandlo nutigluku tauna unguwalria imna angilria maktlagmik pilatlrat. Toidlo nalatsamiu nutan kaiyane akfaluku tsikumta pilagluku. Irnirtluandlo ilenik tigutlune, tsalidlo ukuirluku amia tsale angaka. Ukuadlo unetluku. Toi kaiyak ukamaunane. Toi tamana tsale irnirtluk, umyuga kanirtuk taum, kaniktsartairuskan mana mirmig imirluku pinaluku mirtlainarme tsale piknaiyuktlune.

Tsa upengatluku toi pilartuk. Muritlkitlune taugam piktuk alirkutetgun tamakut angukarat alirkuatetgun pikkurtuk unane. Itlma kauwam ilenik aturlune. Ungungsiartun ayoktlune, unugtuman paiftsiaktlune. Tsakirlune toi aiyatlirmine tamane Nugit tungetnun naiyirpatlirmik tiketlune, nanviukirnirim kialirnirane.

Kuskukfem kangian tunglirnirane, kaiyanik maktaranik tupeganik ukrutarluting, tiketsarturtuk. Toi agkumiunguyuktluke umyuga kuyalune utlagai. Awaidlo tiketsartutlra maligtluku piktaktluting, peyualuting kaniktsam kaingane. Toiwha yuk wevaktlune atam kaiyanun toivit ukrutanun atraraktlune. Toi yungalata umyuga kuyalune, taugam Kuskukfem akelirnirane yut yuyuktluke. Tikitniararlukedlo kingyatlirmine matin tanginkigtai kaiyaunritlinilret, kaiyat imkut tayema, ukut taugam asivrit kingupirming atraryartulret. Nutan tsiunine nigtsigluku wetauk. Toi nutan toi angtluraluting kingupirming atrarluting. Angtlurarluting pugut whanewha mirkun. Angtlunkigtitlriamingdlo tayema tangrunriata, nutan aiyaglune.

Ikuktlitsamiu tuamtatl maiyurlune kamegarlune tamagun Nugit tungetnun aiyalartuk. Ketuane kankukwha amerek nanelinguk, weftaktlukik mumigtaktlukik tsingitlkarangirme pikyutkilarak. Taugam atakuakan atlagnik kamiksegnik atulartuk. Inangkaiyunane, maktartlainarlune taugam, toi kitlitlune muritlkitlune.

Tsakirlunedlo toi unutlrane anuktlitlrane, matin kaiyunguritlrane kaiyarpatlartitlriamik netsame piuk ukrutai tayema, tingtitlenikai. Toi toiten wetalune. Irtur matin whanewha yatene kinurluarmunwha tsamun tsikumun nagengaluting. Taum tigumiaktluke livelivialret. Nutan akfaluke kinguane pitug-turangartluke tingtinkigtinritai.

Toidlo tsale tamagun aiyatlirmine asivrinkuk, muktlagmik aiparlune unitkanerluku piktitlruk, piktitlrukut ilaktluta. Ketuane unugmidlo tauna asvik tsamai atlirnimne kulukunalartuk-wha, whadlo wha toi kulukunak natlutlrua. Taugam tsauyat kiluktlititlret

Nutegnarian-llu nutegluku tauna unguvalria imna angelria maklagmek pilallrat. Tua-i-llu nalacamiu nutaan qayani aqvaluku ciqumtaa pilagluku. Irnerrluan-llu iliinek tegulluni, cali-llu uquirluku amia cali ang'aqaa. Uqua-llu unilluku. Tua-i qayaq uqamaunani. Tua-i tamana cali irnerrluk, umyugaa qanertuq taum, qanikcartairuskan man'a mermeg' imirluku pinaluku merrlainarmi cali peknayukluni.

Ca upingalluku tua-i pilartuq. Murilkelluni taũgaam pektuq alerquutiitgun tamakut angukaraat alerquatiitgun pekqu'rtuq unani. Ellma qavam iliinek aturluni. Ungungssiartun ayuqluni, unugtuumaan paivciaqluni. Caqerluni tua-i ayallermini tamaani Nuuget tungiitnun nayirpall'ermek tekilluni, nanviuqerrnerem kialirnerani.

Kusquqviim kangian tunglirnerani, qayanek maktaranek tupiganek uqruta'arluteng, tekicarturtuq. Tua-i agkumiunguyukluki umyugaa quyaluni ullagai. Ava-i-llu tekicartullra maliggluku pektaqluteng, piyualuteng qanikcam qaingani. Tua-i-wa yuk uivaqluni ataam qayanun tuavet uqrutanun atraraqluni. Tua-i yuungalata umyugaa quyaluni, taũgaam Kusquqviim akilirnerani yuut yuuyukluki. Tekitniararluki-llu kingyallermini maaten tangenqigtai qayaunritlinilriit, qayat imkut tayima, ukut taũgaam asevret kingupirmeng atraryartulriit. Nutaan ciuneni negcigluku uitauq. Tua-i nutaan anglluraluteng kingupirmeng atrarluteng. Angllurraarluteng pug'ut waniwa merkun. Angllunqigtellriameng-llu tayima tangenrruunriata, nutaan ayagluni.

Iquklicamiu tuamta-ll' mayurluni qamigarluni tamaaggun Nuuget tungiitnun ayalartuq. Kiituani kankuk-wa amiriik nanilinguk, uivtaqlukek mumigtaqlukek cingilqaarang'ermi pekyutkelarak. Taũgaam atakuaqan allagnek Kameksiignek atulartuq. Inangqa-yuunani, maktarrlainarluni taũgaam, tua-i kellulluni murilkelluni.

Caqerluni-llu tua-i unullrani anuqlillrani, maaten kayungurillrani qayarpalla'artellriamek niicami piuq uqrutai tayima, tengtellinikai. Tua-i tuaten uitaluni. Ertuq maaten waniwa yaatiini qenurrluarmun-wa camun cikumun nagingaluteng. Taum tegumiaqluki eleviilevialriit. Nutaan aqvaluki kinguani petugturangarrluki tengtenqigtenritai.

Tua-i-llu cali tamaaggun ayallermini asevrenkuk, maklagmek aiparluni unitkaniirluku pektellruuk, pektellruukut ilakluta. Kiituani unugmi-llu tauna asveq cama-i atlirnemni kuluk'uunalartuq-wa, wall'u-wa tua-i kuluk'uunaq nallullrua. Taũgaam cauyat qeluqlitellriit

natlunritlrui. Tuarpiak tamana kaugtualake. Toi tsamai mirim akulene. Taunadlo tsale ungungsik muktlagmik pilatlrat, toi whanewha tsaniane tsale kaktarturaktlune unetsunaku. Toi taukuk unitnanrirluku, piktitlgutiktlukik pitlruk.

Tuadlo taukut Nugit, atam tsanemitlirarluting yaksigelartut. Yaksigiakata kitene ingrinik tanglartuk nutan alingnarkitlrianik. Toi umyuga kanirtuk, makut ingrit mai tangnirarluke. Tsunauwha Ugasautlinilret. Toi tamakut matligtingai. Matligtingkirluke nutan toi tamana amik unetluku ukamatlkutakfakamiu, taugam tugkarak taukuk tsale angakuatlruyakak. Taugam tsale tsakirlune toi unetak. Unguwakatanritsuktlunewha.

Toi alingifkinane nunamitun ayoktluku piktitlruk, toitendlo tauna alekifkinaku una pitsurlatlirkane.

Tuatlu tsakirlune tamane kupnirkun pitlirmine, ungungsignig atlaiyugnik tangitlruk tsale milngutun ayoktlutik. Aipa kukupaglune katitlrianik. Tsautsilingirmikik toi aipa nutkataryaka. Toi tauna nutgarluku yivrirnaluku tsautsia peyaka. Toi nutdlirkane tiketikatarluku piktingitlruk taukuk malrulutik ugengalrek. Toi imarpem tsesiktliniak.

Tsale tamane nutan unguwalret amtliritlratne nutan umyuga nunaniryunguk ilaktluke. Toiten toi kwemangrata, whatl ugengalutingdlo. Tsaledlo una isratne, makut mitlkruit kiliktluke, iminginglukuulutfagnikwha toi mitlkurit asiktluke.

Tsale tauna unguwalria atautsik isuriuyakuk, taugam asivrim angnika. Malruk ugtuk, aipa ugtuk. Whongne isurvatlir angilria. Nutan kinguakun tauna unguwalriag isurvakaiyak ugtuk. Toi tamakut ilaktluke piktitlrur unane una. Una whane netsukse.

Tuadlo whanewha toi tamane piktitlirmine tamakut imkut ayokutsirtutne kimangkatlrui. Tamanadlo tsale irnirtluk, mirmik tsale, akirta puktlangitlrane kinutdlo tsale kaingit mirtangitlratne, tamakin imiryumaluku. Kituanedlo toi ikfik paugna, ikfet alairtut, Ugasat ikfigtait. Taugam utlaiyunaunating, yum pinkigtlune, toi tanglurarlune taugam utlayunaksaktlune. Taugam tanglunane tsale tamana piktitlik, piktitlirka aliktluku, toi taugam matlkaniraluku.

Taukutdlo Nuget tunutkatsagarluke kitmun aiyatlruk tuane ingrit tamakut tsanemitlitlratne. Toi nutan kinu tamana mirtaunane, tamagun penanrane, ingritanguk watenik.

nallunritellrui. Tuarpiaq tamana kaugtualaqii. Tua-i cama-i mer'em akuliini. Tauna-llu cali ungungssiq maklagmek pilallrat, tua-i waniwa caniani cali qaktaartura'aqluni unicuunaku. Tua-i taukuk unitnanrirluku, pektellgutekluki pillruuq.

Tua-llu taukut Nuuget, ataam canimellirraarluteng, yaaqsigilartut. Yaaqsigiaqata ketiini ingrinek tanglartuq nutaan alingnarqellrianek. Tua-i umyugaa qanertuq, makut ingrit maa-i tangnerrarluki. Cunawa Ugaassaullinilriit. Tua-i tamakut mallegtengai. Mallegtengqerluki nutaan, tua-i tamana amiq unilluku uqamalkutaqvakaamiu, taũgaam tugkaraak taukuk cali ang'aquallruyaaqak. Taũgaam cali caqerluni tua-i unitak. Unguvaqatanricukluni-wa.

Tua-i alingevkenani nunamitun ayuqluku pektellruuq, tuatenllu tauna alikevkenaku una picurlallerkani.

Tua-llu caqerluni tamaani qupnerkun pillermini, ungungssignek' allayuugnek tangellruuq cali melngutun ayuqlutek. Aipaa kukupagluni qatellrianek. Cauciileng'ermikek tua-i aipaa nutkataryaaqaa. Tua-i tauna nutgaarluku yuvrirnaluku caucia piyaaqaa. Tua-i nutlerkani tekiteqatarluku pektengellruuk taukuk malruulutek ugingalriik. Tua-i imarpiim ciissiqliniak.

Cali tamaani nutaan unguvalriit amllerillratni nutaan umyugaa nunaniryunguq ilakluki. Tuaten tua-i kuimangraata wall' ugingaluteng-llu. Cali-llu una issratni, makut melqurrit qelekluki, imingengluku ul'utvagnek-wa tua-i melqurrit assikluki.

Cali tauna unguvalria atauciq issuriuyaaquq, taũgaam asevrem angneqaa. Malruk ugtuk, aipaa ugtuq. Wangni issurvall'er angelria. Nutaan kinguakun tauna unguvalria-w' issurvakayak ugtuq. Tua-i tamakut ilakluki pektellruur' unani una. Una wani niicuksi.

Tua-llu waniwa tua-i tamaani pektellermini tamakut imkut ayuqucirtuutni qemangqallrui. Tamana-llu cali irnerrluk, mermek cali, akerta puqlangellrani qenut-llu cali qaingit mertangellratni, tamaaken imiryuumaluku. Kiituani-llu tua-i ekvik paũgna, ekviit alairtut, Ugaassat ekvigtait. Taũgaam ullayunaunateng, yuum pinqeggluni, tua-i tanglura'arluni taũgaam ullayunaqsaaqluni. Taũgaam tangluunani cali tamana pektelleq, pektellerkaa alikluku, tua-i taũgaam malkaniraluku.

Taukut-llu Nuuget tunutkacagarluki ketmun ayallruuq tuani ingrit tamakut canimellillratni. Tua-i nutaan qenu tamana mertaunani, tamaaggun piinanrani, ingritanguq uatiinek.

Matin tamana ingriuyukitlka alairtuk sunam tingalrautaktlinikik. Sunamikdlo tangiksaunane tauna, tsiungane. Toidlo ingriuyukitlran tumkikatsarlune mai agertsan, upinglune whanewha, manadlo utsikdlo malrug ukurtumalrek kaiyan iluane wetalutik. Toidlo tiketsartura matin inglutruarsitsuarkatatlineke. Toi mana kingunra kungirme tsanirtsartutlirmine kilutmun, kunatsiartuk mana tsanirtsartutlra kilutmun. Toidlo tsanirtikirlune tingalrautat atrartut, kukaktlik taugam tingalrautak kirumaurtitluku, whanewha ungalamik nutan kaiyunguriartitluku.

Toi nutan taukut kaiyame iluane kuyet antluke, kinum kainganun unetluke nanvararmun, kamegautsirpiknaku tivuk. Yanitl tsale akiane kamegautsirpiknaku tivlune. Nutan tamavit iktlune utlaga. Taukutdlo sunarmiut kingumun kuyurtluting. Tiketsame matin tiketai toi tuskanik, tuskarugarnik, sunak tamana utsiarlune, kiluktsautitdlo kapusngatlrit kilulirluting. Paganedlo kulene tsanik, angyanik toiten palaiyanik tanglartua.

Tuadlo whanewha, kingumun kuyurtluting tiketsartuama ilet ilafkugmik uskurirlune kalvuk. Toidlo yagtsan kaiyamne taman pitumalria taprakwha ilafkunrilnguk tunluku. Tiguamiudlo kutlirminun tsale tunluku. Kutlian tsale tiguluku. Nutandlo yagtsan unatinka yagtluke. Nutan aluyarangirma maiyutlua angyam sunam iluanun. Toi ikngama, umyoartikua, kaiyak taman unetingratgu toi whinga taugam ikngama toi kuyalua.

Taugam tsiungane alekitlruanka kasat. Toi tamane tukutlirkamnikdlo alingifkine toiten pitlrunga. Whinga pifkine, pitlrur una, una Isaac.

Tuadlo whanewha agutak ilagkinka kinirtingutlinilrek. Itrutsugyakingragne um kasam tiguluku kingumun agutluku. Nimun itrutluku putelikamik tsikirluku, tsikunguayar imekirluku. Toi umyoartikua tokunarkilriamik tsikiryuktlua. Tsiuniurpiknaku umyoartikua, "Um whanewha tokunarkilriamik tsikekataranga." Toi tsiuniurpiknaku wetatluku. Toidlo tarengitliamiu ile mikirarluku iglukudlo. Nutan yagtinkigtitlrane tukukapignarkinritlinian tsiuniurluku ilarenik tsale taum ignirmik atautsimik igua. Atrarlunitl toitl kamavit tlekirlune toarpiak tlaka tokumatlirminik ungumaralria. Nutandlo tauna ilakuaraka, tsikrutluku kakmavit.

Toidlo lutsirarlua latmun. Nutan antlimne taukuk kinirtik kinirvigmun itrutlua toine toi nirifkaragnga. Nirnginanimnetlu tingalrautating maiyurtluke kinum akulekun aiyagtut.

Maaten tamana ingriuyukelqa alairtuq sun'am tengalrautaqlinikek. Sun'amek-llu tangeqsaunani tauna, ciungani. Tua-i-llu ingriuyukellran tumkekacaarluni maa-i agiircan, upengluni waniwa, ucik-llu malrug' uqurtuumalriik qayaan iluani uitalutek. Tua-i-llu tekicarturaa maaten inglutruarcecuarqatallinikii. Tua-i man'a kingunra quungermi canircartullermini kelutmun, quunaciartuq man'a canircartullra kelutmun. Tua-i-llu canirteqerluni tengalrautaat atrartut, qukaqliq taũgaam tengalrautaq qerruumaurtelluku, waniwa ungalamek nutaan kayunguriartelluku.

Tua-i nutaan taukut qayami iluani kuyiit anlluki, qenum qainganun unilluki nanvarra'armun, qamigaucirpeknaku tev'uq. Yaani-ll' cali akiani qamigaucirpeknaku tevluni. Nutaan tamaavet ekluni ullagaa. Taukut-llu sun'armiut kingumun quyurrluteng. Tekicami maaten tekitai tua-i tuskanek, tuskarugarnek, sun'aq tamana uciarluni, qeluqcautet-llu kapusngallrit qelulirluteng. Pagaani-llu quliini canek, angyanek tuaten palayanek tanglartua.

Tua-llu waniwa, kingumun quyurrluteng tekicartuama iliit ilavkugmek uskurirluni kalvuq. Tua-i-llu yagcan qayamni tamana petuumalria tapraq-wa ilavkuunrilnguq tunluku. Teguamiu-llu qullirminun cali tunluku. Qullian cali teguluku. Nutaan-llu yagcan unatenka yaggluki. Nutaan aaluuyaarang'erma mayuullua angyam sun'am iluanun. Tua-i ekngama umyuartequa, qayaq tamana unitengraatgu wiinga taũgaam ekngama tua-i quyalua.

Taũgaam ciungani alikellruanka kass'at. Tua-i tamaani tuqullerkamnek-llu alingevkenii tuaten pillruunga. Wiinga pivkenii, pillruuq una, una Isaac.

Tua-llu wani-wa agutaak ilagkenka kenirtengullinilriik. Itrucugyaaqengraagni uum kass'am teguluku kingumun agulluku. Enemun itrulluku putiilekaamek cikirluku, cikunguayaaq imiqerluku. Tua-i umyuartequa tuqunarqelriamek cikiryuklua. Ciuniurpeknaku umyuartequa, "Uum waniwa tuqunarqelriamek cikiqataraanga." Tua-i ciuniurpeknaku uitalluku. Tua-i-llu taringelliamiu ilii meq'erraarluku igluku-llu. Nutaan yagtenqigtellrani tuquqapiggnarqenritlinian ciuniurluku ilarriinek cali taum ignermek ataucimek igua. Atrarluni-ll' tua-ill' qamavet elliqerluni tuarpiaq ellaka tuqumallerminek ungumaaralria. Nutaan-llu tauna ilakuarraqa ciqrulluku qakmavet.

Tua-i-llu elucira'arlua elatmun. Nutaan anllemni taukuk kenirtek kenirvigmun itrullua tuani tua-i nerevkaraagnga. Nernginanemni-llu tengalrautateng mayurrluki qenum akuliikun

Kaiyungurenarlunedlo. Toi anuka tuknilra tiketikatatlrane toivit piangaug toi.

Whanewhaug nutan kinguane anirtutsimnik, whadlo pikyuyutsimnik tarengama tamagun, atuyunairutkatatlrane taukunun kivrartualrianun yuminunwha toi pifkatlrutlenianga. Tuagun tsale anirtumatsekaug toi.

Tuadlo imartlainarmun ankatame toi nutan kingume yane ingna nakrutngalnguk atrartluku tamana imartlainarmun anngaming akivlirtluku. Alula ingna kivgurnaiyuktluku nuktistingkitlenilria, atsitmun kivguseyatlirka pitiktluku kinguane tarengaka. Tuadlo whanewha kinumun tiketikataming tsaiyugluku kinumun pilatlrut. Toi tamane tla muritlkinrikirtaka taukut akuletne wetema.

Taugam taukut napartsiurtit, atsitatnga toi ikuktlitkapiarlua. Taugam tsale ileta litnaurayakanga taum kinirtim aipan. Kaningnakakama toi anagutlune toi nangitruyelanga, kimagartitlimne yavit kingumun ukuk yuaragma nukik kaluararutlukik kipartitlruk. Toi mavit aunrarnaiyuktlukik angyam iluanun, anlua toine sunam mavit minglenun kurtlurtsitdlimne alulalrem tangrak taukuk. Toi tangramekik kitiftlune, kapitainautlilria anngame kanrutsane, tauna imna atlkunaratlikwha, piunaunane litnaurilune whongnik nangitruyingnakilria, tiguamiu atlkunaraluku tsiutmun tsingkirluku. Toi tarenginritlkikadlo tsamik kalarutset.

Taugam itlaita ilamignun taukuk aulukifkarlukik unuakuakan taukuk tsakurlukik kilinrik. Tuadlo tamane mamvailgagnik, taugam atuyunarelutik, tsakirlua puyumik tangirtua tamane tlam minglikngatlkene. Umyoartikua, "Tuatlitua nunet alaitliniuk. Toi nunamignun whaneug tikiutsekngatatnga. Kaitlunkik nunet ayokniarta?" Tsunauwha aruwak tauna puyuk, palagutam puyukitlenike.

Tsakirlune toi anuktlirarlune irtuk kunkatsagarlune toi nakindlo anuktlilriartaunane. Tingalrautat akivlaluting. Sunakdlo tsale malrug angyalgik whanewha wakaramtine tsale pugtalutik.

Tuadlo kapitainam yakin inenik, kasak tailune kalekak kalmanamnun kimagtluku lutsirarlune, kaiyakun yavit sunamun kalekiurtsitkatatliniatnga. Toi tauna kaiyak atrartat. Tamane kalekiurpailigma isurik tamakuk ukukik augatlruagka, tsaitlkamun igtaktlukik. Amekik taugam, tsale isratka imarlune tamakunik. Sunak tsunaug tikitniararluku, tugkarag unetitlrutlenilukik.

ayagtut. Kayunguriinarluni-llu. Tua-i anuqa tuknilria tekiteqatallrani tuavet pianga-w' tua-i.

Waniwa-w' nutaan kinguani anirtuucimnek, wall'u pekyuyucimnek taringama tamaaggun, atuyunairutqatallrani taukunun kevgartualrianun yum'inun-wa tua-i pivkallrullinianga. Tuaggun cali anirtuumaciqa-w' tua-i.

Tua-llu imarrlainarmun anqataami tua-i nutaan kingumi yaani ingna naqrutngalnguq atrarrluku tamana imarrlainarmun anngameng aqevlerrluku. Alulaa ingna kevguurnayukluku nuqcestengqellinilria, acitmun kevguussiyaallerkaa pitekluku kinguani taringaqa. Tua-llu waniwa qenumun tekiteqataameng cayugluku qenumun pilallruut. Tua-i tamaani ella murilkenriqertaqa taukut akuliitni uitiima.

Taũgaam taukut naparciurtet ac'etaatnga tua-i iquklitqapiarlua. Taũgaam cali iliita elitnauryaaqaanga taum kenirtem aipaan. Qanengnaqaqama tua-i anagulluni tua-i nangetruyilaanga, qimagartellemni yaavet kingumun ukuk yuaragma nuukek kaluararullukek kep'artellruuk. Tua-i maavet aunrarnayuklukek angyam iluanun, anlua tuani sun'am maavet mengliinun qurrlurcetlemni alulalriim tangrrak taukuk. Tua-i tangrramikek qitevvluni, kap'itainaullinilria anngami qanrucani tauna imna alqunaralleq-wa, piyunaunani elitnauriluni wangnek nangetruyingnaqelria, teguamiu alqunaraluku ciutmun cingqerluku. Tua-i taringenrilkeka-llu camek qalaruciit.

Taũgaam ellaita ilameggnun taukuk aulukevkarlukek unuaquaqan taukuk caquurlukek kilinrek. Tua-llu tamaani mamvailgagnek, taũgaam atuyunarilutek, caqerlua puyumek tangertua tamaani ellam mengleknga lkiini. Umyuartequa, "Tuallitua nuniit alailliniuq. Tua-i nunameggnun waniw' tekiuciiqngataatnga. Qaillun-kiq nuniit ayuqniarta?" Cunawa aruvak tauna puyuq, palagg'uutaam puyuqellinikii.

Caqerluni tua-i anuqlirraarluni ertuq qunkacagarluni tua-i naken-llu anuqlilriartaunani. Tengalrautaat aqevlaluteng. Sun'ak-llu cali malruk angyalgek waniwa uakaramteni cali pugtalutek.

Tua-llu kap'itainam yaaken eniinek, kass'aq tailuni kalikaq kalmaanamnun qemaggluku elucira'arluni, qayakun yaavet sun'amun kalikiurcetqatalliniatnga. Tua-i tauna qayaq atrartaat. Tamaani kalikiurpailegma issurik tamakuk uqukek aũg'allruagka, cailkamun egtaqlukek. Amikek taũgaam, cali issratka imarluni tamakunek. Sun'aq cunaw' tekitniararluku, tugkaraak unitellrullinilukek.

Tuadlo toine tuavit sunamun kalekiurtsitatnga anguarlua. Toi itlait aiyagtseganating pugteta, unetluke yaktlirmun sunamun aiyagtua.

Tiketsartutlimne akakeka pagai kulene uyangkaurluting, imna tauna kalekar antluku maniamku, ilafkuyagarmik kaliftsiluting nutan kitlkirluku toivit, tayema maiyurtat. Tayemangkatlrane ilet uyangtuk kalekak tsakumalune. Toidlo whavit kayam kainganun igtitluke tsitlartut suugalit. Tuamtadlo pinkigtlune aipa, igtsata piaka ayokinrilngut cake-arutlenilrianiktl awuluting. Kayam iluanun itirtaktluke. Toi-am pugtaurlua toine.

Toi tsakirluting igtsitsugnaunaku tsa mana kalekar atrartuk ikingkalune. Tiketsan augarluku, nutan lutsirararatnga kingutmun, tuavit aiyaskitlua kumawimnun angyamun. Nutan utlagluke taukut. Toi tamana kaiyaka aifkangtliniame mirmig imangyakilrem anagutinrituk.

Tiketsartuamadlo naruglua pagai wevluting kingumundlo yavit tsulurtitlimne maiyurtlua. Kayakdlo tamana ilafkugnik ikuakun piluku maiyurtluku, nutan tauna kalekak tiguat. Taukutdlo tsuugalit tsale whinga tiguluke whavit isratim nunenun tleluke tsakuluke. Kayakadlo tamana mirmig imalik, angyam iluanun kuvluku, tsaitlkamun pifkinaku. Toi nutan puyurtungartut tsikalanik. Tsikalasagtsitliniatnga tuakin. Nutan aiyagtukut.

Toidlo tsakirluta, nuna mana malgikirluku, tsunaugwha Igyararmiut kitetne kikirtamun augumun nunatlitkatarlutawha, atlkunar nunatlitsitifkinaku arutlairtsimararat. Tsunaugwha toine ulnanrikruta.

Toi tuskanik toine igtitlrut. Kitlirtluke ayaurluke igtaktluke. Igtinrilngirmigtike tsingurluke aiyagtsitaktluke. Toiguk toine nutan taukut Igyarirmiut tuskanik pingetitlrua kitet. Istilusaumalret taugam kuaguluryetdlo piksaunake.

Tuakindlo tsale palagutag malruk kanai tsale naiyurluku. Tsakirlunedlo toi palaiyak tailune kasat pingaiyun, augnawha tsale kasak aksilune, tsunauwha atanvagmik tauna pilatlrat. Toi taum nutan kalarutluku tauna kapitainak. Toi taukuk tsale tailutik ulakan nangtsalaryakak aiyagtsegatut. Toi nutan utsekanerluting, tuskanikwha kaingagnik.

Tua-llu tuani tuavet sun'amun kalikiurcetaatnga anguarlua. Tua-i ellait ayagciiganateng pugtiita, unilluki yaaqlirmun sun'amun ayagtua.

Tekicartullemni ak'akika pagaa-i quliini uyangqaurluteng, imna tauna kalikaq anlluku maniamku, ilavkuyagarmek kalevciluteng nutaan qilqerluku tuavet, tayima mayurtaat. Tayimangqallrani iliit uyangtuq kalikaq caqumaluni. Tua-i-llu wavet qayam qainganun igtelluki cilla'artut cuuggalit. Tuamta-llu pinqiggluni aipaa, igcata piaqa ayuqenrilnguut cake-aarullinilrianek-llu avuluteng. Qayam iluanun itertaqluki. Tua-i-am pugtaurlua tuani.

Tua-i caqerluteng igcecugnaunaku ca man'a kalikaq atrartuq ikingqaluni. Tekican aũg'arluku, nutaan elucirararaatnga kingutmun, tuavet ayaasqellua ekumavimnun angyamun. Nutaan ullagluki taukut. Tua-i tamana qayaqa aivkanglliniami mermek imangyaaqelriim anagutenrituq.

Tekicartuama-llu naruglua pagaa-i uivluteng, kingumun-llu yaavet culurtellemni mayurrlua. Qayaq-llu tamana ilavkugnek iquakun piluku mayurrluku, nutaan tauna kalikaq teguat. Taukut-llu cuuggalit cali wiinga teguluki wavet issratem nuniinun elliluki caquluki. Qayaqa-llu tamana mermek imalek, angyam iluanun kuvluku, cailkamun pivkenaku. Tua-i nutaan puyurtunga'artut cikalanek. Cikalassaagcetliniatnga tuaken. Nutaan ayagtukut.

Tua-i-llu caqerluta, nuna man'a mallgiqerluku, cunawa Igyararmiut ketiitni qikertamun aũg'umun nunallitqatarluta-wa, alqunaq nunallicetevkenaku arulaircimaararaat. Cuna-wa tuani ulnanriqrutaa.

Tua-i tuskanek tuani egtellruut. Qillerrluki ayaurluki egtaqluki. Egtenrilngermegteki cinguurluki ayagcetaqluki. Tua-i-gguq tuani nutaan taukut Igyararmiut tuskanek pengitellrua ketiit. Estelussaumalriit taũgaam quaguluryiit-llu piksaunaki.

Tuaken-llu cali palagguutaag malruk, kana-i cali nayurluku. Caqerluni-llu tua-i palayaq tailuni kass'at pingayun, aũgna-wa cali kass'aq aqsiluni, cunawa atanvagmek tauna pilallrat. Tua-i taum nutaan qalarulluku tauna kap'itainaq. Tua-i taukuk cali tailutek ul'aqan nangcalaryaaqaak ayagciigatut. Tua-i nutaan uciiqanirluteng, tuskanek-wa qaingagnek.

Matin tsakirlua tupagtua, aka aiyagturatlinilret, utirtluting. Tsunaug tauna Ugasam painga kiturtitleniket. Toi nutan tuavit Ugasam painganun kautsarturtut. Toidlo kautsartutlratne toi nutan palagutaiyagak agertlune nangtsartifut tauna tsale maryartluku malrulutig nangtsarlutik toivit itirtuk Ugasam painganun.

Toidlo nunat kiatetnun kitsarlune arulairlune. Yutdlo angyarmiut tagluting. Kinirtik taugam kaftsirarnik tsale ilalutik.

Tuadlo whinga tagyugtua kanrutlukik. Nutan tagyuama lumaraka kaspik kiutsitak, tigutlutik tsuugalenik imirluku takuitagnga. Kayakadlo atrartluku iktlua nutan taglua, tuavit nunanun.

Toi tangaurluk tiketsartutlka maligtluku taiguk kuyurningenarlutik, tsingemdlo watenun tsulurtsimariama taukuk tailutik kuyuarakatsarlutik. Taumik whanewha taukugnik tsale toigun tsiuniurtikigtsilua.

Tuadlo kaiyaka kivigluku muret kaingatnun tleluku. Kanrutagna taukuk tangaurluk, nimignun tagiskitlua toiten itlkikdlo tlemirumanelutik. Tagngamadlo nutan yut amtlirtluting amigpitlua arnanik tuatin awuluting tangirsulret.

Toi tamagun tagurainanimne atautsim arnam kankautsanga, nutan kuyakapiartua. Tamakut taugkin kanrutiksaune. Toi tagnginanimne taum arnam, tsunauwha agaiyulirteta nuleran kanrutlinekinga. Toi niminun tuavit piskitlua. Toine kankautitlrane kuyakapiartua taum arnam. Toi toine tagtlimne toiten yut ayukitlrut amigpisngalua. Toi whaten pitaluku whatua apirvikuagamtse.

Takngame matumik atutlruk:

Nanekuagakama whi
Whantuk Kristusak
Pitsitarundlo piktingran
Tigumiaksungnganga.

Tigumiakanga
Tigumiakanga
Anerturtim kinkanga
Tigumiakanga.

Maaten caqerlua tupagtua, ak'a ayagturallinilriit, uterrluteng. Cunaw' tauna Ugaassam painga kitu'urtellinikiit. Tua-i nutaan tuavet Ugaassam painganun kaucarturtut. Tua-i-llu kaucartullratni tua-i nutaan palagg'uutayagaq agiirrluni nangcartevvut tauna cali maryarrluku malruulutek nangcarlutek tuavet itertuk Ugaassam painganun.

Tua-i-llu nunat kiatiitnun kicarluni arulairluni. Yuut-llu angyarmiut tagluteng. Kenirtek tauĝaam qavcirrarnek cali ilalutek.

Tua-llu wiinga tagyugtua qanrullukek. Nutaan tagyuama lumarraqa qaspeq qiucetaaq, tegullutek cuugg'alinek imirluku taquitaagnga. Qayaqa-llu atrarrluku eklua nutaan taglua, tuavet nunanun.

Tua-i tan'gaurluuk tekicartulqa maliggluku taiguk quuyurningiinarlutek, cingiim-llu uatiinun culurcimaaraama taukuk tailutek quuyuarakacaarlutek. Taumek waniwa taukugnek cali tuaggun ciuniurtekegcilua.

Tua-i-llu qayaqa kevegluku muriit qaingatnun elliluku. Qanrutaagnga taukuk tan'gaurluuk, enemeggnun tagesqellua tuaten elkek-llu ellimerrumanilutek. Tagngama-llu nutaan yuut amllerluteng amigpillua arnanek tuaten avuluteng tangerrsulriit.

Tua-i tamaaggun tag'urainanemni ataucim arnam qanqaucanga, nutaan quyaqapiartua. Tamakut tauĝken qanruteksaunii. Tua-i tagnginanemni taum arnam, cunawa agayulirtiita nulirran qanrutlinikiinga. Tua-i enemun tuavet pisqellua. Tuani qanqautellrani quyaqapiartua taum arnam. Tua-i tuani tagglemni tuaten yuut ayuqellruut amigpisngalua. Tua-i waten pitaluku watua apervikuagamci.

Taqngami mat'umek atullruuq:

Nanikuagaqama wii
Wantuq Kristussaaq
Picetaarun-llu pektengraan
Tegumiaqsugngaanga.

Tegumiaqaanga
Tegumiaqaanga
Anirturtem kenkaanga
Tegumiaqaanga.

Nunatlrit

Kanganam, James Anaver-am, kalarutsitlra litnauranun kanane tlame Tsalitmiut nunatlratne. Unguim Alice M. Fredson, taringnartsarluku igautitlrua ikirute.

Kanganam litnaurat tuane nunatlirne apirtuatitlrue, kaitlun ayokitlratnik, yutdlo nane inait wetatlritnek. Ukut aterpagtluke pitlrue, Akatsugankut, Nutluilngunkut, Norarankut, Nalugalrenkut, Asituganku, Iknaukarankutdlo. Nirtutluke taukut nane inait wetalrutset. Atanratadlo inen wetatlranik. Kasgitlratadlo nane wetatlra. Taumgok kasgim latene yuguartangkitlruk muragamik, napalune, atkupianik atkuglune. Nit yungkitlrutleniut, kaftsinik yungnakitlrianik, nilgutiktluting. Atanratadlo taum ine keme muragautlrutleniuk kipusvitsuaredlo. Tsamik toi tauna atanik kanrakan, taukut nunat kanitlratun piarkaurtilatlrutleniut.

Nunallret

Qanganaam, James K. Anaver, qalarucillra elitnauranun kanani ellami Cal'itmiut nunallratni. Unguim, Alice M. Fredson, taring-narcarluku igautellrua ikirutii.

Qanganaam elitnaurat tuani nunallerni apertuatellrui qaillun ayuqellratnek, yuut-llu nani enait uitallritnek. Ukut aterpaggluki pillrui; Aq'acugaankut, Nulluilnguunkut, Nuraraankut, Nalugal-riinkut, Aassitugaankut, Eqnaukaraankut-llu. Enirtuulluki taukut nani enait uitallruciit. Atanrata-llu eniin uitallranek. Qasgillrata-llu nani uitallra. Taum-gguq qasgim elatiini yuguartangqellruuq muragamek napaluni, atkupianek atkugluni. Enet yungqellrulliniut qavcinek yuungnaqellrianek, enelgutekluteng. Atanrata-llu taum enîi kiimi muragaullrulliniuq kipusvicuari-llu. Camek tua-i tauna ataneq qanraqan, taukut nunat qanellratun piarkaurtelallrulliniut.

Tauna Nukartlum ate, David Lewis-am Chefarnirmium ate, toine atanikitlrutleniat. Kasgitlrat tauna angutit kuyungkaiyarakitlrutleniat, makewiktlukudlo. Kuigatdlo tsaneminane, taukut nirat kitetne. Tsale atlakararming nit wetatlrutleniut nunarat, Kasutsuarmiunik piaktluke. Matum natlene tayima tamakut nit wetatlrit kwegmun usutitlrutleniut. Nitdlo tamakut laturangkitlrutleniut.

Whakin ayagluku Kanganam tungaunane kanimtsika:

Kunguitwha tamakin ayagluting ilausngavkinating, nunam kaiganun tlemaluting. Muraganik taugam tsakuluting murapignik. Tsakukaitakata ilangartakaming lagyamignik ilait augautluke yaselirluke tsakuaktluke, tamane tanglaratse. Tamai whaten nunamun pingurartun ayoktlireluting ilait. Aktiuitnikdlo tsasutaitnik natlunaitlkutsirturaktluke tamatlkuita tokulret; tsaskaitnik, kantaitnik, angutit anguarutaitnik, tangaurlut urluvritnik. Napautsirluke usuktsakutluke tamatlkuita piluke. Arnatdlo tsale tuatsitun; uiuarit, gatait, naparutaktluk kunguita tsanianun. Alaititlruyakut tamane. Tamakin ayagluting ukut yutlrit. Ukut whane tamavit taguraluting, kiugkutun kungumtsitun. Kia kiugkut matum natlene asirluting.

Ukut whanewha nauwigpitse nunakait ingkut. Toidlo tauna Paulankut atet Piaktsikfak, nuliane nautluwakan, Angutluarlukdlo Kiangkalra, taukug nunalitlenilutik Kipnerme, malrulutik kerarmik. Nilian ukut imkut upakakurluting. Ukut litnaurvigtangvailgan Kipnek, yugyanrutlrut. Uksuarme kwegat una Tsalin kuarugnik anyutuk pamakin aiyaglune. Makut mai nikpianik tamakut nikingkirtut tsiuktlitse, nauwitse. Kasartarmig amtlirmik aturpiknating. Yupigtarnik taugam aturluting. Kuigak Nutlunguamik pilatlrat kalusagyarakat uksuarme. Kuarugtsuararaktluting whavit kuyumariakaming. Tamai ukut nunat pitlirmigne toiten ayokitlrut.

Tsalitl laturaitifkinating laturangkirturluting. Tauna toi David Lewis-am, Chifarnirmium Nukartlum taum whane aten, tauna lanitlka. Ataniktluku toi taukut tamane. Tamai tamakut ukut itlpitse tsiuliarpitse nauwigpitse nunakait. Whakin whanewha anglirilriarutse. Piavit taglutse pingkumiungurtlutse. Taugam kiai tsale Kipnirmiut yungut atlakanik, nakin iluwalrianik. Ukuritanik, ningaugitanik, tamakunig ilangluting, amtlireluting.

Tauna Nuqarrluum atii, David Lewis-aam Cevv'arnermium tuani ataneqellrulliniat. Qasgillrat tauna angutet quyungqayaraqellrulliniat, maqivikluku-llu. Kuigat-llu canimenani, taukut enerraat ketiitni. Cali allakarrarmeng enet uitallrulliniut nunarraat, Qass'ucuarmiunek piaqluki. Mat'um nalliini tayima tamakut enet uitallret kuigmun ussutellrulliniut. Enet-llu tamakut elaturrangqellrulliniut.

Waken ayagluku Qanganaam tungaunani qanemcikaa:

Qunguit-wa tamaaken ayagluteng elausngavkenateng, nunam qainganun ellimaluteng. Muraganek taũgaam caqululeng murapignek. Caqukaitaqata ilangartaqameng elagyameggnek ilait aũgaulluki yaassiilirluki caquaqluki, tamaani tanglaraci. Tamaa-i waten nunamun pengurrartun ayuqliriluteng ilait. Akluitnek-llu cassuutaitnek nallunailkucirtura'aqluki tamalkuita tuqulriit: saskaitnek, qantaitnek, angutet anguarutaitnek, tan'gaurluut urluvritnek. Napaucirluki ussukcaqulluki tamalkuita piluki. Arnat-llu cali tuacetun; uluarit, egatait, naparutaqluki qunguita canianun. Alaitellruyaaqut tamaani. Tamaaken ayagluteng ukut yullrit. Ukut wani tamaavet taguraluteng, kiugkutun qungumcetun, Kia-i kiugkut mat'um nalliini assirluteng.

Ukut waniwa nauvigpeci nunakait ingkut. Tua-i-llu tauna Paul-ankut atiit Piaqciqvaaq, nuliani naulluuvakaan, Angulluaũr luq-llu Kiangqalria, taukuk nunalillinilutek Qipnermi, malruulutek kiirrarmek. Enelian ukut imkut upakaquurluteng. Ukut elitnaurvigtangvailgan Qipneq, yugyanrullruut. Uksuarmi kuigat un'a Cal'in quarruugnek anyutuuq pamaken ayagluni. Makut maa-i neqpianek tamakut neqengqertut ciuqlici, nauvici. Kass'artarmek amllermek aturpeknateng. Yup'igtarnek taũgaam aturluteng. Kuiggaq Nullunguamek pilallrat qalussaagyaraqaat uksuarmi. Quarruugcuararaqluteng wavet quyuumariaqameng. Tamaa-i ukut nunat pillermeggni tuaten ayuqellruut.

Cali-ll' elaturraitevkenateng elaturrangqerturluteng. Tauna tua-i David Lewis-aam, Cevv'arnermium, Nuqarrluum taum wani atiin, tauna elanelqaa. Ataneqluku tua-i taukut tamaani. Tamaa-i tamakut ukut elpeci ciuliarpeci nauvigpeci nunakait. Waken waniwa anglirilriaruuci. Piavet tagluci pingkumiungurrluci. Taũgaam kia-i cali Qipnermiut yung'ut allakanek, naken iluvalrianek. Ukurritanek, nengaugitanek, tamakunek ilangluteng, amlleriluteng.

Whatindlo ernik taktliriakan, Kipnirtsime nangvailgan ayagnirluting upalangitlrut. Upatutlrut kanavit Pingurpagmiunun. Pingurpagmiunun ayagluting unuakuarme kasmurarluting kamutararluting, kimogtailngut. Whaken toi tsinar una yaksinrilan, kugtalret erpailgan ayagluting kamutartiktlutik. Kamutarartiktlutik kugtatut unakin. Kimogtitlgitdlo kimogtsirluting. Tuamtadlo upagniaraming kaluyakungluting Kukaktlirmik. Whaten ukut ayokitlrut.

Tauna toi, kasge kana kuyungkawekurluku. Kakmakin unuakume ertikatarluku, arnaita angutiting niktliurluke kantatgun kasgimun payugtaktluke. Tangaurlutdlo kasgime nirurluting. Makutwha nasaurlut kivgait. Naiyagarpitse payugtlutse itlpitse anngaitne. Anngating atatingdlo nikalgirturaktluke unuakut tamatlkuita. Ernirmiurtsandlo whaten ernek kukarngariakan, tuamtatl paiyugtluke. Nikalgirluke. Tuamtatl atakume, akirta tivirkatarluku, tuamtatl paiyugtluke nikalgirluke.

Ayagastaitsunating. Unuakuakan ayagturaktluting: mitlkuligtsuaralret, pisurturalret, kugtalret, muragtitlret, nikartsulret. Mai toi itlpitse, ake taugam yungnakutiksaguskise. Nikiktluku, tuarpiak niklinkigtlutse. Tamana tamakut pitlrat tsimirlune. Taugam mana nika natluyagutsunaitartse. Tsa pinrilingran kasartakdlo pinrilingran, nikit makut unguwafkartsikaitsitse, unguwatkakatse. Tamai nunat ayokutsiat toiten ayokitlruk.

Nikautaitwha, upnirkarpak kuyurtitlrit. Lagyamigne tsamanidlo Pingurpagme wetalret kiliktluke.

Nutan Tsitsingmiut kitlgarluke, Kwigillngurmiut kitlgarluke, kanavit kasgimun kuyurtluke, imkut nikautiting uksurpag wetatitlting tiguluke, kasgitluke. Nutan arukutkaktluke tamakunun atlanirnun. Nikrugarnik toi, niklirluting atlanrit utirtaktluting tsanig ayokinrilngurnik.

Ukut taugkin toi nunalgit whane, kuarugpatlurnik taugam nikirluting. Kumlanaitakan, ninglaitakan kasgime, angirtulriatun tsingkutlagauralret. Kuarugnig nirilret tangirtsilingran, angirtulriatun tsingkutlagaurluting piaktluting. Ukunik kinurangkiraming ilene tsanatlirit ikuatlagaurtitluke atakutaraktluting. Una tsanatlik ikuagakan kinurakaktluku nipkirtakan atlamik tsimekaktluku. Yut kiligluke tamakut nirifkararkauluk, tamakunik unangkingamignik.

Waten-llu erneq takliriaqan, Kepnercimi nangvailgan ayagnirluteng upalangellruut. Upatullruut kanavet Pengurpagmiunun. Pengurpagmiunun ayagluteng unuakuarmi kasmurrarluteng qamuutara'arluteng, qimugtailnguut. Waken tua-i ceńaq un'a yaaqsinrilan, qugtalriit erpailgan ayagluteng qamuutarteklutek. Qamuutara'arteklutek qugtatuut unaken. Qimugtellget-llu qimugcirluteng. Tuamta-llu upagniaraameng qaluyaqungluteng Qukaqlirmek. Waten ukut ayuqellruut.

Tauna tua-i qasgi kan'a quyungqavikurluku. Qakmaken unuakumi erteqatarluku, arnaita anguteteng neqliurluki qantatgun qasgimun payugtaqluki. Tan'gaurluut-llu qasgimi neru'urluteng. Makut-wa nasaurluut kevgait. Nayagarpeci payuggluci elpeci anngaitni. Anngateng aatateng-llu neqkalgirtura'aqluki unuakut tamalkuita. Ernermiurcan-llu waten erneq qukamgariaqan, tuamta-ll' payuggluki. Neqkalgirluki. Tuamta-ll' atakumi, akerta teviqatarluku, tuamta-ll' payuggluki.

Ayagastaicuunateng. Unuaquaqan ayagtura'aqluteng: melqulegcuaralriit, pissurturalriit, qugtalriit, muragtellriit, neqkarculriit. Maa-i tua-i elpeci, aki taũgaam yuungnaquteksaguskessi. Neqekluku, tuarpiaq neq'linqiggluci. Tamana tamakut pillrat cimirluni. Taũgaam man'a neqa nalluyagucunaitarci. Ca pinrilengraan kass'artaq-llu pinrilengraan, neqet makut unguvavkarciqaiceci, unguvatkaqaci. Tamaa-i nunat ayuquciat tuaten ayuqellruuq.

Neqautait-wa, up'nerkarpak quyurtellrit. Elagyameggni camani-llu Pengurpagmi uitalriit qelekluki.

Nutaan Cicingmiut kellgaarluki, Kuigilngurmiut kellgaarluki, kanavet qasgimun quyurrluki imkut neqauteteng uksurpak uitatelteng teguluki, qasgilluki, nutaan aruqutkaqluki tamakunun allanernun. Neq'rugarnek tua-i, neq'lirluteng allanret utertaqluteng canek ayuqenrilngurnek.

Ukut taũgken tua-i nunalget wani, quarruugpallurnek taũgaam, neqerluteng. Kumlanaitaqan, nenglaitaqan qasgimi, angertulriatun cingqullagauralriit. Quarruugnek nerelriit tan'gercelengraan, angertulriatun cingqullagaurluteng piaqluteng. Uqunek kenurrangqerraqameng iliini canallret ekuallagaurtelluki atakutaraqluteng. Una canalleq ekuagaqan kenurraqaqluku, nipqertaqan allamek cimiqaqluku. Yuut kelegluki tamakut nerevkararkauluki, tamakunek unangkengameggnek.

Manadlo tsamik agaiyulriartaunane, Agaiutmikdlo kanilrartaitaktlune. Toitl nutan augna Andrew Dock, augum atra Ando-mik pilatlma, tuyukiratlruk whane. Tuyukitlruat Missionary-it tiketitlirmigne. John Hinz-am tuyuliluku ukunun nunanun. Whane toi tuyukatlruk tauna. Tuamtadlo tuakin ayaglune Agaiyutmik netilangitlrut ukut yut. Mikilnguting pitiktluke litnaulatlirkat pitiktluku upatlrut.

Pingnadlo litnaurvik tsiuktlik nutim urinkutmik Kipnermiutaugarkauvkinane taitlruyakitlenilune. Taugam Tsitsingmiutarkaulune. Taugam ikna kwega aselan, mavit nugtartluku mavit napartitlrutleniat. Toi litnaurvingitlrata kinguane, ukut whane tagurauratlrut kiavit mikilnguming litnautlirkaitnun. Toidlo taum kinguane nangluting, yuirutluting whanewha. Mai taugam nunatlrit alaunating.

Tamakut toi kuarugit uksurpak nikilatlruaput. Piavngauratlratne kuarugit tsanemitlritnik Kukaktlirmun piaktluta, Kinarmun piaktluta, Kinarmitl nikit aselata, Chifarnirmun piaktluta. Kimogtsirturluta akfaukuriurluta piugngariakamta. Whaten toi piugngariutse mai. Itlpitse toi whaten angtaretlirpitsine mai kaluyartingurtlutse, akfaukuristingurtlutse atatse wetafkarluke. Kengita paivngatlrut. Makut atlat tuatsitun uksume piavngngatanritut.

Ukut yaktlingkirtut kankunik Tunrangmiunik pilatlput, Kwegtlum tsinene makutsit nunatlrit. Yaktletwha ingkut Uruturmiunik pilatlput. Arolairluting wetaktluting atlrakune kaftsine pilartat, mikilngut anglitlrat tsukanrilnguk. Tangaurlurnik tsatlugtikamignik amtlirenirtsiriaktluting. Erniarit tangaurlut amtliriakata, nutan ayagluting yaktliting utlagaktluke. Tangaurlutdlo anglitsaumaluting mirmig anglanifkarpiknake. Anaita mugtaktluke miryaurtsatadlo itlma mitsuartsitaktluke. Angliakamingdlo pitgakurautaktlutik, yaksiutlutik. Litnaurlutik pitgakutlutik toi tsingilgilnguarnik pitigtsautnik. Aipartig natlartaktluk, imomig akngirnailngurnik.

Ukut whaten makut nunatlrit kanimtsiutlrat ayokuk. Amtlirenirtsirviktluke wetawekaktluke.

Man'a-llu camek agayulriartaunani, Agayutmek-llu qanelriartaitaqluni. Tua-i-ll' nutaan aũgna Andrew Dock aũg'um atra Antuumek pilallma, tuyuuqerraallruuq wani. Tuyuqellruat missionary-t tekitellermeggni. John Hinz-aam tuyuliluku ukunun nunanun. Wani tua-i tuyuuqallruuq tauna. Tuamta-llu tuaken ayagluni Agayutmek niitelangellruut ukut yuut. Mikelnguteng pitekluki elitnaulallerkaat pitekluku upallruut.

Pingna-llu elitnaurvik ciuqliq nutem urenkutmek Qipnermiutaugarkauvkenani taillruyaaqelliniluni. Taũgaam Cicingmiutarkauluni. Taũgaam ikna kuiga assiilan, maavet nugtarrluku maavet napartellrulliniat. Tua-i elitnaurvingellrata kinguani, ukut wani taguraurallruut kiavet mikelngumeng elitnaullerkaitnun. Tua-i-llu taum kinguani nangluteng, yuirulluteng waniwa. Maa-i taũgaam nunallrit alaunateng.

Tamakut tua-i quarruuget uksurpak neqkelallruaput. Paivngaurallratni quarruuget canimellritnek Qukaqlirmun piaqluta, Qinarmun piaqluta, Qinarmi-ll' neqet assilaata, Cevv'arnermun piaqluta. Qimugcirturluta aqvauquriurluta piyugngariaqamta. Waten tua-i piyugngariuci maa-i. Elpeci tua-i waten angtarillerpeceñi maa-i qaluyarteñgurrluci, aqvauquristeñgurrluci aataci uitavkarluki. Kiingita paivngallruut. Makut allat tuacetun uksumi paivngatanritut.

Ukut yaaqlingqertut kankunek Tuunrangmiunek pilalput, Kuiggluum ceñiini makucit nunallret. Yaaqliit-wa ingkut Uruturmiunek pilalput. Arulairluteng uitaaqluteng allrakuni qavcini pilartat, mikelnguut anglillrat cukanrilnguq. Tan'gaurlurnek callugtekameggnek amllerinerciriaqluteng. Irniarit tan'gaurluut amlleriaqata, nutaan ayagluteng yaaqliteng ullagaqluki. Tan'gaurluut-llu anglicaumaluteng mermek anglanivkarpek'naki. Aanaita mugtaqluki, meryaurcata-llu ellma mecuarcetaqluki. Angliaqameng-llu pitgaquurautaqlutek, yaaqsiullutek. Elitnaurlutek pitgaqulutek tua-i cingilgilnguarnek pitegcautnek. Aipartek nall'artaqluku imumek akngirnailngurmek.

Ukut waten makut nunallret qanemciullrat ayuquq. Amllerinercirvikluki uitavikaqluki.

Pesuryarak

Kanganam, James K. Anaver-am kalarutsitlra litnauranun nuname, imarpigmedlo ayagaiyauriskata kaitlun pilatlirkatnik.

Malerkitutlirmigne, muktlarsututlirmigne nagekuyanik atututlrut.

Nagekuyanik urluvret aipankirtut. Narutlkautaktluke pugilriamun. Taunagok ugum wai Nagekuyarniarutim kangeka atiktluku. Ugnagok kwegak, ukut Kipnirmiut nunaurpailgata, maklarnik ugtartangkilgulartuk. Angutit tauna ilet wane Tsalitmiune nunatlirnik, stulartuk ilame tsiungatne. Tauna toi ugtalria wane ugum paingane pitakaktluku. Toitl tsakirlune tamatumun nagekuyamun tuntliniluk ugna kwegak. Tunlukugok toi, tauna kwek. Toi utlanrirluk, taum taugam nagekuyangkitlrem piksagutluku. Toi whaten kuvyakuftse Nagekuyarniarutim paingane, letaktluku taungutsia. Tsatl tsanemarme wane ukut wakaratne kwegar, Inaraiyulegur wai, ugkut Inaraiyulet atiktluku. Toitl itrarlune Kukaktlik kiptitlrane, Karmatguk kia kiugkut. Ilutak kiugna, Karmat. Toine toi ilase tayim whaten pikune, Karmane wetanekan whonkuta nanlutsia letaktsikirput. Toitl itrame Tsiukaktlirmun whanewha amate, augna kwegpaiyagak mane Tsiukaktlik.

Pissuryaraq

Qanganaam, James K. Anaver-aam qalarucillra elitnauranun nunami, imarpigmi-llu ayagayaureskata qaillun pilallerkaatnek.

Malirqetullermeggni, maklaarcutullermeggni nagiquyanek atutullruut.

Nagiquyanek urluvret aipangqertut. Narulkautaqluki pugelriamun. Tauna-gguq ug'um ua-i Nagiiquyarniarutem kangiqaa ateqluku. Ugna-gguq kuiggaq, ukut Qipnermiut nunaurpailgata, maklaarnek ugtartangqelgulartuq. Angutet tauna iliit uani Cal'itmiuni nunallernek, cetulartuq ilami ciungatni. Tauna tua-i ugtalria uani ug'um paingani pitaqaqluku. Tua-i-ll' caqerluni tamatumun nagiiquyamun tunlliniluk' ugna kuiggaq. Tunluku-gguq tua-i, tauna kuik. Tua-i ullanrirluk', taum tau͡gaam nagiquyangqellriim piksagulluku. Tua-i waten kuvyakuvci Nagiquyarniarutem paingani, elitaqluku taungucia. Call' canimaarmi uani ukut uakaraatni kuiggaar, Inarayuli-ggur' ua-i, ugkut inarayulit ateqluku. Tua-i-ll' itrarluni Qukaqliq qiptellrani, Qarmat-gguq kia-i kiugkut. Ilutak kiugna, Qarmat. Tuani tua-i ilasi tayim' waten pikuni, Qarmani uitanikan wangkuta nanlucia elitaqciqerput. Tua-i-ll' itraami Ciuqaqlirmun waniwa amatii, au͡gna kuigpayagaq maani Ciuqaqliq.

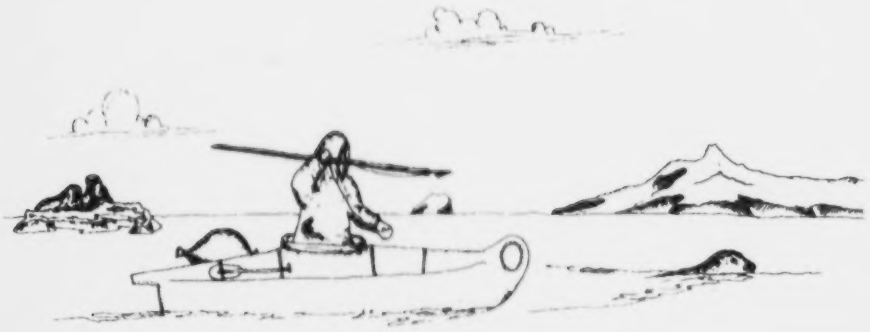

Tlam ayokutsia.

Tlagur aselatlra whadlo asinritlatlra natlunailngugnik malrugnik pitangkirtuk natlunritsunarkilregnik. Mai itlpitsine natluyagutarkakinritlkuftsike, unuakume akirta, pugvailgan erinrit alairkata amtlirtluke aprait, "erinrit". Ertakame unuakume kawertsitakame, augna kawertsinane erinrit alaitlrat, toiguk ernik ikuktlitifkinaku tlangtlungkatarkan toiten pituk. Taumik muritlkikuftsiu, whaten erinrit kawirtsititlrukata, Tsalaramikdlo anoktlirlune, whadlo ungalankuk tsalarakdlo akulegnik, whadlo nigikfankuk tsalarakdlo akulegnik, una whaneug tlantluguk. Toiten tamakin anuktlirkan, erinritdlo kawirtsinating, unuakume upiskuftse, mitsungniurutnik tlatliurtsutnikdlo ayautarkaulutse tamana nikakikuftsiu. Whaten kanrutkilatlrat, ernikgur ikuktlitluku tla asekatanritakan unuakume erinrit kawertsitlartut. Tamai taman, ilomuguk atortlainanrilngirmiu ilene ernik ikuktlipailigan atakuyarturlukudlo tla aserutlartuk. Mitsungnarelunitl tlanglunglune kiagme, uksumitl kanunglune pirtungaktlune.

Arinkiatlugiskuftse.

Makut kwegat atrit natlunritlkuftsike, letakartilakuftsike atrit, arinkiatlugiskuftse tamane tamakut nunetne kankuftse, natlufkinatse paktsugngaitsitse.

Mai litnaukatanritakaftse, amtlirne akanun kawalartutse. Ilenitl irinrim kukatlran nunene maktaktlutse. Alirkutikitlruarput tangaurlurne, tsakatanrilingramta tsarkailingramtadlo kawarturalaskifkinata unuakume. Nautlunamgok pilarai toiten piakata, misviksularai. Nautlugaktluting toiten pilret. Tsakatanrilngirpitse unuakume maktsararalakuftse asirtuk. Whatendlo, makarutimtine pinauraitikut, "Kitak tla pakisgu." Kawamtinik toi tupagakamta, tlemiraktluta, "Kitak tla pakisgu, tlam atam kuyakniaratin." Kuyakitsikniaktluta tlamun. Tlangtlirakantluguk tsale, tlaraiyagakan tlamitauralret tlame tsatliurturalret tlam kuyakilarai. Paktartinegok kuyakitui, taunguluku kanruyutikaktluku. Kawakgur mana yum ikiuyaran aipaka. Kauwaumakame, ilaiwha tsanik pilret, tamakunun ilagautifkinane tiketarkauguk tsamun. Unatlugok aipaktluku kisamkauyarak. Taukukgok toi artsakalriaruk. Kisalune yug wetakune, tsakaitarkaulune. Tsakaunane kalifkinarlune. Wetalakune toi kisatlne maligtluk. Taugkin kisangirme

Ellam ayuqucia.

Ella-ggur' assilallra wall'u assinrit'lallra nallunailnguugnek malrugnek pitangqertuq nallunricunarqelriignek. Maa-i elpeceńi nalluyagutarkakenrilkuvciki, unuakumi akerta, pugvailgan erenret alairqata amllerrluki aprait, "erenret". Ertaqami unuakumi kavircetaqami, aũgna kavirceńani erenret alaillrat, tua-i-gguq erneq iquklitevkenaku ellangllungqata'arqan tuaten pituuq. Taumek murilkekuvciu, waten erenret kavircetellrukata, calaramek-llu anuqlirluni, wall'u ungalankuk calaraq-llu akuliignek, wall'u negeqvankuk calaraq-llu akuliignek, una waniw' ellanglluuguq. Tuaten tamaaken anuqlirqan, erenret-llu kavirceńateng, unuakumi upeskuvci, mecungniurutnek ellalliurcuutnek-llu ayautarkauluci tamana neq'akekuvciu. Waten qanrutkelallrat, erneq-ggur' iqukliilluku ella assiqatanritaqan unuakumi erenret kavircet'lartut. Tamaa-i taman', ilumuuguq aturrlainanrilngermiu iliini erneq iquklipailgan atakuyarturluku-llu ella assiirut'lartuq. Mecungnariluni-ll' ellangllungluni kiagmi, uksumi-ll' qanungluni pirtungaqluni.

Arenqiallugeskuvci.

Makut kuiggaat atrit nallunrilkuvciki, elitaqa'artelaquvciki atrit, arenqiallugeskuvci tamaani tamakut nuniitni qanquvci, nalluvkenaci paqcugngaiceci.

Maa-i elitnauqatanritaqavci, amllerni ak'anun qavalartuci. Iliini-ll' erenrem qukallran nuniini maktaqluci. Alerquutekellruarput tan'gaurlurni, caqatanrilengramta caarkailengramta-llu qavarturalaasqevkenata unuakumi. Naulluunam-gguq pilarai tuaten piaqata, misviksularai. Naulluugaqluteng tuaten pilriit. Caqatanrilngerpeci unuakumi makcararalaquvci assirtuq. Waten-llu mak'arutemteńi pinauraitkut, "Kitak ella paqesgu." Qavamteńek tua-i tupagaqamta, ellimerraqluta, "Kitak ella paqesgu, ellam atam quyakniaraaten." Quyakeciqniaqluta ellamun. Ellangliraqan-llu-gguq cali, ellarayakan ellametauralriit ellami calliurturalriit ellam quyakelarai. Paqtaarteni-gguq quyaketui, taunguluku qanruyutekaqluku. Qavaq-ggur' man'a yuum ikiuyaraan aipaqaa. Qavaumaaqami, ilai-wa canek pilriit, tamakunun ilagautevkenani tekitarkauguq camun. Una-llu-gguq aipaqluku qessamkauyaraq. Taukuk-gguq tua-i arcaqalriaruuk. Qessaluni yug' uitakuni, cakaitarkauluni. Cakaunani kalivqinarluni. Uitalaquni tua-i qessallni maliggluk'. Taũgken qessangermi yuk

yuk tsangnakuralakune pikangkirar-kaulunegok toi erinrem ilene. Pikangkilararkaulune kisatlne maligtakuksaitlkuniu.

Unuakume ayakuftse kimetagtlutse tuavit tsiunirpitsinun tsukangnaktlutse ayagarkaugutse erinrit kawertiskata. Kimogtsirluta ayatutlimtine, tsukangnaktluta piskaktluta kumatlirkarput artsakakifkinaku tuavit ayatlimtine. Tuakindlo toi tikiskumta tsale, tsiunimtinun tsa imna piarkarput toine pirarluk tsale utriskumta tsukangnakurluta ernik tuatin ayokitlrane.

Ilenigok toi tlangtlum anguwailgakut tiketikatarlutatl whaneug ilene tlangtlungutsekakut. Kimetagtluta pitlrukumta. Toitl tsukaunata pitlrukumta tlaraiyem anguluta. Akertagok pitlartuk unuakuakan. Puktlanelartuk, ernirpag akertaikarlun toitl atakukirlune tivirniararlune akirta alairtlune, asirlune, tsapairutlune nuna mana akekirluku tivekatangirme. Toigur akirta "kingyarlune." Mana nuna akekaumatlne kingyarluku, atakume alairkan. Kuyalutingdlo makut, kuyanagor akirta kingyarlune, unuaku tlakigtsiniartuk. Tlakigtsinaiyuktluku unuaku piaktluting.

Amtlirit kwegit, nunatdlo natlunaitlkutarkat, nanvatdlo amtlirtut. Alirkulatlruitikut, makutgok pingurat, pingna pia pinguk piane alaitilartuk, atlatdlo tsatl kiane Pilagtuatlrim tsinene, kianedlo kiugna nakirnirim ikuane tsale pingurak, tamakutgok tamai ayagakaftse muritlkilararkakatse whaten kiagungran. Tsam ilene uksume tlaraiyagme ayakuftse kiarnaitlkandlo, imnagok pingurat ilet tanglatlirtse letakariskuftsiu, natlunrikirtsekirtse nunat yantitleniut taiyema. Tlaraiyagme taugam tamakut atoluting.

Makutdlo nanvat, nanifparatdlo letakurluke. Piane nanvak tsanimarme taktuaraiyagak Tsangutseyaram kagatenik pilararput. Pingna Tsangutseyarauguk kwegatsuar, yaktliawha Tsiukaktlem kagate. Manaug tsatl pingum kitene Tsiukaktlem kagate. Nunat awatetne tsanemarmilngut mai. Ikigkutdlo Kinam tsinene Ngilutlukutsirmiunguluting, tamakut tamai apirtukuftsike tamatum nunenitnilutin, toitl kingunirpitse natlunrikirtarkauluk, kanirtsutsirlutse ayagatulriane.

cangnaquralaquni pikangqerrarkauluni-gguq tua-i erenrem iliini. Pikangqelararkauluni qessallni maligtaquksailkuniu.

Unuakumi ayakuvci qemitaaggluci tuavet ciunerpecenun cukangnaqluci ayagarkauguci erenret qavirceskata. Qimugcirluta ayatullemteńi, cukangnaqluta pisqaqluta kuumallerkarput arcaqakevkenaku tuavet ayallemteńi. Tuaken-llu tua-i tekiskumta cali, ciunemteńun ca imna piarkarput tuani pirraarluk' cali ut'reskumta cukangnaqu'urluta erneq tuaten ayuqellrani.

Iliini-gguq tua-i ellanglluum anguvailgakut tekiteqatarluta-ll' waniw' iliini ellangllunguciiqaakut. Qemitaaggluta pillrukumta. Tua-i-ll' cukaunata pillrukumta ellarayiim anguluta. Akerta-gguq pit'lartuq unuaquaqan. Puqlanilartuq, ernerpag' akertaiqaarlun' tua-i-ll' atakuqerluni tevirniararluni akerta alairrluni, assirluni, capairulluni nuna man'a akiqerluku teviqatangermi. Tua-i-ggur akerta "kingyarluni." Man'a nuna akiqaumallni kingyarluku, atakumi alairqan. Quyaluteng-llu makut, quyana-ggur' akerta kingyarluni, unuaqu ellakegciniartuq. Ellakegcinayukluku unuaqu piaqluteng.

Amlleret kuiget, nunat-llu nallunailkutarkat, nanvat-llu amllertut. Alerqulallruitkut, makut-gguq pengurraat, pingna pia-i penguq piani alaitelartuq, allat-llu call' kiani Pilagtuallrem ceniini, kiani-llu kiugna nakirnerem iquani cali pengurraq, tamakut-gguq tamaa-i ayagaqavci murilkelararkaqaci waten kiagungraan. Cam iliini uksumi ellarayagmi ayakuvci kiarnailkan-llu, imna-gguq pengurraat iliit tanglallerci elitaqareskuvciu, nallunriqerciiqerci nunat yaantelliniut tayima. Ellarayagmi taũgaam tamakut atuuluteng.

Makut-llu nanvat, nanevpaaraat-llu elitaku'urluki. Piani nanvaq canimaarmek taktuarrayagaq Can'guciyaram qagatiinek pilararput. Pingna Can'guciyarauguq kuiggacuar, yaaqlia-wa Ciuqaqliim qagatii. Man'a-w' call' pengum ketiini Ciuqaqliim qagatii. Nunat avatiitni canimaarmelnguut maa-i. Ikegkut-llu Qinaam ceńiini Engel'ulluukucirmiunguluteng, tamakut tamaa-i apertuquvciki tamatum nuniinetniluten, tua-i-ll' kingunerpeci nallunriqertarkauluk', qanercuucirluci ayagatulriani.

Nunam atrikun natlunaitlkutaraput whonkuta.

Kaugnatl Awayak netilakitse kwek, Muktlagtuledlo, Kinakdlo, tamagun natlunritaput ayagalret. Kankan, Kinarmitnelunedlo natlufkinaku. Taugkin pikan nanlutsetnilune, nutan toi nanlutsenaku. Letakumanritlkuniu nunane, whatl tayema atingkirsakingran wetawene atra tamana natlukuniu nanlutsetarkauguk.

Ugna wai natluyagutinritlkuftsiu Tsalitim painga, Tsalititlrim painga, unigna imarpigmun ayagyarak Tsalititlruk, Tsalitlirmik pilarat tamatlkuan. Unadlo kukaktlirmun anumalria Tsalitmik. Taumik ayokutsetilartua whaten Tsalititlrim painganik kanirturarkata. Tsakma wakfak umyoakikirluku, Tsalitimdlo painganik kanrata tsanemar un umyoaktluku. Letakumaluku whonkuta aka natlunritistaitne makut atrit, apirtuaguratutlruit augkut. Tamarme atruyakur mana. Atrit apirtumakumke ungutsetsekatse yaksingrata, tsanemilingratadlo.

Tamakut taugam tamai artsakalret. Kankut Pingurpagmiut kanai, upnirkitlput whonkuta natlunaitinrut natlunritsugnganruatse, tsiname kanane. Yaktletwha Kwegtlugmiut, Kwegtlum painganilngut, yakletwha Uruturmiut, Urutum painganilngut. Tamai tamakut natlunaitlkutit nunam matum pikai, natlunaitlkutakai, nunakai. Yut tamarming natlufkinake, makut ayagawekistaita, awane, mane, pawanedlo kilukfane. Atritgun taugam toi letakurluke whonkuta netsugnilalriane.

Muritlkitukuftse tlam ayokutsianik kamaiyulartsekutse whaten, "unuaku kakimna whaten ayokikataryugnarkuk," toitlu ilene natlarutlune. Taugkin muritlkinritlkuftse, mana tangtlirtse toi ayoksuktluku ungutsenaku tlam ayokutsia.

Tsale ayagayauriskuftse uksuarme kiagmedlo niksuryarame, taluyiryarame tsangertsuryarame, mitlkuligtsuryarame, nutan inirkutikinkigtsaratlruaput whonkuta, agurtluk pikinritlkimtinik, tigutikaskifkinata. Mitlkuligtsuatlratatl natlene, imarmiutarmik whadlo, kaviarmik, atlamikdlo kapkanaumalriamik tumkikingkumta tangriskitluku kaitlun kapkanaumatatsia. Kapkanak itluartluku unatai kigumakake, whatl itgai kigumakake arnaitlkan, wetatarkauluku, taugam kiputsukarkan tokutluku tuavit tlekirluku tointifkaskitluku ayagpailgan.

Nunam atrikun nallunailkutarraput wangkuta.

Qaũgna-ll' Avayaq niitelaqeci kuik, Maklagtuli-llu Qinaq-llu, tamaaggun nallunritaput ayagalriit. Qanqan, Qinarmetniluni-llu nalluvkenaku. Taũgken pikan nanluciitniluni, nutaan tua-i nanluciinaku. Elitaqumanrilkuniu nunani, wall' tayima atengqerrsaaqengraan uitavini atra tamana nallukuniu nanluciitarkauguq.

Ugna ua-i nalluyagutenrilkuvciu Cal'item painga, Cal'itellrem painga, unegna imarpigmun ayagyaraq Cal'itellruuq, Cal'itlermek pilaraat tamalkuan. Una-llu Qukaqlirmun anumalria Cal'itmek. Taumek ayuquciitelartua waten Cal'itellrem painganek qanertura'arqata. Cakma uaqvaq umyuaqeqerluku, Cal'item-llu painganek qanrata canimaar' un' umyuaqluku. Elitaqumaluku wangkuta ak'a nallunricestaitni makut atrit apertuaguratullruit aũgkut. Tamarmi atruyaaquq man'a. Atrit apertuumakumki uunguciiciiqaci yaaqsingraata, canimelengraata-llu.

Tamakut taũgaam tamaa-i arcaqalriit. Kankut Pengurpagmiut kana-i, up'nerkilput wangkuta nallunaitenruut nallunricugnganruaci, ceńami kanani. Yaaqliit-wa Kuigglugmiut, Kuiggluum painganelnguut, yaaqliit-wa Uruturmiut, Urutum painganelnguut. Tamaa-i tamakut nallunailkutet nunam mat'um pikai, nallunailkutaqai, nunakai. Yuut tamarmeng nalluvkenaki makut ayagavikestaita, avani maani, pavanillu keluqvani. Atritgun taũgaam tua-i elitaqu'urluki wangkuta niicugnilalriani.

Murilketukuvci ellam ayuqucianek kamayularciquci waten, "unuaqu qakemna waten ayuqeqataryugnarquq," tua-i-llu iliini nall'arulluni. Taũgken murilkenrilkuvci, man'a tangllerci tua-i ayuqsukluku uunguciinaku ellam ayuqucia.

Cali ayagayaureskuvci uksuarmi kiagmi-llu neqsuryarami, taluyiryarami can'giircuryarami, melqulegcuryarami, nutaan inerquutekenqegcaarallruaput wangkuta, agurrluk pikenrilkemteńek, teguteqaaskevkenata. Melqulegcuallrata-ll' nalliini, imarmiutarmek wall'u kaviarmek, allamek-llu kapkaanaumalriamek tumkekengkumta tangrresqelluku qaillun kapkaanaumatacia. Kapkaanaak elluarrluku unatai keggumakaki, wall' it'gai keggumakaki aarnailkan, uitatarkauluku, taũgaam kepucuka'arqan tuqulluku tuavet elliqerluku tuantevkaasqelluku ayagpailgan.

Taugam itlpitse tigutikaskifkinatse whatl makut uksume taluyat pikinritlkitse tsaksuaraskifkinake. Tamakut tamai kanirnarkutkait. Kanirnarkutngututlrut awane pisagturatlratne taluyatgun, kapkanartigun, mitlkuligtsuasutitgun. Toi toiten pitulret, natlunriraktluke. Natlunrirkamigtike toi kamakingartaktluk. Tsamikdlo toi ilet pakritsiame, kamaktluku tauna. Yukgok angun, ilame pianik pilria ilenegor atautsirkumik pikatlrungran, piuryuksaguartilarat yut. Whatl toi ilase kapkanaknngamik tigutitlrukan, toitl taum natlunrikuniu kamakingartluku tigukuralaryuktluku, tsalitl taluyanik takuilakan, takuiyukngartluku.

Tsalitl yum nane unetatlra tiguluku kimagtiskifkinaku. Inirkutsitangkirtuk, "tiglilaryakunak." Toitengok tigligyarak ayagnilartuk, tsararkun ayagnituk. Whaten pilatlruitikut, "Anavit yatene nikmik aglumangirpit, anan kanrukarpiknaku tiguluku niryakunaku, tigligtsikutin. Tuatengor ayagnilartut tamagun. Tiglilret whaten pilatliniut pikinritlkimignik, piknaluke tiguluke itlaitadlo kimagtluke piktlukedlo.

Toidlo tigutnirarkune ilase ilaftse pianik patltuganik, tigutlune atluku piknaluku tigukuniu, natluane taum pikisten, tigligluku. Toitl tigligakngamiu patltuk tauna pikisten taum takuane aturngaunaku. Whadlo tsapakigkinik pitlrukune, piknalukik tigulukik, toitlu sapakik taukuk tigukingagne taum whane pikistegnik takuane alaitisngaunakik atorngaunakikdlo erumalukik. Tamai inirkutim kangia, "tigligyakunak." Tigligyaram ayokutsia toiten ayokutsingkirtuk whadlo nikmek. Tsamig nirkuvit kanirpiknak, toidlo tigligauguk. Tigligaknilatlruat tamana.

Yuata natluane kimagtsitsekuk tigliglune toi tauna tigligyaram kangiktluk tamana. Tsa toi tamatlkurme whaten tsaraungirme, tigutlne tamatlkuan tigligakirkauluku. Tamai tamakut mulngakutikatse.

Tsale ilaftsinun ikukutilatlirkartse, inirkutngulune. Kinkutiskitlutse, kinkutluta yulriaruskitluta. Ilaput nakukiksaunake ikukuaksaunakedlo whadlo tsiknakiksaunake. Tsatluagarkauguk itlmignun kinigyagutinritlkunik tsararmik ayagnirlutik. Tamana tsatl tamai inirkutikarput, ikukiksaunata ilamtinik piskitluta, ilaput taugam tamatlkuita kiniktluke yugniktluke.

Taũgaam elpeci teguteqaasqevkenaci wall' makut uksumi taluyat pikenrilkeci caaksuaraasqevkenaki. Tamakut tamaa-i qanernarqutkait. Qanernarqutngutullruut avani pissaagturallratni taluyatgun, kapkaanarteggun, melqulegcuassuutetgun. Tua-i tuaten pitulriit, nallunriraqluki. Nallunrirqamegteki tua-i kamakenga'artaqluk'. Camek-llu tua-i iliit paqriciami, kamakluku tauna. Yuk-gguq angun, ilami pianek pilria iliini-gguq ataucirqumek piqallrungraan, piuryuksaguartelaraat yuut. Wall' tua-i ilasi kapkaanaqngamek tegutellrukan, tua-i-ll' taum nallunriquniu kamakenga'arrluku teguquralaryukluku, cali-ll' taluyanek takuilaqan, takuiyukngarrluku.

Cali-ll' yuum nani unitallra teguluku qemagcesqevkenaku. Inerquucetangqertuq, "teglelaryaqunak." Tuaten-gguq teglegyaraq ayagnilartuq, carrarkun ayagnituuq. Waten pilallruitkut, "Aanavet yaatiini neqmek aglumangerpet, Aanan qanruqaarpeknaku teguluku neryaqunaku, teglegciquten. Tuaten-ggur' ayagnilartut tamaaggun. Teglelriit waten pilalliniut pikenrilkemeggnek, piknaluki teguluki ellaita-llu qemaggluki pikluki-llu.

Tua-i-llu tegutnerra'arquni ilasi ilavci pianek paltuuganek, tegulluni all'uku piknaluku tegukuniu, nalluani taum pikestiin, teglegluku. Tua-i-ll' teglegaqngamiu paltuuk tauna pikestiin taum takuani aturngaunaku. Wall'u sap'akigkenek pillrukuni, piknalukek tegulukek, tua-i-llu sap'akik taukuk tegukengagni taum wani pikestiignek takuani alaicessngaunakek aturngaunakek-llu iirumalukek. Tamaa-i inerquutem kangia, "teglegyaqunak." Teglegyaram ayuqucia tuaten ayuqucingqertuq wall'u neqmek. Cameg' nerkuvet qanerpeknak, tua-i-llu teglegauguq. Teglegaqnilallruat tamana.

Yuata nalluani qemagciciquq teglegluni tua-i tauna teglegyaram kangiqluk' tamana. Ca tua-i tamalkurmi waten carraungermi, tegullni tamalkuan teglegaqerkauluku. Tamaa-i tamakut mulngakutekaci.

Cali ilavceńun eq'ukutelallerkarci, inerquutnguluni. Kenkucesqelluci, kenkulluta yuulriarusqelluta. Ilaput nakukeksaunaki eq'ukuaksaunaki-llu wall'u ciknakeksaunaki. Calluagarkauguk ellmegnun kenegyagutenrilkunek carrarmek ayagnirlutek. Tamana call' tamaa-i inerquutekarput, eq'ukiksaunata ilamtenek pisqelluta, ilaput taũgaam tamalkuita kenekluki yugnikluki.

Pulingtakdlo ukunun tsartlugnun inirkutnun pinritlkurtlutse piarkaulutse tamavit. Tamagun taugam yuk kanirnarkitlirkamenun tiketilartuk, whaten kanirnaikarlune.

Ernirpakdlo mai, makut tsaliatse, kakiutniaralret ilatse matumun litnaurpitsinun, tsumigtlutse litnaurutit makut atokuftsike tsale pisutikakatse. Tsalesutikaktluke litnautlirpitsiugun tsalesutingkirarkaulutse. Pukiglunedlo kalartsaramik ilase, pukekuning puketlirting aturtsikat kanirtinguyugngaluting.

Toamtidlo yum tamarme tsa imna wetarmegur lisngaita tsaiyarak. Tsaleyarakdlo wetarme lisngaunaku, taugam tiguluku tsaliaktluku. Aselingran tsiuktlirme tsaliak tsalingnakuftse tsakarpitsinik itlpitse aturkarpitsinik, tsaliakikaratlirpitsine asetsikuk, asirluku taksugyakingirpitsiu. Toitl kinguane tsale tsalinkigiskuftse taumik tsaletlirpitsinik aserikanirlune. Aserenarlun, kituan liskuftsiu, toi tsaliarkartse tiguluku, toitl ayokutsirka augna takune letaktluku tigupailigpitse tuaten ayoktluku takirkauluku. Umyoartse aturluku tsalesutitgun tsaliarkaulutse tuatin ayoksutlirpitsiugun taktluku. Whaten tsioktlirme yagutikarakuftsiu, tsalekirakuftse, asirluku taksungirpitsiu pitsurlagalune pimarkaulune takluakaumafkinane. Taugam taksukinritlkuftse pilakuftsiu kingotmun aserenarlune yum tsalitlra. Aserinarluting tsaliare taum, whadlo tsatlra mana yum kimyunarenarlune tsiuktlirme kimyunaunane pirarlune.

Whatendlo ayagayaurtikarakuftse, ayakarame yuitlkumun ayaksaunatse tsiungane, ayakuftse tumkartse natlutsikirtse. Tauna umyoakitlirtse tume kaitlun ayokikan, natluluku ayagtsekutse aipagnidlo natlartifkinaku uniurtluku ayagarkaulutse. Taugkin ayagatukuftse umikuane ayakuftse, imna tamana tumtlirtse letakirkauluku. "Mana mai tumitlka." Matin pitsekutse iktlukun ayatlrutlenilriatse utlakingartse natlartifkinaku. Nutan tuagun letakartluku, utlagarkauluku, liskuftsiu ayagayaratse.

Ugkutdlo wane kwegim paingane marayat alailngut kwegim awatene, itgatlkitarnat. Angyakun ayakuvit, tsiuktlirme tamane itgatlkitararlutin kinguane ayalangkuvet tangruarluku mirim patumangraku, tayema magun tsiunirpigun ayalangarkaulutin. Letakurangluku tumkartse ayagvigkartsedlo natlunrirluku. Tsadlo imna kiturakaftsiu nutigyarakaftsedlo yakulgit piugturatlrat natlunrirarkauluku. Yakulgitdlo makut pitsiatun piyuitut tamarming ungungsiaratdlo.

Pulengtaq-llu ukunun caarrlugnun inerquutnun pinrilkurrluci piarkauluci tamaavet. Tamaaggun taũgaam yuk qanernarqellerkaminun tekitelartuq, waten qanernaiqaarluni.

Ernerpak-llu maa-i, makut caliaci, qaqiutniaralriit ilaci mat'umun elitnaurpeceńun, cumiggluci elitnaurutet makut atuquvciki cali pissuutekaqaci. Calissuutekaqluki elitnaullerpiciuggun calissuutengqerrarkauluci. Puqigluni-llu qalarcaramek ilasi, puqikuneng puqillerteng aturciqaat qanerteńguyugngaluteng.

Tuamte-llu yuum tamarmi ca imna uitarmi-ggur' elisngaitaa cayaraq. Caliyaraq-llu uitarmi elisngaunaku, taũgaam teguluku caliaqluku. Assiilengraan ciuqlirmi caliaq calingnaqkuvci cakarpeceńek elpeci atu'urkarpeceńek, caliaqeqarraallerpeceńi assiiciiquq, assirluku taqsugyaaqeng'erpeciu. Tua-i-ll' kinguani cali calinqigeskuvci taumek calillerpeceńek assirikanirluni. Assiriinarlun', kituan' eliskuvciu, tua-i caliarqarci teguluku, tua-i-ll' ayuqucirkaa aũgna taqkuni elitaqluku tegupailegpeci tuaten ayuqluku taq'erkauluku. Umyuarci aturluku calissuutetgun caliarrkauluci tuaten ayuqsullerpeciuggun taqluku. Waten ciuqlirmi yaguteqarraaquvciu, caliqerraaquvci, assirluku taqsung'erpiciu picurlagaluni pimaarkauluni taq'luaqaumavkenani. Taũgaam taqsuqenrilkuvci pilaquvciu kingutmun assiriinarluni yuum calillra. Assiriinarluteng caliari taum, wall'u callra man'a yuum kemyunariinarluni ciuqlirmi kemyunaunani pirraarrluni.

Waten-llu ayagayaurteqarraaquvci, ayakarraami yuilqumun ayaksaunaci ciungani, ayakuvci tumkarci nalluciqerci. Tauna umyuaqellerci tumii qaillun ayuqekan, nalluluku ayagciquci aipaagnillu nall'artevkenaku uniurrluku ayagarkauluci. Taũgken ayagatukuvci uumikuani ayakuvci, imna tamana tumllerci elitaqerkauluku. "Man'a maa-i tumelqa." Maaten piciquci iqlukun ayallrullinilriaci ullakengarci nall'artevkenaku. Nutaan tuaggun elitaqa'arrluku, ullagarkauluku, eliskuvciu ayagayaraci.

Ugkut-llu uani kuigem paingani marayat alailnguut kuigem avatiini, etgalqitarnat. Angyakun ayakuvet, ciuqlirmi tamaani etgalqitarraarluten kinguani ayalangkuvet tangrruarluku mer'em patumangraaku, tayima maaggun ciunerpeggun ayalangarkauluten. Elitaqurangluku tumkarci ayagvigkarci-llu nallunrirluku. Ca-llu imna kituraqavciu nutegyaraqavci-llu yaqulget piyugturallrat nallunrirarkauluku. Yaqulget-llu makut piciatun piyuitut tamarmeng ungungssiaraat-llu.

Makut unguwalret pugilret kwegit aturtuarluk ayagatut. Tsamane angtlurkaming kwenra aturlug ayagaktluting itunrat maligtakurluku maraiyailngurkun. Taugam angyam unguakating maraiyam tugenun tsinkinrilngurmun maraiyamun ilene agtutaktluting.

Kwegitdlo kiagme inumakan manetukai, muritlkilakuftsike natlunritarkaugatse arnarkitlrat. Whaten arinkiatlugiskuftse piunailngurme pikan, tamagun natlunritlkiftsiugun piarkaulutse, ayagatutlirpitsiugun letarkauluku.

Unai una Kukaktlik tsakmakin painganik natlunritistaita, makut angyarpet asgutilakait maryartluke natlunritlirmigtigun. Tamarpitse itlpitse una ayagyararkakirtse Kukaktlik, ayagyarakat. Tamarpitse natlunritlkuftsiu ilatse alirĸualuke toiten piarkaugatse natlustai. Natlukenik pingkirkuftse alirkualuke ayautarkauluke asetlirkakun. Ugna wai Kikirtaiyagam akia maraiyaliame Kukaktlem tunglirnira, maraiyat naliumakating ayokilartuk maraiyartailnganane. Toitl intsame amtleriluting maraiyat alairluting. Ugnadlo ilutalik Tsalititlrim painganik, kwek anilrarlun, tauna kiptitlra Kikirtaiyakgok toi. Akiane maraiyak pitiktluku pilarat whaten, Kikirtayagaulune. Angifkinane awatik kwegulutik tauna toi Kikirtaiyaruniluku pitutlruat. Ugnatl toi wane pilangluku nunaungran, "Kikirtaiyarmik." Ugnadlo tsale watmun kiptitlrane Kukaktlem akiane wai Arsang kanatlra. Amnawha kweg Arsangmik pilatlrat, Kinam awaiya tsaneminane, markunane. Tivyarakitlruat kayatgun Kinarmek tailret anguarluting nanvarartigundlo tivartluting kwegarkun ankirtluting, tamana pitiktluku Arsang kanatlranik pilarat. Toi taun kanatlra Arsang, tivartluting unigna nugag aturluku, ayemkiryarak tamana.

Itlpitse toi whanewha ayagniksaitut ilatse, tamatumik ayagaiyaramik. Ilatse taugam tanglaranka ayagafkarluke. Tamai tamakut aka ayagniutikatse angyatgun. Pukekuftse eetsedlo pikekata ayatlirtse toi asirlune ayagayugngautse. Tsa ulagyukngartse, utlagaluku.

Ula tsale mana ulim arinkiatlugtitlra, arnarkilartur ilene. Atakuryaurtakane ula inarutitlirkaktlu unane, augkune awai maraiyane alailatukaine tangalangkuftseke ungane.

Makut unguvalriit pugelriit kuiget aturtuarluk' ayagatuut. Camani angllurqameng kuinra aturlug' ayagaqluteng et'unrat maligtaqu'urluku marayailngurkun. Taũgaam angyam unguaqateng marayam tungiinun cenkenrilngurmun marayamun iliini agtuutaqluteng.

Kuiget-llu kiagmi enumaaqan manitukai, murilkelaquvciki nallunritarkaugaci aarnarqellrat. Waten arenqiallugeskuvci piunailngurmi pikan, tamaaggun nallunrilkevciuggun piarkauluci, ayagatullerpeciuggun elitarkauluku.

Una-i un'a Qukaqliq cakmaken painganek nallunricestaita, makut angyarpiit asguutelaqait maryarrluki nallunritlermegteggun. Tamarpeci elpeci un'a ayagyararkaqerci Qukaqliq, ayagyaraqaat. Tamarpeci nallunrilkuvciu ilaci alerqualuki tuaten piarkaugaci nallustai. Nallukiinek pingqerquvci alerqualuki ayautarkauluki assillerkaakun. Ugna ua-i Qikertaayagaam akia marayaliami Qukaqliim tunglirnera, marayat naliumakateng ayuqelartuq marayartailnganani.Tua-i-ll' encami amlleriluteng marayat alairluteng. Ugna-llu ilutalek Cal'itellrem painganek, kuik anelrarlun', tauna qiptellra Qikertaayaaq-gguq tua-i. Akiani marayaq pitekluku pilaraat waten, Qikertaayagauluni. Angevkenani avatek kuigulutek tauna tua-i Qikertaayaaruniluku pitullruat. Ugna-ll' tua-i uani pilangluku nunaungraan "Qikertaayaarmek." Ugna-llu cali uatmun qiptellrani Qukaqliim akian ua-i Arrsaang kanallra. Amna-wa kuig' Arrsaangmek pilallrat, Qinaam avayaa canimenani, markunan'. Tevyaraqellruat qayatgun Qinarmek tailriit anguarluteng nanvarra'arteggun-llu tev'arrluteng kuiggarkun anqerrluteng, tamana pitekluku Arrsaang kanallranek pilaraat. Tua-i taun' kanallra Arrsaang, tev'arrluteng unegna nuugag' aturluku, ayimqeryaraq tamana.

Elpeci tua-i waniwa ayagniqsaitut ilaci, tamatumek ayagayaramek. Ilaci taũgaam tanglaranka ayagavkarluki. Tamaa-i tamakut ak'a ayagniutekaci angyatgun. Puqikuvci iici-llu peqikata ayallerci tua-i assirluni ayagayugngauci. Ca ullagyuk'ngarci, ullagaluku.

Ula cali man'a ulem arenqiallugtellra, aarnarqelartur iliini. Atakuryaurtaqani ula en'arutellerkaq-llu unani, aũgkuni ava-i marayani alailatukaini tangaalangkuvciki un'gaani.

Whonkuta ungavit tsinenun ayagayarangkitlrukut ayagmik. Makunik unguwalrianik toi pisurturluta. Unane amtlitlruyakut pugilret ayagatutlimtine. Unuakuakan toi pugilret isureyagat imkut pikaktluting, muktlarnig awuluting. Toitl ungavit ayemta, Tsalitim watene Angyairyaramedlo, pugilrianik tangingluta malirkirangluke, malirkiraluke tamarming angyat. Amtlirtluting pugilret takukat. Maitl toi livat livarturangata, angyat kiputlgutngata kanirnanrirlutse kina pitniluku. Kina muktlartiksaitlitlilria kiagpak. Kina muktlartitlruyakitlilria. Whatendlo pitkalret natlunaitaktluting imume kina tauna pitniaktluku. Maidlo pitngirming natlunareluting.

Tamakut tamai imarpigme piakaftse unigkut maraiyat muritlkarkatse. Kikertaiyar ayagtur watmun tsakirtlune, tsakirtsamitl Ingrek tungignun ayaglune, unatl toi kiptikatatlra kirtuluting maraiyat alairyaratuluting. Tamai tamakut asgungnakuvit tlaraiyakan itgatlkiariskuvit kairvarkan arinkiatlugtsekuting. Una whane kwemta painga, ungalituame nunam tungenik utomalartuk. Kairvaseyaiyuituk ungalam katsartakane. Una taugam kiti nutan kaililartuk, kairvalartuk. Piakin taugam nigikfam, tsalaramdlo akulegnik anurvagakame nutan kaililartuk.

Wangkuta un'gavet ceńiinun ayagayarangqellruukut ayagmek. Makunek unguvalrianek tua-i pissurturluta. Unani amllellruyaaqut pugelriit ayagatullemteńi. Unuaquaqan tua-i pugelriit issuriyagaat imkut piqa'aqluteng, maklaarneg avuluteng. Tua-i-ll' un'gaavet ayiimta, Cal'item uatiini Angyairyarami-llu, pugelrianek tangengluta malirqerangluki, malirqeraluki tamarmeng angyat. Amllerrluteng pugelriit taqukat. Maa-i-ll' tua-i elevaat elevaarturangata, angyat kipullgutngata qanernanrirluci kina pitniluku. Kina maklaarteksaitellilria kiagpak. Kina maklaartellruyaaqellilria. Waten-llu pitqalriit nallunaitaqluteng imumi, kina tauna pitniaqluku. Maa-i-llu pit'ngermeng nallunariluteng.

Tamakut tamaa-i imarpigmi piaqavci unegkut marayat murilkarkaci. Qikertaayaar ayagtur' uatmun caqirrluni, caqircamill' Ingrik tungiignun ayagluni, una-ll' tua-i qipteqatallra qertuluteng marayat alairyaratuluteng. Tamaa-i tamakut asgungnaqkuvet ellarayakan etgalkiareskuvet qairvaarqan arenqiallugciiquten. Un'a wani kuimta painga, ungalituami nunam tungiinek utumalartuq. Qairvassiyaayuituq ungalam qacartaqani. Un'a taũgaam ketii nutaan qaililartuq, qairvalartuq. Piaken taũgaam negeqvam, calaram-llu akuliignek anurvagaqami nutaan qaililartuq.

Anigaram Yutlminek Kanemtsia

Anigaram, Betty Samson, natlkigutai litnaurat apiutaitnik, April 12, 1994.

Angaiyokagkin kinkutlruak?

Anaka Atlurarmik pilatlruat, atakatl Nagyugmik.

Tsame yurtitlrusit?

Yurtitlrutlenilua 1920, February-ime erenra taugam natluluku. Toitl kiugkut nautluwigmiut 1919-ame atlrakume yurtitlrufkarlua. 1920-ime yurtitlruyaktlua February-ime.

Nane yurtitlrusit?

Mane Kipnerme yurtitlrunga.

Angatinme alkatendlo kinkugat?

Tauna tangaurluk yulgutitlka natluaka kitutsinakudlo. Taugam Mary Anaver-ak atlkaktluku. Ukukdlo, nasaurluk anilgutiktlukik aipadlo tsale tangaurluk. Tauna nasaurluk Eunice-amik piaktluku, taunatl tangaurluk Charlie-imik.

Nane anglitlrusit?

Kwiggillngurme. Taukuk anglitsartigma Kwigillngurmun agutlua, Kwiggilngurme anglilua. Tlanglua kengan toi Kwigillngok nunaktluku. 1930-imedlo toi mavit tailua.

Anigaraam Yuullminek Qanemcia

Anigaraam, Betty Samson, nalqigutai elitnaurat apyutaitnek, April 12, 1994.

Angayuqaagken kinkuullruak?

Aanaka Allurrarmek pilallruat, aataka-ll' Nagyugmek.

Cami yuurtellrusit?

Yuurtellrullinilua 1920, February-mi, erenra taũgaam nalluluku. Tua-i-ll' kiugkut naulluuvigmiut 1919-aami allrakumi yuurtellruvkarlua. 1920-mi yuurtellruyaaqlua February-mi.

Nani yuurtellrusit?

Maani Qipnermi yuurtellruunga.

Anngaten-mi alqaten-llu kinkuugat?

Tauna tan'gaurluq yuulgutelqa nalluaqa kituuciinaku-llu. Taũgaam Mary Anaver-aaq alqaqluku. Ukuk-llu, nasaurluq anelguteklukek aipaa-llu cali tan'gaurluq. Tauna nasaurluq Eunice-aamek piaqluku, tauna-ll' tan'gaurluq Charlie-mek.

Nani anglillrusit?

Kuigilngurmi. Taukuk anglicartegma Kuigilngurmun agullua, Kuigilngurmi anglilua. Ellanglua kiingan tua-i Kuigilnguq nunakluku. 1930-mi-llu tua-i maavet tailua.

Akuiyarak tsa anglanakinrutlrusiu?

Angkatlerkarput. Whaten angkak tuntagutluku. Arnat angutnik tigusagtirluting, ikavit tunaktluku. Whaten basketball-arpiknating tamana toi akuiyarakitlruarput. Whinga akuiyarakitlruaka, yaruimig aipirluku. Pitsiatun tsanig akusrartsunata.

Tsa asekinrusiu kanemtsik yugtun?

Kanimtsit toi netitlrinka, netsugnilaranka naliat asekinkurautsenaku tamane. Kuleratdlo netsugniaktluke, kanimtsitdlo naliat asekinkurautsenaku.

Kinkutlruat yugnikikngaten?

Yugnikikngankawha, augum Katie Albrite-am atlka, Minnie Williamaruyugnarkuk, Williamak atrata ekuksugnarkat taukut. Augnadlo, natlukitsewha aka yunritlrulria Martha Pavilla, Kwigillngurmiu. Augnadlo Emily Paul-ak, Frank Paul-am nulera. Taukut toi yugnikinkurakitlruanka augnatl Julia Azean, taukut tlangitlimne aipaklatlrinka. Taugam tamakut tayim nangitlrut, keme Julia Azean-ak anirtiktlune.

Kasatunka taringyugngautin kitiftlutindlo?

Yes, (Ang), taugam whane tarengiseyayuitua, tsalitl kanseyayune. Taugam natlunaitaralrianik kaniryugngalua kasatun tsalitl taringyugngalua.

Kangvak tingsutmik tangirkiratlrusit?

Alai, akapiapiak, kaftsirlua arvinlignik atlrakunglua pitliunga, kawane wetatlimtine niktlitlirne tingsutmik tangirkiratlrunga. Tungulrariarulune. Whongne tsukapiarlune, tsunaug tang tsukaitkatsagalria tingsun.

Nane litnautlrusit?

Kwigillngurme litnaurlua, kaftsine atlrakune pisia. Manitl tsatl kaftsine atlrakune litnaukirlua. Taugam toi letifkine letiluakirpikne. Taugam makut igat naksaurtluke, nakutit, natlunrirlukudlo atlileriyarak. Igatdlo naksaurtluke, taugam kasatun kantlirkaka natluluku.

Aquiyaraq ca anglanakenrullrusiu?

Angqallerkarput. Waten angqaq tuntaagulluku. Arnat angutnek tegussaagterluteng, ikavet tun'aqluku. Waten basketball-arpek'nateng. Tamana aquiyaraqellruarput. Wiinga aquiyaraqellruaqa, yaaruimek aipirluku. Piciatun canek akusrarcuunata.

Ca assikenrusiu qanemciq yugtun?

Qanemcit tua-i niitellrenka, niicugnilaranka naliat assikenqurrauciinaku tamaani. Quliraat-llu niicugniaqluki, qanemcit-llu naliat assikenqurrauciinaku.

Kinkuullruat yugnikekngaten?

Yugnikekngan̈ka-wa, aũg'um Katie Albrite-am alqaa, Minnie William-aaruyugnarquq, atrata William-aaq iquksugnarqaat taukut. Aũgna-llu, nallukessi-wa ak'a yuunrillrulria, Martha Pavila, Kuigilngurmiu. Aũgna-llu, Emily Paul-aq, Frank Paul-am nulirra. Taukut tua-i yugnikenqurraqellruanka aũgna-ll' Julia Azean, taukut ellangellemni aipaq'lallrenka. Taũgaam tamakut tayim' nangellruut, kiimi Julia Azean-aaq anerteqluni.

Kass'atun-qaa taringyugngauten qitevvluten-llu?

Yes, (Aa-ang), taũgaam wani taringessiyaayuitua, cali-ll' qanssiiyaayuunii. Taũgaam nallunaitaralrianek qaneryugngalua kass'atun cali-ll' taringyugngalua.

Qangvaq tengssuutmek tangerqerraallrusit?

Ala-i, ak'apiapiaq, qavcirlua arvinlegnek allrakunglua pilliunga, qavani uitallemteńi neqlillerni tengssuutmek tangerqerraallruunga. Tungulriaruluni. Wangni cukapiarluni, cunaw' tang cukaitkacagalria tengssuun.

Nani elitnaullrusit?

Kuigilngurmi elitnaurlua, qavcini allrakuni pisia? Maani-ll' call' qavcini allrakuni elitnauqerlua. Taũgaam tua-i elitevkenii, eliteluaqerpeknii. Taũgaam makut igat naaqsaurrluki, naaqutet, nallunrirluku-llu, atliliriyaraq. Igat-llu naaqsaurrluki, taũgaam kass'atun qanllerkaqa nalluluku.

Kaftsin grade-at kakiutitlruseke?

Sixth grade-ak kaketitlrunritaka. Taugam letiluakirpikne, sixth grade-aurtlua takitlrunga aipangama. Litnaurumayaktlu letifkine.

Aliurtukatlrutinka?

Aliurtukirpikne taugam tsangtitlimne kialramig netitlrunga maken nunam akulinik. Kalrialun kasturenarlune. Tuar tang tsevag niptlilria. Ketuan makin awatimnik kasturiuk. Tuartlu tsikum kainganun tsikurak igtitlriane kalrialun ayalalria. Tamakutgok toi tuaten yunrilngut kiagakaming niptlitut. Tauna toi kengan netitlruaka, alingingamatl toi kasturian utertlua.

Tsa asekinrutlrusiu litnautlirpine?

Nakitlka. Igaryarak natlunakpiatlruk whongne, taugam nakitlka asekinruyakitlruaka.

Kitotun ayoksugyakitlrusit?

Kitotunwha ayoksuglua umyoakiksaititlrukika. Taugam itluartlua yuyugyakilatlrunga. Asirlua kisaune, tsa tamatlkuan auluksugngaluku. Tuaten ayoksulatlruyakua tsa piugngaluku kina ayoksugnafkinaku.

Kaitlun ayagalatlrusit? Natmundlo ayalatlrusit?

Ayagaktlua toi malegutlua ayalrianun piyualuting. Uksume ayagayuititlruamta, kiagme taugam makeram natlene. Yakulget tsatdlo makut nautlrata natlene kengan ayagalatlrulriakut. Ilenidlo piyualuta unane tsiname yavit nunanun yaktlimtinun ayagaktluta. Kwegtlugmun, Urutumun, whatl Pingurpagmun. Unagun tsinakun piyuagurluta ayagaktluta. Piyuartlainarluta.

Kaitlun ayoka aka tamane ayokitlratun?

Akatun ayoksugnairutuk, tsimerpagtur mai matum natlene. Tsimirpapiartuk. Yutdlo makut tsimirluting. Makutdlo ayagasutait tsimirluting. Yut ayokinrirluting toi tsimirpapiarlune. Yungnaksarakdlo mana, angusagyarak tsimirlune.

Qavcin grade-at qaqiutellrusiki?

Sixth grade-aq qaqitellrunritaqa. Taũgaam eliteluaqerpeknii, sixth grade-aulua taqellruunga aipangama. Elitnaurumayaaqlua elitevkenii.

Aliurtuqallruuten-qaa?

Aliurtuqerpeknii. Taũgaam qialriamek niitellruunga maaken nunam akuliinek. Qalrialun' qasturiinarluni. Tuar tang ciivak neplilria. Kiituan' maaken avatemnek qasturiuq. Tuar-llu cikum qainganun cikurraq egtellriani, qalrialun' ayalalria. Tamakut-gguq tua-i tuaten yuunrilnguut qiagaqameng neplituut. Tauna tua-i kiingan niitellruaqa, alingengama-ll' tua-i qasturian uterrlua.

Ca assikenrullrusiu elitnaullerpeni?

Naaqilqa. Igaryaraq nallunaqpiallruuq wangni, taũgaam naaqilqa assikenruyaaqellruaqa.

Kitutun-qaa ayuqsugyaaqellrusit?

Kitutun-wa ayuqsuglua umyuaqeksaitellrukeka. Tua-i elluarrlua yuuyugyaaqelallruunga. Assirlua qessaunii, ca tamalkuan auluksugngaluku. Tuaten ayuqsulallruyaaqua, ca piyugngaluku, kina ayuqsugnavkenaku.

Qaillun ayagalallrusit? Natmun-llu ayalallrusit?

Ayagaqlua tua-i maligullua ayalrianun piyualuteng. Uksumi ayagayuitellruamta, kiagmi taũgaam makiram nalliini. Yaqulget cat-llu makut naullrata nalliini kiingan ayagalallrulriakut. Iliini-llu piyualuta unani ceńami yaavet nunanun yaaqlimteńun ayagaqluta. Kuigglugmun, Urutumun, wall' Pengurpagmun. Unaggun ceńakun piyuagurluta ayagaqluta. Piyuarrlainarluta.

Qaillun maa-i ayuqa ak'a tamaani ayuqellratun?

Ak'atun ayuqsugnairutuq, cimirpagtuq maa-i mat'um nalliini. Cimirpapiartuq. Yuut-llu makut cimirluteng. Makut-llu ayagassuutait cimirluteng. Yuut ayuqenrirluteng tua-i cimirpapiarluni. Yuungnaqsaraq-llu man'a, angussaagyaraq cimirluni.

Awane tsaknik tsiuktlirme yakulikuinir, atautsiraungran igngaunaku. Tsa tamaılkuan muritlkipiarluku. Artsakirluku nikatliruarat muritlkitluke.

Unguwalriatl im toi tamakapiaran kamekurartuman, itgartuman unatituman, ilutuman, neraktluku, whatl tsaktluku. Kengita nakatsua, tsungadlo kiluandlo ilua, niryunake. Mai yuyarar mana tsimikapiartuk.

Tsamiunun nunanun ayalatlrutsitse?

Mane uksurpag wetalalriakut. Upnirkandlo unavit tsinamun upagluting. Pilatikarluting unguwalriartsurluting tamane. Imarpikdlo tsikuirutsan kawavit niktlitlirnun tsale upagluting niktliluting. Pinariatingdlo utirtsaming, agavit kaluyarviklatlritnun tsiunirluting. Tuane tsale, kaluluting tseturnanik inekuluting. Pinariandlo uksukatan utirtsaming pawavit tsale uksuitlirnun ayagaluting. Tamane tsale pisurluting mitlkulignik. Tsangirtsurlutingdlo. Toitl Alusistuakatan, nutan mavit utirtluting. Upaumaktluting.

Kaitlun arnat ikaiyutilatlruat tseturnanik?

Arnat keming tseturnartsuraktluting. Naktlingatagarin, akarat augkut, itpitsinun tsapirnarkikapiartut. Whatendlo itlpitsetsitun angtangirming ilautluting tamakunun. Waiyararluting, atluting lumararmig atautsimik. Atrarluting kaputluke tsiftaktluke, tseturnartsutit kwegmun. Takngamingdlo toi wetakararluting pinarian, kwek asgurluku kaugtuarturluku anilrarluting. Kalutingdlo tiketsamigtike, tagutluke tseturnanig imakarluting. Tagukurturluke pitateng tamakut arnat. Itlpitsetsituntl angtangirming, kisaniyugnaunating. Ikaiyutluting, angaiyukamignun tuaten pilrianun. Kamelartluting tagukureluting. Tagukurarluke tuamtitl nirairluke. Itlpitsetsitun angtalret anating ikaiyurluke. Nirairarluke tuamtitl periluke, agartluke kinirtitluke. Kinratatl atrartluke kamekruit augarturararluke, tsale tupeganun tsatl kurluke. Ikaiyurluke anating, angaiyukating.

Avani cakneq ciuqlirmi, yaqulekuiner ataucirraungraan eggngaunaku. Ca tamalkuan murilkepiarluku. Arcaqerluku neqalleruaraat murilkelluki.

Unguvalria-ll' im' tua-i tamaq'apiaraan qamiqurrartuumaan, it'gartuumaan, unatetuumaan, ilutuumaan, ner'aqluku wall' cakluku. Kiingita nakacua, cungaa-llu qiluan-llu ilua, neryuunaki. Maa-i yuuyaraq man'a cimiqapiartuq.

Camiunun nunanun ayalallruceci?

Maani uksurpak uitalalriakut. Up'nerkaan-llu unavet ceńamun upagluteng. Pelatekarluteng unguvalriarcurluteng tamaani. Imarpik-llu cikuirucan qavavet neqlillernun upagluteng. Pinariateng-llu utercameng, agaavet qaluyarvik'lallritnun ciunirluteng. Tuani cali, qaluluteng ceturrnanek iniiquluteng. Pinarian-llu uksuqataan utercameng pavavet cali uksuillernun ayagaluteng. Tamaani cali pissurluteng melqulegnek. Can'giircurluteng-llu. Tua-i-ll' Alussistuaqataan, nutaan maavet uterrluteng. Upaumaaqluteng.

Qaillun arnat ikayuutelallruat ceturrnanek?

Arnat kiimeng ceturrnarcuraqluteng. Nakleng atak aren, akaaraat aug̃kut, elpeceńun caperrnarqeqapiartut. Waten-llu elpecicetun angtang'ermeng ilaulluteng tamakunun. Uayarraarluteng, matarrluteng all'uteng-llu tua-i 'lumarrarmek ataucimek. Atrarluteng kapulluki civtaqluki, ceturrnarcuutet kuigmun. Taqngameng-llu tua-i uitaqarraarluteng pinarian, kuik asgurluku kaugtuarturluku anelrarluteng. Qaluteng-llu tekicamegteki, tagulluki ceturrnanek imaqaarluteng. Taguqurturluki pitateng tamakut arnat. Elpecicetun-ll' angtang'ermeng qessaniyugnaunateng. Ikayuulluteng angayuqa-meggnun tuaten pilrianun. Kamilarrluteng taguquriluteng. Taguqurraarluki tuamtell' nerairluki. Elpecicetun angtalriit aanateng ikayurluki. Nerairraarluki tuamtell' piirriluki, agarrluki kinertelluki. Kinrata-ll' atrarrluki qamiqurrit aug̃'arturarraarluki, cali tupiganun call' ekurluki. Ikayurluki aanateng, angayuqateng.

Tsa angnirnarkurautlrua yuitlirpine?

Nam, toiug whaten yutlik ayokitlrutl. Tsa angnirnarkurautsetaka whinga. Whaten whane tlerauluadlo tlangitlruama, angniutaune ayokniarturlua ilamnik. Tsale makut angaiyokirpitse kalartitlrit muritlkinkigtsarluke tsanik kanlautset piarkauyakatse. Tsautsetarkaufkinake kina kankan tsamik. Tamarkiginka kanrutsik muritlkarkauyakagtse, manatl litnaurutse yugtakdlo tsatl kanrutsik.

Tsanek igturyartsutingkilatlrutsetse kiagme?

Igturyatwha makut ivalret awatemtine kiagme. Kinik kumartluk puyurpagtsitluku. Makerakatamtadlo ukurtluke kigenaput, unatiput, iruputdlo, kamekuputdlo, igturyanun mitsaitlkutsirluke. Ukuk toi minguktluku. Toi taugkin igturyat mitsakngaming niparutsaming toi kigistseganating. Kengita tamakunik igturyiurtsutsirluta.

Kinkutlruat litnauristiten?

Aling, litnauristenkaug augkuk tsiuktlikatsagak taukuk Strung-ankugnik pilatlruagkit. Tsiuktleg imatam kinkugnik pilatlrukigkit. Taukuk toi atkig natlunritagka. Martin-ankuk, tuamtadlo Mill-ankukdlo litnauristingulutek mane. Ilait taukut natluyagutanka atrit.

Kangvak kasutitlrutsitik?

1940-ime kasutitlrungatitlrukuk. Mamtiritlirmiut agaiyuwiatne.

Sasartangvialgan tsanig atolatlrutsitse?

Sasaunatingwha pilatlrulret. Agyanik taugam pagkunik sasirluting. Muritlkitluke agyat pagkut pitlruit. Ingkutdlo yane pingaiyun kutlekuralret, sagkuralrianik pilatlrit, irtikatarkan pugaktluting. Sasaktluke pagkut agyat. Alingarin, muritlkitluting yut yutlrut. Agyat toi tsukyutiktluke. Tangaurlurnundlo alirkutnguluting ayagayauriskata tamakutgun natlungaunake unugmidlo, nanlutset.

Ca angnirnarqurraullrua yuullerpeni?

Naam, tua-i-w' waten yuulleq ayuqellrulria. Ca angnirnarqurrauciitaqa wiinga. Waten wani elliraulua-llu ellangellruama, angniutaunii ayuqniarturlua-llu ilamnek. Cali makut angayuqerpeci qalartellrit murilkenqegcaarluki canek qanlauciit piarkauyaaqaci. Cauciitarkauvkenaki kina qanqan camek. Tamarkegenka qanrucik murilkarkauyaaqagci, man'a-ll' elitnaurutsi, yugtaq-llu call' qanruciq.

Canek egturyarcuutengqelallruceci kiagmi?

Egturyat-wa call' makut evaalriit avatemteńi kiagmi. Keneq kumarrluk' puyurpagcetaqluku. Makiraqataamta-llu u q u r r l u k i kegginaput, unatepu:, iruput-llu qamiquput-llu, egturyanun micailkucirluku. Uquq tua-i mingukluku. Tua-i taũgken egturyat micaaqngameng nep'a:ucameng tua-i keggesciiganateng. Kiingita tamakunek egturyiurcuucirluta.

Kinkuullruat elitnauris'eten?

Aling, elitnauristenka-w' aũgkuk ciuqlikacagaak taukuk Strung-ankugnek pilallruagket. Ciuqliik ima-tam kinkugnek pilallrukegket. Taukuk tua-i atkek nallunritagka. Martin-aankuk, tuamta-llu Mill-ankuk-llu elitnauristeńgulutek maani. Ilait taukut nalluyagutanka atrit.

Qangvaq kassuutellrucetek?

1940-mi kassiutellrungatellruukuk. Mamterillermiut agayuviatni.

Sass'artangvailgan canek atulallruceci?

Sassaunateng-va pilallrulriit. Agyanek taũgaam pagkunek sass'irluteng. Murilkelluki agyat pagkut pillruit. Ingkut-llu yaani pingayun qulliquralrit, sagquralrianek pilallrit, erteqatarqan pug'aqluteng. Sass'aqluki pagkut agyat. Aling aren, murilkelluteng yuut yuullruut. Agyat tua-i cuqyutekluki. Tan'gaurlurnun-llu alerquutnguluteng ayagayaureskata tamakutgun nallungaunaki unugmi-llu, nanluciit.

Kia mingkeyaramik letsatlruatin?

Kitomun letsautsene. Minkegakata whinga whongnik tangirtluke mingkariaktlua, kia litnautlrunrilingranga. Kitomun letsatlrutselingirma letitlruluku.

Tsa alirkun umyoakuralartsiu?

Alirkutitlka tamakin miktitlimnig ayaglua, tlangama whaten pilatlruatnga, "Ilaten asekurluke yukina. Pingratgin piakatgin unekuagaktluke. Naktlikurluke. Nutandlo nangtikuralret naktlikurankigtsarluke." Tamana artsakirluku whinga umyoakilarka, ilaput naktlikurluke yuskitluta. Pingraitkidlo ilaput, nakukingraitike whongka angurtluk ilagautikaskifkinata. Pikatkutdlo unekuaskitluke akenaurpiknake.

Maurlutlik itlpinun kaitl ayoka?

Maurlutlik tsaknirnaksakuk itlpitsinun tutgaramtinun, nesnganritakaftse. Taugam tsale kuyanaktlune. Tutgarat tsaknirnarkut maligtakutinritakaming maurluming kanruyutetnun. Tsaknirnarkur ilotiknaktlune, angnetnaktlune. Taumig nesngarkaukitse alirkutsitse pitsirkiutsitse maurluftsinik. Nakin neskuftse, kia alirkuakatse anakinrilngirpitsiu, maurlukinrilngirpitsiu nesngarkaugatse. Asirlutse piskumaiyaktlutse. Kitongran toi makut yut, asirluke piskumaiyaktluke, kanruyutait maligtakuluke.

Miktlirpine tsaiyunkitlrusit?

Miktlimne alirkualatnga piugngarekumagur atam, kisakaksaune tsat piuralakilake. Nautlukumagor atam piungirma wetalarniartua. Toi kivgartualuke. Tamana tamai alirkutika atongnaktluku yugua.

Takumtsunarkitlret tamakut ikaiyuangnaktluke, arnasagat angokaraurlutdlo. Tamakutundlo tamai augkunun yuitlkurtsaranun tsale piunkigtlua. Toi tsa tamatlkuan pingnakurluku. Naliat pinritlkurtifkinaku amtlirtatkingnaktluke.

Kaitlun Ikaiyutilatlrusit ilavnun?

Ikaiyualuke kalifkinalret, pistsegalngut utlagluke ikaiyorluke. Tamakutdlo arnasagaurlut kirutmignik tigumiarluting ayaktsararkata ayarumignik inglurluting, ulagluke tamakut tsikiskingait tiguluke tsiketaktluke. Kuyakatsagaraktluting tsaknik. Whatendlo nautlulret

Kia mingqiiyaramek elicallruaten?

Kitumun elicauciini. Mingqiigaqata wiinga wangnek tangerrluki mingqaariaqlua, kia elitnaullrunrilingraanga. Kitumun elicallruciileng'erma elitellruluku.

Ca alerquun umyuaquralarciu?

Alerquutelqa tamaaken miktellemnek ayaglua, ellangama waten pilallruatnga, "Ilaten assikurluki yuukina. Pingraatgen, piaqatgen uniquagaqluki. Nakleku'urluki. Nutaan-llu nangtequralriit naklekuranqegcaarluki." Tamana arcaqerluku wiinga umyuaqela'arqa, ilaput nakleku'urluki yuusqelluta. Pingraitki-llu ilaput nakukengraitki wangkuta angurrluk ilagauteqaasqevkenata. Pikatkut-llu uniquasqelluki akinaurpeknaki.

Maurluulleq elpenun qaill' ayuqa?

Maurluulleq caknernaqsaaquq elpeceńun tutgaramteńun, niisnganritaqavci maurlumeggnek. Taug̃aam cali quyanaqluni. Tutgaraat caknernarqut maligtaqutenritaqameng maurlurmeng qanruyutiitnun. Caknernarquq iluteqnaqluni, angniitnaqluni. Taumek niisngaarkaukeci alerquuceci picirkiuceci maurluvceńek. Naken niiskuvci, kia alerquakaci aanakenrilngerpeciu, maurluqenrilngerpeciu niisngaarkaugaci. Assirluci pisqumayaaqluci. Kituungraan tua-i makut yuut, assirluki pisqumayaaqluki, qanruyutait maligtaquluki.

Miklerpeni cayunqellrusit?

Miklemni alerqualaatnga piyugngarikuma-ggur' atam, qessaqaqsaunii cat piuralaqilaki. Naulluukuma-gguq-atam piyungerma uitalarniartua. Tua-i kevgartualuki. Tamana tamaa-i alerquuteka atungnaqluku yuugua.

Takumcunarqellriit tamakut ikayuangnaqluki, arnassagaat angukara'urluut-llu. Tamakutun-llu tamaa-i aug̃kunun yuilqurcaranun cali piyunqegglua. Tua-i ca tamalkuan pingnaqu'urluku. Naliat pinrilkurtevkenaku amllertatkengnaqluki.

Qaillun ikayuutelallrusit ilavnun?

Ikayualuki kalivqinalriit, pisciigalnguut ullagluki ikayurluki. Tamakut-llu arnassagaur luut qerrutmeggnek tegumiarluteng ayakcaararqata ayarumeggnek inglurluteng, ullagluki tamakut ciqiskengait teguluki ciqitaqluki. Quyak'acagaraqluteng cakneq.

kalifkinalret utlagluke pistsegatlkaitnik ikaiyualuke, tsiketsitluke ikaiyurluke, ruritluke tuaten. Pinarkitlrianik katsekurkimtinig ikaiyuagaktluke. Kuyaktluting kuyakatsagarluting. Umyoartiknaurtua, "Tawar una kuyauk." Maten tang, whanewha whinga whaten itliama tsastsegaliama piunga, toi tsiketsitkirkatkukdlo, ruritkirkatkukdlo, kuyakatsagarnaurtua tsaknik. Asilriamik piskumaluke tsaknek tamakut ikaiyukirtipuk.

Alirkutnguk whane, kia pinrilingrakut kalifkinalria ulaglug ikaiyuskitluku. Atamgor asilrem tungenun keke tsingkirniarakut, piskiniarakut, keke, keke, asirluk piskitluke.

Tsamiungutlruset?

Kwigillngormiune tlanglua, mane yurtlua. Kwigillngormiune kengan toi tsamiunguyunidlo. Kwigillngormikdlo upema mavit toi makumiungulua. Natmun ayayune.

Kanrutsugngarpikutka ayatlirpinik Oregon-amun, Fairbanks-amundlo?

Atlai, Oregon-artitlimne alingkatsagarlua misvigme tamarnaiyuktlua. Tiketukug maten Oregon-am misvianun Tim-ankuk whaneug, kemik tuar whaneug yulrek. Kuyakatsagarlua toi. Atlai alingumalalrianga toi nantikirnaiyuktlua tamane kasarugat nunetne. Taugam town-amun ayaiyunata. Tuane taugam college-am nunene wetalua. Fairbanks-artakama taugkin tuaten pitafkine, alingiseyaksaune alingingirma. Kiagam toi iruka asilingran ayautlua nunakuartsutirluta. Atlai, ayatlimtine kwegem arulaitlimtine kulenun toi ignaiyuktlua, car-amik, una toi atsikfane tsarifpen alingkatsagarlua. Papak kankatlrane toi yakungkirkuma tingyalrianga tatamitlimne ignaiyuktluku car-ak yuktlua. Ayagatlua tamane alingifkine kayuga. Tsale pitsiatun ayagatifkine. Pitsiatun ayagalrianun alinguralartua kianiungran, natmundlo akusrartitlranun ayagayune. Alinguralama. Tamane nane makingunrilngur ayakuftse muritlkingnaktlutse piarkautliniutse. Pilrianun maligarutarpiknatse natsitmun sulialranun tsaleyalrianundlo. Maligarutarpiknatse. Mane wetatlirpitsiutsitun tamantarkaulutse.

Kangvar Oregon-artitlrusit?

1977. Tim-ak graduate-atlrane ayatlrukuk.

Waten-llu naulluulriit kalivqinalriit ullagluki pisciigalkaitnek ikayualuki, ciqicilluki ikayurluki, erurilluki tuaten. Pinarqellrianek qacikurqemteńek ikayuagaqluki. Quyaaqluteng quyak'acagarluteng. Umyuarteqnaurtua, "Tuar' una quyauq." Maaten tang, waniwa waten elliama casciigaliama piunga, tua-i ciqicitqerqatkut-llu, eruritqerqatkut-llu, quyak'acagarnaurtua cakneq. Assilriamek pisqumaluki cakneq tamakut ikayuqertepuk.

Alerquutnguuq wani, kia pinrilengraakut kalivqinalria ullagluku ikayuusqelluku. Atam-gguq assilriim tungiinun kiiki cingqerniaraakut, pisqeńiaraitkut, kiiki, kiiki, assirluk' pisqelluki.

Camiungullrusit?

Kuigilngurmiuni ellanglua, maani yuurrlua. Kuigilngurmiuni kiingan tua-i camiunguyuunii-llu. Kuigilngurmek-llu upiima maavet tua-i makumiungulua. Natmun ayayuunii.

Qanrucugngaarpekut-qaa ayallerpenek Oregon-aamun Fairbanks-aamun-llu?

Ala-i, Oregon-aartellemni alingkacagarlua misvigmi tamarnayuklua. Tekitukuk maaten Oregon-aam misvianun Tim-ankuk waniw', kiimek tuar waniw' yuulriik. Quyak'acagarlua tua-i. Ala-i, alingumalalrianga tua-i nanteqernayuklua tamaani kass'arugaat nuniitni. Tau͡gaam town-amun ayayuunata. Tuani tau͡gaam college-aam nuniini uitaluta. Fairbanks-aartaqama tau͡gken tuaten pitavkenii, alingessiyaaksaunii alingeng'erma. Kiag-am tua-i iruka assiilengraan ayaullua nunakuarcuuterluta. Ala-i, ayallemteńi kuigem, arulaillemteńi quliinun, aren iggnayuklua car-amek, un'a tua-i aciqvani carevpiin alingkacagarlua. Papa-q qanqallrani tua-i yaqungqerquma tengyalrianga tatamellemni iggnayukluku car-aq yuklua. Ayagallua tamaani alingevkenii qayuwa. Cali piciatun ayagatevkenii. Piciatun ayagalrianun alinguralartua kianiungraan, natmun-llu akusrartellrianun ayagayuunii. Alinguralaama. Tamaani nani maakengunrilnguq ayakuvci murilkengnaqluci piarkaulliniuci. Pilrianun maligarutaarpek'naci nacetmun suulialrianun caliyalrianun. Maligarutaarpek'naci. Maani uitallerpeciucetun tamaantarkauluci.

Qangvaq Oregon-aartellrusit?

1977. Tim-aq graduate-allrani ayallruukuk.

Oregon-amun ayatlirpine tsanik tangitlrusit?

Alai-atak imkunun zoo-mun ayautitlruatnga. Imnadlo itsug iralumun ayatlik, tsaulria ima, astronaut. Spaceship-ak tangirtluku, tsaftarluku whaten kanirlua, "Atag un tsaftikirnauka iralumun ayatlik." Alai tamantlune. Manaung tsatl tingsutirpatlir, akartak tsatl tamane. Manaug tsale angyak tsale akartak kirarutirlunedlo. Makutdlo toi imkut tanglatlput ungungsit tamane tangaluke. Alai zoo-mun ayagatlua pitsiatun.

Kimugsitalatlrutin?

Alai, kimugsitaruaryaktlua, kimugtika toi kisakatsagangran kamungnaktlug ayautaktluku. Kisaktaraktlune. Toi taugkin yaksigiurama ikamragka kingutmun tsautlukig, ayagartsan ikartlua. Uskuriryugnaunak uyakurakun kitlirtluku. Tsakfiurlua ayaukarluku. Tsakfiukatsagarlua kisaktaraktlun taun kimogta.

Taugam ikamralrianun malegutlatlrunga. Upnirkamedlo unguwalrianik unakin akfatakata maligutaklunuk. Kaitlundlo tamane angtasia. Malrulunuk atrautilakaitikuk augkut pisulret. Utirtikatamignuk taugkin toi imirlukik ikamrak, unguwalrianik. Kimogtsirlunuk utirtitlunuk. Nutan taglunuk. Mekame ayagtsegataktlunuk. Kimogtitl ingkut hai-arangirming netsugpiknating, mirnungakamingwha pilatlilret, makindlo toi utsemignuk kimgim ilenik whatl kilumik augautlua tsiunratnun igtsamku ayakpaglutig ikamrak. Toiten toi taugam ayagaktlua kugtaraktlutatl unane tsinar miriutakan kimogtsirluta.

Kayakunka ayagalatlrutin?

Kayakuntl anguarluta ayagaktluta. Anguaraktluta kayat paivngakata natlufkinaku anguaryarak.

Kwemalatlrutse?

Kwemaraktlua. Kwektl imartunguangran kiraraktlug aketlitluku. Unumdlo Kukaktlim mira kiraraktluku aketlitluku ulirpaumangran. Natlufkinaku, iletluku kwemaumalatlruamta.

Taugam tuaten ayokitlrungramta angaiyukaput nesngapiatlruaput. Whatkapig netinrilnguakaiyunake piskakatkut toi kisapiangramta tsaliakiskitlrit tsaliakaktluke. Alingarin, umyugiuryugnaunata. Itlpitse toi whaneug umyugiukatsagalalriatse.

Oregon-aamun ayallerpeni canek tangellrusit?

Ala-i atak imkunun zoo-mun ayautellruatnga. Imna-llu icugg' iralumun ayalleq, caulria ima, astronaut. Space ship-aq tangerrluku, caavtaarluku waten qanerlua, "Atag' un' cavteqernauqa iralumun ayalleq." Ala-i tamaanlluni. Man'a-w' call' tengssuuterpall'er, akaartaq call' tamaani. Man'a-w' cali angyaq akaartaq qerraruterlunillu. Makut-llu tua-i imkut tanglalput ungungssit tamaani tangaaluki. Ala-i zoo-mun ayagallua piciatun.

Qimugcetaalallruuten-qaa?

Ala-i, qimugcetaaruaryaaqlua. Qimugteka tua-i qessak'acagangraan, aren qamungnaqluk' ayautaqluku. Qessaqtaraqluteng. Tua-i tau͡gken yaaqsigiuraama ikamragka kingutmun caullukek ayagarcan ek'arrlua. Uskuriryugnaunaku uyaqurrakun qillerrluku. Cakviurlua ayauqaarluku, cakviukacagarlua. Aling aren qessaqtaraqluni tauna qimugta.

Tau͡gaam ikamralrianun maligut'lallruunga.Up'nerkami unguvalrianek unaken aqvataqata maligutaqlunuk. Qaillun-llu tamaani angtasia. Malruulunuk tua-i atrautelaqaitkuk wani au͡gkut pissulriit. Uterteqataamegnuk tau͡gken tua-i imirlukek ikamrak, unguvalrianek. Qimugcirlunuk utertellunuk. Nutaan taglunuk. Miiqami ayagciiqataqlunuk. Qimugtet-llu ingkut hié-aarangermeng niicugpeknateng, mernungaqameng-wa pilallilriit. Maaken-llu tua-i ucimegnuk kemgem iliinek wall' qilumek au͡gaullua ciunratnun egcamku ayakpaglutek ikamrak. Tuaten tua-i tau͡gaam ayagaqluta. Qugtaraqluta-ll' unani ceńaq meriutaqan qimugcirluta.

Qayakun-qaa ayagalallruuten?

Qayakun-ll' anguarluta ayagaqluta. Anguaraqluta qayat paivngaaqata. Nalluvkenaku anguaryaraq.

Kuimalallruuci?

Kuimaraqluta. Kuik-llu imartunguangraan qeraraqluku akillilluku. Un'um-llu Qukaqliim mer'a qeraraqluku akillilluku ulerpaumangraan. Nalluvkenaku, elilluku kuimaumalallruamta.

Tau͡gaam tuaten ayuqellrungramta angayuqaput niisngapiallruaput. Watqapik niitenrilnguaqayuunaki. Pisqaqatkut tua-i qessapiangramta caliaqesqellrit caliaqaqluki. Aling aren, umyugiuryugnaunata. Elpeci tua-i wani-w' umyugiukacagalalriaci.

Kauwaumayugakaftsitl unuakume kauwaumaktlutse. Tupagkitlutatl kauwainanimtine kameniak kumartiskitluku. Piugngariamta ningilmun maktaktluta. Maktluta kameniak kumartluk saniletaktluke. Kauwaumaiyugnaunata, piskitlrit atongnaktluke. Inirkutitlritdlo tangvanrilingramtike angaiyukamta atongnaktluke maligtakungnaktluke. Whatendlo pilaitikut, "Atam, tuaten pikuvit kanrutkingarniaratgin tuatin pitlrunelutin, yutdlo natlustifit tangirkunigtigin, tuatin pitlirpigun tangirtlutin. Whatengor umyoartiktluting, "Una tsunaug whanewha whaten pitlrulria." Alingnakatsagarlune tsartlugmik, maligtakuitlirkak. Nanedlo tsaktsaralriamik tikiskuftse ikaiyurarkaugartse akelirsitarpiknatse whatkapik. Tsale inirkutngur ikaiyukngikuvit, angurtlug, akeliryungratin netsakunaku. Whaten pilatlruitikutdlo, atamgor akeliutvut piungniartuk keke kek akelirsitarturangniartukut. Ikaiyutlimtagor asilriamik piskitluta pitsekaitikut, keke kek, asirturaskitluta kaninrilngirming. Kitomik kalifkinalriamik tangirkuftse ikaiyurarkaugartse. Kuyanakpiatliniuk whaten pistsegalelune ikaiyokirtsiutlik. Nangtiknarkuk whaten pinialilune pitlik asititleniuk. Taumik kina toi natlariskuftsiu nane akelinrilingratse ikaiyorarkaugartse.

Angatlkumik-ka aka tangitlruten?

Alai, angatlkugmik aka tangirtlua. Angatlkunilaryakikait, takumne taugam angatlkiyunating. Kasgeme pitutlruata. Tauna taugam angutit ilet atautsirkumik pingatitlrunga, kitlirtlune, ilafkugmik, tsamikwha taprartarmik pitlilra. Kitlirluku, kiane uskuran ikua, kia yum tigumiaktluku kiane. Tsaiyuane ayalria, yukdlo toi kipngirmiu kaitlundlo kingunra kipifkinane, alai. Whaten magun ayaglune kiptluku yuk aftifkinakutl toi augarlun tamana. Tauna toi toiten angatlkuk tangvatlruaka. Tuamtitl augna kasperik pilukik amigmun tutlune kanraktlun, kanrartitluku tsamna taukug imarnetik iluagnik taringnaunan tsa im kanirnaurtuk. Toiguk tunra. Taukuk toi takumne toiten pitlruk. Taugam netilatlruanka tamakut angatlkunilatlrit tangraktlukitl. Taugam takumne toiten angatlkiyunating, taukuk taugam malruk taunatl kiptlir itlminik. Kipsaktlun, amtatl ilafkug ayaglune, kiptlune, taugkin yuk taun tsafkinane.

Kuyana.

Eei, kitak toi umyoakiketsiu litnauryakuftsitl asirtsarlutse akfakuafkinatse mantitlirkartse, tlatlkartifkinatse letingnaktlutse.

Qavaumayugaqavci-ll' unuakumi qavaumaaqluci. Tupagqelluta-ll' qavainanemteńi kaminiaq kumarcesqelluku. Piyugngariamta nengelmun maktaqluta. Makluta kaminiaq kumarrluku saanilitaqluki. Qavaumayugnaunata. Pisqellrit atungnaqluki inerquutellrit-llu tangvanrilengramteki angayuqaput atungnaqluki maligtaqungnaqluki. Waten-llu pilaitkut, "Atam tuaten pikuvet qanruteknggarrniaraatgen tuaten pillruniluten, yuut-llu nallustevvet tangerqunegteggen, tuaten pillerpeggun tangerrluten. Waten-gguq umyuarteqluteng, "Una cunaw' waniwa waten pillrulria." Alingnaqkacagarluni, maligtaquinritlerkaq. Nani-llu caqcaaralriamek tekiskuvci ikayurarkaugarci akilircetaarpeknaci watqapik. Cali inerquutnguuq ikayuqengkuvet, angurrluk, akiliryungraaten niicaqunaku. Waten pilallruitkut, atamgguq akiliutvut piyungniartuq, kiiki kiik' akilircetaarturangniartuq. Ikayullemta-gguq assilriamun kiik' pisqelluta piciqaitkut, kiiki kiik', assirturaasqelluta qanenrilngermeng. Kitumek kalivqinalriamek tangerquvci ikayurarkaugarci. Quyanaqpialliniuq waten pisciigaliluni ikayuqerciulleq. Nangteqnarquq waten pinialiluni pilleq assiitelliniuq. Taumek kina tua-i nall'areskuvciu nani akilinrilengraaci ikayurarkaugarci.

Angalkumek-qaa ak'a tangellruuten?

Ala-i, angalkumek ak'a tangerrlua. Angalkuunilaryaaqekait, takumni tau͡gaam angalkiiyuunateng. Qasgimi pitullruata. Tauna tau͡gaam angutet iliit ataucirqumek pingatellruunga, qillerrluni ilavkugmek, camek-wa taprartarmek pillilria. Qillerrluku, kiani uskuraan iqua, kia yuum tegumiaqluku kiani. Cayuani ayalria yuk-llu tua-i kepngermiu, qaillun-llu kingunra kepevkenani, ala-i. Waten maaggun ayagluni kepluku yuk. Avtevkenaku-ll' tua-i au͡g'arluni tamana. Tauna tua-i tuaten angalkuq tangvallruaqa. Tuamtell' au͡gna qasperek pilukek amigmun tull'uni, qanraqluni, qanrraartelluku camna taukuk imarnitek iluagnek taringnaunani ca im' qanernaurtuq. Tua-i-gguq tuunraa. Taukuk tua-i takumni tuaten pillruuk. Tau͡gaam niitelallruanka tamakut angalkuunilallrit. Tangrraqluki-ll'. Tau͡gaam takumni tuaten angalkiiyuunateng. Taukuk tau͡gaam malruk, tauna-ll' kepleq ellminek. Kepsaaqluni, amta-ll' ilavkuk ayagluni, kepluni, tau͡gken yuk taun' cavkenani.

Quyana.

Ii-i, kitak tua-i umyuaqekiciu elitnauryaquvci assircaarluci aqvaquavkenaci-ll' maantellerkarci, ellalkartevkenaci, elitengnaqluci.

Litnautlirkamun Alirkun

Anigaram, Betty Samson, litnauranun kanruyute kaitlun litnaurvigme ayokutsirkatnik. October 19, 1994.

Kanimtsitsugamtse kaitlun litnaulatlimtinik natlunrilngirpitsiu. Tsiumig aptlamtse, kaitlun litnaursitse? Litnauristsitseka nisngankigtsarluke litnaurtutse? Whatluka litnautlirpitsine whaten toi litnaurtutse nangirtiksaunatse? Aptamtse.

Kangararkaunritsakutse litnaurtlirpitsine. Whonkuta lisngaiturlutlrungramta litnautlimtine, kitiftsuilamtadlo pitlitlriakut whaten toi itrakamta akumilalriakut, akuminkigtsarluta. Makutdlo tangirngaunake, tunuktliputdlo tangirngaunake. Toitl whane kaniksuarautikayunata litnaurluta. Litnaurutkaput taitsatke piurluta alirkuatsitakaiyunatadlo, takuyakaksaunatatl yaktlimtinun. Takngamtatl toi litnaurarluta tamakut takngamtike taknguakatarniamigtikut, litnauristimta piluta kalekaput kimagtiskitluke. Nutan toi pikngartluta whavit stulumtinun kalekatlruaraput tlelartirluke. Pilrauyautifkinatadlo.

Umyoakilararkartse atam litnauristingulriane tsaknirnarkut litnaurat. Asirluke pifkangnaktlirkait, itlpitse pitiktlutse litiskitlutse litnauristiftse litnaularaitsitse.

Toi litnauristim toiten kalikaput kimagtiskirarluke nikamtinun piskingakut, tamatlkumta toi pikirluta, piskingakutdlo wevluta, toitl nangirtiskingakut nangirtluta, tuamtitl watmun piskingakut watmun tsauluta. Toitl nutan anilrarturluta waktlimtinig ayagluta akfakuryugnaunata anirautifkinata anyupiangramta. Kinguktlikurlutadlo piskingakut toi tsukafkinata tsatl anurluta. Nutan kigavit aningamta toi umyoamtigun piutlimtigun piluta.

Anirautifkinata akusratifkinatatl whaten litnaurvimtine litsitingnaktluta. Itlpitsitl toi whane itpitse pitiktlutse litnauristiftse kinngutlangirpitsiting litsitingnaktlutse, itlpitse taugam litnauraitse.

Elitnaullerkamun Alerquun

Anigaraam, Betty Samson, elitnauranun qanruyutii qaillun elitnaurvigmi ayuqucirkaatnek. October 19, 1994.

Qanemcicugamci qaillun elitnaulallemteńek nallunrilngerpeciu. Ciumeg' aplamci, qaillun elitnaurceci? Elitnaurisceci-qaa niisnganqegcaarluki elitnaurtuci? Wall'u-qaa elitnaullerpeceni waten tua-i elitnaurtuci nangerteksaunaci? Aptamci.

Kangararkaunricaaquci elitnaullerpeceńi. Wangkuta elisngaiteūr lullrungramta elitnaullemteńi, qitevcuilamta-llu pillilriakut waten tua-i itraqamta aqumelalriakut, aqumenqegcaarluta. Makut-llu tangerrngaunaki, tunuqliput-llu tangerrngaunaki. Tua-i-ll' wani qaneksuarauteqayuunata elitnaurluta. Elitnaurutkaput taicatki piurluta alerquacetaaqayuunata-llu, takuyaqaqsaunata-ll' yaaqlimteńun. Taqngamta-ll' tua-i elitnaurraarluta tamakut taqngamteki taqnguaqatarniamegtekut, elitnauristemta piluta kalikaput qemagcesqelluki. Nutaan tua-i pek'ngarrluta wavet estulumteńun kalikallruaraput ellilarturluki. Pilrauyautevkenata-llu.

Umyuaqelararkarci atam elitnauristengulriani caknernarqut elitnaurat. Assirluki pivkangnaqlerkait, elpeci pitekluci elitesqelluci elitnauristevci elitnaularaiceci.

Tua-i elitnauristem tuaten kalikaput qemagtesqerraarluki nek'amteńun pisqeńgakut, tamalkumta tua-i piqerluta, pisqeńgakut-llu uivluta, tua-i-ll' nangercesqengakut nangerrluta, tuamtell' uatmun pisqeńgakut uatmun cauluta. Tua-i-ll' nutaan anelrarturluta uaqlimteńek ayagluta, aqvaquryugnaunata an'irautevkenata anyupiangramta. Kinguqliqu'urluta-llu pisqengakut tua-i cukavkenata call' an'urluta. Nutaan keggavet anngamta tua-i umyuamteggun piyullemteggun piluta.

An'irautevkenata akusrartevkenata-ll' waten elitnaurvimteńi, elicetengnaqluta. Elpeci-ll' tua-i wani elpeci pitekluci elitnauristevci qenngut'lang'erpeceteng elicetengnaqluci, elpeci taūgaam elitnauraiceci.

Tuamtitl kulukunan itrirautsugnaunata imna tigumiaktluku kulukunartsun whaten arulatsaku tsatl itirluta tsukaunata tsale pilrautifkinata. Kuyaktlun tuaten piakamta litnauristifut. Letsitingnaksaktluta. Whanewha toi whi sixth grade-aulua takitlruyakua taugam, lititlrunritua igat makut natlunringramke kasatsitun whane kaniryaurtitlrunritua. Mai taugam kingukfarne taringilangluke, ilenitl kasatun kanlanglua.

Itlpitse litnaurane muritlkinkigtsarluku litnauristsitse litnaurarkaugutse. Kanitlra muritlkitluku ilaliurutifkinatse.

Nangirtlutse whavit ayagaktlutse litnaurutsitse lisngaitatse, tsukaitsikur lititlirtse tuaten pikuftse. Muritlkinkigtsarturlutse taugam piarkaulutse. Umyoakilarniatse whane kaitlun litnautlirkartse itrakaftse timirtiseyagpiknatse, kitngiasiyagpiknatse takarnailingran mana litnaurvigtse. Litnauristsitsedlo tsale nisngangnaktluke piniartutse matum kinguane.

Tuamtell' kuluk'uunaan itriraucugnaunata, imna tegumiaqluku kuluk'uunarcuun waten arulacaku itriraucugnaunata call' iterluta cukaunata cali pilrautevkenata. Quyaaqlun' tuaten piaqamta elitnauristevvut. Elicetengnaqsaaqluta. Waniwa tua-i wii sixth-grade-aulua taqellruyaaqua tauĝaam, elitellrunritua igat makut nallunringramki kass'acetun wani qaneryaurtellrunritua. Maa-i tauĝaam kinguqvaarni taringelangluki, iliini-ll' kass'atun qanlanglua.

Elpeci elitnaurani murilkenqegcaarluku elitnauristeci elitnaurarkauguci. Qanellra murilkelluku ilaliurutevkenaci.

Nangerrluci wavet ayagaqluci elitnauruceci elisngaitaci, cukaiciiquq elitellerci tuaten pikuvci. Murilkenqegcaarturluci tauĝaam piarkauguci. Umyuaqelarniaci wani qaillun elitnaullerkarci itraqavci tem'ircessiyaagpeknaci, kitngiassiyaagpeknaci takarnailengraan man'a elitnaurvigci. Elitnaurisceci-llu cali niisngangnaqluki piniartuci mat'um kinguani.

Nunivarmiut Tsiuliarat

Anigaram, Betty Samson, kuleritit1rui litnaurat Nunivarmiut tsiuliaratnik. October 19, 1994.

Aka tamane kanimtsit akatlaurtakatagok kuleraunilarait. Toitl kanimtsiuluting, ukakfane piaming. Kuleritnamtse kuleraurtuk.

Taukutgor nunat wetalret, nulirkilregnig ilaluting, paniglutik, nunarugat toine. Toigok tauna paniak kimugtirlun kimulvatlirmik. Taunagok toi paniak nulirniangratgu aten niyutiksunaku, kia imum nuliksungraku. Whaten pifkinating tamane, nasaurlur un piungakame wekaminik tigutlune wengaktlune, tuaten pifkinating.

Ketuangok tang, tauna pania wengyumirutuk taum atame pingrane. Keek toi taum pingrane atame, netnanrirluku wengyumirutlune.

Toitlam tsakirlune, tayema tsataitirarlune ate itrame kanirlune kigumun akfayakniluku, "Kigaitoktanim kigna akfastin malegisgu." Piagor, "Atak paktikimauka," nangirtlunegok anok, nukatlpiar ingna ikamratsuarak kinguagne nangirngalune wetalria, tauna toi akfayakiste. Toitlugok pia, "Whaka?"

"Akfamkin."

Taumgok toi arnam pia,"Toitok tanim atama tsaketitlrigkinik kumkautlutin kimugtim anatun pitartlutin igtlakin atsin kilagtsirluku." Netsugnaitim ugan. Itirlune, matingok kalvagyaramun kalvagtok augkukdlo aten natrak mayurlutik kiavit. Amegit ilotuluting, toi laturamun itkuning atrarlun itrarlunitl, naug mana mai, laturamig itirlune kiagundlo nikun puglune. Itran pia, "Whaka?" Akianun akumlune tuavit nikilatlminun, "Awaiug pingramne ayalria." Atengok pia, "Aling arinkiapatl itlpine, awaigim kanrutan, 'Toituktam atama

Nunivaarmiut Ciuliarat

Anigaraam, Betty Samson, quliritellrui elitnaurat Nunivaarmiut ciuliaratnek, October 19, 1994.

Ak'a tamaani qanemcit ak'allaurtaqata quliraunilarait. Tua-i-ll' qanemciuluteng, ukaqvani piameng. Quliritnaamci quliraurtuq.

Taukut-gguq nunat uitalriit, nulirqelriignek ilaluteng, paniglutek, nunarugaat tuani. Tua-i-gguq tauna paniak qimugterlun' qimulvall'ermek. Tauna-gguq tua-i paniak nulirrniangraatgu atiin niiyuteksuunaku, kia imum nuliqsungraaku niiyuteksuunaku. [Waten pivkenateng tamaani, nasaurluq un' piyungaqami uikaminek tegulluni uingaqluni, tuaten pivkenateng.]

Kiituan-gguq tang, tauna pania uingyuumiirutuq taum atami pingraani. Kiik' tua-i taum' pingraani atami, niitnanrirluku uingyuumiirulluni.

Tua-i-ll'-am caqerluni, tayima cataiterraarluni atii itrami qanerluni kegg'umun aqvayaaqniluku. "Kegga-i-tuq-tanem keggna aqvasten maligesgu." Pia-gguq, "Atak paqteqernauqa," nangerrluni-gguq an'uq, nukalpiaq ingna ikamracuaraak kinguagni nangerngaluni uitalria, tauna tua-i aqvayaaqestii. Tua-i-llu-gguq pia, "Waqaa?"

"Aqvaamken."

Taum-gguq arnam pia, "Tua-i-tuq-tanem atama cakitellreg-kenek quumkaulluten qimugtem anaatun pitarrluten egglaken acin qilagcirluku." Niicugnaitem ugaan'. Iterluni, maaten-gguq kalvagyaramun kalvagtuq aŭgkuk-llu atiin nat'rak mayurlutek kiavet. Amiiget ilutuluteng, tua-i elaturramun itquneng atrarluni, itrarluni-ll', ena-w' man'a maa-i, elaturramek iterluni kiaggun-llu nek'un pugluni. Itran pia, "Waqaa?" Akianun aqumluni tuavet nek'elallminun. "Ava-i-w' pingramni ayalria." Atiin-gguq pia, "Aling arenqiapaa-ll' elpeni, ava-i-ggem qanrutan, 'Tua-i-tuq-tam atama cakitellregkenek

tsaketitlrigkinik komkautlutin kimugtim anatun pitartlutin atsin kilagtsirluku igtlakin.' Tsamig wengnalutin kisakiwakartsit? Whatluka taumik kimogtivnik wengnalutin kisakfakaratin?" Kimugtagok tauna watene ungilrumauralria tsiutig napapariskilik. Kimugtit tsamik netakaming tsiutait napartilalret. Toitlugor nangirtlune. Toitl tauna atrarlune natirmun piame, ungulirkurlune, ningkurlune toiten, kanatlugok tatlerar igtlune. Ungulirkutlrane ningkurlunitl nakin makin kainganik igtlune tatlerak.

Toigur igtsan putlune kigtluku itrarlune arnamun taumun tunluku, pikistimenun. Tayematlugor anlune.

Tsunauwhagok toi, tikiutaktlune ayagarlune tauna-im kimugta tuntunik, muraganikdlo tikiutaktlune.

Toitlugok pikirlune nasaurluk tauna kinganglune, aksinglune. Toitl tsakirlune aten taum pitleniluku, maligtiskitlune natmun tuavit ayakatarnilune. Makeratsugluku.

Takuarkamignik pirarlutik, ikngamikgok kayamun kwigtik stuluku ayakelik, kuigmiktlu an'gamik kitmokapig ayaglutik. Ayaglutik toi, ayainanirmigne nunamik tiketsamik tuavit yurarluku, toi tuantauraskitluku kisakiwakatlrutsiatun wekanik.

Toitl ayen, kaitl toi piwelame nunairutsakirarlune, muragat tiparyet katleliktsarluke makin nunartlugmik nivut iluanun pilune tuantlune. Toi makin tsanemitlkimenik matlusurlune tamakin nikamenik piaktlune.

Toitl tsakirlune irnitlenilune kimugkauyarnik. Ukutgok tatleman arnauluting, tatlemandlogok tsatl angutit. Toigur amarkurluke kimugkauyaraungrata irniane tamakut.

Tsakirlune toi ate tiketitlenilune, paktluku. Unguwatlenian nikkainik tsiketlineluku.

Taumgok kimogten tauna tsataititlrane arnak, tsa tamatlkuan toi kiariske, yuaryaktluk tauna arnak. Toitl tagrarlune taun ate pitlenilune, apaurluat tauna, irniare payugtiskitluke tuanitniluku kikirtame.

Tsakun ukunguartitluku tigatlkunig imirluku tangviartlugamig ilakirluku, irniare payugtiskitluke nikaitnik. Wekiskirarluku tokutsitaryaktluku. Ayaglune. Uyakurinun kitlrutluk tauna tsakun ukamaitkatsagarlune. Alai pinirpatl taume, kimogtime.

Atrarlune, kamurturluk tauna, anorvangutlukutl, anorvakatsarlune. Anorvangran toi ayainanirmine atorpagalune tamane konirsitarluku. Koningutluku. Taunagor nulera penanirmine

quumkaulluten qimugtem anaatun pitarrluku acin qilagcirluku egglaken.' Camek uingnaluten qessakivakarcit? Wall'u-qaa taumek qimugtevnek uingnaluten qessakvakaraten." Qimugta-gguq tauna uatiini ungelrumauralria ciutek napararеskilik. Qimugtet camek niitaqameng ciutait napartelartut. Tua-i-llu-gguq nangerrluni. Tua-i-ll' tauna atrarluni natermun piami, ungulerqurluni, nengqurluni tuaten, kan'a-llu-gguq talliraq iggluni. Ungulerqullrani nengqurluni-ll' naken maaken qainganek iggluni talliraq.

Tua-i-gguq igcan pull'uni keggluku itrarluni amamun taumun tunluku, pikesteminun. Tayima-llu-gguq anluni.

Cunawa-gguq tua-i, tekiutaqluni ayaggaarluni tauna im' qimugta tuntunek, muraganek-llu tekiutaqluni.

Tua-i-llu-gguq piqerluni nasaurluq tauna qingangluni, aqsingluni. Tua-i-ll' caqerluni atiin taum pilliniluku, maligcesqelluni natmun tuavet ayakatarniluni. Makiracugluku.

Taquarkamegnek pirraarlutek, ekngamek-gguq qayamun kuigtek cetuluku ayakilik, kuigmek-llu anngamek ketmuqapik ayakilik. Ayaglutek tua-i, ayainanermegni nunamek tekicamek tuavet yuurraarluku, tua-i tuantauraasqelluku, qessakivakallruciatun uikaanek.

Tua-i-ll' ayiin, qaill' tua-i piviilami nunairucaaqerraarluni, muragat tep'aryiit qalliliqcarluki maaken nunarrlugmek nevut iluanun piluki tuanlluni. Tua-i maaken canimelkeminek mallussurluni tamaaken neqkaminek piaqluni.

Tua-i-ll' caqerluni irnilliniluni qimugkauyamek. Ukut-gguq talliman arnauluteng, talliman-llu-gguq call' angutet. Tua-i-gguq aamarqurluki qimugkauyaraungraata irniani tamakut.

Caqerluni tua-i atii tekitelliniluni, paqluku. Unguvallinian neqkainek cikilliniluku.

Taum-gguq qimugtiin tauna cataitellrani arnaq, ca tamalkuan tua-i kiareskii, yuaryaaqluk' tauna arnaq. Tua-i-ll' taggraarluni taun' atii pilliniluni, apa'urluat tauna, irniari payugcesqelluki tuanetniluku qikertami.

Caqun uquunguartelluku teggalqunek imirluku tangviarrluggarnek ilaqerluku, irniari payugcesqelluki neqkaitnek. Uikesqerraarluku tuqucetaaryaaqluku. Ayagluni. Uyaqurrinun qillrulluku tauna caqun uqamaitkacagarluni. Ala-i pinirpaa-ll' taumi qimugtemi.

Atrarluni, qamurturluk' tauna, anurvangulluku-ll', anurvakacaarluni. Anurvangraan tua-i ayainanermini aturpagalun' tamaani quunircetaarluku. Quunengulluku. Tauna-gguq nulirra

piuk, tsa paugna minigkuralriartangilria mik. Tsaknir mik manigtsitkigtsarlune. Minigkuralriartanglune paugna. Matengok tiketuk tauna imna kimogte tsakutmik uyamiglune. Toidlo tagngan augararluku maktsakagok tigatlkunig imarlune. Itlmagok toi mai tanviartlugarnik ilaluting. Toi taum tiketsame, tuntunik tuaten akfataktlun, tauna kimogta. Tsaknik yugtun pitalune.

Taum toi piungakame angutluam payugtilatlinikai irniare, aluviatsuarkun kantakun. Muragat kantat pilatlrukait aluviatsuarnik. Toiguk taugkin kanavit tsolurtsame tauna imna kantar yuluku, "Atswha alongyaranka," taukut imkut kimogkauyaraurlut piluke. Atrakirtlutingok taugken toi laktlarluting nerluting.

Toitlam tsakirlunteng ukai agertitlrane irniane taukut kimogkauyarat [tarengaktlug anasing] pitleniluke, ukna tikiskan nikmik tsikingrake nerifkinaku, itle taugam tauna weriskitluku, angliriata.

Kanai-am toi tsolurtlune kantamig yugilune kalmarluke. Atrakirtsamingoram tauna anaming alirkuatlratun, tauna imna kantak pifkinaku tauna yuk tsikarutluku. Wertluku toi tokutluku. Toitl, toi tagluting, nerarluting. Atet tauna pilnguame akomngame kingagne stugmiglukik natsairtitleniuk nukatlpiar una, wenga taum.

Taukutdlo nasaurlut irugme kainganun piluke, tangaurlutdlo ingluanun, ikuitnig ayagluke kingaitgun natsairtaktluke, nasaurlukigtarat tan'gaurlukigtaratdlo. Yurtluting toi. Anetdlo imna nutan angningartlune. Anglireluting toi, pawakin kiluktlirmignik nulirkasagluting aipangluting. Nunaurluting. Kanai taumik toi kimogtimik tsiuliangkirnilakait.

Toitlam ilet kanirlune, taunagok tsiuliarat tangrututlruyakuk. Tauna kantlir mai tsatl wetalartuk. Wagungok whane watetgun ingrim pitlrakun anlatlruk. Aningametlugor atrarlune mermig alongkirarlune taglune. Tayema utirtlune. Tuatengok piakame, pilekikatarkata pilatlinelune. Piametlugor anlune, aningame wetanirtlugkarlune marurpagarlune itirlune. Nautlukatatliniakata toiten piaktlune. Tauna-am toiten kanimtsilria kanitlruk. Taugamgor mai piyuirutlune. Kanaigok toi taumik arnamik tsiuliangkingirming angutmik tsatl tsiuliangkirtut kimogtimik. Taum kimogtenik.

piinanermini piuq, ca paugna minegquralriartangelria meq. Cakneq meq manigcetenqegcaarluni. Minegquralriartangluni pau͡gna. Maatengguq tekituq tauna imna qimugtii caqutmek uyamigluni. Tua-i-llu tagngan au͡g'arraarluku maqcaaqaa-gguq teggalqunek imarluni. Ellma-gguq tua-i maa-i tangviarrluggarnek ilaluteng. Tua-i taum tekicami, tuntunek tuaten aqvataqluni, tauna qimugta. Cakneq yugtun pitaluni.

Taum tua-i piyungaqami angulluam payugtelallinikai imiari, aluviacuarkun qantakun. Muragat qantat pilallrukait aluviacuarnek. Tua-i-gguq tau͡gken kanavet culurcami tauna imna qantaq yuuluku, "Ac-wa! Alungyaraanka." Taukut imkut qimugkauyara'urluut piluki. Atraqerrluteng-gguq tau͡gken tua-i elaqlarluteng nerluteng.

Tua-i-ll'-am caqerluteng uka-i agiirtellrani imiani taukut qimugkauyaraat (taringaqluk' aanaseng) pilliniluki, ukna tekiskan neqmek cikingraaki nerevkenaku, ellii tau͡gaam tauna uirresqelluku, angliriata.

Kana-i-am tua-i culurrluni qantamek yuugiluni qalmarluki. Atraqercameng-ggur-am tauna aanameng alerquallratun, tauna imna qantaq pivkenaku tauna yuk cik'arulluku. Uirrluku tua-i tuqulluku. Tua-i-ll', tua-i tagluteng, nerraarluteng. Atiit tauna pilnguami aqumngami qengagni cetugmiglukek nacairtelliniuq nukalpiaq una, uinga taum.

Taukut-llu nasaurluut irugmi qainganun piluki, tan'gaurluut-llu ingluanun, iquitnek ayagluki qengaitgun nacairtaqluki, nasaurluqegtaaraat, tan'gaurluqegtaaraat-llu. Yuurrluteng tua-i. Aaniit-llu imna nutaan angninga'arrluni. Angliriluteng tua-i, pavaken keluqlirmeggnek nulirkassaagluteng aipangluteng. Nunaurrluteng. Kana-i taumek tua-i qimugtemek ciuliangqerrnilaqait.

Tua-ll'-am iliit qanerluni, tauna-gguq ciuliarat tangrruutullruyaaquq. Tauna qanlleq maa-i call' uitalartuq. Uaggungguq wani, uatiitgun ingrim pillrakun anlallruuq. Anngami-llu-gguq atrarluni mermek alungqerraarluni tagluni. Tayim' uterrluni. Tuatengguq piaqami, piliqeqatarqata pilalliniluni. Piami-llu-gguq anluni, anngami uitanerrlugkaarluni marurpaggaarluni iterluni. Naulluuqatalliniaqata tuaten piaqluni. Tauna-am tuaten qanemcilria qanellruuq. Tau͡gaam-gguq maa-i piyuirulluni. Kana-i-gguq tua-i taumek arnamek ciuliangqeng'ermeng angutmek call' ciuliangqertut qimugtemek. Taum qimugtiinek.

Angatlkum Umyuartlugtsetlra

Anigaram, Betty Samson kanimtsia, Nerelrem kaingan tsatlartitlranik, angatlkumun tokumalrem kimitlranik kule tlewikrartitluku.

Taunagok Nirilria nasaurlutlrane taum angatlkut ileta nulirniaryakirarluku netinrilane, kungum iluanik yum kamtliran ilenig atrautlune tsamavit ingilrin atsianun itleyakikene tamatum puyua atsitmun ayaglune. Toidlogok tiguluku pikavit natlenun itlekene atrarlun patuluku, tsakuluku tauna, Nirilria. Taum angatlkum angatlkitluku.

Toigok tokumalrem kungugkin tipegnik, aritlragnik nunaurtitlranig atrautluku. Alai, toitlugok tang, imna yugurlur tsatlartingkile tsatlamkatsagarlun. Piknatlugok natle kumlatsuirutluk. (Nit ilulatlrukai tamane kameniarilaming. Kanet akulait katriaktluting, iluluke.) Taumgok toi kule pikna urumaurluku. Atkuliyakakatnitl toi atsating akanun pifkinating arukirtluting, tsatlartlun toi tsatlamkatsagarlune.

Angalkum Umyuarrlugcillra

Anigaraam, Betty Samson qanemcia, Nerelriim qaingan callartellranek angalkumun tuqumalriim kemellranek qulii ellivikraartelluku.

Tauna-gguq Nerelria nasaurluullrani, taum angalkut iliita nulirmiaryaaqerraarluku niitenrilani, qungum iluanek yuum qamlleran iliineg' atraulluni camavet ingelrin acianun elliyaaqekiini, tamatum puyua acitmun ayagluni. Tua-i-llu-gguq teguluku pikavet nalliinun ellikiini atrarluni patuluku, caquluku tauna, Nerelria. Taum angalkum angalkilluku.

Tua-i-gguq tuqumalriim qungugken tepiignek, arillragnek nunaurtellranek atraulluni. Ala-i, tua-i-llu-gguq tang, imna yugurluq callartengkili, callamkacagarlun'. Pikna-llu-gguq nallii kumla-cuirulluk'. (Enet ilulallrukai tamaani kaminiarilameng. Qaniit akulait qat'riaqluteng, iluluki.) Taum-gguq tua-i qulii pikna urumaurluku. Atkuliyaaqaqatni-ll' tua-i ac'ateng ak'anun pivkenateng ar'uqerrluteng, callarrluni tua-i, callamkacagarluni.

Toitl-am kawavit ayagarluting utirtsaming niktliararluting, angen taum ikavit ingrek kitignun tikautitleniluku. Marayamik patuluku, alai unguwangran. Wetainanranigok makut tsesit makin anaurtut. (Tsesiktlikaiwha tamakut arulrem taum.)

Toitl tuanilnginanrane, pikirlutik ingrek pingkug ikirtsarturlutik, ikirtlutik. Ikirtukgor nunat paugkut, yutwha paugkut tsalret. Wetafkinating tsatliurluting. Tsimekirarluting atlat ukut piaktluting. Ikigkug Ingrek yugkit. (Ikirtlutikgok taukog Ingrek. Ikigkug ikane tangvakngaput Ingrek.)

Toitl sulialatlrata, tangirtsitaleyalatlrata natlene, sulanginratgun pitlruame, kanirlune, toigur augkut tangvatlre ingreg yutlrit tuane tangirtsitane tanvatlratun ayokpiat.

Tsalretgok toi, yurarluting tuaten. Arinkianatingok toi wetafkinating. Toitlugok pikirlune tauna akfaste whaneug taikatatlenifkarluku, atam patuyarturlutik. Unatl toi tauna akfaste tikititlenilune, tauna marayiutistitlra. Toi nugtluku tuakin nutan.

Taum kinguane nutan kainga tamana maminglune. Tuartang kimga whaten kivlirtsilnguk, mamkilnganane, tuardlo tang imigniruartailnguk. Toi tsatlartitlrutleniame tuaten mamkilnganane kimga. Nirilriamik piaktluku. Toi tamane asiringtlinilune.

Itsug ikigkug ingrek irinarkinelakigkit. Toitl ikfaryatlimtine, ukakfane, matin angyamun iksarturlua nanvam minglekun watmurtitlimne piunga ilutulrem iluane plastic-at imkut brown-artlut, tiriletatlirnig imarlutik, malruk, pingaiyuag miurumafkinane. Tsataunane toi whaneug tlekaumaluting. Alai, kinatl tamavit ayayunane, Katlanirme ingregne ikane. Tiketsamatl toi Yakutsugar aptsaktluku, Askamig irniayaratlrane, Kigutakdlo tsatl Tsikimyumik irniayaratlrane tuavit ayatlruyuktlukik, ayaksaitukgok. Natmundlo misvigkartaunane tingsutikun. Alai, piluatl toi piatnga irtsinratgok tsiketakait. Atamgok tangrarkaitnik, itlaita atorkaitnik pitut. Iriktluk toi whinga. Pamperat tiriletat amtlirewailgata. Tiriletautleniluting maten mai piunga, itsug tsakungkilalret kalekat imkut yasegit yuguanik, mikilnguruanik tiriletartumalramik, tamakutsemikdlo ilaluting. Matin pianka, tanglanganka mai tamakutsit. Ikigkut yut yugyatleniaming.

Tua-i-ll'-am qavavet ayaggaarluteng utercameng neqliarraarluteng, angiin taum ikavet ingriik ketiignun teqautelliniluku. Marayamek patuluku, ala-i unguvangraan. Uitainanrani-gguq makut ciissit maaken anaurtut. [Ciissiqlikai-wa tamakut arulriim taum.]

Tua-i-ll' tuanelnginanrani, piqerlutek ingriik pingkuk ikircarturlutek, ikirrlutek. Ikirtuk-gguq nunat paũgkut, yuut-wa paũgkut calriit. Uitavkenateng calliurluteng. Cimiqerraarluteng allat ukut piaqluteng. Ikegkuk Ingriik yuugket. [Ikirrlutek-gguq taukuk Ingriik. Ikegkuk ikani tangvak'ngaput Ingriik.]

Tua-i-ll' suulialallrata, tangercetaalialallrata nalliini, suulangenratgun pillruami, qanerluni, tua-i-gguq aũgkut tangvallri ingriig' yullrit tuani tangercetaani tangvallratun ayuqpiat.

Calriit-gguq tua-i, yurarluteng tuaten. Arenqianateng-gguq tua-i uitavkenateng. Tua-i-llu-gguq piqerluni tauna aqvastii waniw' taiqatallinivkarluku, ataam patuyarturlutek. Una-ll' tua-i tauna aqvastii tekitelliniluni, tauna marayiucestellra. Tua-i nuggluku tuaken nutaan.

Taum kinguani nutaan qainga tamana mamengluni. Tuar-tang kemga waten qevlercelnguq, mamkilnganani, tuar-llu tang imegneruartailnguq. Tua-i callartellrulliniami tuaten mamkilnganani kemga. Nerelriamek piaqluku. Tua-i tamaani assiringlliniluni.

Icugg' ikegkuk ingriik irr'inarqeńilaqegket. Tua-i-ll' iqvaryallemteńi, ukaqvani, maaten angyamun eksarturlua nanvam mengliikun uatmurtellemni piunga, ilutulriim iluani plastic-aat imkut brown-aarrluut, terr'ilitallernek imarlutek, malruk, pingayuak muirumavkenani. Cataunani tua-i waniw' elliqaumaluteng. Ala-i, kina-ll' tamaavet ayayuunani, qallanermi ingriigni ikani. Tekicama-ll' tua-i Yaakucugaq apcaaqluku, Aaskaamek irniayaarallrani, Keggut'aq-llu call' Cikemyumek irniayaarallrani tuavet ayallruyuklukek, ayaksaituk-gguq. Natmun-llu misvigkartaunani tengssuutekun. Ala-i, pilua-ll' tua-i piatnga ircinrraat-gguq ciqitaqait. Atam-gguq tangrrarkaitnek, ellaita atu'urkaitnek pituut. Irr'ikluki tua-i wiinga. Pamper-aat terr'ilitat amllerivailgata. Terr'ilitaulliniluteng maaten maa-i piunga, icugg' caqungqelalriit kalikaat imkut yaassiiget yuguanek, mikelnguruanek terr'ilitartuumalriamek, tamakucimek-llu ilaluteng. Maaten pianka, tanglanganka maa-i tamakucit. Ikegkut yuut yugyalliniameng.

Tamanigok apkait kinignarkinrilngut, ilait tokutlrit, unagun imarpigkun kitmigtigun ayagakata, ayaumafkalakait irnirpak. Ayaumafkarluke toi tiketistseganating tsiunirmignun. Toidlogok tamakut angatlkut kilutmun Ingrek yukik tsausnguaratsiting pinrikirtluting. Asiriluting, tuatnayuirutluting.

Tsalitlugor mayukiralret taitungutaktluke ingregnun ikavit. Toitlam Tim-ak kanimtsilune, Okofaktlugor, akaurtitlria, aka imome (ukfikitlrunritsakanka tuaten pilatlrat) mayutlragnegok natsitsarturyaktlragne tairvanguskik. Toitlugok tairvangutsatig atrarlutik, atragniktlugor aserilune. Mayukiralretgok pilarai. Taugken whinga mayutlimne, mayutulenig ilangkirama tairvangutifkine. Pitlernikgor ilangkirakaming piyuitait.

Tamaani-gguq apqait kenegnarqenrilnguut, ilait tuqullret, unaggun imarpigkun ketmegteggun ayagaqata, ayaumavkalaqait ernerpak. Ayaumavkarluki tua-i tekitesciiganateng ciunermeggnun. Tua-i-llu-gguq tamakut angalkut kelutmun Ingriik yuk'ek causnguaraceteng pinriqerrluteng. Assiriluteng, tuatnayuirulluteng.

Cali-llu-gguq mayuqerraalriit taitungutaqluki ingriignun ikavet. Tua-i-ll'-am Tim-aq qanemciluni, Uquvv'aq-llu-gguq, akaurtellria, ak'a imumi (ukveqellrunricaaqanka tuaten pilallrat) mayullragni-gguq nacecarturyaaqellragni tairvanguskek. Tua-i-llu-gguq tairvangucatek atrarlutek, atraagnek-llu-gguq assiriluni. Mayuqerraalriit-gguq pilarai. Taũgken wiinga mayullemni, mayutulinek ilangqerrama tairvangutevkenii. Pillernek-gguq ilangqerraqameng piyuitait.

Nirilrenkuk Ekvatlrak Uksuarmi

Anigaram, Betty Samson, kanimtsitlra litnauranun Nirilrenkuk ikfatlragnik uksuarme. October 19, 1994

Akaurtitlra tangitlrukika, arnasagak ukakfane yunritlruk. Tauna arnasagak atirlune, Nerilriamik. Mary Snow Anaver-am anen anatlra, piane pia time wetauk Ilolirpitlirmiune. Ilaftse natlunritat pingna Ilolirpitlirmiut nunet. Tamavit uksuiyarakamta tuantilatlrukut ilaktluku. Taum kanimtsiurautilarakut atakume tsalinritakame. Atakut iletne, kanimtsitluta tamane aka pitlirmignik, pitlirminik. Agane ikigkut Chifarnirmiut yatetne. Ikigkuk ingrirag nunigne tuane uksuiyaumalatliniut uksuarme, taukut. Tauna nasaurlutlrane.

Tsakirlutikdlo taunadlo arnak, tauna imatam Kinignartamarnanik atirpagiske. Taumgok wenga itsewaulune yunritlrulune. Uksuarme ningitlkatlrane tumaglit whatl tangirpet tsikukatlrane ikfaryarlutik, whagok kaftsagkuryarturlutik. Ikfarlutik katltamignun ikartakating tsikumeting tangirpet, kaftsagtaktluting. Ikfaryarlutik tamavit kilumignun.

Toitl arulairlutik kaingingamik nanvam tsinene, nanvamgok tamana tsine ikfiarulune, whaten kuigim tsinetun ayoktlune, tuane kaingane nirkatarlutig akumlutik. Taunagor aipa, Kinignartamarnan, wenga tauna itsiwak tokutlik, nirkatamik ayarumenik kaugtuatlrane nuna tsaknik vekigtlune ting-tingarlune nuna kumlalame. Kanirtukgok tuaten pilune, "Imnaug tayema aipaka irtsinramenun ayagyutlruame, whavit taem ayatlitl." Tauna angatlkutlian wene tuatin pilune, kanrutiktluku.

Toitl nirlutig, nirkatarlutik whanewha, asguakgur amna tangirekile. Managok tangitlrak tangirekile. Tuatlugok aipane pia, "Kitak whane asgua tangirkiru kanungikatatliuk." Iknawha toi niknitl tlikirluku asgutmun kiartlune, tuaten kiarkarlune, pitleniuk, "Alai, atam ing tangirkiru." Toigok nangirtlun' matingor makartlune tangra yug ingna nangirngalra, toi yutsenane, ayarorlune inglugtun. Aipa yugtarnik wetiranik orange-anik mingulignik, yut mingukitukaitnik, whagor wetirat, ayarurlune, aipatlugor awisgarnik blue-aruluting kiugliuluting karale, alai nangirngalria, tangvayunaunanegok toi, tsautsinane yungalngirme.

Nerelriinkuk Iqvallrak Uksuarmi

Anigaraam, Betty Samson, qanemcillra elitnauranun Nerelriinkuk iqvallragnek uksuarmi. October 19, 1994.

Akaurtellria tangellrukeka, arnassagaq ukaqvani yuunrillruuq. Tauna arnassagaq aterluni Nerelriamek. Mary Snow Anaver-aam aaniin aanallra, piani pia-i temii uitauq Ilulirpillermiuni. Ilavci nallunritaat pingna Ilulirpillermiut nuniit. Tamaavet uksuiyaraqamta tuantelallruukut ilakluku. Taum qanemciurautelaraakut atakumi calinritaqami. Atakut iliitni, qanemcilluta tamaani ak'a pillermeggnek, pillerminek. Agaani ikegkut Cevv'arnermiut yaatiitni. Ikegkuk ingrirraak nuniigni tuani uksuiyaumalalliniut uksuarmi taukut. Tauna nasaurluullrani.

Caqerlutek tauna-llu arnaq, tauna ima-tam Kenegnartaam arnaanek aterpageskiit. Taum-gguq uinga icivauluni yuunrillruluni. Uksuarmi nengelqallrani tumaglit wall' tan'gerpiit cikuqallrani iqvaryarlutek, wa-gguq kavcagquryarturlutek. Iqvarlutek qaltamegnun ek'artaqata cikumiiteng tan'gerpiit, kavcagtaqluteng. Iqvaryarlutek tamaavet kelumeggnun.

Tua-i-ll' arulairlutek kaingengamek nanvam ceńiini, nanvam-gguq tamana ceńii ekviaruluni, waten kuigem ceńiitun ayuqluni, tuani qaingani nerqatarlutek aqumlutek. Tauna-gguq aipaa, Kenegnartaam arnaan, uinga tauna icivaq tuqulleq, nerqataamek ayaruminek kaugtuallrani nuna cakneq evekeggluni teng-teng-aarluni nuna kumlalami. Qanertuq-gguq tuaten piluni, "Imna-w' tayima aipaqa ircinrraminun ayagyullruami, wavet tayim' ayallill." Tauna angalkuullinian uini tuaten piluni, qanrutekluku.

Tua-i-ll' nerlutek, nerqatarlutek waniwa, asguak-ggur' amna tan'gerikili. Man'a-gguq tangellrak tan'gerikili. Tua-llu-gguq aipani pia, "Kitak wani asgua tangerqerru qanungeqatalliuq." Ikna-wa tua-i neqni-ll' elliqerluku asgutmun kiarrluni, tuaten kiarqaarluni pilliniuq, "Ala-i, atam ingna tangerqerru." Tua-i-gguq nangerrluni maaten-gguq mak'arrluni tangrraa yug' ingna nangerngalria, tua-i yuuciinani, ayarurluni inglugtun. Aipaa yugtarnek uiteranek orange-aanek mingulegnek, yuut minguketukaitnek, wa-gguq uiterat, ayarurluni, aipaa-llu-gguq wa-gguq avisgarnek blue-aaruluteng qiugliuluteng qaralii, ala-i nangerngalria, tangvayunaunani-gguq tua-i, cauciinani yuungalngermi.

Alai, toidlogor, imkut isratmun takuatig ikartluk atrakirtlutik ayakarlutik akfakurlutik. Ayaglutik, arin natmungor ayautsinatik. Amnawhagok toi kingunragne, ayarurtorlun. Akikatag ayaruk kaputakatik, akikatak toi tsiutikik kirayigtilalrek. Nunamgok kainganun piakatik nutan toi akikatak tsiutikik toi kirayigtilalrek tsaknik. Taugkingok toi nanvamun iktlune pian utumalune, kingunragingun maligtlukik. Akfakutlirmignigok, tauna itle Nirilria tsiuktliurtsakakan taum malian tiguluku kinguwartilake. Kitsugmigluku kingominun piaktluku. Tauna toi arnak whane kingoktliurtakan tsukamik taum angoyarturaktlukik.

Ayainanirmignitlugok toi aipa tunurvaglune, nanvam iluane kiratlirmigne. Maktsarturtokgok ungaulugtlune, kalrialun tuaten, makartlune, kinirnik tangalune, tunutsuartitlirmine kinirnik tangalune. Nangirtlukugok, toi ikaiyurlug nangirtluk, matumwhagok angukatakik, alai, kaitlkir angukunikik piartakik. Ayaglutik, toigur natmun ayautsirutlutik, atrarlutik toi nanvar un tiketakamigingu kukeluk kiraraktlutik, kakfamignigutlu tsatl tsiunirmignigun ayaglutik. Whaten tsikukirluku, tsikukame asvaikirtitluku tamakunig ikfaryarlutik tangirpagnik kumitlkakainik.

Piwakarlutik toi, pitleniuk puyuk kana, toi kulmukapik tayima ayaumalune. Utlagluk tauna toi tangvagluk, matingok mayurlutik piuk, na kana, kanawhagor latene angun tsauralria, lagyarkiurlune. Atrarlutik toi, matengok toi tiketikatamignigu kingyartuk, tauna imna kirtulrem kaingane kiglunvialutlir-im akumgatl pia. Kiglunrurtlune. Irtsinratgok tamakut tamakugut, tamakurtilartutdlo ilait.

Ala-i, tua-i-llu-gguq, imkut issratmun taquatek ek'arrluki atraqerrlutek ayakarlutek aqvaqurlutek. Ayaglutek, aren natmun-gguq ayauciinatek. Amna-wa-gguq tua-i kingunragni, ayarurturluni. Aakek'atak ayaruk kaputaqatek, aakek'atak tua-i ciutek qirayigtelalriik. Nunam-gguq qainganun piaqatek nutaan tua-i aakek'atak ciutek tua-i qirayigtelalriik cakneq. Taũgken-gguq tua-i nanvamun ekluni pian, utumaluni, kingunragen'gun maligglukek. Aqvaqullermegni-gguq, tauna ellii Nerelria ciuqliurcaaqaqan taum malian teguluku kinguvartelaqii. Qecugmigluku kinguminun piaqluku. Tauna tua-i arnaq wani kinguqliurtaqan cukamek taum anguyarturaqlukek.

Ayainanermegni-llu-gguq tua-i aipaa tunurvagluni, nanvam iluani qerallermegni. Makcarturtuq-gguq ungaulugguluni, qalrialuni tuaten, mak'arrluni, kenernek tangaaluni, tunucuartellermini kenernek tangaaluni. Nangerrluku-gguq, tua-i ikayurluku nangerrluku, mat'um-wa-gguq anguqataqek, ala-i, qaill'-kiq angukunikek piartakek? Ayaglutek, tua-i-gguq natmun ayauciirullutek, atrarlutek tua-i nanvaq una tekitaqamegnegu tua-i qukiluku qeraraqluku, qakvaamegnegu-llu call' ciunermegnegun ayaglutek. Waten cikuqerluku, cikuqami asvaiqertelluku tamakunek iqvaryarlutek tan'gerpagnek kumelqaqainek.

Pivakarlutek tua-i, pilliniuk puyuq kan'a, tua-i qulmuqapik tayim' ayaumaluni. Ullagluku tauna tua-i tangvagluku, maaten-gguq mayurlutek piuk, ena kan'a, kan'a-wa-gguq elatiini angun cauralria, elagyarkiurluni. Atrarlutek tua-i, maaten-gguq tua-i tekite-qataamegnegu kingyartuk, tauna imna qertulriim qaingani keglunvialull'er aqumgall' pia-i. Keglunrurrluni. Ircinrraat-gguq tamakut tamakuugut, tamakuurtelartut-llu ilait.

Toidlogor atrarlutik tauna imna angun tikitsakikegne tuargok whane yum tikitinritlke. Tangiksaunakikgok toi mane tsalilria. Pingragnitlugok tangniksaunak toi. Toitlugoram aipan taum, pikirtuta tiguluku. Yuangikeliugok, "Aling, arin pikirtutaka im natmun pisia?" Toidlogok whanewharane nutan tangirtlug, "Ahhhar whaka whanewhamtaka. Whaka?" Itlkik pilutik whane ikfaryararlutik whaneug tikitnilutik tuavit. Kitakgor itirlik.

Matingor itirtuk tauna nulera nutan awai irnitlenitl. Tauna toi irnitlrane puyua puyetlinelune kulmun. Itlkinka tangirtluk tuaten puyuluku, puyuk tamana kulmukapig ayaumalune. Toidlogok itragnik nikakignik tsikirlukik nirlutik. Toigoram nirtlirmigne taunagoram aipa kanimtsilune taumik. Kakimnawhagok tangirilria, itsug uksuarme tangireyaurtilatl, kinorartaunane tla. Taunagoram aipa kanimtsilune taumik. Arin piakgok taukuk, manitlkaunritnilukik, ayaskitlukik, takkagnik ayaskitlukik.

Taukutgor nane kiatetne kawane nunaluting taukut uksuiluting. Nirlutik toi arinkialatsitik wetakaunrikirtsatsitik nirarlutik takngamig anlutik. Anukgok tangirsitkatsagarlune. Taugam nunamik tunge tuagun, nikun natlunrirluku. Toi tsingetik tsagnikarlug, nakugutitikdlo tsagnikarlug ayaglutik. Alai tangirme, tuavit nunamik tungetnun.

Arin ayainanirmignegok tsukarilrek, kituangok toi aksarturanguk, tsukaritlirmigne. Aksarturlutik. Anukadlogok toi sugagtlune. Tsukarelutik toi natmun ayautsirutpiarlutik. Nunamundlo tusngatiksaunatik.

Toitlam taukut kingunrita angatlkifkatliniluke tamakut ilating kasgime. Taunagok toi angatlkiame kanirtok, "Arin taukukgor imkuk whane mantinrituk, pakmakingok tlamik kigenatlkitlartok." Alai, toigok tsukarelutig ayalrek, ayainanirminegor ayokutsia mana migpak tutitlria. Ayokutsia man tsaliryatl. Matingok toi tlangtsarlune piuk whane, imkuk napartsitlug akulegnun igtitlenilria, tsangirutit. Napartsitlugnik tsangirutingkilatlratne. (Misugtaititlrane tsangirutselatlrut tupigluke tsangit asigtaktluke, tsangerutsiaktluting.) Taukug akulegnun tutitlenilria, igtitlenitl, pikanrakungok tuamtitl, amna yatenun migpak. Aling naktling, toigur nangirtlutik, tangikatsagarme.

Tua-i-llu-gguq atrarlutek tauna imna angun tekicaaqekiigni tuar-gguq wani yuum tekitenrilkii. Tangeqsaunakek-gguq tua-i maani calilria. Pingraagni-llu-gguq tangeqsaunakek tua-i. Tua-i-llu-gguq-am aipaan taum piqertuutaa teguluku. Yuangekiliu-gguq, "Aling, aren piqertuutaqa im' natmun pisia?" Tua-i-llu-gguq waniwaarani nutaan tangerrluku, "Aa-a, waqaa waniwamtaqaa. Waqaa?" Elkek pilutek wani iqvaryarraarlutek wani-w' tekitnilutek tuavet. Kitak-gguq iterlik.

Maaten-gguq itertuk tauna nulirra nutaan ava-i irnillinilria. Tauna tua-i irnillrani puyua puyillinilria qulmun. Elkenka tangerrluku tuaten puyuuluku, puyuq tamana qulmuqapik ayaumaluni. Tua-i-llu-gguq, itragnek neqkakegnek cikirlukek, nerlutek. Tua-i-gguq-am nerrlermegni tauna-ggur'-am aipaa qanemciluni taumek. Qakemna-wa-gguq tan'gerilria, icugg' uksuarmi tan'geriyaurtelalria, kenurrartaunani ella. Tauna-wa-gguq aipaa qanemciluni taumek. Aren piak-gguq taukuk, maanelkaunritnilukek, ayaasqellukek, taqkagnek ayaasqellukek.

Taukut-gguq nani kiatiitni qavani nunaluteng taukut uksuiluteng. Nerlutek tua-i arenqialacetek uitakaunriqercacetek nerraarlutek taqngamek anlutek. An'uk-gguq tan'gercetkacagarluni. Taũgaam nunamek tungiik tuaggun nek'un nallunrirluku. Tua-i cingitek cagniqaarluki, naqugutetek-llu cagniqaarluki ayaglutek. Ala-i tan'germi, tuavet nunamek tungiignun.

Aren ayainanermegni-gguq cukarilriik, kiituan-gguq tua-i aksarturanguk, cukarillermegni. Aksarturlutek. Anuqa-llu-gguq tua-i sugg'aggluni. Cukarilutek tua-i natmun ayauciirutpiarlutek. Nunamun-llu tusngateksaunatek.

Tua-i-ll'am taukut kingunrita angalkivkalliniluki tamakut ilateng qasgimi. Tauna-gguq tua-i angalkiami qanertuq, "Aren, taukuk-gguq imkuk wani maantenrituk, pakmaken-gguq ellamek kegginalkit'lartuk." Ala-i, tua-i-gguq cukarilutek ayalriik, ayainanermegni-gguq ayuqucia man'a migpak tut'ellria. Ayuqucia man' caleryalria. Maaten-gguq tua-i ellangcarluni piuq wani, imkuk naparcilluuk akuliignun igtellinilria, can'giirutek. Naparcillugnek can'giirutengqelallratni. (Missuugtaitellrani can'giirucilallruut tupigluki can'get assigtaqluki can'giiruciaqluteng.) Taukuk akuliignun tut'ellinilria, igtellinill' piqanrakun-gguq tuamtellu, amna yaatiinun migpak. Aling nakleng, tua-i-gguq nangerrlutek tan'gek'acagarmi.

Whaten uksuiyarkaming tamane ayagakaming tsangirtsuryarturluting ayalatlrutleniut. Imarmiutartsurpiknating, taugam tsangirtsuryarturluting. Tsunawhagok, tsangerutit tamakut akuletgun imiutat puyuatgun igtitlenilrik tlakun ayangyakitlirmigne. Alai, kaitl taukuk piak? Tlakun ayangyakitlenilrek. Nutan toi tuakin atramik piyualutig atratlenilutik, nunamignun tiketlutik. Taunagok toi akanun pifkinane yunrirlun, tauna arnak malitlra. Tauna toi tuaten pitaluku ikuktlititlrua, alai tlartlainarkungor ayaglutik. Kaitl tamane pilartat? Tsamagundlo nunam atsiakun ayagaktluting, tamakut angatlkut pilatlikait. Taum whane kanimtsitakakut toi alingkatsagalalriakut, tlamundlo toi alingkatsagangirma anlalrianga.

Waten uksuiyarqameng tamaani ayagaqameng can'giircuryarturluteng ayalallrulliniut. Imarmiutarcurpeknateng, tauĝaam can'giircuryarturluteng. Cunawa-gguq, can'giirutet tamakut akuliitgun imiutaat puyuatgun igtellinilriik ellakun ayangyaaqellermegni. Ala-i, qaill' taukuk piak? Ellakun ayangyaaqellinilriik. Nutaan tua-i tuaken atraamek piyualutek atralliniutek, nunameggnun tekillutek. Tauna-gguq tua-i ak'anun pivkenani yuunrirluni, tauna arnaq malillra. Tua-i tuaten pitaluku iquklitellrua, ala-i ellarrlainarkun ayaglutek. Qaill' tamaani pilartat? Camaggun-llu nunam aciakun ayagaqluteng, tamakut angalkut pilallikait. Taum wani qanemcitaqakut tua-i alingkacagalalriakut, ellamun-llu tua-i alingkacagang'erma anlalrianga.

Kwegpagmiut

Anigaram, Betty Samson Kwegpamiunik kanimtsitlra, April 6, 1995.

Aka tamane kagane latimtine nunatangkitlrutleniuk. Tamane tsiukfane ilating tokuakan tsaskuyakuyunating irnirne tatlemane. Itsug uluaraiyunating pikirtuarayunating, kingunrit taukut tokulret, tsaskumik pingaunating. Toitl irinrit tatleman nangata, agavit kirarluting kwegim akianun, pikirtualangluting tamana toi yatlirting takaktluku.

Toine nunane, taukuk nulirkitlrek wetatlrutleniuk. Toitl naktling nulera tauna irninirtlugtitlenilria. Irnitsurlaglune piunrirlune, irniara taugam tauna anirtiktlune. Kungutikatamigtigu, tauna ane, irniaraguk tauna kanra kivirluke amiutluku anenun. Atekguk tauna kanirlune itlen tsakukiurtsiknilukik asirtsarlukik. Atlanun pitsurlagtsiknilukik.

Muragat tsaketluke mamkitleluke tsakukiulatlruit. Toiten toi itlen piletlineluku inirkutngungran tamana tsaskuliuryarak. Minguglukiktlu wetiramik. Toiten toi irniara malekifkarluku tsakutlineluku kanra kivirluku. Tagutluk toi toivit tlelukik. Taunaguk netnaugaktlune irniara, kanra kivertlune kalirvatlatl. Toitluguk pikirlune tauna imna arnak amayarlune paugna kangangilria awatene kungume. Kanraktlune, umguk kiawakalrem tupagta. Taumtluguk

Kuigpagmiut

Anigaraam, Betty Samson Kuigpagmiunek qanemcillra, April 6, 1995.

Ak'a tamaani qagaani elatemteńi nunatangqellrulliniuq. Tamaani ciuqvani ilateng tuquaqan caskuyaquyuunateng ernerni tallimani. Icugg' uluarayuunateng piqertuarayuunateng-llu, kingunrit taukut tuqulriit caskumek pingaunateng. Tua-i-ll' erenret talliman naangata, agaavet qerarluteng kuigem akianun, piqertualangluteng, tamana tua-i yaallerteng taq'aqluku.

Tuani nunani, taukuk nulirqellriik uitallrulliniuk. Tua-i-ll' nakleng nulirra tauna irninerrlugtellinilria. Irnicurlagluni piunrirluni, irniara tauĝaam tauna anerteqluni. Qunguuteqataamegteggu, tauna aanii, irniara-gguq tauna qanra kevirluku amiulluku aaniinun. Atiikgguq tauna qanerluni elliin caqukiurciqnilukek assircaarlukek. Allanun picurlagciqnilukek.

Muragat cakiluki mamkelliluki caqukiulallruit. Tuaten tua-i elliin pililliniluku inerquutngungraan tamana caskuliuryaraq. Minguglukek-llu uiteramek. Tuaten tua-i irniara malikevkarluku caqullinilukuqanra kevirluku. Tagulluk tua-i tuavet ellilukek. Taunagguq niitnaugaqluni irniara, qanra keviirrluni qalervalall'. Tua-i-llugguq piqerluni tauna imna arnaq amayaarluni pauĝna kangangelria avatiini qungumi. Qanraqluni, uum-gguq qiavakalriim tupagtaa.

tumkairatik wengan tsaskuyakutlirmine. Ketuanguk toi iluksigiuk nunanun pawane peyakirarlune kungut awatetne. Taukutdlo nunat upagaluting alengingluting.

Upnirkaumainanranitl toi tumairupailgan taukuk niksalrek ayatlinelutik toivit nunatlmignun ikamrarlutik. Arin matinguram tiketsarturtug augna, irniaminig amarlune, nimun whavit itrarlun kiagun anaktlune.

Toitl tayema-am ititlrane, toivit kulvarvigmun mayulaglutik, nikkit taukut akfakngatig akfaluke. Penanragnitl tsamna atsiagnig nipitlkitlune, "Alingrarin nauga imna, natmun imna atavuk ayaglune yuartsitarpakarta tumkairarlunuk. Whanewha toi kaigumalriakukdlo." Toitl aipagnik taukuk angutik, makin nikirtlum kaimtliruarenik tigukautlune akutlkutsugkun unagun igartiske, tsamnagok migpak. Alai, matingur uyangartur napartsitluk, kuskutluk kanane nikirtlut.

Kuyakatsagarluneguk, augumguk kilutmun akagtingarta. Yaksigekantluguk toi, taukuk ikamramignun iklagluke nikkit, ayagartlutik kingutmun, toi tsukatatseramigtun. Piurakirlunegur amna nipitlkiskile, kingyartukgur matum tumegnigun amayarlune malegiskik.

Ayaglutik toi angukatatik kingunirtik taman muragamik tsitdlineluku tumsik. Tiketsamiugur amna kangartur, "Naugun mana kirakatartsinuk? Kirartsegatarpuk." Toiam yaksigekirlutik, nipaitikirlune amna. Tamana tsitik kirarluku tsale mai maligtlukik. Angukatatik muragamik, kingunirmignun itletlinelutik. Tiketsamiuguram amai, arin tsungetlune tsien kaitlukuaruyutsirminig augkugnun, nangtikingragnik.

Ayaglutik, nunatguk tiketsarturakik, mayuraktluting, atsiat kiratartaktlune, atam tutaktluting. Toi tiketsarturluke. Tamanagukwham arnak tayimngukararlune tiketsartukalria kingunragnigun, Nunat kalvagyarakun taukut atsemignun tutsata, itkertlutik. Kasgimun aglutik itirluting, yutdlo itruraluting.

Pikirlunegur amigmig ug puguk, amayarlune tuntuyagagnig atkuglune natsartumalune. Kanirtuk tamanitlkan wene taitiskitluku, whaneug toi nangtikumanelutik tumkairatik. Tamatumun tumkairnilutik tsaskutluarkitlranun. Toiguk arinkianane toi whanewha taitinritlkatgu piunrirtsekniluke. Atamgur wetakirlit, atamguk tangirkirlitgu. Pusngainanirmine wai natsane taukuk tsiuksuarak

Taum-llu-gguq tumkairatek uingan caskuyaqullermini. Kiituan-gguq tua-i iluqsigiuq nunanun pavani piyaaqerraarluni qungut avatiitni. Taukut-llu nunat upagaluteng alingengluteng.

Up'nerkaumainanrani-ll' tua-i tumairupaiigan taukuk neqsaalriik ayallinilutek tuavet nunallmeggnun ikamrariutek. Aren maaten-ggur-am tekicarturtuk aũgna, irniaminek amarluni, enemun wavet itra'arluni kiaggun an'aqluni.

Tua-i-ll' tayima-am itellrani, uavet qulvarvigmun mayulaaglutek, neqet taukut aqvakngatek aqvaluki. Piinanragni-ll' camna aciagnek nepelkilluni, "Aling aren nauũgga imna, natmun imna atavuk ayagluni yuarcetaarpakarta tumkairraarlunuk. Waniwa tua-i kaigumalalriakuk-llu waniwa." Tua-i-ll' aipaagnek taukuk angutek, maaken neqerrluum kaimlleruariinek teguqaulluni akulqucugkun unaggun ig'arceskii, camna-gguq migpak. Ala-i, maaten-gguq uyangartuq naparcilluk, kuusqulluk kanani neqerrluut.

Quyak'acagarluni-gguq, aũg'um-gguq kelutmun akagtenga'artaa. Yaaqsigiqaan-llu-gguq tua-i, taukuk ikamramegnun ek'laagluki neqet, ayagarrlutek kingutmun, tua-i cukatacirramegtun. Piuraqerluni-gguq amna nepelkiskili, kingyartuq-gguq mat'um tumiignegun amayaarluni maligeskek.

Ayaglutek tua-i, anguqataatek kingunertek taman' muragamek cetliniluku tumsek. Tekicamiu-gguq amna qanertuq, "Nàũgg'un man'a qeraqatarceńuk? Qerarciigatarpuk." Tua-i-am yaaqsigiqerlutek, nepaiteqerluni amna. Tamana ceteq qerarluku cali maa-i maligglukek. Anguqataatek muragamek, kingunermegnun elliillinilutek. Tekicamiu-gguq-am ama-i, aren cungilluni ciin qaillukuaruyucimegnek aũgkugnun, nangteqengraagnek.

Ayaglutek, nunat-gguq tekicarturakek, mayuraqluteng, aciat qerratartaqluni, ataam tut'aqluteng. Tua-i tekicarturluku. Tamanagguq-w'-am arnaq, tayimnguqarraarluni tekicartulria kingunragnegun. Nunat kalvaryaraakun taukut acimeggnun tuc'ata, itqerrlutek. Qasgimun aglutek iterluteng, yuut-llu it'ruraluteng.

Piqerluni-gguq amigmek ugg', pug'uq, amayaarluni tuntuyagaagnek atkugluni nacartuumaluni. Qanertuq-gguq tamaanelkan tauna uini taicesqelluku, waniw' tua-i nangtequmanilutek tumkairatek. Tamatumun tumkairnilutek caskulluarqellranun. Tua-i-gguq arenqianani tua-i waniwa taitenrilkatgu piunrirciqniluki. Atam-gguq uitaqerlit, atam-gguq tangerqerlitgu. Pusngainanermini ua-i nacaani taukut ciuksuaraak pek'arteqalriik,

pikartikalrek manatl kasge kaimatluarlune. Piunrirtseknilug nutan whanewha taitinritlkatgu tauna wene.

Kaitlukuarlutingam toi angatlkumikdlo taumik kisangran igtsitdlineluku toivit kalvagyaramun. Alingluting tamakut angatlkut, aktling alingnarkitlenian. Tsamaiguk toi pikirlune tauna arnak tsungiatlagalune. Tsungiatlagalune tsien tsakatautsirmignik nangtiknginanirmigne nangtikivsiartsitkatarnilutik. Taum angatlkum pitlenia nunakagnun ayautsitkatarnilukik. Tsamaiguk tsungiatlagalun, kasgim atsiakun nipitlkitarlune kiatmun kiturlune. (Tokumalrianun ayautitlrutleke taum.) Toi akanun pifkinane tauna angatlkuk ayautistitlra itirlune. (Toiten itsug toi angatlkut tamakut tuatnafkalatlruyugnarkait tamakut.) Nutan toi tauna toi tangrunrirlune toiten taum ayautsane.

man'a-ll' qasgi kaimalluarluni. Piunrirciqniluk' nutaan waniwa taitenrilkatgu tauna uini.

Qaillukuarluteng-am tua-i angalkumek-llu taumek qessangraan igcetliniluku tuavet kalvagyaramun. Alingluteng tamakut angalkut, akleng alingnarqellinian. Cama-i tua-i piqerluni tauna arnaq cungiallagaluni. Cungiallagaluni ciin caqataucirmegnek nangteqnginanermegni nangteqevsiarcetqatarnilutek. Taum angalkum pillinia nunakaagnun ayaucetqatarnilukek. Cama-i-gguq cungiallagaluni, qasgim aciakun nepelkitarluni kiatmun kiturluni. (Tuqumalrianun ayautellrullikii taum.) Tua-i ak'anun pivkenani tauna angalkuq ayaucestellra iterluni. (Tuaten icugg' tua-i angalkut tamakut tuatnavkalallruyugnarqait tamakut.) Nutaan tua-i tauna arnaq tangrruunrirluni taum ayaucani.

Anvigmiut

Anigaram, Betty Samson kanimtsitlra, Anvigmiunik April 6, 1995.

Whinga natlunritlkimnik kanimtsitkataramtse, aptinrilngirpitsia atam kanimtsit natluanka amtlirit. Taugam natlunritarkimnik kanimtsilartua.

Tamanigur aka kagane Kwegpagme, taukut uksuitlirne wetatlenilret Itsuilngurmiutgur ukut, nulirkilreg, apaurluat, maurluat, irniakikwha taukut pingaiyun. Pingaiyuakguk tauna tangaurlutsuar miknane, kaitlun angta, imume miksuarat tatlemanik whatl arvinlignik atlrakungluke, urluvelatlruit. Urluvirnik pisurtsutingkilatlratne. Urluverarluke pitigtsautsilukitl tsingilgunake. Toitl litnaurutkifkarluke tamakut tsingilgilngut, yugnun pitsakifkinake taukut tutnayuktluke. Tsingilgunake pitigtsautsiaktluke usvituriseyagpailgata pisuryaurpailgata.

Taukutguk toine Itsuilngurmiune, uksuiluting kagane Kwegpem tsinene. Kamkutwhaguk kamane kiatetne, Anvigmiutguk taukut nutan nunat, nunauluting taukut nunarpauluting.

Taukut toi toine wetainanratne Anvigmiut taukut tiketitleniluting, angutit tokutsarturluke, taukut imkut ilakitlret. Toiguk tamane nunautmigne pisurvimigne weteta taukurlut.

Unawhaguk kiatetne, paluktat nitlrit, imkut itsug pagane tanglatlekitse ilaitne paluktat inait. Muragat toi navgurtseganating, watetne wetaluting.

Toiguk kakma kasugutluke taukut tokutsarturtaita. Tauna apaurluat pitleniuk, tamakapigming peyumetsaktluting, "Tauna mikilnguk pitsakifkinaku, ileta piksukaryuara anifkakirtsiu, piksukakuniu unguwakune amtlirtsikuk." Taunagur imna tangaurluk urluvne tiguluku, tayim anifkarluku. Angame tauna tangaurlutsuar tatlemanik whatl arvinlignik atlrakulik, pitgakurlune kitmurtitlenilune. Anitlraneguk toine taukut piliryagyaktluku angutit tamakut tokutnaluku. (Anguyaufkinating taukut, Anvigmiut angutait tamane pisurvimigne taukut wetaneluke nunautmigne nunamigne. Mane aka tamane whatsetsitun ayokitlrunrilaming yut.)

Anvigmiut

Anigaraam, Betty Samson qanemcillra, Anvigmiunek. April 6, 1995.

Wiinga nallunrilkemnek qanemcitqataramci, aptenrilngerpecia atam qanemcit nalluanka amlleret. Taũgaam nallunrita'arqemnek qanemcilartua.

Tamaani-gguq ak'a qagaani Kuigpagmi, taukut uksuillemi uitallinilriit Ecuilngurmiut-gguq ukut, nulirqelriik, apa'urluat, maurluat, irniakek-wa taukut pingayun. Pingayuak-gguq tauna tan'gaurlucuar mik'nani, qaillun angtaa imumi mikcuaraat tallimanek, wall' arvinlegnek allrakungluki, urluvilallruit. Urluvernek pissurcuutengqelallratni. Urluvirraarluki pitegcauciluki-ll' cingilgunaki. Tua-i-ll' elitnaurutkevkarluki tamakut cingilgilnguut, yugnun pitsaqevkenaki taukut tutnayukluki. Cingilgunaki pitegcauciaqluki usviturissiyaagpailgata pissuryaurpailgata.

Taukut-gguq tuani Ecuilngurmiuni uksuiluteng qagaani Kuigpiim ceñiini. Qamkut-wa-gguq qamani kiatiitni, Anvigmiut-gguq taukut nutaan nunat, nunauluteng taukut nunarpauluteng.

Taukut tua-i tuani uitainanratni tamakurmiut Anvigmiut taukut tekitelliniluteng angutet tuqucarturluki taukut imkut ilakellriit. Tua-i-gguq tamaani nunautmeggni pissurvimeggni uitiita taukurluut.

Una-wa-gguq kiatiitni, paluqtaat enellrit imkut icugg' pagaani tanglallikeci ilaitni paluqtaat enait, muragat tua-i navgurciiganateng, uatiitni uitaluteng.

Tua-i-gguq qakma kassugulluki taukut tuqucarturtaita. Tauna apa'urluat pilliniuq, tamaq'apigmeng piyuumiicaaqluteng, "Tauna mikelnguq pitsaqevkenaku, iliita piksukaryuaraa anevkaqerciu piksukaquniu unguvakuni amllerciquq." Tauna-gguq imna tan'gaurluq urluvni teguluku tayim' anevkarluku. Anngami tauna tan'gaurlucuar tallimanek wall' arvinlegnek allrakulek. Pitgaquurluni ketmurtelliniluni. Anellrani-gguq tuani taukut pileryagyaaqluku angutet tamakut tuqutnaluku. (Anguyauvkenateng taukut Anvigmiut angutait tamaani pissurvimeggni, taukut uitaniluki nunautmeggni nunameggni. Maani ak'a tamaani wacicetun ayuqellrunrilameng-llu yuut.)

Piliryagyakitlratne ilet pitlenilune,"Arin tauna usvetuk wetatkirtsiu, tlane natlua ungutsetuk." Toitl toiten piata tauna imna pitgakulun watmurtitlenilune taukut toi ngilut tiketsameke kiatetgun ugun ikfiak mana, atratlenilune itgatdlinian tamana mik. Atrame anilrarlune toivit paluktat inetnun itdlinelune, tsamagun ayaglune mirkun toi itgananeguk tamana. Tuagun itirlune wetalune toi. Wetainanraneguk pakma nipitlkitangartluting, piknadlo ukemalune. "Alingarin, natmunwha tayema mavit kirtitlitlria tsikum atsianun. Tayema toi usvelame natmun ayalria kititlilria." Taukutguram kaputmik kapurluku tauna paluktat inet. Agkirtlune minglarmun whavit akumkirlune, "Tayemaug toi whanilngailngukdlo usvelame atirtitleke tayim tsikum atsianun kirtitlitl, tumai makut mavit ikuilngut." Alai, toitl pirarluting tayema tayimngurtluting. Wetaurlun irnirpak. Pikirluneguram tsatl pakma toi nipitlkitarluting. Tayema toi ayangrata wetaurlune unugpak, irtlunitl wetalune toi.

Toi tayema tsa pingairutsan, nutan pikna imna kaputlrat ayutingnaktluku anlun toigun. Angameguk peyakuk inet ingna yutlkenane. (Toineguk tamavit upatlirmigne, ingrek tauna minglaitlruluku, ikaigur alaunane tauna ingrik). Urluvne tamana tiguluku, urluftsuarane, (Aling kaitl taun angta?) Tauna toi ingrik minglaitlruamigtigu upatlirmigne, utlatlineluku. (Kingunirmig-nunwha toi ayagnalun peyakitlitl.) Kwegpak tamana kirarluku ayatlinilria, tutsamiu tauna toi ingrik utlagluk tumiktluku.

Pileryagyaaqellratni iliit pilliniluni, "Aren tauna usviituq uitatqerciu ellani nallua uunguciituq." Tua-i-ll' tuaten piata tauna imna pitgaquluni uatmurtelliniluni taukut tua-i ngel'ut tekicamiki kiatiitgun uuggun ekviaq man'a, atralliniluni etgatlinian tamana meq. Atraami anelrarluni tuavet paluqtaat eniitnun itliniluni, camaggun ayagluni merkun tua-i etganani-gguq taman'. Tuaggun iterluni uitaluni tua-i, uitainanrani-gguq pakma nepelkitangarrluteng pikna-llu ukimaluni. "Aling aren natmun-wa maavet qertellilria cikum acianun, tayima tua-i usviilami natmun ayalria kit'ellilria." Taukut-ggur-am kaputmek kapurluku tauna paluqtaat eniit. Agqerrluni menglarmun wavet aqumqerluni, "Tayima-w' tua-i wanelngailnguq-llu usviilami atertellikii tayim' cikum acianun qertellill', tumai makut maavet iquilnguut." Ala-i tua-i-ll' pirraarluteng tayima tayimngurrluteng. Uitaurlun', ernerpak piqerluni-ggur-am call' pakma tua-i nepelkitarluteng. Tayima tua-i ayangraata uitaurluni unugpak, errluni-ll' uitaluni tua-i.

Tua-i tayima ca pingairucan nutaan pikna imna kapullrat ayutengnaqluku anluni tuaggun. Anngami-gguq piyaaquq eniit ingna yulkiinani. (Tuani-gguq tamaavet upallermeggni, ingriq tauna menglaillruluku, ika-i-gguq alaunani tauna ingriq.) Urluvni tamana teguluku, urluvcuarani. (Aling qaill' taun angtaa?) Tauna tua-i ingriq tauna, menglaillruamegteggu upallermeggni ullalliniluku. (Kinguner-meggnun-wa tua-i ayagnalun' piyaaqellill'.) Kuigpak tamana qerarluku, ayallinilria tuc'amiu tauna tua-i ingriq ullagluk' tumekluku.

Nimignunka agifkinane?

Agifkinane yuilan, yugtailan piktailata. Taukut toi tokutsarturtait tiketitlruata tokutsarturluke, aktling.

Ayaglune napamun mayurlune amna tsiunine tangraktluku. Ayainanirminitl toi napamik natlkigturalriamik asmutlune pitigtsautikiurlun tsatl ayaglune, unugne malrugne tang pineyugnarkiket.

Napangkitlenitl nunet.

Kwegpem tsinene, nikivrartunig atam napalirtuk.

Toitl ayainanirmine, kangkertun ayokitlriamik lavngauralriamik tiketsame taun pitgarluk tokutsamiu, atlgurluku kimganig nirlune. Nirarlune maliktluku tsatl atam ayaglune. Imna tauna ingrik, maguitlirting upatlirmigne utlagluku. (Kingunirtingwha toi umyoaktluk pitlitl.)

Ayaglune toitl ayainanirmine, nanvamik tiketitlenilune nanifpatlirmik. Tsinekun ayainanirmine tumnig makunik tangingartitlenilune.

Ayaglune ayainanirmin piuk na ingna yai tsiunrane kulvarvigtarlune, tlewigtarlune. Matinguk tikitniarara augna tangaurluk latene pilria, itletunguk tuar angtalria. Tiketluku, taumguk tangvakararluku tayim itkirtitlenilune nimun toivit. Tayimngukirtitluku ane ingna antlinelune, tuamtitl atet kinguakun. Arinkianakuguk toi taukug alangarutiktluku, "Alingarin unawha whane natmun ayaganguatlirmine, kingunine natluyagutitleke." Kaniryugngangirme kanimtsiyugngangirme kanrutifkinake. Itrutlukuguk toi nirifkarluku. Taunaguk toi itletun angtatl yulgutiknganaku. Taumdlo aturainik pilugugkinikdlo atitluku. Tamantikirlune aipaktluk taunadlo tangaurluk.

Toi kingunrinikdlo taum aptingrane natlkigutsunake. Ketuangur angliuk toi aipakurlutig anglilutik taukuk, taun kuyatikpiarluk taukuk angaiyukagkin. Toiguk aiparminun taumun pitgakufkalalria. Ketuanguk toi tsukariuk, piwailgane awetilanga. Tamarmik toiten pinglutik. Tsatdlo ukamailngut pinirtarutiktluke pinirtsautiktluke.

Enemeggnun-qaa agevkenani?

Agevkenani yuilan, yugtailan pektailata. Taukut tua-i tuqucarturtait tekitellruata tuqucarturluki, akleng.

Ayagluni napamun mayurluni amkut amna ciuneni tangrraqluku. Ayainanermini-ll' tua-i napamek nalqigturalriamek asmulluni pitegcautekiurlun' call' ayagluni. Unuugni malrugni tang piniyugnarqekiit.

Napangqellinill' nuniit.

Kuigpiim ceńiini, nekevraartuneg' atam napalirtuq.

Tua-i-ll' ayainanermini qangqiirtun ayuqellriamek elavngauralriamek, tekicami taun' pitgarluku tuqucamiu, allgurluku kemganek nerluni. Nerraarluni malikluku call' ataam ayagluni. Imna tauna ingriq, maagguillerteng upallermeggni ullagluku. (Kingunerteng-wa tua-i umyuaqluk' pillill'.)

Ayagluni tua-i-ll' ayainanermini, nanvamek tekitelliniluni nanevpall'ermek. Ceńiikun ayainanermini tumnek makunek tangengartelliniluni.

Ayagluni ayainanermini piuq ena ingna yaa-i ciunrani qulvarvigtarluni ellivigtarluni, maaten-gguq tekitniararaa aūgna tan'gaurluq elatiini avani pilria, elliitun-gguq tuar angtalria. Tekilluku, taum-gguq tangvakarraarluku tayim' itqertelliniluni enemun tuavet. Tayimnguqertelluku aanii ingna anlliniluni, tuamtell' atiit kinguakun. Arenqianaku-gguq tua-i taukuk alangaarutekluku, "Aling aren unawa waniwa natmun ayaganguallermini, kinguneni nalluyagutelliki." Qaneryugngang'ermi qamenciyugngang'ermi qanrutevkenaki. Itrulluku-gguq tua-i nerevkarluku. Tauna-gguq tua-i elliitun angtall' yuulgutekngnaku. Taum-llu aturainek piluguugkenek-llu at'elluku. Tamaanteqerluni aipaqluk tauna-llu tan'gaurluq.

Tua-i kingunrinek-llu taum aptengraani nalqigucuunaki. Kiituan-ggur' angliuq tua-i aipaqu'urlutek anglilutek taukuk, tauna quyatekpiarluk' taukuk angayuqaagken. Tua-i-gguq aiparminun taumun pitgaquvkalalria. Kiituan-ggur tua-i cukariuq, pivailgani avitelangaa. Tamarmek tuaten pinglutek. Cat-llu uqamailnguut pinirtaarutekluki pinircautekluki.

Toitl tayema tsat iletne, akaurtsan, tauna toi tiketititlik kantlinelune, yuitlkume pitlirmigne aipane tauna pitleniluku, angliwitlne paktsugyakniluku, tlangvitlne toi angliriamik. Toi unigtsukan unigtiskitluku tsanritniluku kemilngirme, "Tsanrituk kemilngirma pingirma, unigtsukuvit unigtin." "Arin unigngaitua, maligtarkaugamkin ayakuvit."

Nutan ayatlinelutig, tauna nunatlirting tiketitleniluku. Tiketakguk tsangim toi naumaluku tsangulune, akaurtsanwha toi. Pitleniluku aipane tauna, "Kitak kamna ilua paktikiru." Itle itirpiknane. Amega taun vigtarluku, galrantl awate vigtarluku, tayema itirlune, tayimngukararlune anngame piuk, kiugkutguk kamekut tsitaman malrukwhagur miktsuayagak kamekuk. Nirtlainaurtitleniluting akaurtsan. Toitl pitleniluku taukut toi itlen ilakitlruneluke, taukut whan piunrirtsatke itle ayatlrunelune nutan kanimtsitluk tauna.

Utirtlutik toi toine tuavit pirarlutig utirtlutik. Toi piungamikeam taukut Anvigmiut ayatlinilutik imkunun tokutsitlirnun. Ayaglutik toi ayainanirmigne, kakfatleniuk kirtulriamun, na kana makukwhaguk kiluane ikfalreg uksuarme. Wategnigun atrarlutik ikfalrek taukuk nasaurluk, itlpikartsamignike piliryagyakitlrek pitlenilukik, kaitl pingaitnilukik alengiskifkinakik. Anilrarlutig inetnun atrarluting itirluting. Nulirkitlregnik angaiyukangkitlenilutik taukug nasaurluk. Taum toi angaiyukriutitlrim pitleniluke, taukut Anvigmiut natikfakapiarme wetatsetnik. Pitleniluku kiane kiatmigne wetaneluke. Taugam yai kiatetne anilgutne angun wetaneluku, taumun taugam natlunritpiarniluke. Apirtutseknilukik taumun. Nirarlutik toi takngamik ayatlinelutik tamavit taum apirtutlranun.

Matinam toi ayainanirmigne nimik tiketlutik. Tiketitleniuk taumig yuglune apirtutlranik. Pitleniuk tauna, Anvigmiut taukut umyoaktluke ukatmurnilutik. Taum pitlenia, "Tuatlitua Anvigmiut taukut pistikangikatatliut." Itlpiktluku. Pitlenia, toi whaneug paktluke whanewha netilamike tamavit ayagnilutik. Taum toi apirtutitlenilukik taukurmiunig Anvigmiunik. Atamguk whanewha kaitlun pikatartut amai akusrartirpakatartut unuaku. Toitluguk akusrartirpagarluting takkuning atrarluting kasgimun kalukarluteng toi nimilngut tamatlkuita arnasagaungrata, angukaraurlurtingrata, peyuastsegalingrata kivigturluk akfaukurluke toineguk nirifkarniarait yuirluke.

Tua-i-ll' tayima cat iliitni, akaurcan, tauna tua-i tekitelleq qanlliniluni, yuilqumi pillermegni aipani tauna pilliniluku, anglivillni paqcugyaaqniluku, ellangvillni tua-i angliriamek. Tua-i unegcukan, unegcesqelluku canritniluku kiimelngermi, "Canrituq kiimelngerma ping'erma, unegcukuvet unegten." "Aren uneggngaitua, maligtarkaugamken ayakuvet."

Nutaan ayallinilutek, tauna nunallerteng tekitelliniluku. Tekitaak-gguq can'gem tua-i naumaluku can'guluni, akaurcan-wa tua-i. Pilliniluku aipani tauna, "Kitak qamna ilua paqteqerru." Ellii iterpek'nani. Amiiga taun' evegtarluku, egalrani-ll' avatii evegtarluku, tayima iterluni, tayimnguqarraarluni anngami piuq, kiugkut-gguq qamiqut cetaman malruk-wa-gguq mikcuayagaak qamiquk. Nerrlainaurtelliniluteng akaurcan. Tua-i-ll' pilliniluku taukut tua-i elliin ilakellruniluki, taukut wan' piunrircatki ellii ayallruniluni nutaan qanemcilluk' tauna.

Uterrlutek tua-i tuani tuavet pirraarlutek uterrlutek. Tua-i piyungamiki-am taukut Anvigmiut ayallinilutek imkunun tuqucillernun. Ayaglutek tua-i ayainanermegni, qakvalliniuk qertulriamun, ena kan'a makuk-wa-gguq keluani iqvalriik uksuarmi. Uatiignegun atrarlutek iqvalriik taukuk nausaurluuk, elpeka'arcamegneki, pileryagyaaqellriik pillinilukek, qaill' pingaitnilukek alingesqevkenakek. Anelrarluteg'eniitnun atrarluteng iterluteng. Nulirqellriignek angayuqangqellinilutek taukuk nasaurluuk. Taum tua-i angayuqriutellrem pilliniluki, taukut Anvigmiut nateqvaqapiarmi uitaciitnek. Pilliniluku kiani kiatmeggni uitaniluki. Taugaam yaa-i kiatiitni anelgutii angun uitaniluku taumun taugaam nallunritpiarniluki. Apertuuciiqnilukek taumun. Nerraarlutek tua-i taqngamek ayallinilutek tamaavet taum apertullranun.

Maaten-am tua-i ayainanermegni enemek tekillutek. Tekitelliniuk taumek yugluni apertullranek. Pilliniuq tauna, Anvigmiut taukut umyuaqluki ukatmurrnilutek. Taum pillinia, "Tuallitua Anvigmiut taukut pistekangeqatalliut." Elpekluku, Pillinia, tua-i waniw' paqluki waniwa niitelaamiki tamaavet ayagnilutek. Taum tua-i apertuutelliniluk ek taukurmiunek Anvigmiunek. Atam-gguq waniwa qaillun piqatartut ama-i akusrarterpakatartut unuaqu. Tua-i-llu-gguq akusrarterpaggaarluteng taqkuneng atrarluteng qasgimun kalukarluteng, tua-i enemelnguut tamalkuita arnassagaungraata, angukara'urluurtengraata, piyuasciigalengraata kevegturluki aqvauqurluki tuani-gguq nerevkarniarait yuirluki.

Toitl ayaglutik toi taum apirtutlranun. Managuk toi kirtulria mayurluku piuk, kanai taukut nunat. Ilgartsata toi unuan, atrarlutik yivrirluke. Makutguk toi kiluatne tsangutit, makutwhaguk inetaita atsiatne nikit kutsirtutlrit ukut. (Atam ukuripiatliniut Kwegpem nikai, toi ukumik agartakaming kurilvagaktluting.) Kankutwhaguk kasgim kitene miminpatlrat. Taukutguram akagtluke kilutmun, toi tsakfiurutiktluk kasgim amegan yaksinritlkenun itleluke.

Taukutguk itlpiksaktluke, taugam ilamignun toivit pitlruyuktluke pifkinating. Penanratne toi irtikirtitluku unkut kanavit tsaritlkamun tagluting toi kanai akusrartitlenilret, niptlirluting akusrartluting. Penarian toi irnik kaitlun itlian pitlilret, atrarluting agukureluting niknik kasgimun. Agukurarluke toi tamakut angutluat tamakut tsale akfaukurluke, unai kivigluke agutaktluke kasgimun.

Toi tayema, tayimngungartsata atratlenilutik. Yugtairutsata akfarkairusngalata, akfatinriata yugnik, atrarlutik taukut imkut mimirnat kasgim ameganun kiviutitleniluke. Mayurlutig galir ikirtluku pitleniuk, unai toi arinkialngut, yagartsitkatsagarluting, nirluting tsamik pifkinating. Whakatlinilun tsam ilet, "Whaka?" Itlengunilune, "Whongunga whaneug toi aptsarturlutse paktamtse, kaitlun pikapiaratlrutsetnik taukut Itsuilngurmiut." Nunane piluke. Iletaguk tsamum kanrutluku, taukut toi piunrirtsartutlruneluke taukurmiut. Taugam tauna tangaurlutsuar tamaritlruneluku ilet, yuaryakirarluku toi unetitlruneluku. Pitlenia, "Whinga whaneug taungunga. Nanekuatlmakik taum tsangaltlranig nanekuaniartise?" Arin tsangit mayukutlruamiginke kumartluke igtsitaktluke, ukumik tamatumik kuvurarluke. Alai kurpangilriaguk kasgim ilua. Tsangit kurluk galirkun ukumik kuvikaktluke. Tuarguk tsamane nipngitlirmigne, atlai imna nanekuatlne akenaurluku. Toi piunriata utirtitlenilutig nutan.

Utirtlutik taukugnik toi nasaurlugnik aipangtlinelutik. Taukuk angaiyukagkit akfalukik nutan toine yungnakilriarurlutik. Toi toiten pitalune ikuktlitlune.

Tua-i-ll' ayaglutek tua-i taum apertullranun. Man'a-gguq tua-i qertulria mayurluku piuk, kana-i taukut nunat. Elgarcata tua-i unuan, atrarlutek yuvrirluki, makut-gguq tua-i keluatni can'gutet, makut-wa-gguq initaita aciatni neqet kucirtullrit uqut. (Atam uquripialliniut Kuigpiim neqai, tua-i uqumek agartaqameng qurrelvagaqluteng.) Kankut-wa-gguq qasgim ketiini mimenpallraat. Taukut-ggur-am akaggluki kelutmun, tua-i cakviurutekluki qasgim amiigan yaaqsinrilkiinun elliluki.

Taukut-gguq tua-i elpeksaaqluki, tau͡gaam ilameggnun tuavet pillruyukluki pivkenateng. Piinanratni tua-i erteqertelluku unkut kanavet carr'ilqamun tagluteng tua-i kana-i akusrartellinilriit, neplirluteng akusrarrluteng. Pinarian tua-i erneq qaillun ellian pillilriit, atrarluteng aguquriluteng neqnek qasgimun. Aguqurraarluki tua-i tamakut angulluat tamakut cali aqvauqurluki, una-i kevegluki agutaqluki qasgimun.

Tua-i tayima, tayimngunga'arcata atrarlutek, atrallinilutek. Yugtairucata aqvaarkairusngalata, aqvatenriata yugnek, atrarlutek taukut imkut mimernat qasgim amiiganun keviutelliniluki. Mayurlutek egaleq ikirrluku pilliniuk, una-i tua-i arenqialnguut, yagarcetkacagarluteng, nerluteng camek pivkenateng. Waqaalliniluni cam iliit, "Waqaa?" Elliinguniluni, "Wanguunga waniw' tua-i apcarturluci paqtamci, qaillun piqapiarallruciitnek taukut Ecuilngurmiut." Nunani piluki. Iliita-gguq cam'um qanrulluku, taukut tua-i piunrircartullruniluki taukurmiut. Tau͡gaam tauna tan'gaurlucuar tamarillruniluku iliit, yuaryaaqerraarluku tua-i unitellruniluku. Pillinia, "Wiinga waniw' taunguunga. Nanikuallma-kiq taum cangallranek nanikuaniarceci?" Aren can'get mayuuqullruamegenki kumarrluki igcetaqluki, uqumek tamatumek kuvuurraarluki. Ala-i kurpangelria-gguq qasgim ilua. Can'get ekurluki egalerkun uqumek kuv'ikaqluki. Tuar-gguq camani nep'ngellermeggni, ala-i imna nanikuallni akinaurluku. Tua-i piunriata utertellinilutek nutaan.

Uterrlutek taukugnek tua-i nasaurluugnek aipangllinilutek. Taukuk angayuqaagket aqvalukek nutaan tuani yuungnaqelria-rurrlutek. Tua-i tuaten pitaluni iquklilluni.

Atluram Kanemtsia

Atluram, Bonnie Amik, kalartitlra February 7, 1995

Nane yurtitlrusit?

Maneug yurtitlingkitlrianga. Mane yurtitlka wetalartuk.

Kangvakme yurtitlrusit?

July 30, 1926, kiagme yurtitlrunelaratnga.

Uyuratin, anngatindlo kinkugat?

Panigmig anngangkitlrunga, atlkaka Tagar, Taiyak, Kalewha, Kaiyungiarwha.

Angaiyukagkin kitutlruak?

Angalgankuk, Kaiyungiardlo.

Tsamik kanrutsugtsike litnaurat?

Toiug augumik kanrutsukinka whatendlo tlangikaratlimne yut ayokitlrufkinating. Aturangkirtluting yupigtartlainarnik pilugungkirtluta, ivrutsingkirtlutadlo, yupigtartlainarnik sapakirtaunanitl, nurnapiarluting. 1937-ame aipagne nutan sapakenik tangitlruyugnarkua tamane. Tsatangsagaunane kamelaramtadlo makeraktluta pauwavit kilumtinun. Tsukelatarnarkakandlo tsaknir nangtikaktlua whi itgamnik. Akirvagakan nunapik kinirtakaku tsaknik akngirnakpialaryaktluting.

Allurraam Qanemcia

Allurraam, Bonnie Amik, qalartellra February 7, 1995.

Nani yuurtellrusit?

Maaniw' yuurtellengqellrianga. Maani yuurtelqa uitalartuq.

Qangvaq yuurtellrusit?

July 30, 1926, kiagmi yuurtellrunilaraatnga.

Uyuraten anngaten-llu kinkuugat?

Panigmek, anngangqellruunga, alqaqa Tag'ar, Taiyaaq, Kaaliwa, Kayungiar-wa.

Angayuqaagken kituullruak?

Angalgaankuk, Kayungiar-llu.

Camek qanrucugciki elitnaurat?

Tua-i-w' aũg'umek qanrucukenka waten ellangeqarraallemni yuut ayuqellruvkenateng. Aturangqerrluteng yup'igtarrlainarnek pilugungqerrluta, ivrucingqerrluta-llu. Yup'igtarrlainarnek sap'akirtaunani-ll' enurnapiarluteng. 1937-aami aipaagni nutaan sap'akinek tangellruyugnarqua tamaani. Catangssagaunani kamilarramta-llu makira'aqluta pavavet kelumteńun. Cukilatarnarqaqan-llu tua-i cakneq nangteqaqlua wii it'gamnek. Akervagaqan nunapik kinertaqaku cakneq akngirnaqpialaryaaqluteng.

Whatendlo sukertangsagaunanitl. Imkunik misutliruarnik, itsug misutlrit sack-at tanglaktse tsakukilatlrit tsangernun. Tamakunik taugam itgaputdlo whaten nimkirarluk tsanignikdlo toi tlewikrarluke nimirluke ilaitnik, pinritakamtike kilugkararnik, piluk piluguput ataktluke.

Natrakatarkame anaka, mangagkurararluke natirkane natraraktluke.

Inirtsiryarluting yulret whaten whane kanrutaktluta, asilrianik tsalilret tsumekikatsarluk tangvauralaskitluke. Mingkilangikumta tamakut asilrianik tsalilret ayokingnaktluke tsaliarkauluta. Ayokilingnaktluke. Upnirkamedlo whaten kengita ivrutsirluta. Kikatsagaita. Naktling whaten ayokuratlruyuktluta umyoartiklaryugnarkutse. Kanga, whaten ayokuratlrunritukut. Yakulignikdlo taugam atkungkiraktluta. Yakulgit amektsarturluke arangitdlo amektsarturluk, augamigtikedlo ukuinkigtsarararluk uyakurartumaita yakuyagaitl atligyakifkinak piaktluke. Utlirtakamigtike iruyagaita tsaniatnun tlekaktluke, toitl takruitnun pirarluk yakuyagait nutan ningtluk. Irvinkigtsarturararluke tikumun. Toitl mirmun rurturluke. Irurturarluke tsipigtinkigtsarluke ineluke. Toitl kinrake itrutluke. Tlartlainarmitl taugam whaten kiagmitl kinraktluke. Mingkurluke toi atkuleluke.

Naktling tuamtatl aiyagartitluke angusalret tiketakata, kamelartakata mitsungakata piluguit, ilene kivirluke ningtlingran tlamun anutaktluke, kinirtsitingnaktluke. Itrutluke tsale piaktluke.

Imnaug toi Apak, natlunritlkisik Paula Paul-ak, Taiyagam wetlra, tauna toi tsumiktluku tangvalatlrukika. Aiyagarlunitl uksume takuirarlunedlo tiketakan, whane nikkainik kumlalingrata piakaku. (Kirutkatsagangratingdlo aiyagarluting tiketakaming niktlirturakatsiting, nikkating kisaksugnaunake niraktluke.) Tauna toi ilene kuarugnik kumlatseyarnik pinritakamigtigu, tsangernik pinaurat, nirnaurtuk kisaksugnaunake kirutingrane.

Whatendlo kameniat kumauraiyunating muragtlainarnik taugam muragluting. Toi taugkin tiketsan tauna Taiyagam kameniak kumartluku sanek katlangtsarluku. Toitl katlangan igmianun nipifkarluku. Toiten taugam yurkakatakapiararkam:ngdlo yurkiryungakaming kumartluku kameniak toiten piaktluku. Niptaktluku igmianun taugkin kirutsunata tamane. Kirutsunetl whinga,

Waten-llu suukiirtangssagaunani-ll'. Imkunek missuulleruarnek, icugg' missuullret maa-i sack-at tanglaqci caqukelallrit can'giirnun. Tamakunek taũgaam it'gaput nemqerraarluki, canegnek tua-i ellivikraarluki nemerluki ilaitnek, pinritaqamteki kelugkarrarnek piluk' piluguput ataqluki.

Nat'raqatarqami aanaka, mangagqurarraarluki naterkani nat'raraqluki.

Inerciryarluteng yuulriit, waten qanrutaqluta, assilrianek calilriit cumikekacaarluk' tangvauralaasqelluki. Mingqelangekumta tamakut assilrianek calilriit ayuqengnaqluki caliarkauluta. Ayuqelingnaqluki. Up'nerkami-llu waten kiingita Yugtarnek ivrucirluta. Kik'acagaita. Nakleng waten ayuqurallruyukluta umyuarteq'laryugnarquci. Qang'a, waten ayuqurallrunritukut. Yaqulegnek-llu taũgaam atkungqerraqluta. Yaqulget amiiqcaarturluki, aarraangit-llu amiiqcaarturluk', aũgaamegteki-llu uquinqegcaararraarluk' uyaqũrartuumaita yaquyagait-ll' allegyaaqevkenak' piaqluki. Ullirtaqamegteki iruyagaita caniatnun elliqaqluki, tua-i-ll' taqruitnun pirraarluk, yaquyagait nutaan nenglluk'. Ervinqegcaarturarraarluki teq'umun. Tua-i-ll' mermun erurturluki. Erurturarraarluki cipegtenqegcaarluki iniluki. Tua-i-ll' kinraki itrulluki. Ellarrlainarmi-ll' taugaam kinraqluki. Mingqurluki-llu tua-i atkuliluki.

Nakleng, tuamta-ll' angutet ayaggaartelluki angussaalriit tekitaqata, kamilartaqata mecungaqata piluguit, iliini kevirluki nengllingraan ellamun anutaqluki, kinercetengnaqluki. Itrulluki cali piaqluki.

Imnaw' tua-i Ap'aq, nallunrilkessek Paula Paul-aq, Taayagaam uillra, tauna tua-i cumikluku tangvalallrukeka. Ayaggaarluni-ll' uksumi takuirraarluni-llu tekitaqan, neqkainek kumlalengraata piaqluku. (Qerrutkacagangraateng-llu ayagaluteng tekitaqameng neqlirturaqaceteng, neqkateng qessaksugnaunaki ner'aqluki.) Tauna tua-i iliini quarruugnek kumlaciyaarnek pinritaqamegteggu, can'giirnek pinauraat, nernaurtuq qessaksugnaunaki qerrutengraani.

Waten-llu kaminiat kumaurayuunateng muragglainarnek taũgaam muragluteng. Tua-i taugken tekican tauna, Tayagaam kaminiak kumarrluku saaniik qallangcarluku. Tua-i-ll' qallangan egmianun nipevkarluku. Tuaten taũgaam yuurqaqataqapiararqameng-llu yuurqeryungaqameng kumarrluku kaminiaq tuaten piaqluku. Niptaqluku egmianun, taũgken qerrucuunata, tamaani. Qerrucuunii-ll'

kumaiyuilingran kameniak. Kameniaput kumaiyuilingrata kirutsugnaunata. Tsumekipiarluke whi tangvatlrukinka imkut ilatlrinka. Toitl kameniar niputene tauna sanek katlangutene toitl niptluk kameniak.

Tuamtatl anatlka maligkuralatlruamku, ilene puyurpangartakan nit ilet sanek imekirluku aglune toivit kumalriamun kiatenun whavit manenaura katlangtsangnaktluku. Toitl katlangan saiyikararlug utrutluku. Itrutsamiudlo aktlutlirnik, patukturnaura, ningtlifkanritingnaktluku. Toitl yurkiryungame tuakin imiriartlune yurkirnaurtuk. Yurkiryunkitlruame. Naktling imkut yutlurlut.

Kirutsunatatl, toitendlo kamelaramtatl makerangramta. Kitsigturelatlilretwha aluput. Ninglairutenitlu toi urunkingararutene kamelartluta. Naktling naktlignarkitlrut imkut yutlrit. Nutan uksurakan pilugaktluta.

Tuamtatl litnaulangama toi litnauryaraktlua, itrakama toi akumakama, nangirtitlirkak tatlurnakpiarlune. Litnauristifut taugam tsumekikatsarluku piaktluku, nangirtistseganata. Takkatsagarakamta taugam nutan anaktluta. Anakamta atrarluta kingunimtinun. Litnauristifut muritlkikapiarluk tangvauraraktluku. Toitl kinguktliane tsatl litnauristinginkigtsamta, nutan atam alirkualakekut exercise-artitluta. Kitskartartsitaktluta whaten nangirtluta litnaurvigme. Atlamik litnaurvingkiramta whongkuta miktsuarne, kigkutdlo angtuat kigane, Arunkut whongkutatl whane miktsuarne. Lisngariakata kigavit nugtartaktluke.

Toine toi tsarirluku litnaurvik toiten exiscise-artsitaktlutaguk toi kitskartartitluta kaitlukuarluta, kanavitdlo pirarluta nangirtsitaktluta. Mr. Miller-am toiten pilatlruakut.

Toitl tsakirluta tuamtatl kankeliluta. Kankerkamig igatlinilria, augumik tigtlimik. Toitl aluput tsuktluke kankeliamikut ingnatl tsingekirarluku muragnikdlo tuskanik, two by fo-nik piugnarkakut, mamturalrianik tlerarluke napelikarluke. Toitl nutan tsingirluke whongkuta kankengnaktluta nanvame piane. Legartitlimne kankerumalalrianga toi. Unuakumitl toi aserkan tla maktlua kankeryarturaktlua, kankerumaktlua toi. Itlen maligtluta litnaurluta kankeryaramik. Alingarin toi taugkin utirtsamta, itramta, toi akumngamtatl toi nangirtinkigtifkinatatl toine ilene nangirtilangramta.

wiinga, kumayuilengraan kaminiaq. Kaminiaput kumayuilengraata qerrucugnaunata. Cumikepiarluki wii tangvallrukenka imkut ilallrenka. Tua-i-ll' kaminiaq niputiini tauna saaniik qallangutiini tua-i-ll' nipluk' kaminiaq.

Tuamtall' aanalqa maligquralallruamku, iliini puyurpanga'artaqan enet iliit saaniik imiqerluku agluni tuavet kumalriamun kiatiinun maninauraa qallangcangnaqluku. Tua-i-ll' qallangan saayiqarraarluku utrulluku. Itrucamiu-llu aklull'ernek patuqtuurnauraa, nengllivkanritengnaqluku. Tua-i-ll' yuurqeryungami tuaken imiriarrluni yuurqernaurtuq. Yuurqeryunqellruami. Nakleng imkut yull'eūrluut.

Qerrucuunata-ll', tuaten-llu kan ilarramta-ll' makirangramta. Qecigturilallilriit-wa aluput. Nenglairutiini-ll' tua-i urunqingararutiini kamilarrluta. Nakleng naklegnarqellruut imkut yullret. Nutaan uksuraqan pilugaqluta.

Tuamta'll' elitnaulangama tua-i elitnauryaraqlua, itraqama tua-i estuulumteńun aqumaqama, nangertellerkaq tallurnaqpiarluni. Elitnauristeput taūgaam cumikekacaarluku piaqluku, nangertesciiganata. Taqkacagaraqamta taūgaam nutaan an'aqluta. An'aqamta atrarluta kingunemteńun. Elitnauristeput murilkeqapiarluku tangvauraraqluku. Tua-i-ll' kinguqliani call' elitnauristengenqigcamta, nutaan atam alerqualaqiikut exercise-artelluta. Qeckartaarcetaqluta waten nangerrluta elitnaurvigmi. Allamek elitnaurvingqerramta wangkuta mikcuarni, kegkut-llu angtuat keggani, Aaruunkut wangkuta-ll' wani mikcuarni. Elisngariaqata keggavet nugtartaqluki.

Tuani tua-i carrirluku elitnaurvik exercise-artelluta-gguq tua-i, qeckartaartelluta qaillukuarluta, kanavet-llu pirraarluta nangercetaqluta. Mr. Miller-aam tuaten pilallruakut.

Tua-i caqerluta tuamta-ll' kankiililuta. Kankiirkameg' igallinilria, aūg'umek tegglimek. Tua-i-ll' aluput cuqluki kankiiliamikut ingna-ll' cingikarraarluku muragnek-llu tuskanek, two-by-four-aanek piugnarqaakut, mamtuuralrianek, ellirraarluki napiilekarluki. Tua-i-ll' nutaan cingirluki wangkuta kankiingnaqluta nanvami piani. Eligartellemni kankiirumalalrianga tua-i. Unuakum-ill' tua-i assi'irqan ella maklua kankiiryarturaqlua, kankiirumaaqlua tua-i. Elliin maligluta elitnaurluta kankiiryaramek. Aling aren tua-i taūgken utercamta, itramta, tua-i aqumngamta-ll' tua-i nangertenqigtevkenata-ll' tuani iliini nangertelangramta.

Alusistuamitl toi speech-akatamta tsale, taum toi speech-arkiurluta. Kitiftluta kitifkuralrianik iganik tsikirluta liskumtike ulurluke piarkauluta. Toitl ulurluke speech-atlirkamtinun nangirtsamta, anaput tagifkarluke, kanavit toi atramta nangirtsamta pawararluta ulumaluku naktluku, speech-arlutaguk toi. Takngamtigudlo tamana nakitlirput tsale bow-arukarluke nutan nikamtinun akumluta. Piktinkigtifkinatatl toi takfimtinun.

Tuamtatl kivgartulriane nimun agilriane, kivgarturakamtatl taugam agtutlruamta nimun, itramta toi nangirtilalriakut amegim tsiukiranun. Taumdlo toi aptsakut kivgarturniamta toi tsikirvianun wetaluta amigme. Tsikiakutdlo toi anluta agluta nimtinun. Itramta toi wetaluta yaruiyarturaktluta taugam laturamun. Taiyagam yaruiyartutaktlua kaitlundlo tamane angtatlrusia. Kulerinauranga, augkunik augkutlarnig yakfatlarnik kanimtsinik aka tamane kulernikguk.

Tsakirluam toi kulerikenga, (natluyagutsuitlkika whanewha,) kulerikenga-am augumik nunatguk taukut wetalret, kwegim tsinene. Yaruirarlune toitl kwelinguarlune, kwelinguararlune nunartlut imkut tleluke. Ikuatne whagor una inar whane, nulirkitlregnig ilaluting, yuglune. Toi natlingualake, igkua, kinetlikwhaguk kana. Toiguk taum wengan ayakatarakame, kivyunguat tanglaktse, mai kivyunguarugat naugakata. Toi natirmun naparkurnaurai. Toiguk taugkin tiketsame ilet ayalungkakan nulene tauna nangtluku. (Alingarin kina whaten pitseka? Aipangkuftiktlu tayim tsam ilene whaten ayokurngailngutik nangtsilartsikitlriatik, tamana nangtsilatlrat ayoknianarkinrituk. Arnak whaten akenaurtsegalnguk nangtsunaitkapiaratlenia. Whanewha whinga augum aiparma una irnir ngitlkartluku ukamaunaku tatlene, tatleminik pikaksaitanga whatkapik. Iruminikdlo pikaiyune, kanminikdlo. Alingarin mai nangtistsiulrianig matum natlene asetlikpiaraktlua tsaknik whinga whaten pingaitua.)

Toitenguk toi ilet ayalungkakarkan nangtaktluku. Kiugnawhaguk kiatetne ingrik.

Toitluguk tsakirlune tauna nulera, kinirtinglune umyuga. Tsakirlun ayatlran kinguane imkut tamakut akutitlenikai, akutkatskatsagarluk toi akukarlukitl toi kinugkarlune angame kiavit ingrimun itratlenilune. Alugnidloguk toi niputsanakpianik milugnik (Milulilatlrut niputsanakatsagarnik niraktlukitl whongkuta,

Alussistuami-ll' tua-i speech-aqataamta cali, taum tua-i speech-arkiurluta. Qitevvluta qitevquralrianek iganek cikirluta eliskumteki ulurluki piarkauluta. Tua-i-ll' ulurluki speech-allerkamteñun nangercamta, aanaput tagevkarluki, kanavet tua-i atraamta nangercamta, bow-arraarluta uluumaluku naaqluku, speech-arluta-gguq tua-i. Taqngamteggu-llu tamana naaqillerput cali bow-aaqerraarluta nutaan nek'amteñun aqumluta. Pektenqigtevkenata-ll' tua-i taqvimteñun.

Tuamta-ll' kevgartulriani enemun agelriani, kevgartura-qamta-ll' tau͡gaam agtullruamta enemun, itramta tua-i nangertelal-riakut amiigem ciuqerranun. Taum-llu tua-i apcakut kevgarturniamta tua-i cikirvianun uitaluta amigmi. Cikiakut-llu tua-i anluta agluta enemteñun. Itramta tua-i uitaluta, yaaruiyarturaqluta tau͡gaam elaturramun. Taayagaam yaaruiyartuutaqlua qaillun-llu tamaani angtallrusia. Qulirinauraanga, au͡gkunek au͡gkullarneg' yaaqvallarnek qanemcinek ak'a tamaani quli'irnek-gguq.

Caqerlua-am tua-i qulirikiinga, (nalluyagucuilkeka waniwa,) qulirikiinga-am au͡g'umek nunat-gguq taukut uitalriit, kuigem ceñiini. Yaaruirraarluni tua-i-ll' kuilinguarluni, kuilinguarraarluni nunarrluut imkut elliluki. Iquatni-wa-ggur' una en'ar wani, nulirqellriigneg' ilaluteng, yugluni. Tua-i nat'lingualaqii, egkua, kenilleq-wa-gguq kan'a. Tua-i-gguq taum uingan ayakata'arqami qivyunguat (tanglaqci maa-i qivyunguarugaat naugaqata) tua-i natermun naparqurnaurai. Tua-i-gguq tau͡gken tekicami iliit ayalungqakan nulini tauna nanglluku. (Aling aren kina waten piciqa? Aipangkuvtek-llu tayim' cam iliini waten ayuqurngailngutek, nangcilarciqellriatek, tamana nangcilallrat ayuqnianarqenrituq. Arnaq waten akinaurciigalnguq nangcunaitqapiarallinia. Waniwa wiinga au͡g'um aiparma una erner ngelkarrluku uqamaunaku tallini, talliminek piqaqsaitaanga watqapik. Iruminek-llu piqayuinani, qanminek-llu. Aling aren maa-i nangcesciulrianek mat'um nalliini assiilliqpiaraqlua cakneq wiinga waten pingaitua.)

Tuaten-gguq tua-i iliit ayalungqaqa'arqan nangtaqluku. Kiugna-wa-gguq kiatiitni ingriq.

Tua-i-llu-gguq caqerluni tauna nulirra, qenertengluni umyugaa. Caqerlun' ayallran kinguani imkut tamakut akutellinikai, akutkackacagarluk' tua-i akuqaarluki-ll' tua-i kenugqaarluni, anngami kiavet ingrimun itralliniluni. Alugni-llu-gguq tua-i nepucanaqpianek melugneg minguglukek. (Melulilallruut nepucanaqkacagarnek

aspiaraktluting.) Mingugarlukik mayutlinelune. Kangetlitsamiutl toi yuratlinelune aturpaglune. Taunagur wenga Atungitugauguk. "Atungitugarimaka tikiskunitl imaka tsatlugauwagnaurtuk, walea, walea, walea." Toiten ikuliraktluku.

Nunat imkut nunartlut tamakatsagarming yuit kuyurtitlenilret tsiukiranun. Nanvakwhaguk kana.

Toitl kuyurkarluting, kuyurtitlratne piurakirlun taun wenga tiketitliame ukai agertitlenilune. Kukverarluk tamakut pitlenia, "Kaitl mayurtsit utlagnamkin atra, atrarlutin pe."

Ilangtsiugnaunag yuratlinilria toi Atungitugak taun yuarutiktluku. Toitl yuralngungam ikuktlitsamiu toi nanvamun taumun angilvatlenilune, kitsiglune, matinguk pugur arangiulune.

Tamakutguk imkut nunartlut nunat yuit toivit toi kitsnguralret yakulguluting pugaktluting asirluting. Ayokifkinating mai yakuligugat, yakulgit pilret. Toitluguk nangkatsagata taunaurlukgur im atrakirtlune angilvagarlun pugukgur matin tuiraulune imna toi yakulgit whane kanivnikatsaget. Naktling. Atlamikguk tagkirtlune angilvagarlun pugnaurtuk taungulune. Tuatluguk kanurlurtuk naktling, "Toi makule makut whane kinguliat pitakikigtayuitniaratnga." (Mai kingulriakut whongkuta yugne, kinguktliulriakut. Toitl mai kaniryaramun tleluku anagutiktarpakarlune yulria toiten piarkaulune, asenane.)

Toitl imna kulerane ikuktlitnaura, ikuktlitsamiutl whaten stirluku yaruiwine nakikatsagarluku. Sitramiutl whaten itliurturluku awaiyirluku. Toitl imna naktligtakapiaratlik kutlikatsagarmun tlenaura, tungedlo, tungedlo, tungedlo, imnatl yutlir ikiukatsagarlun pitlik atsikatsagarmun kanavit tleluku.

Alai toi mai kaniryaram kanitlra umyoakuralarka whaten piakatkut whatenguk maligtakutsunritlkumta, ikiulriame nuname wetarkaugukut ilomuguk. Ilomuguk taman mana kaniryarak.

Kinetlirnikdlo tanglatlrunga ninikdlo marayamik nivurluting, kanagluting. Tupigturluke tsangit piurararluke taum toi nim kainganun itlelararluke, nivirluku imna na. Nivingkigtsarluku galikwha pikna. Irnirtlugmik mingkumalriamik galirluta, galirlune. Tsakirlune atlitlrane, uksume natkuigtlunedlo, anama tsangewatlir kame-kurerarluku kitltairamiudlo, kitltainkigtsarararluk, ikimkarluk taiyim anlune. Tangvaurkika-am pikavit toitliug taum atlganrim natlenun

ner'aqluki-ll' wangkuta, aspiaraqluteng.) Minguggaarlukek mayulliniluni. Kangeqlicamiu-ll' tua-i yurallinilun aturpagluni. Tauna-gguq uinga Atungitugauguq. "Atungitugarima-qaa tekiskuni-ll' imaqaa callugauvagnaurtuq, ua-li-a, ua-li-a, ua-li-a." Tuaten iquliraqluku.

Nunat imkut nunarrluut tamak'acagarmeng yuit quyurtellinilriit ciuqerranun. Nanvaq-wa-gguq kan'a.

Tua-i-ll' quyurqaarluteng, quyurtellratni piuraqerlun' tauna uinga tekitelliami uka-i agiirtelliniluni. Qukvirraarluk' tamakut yuut pillinia, "Qaill' mayurcit ullagnaamken atraa, atrarluten pii."

Ilangciyugnaunag' yurallinilria tua-i Atungitugaq taun' yuarutekluku. Tua-i-ll' yuralngungam' iquklicamiu tua-i nanvamun taumun angelvalliniluni, qecegluni, maaten-gguq pug'uq aarraangiuluni.

Tamakut-gguq imkut nunarrluut nunat yuit tuavet tua-i qecnguralriit yaqulguluteng pug'aqluteng assirluteng. Ayuqevkenateng maa-i yaqulegugaat, yaqulget pilriit. Tua-i-llu-gguq nangkacagata taunaurluq-gguq im' atraqerrluni angelvaggaarlun' pug'uq-gguq maaten tuirauluni imna tua-i yaqulget wani kanevnekacagiit. Nakleng. Allamek-gguq tagqerrluni angelvagga'arlun' pugnaurtuq taunguluni. Tua-llu-gguq qaneûrlurtuq nakleng, "Tua-i makuulii makut wani kinguliat pitaqekegtayuitniaraatnga." (Maa-i kinguulriakut wangkuta yugni, kinguqliulriakut. Tua-i-ll' maa-i, qaneryaramun elliluku anaguteqtarpakarluni yuulria tuaten piarkauluni, assiinani.)

Tua-i-ll' imna qulirani iquklitnauraa, iquklicamiu-ll' ceterluku yaaruivini nakekacagarluku. Cetramiu-ll' elliurturluku avayirluku. Tua-i-ll' imna naklegtaqapiaralleq qullik'acagarmun ellinauraa, tungii-llu, tungii-llu, tungii-llu, imna-ll' yull'er ikiukacagarlun'pilleq acik'acagarmun kanavet elliluku.

Ala-i tua-i maa-i qaneryaram qanellra umyuaquralaqka waten piaqatkut, waten-gguq maligtaqucunrilkumta, ikiulriami nunami uitaarkaugukut, ilumuuguq. Ilumuuguq taman' man'a qaneryaraq.

Kenillernek-llu tanglallruunga, enenek-llu marayamek nevurluteng, qanagluteng. Tupigturluki can'get piurarraarluki taum tua-i enem, qainganun ellilarraarluki, nevirluku imna ena. Nevinqegcaarluku egaleq-wa pikna. Irnerrlugmek mingqumalriamek egalirluta, egalerluni. Caqerluni allellrani, uksumi natquiggluni-llu, aanama can'giuvall'er qamiqurrirra'arluku qeltairamiu-llu, qeltainqegcaararraarluku, iqemkarluku tayim' anluni. Tangvaurqeka-am' pikavet tua-llu'-w' taum allganrem nalliinun tauna tua-i nep'arteskii. Cunaw'

tauna toi nipartiske. Tsunaug pikai tsatlmagluku. Nipartsitsane nipengaurlune kumlam nipartitluku, alingarin.

Tuamtatl ilene uksume mingiknaurtuk irnirtlugmik lumararmikdlo toi awatsirarluk kasgimun agutitluku kasgimguk galirkanik. Taukut kasgimiut kuyakatsagalatlineluting. Alingarin tauna toi natluyagutsuitlkikadlo. Kulerimalatlratl Taiyagam, imumdlo Makaruam atran inartakamta toitl kuleriluta, kuleriurlune, kulerenanran tayim kawakatleninaurtua anglanikatsagarlua.

Inirtsegatsugnaunata, tsaiyugnaunata. Whatendlugur anaka pilatlrua taum, whaten nime nipsartikiryakakan, "Nipsartifkinak anguyagpagalria netsitinritsuaran." Anguyet aka tamane anguyalatlratne. Pitigtsautitgundluguk taugam anguyalatlrut toi nutigkun piugnaunating.

Alingarin tuamtatl tan'gaurlut imume pinirtartsitnaurait kasgime pitlirkaitsitun. Kakurtutitluke toiten. Kakurtutsitluke toiten toi kipartartitlukitluguk toiten muragar napartluk anagtasegutsitaktluke.

Tuamtatl whongkuta tlakigakan uksume anluta, tsakilngartarnaurtukut anagtasegutluta, tan'gaurlutdlo. Toi taugkin tsakitlpagarluta ataulvagmik kitskaraktluta yavit.

Tuamtatl muragak ukitnaurat angtuamik, miktsuarmikdlo, atlamikdlo muragarmik pileluting tigutlitsirluk. Kaukaiyutaraktluting, unaguk whaneug angtuar atautsitsarak, una whagur aipa miktsuar malrutsarak. Toi kaugakamigtigu inglusing kaugtuaraktluku unatekun amtlirtatenik, taum kautlming amtlirtatenik. Kaukuniu atautsik tauna inglune kaugturarkauluku atautsimik. Toitl malrugnik taun miktsuar kaukuniu malrurkugnik kaugturluku. Aling Arug awai tangvalatlrukigka Tokutlakdlo kaukaiyutarakagnik. Tokutlam toi unate kawerinaurtuk kauwagtatlranig Arum.

Toi tan'gaurlut piuraraktlutinguk wetkapigtifkinating. Kasgime agluke netsugniuryartuskaktlukeguk, "Netsugniuryartua kasgimun aglutin, atam ayokutsirkarpinig unangniartutin." Arnatgur netsugneyunaitut pitsemigtsitun kalartituaming, alai. Toiguk tan'gaurlut angliyugalret nimitl kawartsitsunakeguk kasgime taugam kawartsikuratuluke.

Kasgetluguk takarnakpiak. Pingnatl pia agaiyuwik takarnakpiatlruyakur wane wetatlirmine. Kalarutakamigtikut, alingarin agaiyuwikdlo akusrarfiunritniluku. Whongkutatl whaten angtatlimtine tsaiyugnaunatatl Sunday school-arakamta. Tsalitl

pika-i callmagluku. Nep'arcecani nepingaurluni kumlam nep'artelluku, aling aren.

Taumta-ll' iliini uksumi mingeqnaurtuq irnerrlugmek lumarrarmek-llu tua-i avacirraarluk' qasgimun agutelluku qasgimgguq egalerkaanek. Taukut qasgimiut quyak'acagalallinilute ng. Aling aren tauna tua-i nalluyagucuilkeka-llu. Qulirimalallra-ll' Taayagaam, imum-llu Maqaruam atran inartaqamta tua-i-ll' quliriluta, quliriurluni, quliriinanran' tayim' qavaqallininaurtua anglanik'acagarlua.

Inerciigacugnaunata, cayugnaunata. Waten-llu-ggur' aanaka pilallrua taum, waten enemi nepsarteqeryaaqaqan, "Nepsartevkenak anguyagpagaalria niicetenricuaran." Anguyiit ak'a tamaani anguyalallratni. Pitegcautetgun-llu-gguq taũgaam anguyalallruut nutegkun piugnaunateng.

Aling aren tuamta-ll' tan'gaurluut imumi pinirtaarcetnaurait qasgimi pillerkaicetun. Qaqurtuutelluki tuaten. Qip'artaartelluki-llugguq tuaten, muraggaar naparrluk' anagtassiigucetaqluki.

Tuamta-ll' wangkuta ellakeggaqan uksumi anluta, caqelngartaarnaurtukut anagtassiigulluta, tan'gaurluut-llu. Tua-i taũgken caqelpaggaarluta ata'ulvagmek qeckaraqluta yaavet.

Tuamta-ll' muragaq ukitnauraat angtuamek, mikcuarmek-llu, allamek-llu muraggaarmek pililuteng tegullicirluk'. Kaukayutaaraqluteng, una-gguq waniw' angtuaq ataucicaraq, una-wa-gguq aipaa mikcuar malrucaraq. Tua-i kaugaqamegteggu ingluseng kaugtuaraqluku unatiikun taum kaullmeng amllertatiinek. Kaukuniu atauciq tauna ingluni kaugturarkauluku ataucimek. Tua-i-ll' malrugnek, taun' mikcuar kaukuniu malrurqugnek kaugturluku. Aling Aarug' ava-i tangvalallrukegka Tukull'aq-llu kauqayutaraaqagnek. Tukull'am tua-i unatii kavirinaurtuq kauvagtaallranek Aaruum.

Tua-i tan'gaurluut piuraraqluteng-gguq uitqapigtevkenateng. Qasgimun agluki niicugniuryartuusqaqluki-gguq, "Niicugniuryartua qasgimun agluten, atam ayuqucirkarpenek unangniartuten, arnatgguq niicugniyunaitut picimegcetun qalartetuameng, ala-i. Tua-i-gguq tan'gaurluut angliyugalriit enemi-ll' qavarcecuunaki-gguq qasgimi taũgaam qavarcequratuluki.

Qasgi-llu-gguq takarnaqpiaq. Pingna-ll' pia-i agayuvik takarnaqpiallruyaaquq uani uitallermini. Qalarutaqamegtekut, aling aren agayuvik-llu akusrarrviunritniluku. Wangkuta-ll' waten angtallemteńi cayugnaunata-ll' Sunday school-araqamta. Cali-ll'

speech-arakamta tsatl kiane agaiyuwigme augutun toi tsatl bow-akirarluta kalarutkaktluku kaniryarak. Itsug Bible-at imaitnik whaten augkutsetsitun speech-alatlirpitsitun speech-araktluta. Timtsiul-riamikdlo ngilalriamikdlo netsunata.

Whingaug ayokniarluadlo yukatlruama, ayokniaseyagpikneug toi tsumigyagutitlimne pitlruyakitlrianga. Angangkitlrunga malrugnik, maurlukawha, ananankawha, tokulutingdlo tayim tamarming. Nime kuyungkakamta umyoartiknaurtua,whaten ayokurkataryuktluta. Mai matum kinguane umyoartikakama, alartilatlrutleniunga. Kuyumta atakume wetakarakamta yugyagluta nunaniktlune, umyoartiknaurtua whaten ayokurkataryuktluta. Tsunaug whaten yut ayokuraiyuiti-tlenilret, tamarming. Tamamta aturarput mana, anaka tokulune, ataka tokulune, asetipiatlruk tsaknik. Kingumkun aturakatgu asetlik-piaraktlua mai. Whaten piskumanritsaktluk whi kingunika atuskumanritsaktluku.

Tamapiamta whaten itliuryarar aturarput. Whongkutatl whaten ayoksuktluta umyoartiklaryakutse angnirturatuyuktluta. Kingunika atuskumanritpialaryaktluku whaten, ataka tsiumik tokutlruk asetipiak whinga, aliayugaktlua. Aliayupiarlua. Wetawitlratl itirnaurtua alianakpiarlune. Putuskaka tiguluku putlua netsitsakifkine ukunun ilamnun kiaguraktlua, alianaktlun tsaknik. Whanewha narurtitlrunritsakagka angaiyukagka tamarkiginka kuyatikpialaraka mana narurtsinrititlka. Taugam whaten litnauryakatarlua tsakirlua, anua matin ataka akumgauralria tlame. Nautlungitlenilun whane, toitl pianga, akfakurlua ayagartitlimne , "Paning," toitl kingyartlua yavit tangirtluku, pianga ukuaguk pakekaniryartukirlaku. Kekatsagan toi taun netitlrunrititlka, umyoarniurutkaktluku asenan tsaknik. Tsientam toine pitlrutdlinesia umyoartikaktlua.

Kingumkun mai narurtiksaunake anatse, atatsedlo piskumapialaryakikinka asirluke taugam tlemikarakatsitse igmianun negartaktluke. Asetuk whaten kingunika anaka ayaglun, ataka ayaglun, ilankatl. Alai Kalinkuk, uyuraka atlkakadlo pitlragne asetipiak. Aliayupiak whinga tsien tanim, tsien tokutlragnik, alianakpiak. Tsaknik tamarkiginka ilaktlukig ilakitlruamkik, asirluke tsaknir ilanka pitlruamke. Kignatl kigai atlkaka, tsiutliguartsitakama aliayugaktlua tsale. Alianakpiak. Asirlutse taugam litnaurvigmitl ilatse ilaktluke piurararkaulutse asirlutse. Mana whaten pitauk kanimtsika.

speech-araqamta call' kiani agayuvigmi aũg'utun tua-i call' bow-aqerraarluta qalarutkaqluku qaneryaraq. Icugg' Bible-aat imaitnek aũgkucicetun speech-alallerpecetun speech-araqluta. Temciulriamek-llu 'nge''alriamek-llu niicuunata.

Wiinga-w' ayuqniarlua yuuqallruama, ayuqniassiyaagpekni-w' tua-i cumigyagutellemni pillruyaaqellrianga. Angangqellruunga malrugnek, maurluqa-wa, anaananka-wa, tuquluteng-llu tayim' tamarmeng. Enemi quyungqaaqamta umyuarteqnaurtua, waten ayuqurqataryukluta. Maa-i mat'um kinguani umyuarteqaqama alartelallrulliniunga. Quyumta atakumi uitaqaraqamta yugyagluta nunaniqluni, umyuarteqnaurtua waten ayuqurqataryukluta. Cunaw' waten yuut ayuqurayuitellinilriit, tamarmeng. Tamamta aturarput man'a, aanaka tuquluni, aataka tuquluni, assiitepiallruuq cakneq. Kingumkun aturaqatgu assiilliqpiaraqlua maa-i. Waten pisqumanricaaqluk' wii kinguneqa atuusqumanricaaqluku.

Tamapiamta waten elliuryaraq aturarput. Wangkuta-ll' waten ayuqsukluta umyuarteq'laryaaquci angnirturatuyukluta. Kinguneqa atuusqumanritpialaryaaqluku waten, aataka ciumek tuqullruuq assiitepiaq wiinga, aliayugaqlua. Aliayupiarlua. Uitavillra-llu iternaurtua alianaqpiarluni. Putuskaqa teguluku, pullua niicecaaqevkenii ukunun ilamnun qiagura'aqlua, alianaqlun' cakneq. Waniwa narurtellrunricaaqagka angayuqaagka tamarkegenka quyatekpialaraqa man'a narurcinritelqa. Taũgaam waten elitnauryaqatarlua caqerlua, anua maaten aataka aqumgauralria ellami. Naulluungelliniluni wani, tua-i-ll' pianga, aqvaqurlua ayagartellemni, "Paning," tua-i-ll' kingyaarrlua yaavet tangerrluku, pianga ukua-gguq pakikaniryartuqerlaku. Kiikacagaan tua-i taun' niitellrunritelqa, umyuarniurutkaqluku, assiinan' cakneq. Ciin-tam tuani pillrunritlinisia umyuarteqaqlua.

Kingumkun maa-i narurteksaunaki aanaci, aataci-llu pisqumapialaryaaqekenka assirluki taũgaam ellimeqa'arqaceci egmianun niigartaqluki. Assiituq waten kinguneqa aanaka ayaglun', aataka ayaglun', ilanka-ll'. Ala-i Kaalinkuk, uyu'urqa-ll' alqaqa-llu. Uyuraqa alqaqa-llu pillragni assiitepiaq. Aliayupiaq wiinga, ciin-tanem, ciin tuqullragnek, alianaqpiak. Cakneq tamarkegenka ilaklukek ilakellruamkek, assirluki cakneq ilanka pillruamki. Keggna-ll' kegga-i alqaqa, ciulleguarcetaqama aliayugaqlua cali. Alianaqpiaq. Assirluci taũgaam elitnaurvigmi-ll' ilaci ilakluki piurararkauluci assirluci. Man'a waten pitauq qanemcika.

Alirkun

Atluram, Bonnie Amik, akar yut pitsiryaratlritnik litnauranun kanimtsia, December 2, 1976.

Tangaurlurne muritlkurlua netsugniniarpitsia awane kanruyutitlratnik tangaurlut. Tamanigor aka tangaurlut kanruyutingkitlrut whaten, mirmig anglaniskifkinake, mir nurnatlrane. Imnagok toi mitlkuk akurtluku taugam kanranun pikirluku mirtsitlatlruit tamane akar. Mai tsatl matum natlene itlpitse mulngaknarkatse mirmik tangaurlurne. Mulngaktlutse pinarkatse. Tsiuktlirmedlo imume tlangyugatlimne whe miksungirma mirtsitsuititlruatnga igmian.

Itlpitse tangaurlurne whaten ayagayugngarekuftse, arinkiatlugutegok tangaurlum amtlirtuk, kanrutlatlruit tuatin. Taugkingok arnam arinkiatlugute tangaurlurme ikgitlrulune.

Tsalitl kinik tamane nurnapiatlrutleniuk. Kinirmikdlo taugam tsayaktlikapiarluting kinngingnaklatlrutleniaming. Uksume arsakirluting.

Tsalidlogok imarpik kana letaituk. Kiagor litnaungirmiu lisngaita. Whanerpagakgor ikikirtituk asepiararlune.

Tuamtatl nasaurlurne, whanewhagor nasaurlur aglitlrurtakame arnaurtituk. Tsali kanruyutngulune kuyupetaraukuraskifkinake angutit. Kuyupetaraukuralretgok aglumaksuktluting pitut. Kuyupetaranrilingranguk angutim aglumakuniu piarkauga. Niminitl wetauratungran tsale nuliksukne nulirkirkauluku. Taugkingok pitsitarutingran piunritlkine pingaunaku. Mana umyoakiketsiu.

Tsalitl tsaleyauriskuftsegok, whongkuta whaten kanrutlatrukaitikut, tsaleyaurpailimtagok tsalilret itluartluke tangvauralakilaput. Itlaitsitungok tsalelangniartukut tsaleyauriskumta. Mingkilangikumta, mingkilangniartukutgor itlaitsitun. Aspianik mingkilangyukuftse itluartluke anatse tsaliakata tangvauralarniatse. Mana kanruyun itlmaraunrituk.

Tsalitl mai agaiuvigme kanrukurtiftsinik netilanglutse, itlpitse tangaurlurne, nasaurlurnedlo. Tamakatsagan kanruyun mai netilangikse yane agaiyuwigme. Tsumekurluku, whatendlo kanrutlatlrukaitikut imome, mana kaneryarak letsatlimtine, whatengok kaniryariulria katlatakan ulukaksaunaku kanrakun tangvauralakilarput. Ulukakumtigugok tsamik kanrutsertarkaugarput.

Alerquun

Allurraam, Bonnie Amik, akaar yuut piciryarallritnek elitnauranun qanemcia. December 2, 1976.

Tan'gaurlurni murilkurlua niicugniniarpecia avani qanruyutellratnek tan'gaurluut. Tamaani-gguq ak'a tan'gaurluut qanruyutengqellruut waten mermek anglanisqevkenaki. Meq nurnallrani tamaani. Imna-gguq tua-i melquq aku'urrluku tauĝaam, qanranun piqerluku mercet'lallruit tamaani akaar. Maa-i call' mat'um nalliini elpeci mulngaknarqaaci mermek tan'gaurlurni, mulngakluci pinarqaaci. Ciuqlirmi-llu imumi ellangyugallemni wii meqsung'erma mercecuitellruatnga egmian.

Elpeci tan'gaurlurni waten ayagayugngarikuvci, arenqiallugutii-gguq tan'gaurluum amllertuq. Qanrut'lallruit tuaten. Tauĝken-gguq arnam arenqiallugutii tan'gaurlurmi ikgellruluni.

Cali-ll' keneq tamaani nurnapiallrulliniuq. Kenermek-llu tauĝaam cayaqliqapiarluteng kenngengnaq'lallrulliniameng. Uksumi arcaqerluteng.

Cali-llu-gguq imarpik kan'a elitaituq. Kia-gguq elitnaungermiu elisngaitaa. Wanirpaagaq-gguq ik'iqertetuuq assipiarraarluni.

Tuamta-ll' nasaurlurni, waniwa-gguq nasaurluq aglellrutaqami arnaurtetuuq. Cali qanruyutnguluni quuyupitaarauquraasqevkenaki angutet. Quuyupitaarauquralriit-gguq aglumaksukluteng pituut. Quuyupitaaranrilengraan-gguq angutem aglumakuniu piarkaugaa. Enemini-ll' uitauratungraan cali nuliqsukni nulirqerkauluku. Tauĝkengguq picetaarutengraan, piyunrilkeni pingaunaku. Man'a umyuaqekiciu.

Cali-ll' caliyaureskuvci-gguq, wangkuta waten qanrut'lallrukaitkut, caliyaurpailemta-gguq calilriit elluarrluki tangvauralaqilaput. Ellaicetun-gguq calilangniartukut caliyaureskumta, mingqelangekumta ellaicetun. Aspianek mingqelangyukuvci elluarrluki aanaci caliaqata tangvauralarniaci. Man'a qanruyun ellmaaraunrituq.

Cali-ll' maa-i Agayuvigmi qanruqu'urtevceńek niitelangluci elpeci tan'gaurlurni nasaurlurni-llu, ca tamak'acagaan qanruyun maa-i niitelangeksi yaani Agayuvigmi. Cumikurluku, waten-llu qanrut'lallrukaitkut imumi, man'a qaneryaraq elicallemteńi, watengguq qaneryariulria qallataqan uluqaqsaunaku qanrakun tangvauralaqilarput. Uluqaqumteggu-gguq camek qanruciirtarkaugarput.

Kanrutakatise whaten kanritgun tangvauralararkaugatse ulukaksaunake. Itluartlutse yugarkaugutse tuaten kanruyutse maligluku yukuftse.

Tsalitl anaftse, ataftsedlo alirkutait malegiskuftsike, itluartlutse nutan ayagarkaulutse, kanruyuteg malegiskuftsiu tamarpitse. Taugkin maligtinritlkuftsiu kiarisngiatilatlirkarpitsinun tiketilararkaulutse. Asetitlriamun, kiarisngiatkatsagalararkaulutse, nasaurlurne kanruyutse maligtinritlkuftsiu. Itlpitsitl tsatl tangaurlurne kanruyutse maligtinritlkuftsiu.

Nasaurlurne whonkuta kanrutlatlrukaitikut, angungok tsinirkuratuk mikilnguyagarmik kinirmiararlune. Tuatlugor wengunata whaten maligtakukumtigu igmian kingararkauluta, kasngunarkitlriamik. Mana umyoakurniartse anglirekuftse kanruyutitlirtse. Itlpitsitl tsatl tangaurlurne, arnakgok tokumig ikungkirtuk. Alingnarelune mai matum natlene nutan. Tsesikdlo mana kanganglune amtlirelune.

Mana itlpitse nasaurlurne umyoakuralarniartse, asetitlrakundlo kingakiryakunatse agurtluk whatkapiar. Itlpitsitl tangaurlurne agurtlugmik tuatnakiryakunatse. Asirlutse taugam yugarkaulutse, umyoartungnaktlutse tsaknik asengnaktlutse.

Mai makut umyoartulret, unatl whaneug litnauristise matumik atauwhakautmik tsikiumalria maligtakuralararkauluku. Tsale litnaurakatse whaten nipaitltsarturaskakatse, nipairtsarturaklutse. Nanitl atlane litnaungirpitse, litnauristsitse asertsarturlutse maligtakuraraktluke. Umyoartungnaklutse yugarkaulutse. Umyoartulutse yukuftse, asilriamik tsaliarkamik tsikiumanaurtutse.

Qanrutaqacessi waten qanritgun tangvauralararkaugaci uluqaqsaunaki. Elluarrluci yuugarkauguci tuaten qanruyutsi maliggluku yuukuvci.

Cali-ll' aanavci aatavci-llu alerquutait maligeskuvciki, elluarrluci nutaan ayagarkauluci, qanruyutiik maligeskuvciu tamarpeci. Taũgken maligtenrilkuvciu kiaresngiatelallerkarpeceńun tekitelararkauluci. Assiitellriamun kiaresngiatkacagalararkauluci, nasaurlurni qanruyutsi maligtenrilkuvciu. Elpeci-ll' call' tan'gaurlurni qanruyutsi maligtenrilkuvciu.

Nasaurlurni wangkuta qanrut'lallrukaitkut, angun-gguq ceńirquratuuq mikelnguyagarmek kenirmiarrarluni. Tua-llu-gguq uingunata waten maligtaqukumteggu egmian qingararkauluta, kasngunarqellriamek. Man'a umyuaqurniarci anglirikuvci qanruyutellerci. Elpeci-ll' call' tan'gaurlurni, arnaq-gguq tuqumek iqungqertuq. Alingnariluni maa-i mat'um nalliini nutaan. Ciissiq-llu man'a kangangluni amlleriluni.

Man'a elpeci nasaurlurni umyuaquralarniarci, assiitellriakunllu qingaqeryaqunaci agurrluk' watqapiar. Elpeci-ll' tan'gaurlurni agurrlugmek tuatnaqeryaqunaci. Assirluci taũgaam yuugarkauluci, umyuartungnaqluci cakneq assingnaqluci.

Maa-i makut umyuartulriit una-ll' waniw' elitnauriscessi mat'umek atawaqautmek cikiumalria maligtaquuralararkauluku. Cali elitnauraqaci waten nepaircaarturaasqaqaci, nepaircaartura'aqluci. Nani-ll' allani elitnaungerpeci, elitnauristeci assircaarturluci maligtaquuraraqluki. Umyuartungnaqluci yuugarkauguci. Umyuartuluci yuukuvci, assilriamek caliarkamek cikiumanaurtuci.

Yagyarat

Atluram, Bonnie Amik, kalarutsitlra litnauranun yagyaratlritnik aka. February 23, 1995.

Yagyarat natlunrititlruanka. Imkut yagaktluting upnirkame aiyakararluting unakin pitakata, itrutluke nimun angasakun mirtsitnaurat unguwalria. Tatlirpilirnirakundlo tsatl mik pikirtitluku. Toitl tleluku. Toitl amegme pikirtuarngairutluting unguawalria itrumariakan. Latene taugam awatigkinedlo. Kamekuyagetdlo augamigtigu manuanun tlekirluku wefkarluku, watmun whaten pikaktluku anilrarnguarluku. Lutsirarautluku pikirlukutl pikararluku kutlkitmun pagavit tlekirluku. Nakatsuyage tuamtitl augamigtigu kirurluku imumun muragam ikuanun tlekirluku. Toiten upnirkarpak piurnaurait. Kamekuyagaitdlo pagavit itliurnaurait watmun tsaugurtitluk ayunikdlo narumaurtsituke ayutluting. Narumaurtsitaktluk tamatlkuita tsat. Kiagurtsan taugam nutan toiten pinanrirluting.

Tuamtatl ilet tukuakan nim yuin, wagun amegkun antsunaku, kiagun taugam igkukun antaktluku antluku tagutaktluku. Ilait irniarit tokuakata, atautsirkumik tangvatlrunga, piane tagutluku tlerarlukutl, wevurluting aiyagturluting. Taum anen lumarane whaten manuakun atligluku, yuluku, igtluku mavit atrarlune nimignun. Mane tang tumaitne lumaratlrit amtlirnaurtut, naktling ligtseyuititlirmigniug toi tamane.

Tsienkik toiten pilatlruat?

Toiguk mikilngum wetatlra augarluku. Tamatlkurming angtuatdlo toiten tsatl tokuakata tlerarluke wevluke, atrarnaurtut. Toi kalirvakatsarluting tsaknik, naktling. Tuamtatl tokuakata angaiyukak tsanianun tsaniktlikartlutig akumnaurtuk.

Angagtlukatl, Kiuran atra, tokutlinitlrane toine, matin tang akusrarkarlua itirtua itluangkalria kungtsumalun. Maktaluke piaktluke. Unkutwha tang tsiukirane kantat, imararluting tamarming. Kanauwha atdlik ukurarmig imarlun kumauralria tsiukirane, naktling. Toi kantat toiten itrutakamigtike, ilenik tigukautluting tunuanun taum tlekirnaurait, nivumun tsamavit toigur aviukaktluting. Toi toiten, tokuakata piurnaurtut.

Yagyarat

Allurraam, Bonnie Amik, qalarucillra elitnauranun yagyarallritnek ak'a. February 23, 1995.

Yagyarat nallunritellruanka. Imkut yaagaqluteng up'nerkami, ayakarraarluteng unaken pitaqata, itrulluki enemun, angassakun mercetnauraat unguvalria. Tallirpilirnerakun-llu cali meq piqertelluku. Tua-i-ll' elliluku. Tua-i-ll' amigmi piqertuarngairulluteng unguvalria itrumariaqan. Elatiini taũgaam avategkeni-llu. Qamiquyagiit-llu aũgaamegteggu manuanun elliqerluku uivqaarluku, uatmun waten piqa'aqluku, anelrarrnguarluku. Elucirauluku piqerluku-ll' piqarraarluku qulqitmun pagaavet elliqerluku. Nakacuyagii tuamtell' aũgaamegteggu qerrurluku imumun muragam iquanun elliqerluku. Tuaten up'nerkarpak piurnaurait. Qamiquyagait-llu pagaavet elliurnaurait uatmun caugurtelluki ayunek-llu narumaurcelluki ayulluteng. Narumaurcetaqluki tamalkuita cat. Kiagurcan taũgaam nutaan tuaten pinanrirluteng.

Tuamta-ll' iliit tuquaqan enem yuin, uaggun amiigkun ancuunaku, kiaggun taũgaam egkukun antaqluku, anlluku tagutaqluku. Ilait irniarit tuquaqata, ataucirqumek tangvallruunga piani tagulluku ellirra'arluku-ll', uivurluteng ayagturluteng. Taum aaniin lumarrani waten ukuakun, manuakun allegluku, yuuluku, eggluku maavet atrarluni enemeggnun. Maani tang tumaitni lumarrallrit amllernaurtut, nakleng elegciyuitellermeggni-w' tua-i tamaani.

Ciin-kiq tuaten pilallruat?

Tua-i-gguq mikelnguum uitallra aũg'arluku. Tamalkurmeng angtuat-llu tuaten call' tuquaqata ellirra'arluki uivluki, atrarnaurtut. Tua-i qalervakacaarluteng cakneq, nakleng. Tuamta-ll' tuquaqata angayuqaak canianun caniqliqa'arrluteg' aqumnaurtuk.

Angaggluka-ll', Qiuran atra, tuqullinillrani tuani, maaten tang akusrarqa'arlua itertua elluangqalria qungcuumalun'. Maktaluki piaqluki. Unkut-wa tang ciuqerrani qantat, imarrarluteng tamarmeng. Kan'a-wa atliq uqurrarmeg' imarlun' kumauralria ciuqerrani, nakleng. Tua-i qantat tuaten itrutaqamegteki, iliinek teguqaulluteng tunuanun taum elliqernaurait, nevumun camavet tua-i-ggur' aviukaqluteng. Tua-i tuaten tuquaqata piurnaurtut.

Toitl tokuengaming nim iluane whatkapik pupsuarngaunating, uluarngaunating, irnirne tatlemane. Whatkapik, uktliarkartangkirakandlo anluting atlamun nimun agluting uktliarturaktluting. Uktliarkanig nirkatarkaming kinekatarkaming. Taugkin irinrit tatleman nangata, nutan kalukarluting taunagok toi nirifkarluku tokutlik.

Whaten wetalriartangkirakan kiamanaurtut, nipmikdlo whatkapig negartsunata, itsug akusrarartsunating alingnakpiarluting tokuakaming imkut yunritlrit. Whongkuta tsaiyugnaunata piugnaunata akusrartsugnaunating nimdlo iluane ngilalriamikdlo taiyim netnaksugnaunane, whatkapiar, nipingsagaunating. Kiagaktluting taugam, naktling naktlignakpiarluting.

Tokuikirarkamingok tamane taukug imkug angaiyukak iyaumanaurtuk, tsakaiyunatik. Nakugtlutikdlo nikim pamyuanik nakugutsik tlewiktluku. Misutsuarilutingdlo uramig imirluku uketluku. Kanvurararkauluneguk taun nangvimenun. Pitsiatun aiyangran tlamedlo kangangran kanvurararkaufkarluku.

Kuletsungamaug toi kanimtsitlra mana natluyagutsuitlkika. Tsa tamakatsagarme kanruyutngulune. Taukutdlo toi whaten tokuiniraralret, awatetne akusrartikaskifkinata inirkurnauraitikut. Ngilatlagakaskifkinatadlo. Naktling mai matum natlene tsimirluting tangaurlut, nasaurlutdlo. Tuarpiak whatendlo tokulriartangkirakan ngilatlagakamta tamane tlangikaratlimne umyoaknaurka naktling, imkut angaiyukatlput toiten piugnaititlrit. Tsaiyugnaunating toiten.

Tuamtadlo nasaurluk aglinraraugakanguk akumgafkarnaurat irnirne yuinarne. Tsale toi nakugtlune umtsigtinkigtsarlune. Kaumatirlune tlumaragnik kumlugkin natlek uketluku. Kaumaksuarlun inglugtun. Yukirtaktlunetluguk akune tunginkigtsakatskatsagarluku anukmun pikirtsitsakifkinaku. Toitluguk irinrit yuinat nangata, inuguiluting amtlirnik tsanik tapekaktluke. Kirkutlutsuarnikdlo tsurulugkaiyagaitnik piluk tapekaktluke nimkaktluke. Nangirtakan tauna aglinrar inetnun agluting waiyaryarluting. Toiguk taugkin tamakut waiyikurluke tsanik toi pitsiatunguk tsairluku toi. Itsug tsutsukikngamignik, waiyaryarlutinguk toi. Alingarin tsa toi tamakatskatsagan.

Tua-i-ll' tuquingameng enem iluani watqapik pupsuarngaunateng, uluarngaunateng, ernerni tallimani. Watqapik, ukliarkartangqerraqan-llu anluteng allamun enemun agluteng ukliyarturaqluteng. Ukliarkaneg' nerqata'arqameng keniqata'arqameng. Tau͡gken erenret talliman naangata, nutaan kalukarluteng, tauna-gguq tua-i nerevkarluku tuqulleq.

Waten uitalriartangqerraqan qiamanaurtut, nepmek-llu watqapig' niigarcuunata, icugg' akusrara'arcuunateng alingnaqpiarluteng tuquaqameng imkut yuunrillret. Wangkuta cayugnaunata piugnaunata akusrarcugnaunateng enem-llu iluani engelalriamek-llu tayim niitnaqsugnaunani, watqapiar, nepengsagaunateng. Qiagaqluteng tau͡gaam, nakleng naklegnaqpiarluteng.

Tuquiqerra'arqameng-gguq tamaani taukug' imkug' angayuqaak eyaumanaurtuk, caqayuunatek. Naqugglutek-llu neqem pamyuanek naqugutsek ellivikluku. Missuucuariluteng-llu urr'ameg' imirluku ukilluku. Kanvurararkauluni-gguq taun' nangviminun. Piciatun ayangraan ellami-llu kangangraan kanvurararkauvkarluku.

Qulicungama-w' tua-i qanemcillra man'a nalluyagucuilkeka. Ca tamak'acagarmi qanruyutnguluni. Taukut-llu tua-i waten tuquinerraralriit, avatiitni akusrarteqaasqevkenata inerqurnauraitkut. Engelallagaqaasqevkenata-llu. Nakleng maa-i mat'um nalliini cimirluteng tan'gaurluut nasaurluut-llu. Tuarpiaq wâten-llu tuqulriartangqerraqan engelallagaaqamta tamaani ellangeqarraallemni umyuaqnaurqa nakleng, imkut angayuqalput tuaten piugnaitellrit. Cayugnaunateng tuaten.

Tuamta-llu nasaurluq aglenraraugaqan-gguq aqumgavkarnauraat ernerni yuinarni. Cali tua-i naqugguluni umcigtenqegcaarluni. Kaumaterluni lumarraagnek kumlugken nalliik ukilluku. Kaumaksuarlun' inglugtun. Yuqertaqluni-llu-gguq akuni tunginqegcakackacagarluku anuqmun piqercecaaqevkenaku. Tua-i-llu-gguq erenret yuinaat naangata, inuguiluteng amllernek canek tapiqaqluki. Qerqllucuarnek-llu curulugkayagaitnek piluk' tapiqaqluki nemqaqluki. Nangertaqan tauna aglenrar eniitnun agluteng uayaryarluteng. Tua-i-gguq tau͡gken tamakut uayiiqurluki canek tua-i piciatun-gguq cairluku tua-i. Icugg' cucukekngameggnek, uayaryarluteng-gguq tua-i. Aling aren ca tua-i tamak'acagaan.

Nasaurlutlirminir atulatlne pigtluke? Arukutiktluke?

Eei, arukutiktluke, imkutl inuguarugane tunturluke tamatlkuita. Tsane toi yaruitnitlu tsane, arnaurtlune toi aglirakame.

Tuamtatl wengilriatangtliniakan nasaurlurmik, alingarin aturakigtarnig una atungarnaurtuk. Toiguk taum wengan nulerutsirluku. Toi tauna kitunrane arnam nuliangikatarkan, aturiuratleninaura, atkuleluku tuamtitl pikangkirkan, pilugulirluku. Aling mai matum natlene takmagpagmik taugam nulerutselangkait makut nuliating. Aling kaketkatsagarluke toi. Imna wenginraratlrane, Tamualria, imumik James-amik Aparuyarpitsinik tangvatlrukika. Alai kakitkatskatsagarluku tang pilugulirluku. Taiyakdlo tsatl toiten pitlruat atkulirluku.

Nutarartlainarnika?

Nutakatsagarnig atsitaktluku. Alingarin, tsaitsitsugnaunaku.

Imkut toi angutlrinka toiten piuratutlrulret. Tsaknik tsumiktluke toiten nulirtukatalriartangakanguk, anen taum nulirka, tsaliuraraktluku. Kaketluku toi taun piarkak. Alingarin mai matum natlene whaten piugnairutitlret pikalingnirmigtigun.

Alingarin whongkuta imum nasaurlutlimtine, itrakamta nimun, amegim tsanikatsaganun nangirtilalret. Kivgarturluting taugam toi itrakaming nimun. Itrakirngaunating nim iluane. Um taugam toi imutun, Arum imume kanitlratun toi kivgartukngaming tsikerakatsiting anaktluting. Alingarin.

Akekaititlimtinitl imume whongkuta, anama tsakirlua whane pikenga, ukurarniariskitlua, Tsingliamarnanun, natluyagutsuitaka. Toitliug imumig yualukamik pilatsinagmik, kaftsinik toi taptakirluk tigumekakenga. Agluatl toi itrama piluku, ukurarniarnilua taumik. Tiguluk, imna toi kantatsuayatsagak mitsiarkanruar tsipartlug akeliske. Aling naktling. Whaneug toi pikangkirkuma manekurluke piaranka, alingarin.

Tuamtatl natrakatarkame imna Angatlam atra, naktling, pilatsinagmig nufilerilune pitatskigeluku. Tuamtatl pinrilmiame yualunik kipilune tsale natraraktlune. Tamakuliaktlutingdlo katdlinat, amugturluke whaten kipiurluke. Amtliriakata kilautluke kalulitleninaurtut. Angpianik piliurararluting unagun kungurirnauratguk. Kunguirluku piaktluku.

Taluyiurnaurtut tuamtitl. Kaiyungiaram atra taluyinaurtuk, toi taugkin tsiftsarturluke tayema.

Nasaurluullermini-q' atulallni peggluki? Aruqutekluki?

Ii-i, aruqutekluki, imkut-ll' inuguarugani tunturluki tamalkuita. Cani tua-i yaaruitni-llu cani arnaurrluni tua-i agleraqami.

Tuamta-ll' uingelriartanglliniaqan nasaurlurmek, aling aren aturaqegtaarneg' una atungarrnaurtuq. Tua-i-gguq taum uingan nulirrucirluku. Tua-i tauna qetunrani arnam nuliangeqatarqan, aturiurallininauraa, atkuliluku tuamtell' pikangqerkan, pilugulilluku. Aling maa-i mat'um nalliini taqmagpagmek taũgaam nulirrucilangkait makut nuliateng. Aling qaqitkacagarluki tua-i. Imna uingnerrarallrani Tamualria, imumek James-aamek Aparuyarpeceńek tangvallrukeka. Ala-i qaqitkackacagarluku tang pilugulirluku. Taayaaq-llu call' tuaten pillruat atkulirluku.

Nutararrlainarnek-qaa?

Nutak'acagarneg ac'etaqluku. Aling aren, caicecugnaunaku.

Imkut tua-i angullrenka tuaten piuratullrulriit. Cakneq cumikluki tuaten nulirtuqatalriartangaqan-gguq, aaniin taum nulirkaa caliuraraqluku. Qaqilluku tua-i taun' piarkaq. Aling aren maa-i mat'um nalliini waten piugnairutellriit pikalingnermegteggun.

Aling aren wangkuta imum' nasaurluullemteńi, itraqamta enemun, amiigem canik'acagaanun nang'ertelalriit. Kevgarturluteng taũgaam tua-i itraqameng enemun. Itraqerngaunateng enem iluani. Uum taũgaam tua-i imutun, Aaruum imumi qanellratun tua-i kevgartuq'ngameng cikiraqaceteng an'aqluteng. Aling aren.

Akikaitellemteni-ll' imumi wangkuta, aanama caqerlua wani pikiinga, uqurrarniaresqellua, Cingliam arnaanun, nalluyagucuitaqa. Tua-llug' imumeg yualukamek pelacinagmek, qavcinek tua-i taptaaqerluk' tegumiiqaqiinga. Aglua-ll' tua-i itrama piluku, uqurrarniarnilua taumek. Teguluk', imna tua-i qantacuayacagaq meciarkanruar' cip'arrluk' akiliskii. Aling nakleng. Waniw' tua-i pikangqerquma maniiqurluki piyaranka, aling aren.

Tuamta-ll' nat'raqatarqami imna Angall'am atra, nakleng, pelacinagmeg' nuvv'iliriluni pitacqeggiluku. Tuamta-ll' pinrilmiami yualunek qip'iluni cali nat'raraqluni. Tamakuliaqluteng-llu qatlinat, amugturluki waten qipiurluki. Amllerriaqata qilaulluki qalulillinaurtut. Angpianek piliurarraarluteng unaggun quungurirnauraatgguq. Quunguirluku piaqluku.

Taluyiurnaurtut tuamtell'. Kayungiaraam atra taluyinaurtuq, tua-i taũgken civcarturluki tayima.

Katdlinat tsaugat?

Katlinatwha ilafkut. Aka tamane ilafkugtangkitlruk katdlinanik piaktluke. Aling, Alapemim atra kipiuratlruk takukatsagamne, yane Tsalitlirme. Tsunaug whaneug kalukamik. Afkurararluk toitl kitlkirluku agartluku amugturluk kanagun tlekaktluku kipiuralria, Angatlamtl atra kipiuralatlruk.

Katsigtsugnaunating nasaurlutingdlo, alirkuagaktluk katsigtsitsugnaunake. Tsalelatlirkatnik.

Tsale agaiyuwigme kanimtsikitlruyakike kuletsungama, James Anaver-am. Tangaurlutlraneguk inirkulatlruket, agurtluk whaten nulirtutlirka tikepailgan whane, nasaurlurmik aglumakaskifkinaku. Whaneug itlpitse tangaurlurne, imnaguk tsingigpakaiyatlir whaten nuwarartse. Nuwarturarartse toiten kanruyutse aturturkuftsiu toi nutlitarkauluku yai. Taugkingur ilen whaten aiyaglune, toitluguk umyoane aturtlukug arniurlune, toiguk imna kangirta, kipa. Tsiunirkakirtseguk nauguerngaunaku aturarkauluku aipangtlirkartse tikiskan. Tuatnaskifkinatse kangertiskifkinakuguk tauna kipiskifkinaku.

Tsale whaten tangaurlumguk pairtikatakuniu arnak, anuktlikanguk nakin asgulirnirakun tangaurlum kiturarkauluku. Aka tamane tsat amtlitlratne, tsatwha toi pitlratne. Ukrikuniuguk nasaurluk tipe narkuniu arniktsikuk, alai. Toiten kanrutaktluke, tsatl tangaurlutdlo, nasaurlukdlo kanruyutaitsugnaunane, tangaurlurmik pairkingkatakan asgulirnirakun kituskifkinaku. Akaug toi tamaneguk whaten pairkingakamingdlo, magun itlatlagvikakatsiting arniktutlrut.

Aling inirkunkigtsaumalatlrukenga Angatlam, maurluirutmatl Makaruam atran. Atamgur arnikifkarekuma, tangaurlurmik, tauna arniktlune tokukan, apirtukanga taum, atamguk whaten pasgirutlua kitlirkutlua kungutniaraitikuk. Alai alingkatsagaraktlua whinga tsaiyugnaitkatsagaraktlua.

Tuamtatl pinauratnga, "Tsuyayunkitlriatin toi iruluaram kipe pitiktluku, whadlo ikugkuatliruar pitiktluku kingartsikitlriatin." Alai alingkatsagaraktlua whinga umyuamkun kiugurnaunka, "Kina kik toiten tokutaungirme piniarta?" Alai, alingarin, toi matum natlene whaten kanruyutse tsiuniungnakaktluku pilararkaugartse.

Qatlinat caugat?

Qatlinat-wa ilavkuut. Ak'a tamaani ilavkugtangqellruuq qatlinanek piaqluki. Aling, Al'apiim atra qipiurallruuq takuk'acagamni, yaani Cal'itlermi. Cunaw' waniw' qalukamek. Avqurarraarluk' tua-i-ll' qilqerluku agarrluku amugturluk' kanaggun elliqaqluku qipiuralria, Angallam-ll' atra qipiuralallruuq.

Qacigcugnaunateng nasaurluteng-llu, alerquagaqluk' qacigcecugnaunaki. Calilallerkaatnek.

Cali agayuvigmi qanemcikellruyaaqekii qulicungama, James Anaver-aam. Tan'gaurluullrani-gguq inerqulallrukiit, agurrluk waten nulirtullerkaa tekipailgan wani, nasaurlurmek aglumaqaasqevkenaku. Waniw' elpeci tan'gaurlurni, imna-gguq cingigpakayall'er waten nuuvararci. Nuuvarturararci tuaten qanruyuteci aturturquvciu tua-i nuullitarkauluku yaa-i. Tauĝken-ggur' iliin waten ayagluni, tua-i-llu-gguq umyuani atu'urrluku-w' arniurluni, tua-i-gguq imna kangirtaa, kepaa. Ciunerkaqerci-gguq nauĝguirngaunaku aturarkauluku aipangllerkarci tekiskan. Tuatnasqevkenaci kangircesqevkenaku-gguq tauna kepesqevkenaku.

Cali waten tan'gaurluum-gguq pairteqataquniu arnaq, anuqliqan-gguq naken asgulirnerakun tan'gaurluum kiturarkauluku. Ak'a tamaani cat amllellratni, cat-wa tua-i pillratni. Uqriquniu-gguq nasaurluq tepii narkuniu arniqciquq, ala-i. Tuaten qanrutaqluki call' tan'gaurluut-llu, nasaurluq-llu qanruyutaicugnaunani, tan'gaurlurmek pairkengqataqan asgulirnerakun kituusqevkenaku. Ak'a-w' tua-i tamaani-gguq waten pairkengaqameng-llu, maaggun ell'allagvika-qaceteng arniqtullruut.

Aling inerqunqegcaumalallrukiinga Angall'am, maurluirut-ma-ll' Maqaruam atran. Atam-ggur' arniqevkarikuma, tan'gaurlurmek, tauna arniqluni tuqukan, apertuqanga taum, atam-gguq waten pasgerullua qillerqullua qunguutniaraatnga. Ala-i alingkacagaraqlua wiinga cayugnaitkacagaraqlua.

Tuamta-ll' pinauraatnga, "Cuyayunqellriaten tua-i iruluaraam kepii pitekluku, wall'u iqugkualleruar pitekluku qingarciqellriaten." Ala-i alingkacagaraqlua wiinga umyuamkun kiugurnaunka, "Kina kiq tuaten tuqutaungermi piniarta?" Ala-i, aling aren, tua-i mat'um nalliini waten qanruyutsi ciuniungnaqaqluku pilararkaugarci.

Naktligtapiarlutingdlo imkut tlangitlimne, whatendlo nim iluane nilgutkirpangirming inglukuartsunating. Alingarin, tsaiyugnaunating, kanane tlangartitlimne Tsalitmiune matin piunga, Sutankunig, Kungutam anainik, ateug, Pasitngakwha, Sutakwha akiktlingkitlenilriakut. Alingarin tsaiyugnaunating nirukurlukitl nikting share-arturautluk piaktluting.

Sapakirtangsagaunanitl tsatangsagaititlruk, tlangitlimne. Toi pilugutlruaraput taugam aturaktluke. Naktling, augkut toi upnirkamitl ivrutsetluarnik whaten ivrutseliaktluting, isurit ametnik, kengita toi piluguktluke. Imkutdlo fish-at nikirtlut kitsetnig aretliaktluta. Whingatl aretlilatlruaka Aruk. Toi kengita piluguktluke tamakut tamai. Nanilnguarnikdlo piliaktluke, toiguk kayarmiurtsutikaitnik. Ukakfagun mai taugam sapakirtangitlruk.

Tuatlam ilungaiyagama Tsikam pitlruanga, tsamgur ilene tsapakirtairutsekuk. Alai atam ilomupiamik kanlatleniut. Carrie Anvil-am, Japhet-am nuleran, Eileen-am atlkan, irniyartulatlimne pitlruanga. (Tingsutitdlo tamane nurnarluting tsatl whaten pifkinating. Kiugkutdlo Mamtiretlirmiut nitarugaunating, lafkarugartaunating. Paugnadlo imna tsatangsagaunane nitangsagaunane.) Pianga am tsakirlune, "Usok whanirpagakguk tsiunirminun yuk tiketilangitsekuk yaksikunangran." Tsunaug toi ilomun mai. Lafkarpatlratlugur naulangtsikut. Tsunaug, whinga toi ukfiryugnaitsaktlua tsunaug toi mai aturlukik alingarinkiapatl.

Tamakut makut tsiulirnirit pitsiupialriamik kantutleniut. Pitsiunrilngurmig ilomun kanyuititleniut. Kanrutlatlrukaitikut yukguk ingna nirluku aiyayuituk. Arinkiatlugtitlirkamenunguk whatl kipkitlirkamenun tiketilartuk, ilomuguk. Whaten utsuryagtluku yukaskifkinaku, tsatungran unangyungran tsanik pitungran, utsuryagtikaskifkinaku. Alavitdlo kanrutlatlruanga, agurtluk utsuryagutikkaskifkinaku, yukguk tang ingna nirluku yuyuilnguk, kanrutsetutlrutguk. Angutitdlo kanrutsetutlrut toi toiten tsiunirkaguk tuar natlufkinaku. Toiguk tiketaktluku tamana pitlirting, alingarin.

Yakuligtlainarnikdlo taugam atkungaktluta. Arangitdlo amilgitwha toi makut tamakatsagaita atlkaryakifkinag amerturnaurait. Toitl utlitluke amerarluke kilinkigtsarararluke, ukuinkigtsara-rarlukedlo ineluke tlamun. Kinrakedlo itrutluke, wetatifkinake tsale, tikumun irvigluke, naktling. Tikitseramun. Irvigarlukitl toi mirmun

Naklegtapiarluteng-llu imkut ellangellemni, waten-llu enem iluani enelgutkerpang'ermeng inglukuarcuunateng. Aling aren, cayugnaunateng, kanani ellangellemni. Cal'itmiuni maaten piunga, Sut'ankuneg', Qungut'am aanainek, aatii-w', Passitngak-wa, Sut'aq-wa akiqlingqellinilriakut. Aling aren cayugnaunateng neruqurluki-ll' neqteng share-arturaulluk' piaqluteng.

Sap'akirtangssagaunani-ll' catangssagaitellruuq, ellangellemni. Tua-i pilugullruaraput taũgaam aturaqluki. Nakleng, aũgkut tua-i up'nerkami-ll' ivruciilluarnek waten ivruciliaqluteng, issurit amiitnek, kiingita tua-i pilugukluki. Imkut-llu fish-at neqerrluut qeciitneg' arilliaqluta. Wiinga-ll' arillilallruaqa Aaruk. Tua-i kiingita pilugukluki tamakut tamaa-i. Nanilnguarnek-llu piliaqluki, tua-i-gguq qayarmiurcuutekaitnek. Ukaqvaggun maa-i taũgaam sap'akirta-ngellruuq.

Tua-ll'-am ilungayagama Cik'am pillruanga, cam-ggur' iliini sap'akirtairuciiquq. Ala-i atam ilumuupiamek qanlalliniut. Carrie Anvil-aam, Japhet-aam nulirran, Eileen-am alqaan, irniyartulallemni pillruanga. (Tengssuutet-llu tamaani nurnarluteng call' waten pivkenateng. Kiugkut-llu Mamterillermiut net'arugaunateng, laavkaarugartaunateng. Pauĝna-llu imna catangssagaunani net'angssagaunani.) Pianga-am caqerluni, "Usuuq, wanirpaagaq-gguq ciunerminun yuk tekitelangeciquq yaaqsik'unangraan." Cunaw' tua-i ilumun maa-i. Laavkaarpallraat-llu-gguq naulangciqut. Wiinga tua-i ukveryugnaicaaqlua. Cunaw' tua-i maa-i aturlukek aling arenqiapaa-ll'.

Tamakut makut ciulirneret piciupialriamek qantulliniut. Piciunrilngurmeg' ilumun qanyuitelliniut. Qanrut'lallrukaitkut yukgguq ingna nirluku ayayuituq. Arenqiallugtellerkaminun-gguq wall' kepqellerkaminun tekitelartuq, ilumuuguq. Waten ucuryaggluku yuuqaasqevkenaku, catungraan unangyungraan canek pitungraan, ucuryagteqaasqevkenaku. Al'avet-llu qanrut'lallruanga, agurrluk ucuryagutekqaasqevkenaku, yuk-gguq tang ingna nirluku ayayuilnguq, qanrucitullruut-gguq. Angutet-llu qanrucitullruut tua-i tuaten ciunerkaa-gguq tuar nalluvkenaku. Tua-i-gguq tekitaqluku tamana pillerteng, aling aren.

Yaqulegglainarnek-llu taũgaam atkungaqluta. Aarraangit-llu amilget-wa tua-i makut tamak'acagaita alkaryaaqevkenag' amiirturnaurait. Tua-i-ll' ullelluki amiirraarluki kelinqegcaararraarluki, uquinqegcaararraarluki-llu iniluki ellamun. Kinraki-llu itrulluki, uitatevkenaki cali, teq'umun ervigluki, nakleng. Teq'iciramun. Erviggaarluki-ll' tua-i mermun nutaan erurturarraarluki call' iniluki

nutan irurturarluke tsatl ineluk tlamun. Toitl kinkake itrutluke ulugarluke mingiktluke atkuleluke, aling naktling

Whaneug whi atutlimnik litnaurvingamta, litnaulangamta litnaurtukut. Matartluta atkutlraput agartaktluke. Toitl tsakirluta takngamta litnaunirmik angamta, peyakukut atkupug imkut Kiatuakdlo tayema. Alai yuaryaktluke toi. Yuaryakirarluk arin mataramignuk toi akvilriakug uksume ninglime. Litnauristimta yuaratleniluke. Unakin kwegim tsinenik kulinrim iluanik tutmausngaluting atlgukatsagaumaluting nalakitleniluke. Tsunaug malruk tangaurluk atlgurluke pitlenikikik. Whatengok anagutlune yulria ingnagur tiketluku yuyuituk. Ilomuguk, ilumkatsagauguk, anagutlune yulria akanun anirtikngaunane.

Taugkin niune, niukurke timyigewigminun anirtikikatulria ile. Aling, imna kanilria whaten, "Atanrim kigtsikitlra lisngamun ayagniutnguarkauguk, taugam tlakinrilngut, usvelngutdlo lisnganik tsakinritat. Kitunrama, atavit, anavitdlo alirkutai atukeke, uyamiutsikngaming uyakurpine elukigtsinakatsagarmikdlo kamekurpine alngautsikngaming." Ilomun kanruyutminig atulria tuarpiar ilomun alngakitlriatun. Toi tangtlirmikun alngakitlriatun ayokirkautlineluku, matin piurtua.

Pitsiulriapiapiamik kanrutsetutleniut. Nikatlritdlo upnirkame uktlaugartsakifkinake piurnaurtut, tsunaug kaitlrutleniata tamane. Whatenguk tsale nikatlirnik, uktlautikewakalria kaigakata umyoakingtuiguk tamakut tsien toiten pitlrutsirminik. Nikatlrit mai uktlautikaskifkinakitl pilakait.

ellamun. Tua-i-ll' kinqaaki itrulluki uluggaarluki mingeqluki atkuliluki, aling nakleng.

Waniw' wii atullemnek elitnaurvingamta, elitnaulangamta elitnaurtukut. Matarrluta atkullraput agartaqluki. Tua-i-ll' caqerluta taqngamta elitnaunermek anngamta, piyaaqukut atkupug' imkut Qiatuaq-llu tayima. Ala-i yuaryaaqluki tua-i. Yuaryaaqerraarluk' aren matarramegnuk tua-i aq'velriakuk uksumi nenglemi. Elitnauristemta yuaralliniluki. Unaken kuigem ceńiinek qulinrem iluanek tutmausngaluteng allguk'acagaumaluteng nalaqelliniluki. Cunaw' malruk tang'aurluuk allgurluki pillinikekek. Waten-gguq anagulluni yuulria ingna-gguq tekilluku yuuyuituq. Ilumuuguq, ilumkacagauguq, anagulluni yuulria ak'anun anerteqngaunani.

Taũgken niuni, niukurqii temyigivigminun anerteqeqatulria ilii. Aling, imna qanelria waten, "Atanrem qigcikellra elisngamun ayagniutnguarkauguq, taũgaam ellakenrilnguut, usviilnguut-llu elisnganeq cakenritaat. Qetunramaa, atavet, aanavet-llu alerquutai atuqiki, uyamiuciqngameng uyaqurpeni ilukegcinaqkacagarmek-llu qamiqurpeni alngauciqngameng." Ilumun qanruyutmineg' atulria tuarpiar ilumun alngaqellriatun, tua-i tangllermikun alngaqellriatun ayuqerkaulliniluni, maaten piurtua.

Piciulriapiapiamek qanrucitulliniut. Neqallret-llu up'nerkami uqlaugarcaaqevkenaki piurnaurtut, cunaw' kaillrulliniata tamaani. Waten-gguq cali neqallernek, uqlautekivakalria kaigaqata umyuaqengtui-gguq tamakut ciin tuaten pillrucirminek. Neqallret maa-i uqlauteqaasqevkenaki-ll' pilaqait.

Aka Tamane

Ikatem, Julia K. Paul, kalarutsitlra litnauranun, 1993.

Mane nunamtine Kipnermi tlangikarakatsagatlimne, ungane niluta. Nivutwha marayak galirluni pikagun. Whatentlu inglertaunani, taugam kawagun igkukun inglerluta. Tsamiktlu toi nim iluani whinga tangyune. Tsanik makunik tanglatlerpitsinik nifsini tangyune. Atkutlruaraput taugam toi makut uletleruarwha tsatl una.

Ataka whi Tluwagauguk. Ataka nuliangkitleniluni malrugnik matin piunga. Augum aunt-iurlurpitsi ate whingatl ataktluku. Amtatl toi tamana nim ilua tsataunani whonkuta tangtlimtini. Whonkuta anamta irniaktluta pingaiuluta, Kanerak, whinga, Uyuraktlu. Taunatl tsatl irniangkirsaktluni grandma-aurlurpitsinik Akiarmiumik.

Toi uksumi whaten kineraniktlu piyunata, niryunata tsakapkapiararkamta taugam toi tsam ileni kineratukaktluta.

Toitl tayema kiagan, kawavit ayatlimtini atavut tauna yunrirluni, tlangiktatlimni. Yunrian toi ayukniamik ayagniama, whinga ayukniangartsama tuar, toi wegartitlriatun ayukilrianga. Toi anamta taugam kemi anglitsaktsarluta. Tsamiktlu ikaiyutmik welfare-amik penani. Taugam wetawingkiraktluta. Augkunitl kankuni Bessie Dock-am ilaini wetataktluta. Kaitl tayim pitariluta, anglirekirluta David Martin-am utlagluta, kawani Tagyarami wetatlimtini. Utlagluta anani yunrian. Taum toi aulukngartluta nutan. Aulukngartingermikut tsanik kivgartuangirmi taugam makutsitun tangtlimtsitun, tsamik peyunani. Taugam toi kivgartualuta anaka tauna ikaiyualuku.

Ak'a Tamaani

Ik'atiim, Julia K. Paul, qalarucillra elitnauranun, 1993.

Maani nunamteńi Qipnermi ellangeqarraakacagallemni, un'gaani eneluta. Nev'ut-wa marayaq egalerluni pikaggun. Watenllu inglertaunani, taũgaam qavaggun egkukun inglerluta. Camek-llu tua-i enem iluani wiinga tangyuunii. Canek makunek tanglallerpeceńek enevceńi tangyuunii. Atkullruaraput taũgaam tua-i makut ulillerruar-wa call' una.

Aataka wii Elluvagauguq. Aataka nuliangqelliniluni malrugnek maaten piunga. Aũg'um aunt-aũrlurpeci atii atakluku. Amta-ll' tua-i tamana enem ilua cataunani wangkuta tangllemteńi. Wangkuta aanamta irniaqluta pingayuuluta Qanerraaq, wiinga, Uyuraq-llu. Tauna-ll' call' irniangqerrsaaqluni ma-urlurpeceńek Akiarmiumek.

Tua-i uksumi waten keniranek-llu piyuunata neryuunata caqapqapiararqamta taũgaam tua-i cam iliini keniratuqaqluta.

Tua-i-ll' tayima kiagan qavavet ayallemteńi aatavut tauna yuunrirluni, ellangeqtaallemni. Yuunrian tua-i ayuqniamek ayagniama, wiinga ayuqniangarcama tuar, tua-i uigartellriatun ayuqelrianga. Tua-i aanamta taũgaam kiimi anglicaqcaarluta. Camek-llu ikayuutmek welfare-amek piinani. Taũgaam uitavingqerraqluta. Aũgkuni-ll' kankuni Bessie Dock-am ilaini uitataqluta. Qaill' tayim' pitariluta angliqerluta David Martin-aam ullagluta qavani Tagyarami uitallemteńi. Ullagluta aanani yuunrian. Taum tua-i aulukngarrluta nutaan. Aulukngarteng'ermikut canek kevgartuanger'mi taũgaam makucetun tangllemcetun camek piyuunani. Taũgaam tua-i kevgartualuta aanaka tauna ikayualuku.

160

Matintlu tsumikanka ningilvim natlene, nikit taryakfet, tsalitl miktsuarat kitsetnik, (kitsetlu pigsuilamigtiki) imkut anatlimta pilugulinaurait angutit tamakut. Ikirtagnik piaktluki. Pilugulenaurait toi mitsungtliurtsutsiluki. Puktlanekirkaming arukirtaktluting. Taugam penirluki tsanignig amtlernik aturluting piluknaurait. Tuamtatl upnirkaryartuan mitsungnarekirtsan, [sapakemiktlu whaten amtlirmik pelamta] tamakunik nikit kitsetnik, anamta pilugulenauraitkut. Toi arukirtsakifkinaki puktlanikiryakifkinakitlu piluguknauput tamakut. Toitl tungaunani kimigput pikan, igmian arukirtluting tamakut pilugut.

Itlpitsetsitun tsarugarnik sapakiniktlu penata. Toitlu kiaguteni toi imumik urunkit amtlerikirtsata kaniktsartuman, toi kamelartluta. Toi anakamta nimik yavit urunkimun akfakurluta agkirtaktluta. Ketuan toi kaniktsairutnguk. Nutantlu toi kiagpak sapakirkartsistailamtatl whonkuta, toi kamilangkaurluta kiagpak.

Uksukatan taugam, toi nutan anamta pilugutlruarnik atitluta. Mai matum natleni, whaneug kanlartua itlpitsetsitun ukununtlu tutgaramnun, atauwhakirtutsi mai pikam natleni yulutsi. Whonkutsetsitun pifkinatsi. Taumik itlpitsitsitun pitlrunrilamta, tsa toi letingnaktluku, mingiksaraktlu letingnaktluku. Piluguliyarak, atkuliyarak, tsayarak litingnaktluku. Toi whonkuta whaneug toiten ayokitlrulriakut.

Manitun whaten pilugugkat amtlinrititlrat tangertluku, whingatlu tayema atlrakunglua kula malrugnik tsiptluku piluguliyaurtlua whongnik natraryaurtlua toiten. Tsanik pitsiatun tuntutdlo kitset miktsirarluki kinirtsirarluki tamakut pilugukaktluki. Tsat toi matum natlenitun ayokitlrunrilaming nurnarluting tsaknik. Makut taugam atalgit, whonkutni pikangkinruluting pitlrulrit.

Tuamtitl uksumi atkugkiurnauraitkut yakulignik, aranginik, atlaniktlu tsali pitsiatun. Yakulitlruaratdlo makut pigtsunaki tamakut anamta. Atkugkiurkamigtikut tikumum iktluki erurarluki, toitlu ikairarluki takngamigtiki kinirtsirarluki atkuleluta. Toi uksurpag aturkamtinik atkuliaktluta. Uksurpaktlu toi pugngamtiki aturluki mitlkuriusviatnun, kiaglunitlu.

Imkutdlo makut kingatlgit atkuliluki mikilngurnun. Tsat toi piurtluki whonkutsitsitun igtluki pifkinaki taugam kiliktluki kinertsirluki piaktluke, atkugkamtinik. Itlaitlu, angaiyukat yakulignik atkuitistsiganating. Tsakapigtitlrit tayema atkukigtarnik makunik tanglatlimtinik pingkilangrata whonkuta taugam ataititlruamta toiten ayokitlrukut. Tsamik toi penata.

Maaten-llu cumikanka nengelviim nalliini, neqet taryaqviit cali-ll' mikcuaraat qeciitnek (qeciit-llu pegcuilamegteki) imkut aanallemta pilugulinaurait angutet tamakut. Iqertagnek piaqluki. Pilugulinaurait tua-i mecunglliurcuuciluki. Puqlaniqerqameng ar'uqertaqluteng. Taũgaam piinirluki canegnek amllernek aturluteng pilu'uknaurait. Tuamta-ll' up'nerkaryartuan mecungnariqercan (sap'akimek-llu waten amllermek piilamta), tamakunek neqet qeciitnek, aanamta pilugulinauraitkut. Tua-i ar'uqercaaqevkenaki puqlaniqeryaaqevkenaki-llu piluguknauput tamakut. Tua-i-ll' tungaunani kemegput pikan, egmian ar'uqerrluteng tamakut piluguut.

Elpecicetun carugarnek sap'akinek-llu piinata. Tua-i-llu kiagutiini tua-i imumek urunqit amlleriqercata qanikcartuumaan, tua-i kamilarrluta. Tua-i an'aqamta enemek yaavet urunqimun aqvaqurluta agqertaqluta. Kiituan' tua-i qanikcairut'nguq. Nutaan-llu tua-i kiagpak sap'akirkarcistailamta-llu wangkuta, tua-i kamilangqaurluta kiagpak.

Uksuqataan taũgaam tua-i nutaan aanamta pilugullruarnek at'elluta. Maa-i mat'um nalliini, waniw' qanlartua elpecerun ukunun-llu tutgaramnun atawaqertuci maa-i pikam nalliini yuuluci. Wangkucicetun pivkenaci. Taumek elpecicetun pillrunrilamta, cat tua-i elitengnaqluku, mingeqsaraq-llu elitengnaqluku. Piluguliyaraq, atkuliyaraq, cayaraq elitengnaqluku. Tua-i wangkuta waniw' tuaten ayuqellrulriakut.

Maanitun waten pilugugkat amllenritellrat tangerrluku, wiinga-llu tayima allrakunglua qula malrugnek cipluku piluguliyaurrlua wangnek nat'raryaurrlua tuaten. Canek piciatun tuntut-llu qeciit meqcirraarluki kinercirraarluki tamakut pilugukaqluki. Cat tua-i mat'um nalliinitun ayuqellrunrilameng nurnarluteng cakneq. Makut taũgaam aatalget wangkutni pikangqenruluteng pillrulriit.

Tuamte-ll' uksumi atkugkiurnauraitkut yaqulegnek, aarraanginek, allanek-llu cali piciatun. Yaqulellruaraat-llu makut pegcuunaki tamakut aanamta. Atkugkiurqamegtekut teq'umun ekluki erurraarluki, tua-i-llu iqairraarluki taqngamegteki kinercirraarluki atkuliluta. Tua-i uksurpag' atu'urkamteńek atkuliaqluta. Uksurpak-llu tua-i pugngamteki aturluki melqurriusviatnun, kiagluni-llu.

Imkut-llu makut qengallget atkuliluki mikelngurnun. Cat tua-i piurrluki wangkucicetun eggluki pivkenaki taũgaam qellekluki kinercirluki piaqluki, atkugkamteńek. Ellait-llu angayukat-llu yaqulegnek atkuicesciiganateng. Caqapigtellriit tayima atkukegtaarnek makunek tanglallemteńek pingqelangraata wangkuta taũgaam aataitellruamta tuaten ayuqellruukut. Camek tua-i piinata.

Imna James-ak tsatairukanranik ilutiklalrianga whinga, tuar whongni tsaunrilngurmik. Anaka taun umyoakilarka, whatenkik tayema kaiglutatlu piakamta ilutiklatlruyakfagtuk. Whinga tsaunrilngurmik ukut irnianka, whatlu tutgaranka, tutgaramni itlpitsi, naktliktlutsi ilutikaktlua. Amtatlu kaigyugnaunatsi tsaturyungakaftsi tsaturaktlutsi.

Whonkuta tamane tsamik tsaunata nikaunata, nikkartsurtailamta. Taugkin ukut whani wetaweput tsanik nirngartsata, anamta whaten piluta "Tangvagpiknaku-ata." Toi taugkin tunukualuku akumluta tsanianun wetaurluta. Toi ilenitlu nirkatangartakata pinaurakut, "Anaurtukut." Toi tamana tamai umyoakakamku anaka tauna tsaknik naktliklarka. Itlen tigutluni nikmik tsikirtsigatitlrutleniakut. Mai tamani yulutsi pitlrukuftsi aipagnitlu whi atutlka aturyarartsi. Taugam kuyana Agaiutim mai kingukfagun yurtitlutsi, pikam natleni. Itlpitsi asilriakun, whatlu nim iluani witankigtsinarkilrim iluani witafkarlutsi.

Tuamtitlu Iralutlirme, Kanruyautsimdlo iluagni, unugmi kawararluta maknaurtukut inurlurput toi imna ilua kirtsurpak iluluni. Makut taugam kanit toi alaikurluting keming. Toitlu maktsamta, pilugutlraputlu, tigseyagakata kumlatluki, kumigluki urugtsingnaktluki. Urugyaktliaki, atluki nutan nangertluta. Sukemiktlu tsaunata. Sukengkisunata whonkuta. Ilaput pingkilaryakitlilrit taugam whonkuta aulukistaititlruamta tsangit imkut whatl lumaratlruarmik tunglikirluku uksumi pilatlrulriakut. Toi tsangit nantsistsunake. Kanruyutnguluni tsali tamane, whatentlu kiskan nani arinkiatlugiskan tsanignik ilua imeskitluku. Atoraitlu iluktlilirluku kimga tungailingran tungairluku kumlatitlragok toi kratartluku. Kiskatatl toiten uksumi tsangit patumanritlkata toiten toi piskinaurait.

Kalikarnik igautsiyuilingirming tsat tamarming alirkutirluting, tsatlirkat. Whatentlu witaurluki itlpitsitun tayim pitarilrit, piskifkinaki. Tsat toi piugngafkangnaktluki. Itlpitsetsitun tayim whaten angtariakata, kasgimetlu agluki kasgimilngut ikaiyuaskitluki kivgartualuki. Tsayaranik, kayiyaranik tuaten litnaurtitluki, tsanafkarluki tuaten. Tayema toi itlpitse tamanitlkuftsi, kayilrianitlu witalutsi tsanalutsi, kayarkiurlutsi, makutwha angutluat alirkuastait. Tsalitl tsukyutirluting tamakut, kayatlu aktluit. Tsalitl pisurtsutikaita piarait tsukyutirluting. Toi tamaniukan angutluam um piaramitun alirkuakatsi, whaten piskitluku unatmigtigun taugam

Imna James-aaq catairuqaanranek iluteq'lalrianga wiinga, tuar wangni caunrilngurmek. Aanaka taun' umyuaqela'arqa, waten-kiq tayima kaigluta-llu piaqamta iluteq'lallruyaaqvagtuq. Wiinga caunrilngurmek ukut irnianka wall'u tutgaraanka, tutgaramni elpeci, naklekluci iluteqaqlua. Amta-llu kaigyugnaunaci caturyungaqavci caturaqluci.

Wangkuta tamaani camek caunata neqaunata neqkarcurtailamta. Taug̃ken ukut wani uitaviput canek nerngarcata, aanamta waten piluta, "Tangvagpeknaku ata." Tua-i taug̃ken tunuqualuku aqumluta canianun uitaurluta. Tua-i iliini-llu nerqatangartaqata pinauraakut, "Anaurtukut." Tua-i tamana tamaa-i umyuaqaqamku aanaka tauna cakneq naklek'larqa. Elliin tegulluni neqmek cikirciigatellrulliniakut. Maa-i tamaani yuuluci pillrukuvci aipaagni-llu wii atulqa aturyararci. Taug̃aam quyana Agayutem maa-i kinguqvaggun yuurtelluci, pikam nalliini. Elpeci assilriakun wall'u enem iluani uitanqegcinarqelriim iluani uitavkarluci.

Tuamte-llu Iralulle'mi, Kanruyaucim-llu iluagni, unugmi qavarraarluta maknaurtukut en'eur̃lurput tua-i imna ilua qercurpak iluluni. Makut taug̃aam qaniit tua-i alaiqurluteng kiimeng. Tua-i-llu makcamta pilugullraput-llu, teggsiyaagaqata kumlalluki, qumigluki urugcingnaqluki. Urugyaqliaki, all'uki nutaan nangerrluta. Suukiimek-llu caunata. Suukiingqessuunata wangkuta. Ilaput pingqelaryaaqellilriit taug̃aam wangkuta aulukestaitellruamta, can'get imkut wall' lumarrallruarmek tungliqerluku uksumi pilallrulriakut. Tua-i can'get nancecuunaki. Qanruyutnguluni cali tamaani, waten-llu kiskan nani arenqiallugeskan canegnek ilua imiisqelluku. Aturai-llu iluqlilirluku kemga tungailengraan tungairluku kumlatellra-gguq tua-i qerratarrluku. Kiskata-ll' tuaten uksumi can'get patumanrilkata tuaten tua-i pisqeńaurait.

Kalikarnek igauciiyuileng'ermeng cat tamarmeng alerquuterluteng, callerkaat. Waten-llu uitaurluki elpecetun tayim' pitarilriit, pisqevkenaki. Cat tua-i piugngavkangnaqluki. Elpecicetun tayim' waten angtariaqata, qasgimi-llu agluki qasgimelnguut ikayuasqelluki kevgartualuki. Cayaranek, qayiyaranek tuaten elitnaurtelluki, canavkarluki tuaten. Tayima tua-i elpeci tamaanelkuvci qayilriani-llu uitaluci canaluci, qayarkiurluci, makut-wa angulluat alerquastait. Cali-ll' cuqyuterluteng tamakut, qayat-llu akluit. Cali-ll' pissurcuutekaita piyarait cuqyuterluteng. Tua-i tamaaniukan angulluam uum piyaramitun alerquakaci, waten pisqelluku unatmegteggun taug̃aam

tsokiutirluting. Mai tsokiutnig ruler-aniktlu pingkilalriatse itlpitsi. Taugam tamakut tsiuliaput, tsukiktluki unatiting pilatlrut.

Tuamtatl kiagan, kayak tsataitsunailan, kiagmi angusagutnguan nikkartsursutnguan, toi kayaitistseganating. Kinkut toi pinaritsuararkata kayaliluki anginrilnguarnik. Anguarluting unavit ayagluting, whatlu piyualuting sinirtluting, matlunik yuarluting.

Ulirpagartitlukutlu tayema, imkut angutit ilait ayagnaurtut matlusurluting. Toi taugkin matlungitleniaming piunarkakan angtatsikigakan utrutluku. Toidlo angtuamik pitleniaming utlagluku, kiluanun inetsiurluku, kimga ineluku. Ilaitlu tayim poisonarularyakitlilrit. Ilait taugam tamakut tsikatlagnakninaurait, iluliknakniluki toiten. Tamai poison-aruyuktluki whi mai umyoartiklartua tamakut anaratlagnakniluki tuaten piakatki.

Mai niryugnaitlkiftsinik whongkuta nirluta, matluaraungratatlu tuaten nirluki. Tsamik pifkinata, tsa nikkarput kisakifkinaku, kuyaktluku taugam. Niraktluki tamakut nikkiutiput. Kuyanarkuk taugam mai, whingatlu tikitluku mana witankigtsitlirkarput. Tuaten awai tsiumig ayagnitlimni whi witankigtsilua pitlrunrilngirma mai ilagarlutsi. Kuyalartua taugam, Agaiyun kuyawiklarka whatenwha toi itlpitsi witankigsitmik, witankigtsitkigtarmik tsikiumatlirtsi tamana umyoaktluku.

Tayema ukakfagun taugam, tuar whongni ukakfagun, nutan makut kaneryariurtit tiketluting, Martin-ankut, atlatlu tsali. Nutan pingrartitluki nutan toi mai whaten pingluta. Whinga toi takumni mai kasat amtleriluting.

Kanani Kwegtlugmi yurnitlrularanga anama, kiagmi. Taugam Kayangut Anutatni anutengkirtlua. Kiagmigok Kaugutim natleni, whatlu Ingutim natleni akatsakaiyit ingtilalret unani, tamakut natletni yurtitlrunilaranga. Taugam angtlutlimkun whaniug atlrakurlua, Kayangut Anutetnik.

Nani anglitlrusit?

Mane whaniug Kipnermi angliunga. Atlanuntlu nunanun ayakayuni mane toi Kipnermiungulua.

Litnauryalatlrutinka?

Toitlu tamani kawankarluta utirtukut, litnaurvingtlinilrit ukut. Nutan toi toine litnauryakilrianga-am, tsale tayim aipagne 4th grade-aulua, whatl 3rd-grade-aulua takitlruyugnarkua. Litnausiyagpikni-

cuqyuterluteng. Maa-i cuqyutnek ruler-aanek-llu pingqelalriaci elpeci. Taũgaam tamakut ciuliaput cuqekluki unateteng pilallruut.

Tuamta-ll' kiagan, qayaq cataicunailan, kiagmi angussaagutnguan neqkarcurcuutnguan, tua-i qayaicesciiganateng. Kinkut tua-i pinaricuararqata qayaliluki angenrilnguarnek. Anguarluteng unavet ayagluteng, wall'u piyualuteng ceńirrluteng, mallunek yuarluteng.

Ulerpaggaartelluku-llu tayima, imkut angutet ilait ayagnaurtut mallussurluteng. Tua-i taugken mallungelliniameng piunarqaqan angtaciqeggaqan ut'rulluku. Tua-llu angtuamek pilliniameng ullagluku keluanun iniciurluku, kemga iniluku. Ilait-llu tayim' poison-aarularyaqellilriit. Ilait taũgaam tamakut ciikallagnaqninaurait, iluliqnaqniluki tuaten. Tamaa-i poison-aaruyukluki wii maa-i umyuarteq'lartua tamakut anarallagnaqniluki tuaten piaqatki.

Maa-i neryugnailkevceńek wangkuta nerluta, malluaraungraata-llu tuaten nerluki. Camek pivkenata, ca neqkarput qessakevkenaku, quyakluku taũgaam. Ner'aqluki tamakut neqkiuteput. Quyanarquq taũgaam maa-i, wiinga-llu tekilluku man'a uitanqegcillerkarput. Tuaten ava-i ciumek ayagnillemni wii uitanqegcilua pillrunrilnger'ma maa-i ilagarluci. Quyalartua taũgaam Agayun quyavik'larqa waten-wa tua-i elpeci uitanqegcitmek, uitanqegcitkegtaarmek cikiumallerci tamana umyuaqluku.

Tayima ukaqvaggun taũgaam, tuar wangni ukaqvaggun, nutaan makut qaneryariurtet tekilluteng, Martin-aankut allat-llu cali. Nutaan pingrraartelluki nutaan tua-i maa-i waten pingluta. Wiinga tua-i takumni maa-i kass'at amlleriluteng.

Kanani Kuigglugmi yuurrnillrularaanga aanama, kiagmi. Taũgaam Kayangut Anutiitni anutiingqerrlua. Kiagmi-gguq Kaugutem nalliini, wall'u Ingutem nalliini akacakayiit ingtelalriit unani, tamakut nalliitni yuurtellrunilaraanga. Taũgaam angllullemkun waniw' allrakurlua, Kayangut Anutiitnek.

Nani anglillrusit?

Maani tua-i waniw' Qipnermi angliunga. Allanun-llu nunanun ayakayuunii maani tua-i Qipnermiungulua.

Elitnauryalallruten-qaa?

Tua-i-llu tamaani qava'anqaarluta utertukut, elitnaurvinglli-nilriit ukut. Nutaan tua-i tuani elitnauryaaqellrianga-am, cali tayim' aipaagni 4th grade-aulua wall' 3rd grade-aulua taqellruyugnarqua.

am toi anama taum litnautlka tsumigutifkarpiknaku. Taugam toi kivgartualua anaka taun ikaiyualuku. Ketuan toi pinariama, Aparpitsinik toi aipangua.

Kaitlun pisutlik ayokitlrua?

Upnirkami Kepnertsik pitakan unavit ayagalatlrukut, mana yungkisunani. Unavit taugam upnerkitlirnun ayagaktluta. Pingurpagmun, Kwegtlugmun, Nunatsuamundlo piaktluta, Urutumuntlu. Taukunun toi nunanun afirkitluting upnirkiatutlrut. Toi Kepnertsik pitakan nikkit, kuarugnikwha toi kanelarararluting. Kinguakuntlu toi pilatikiurarluta upagluta. Tamani toi upnerkarpak witaluta. Toitl kiagan tsali angyat akfarartitluki tiketsata, tuamtitl ayagluta kawavit Kuskukfagmun. Nunapigmun, Kigukarmun, ketuan kiaksigenartukut ukakfanitl toi nutan massenangaming, masenatgun ayalangaming, Mamtiretlirmiut toi yaksinritlketni kawani niktlilangluting.

Tamani tingalrarluting ayatutlirmigni nunapik toi kia kiug niktliwitlrat, Kigukarmig aipirluku. Toi taukuni kengan yakfanun ayagtsigalaming. Masinangaming taugam livanik nutan kiakfanun piyaurtluting.

Tsamik litnaulatlruatgin?

Anama whaten angtaritlimni tayema, pilugugkamnik tigutlua pilugulikatarlua whaten anaka piakamni, "Kaitlun una pitsiksia, kitag alirkuakirnga?" Toi taugkin kanirpiknani tangvakararlua pilua, "Atam kagkut, piluguit umyoaktluki itlpinik lirkika." Tuamtitl tsakami pinauranga, "Atam umyoaktluki pingailngalngirpit, atam tsat makut atoratdlo tangaluki pinritnayukingirpit, atam tikitniaran ileni. Tangvagluki itlaitsitun pilarniartutin." Alirkuafkini tigulukutlu lirkutifkini. Atamgok whangnik umyoartiktlua pikirli. Toi ileni ilutiksakirarlua whongnik tiguluki, piugtatsimtun toi tangruarluki mingkirkamnig lirkiaktlua. Toi tuaten ayokutsirtuskitlua alirkuaskitlua piyakakama kiutsia. Ilenitl pinauranga, "Atam itlpinik pingnakla, pianitlu tokukuma utlaglua alirkuatsitarngaitutin. Itlpinik taugkin pikuvit, pitlrin tamatlkuan ayainanirpini asireluting tsaliatin." Toi timtsinarkingrata pikarami, whinga tatlukifkinaki aturaktluki. Tamakut ketuan aseriut, aserenartut.

Elitnaussiyaagpekni-am tua-i aanama taum, elitnaulqa cumigutevkarpeknaku. Tau͡gaam tua-i kevgartualua aanaka taun ikayualuku. Kiituan tua-i pinariama Aaparpeceńek tua-i aipangua.

Qaillun pissulleq ayuqellrua?

Up'nerkami Kepnerciq pit'aqan unavet ayagalallruukut, man'a yungqessuunani. Unavet tau͡gaam up'nerkillernun ayagaqluta. Pengurpagmun, Kuigglugmun, Nunacuamun-llu piaqluta, Urutumunllu. Taukunun tua-i nunanun avverqelluteng up'nerkiatullruut. Tua-i Kepnerciq pit'aqan neqet, quarruugnek-wa tua-i qaniilararraarluteng. Kinguakun-llu tua-i pelatekiurraarluta upagluta. Tamaani tua-i up'nerkarpak uitaluta. Tua-i-ll' kiagan cali angyat aqvarraartelluki tekicata, tuamtell' ayagluta qavavet Kusquqvagmun. Nunapigmun, Keggukarmun, kiituan' kiaqsigiinartukut ukaqvani-ll' tua-i nutaan massiinangameng, massiinatgun ayalangameng, Mamterillermiut tua-i yaaqsinrilkiitni qavani neqlilangluteng.

Tamaani tengalraarluteng ayatullermeggni Nunapik tua-i kia-i kiugg' neqlivillrat, Keggukarmek aipirluku. Tua-i taukugni kiingan yaaqvanun ayagciigalameng. Massiinangameng tau͡gaam 'levaanek nutaan, kiaqvanun piyaurrluteng.

Camek elitnaulallruatgen?

Aanama waten angtarillemni tayima, pilugugkamnek tegullua piluguliqatarlua waten aanaka piaqamni, "Qaillun una piciqsia, kitag' alerquaqernga?" Tua-i tau͡gken qanerpek'nani tangvakarraarluku pilua, "Atam qagkut piluguit umyuaqluki elpenek elirqiqaa." Tuamtell' caaqami pinauraanga, "Atam umyuaqluki pingailngalngerpet atam cat makut aturat-llu tangaaluki pinritnayukeng'erpet, atam tekitniaran iliini. Tangvagluki ellaicetun pilarniartuten." Alerquavkenii tegulukullu elirqutevkenii. Atam-gguq wangnek umyuarteqlua piqerlii. Tua-i iliini iluteqsaaqerraarlua wangnek teguluki, piyugtacimtun tua-i tangrruarluki mingqerkamnek elirqiaqlua. Tua-i tuaten ayuqucirtuusqellua alerquasqellua piiyaaqaqama kiucia. Iliini-ll' pinauraanga, "Atam elpenek pingnaq'laa, piani-llu tuqukuma ullaglua alerquacetaarngaituten. Elpenek tau͡gken pikuvet, pillren tamalkuan ayainanerpeni assiriluteng caliaten." Tua-i temcinarkengraata piqarraami, wiinga talluqevkenaki aturaqluki. Tamakut kiituan' assiriut, assiriinartut.

Tuatin tang toi pilatlrukaitkut, litnaurluta whonkutnik pifkangnaktluta. Wetamta tsa, lisngaitniluku piluguliyarak, tsayarak, whonkutnik taugam toi timvut atorluku piskitluta.

Kitumik apaurlungkirtsit?

Apaurlunka whinga toi kingurtluki. Tlangyaktlua taugam angufkinaki, tsumikifkinaki apaurlunka. Taugam augna arnasagaurluk, anama ane, tauna taugam toi kengan angukatlruaka. Arnasagaurturlurluni tauna, nunamtini tayim kaftsini atlrakuni wetakirluni. Toitl tayema tangrunrirluni. Tsumikisiyagpailimni tauna maurluka. Toi toiten taugam tangitlruluku maurluka. Taugam makut tsaitlkat, apaurlunka tamani natlufkinak, Tingaiyum ate, augnatlu Apatsuarmik piaktluku, Chifarnirmiu. Augnatlu Yuratlkimik piaktluku. Taukut toi aipairutsaming whongkugnun taigurluting irtakan. Whonkuktlu toi tsaknik naktliktluki, toi taugam tayema inarnariakan anaktluting.

Tsali mana naktligtaryarag mai ayagnirartsi toi angliriutsi. Naktligtaryarak kanruyutikitlruamku whi anamnik. Whaten anama pilatlruanga, whaneug yungnakngartsama, "Kitak tang kingunrin umyoaktluku anagutlutin yuyakunak. Makutdlo tangitltin kiniktluki pikeki." Awakingor ayagluni kinka mana kanruyutngok. Kina kaikan, kinatlu yorkiryukan, whatlu atorartliktluni, atoraunani, whatlugor atlanik tikiskan, taunagok toi kiligluku nimignun taitluku nirifkakilarpuk. Whatlugor atoraitlkan, atorarkitluku, atoramignug ilenik. Wetawetlkantlugor wetafkarluku.

Maitl toi matumi Bibleamtini nutan kanrutkumaluni. Jesusakgok whaten kanitlrok, "Nautlutlgrunga paktitlruarpinga, itertsiwigmititlrunga utlatlruarpinga, atoraititlrunga atorarkamnik tsikitlruarpinga, kaitlrunga nirifkatlruarpinga, miksutlrunga mirtsititlruarpinga." Augna anamta kanitlra nutan taikanirluku Bibleani kanrutkumen. Toi kina imna tsamiungungran, nutandlo tangingirpitsiu, ilaliukuftsiugok Jesusak toiten pitsekirtsi. Kinka tangertluku mai, alirkutngulria awaken ayagluni. Tsiuliamtnig ayagluni akatlu whonkuta tsiumtine. Kinkagok toi alirkutnguluni.

Tuaten tang tua-i pilallrukaitkut, elitnaurluta wangkutnek pivkangnaqluta. Uitamta ca elisngaitniluku piluguliyaraq, cayaraq wangkutnek taũgaam tua-i temvut aturluku pisqelluta.

Kitumek apa'urlungqercit?

Apa'urluunka wiinga tua-i kingu'urrluki. Ellangyaaqlua taũgaam anguvkenaki, cumjkevkenaki apa'urluunka. Taũgaam aũgna arnassagaurluq, aanama aanii, tauna taũgaam tua-i anguqallruaqa. Arnassagaurteũr lurluni tauna, nunamteńi tayim' qavcini allrakuni uitaqerluni. Tua-ill' tayima tangrruunrirluni. Cumikessiyaagpailemni tauna maurluqa. Tua-i tuaten taũgaam tangellruluku maurluqa. Taũgaam makut cailkaat, apa'urluunka tamaani nalluvkenaki, Tengayum atii, aũgna-llu Apacuarmek piaqluku, Cevv'arnermiu. Aũgna-llu Yuralqimek piaqluku. Taukut tua-i aipairucameng wangkugnun taigurluteng ertaqan. Wangkuk-llu tua-i cakneq naklekluki, tua-i taũgaam tayima inarrnariaqan an'aqluteng.

Cali man'a naklegtaryaraq maa-i ayagnirarci tua-i angliriuci. Naklegtaryaraq, qanruyutekellruamku wii aanamnek. Waten aanama pilallruanga, waniw' yuungnaq'ngarcama, "Kitak tang kingunren umyuaqluku anagulluten yuuyaqunak. Makut-llu tangelten kenekluki pikiki." Avaken-gguq ayagluni kenka man'a qanruyutnguuq. Kina kaikan, kina-llu yuurqeryukan wall'u aturarrliqluni, aturaunani, wall'u-ggur' allaneq tekiskan, tauna-gguq tua-i kelegluku enemegnun tailluku nerevkaqilarpuk. Wall'u-ggur' aturailkan, aturarkilluku, aturamegnug' iliinek. Uitaviilkan-llu-ggur' uitavkarluku.

Maa-ill' tua-i mat'umi Bible-aamteńi nutaan qanrutkumaluni. Jesus-aaq-gguq waten qanellruuq, "Naulluullruunga paqtellruarpenga, itercivigmetellruunga ullallruarpenga, aturaitellruunga aturarkamnek cikillruarpenga, kaillruunga nerevkallruarpenga, meqsullruunga mercetellruarpenga." Aũgna aanamta qanellra nutaan taikanirluku Bible-aani qanrutkumiin. Tua-i kina imna camiungungraan, nutaan-llu tangengerpeciu, ilaliuquvciu-gguq Jesus-aaq tuaten piciqerci. Kenka tangerrluku maa-i, alerquutngulria avaken ayagluni. Ciuliamteńek ayagluni ak'a-llu wangkuta ciumteńi. Kenka-gguq tua-i alerquutnguluni.

Unanitlu pisulriani angu, pisurtingkirkangok pitarkak, angu piskifkinaku pirausagiskifkinakigor inerkurnaurait. Taumgok taugam piskikaku, maliantlu piskikaku piskitluku. Pirausagiskifkinako inerkutnguluni toi. Itlmikutuyarakgok toi taugam atluku whonkuta piarkaugukut. Itlpitsinik piwakifkinatsi, angkifkinatsi, kanrutistsitse angaiokatsi maligtluki. Kiatlu atlam angaiokakinrilngirpitsiu kanruskatsi, tuatengok piarkaugutsi. Tuamtitl imumi whaten pinauraitikut, umyoakigtsilriaguk, asilriamun tsingumailria kanrutsiuratok. Mai atam anat ilait, whatlu atat ilait, kanrutsiuratot. Toiten piskitluki, toiten ayokiskitluki, tamaigor umyoakigtsilrit. Taugkingor yum ile umyoartlikilria takurminetluguk toi kaitl pingran, inerkuyunaku, kanrutsunaku. Tamaigok tamakut iktlutun umyoalgit tuaten pitut.

Tsali-am natlufkinaki tamakut kanrutsiyuilngokgok ilaminik iktlutun tsingumailriaruk. Nanrangsagaruartorlukegok taugam, ilomuntlugok toi tauna nanrangsagaruartorkingat, ilomun asiryuktlun umyoartiktluni, "Toi ilomun asetliniunga whaten yule." Tamaigok tamakut nanrangsagruartoralrit iktlutun umyoartikilriarut. Taugkingor imkut kanrutsiuralrit, una toi whaten pinarkakan kanrutaktluku, nutangok tamai tamakut umyoakigtsilrit, tsingumailritgor asilriamun. Taunatlugok kanruskingat umyoartiktsikuk, "Aling whi, toiten ayokitleniunga, atak toi whaten um piskitlratun pili."

Yuralatlrutka?

Matentlu tamani tlangua yuratuluting mani kivgirluting. Ilenitlu amakin Kwigillngormik tsorukat kiturnauraitikut, natmun kagavit Nigtimiunun whatlu Arayaktsarmiutlirnun. Kagavit yuraryarluting Chifarnirmiununtlu, tsorukarlutingdlo pilrit, taukut tiketluting tayim kitornauraitikut.

Whonkutatlu toi, yuramta kanavitlu Tsalitmiut yungkitlratni, Tsalitmiunun kiligluting whatlu Tsitsingmiut yungkitlratni, Tsitsingmiunun kiligluting. Tuamtitl pinrilmiaming yuranrilaming agaiyulutingok toi, tamana pitsiryaraktluku whaten rally-lautsimtsitun mai matum natleni. Pitsiryaraktluku atlamiakuakan, pitlkinritlkimignun ukurmiunun atlanun piaktluting. Pitlkinritlkiting kiligluki tuani kalukaraktluting yurarluting tuaten.

Unani-llu pissulriani angu, pissurtengqerkan-gguq pitarkaq, angu pisqevkenaku pirraussaagesqevkenaki-gguq inerqurnaurait. Taum-gguq taug̃aam pisqekaku, malian-llu pisqekaku pisqelluku. Pirraussaagesqevkenaku inerquutnguluni tua-i. Ellmikutuuyaraq-gguq tua-i taug̃aam all'uku wangkuta piarkaugukut. Elpeceńek pivakevkenaci, angkevkenaci qanrucesceci angayuqaci maliggluki. Kia-llu allam angayuqaqenrilngerpeciu qanruskaci, tuaten-gguq piarkauguci. Tuamtell' imumi waten pinauraitkut, umyuaqegcilria-gguq, assilriamun cingumailria qanruciuratuuq. Maa-i atam aanat ilait, wall'u aatat ilait qanruciuratuut. Tuaten pisqelluki tuaten ayuqesqelluki, tamaa-i-gguq umyuaqegcilriit. Taug̃ken-ggur' yuum ilii umyuarrliqelria takurmini-llu-gguq tua-i qaill' pingraan inerquyuunak', qanrucuunaku. Tamaa-i-gguq tamakut iqlutun umyualget tuaten pituut.

Cali-am nalluvkenaki tamakut qanruciyuilnguq-gguq ilaminek iqlutun cingumailriaruuq. Nanrangssaguarturluki-gguq taugaam ilumun-llu-gguq tua-i tauna nanrangssaguarturqengaat, ilumun assiryuklun' umyuarteqluni, "Tua-i ilumun assilliniunga waten yuulii." Tamaa-i-gguq tamakut nanrangssaguarturalriit iqluten umyuarteqelriaruut. Taug̃ken-gguq imkut qanruciuralriit, una tua-i waten pinarqaqan qanrutaqluku, nutaan-gguq tamaa-i tamakut umyuaqegcilriit, cingumailriit-gguq assilriamun. Tauna-llu-gguq qanruskengaat umyuarteqciquq, "Aling wii, wii tuaten ayuqelliniunga, atak tua-i waten uum pisqellratun pilii."

Yuralallruut-qaa?

Maaten-llu tamaani ellangua yuratuluteng maani kevgirluteng. Iliini-llu amaken Kuigilngurmek curukat kiturnauraitkut, natmun qagaavet Negtemiunun wall'u Arayakcaarmiunllernun. Qagaavet yuraryarluteng Cevv'arnermiunun-llu, curukarluteng-llu pilriit, taukut tekilluteng tayim' kiturnauraitkut.

Wangkuta-llu tua-i yuraamta kanavet-llu Cal'itmiut yungqellratni, Cal'itmiunun kelegluteng wall'u Cicingmiut yungqellratni, Cicingmiunun kelegluteng. Tuamtell' pinrilmiameng yuranrilameng agayuluteng-gguq tua-i, tamana piciryaraqluku waten rally-laucimcetun maa-i mat'um nalliini. Piciryaraqluku allamiaquaqan, pilqenrilkemeggnun ukurmiunun allanun piaqluteng. Pilqenrilketeng kelegluki tuani kalukaraqluteng yurarluteng tuaten.

Taugam tayema ukakfani, Miller-ankok mantitlragni, tsanirlagluting Kipnirtsime. Kanruyautsimiug tuani tsorukatlrulriakut, Kwigillngormun, utertitlimtinitl tiketikirluta toi nautlunarluta, ankireluting. Toi amtlerit yut tokualuting. Tuani toi yuramik takitlrut ukurmiut. Ankirerartitluki amtlerit tuani tokuluting. Yuratutlruyaktluting toi kaneryaraktlu pingingran yuraraktluting. Taugam toi tuani tsanirlagartitluku nutan taktluting. Rally-imik tsimirluku mana yuralatlirting.

Tsa awakin pitlutlik asilria umyoaksulartsiu?

Tayim awani pilatlirput umyoakakamku, angnekurayuilngokut. Whaten pingramta, akusrartilatlput Mamak, Papaktlu [Betty Samson-ankuk James Samson-akdlo] augkut ilakilatlrinka ilaktluki, angnilatlirput augna umyoakakamku tsaknik toiten piulartua mai matum natleni, taukut ilaktluki angnirakamta. Tuamtatlu kiagmi naunrat naugakata, angyarlutatl ayayuilamta piyuagurluta taugam, angyamik tsaunata. Toi mane taugam ukut awatetni, whatlu nani kiagiwimta awatetni piyuartlainarluta naunrartsuraktlutatl. Angyakuntlu naugun ayatlirkarput natluluku. Ilait taugam makut tsalret, kayatgun anguarluting ayagaktluting. Tuai nutan tsali ukakfani angyatgun ayagluting pagavit, piwiksuititlimtinun tamani ikfaryaryaurtluta. Toi amtlermiktlu unangyunata, whatentlu kumliwigtailan. Pikaniruarangakaming, toi takaktluting. Ileni toi tayematlu kiagpailgan nanglatliut naunrat pilatlrit. Mai kumliwignun tuaten iktluki. Kuyana Agaiyutim auluktlineluta asilriakun. Itlpitsi pikigtaram natleni yulutsi.

Tsamik akuilatlrutsitse?

Tuamtitlu akuingamta, angkirluta lumaratlruar tsamig ukamaitaralriamig imirluku mingiktluku, taumik toi angkirluting. Akusrarutsiktluku toi tamana. Ileni unugpaktlu erfianun akusrarnaurtukut. Angkirputwha tauna lumaratlruar. Angkaniktlu tsanig atlanik pelamta. Toi tamana angkak tigusagluku, ukutlu ingluktluki. Augkutun angkalriatun kalutalriatun, whatlu angkalalriatsi mai tiguluku ayagarutaktluku, toiten whonkutatlu tamakunik lumaratlruarnik pilerarluta angkiraktluta.

Taugaam tayima ukaqvani Miller-aankuk maantellragni, cangerlagluteng Kepnercimi. Kanruyaucimi-w' tuani curukallrulriakut Kuigilngurmun, utertellemteńi-ll' tua-i tekiteqerluta naulluunarluta, an'qerriluteng. Tua-i amlleret yuut tuqualuteng. Tuani tua-i yuramek taqellruut ukurmiut. Anqerrirraartelluki amlleret tuani tuquluteng. Yuratullruyaaqluteng tua-i qaneryaraq-llu pingengraan yuraraqluteng. Tau͡gaam tua-i tuani cangerlaggaartelluku nutaan taqluteng. Rallymek cimirluku man'a yuralallerteng.

Ca avaken pellulleq assilria umyuaqsularciu?

Tayim' avani pilallerput umyuaqaqamku angniiqurayuilngukut. Waten pingramta, akusrartelalput Maamaq, Paapaq-llu [Betty Samson-aankuk James Samson-aaq-llu] au͡gkut ilakelallrenka ilakluki, angnilallerput augna umyuaqaqamku cakneq tuaten piyulartua maa-i mat'um nalliini, taukut ilakluki angniraqamta. Tuamta-llu kiagmi naunrat naugaqata, angyarlu̇ta-ll' ayayuilamta piyuagurluta tau͡gaam, angyamek caunata. Tua-i maani tau͡gaam ukut avatiitni wall'u nani kiagivimta avatiitni piyuarrlainarluta naunrarcuraqluta-ll'. Angyakunllu naw'un ayallerkarput nalluluku. Ilait tau͡gaam makut calriit, qayatgun anguarluteng ayagaqluteng. Tua-i nutaan cali ukaqvani angyatgun ayagluteng pagaavet, piviksuitellemteńun tamaani iqvaryaryaurrluta. Tua-i amllermek-llu unangyuunata, waten-llu kumlivigtailan. Pikaneruarangaqameng, tua-i taq'aqluteng. Iliini tua-i tayima-llu kiagpailgan nanglalliut naunrat-llu pilallret. Maa-i kumlivignun tuaten ekluki. Quyana Agayutem auluklinilu ta assilriakun. Elpeci pikegtaaraam nalliini yuuluci.

Camek aquilallruceci?

Tuamte-llu aquingamta, angqerluta lumarrallruar camek uqamaitaralriamek imirluku mingeqluku, taumek tua-i angqerluteng. Akusraruciqluku tua-i tamana. Iliini unugpak-llu errvianun akusrarrnaurtukut. Angqerput-wa, tauna lumarrallruar. Angqanek-llu canek allanek piilamta. Tua-i tamana angqaq tegussaagluku, ukut-llu inglukluki. Au͡gkutun angqalriatun kal'utalriatun, wall'u angqalalriaci maa-i teguluku ayagarutaqluku tuaten wangkuta-llu tamakunek lumarallruarnek pilirraarluta angqeraqluta.

Tsa kanimtsi asikilatlrusiu?

Kulerat asikipiatutlruanka whinga. Taugam tayema natluyagutluki. Augna Erim atlkaksugnarka tauna nunamtini witaluni, taum toi kulernik, kuleriuratutlruanga tsaniktlikurlua. Kulerat taugam toi whaneug natluyagutanka. Tamaniug kanimtsiutlilrit tsat tamakut kulernik pilatlrit. Tangruarturluki anglanakpiatlruanka kulerat. Kulernik piaktluki yut tsatlritnik, nunatlu taukut tsatlritnik kanimtsiluni, "kuleriluagok." Toi inartakamta kulerimalakenga, atlamig unuakuakan piaktlune. Kulerat anglanakpiarluki tsaknik whi. Kawangtsarautiktluk ileni ikuktlipailgan, kawakatlininaurtua. Kuleristaitsunating. Kasgimetlugok tsali kawalrit kuliristaitsunating unugmi. T.V.-itun toi kanimtsiktluki tamakut tsiuliat, tsiuliarutlilretwha. Taugam toi tsautset whinga, kulirat tamakut natlunritpianritaka, apkaurukitlrunrilamki. Taugam toi kanimtsikaktluki anglanaktluting ilait.

Whanewha toi tsingumapiaramtsi, tsingumapialaryakamtsi tsaknik ataftsinun, anaftsinuntlu malignngatlirkarpitsinik. Ataftse, anaftsedlo piskitlrit tamatlkuita malignngaskitluki, inerkukatsitlu piupiangirpitsi, atam umyoartsi atokirtsakunaku. Atam whinga atailama, anaka nisngangnakitlruaka. Umyoartiktlua whaten, "Whaten yunritsatlimnik, anama anglitsatlruanga tamane."

Ca qanemci assikelallrusiu?

Qulirat-llu assikepiallruanka wiinga. Taũgaam tayima nalluyagulluki. Aũgna Iirim alqaqsugnarqaa tauna nunamteńi uitaluni, taum tua-i quli'irnek, quliriuratullruanga caniqliqu'urlua. Quliraat taũgaam tua-i waniw' nalluyagutanka. Tamaani-w' qanemciullilriit cat tamakut quli'irnek pilallrit. Tangrruarturluki anglanakpiallruanka quliraat. Quli'irnek piaqluki yuut callritnek, nunat-llu taukut callritnek qanemciluni, "qulirilua-gguq". Tua-i inartaqamta qulirimalaqiinga, allamek unuaquaqan piaqluni. Quliraat anglanakpiarluki cakneq wii. Qavangcaarautekluk' iliini iquklipailgan, qavaqallininaurtua. Quliristaicuunateng. Qasgimi-llu-gguq cali qavalriit quliristaicuunateng unugmi. T.V.- tun tua-i qanemcikluki tamakut ciuliat, ciuliarullilriit-wa. Taũgaam tua-i cauciit wiinga, quliraat tamakut nallunritpianritaqa, apqaurutkellrunrilamki. Taũgaam tua-i qanemcikaqluki anglanaqluteng ilait.

Waniwa tua-i cingumapiaramci, cingumapialaryaaqamci cakneq aatavceńun, aanavceńun-llu malignqallerkarpeceńek. Aataci, aanaci-llu pisqellrit tamalkuita malignqasqelluki, inerquqaci-llu piyupiangerpeci atam umyuarci at'uqercaqunaku. Atam wiinga aatailama, aanaka niisngangnaqellruaqa. Umyuarteqlua waten, "Waten yuunricallemnek aanama anglicallruanga tamaani".

Kasutsarak

Ikatem, Julia K. Paul, litnaurat apkaurutaitnun kiutai, kasustsaramik, September 21, 1994.

Tsalatlruat ilaten kasutikaratlirpine?

Kaitlunwha pitlrunrilngut. Kasutikaratlimne kuyaluting taugam aulukistingutsimtinik. Kanerankukwha Uyurakdlo kegkinka ilakitlrukigka.

Kina tsiumik kasutitlrua?

Kasutikaratlikwha whi natlukika. Whonkuk toi kasukartitlunuk, kasutikaratlrit kinkut natluanka whi, taugam whonkuk kasutitlirpuk natlufkinaku, 1940-ime.

Ilavneme?

Ilagkaug ukuk kingomkun kasutitlrulrek Uyurankuk, Kanerakdlo.

Kuyatlrut-ka ilatin kasutitlirpitigne?

Kuyaluting taumik ilangutsimtinik kasutikaratlimigne.

Kaitlun ayokitlrua kasutitlik?

Kasutitlikwha kaitlun ayokutsenaku whi, taugam piskitlirput maligtluku kasutluta. Tamane kasusngatlrit kaitl tarengumaseyanritlimtine kasutitlruamta. Makune Bible-ane kanrutkumatlra tarengiseyagumafkinaku. Maitl toi nutan kingukniraku kasutitlirput taringluku. Yum afusngaitsakitlenilukik tuatin kasutitlrek.

Kina tsiumik irniakitlrusiu?

Alice Kalistook-ak, Kitangak.

Kasutirarlutingka yuratutlrut?

Kasutitlrianik whi yuralrianig natlunritlkingangkinritua. Manetun whaten uptluke tsat piyuititlruit, kanrutakatsiting taugam. Whatendlo nulirkutitlrek kasusngarkautsimignik kanrutakatsiting kasutaktlutik. Tsat natlutlruaput. Imotun toi mikilngurtun, ayoktluta,

Kassuucaraq

Ik'atiim, Julia K. Paul, elitnaurat apqaurutaitnun kiutai, kassuucaramek, September 21, 1994.

Calallruat ilaten kassuuteqarraallerpeni?

Qaillun-wa pillrunrilnguut. Kassuuteqarraallemni quyaluteng tauŋaam aulukesteńgucimteńek. Qanerraankuk-wa Uyuraq-llu kiigkenka ilakellrukegka.

Kina ciumek kassuutellrua?

Kassuuteqarraalleq-wa wii nallukeka. Wangkuk tua-i kassuuqaartellunuk, kassuuteqarraallret kinkut nalluanka wii, tauŋaam wangkuk kassuutellerpuk nalluvkenaku, 1940-mi.

Ilavni-mi?

Ilagka-w' ukuk kingumkun kassuutellrulriik, Uyurankuk Qanerraaq-llu.

Quyallruut-qaa ilaten kassuutellerpetegni?

Quyaluteng taumek ilangucimteńek kassuuteqarraallemegni.

Qaillun ayuqellrua kassuutelleq?

Kassuutelleq-wa qaillun ayuquciinaku wii, tauŋaam pisqellerput maliggluku kassuulluta. Tamaani kassuusngallret qaill' taringumassiyaanritlemteńi kassuutellruamta. Makuni Bible-aani qanrutkumallra taringessiyaagumavkenaku. Maa-i-ll' tua-i nutaan kinguknerakun kassuutellerput taringluku. Yuum avvusngaicaaqellini-lukek tuaten kassuutellriik.

Kina ciumek irniaqellrusiu?

Alice Kalistook-aaq, Qitang'aq.

Kassuuterraarluteng-qaa yuratullruut?

Kassuutellrianek wii yuralrianek nallunrilkengangqenritua. Maanitun waten upluki cat piyuitellruit, qanrutaqaceteng tauŋaam. Waten-llu nulirqutellriik kassuusngaarkaucikegnek qanrutaqaceteng kassuutaqlutek. Cat nallullruaput. Imutun tua-i mikelngurtun ayuqluta,

tarengumafkinaku tsa. Piskakatkut toi piaktluta. Mai taugam nutan kingoknirakun taringluku.

Kaftsirlutin kasutitlrusit?

Taiyema akemiarnik atlrakunglua kasutitlrunga.

Igmianka aunrarartsitluke anaita kasutiskilatlruit?

Ah-ang, tamanetun pifkinata whonkuta aunraumariakamta taugam wengilatlrukut. Aka taugam tamane aunrarpailigming wengilatlrutleniut arnat.

Asetlkingratgu-ka weka?

Kaitlwha pilartatgu. Whingaug whongnig wengitlrunrilama, kisaksakirarluku anama kanrutsanga toi, kalarutsanga tuatikualua. Whi whongnik yum ayokutsia natluamku. Kanrutsanga naktlikistikakniluku tauna, toi maligtluku, tsunaug kuyangnalua.

Kasutirarlutseka tsayuititlrutse?

Kasukarluta toi tsafkinata, kalukarpiknatadlo.

Kulutnik-ka atulatlrut kasutakaming akar?

Arinkiapatl, kasutakamta tang imume kuluteyunatingdlo. Whongkuk whane 1940-me kasutitlriakuk toi tsafkinanuk agaiuyulirtimun utluatlunuk. Agaiyulirtimdlo toi nakikarlunuk kulutmikdlo atifkinanug anlunuk. Augkukwha malruk tsapuk ilapuk, kemignuk toi Mamteretlirme kasutlunuk. Takmagpikne whi, kulutmikdlo pifkine kulutikailamta. Toiten toi kasutlunuk, nirifkaretifkinanukdlo toi kasutikainarlunuk taugam. Manedlo augkut kasutitlret tsale, Unguimarnankut, atautsikun kasutsaming, nirifkaretifkinake tsamig atifkinating kulutnikdlo pifkinating.

Tsakutsinik-me aktlunik atulatlruat?

Whinga toi tlangitlimne whaten mukarutdlirnik, tlumararnik, tlumararnik kengan toi amtlirnikdlo aturaunata. Ukuk toi malruk yutikuralrek taukuk kegkinka aturaktlukik. Amtlirugarnik manetun tangtlimtsitun pifkinata. Whingadlo ataititlruama mukarutliruarnikdlo kigaksuarangkiraktlua, kirutliglua toiten.

taringumavkenaku ca. Pisqaqatgu tua-i piaqluta. Maa-i taũgaam nutaan kingukneraku taringluku.

Qavcirluten kassuutellrusit?

Tayima akimiarnek allrakunglua kassuutellruunga.

Egmian-qaa aunrarraarcelluki aanaita kassuucet'lallruit?

Aa-ang, tamaanitun pivkenata wangkuta aunraumariaqamta taũgaam uingelallruukut. Ak'a taũgaam tamaani aunrarpailegmeng uingelallrulliniut arnat.

Assiilkengraatgu-qaa uikaa?

Qaill'-wa pilartatgu. Wiinga-w' wangnek uingellrunrilama qessaksaaqerraarluku aanama qanrucanga tua-i, qalarucanga tuatequalua. Wii wangnek yuum ayuqucia nalluamku, qanrucanga naklekestekaqniluku tauna. Tua-i maliggluku, cunaw' quyangnalua.

Kassuuterraarluci-qaa cayuitellruuci?

Kassuuqaarluta tua-i cavkenata, kalukarpek'nata-llu.

Kulutnek-qaa atulallruut kassuutaqameng akaar?

Arenqiapaa-ll', kassuutaqamta tang imumi kulutiiyuunaŋeng-llu. Wangkuk wani 1940-mi kassuutellriakuk tua-i cavkenanuk agayulirtemũn ullaullunuk. Agayulirtem-llu tua-i naaqiqaarlunuk kulutmek-llu atevkenanuk, anlunuk. Aũgkuk-wa malruk capuk ilapuk, kiimegnuk tua-i Mamterillermi kassuullunuk. Taqmagpek'nii wii, kulutmek-llu pivkenii kulutekailamta. Tuaten tua-i kassuullunuk, nerevkaritevkenanuk-llu tua-i kassuuteqainarlunuk taũgaam. Maani-llu augkut kassuutellriit cali, Unguim arnaankut, ataucikun kassuucameng, nerevkaritevkenaki camek at'evkenateng, kulutnek-llu pivkenateng.

Cakucinek-mi aklunek atulallruat?

Wiinga tua-i ellangellemni waten mukaarutlernek, lumarrarnek, lumarrarrarnek kiingan amllernek-llu aturaunata. Ukuk tua-i malruk yuutekuralriik taukuk kiigkenka aturaqlukek. Amllerugarnek maanitun tangllemcetun pivkenata. Wiinga-llu aataitellruama, mukaarutleruarnek-llu keggaksuarangqerraqlua qerrulliglua tuaten.

Kaitlun umyoan ayokitlrua anavit kasutiskitlratin kitomun natlufne?

Matin litnauryararlua atrartua wengitlenilrianga James-amik. Toi whinga alinglua, tsien natlumne wengifkautsimnik peyaktlua. Anama kalarutsanga nutan, itlenguk toi natlunrilngirmia taumig wengifkaranga, aulukistikakngamtigu. Whingatlugur nangtistikakinrilamku. Anaka whinga anglitsartikitlruamku nesngatlruaka. Umyoakadlo aturpiknaku wengifkangranga. Toi kalarutsanga toine maligtluku wektluku. Toidlo kiakuane kasutlunuk. Toi tsamik pifkinanuk, tlumararmikdlo takmagmik atifkine whi. Kulutikailamnuk kulutsirpiknanuk.

Kaitlun ayokutsin ayokitlrua kasukarlutin?

Kasukarlua whaten kanrutsanga, "Kitak toi itlpit taume wevne anginrulutin pingaitutin, taugam itlpit toi maligtakuluku kanitlra tamatlkuan. Maligtakuluku piarkaugutin. Tsamikdlo pelingirpit petnilutin kaniryakunak." Tang whongkuta tsiuktlirne mai ayokutsetlirput. "Petitlrin atam tangirtluku nakin pingnaktlune piniartuk." Tsunaug toi ilomun. Tuamtadlo irniangyaktliamignuk augkut kanrutistikama kanrutatnga, "Irnian tauna kinkikuvgu ilain pingratgu yularyakunaku. Itlpinik tsakfiurutkiursikutin."

Natmun pitlrusit kasukarlutin?

Kasukarlunuk toi mantlunuk Kipnirme makumiunguamignuk.

Kaitl anan kanitlrua kasutikatatlirpine?

Awai kanrutamkin, whaten pitlruanga kasutikatamignuk, "Wevnun maligtakutlutin, tsalidlo wekinritlkivnik atlamik kinkeyakunak wevit yatekun." Toidlo whaneug weka augna anirtikitlrane, atlamik kinkinguarpailigma tayim tsatairutingran, tangvenga kilagme tsale atlamik kinkeyumene, kinikngamku.

Ilaitaka irniarit unguwastsegatlatlrut?

Ilait augkut yut, tokuigurnaurtut irniatsuarangrarluting. Ilait atautsimik atlrakungluting, ilaitdlo stamanik, tokuaktluting. Mai taugam yungtsaristit pingatsiting tokuraiyuirutluting mikilngut. Tamane tsat natluluke, tsesitdlo natluluke pitlimtine, toiten tokurluting mikilngut.

Qaillun umyuan ayuqellrua aanavet kassuucesqellraten kitumun nalluvni?

Maaten elitnauryarraarlua atrartua uingellinilrianga James-aamek. Tua-i wiinga alinglua, ciin nallumni uingevkaucimnek piyaaqlua. Aanama qalarucanga nutaan, elliin-gguq tua-i nallunrilngermia taumek uingevkaraanga, aulukestekaqngamteggu. Wiinga-llu-gguq nangcestekaqenrilamku. Aanaka wiinga anglicartekellruamku niisngallruaqa. Umyuaqa-llu aturpek'naku uingevkangraanga. Tua-i qalarucanga tuani maliggluku uikluku. Tua-i-llu kiakuani kassuullunuk. Tua-i camek pivkenanuk, lumarrarmek-llu taqmagmek at'evkenii wii. Kulutekailamnuk kulucirpek'nanuk.

Qaillun ayuqucin ayuqellrua kassuuqaarluten?

Kassuuqaarlua waten qanrucanga, "Kitak tua-i elpet taumi uivni angenruluten pingaituten, tau͡gaam elpet tua-i maligtaquluku qanellra tamalkuan. Maligtaquluku piarkauguten. Camek-llu piileng'erpet piitniluten qaneryaqunak. Tang wangkuta ciuqlirni maa-i ayuqucillerput. Piitellren atam tangerrluku naken pingnaqluni piniartuq." Cunaw' tua-i ilumun. Tuamta-llu irniangyaqliamegnuk, au͡gkut qanrucestekama qanrutaatnga, "Irnian tauna kenkekuvgu ilain pingraatgu yuularyaqunaku. Elpenek cakviurutkiurciquten."

Natmun pillrusit kassuuqaarluten?

Kassuuqaarlunuk tua-i maanllunuk Qipnermi makumiungua-megnuk.

Qaill' aanan qanellrua kassuuteqatallerpeni?

Ava-i qanrutamken, waten pillruanga kassuuteqataamegnuk, "Uivnun maligtaqulluten cali-llu uikenrilkevnek allamek kenkiyaqunak uivet yaatiikun." Tua-i-llu waniw' uika au͡gna anerteqellrani, allamek kenkinguarpailegma tayim' catairutengraan, tangviinga qilagmi cali allamek kenkiyuumiinii, kenekngamku.

Ilaita-qaa irniarit unguvasciigat'lallruut?

Ilait au͡gkut yuut tuquigurnaurtut irniacuarangrraarluteng. Ilait ataucimek allrakungluteng, ilait-llu cetamanek, tuquaqluteng. Maa-i tau͡gaam yuungcaristet pingaceteng tuquurayuirulluteng mikelnguut. Tamaani cat nalluluki, ciissit-llu nalluluki pillemteńi, tuaten tuquurluteng mikelnguut.

Yuralatlrat

Ikatem, Julia k. Paul, kalarutsitlka litnauranun. Apkaurutaitnik, natlkigutluke, yuraryaramik.

Tsiengor yut mane yuranirmik takitlruat?

Yuranirmik takitlrut 1939. Nangnirkukatsarmik toi mane yuranirmik takitlrut, nautlunarluting ankireluting. Yut amtlirit tukualuting mikilngutdlo, toitl tuakin ayagluting yuranirmik taktluting. Yuratlirming natlene, toiten toi mikilngut angaiokatdlo timirtit tokuangata tuakin ayagluting takitlrut. Taugam matumik rally-iryaramik, Kaniryarak pitiktluku, kuyurtalrianik tsimirlune.

Tsiengok ankirim takifkartake yuratlrat?

Augkut missionary-it whatluka atlat takifkatlruit. Kuyurtluting nunat kanitlgutiktluting yurak toi taktluku. Matumik taugam Agaiyutim Kaneryaranik tsimiryugluku. Toitl tuakinirnik yuraiyuirutluting mane. Taukut toi tuatin tokurpagartitluke.

Agaiuyumatsimun tapkutluku takifkatlruyuktluku.

Agaiyumatsimignun matumun taman yuraryarak tsimiutluku. Taunauga tokotlrat pitiktluku pitliket. Toi taugam whanewha amtlirit yut takrarluting ayankigtat. Kwiggillgok, Kipnik, Kongirnak, keming toi yurayunating. Nunat kagkutdlo nigiktliput ukfikaratlirmigne Agaiyutim kaniryaranun Catholic-at yurak takitlruyakat, toitl mai kingokfagun ayagnirluku. Tayema toi whinga kaitlun natluaka mane pitlirkat, yuraryaurtsekutka whatdloka yuraryaurtifkinating. Kaitl natluaka whi tamatum ayokutsia.

Kia kanrutitlruaten mane yuraryaramun ankiritlrat pifkatlruneluku?

Yuraryaramun pifkinaku ankiritlrat. Toiug nautlutngutlrulria tauna. Taugam itlait yut makumiut, Kwiggilngurmiutdlo kuyurtluting kanitlgutiktluting yuranirmik taktluting. Tuatindlo tamana ankirik pifkinaku, toiken toi ayagluting yuranirmik takitlrut.

Yuralallrat

Ik'atiim, Julia K Paul, qalarucillra elitnauranun. Apyutaitnekllu nalqigulluki yuraryaramek.

Ciin-gguq yuut maani yuranermek taqellruat?

Yuranermek taqellruut 1939. Nangnerqukacaarmek tua-i maani yuranermek taqellruut naulluunarluteng, anqerriluteng. Yuut amlleret tuqualuteng mikelnguut-llu, tua-i-ll' tuaken ayagluteng yuranermek taqluteng. Yurallermeng nalliini, tuaten tua-i mikelnguut angayuqat-llu temirtet tuquangata, tuaken ayagluteng taqellruut. Taũgaam mat'umek rally-ryaramek, Qaneryaraq pitekluku, quyurtaalrianek cimirluni.

Ciin-gguq anqerrim taqevkartaki yurallrat?

Aũgkut missionary-t wall'u-q' allat taqevkallruit. Quyurrluteng nunat qanellgutekluteng yuraq tua-i taqluku. Mat'umek taũgaam Agayutem Qaneryaraanek cimiryugluku. Tua-i-ll', tuakenirnek yurayuirulluteng maani. Taukut tua-i tuaten tuqurpaggaartelluki.

Agayumacimun tapqulluku taqevkallruyukluku.

Agayumacimeggnun mat'umun taman' yuraryaraq cimiulluku. Tauna-wa tuqullrat pitekluku pillikiit. Tua-i taũgaam waniwa amlleret yuut taqraarluteng ayanqigtaat. Kuigilnguq, Kangirnaq, Qipneq kiimeng tua-i yurayuunateng. Nunat qagkut negeqliput Agayutem Qaneryaraanun ukveqarraallermeggni Catholicaat, yuraq taqellruyaaqaat, tua-i-ll' maa-i kinguqvaggun ayagnirluku.Tayima tua-i wiinga qaillun nalluaqa maani pillerkaat, yuraryaurciiqut-qaa wall'u-qaa yuraryaurtevkenateng. Qaill' nalluaqa wii tamatum ayuqucia.

Kia qanrutellruaten maani yuraryaramun anqerrillrat pivkallruniluku?

Yuraryaramun pivkenaku anqerrillrat. Tua-i-w' naulluutngullrulria tauna. Taũgaam ellait yuut makumiut, Kuigilngurmiut-llu quyurrluteng qanellgutekluteng yuranermek taqluteng. Tuaten-llu tamana anqerriq pitkevkenaku, tuaken tua-i ayagluteng yuranermek taqellruut.

Maika yuralangkuning piugngaut whadloka pistsegatut?

Whinga kanirtsegatua yuralangtsikniluke. Taugam tsiulikagtiput augkut agaiyulirtiput keming atanrut. Tayema itlaita natlunrilutsimigtsitun kiutsikaitsitse apiskuftsiting yuralangiskitluke whadloka yuralangiskifkinake. Whinga whaten kanirngaitua yuralangiskitluke. Whinga whaten kanirtsegatua, "Yuralangtsikut, yuralangkilitguk." Taugam agaiyulirtiput keming atanrut tsiulikagtinguaming nunane ukune, nipaitmik taugam tsalilriaruaming.

Missionary-itka asetnitlruat yuraryarak?

Tiketitlirmignegok yuramik tsamik asetniluku kanyuititlrut. Taugamgok taum toi Maknirimgor um, agaiuyulirtim pilatlrui makut tsailngurnun ikaiyutnguniluke tsanik aruktluke, aktlumignik tuaten pelngut tsikirturluke. Tuatingok Maknik tauna kanitlrok. Asilngunilukugok kanitlrunrituk, taugamgor ilaitnun ikaiyutiklarniluku tuaten kanitlruk. Taugam yut makut itlait ukfingaming, Agaiyutmun, toi tsimiutluku yuraryarak ralliryaramun. Toiguk yurame tamane ikaiyutngungran, tsamik unangvikinrilamigtigu. Rally-me taugam nutan itluartlune yutlirkamik, kalarutsilret nakin nunanik pitsiatun tikiktluting, tamakutgok tamai asiktluke. Whonkuta yukigtarautlirkamtinik kalarutsilret. Toitengok kanrutkitlruit.

Karetarakataka yuratutlrut imome?

Karetame yurayuititlrut, taugam tsiungane Ingularlutingok. Whaten akuting tigukirluke yuraraktluting, ikfaruaraktluting naken imiruarluke. Toigur Ingularluting. Toi tsanik tairkitluting mukanik akotanik, tsanik toi tairkitluting Inglulaleyarlutingok. Toi tamana yuramun ayagniutiktluku, ayagniutikaktluku. Toitl Karetarnarian uksuaran tsikukirartitluku nutan Karetarluting atakume. Kigenaput mingugluke atoratlramtinikdlo atorluta Karetaraktluta. Taugam akfakuaskifkinata ilaputdlo tsiutlguraskifkinake inirkurnauraitikut, atserutsekniluta nunam atsianun. Toi inirkutiktluku tamana ilaput akfakurluta unetiskifkinake tsiulikagtiput taugam maligtakuraskitluku. Atserutsekukutgok akfakualuta pikumta.

Maa-i-qaa yuralangkuneng piyugngaut wall'u-qaa pisciigatut?

Wiinga qanerciigatua yuralangciqniluki. Taũgaam ciuliqagteput aũgkut agayulirteput kiimeng atanruut. Tayima ellaita nallunrilucimegcetun kiuciqaiceci apeskuvceteng yuralangesqelluki wall'u-qaa yuralangesqevkenaki. Wiinga waten qanerngaitua yuralangesqelluki. Wiinga waten qanerciigatua, "Yuralangciqut, yuralangkilit-gguq." Taũgaam agayulirteput kiimeng atanruut ciuliqagteñguameng nunani ukuni, nepaitmek taũgaam calilriaruameng.

Missionary-t-qaa assiitnillruat yuraryaraq?

Tekitellermeggni-gguq yuramek camek assiitniluku qanyuitellruut. Taũgaam-gguq taum tua-i Maknerem-gguq uum, agayulirtem pilallrui makut cailngurnun ikayuutnguniluku canek aruqluki, aklumeggnek tuaten piilnguut cikirturluki. Tuaten-gguq Makneq tauna qanellruuq. Assiilnguuniluku-gguq qanellrunrituq, taũgaam-gguq ilaitnun ikayuutek'larniluku tuaten qanellruuq. Taũgaam yuut makut ellait ukvengameng, Agayutmun, tua-i cimiulluku yuraryaraqrally-ryaramun. Tua-i-gguq yurami tamaani ikayuutngungraan, camek unangvikenrilamegteggu. Rally-mi taũgaam nutaan elluarrluni yuullerkamek, qalarucilriit naken nunanek piciatun tekiqluteng, tamakut-gguq tamaa-i assikluki. Wangkuta yuk'egtaaraullerkamteñek qalarucilriit. Tuaten-gguq qanrutkellruit.

Qaariitaaraqata-qaa yuratullruut imumi?

Qaariitaami yurayuitellruut, taũgaam ciungani Ingularluteng-gguq. Waten akuteng teguqerluki yuraraqluteng, iqvaruaraqluteng naken imiruarluki. Tua-i-gguq Ingularluteng. Tua-i canek, tairqelluteng mukaanek, akutanek, canek tua-i tairqelluteng Ingulaliyarluteng-gguq. Tua-i tamana yuramun ayagniutekluku, ayagniutekaqluku. Tua-i-ll' Qaariitaarnarian uksuaran, cikuqerraartelluku nutaan Qaariitaarluteng atakumi. Kegginaput mingugluki aturallramteñek-llu aturluta Qaariitaaraqluta. Taũgaam aqvaquasqevkenata ilaput-llu ciullguurasqevkenaki inerqurnauraitkut, aciiruciiqniluta nunam acianun. Tua-i inerquutekluku tamana ilaput aqvaqurluta unicesqevkenaki ciuliqagteput taũgaam maligtaquuraasqelluki. Aciiruciiqukut-gguq aqvaqualuta pikumta.

19..

Kakuakanme yuralret ayagnilatlruat?

Tayema Tsauyarvigme Wevigmedlo taukugne ayagnelatlrut. Ilait kingoktlikurluting pitutlrut, ukurmiut tuamtadlo tsamiut piaktluting. Toitl atlat tsale nunat, malruikitarluting.

Makumiut tsamiutdlo yuralatlruat? Makumiut natmun ayalatlruat?

Makumiut Tsetsingmun piakaming kuyurtluting aipating kiligluke, toitl taingata niknik toi kasgimun ayutluting. Arokutsitarpailigming unukuan yurarluting. Whaten aturluting, "Taitnaurai Percy-im imaka nutigpagmik-ka nutpakinga," tuaten atirpagtaktluke. Toi tsat apirluke piaktluke, angyanikdlo piugakaming kayanikdlo. Kayanik piakaming anguarutnig itkirutaktluting. (Maiug t.v.-inik tuatin pilaryatlilret.)

Tsakamingme kiginakurluting pilatlruat?

Tuamtatl uksumainanrane Iralutlirmiug aipagne pitlilrek. Toitl mane tsame Kipnirtsime agaiyulutingok. Yuralret kaugkut taruyamarutnik tigumiarluting, Agaiyulutingok toi. Atitlgutkifkinake pilatlruit. Arnat ukut kaftsin nangirnaurtut pingaiyundlo, angutngunirtatwha atautsik, taukut toi arnat ilangtsiararkakakamike taum pilatlikai angutim. Toi taugkin yurarluting taruyamarutirluting

Qakuaqan-mi yuralriit ayagnilallruat?

Tayima Cauyarvigmi Uivigmii-llu taukugni ayagnilallruut. Ilait kinguqliqu'urluteng pitullruut, ukurmiut tuamta-llu camiut piaqluteng. Tua-i-ll' allat cali nunat, malruiqetaarluteng.

Makumiut camiut-llu yuralallruat? Makumiut natmun ayalallruat?

Makumiut Cicingmun piaqameng, quyurrluteng aipateng kelegluki, tua-i-ll' taingata neqnek qasgimun agulluteng. Aruqucetarpailegmeng unukuan yurarluteng. Waten aturluteng, "Taitnaurai, Percy-m ima-qaa nutegpagmek-qaa nutpakiinga," tuaten aterpagtaqluki. Tua-i cat aperluki piaqluki, angyanek-llu piyugaqameng qayanek-llu. Qayanek piaqameng anguarutnek itqerrutaqluteng. (Maa-i-w' T.V.-nek tuaten pilaryallilriit.)

Caaqameng-mi kegginaqurluteng pilallruat?

Tuamta-ll' uksuumainanrani Iralull'ermi-w' aipaagni pillilriit. Tua-i-ll' maani cami, Kepnercimi agayuluteng-gguq. Yuralriit qaũgkut taruyamaarutnek tegumiarluteng, Agayuluteng-gguq tua-i. Atellgutkevkenaki-am pilallruit. Arnat ukut qavcin nangermaurtut pingayun-llu, angutngunertaat-wa atauciq, taukut tua-i arnat ilangciararkaqaqamiki taum pilallikai angutem. Tua-i taũgken yurarluteng taruyamaaruterluteng makutun kiani Mamterillermi

makutun kiane Mamtiretlirme pilriatun. Augkut taugkin yurapiarluting pilret taruyamarutnik tigumiarunating whaten yurarluting, pitsiatun am tsatl pifkinating. Angoyiuruarluting ilait yuraraktluting ilaitdlo pisuruarluting, ilaitdlo pakesagaurluting, ilaitdlo niristsiknguarluting, ilaitdlo akusnguarluting. Ayokifkinating pitsiatun pifkinating. Tuatin yuraraktluting, angyinguarluting, kayalinguarluting tuatin.

Tsatlirmignik-ka tangtlirmignikdlo kinkunik yuralatlrut?

Tanglirmignik tsanik irinarkilranik yurautsirluting yuraraktluting.

Tsatlirmignikdlo-ka?

Tsalirmignikdlo, imarpigmedlo unane anguarluting ayatlmignik yurautsiraktluting. Aka tamane anguarluting pitutlirmigne.

Yurayunkurakme tsanglatlrua?

Arin akingyunating, yurayunkurak toi Eetskipegankug, Atlurakdlo.

Eetskipengakuk-ka, Atlurakdlo ayagalatlruk?

Natmun ayayunatig mane piaktlutik. Ayagayuititlrut yut. Ayautinritakatsiting ikamratgun ayayuititlrut, tingsutitailandlo. Whaten matum natlenitun ayokitlrunritukut. Kitomig ayalriamik pitaunane upagakaming taugam, kimogtitgun kiagmidlo angyatgun. Angyatgundlo ayeming tingalrarluting ayagluting, livartaunanedlo.

Kaitlunme atlat nunat tailatlruat yurakatarkaming?

Ikamrarluting tailuting. Tsanik whane yurautikamignik ayautluting, nunane tsiunirmigne.

Tsakamingek anagkinglatlruat, tsokankurauluting-ka?

Anagkingilrianikdlo kinkunik kanyunating. Yuraiyunkuratdlo pingrata akeliyunake. Mai taugam ukakfagun akeliryaurtluke tauna yuraiyuniluku. Mai taugam tsat makut akeliryaratdlo, pugtait piunkurat akengaktluting. Whonkuta awane akemik tsamik piyuititlrukut piunkuraungirming.

pilriatun pivkenateng. Aũgkut taũgken yurapiarluteng pilriit taruyamaarutnek tegumiarunateng waten yurarluteng, piciatun-am call' pivkenateng. Anguyiuruarluteng ilait yuraraqluteng ilait-llu pissuruarluteng, ilait-llu pakissaaguarluteng, ilait-llu neresciqnguarluteng, ilait-llu akusnguarluteng. Ayuqevkenateng piciatun pivkenateng. Tuaten yuraraqluteng, angyinguarluteng, qayalinguarluteng tuaten.

Callermeggnek-qaa, tangllermeggnek-llu kinkunek yuralallruut?

Tangllermeggnek canek irr'inarqelrianek yuraucirluteng yuraraqluteng.

Callermeggnek-llu-qaa?

Callermeggnek-llu, imarpigmi-llu unani anguarluteng ayallmeggnek yurauciraqluteng. Ak'a tamaani anguarluteng pitullermeggni.

Yuray'unqurraq-mi canglallrua?

Aren, akingyuunateng, yuray'unqurraak tua-i lickepigaankuk Allurraq-llu.

Iickepigaankuk-qaa Allurraq-llu ayagalallruuk?

Natmun ayayuunatek maani piaqlutek. Ayagayuitelallruut yuut. Ayautenritaqaceteng ikamratgun ayayuitellruut, tengssuucetailan-llu. Waten mat'um nalliinitun ayuqellrunritukut. Kitumek ayalriamek pitaunani upagaqameng taũgaam, qimugtetgun kiagmi-llu angyatgun. Angyakun-llu ayiimeng tengalrarluteng ayagluteng, levaartaunani-llu.

Qaillun-mi allat nunat tailallruat yuraqata'arqata?

Ikamrarluteng tailuteng. Canek wani yurautekameggnek ayaulluteng nunani ciunermeggni.

Caaqameng-mi anagkenglallruat, cukanqurrauluteng-qaa?

Anagkengelrianek-llu kinkunek qanyuunateng. Yuray'unqurraat pingraata akiliyuunaki. Maa-i taũgaam ukaqvaggun akiliryaurrluki, tauna yuray'uniluku. Maa-i taũgaam cat makut akiliryarat-llu, pugtait, piyunqurraat akingaqluteng. Wangkuta avani akimek camek piyuitellruukut piyunqurraungermeng.

Manir yuralangkatakata tsanritlkisaran?

Whinga tsamik kanirngaitua yuralangtlirkatnikdlo, whinga atanrunritua, ukut taugam tsiulikagtiput keming Council-at agaiulertitdlo atanrut.

Arin yurangrayakuvit itlpit. Tuatlur yuraryauriskata yuraryartuten, whadlok nerararlutin? Kisarkaunritlkuftse taugam yuraryaurtsekitliut.

Maani-q' yuralangqataqata canrilkessaran?

Wiinga camek qanerngaitua yuralangllerkaatnek-llu, wiinga atanrunritua, ukut tauĝaam ciuliqagteput kiimeng council-aat agayulirtet-llu atanruut.

Aren, yurangrayakuvet elpet! Tua-llu-q' yuraryaureskata yuraryartuten, wall'u-q' niiraraarluten? Qessaarkaunrilkuvci tauĝaam yuraryaurciiqelliut.

19_

Tulukaruk

Ikatem, Julia K. Paul, kuleritai litnaurat Tulukarugmik, Pitigculemikdlo. March 15, 1995.

Kulerat natluyagutanka, kengan taugam tulukarugmik natlunritlkingangkirtua.

Tulukarukguk tauna tsinakun ayalria tirit kitingkaktluke, kaganeguk Tununirmiune. (Tununirmiut tamakut tirnikgur makunik nikingkirtut, kiagme nikingkilartut. Toiguk tamakut alaitakata ukinritgun ikulirluke tiguaktluke.) Tamakut toi tamai tulukarum kitingkaktluke ayatlinelune. Toitlugur ileta kitingkatlrane itgai kukirutluku. Arin, toiguk nutsusagyaktluku ayangnakumaiyaktlune.

Tulukaruk

Ik'atiim, Julia K. Paul, quliritai elitnaurat Tulukarugmek, Pitegcurlimek-llu March 15,1995

Qulirat nalluyagutanka, kiingan taugaam tulukarugmek nallunrilkengangqertua.

Tulukaruk-gguq tauna ceñakun ayalria terr'et kitengkaqluki, qagaani-gguq Tununermiuni. [Tununermiut tamakut ternek-gguq makunek neqengqertut, kiagmi neqengqelartut. Tua-i-gguq tamakut alaitaqata ukinritgun ikulerluki teguaqluki.] Tamakut tua-i tamaa-i tulukaruum kitengkaqluki ayallíniluni. Tua-i-llu-gguq iliita kitengkallrani it'gai quuqerrulluku. Aren, tua-i-gguq nucussaagyaaqluku ayangnaqumayaaqluni.

Toigur ayagarkaunriame ulim tiketsane piukgur. "Aling arinkiapatl itek tang pigtikirnga. Angama nuleran asinkuranik tsikirtsikamkin."

Tuatluguk piuk. "Arin ilomun-ka?"

Tulukarumgok pia, "Ilomun iktlufkine tsikirtsikamkin." Toiguk nutsusagyakakaku taum tirem nuktaktluku. Arin piaguk. "Iktluyugnaune whaneug angama nuleran aipanik tsikerarkaugamkin asinkuranik." Toi pikirlune tsagnialiartutlenilune, tsagnialikirtsan nutsugartluku ulim tiketinrakun. Tulukarugug im piavit tagngame piriktsararlune muragamik tigutlune atratlenilune. Tauna-am tik tiketsamiu kaputlineke taumig muragamik piluku. "Arin angaitua tsaitua, petua, tikirmig nautlruama." Arin tauna toi arinkiatsakitlenilun, "Tsientam pigtsia! Iktlukutliniuk." Taglunitl toi pirerarlun ayatlinelune.

Ayainanirmineguk piuk yuk kankuk pilalrek tuntumik. Tunukwhagur ingkug yategne mirim kaingane nanvame yurtsilrek. Tunutikik taukuk. Yakfarenun mitlune taukug imkuk tunug utlatlinilukig, aurtlune, tiketsame toi nirtlinelukik, taukuk. Arin taukukgur imkuk tuntumik pilalrek itlpikartsamignigu, akivlutik mai taitlragne, taum toi tulukarutlkum tunuartlukik tsikpatlenilune, kanrutlukikguk, "Tunutitik tamai." Toi kaugtuasagyakngagne tinglune ayatlinelune.

Tua-i-gguq ayagarkaunriami ulem tekicani piuq-gguq, "Aling arenqiapaa-ll", etiiq tang pegteqernga. Angama nulirran assinqurraanek cikirciqamken."

Tua-llu-gguq piuq, "Aren, ilumun-qaa?"

Tulukaruum-gguq pia, "Ilumun iqluvkenii cikirciqamken." Tua-i-gguq nucussaagyaaqaqaku taum terr'em nuqtaqluku. Aren piagguq, "Iqluyugnaunii wani-w' angama nulirran aipaanek cikirarkaugamken assinqurraanek." Tua-i piqerluni cagnialiyartullinilluni, cagnialiqercan nucugarrluku ulem tekitenrakun. Tulukaruk im'piavet tagngami perriqcarraarluni muragamek tegulluni atrallinilluni. Taunaam teq tekicamiu kapullinikii taumek muragamek piluku. "Aren angaitua, caitua, piitua, teq'ermek naullruama." Aren tauna tua-i arenqiacaqellinilluni, "Ciin-tam pegcia! Iqluqulliniuq." Tagluni-ll' tua-i perrirraarluni ayallinilluni.

Ayainanermini-gguq piuq yuuk kankuk pilalriik tuntumek. Tunuk-wa-gguq ingkuk yaatiigni mer'em qaingani nanvami yurcilriik. Tunuutekek taukuk. Yaaqvaariinun mill'uni taukuk imkuk tunuk ullallinilukek, aurrluni, tekicami tua-i nerrlinilukek taukuk. Aren taukuk-gguq imkuk tuntumek pilalriik elpeka'arcamegnegu, aqevlutek maa-i taillragni, taum tua-i tulukarulkuum tunuarrlukek ciikpallinilluni. Qanrullukek-gguq, "Tunuutetek tamaa-i." Tua-i kaugtuassaagyaaqngagni tengluni ayallinilluni.

Matingur ayainanirmine pikirtuk, kwegim tsinekun tsituar una ayalria, toiguk puglune kaktlune ayagaktlune. Toitlugur-am mitlune pugnirtsirluku kayagaurlug, "Aling arinkiapatl aitartlutin tang tsaknik pika, utsurnarkitsekutin aitartlutin pikuvit." Toitluguk puglune-am aitartlune pian, kanranun itkirtlune. Itkirtukgur matin, nitsuar mana iknawhagur arnak tsaliuralria, taum toi tsituam iluane. Toitlugur itran pia, "Arin whaka tulukaruk tsasurtsit?"

"Arin toiug mavit ititlrianga tangramku."

Arin tuatluguk pia. "Kitag nikasagnamkin utakanga." Unawhaguk tang tsa un agalria itsuitkatsagarlune. Piaguk, "Tauna agtukiryakunaku, atam toi agtukakuvgu mana wetauwigpuk kaitl piniartuk." Toitlugur-am anutene, tauna imna inirkutitlra utlagluku agtuksuarakakene, itle mana tsingkurvaglune. Tayimadlogok toi tauna itirpiknane.

Toitlugur wetainanrane irinrit kaftsiatne, tayema pingaiyuatne pitliuk, ayumianguk kakimkut kanitlkitangartluting, "Alingarinkiapatl tsituar mana kaitl pilun tukua?" Toigur arinkianating alangarluting.

Tuatluguk umyoartikuk, "Aling arin, natlimkundlo ugun uketikaksaunaku." Toitl penanrane, uluak pikai pugkatlenilune natlekun. Toiguk pikai tsatlalria angliriuran, ankirtlun tingvatlaglun ayatlinelune. Taukutguk toi arinkianating, tsagur augna ana, irelutinguk taumik. Toi-am yatetnun mitlune wetauratlenilune. Wetakararlune atratlenilune. Toitluguk atrarlune taukut imkut tsituamik pilret tiketluke, piatgur. "Arin tulukaruk, kaitlun mana pikatartsita? Tsa tang augna anilria tayema toi kulmukapik pagavit."

Tuatlam taum toi tulukarum pitlene."Aling arin tamana atak tang wetatsiu." Piutguk, "Alingarin toi tang ilomun wetatlaut, keme niknguntuk." Arin tayimaguram imkut aktluting, tsaskuting awurlug ayagluting. Tulukaruk taun umyoartukaiyatle-niame, aiyetatluguram toi navgurluku kiluanun tagukurluku. Toi arinkia nikautsikatsarluneguk toi.

Toitl penanrane taukut imkut nikkautai nangluting. Penanirmineguk piur yakulgit pagkut, (tsaugatdlo taiyim tutangaiyautlilret.) Ayumian-am toi kaiyagpagatliniluku iletnig nulirniarnilune. Piutgok, "Kaka tulukarukgur nulirniartuk." Arin kisaktlukuguk. Tuamtitlugur atlat tsale agertluting, tsatguk toi

Maaten-gguq ayainanermini piqertuq, kuigem ceñiikun cetuaq un'a ayalria, tua-i-gguq pugluni qakluni ayagaqluni. Tua-i-llu-gguq-am mill'uni pugnercirluku qayagaurluku, "Aling arenqiapaa-ll', aitarrluten tang cakneq piqaa, ucurnarqeciquten aitarrluten pikuvet." Tua-i-llu-gguq pugluni-am aitarrluni pian, qanranun itqerrluni. Itqertuq-gguq maaten, necuar man'a ikna-wa-gguq arnaq caliuralria, taum tua-i cetuam iluani. Tua-i-llu-gguq itran pia, "Aren waqaa tulukaruuk cassurcit?"

"Aren tua-i-w' maavet itellrianga tangrramku."

Aren tua-llu-gguq pia, "Kitak neqkassaagnamken utaqanga." Una-wa-gguq tang ca un' agalria ecuitkacagarluni. Pia-gguq, "Tauna agtuq'eryaqunaku, atam tua-i agtuq'aquvgu man'a uitavigpuk qaill' piniartuq." Tua-i-llu-gguq-am anutiini, tauna imna inerquutellra ullagluku agtuksuaraqaqiini, ellii man'a cingqurvagluni. Tayima-llu-gguq tua-i tauna iterpek'nani.

Tua-i-llu-gguq uitainanrani erenret qavciatni, tayima pingayuatni pilliuq, ayumian-gguq qakemkut qanelkitangarrluteng, "Aling arenqiapaa-ll', cetuaq man'a qaill' piluni tuqua?" Tua-i-gguq arenqianateng alangarluteng.

Tua-llu-gguq umyuartequq, "Aling aren, nallemkun-llu uuggun ukiteqaqsaunaku." Tua-i-ll' piinanrani, uluaq pika-i pugqalliniluni nalliikun. Tua-i-gguq pika-i callalria angliriuraan, anqerrluni tengvallagluni ayalliniluni. Taukut-gguq tua-i arenqianateng, ca-gguq aŭgna an'a, irr'iluteng-gguq taumek. Tua-i-am yaatiitnun mill'uni uitaurallinilun. Uitaqarraarluni atrallinilun. Tua-i-llu-gguq atrarluni taukut imkut cetuamek pilriit tekilluki, piat-gguq, "Aren, Tulukaruuk, qaillun man'a piqatarceta? Ca tang aŭgna anelria tayima tua-i qulmuqapik pagaavet."

Tua-ll'-am taum tua-i tulukaruum pillinii, "Aling aren, tamana-atak-tang uitaciu." Piut-gguq, "Aling aren tua-i tang ilumun uitallaut, kiimi neqngunrituq." Aren, tayima-gguq-am imkut akluteng, caskuteng avurluki ayagluteng. Tulukaruk tauna umyuartukayallinianii, ayiita-llu-gguq-am tua-i navgurluku keluanun taguqurluku. Tua-i arenqia neqaucikacaarluni-gguq tua-i.

Tua-i-ll' piinanrani taukut imkut neqautai nangluteng. Piinanermini-gguq piuq yaqulget pagkut. (Caugat-llu tayim' tuutangayaullilriit.) Ayumian-am tua-i qayagpagalliniluki iliitnek nulirmiarniluni. Piut-gguq, "Kaaka, Tulukaruk-gguq nulirmiartuq." Aren qessakluku-gguq. Tuamtellu-gguq allat cali agiirrluteng, cat-gguq

kuyurkitluke tangtlirkat piluku, tsautiknguarluke. Toitl pikirlune ileta pitlenia "Kitak toi ilomun kamutartikniarput pitsiu." Kuyakirlune-am toi maiyukirtitlenilun taukunun yakulignun.

Ayomian toi yivritleniluk-am matin pe, tsanikguk toi niknig ayokinrilngurnik nangtsait imangkitleniluting. Ayomianguk toi kamutarlune aiyagartlune, taukutam pitleniut, "Alingarin pinirpagta augna, aling nutan atam." Aiyagturakirluneguram arulairtlune, arulairtsamegur ilet taiskitluku pia, "Toi mirnurtua, mirnuinirtsikakirnaurtua." Tuatlugur-am toiten kanrarlun piuk, ingnagur yane kiverak tsautngua? Taumgur imainig niryugyakuk. Toitluguk nikkitluku tuakin. Nirarlunegur-am aiyagartlun toi arinkianane, tuamtitlugur akanun aiyagpiknan arulairtlune, "Toi arinkiatua mirnurtua. Ingna yane tsamig imangkirta? Tuakingur niryugtua." Tuamtitluguk toi tuakin tsikirluku. Tuamtitluguk toi tsikiatne aiyagartluneguram nirarlune. Akanu-nguram pifkinane arulailragur ikgitlenarlune, arulairtsameguram piuk, "Ingna tsauga? Yakingur niryugtua." Arin taukut imkut nunurtitleniluku, "Toi takamtigin. Unetikataramtigin nikairutkatararpikut toi taki."

Toitluguram unetsatne atrarlune aiyaglune. Toitlugur igtimungur tiketur imarmiutautlinilria taun yua. Arin toiguk tigusagyakirarluku atrarlune tsinamun penanrane, taum toi imarmiutam utlagluku. Arinkiapa, aipakikirlukuguk toi, arinkianatik toi. Toitluguram tsakirlune irinrit iletne piuk, muragiuryartukatartukguk. Akuskileguk asingnaktluku tsaknik. Muragakgur nane piartukatara.

Aiyatlinilun toi tayema, ketuangur unuga. Paktaryakfigminiktluguk taum taktluku arnen. Toitlugur unukartitluku, ayumianguk tsakimna yugpatlartlune. Toigur itdlirkanig utakalune wetainanrane, tsakimna piuk."Kamyuk, akutamik tsikinritlkuvnga nirtsikamkin." Arin alengatlemeguk akutamenik taumig mitlpake tsakmavit, mitsartukguk toi. Toi penanrane nutan itdlinelune, itranguk pia, "Arin tsam tang augum tsaraiyem tikiskenga, akutamnik tsikinritlkumne nirtsiknianga, akutaka tamatlkuan tunkika." Arin toigur nunurlune. "Tsam tam piatin? Tsatlkuk tam tauna?"

tua-i quyurqelluki tangllerkaat piluku, cauteknguarluki. Tua-i-ll' piqerluni iliita pillinia, "Kitak tua-i ilumun qamuutartekniarput piciu." Quyaqerluni-am tua-i may'uqertelliniluni taukunun yaqulegnun.

Ayumian tua-i yuvrilliniluki-am maaten pii, canek-gguq tua-i neqnek ayuqenrilngurnek nangcait imangqelliniluteng. Ayumian-gguq tua-i qamuutarluni ayagarrluni, taukut-am pilliniut, "Aling aren, pinirpagta augna, aling nutaan atam." Ayagturaqerluni-ggur-am arulairrluni, arulaircami-gguq iliit taisqelluku pia, "Tua-i mernurtua, mernuinerciqaqernaurtua." Tua-llu-ggur-am tuaten qanrraarluni piuq, ingna-gguq yaani keviraq cautngua? Taum-gguq imainek neryug-yaaquq. Tua-i-llu-gguq neqkilluku tuaken. Nerraarluni-gguq-am ayagarrluni tua-i arenqianani, tuamtellu-gguq ak'anun ayagpek'nani arulairrluni, "Tua-i arenqiatua, mernurtua. Ingna yaani camek imangqerta? Tuaken-gguq neryugtua." Tuamtellu-gguq tua-i tuaken cikirluku. Tuamtellu-gguq tua-i cikiatni ayagarrluni-ggur-am nerraarluni. Ak'anun-ggur-am pivkenani arulaillra-gguq ikgelliinarluni, arulaircami-ggur-am piuq, "Ingna cauga? Yaaken-gguq neryugtua." Aren taukut imkut nun'urtelliniluku, "Tua-i taq'amteggen. Uniteqataramteggen, neqairutqatararpekut tua-i taqi."

Tua-i-llu-ggur-am unicatni atrarluni ayagluni. Tua-i-llu-gguq igtemun-gguq tekituq imarmiutaullinilria tauna yua. Aren tua-i-gguq tegussaagyaqerraarluku atrarluni ceńamun piinanrani, taum tua-i imarmiutaam ullagluku. Arenqiapaa, aipaqeqerluku-gguq tua-i, arenqianatek tua-i. Tua-i-llu-ggur-am caqerluni erenret iliitni piuq, muragiuryartuqatartuq-gguq. Akuskili-gguq assingnaqluku cakneq. Muragaq-gguq nani piyartuqataraa.

Ayalliniluni tua-i tayima, kiituan-gguq unugaa. Paqtaaryaaq-vigminek-llu-gguq taum taqluku arniin. Tua-i-llu-gguq unukartelluku, ayumian-gguq cakemna yugpalla'arrluni. Tua-i-gguq itlerkaanek utaqaluni uitainanrani, cakemna piuq, "Qamyuuq, akutamek cikinril-kuvnga nerciqamken." Aren alingalliimi-gguq akutaminek taumek milpakii cakmavet, mecartuq-gguq tua-i. Tua-i piinanrani nutaan itliniluni. Itran-gguq pia, "Aren cam tang aug'um carayiim tekiskiinga, akutamnek cikinrilkumni nerciqnianga, akutaqa tamalkuan tunkeka." Aren tua-i-gguq nunurluni. "Cam-tam piaten? Calkuk-tam tauna?"

Toitluguk kakuan taum yaksinritlkene akutiskitluku aiyakatame, tamagur utirtsekuk. Taiyemaguk toi ayen umyuartikuk. "Aling arin augulartur atak, augum-am alingtsitalaryugnarkanga." Toitluguk unugluku. Penanraneguram tsakma tautukatsar tsiuktliatun pilune, piukguk, "Akutamik tsikinritlkuvnga nirtsikamkin."

Toitluguk kanane muragak kinetlirme ikugyugkuane kangiptluglune, kiningkirtlun, tauna tigulug anilrarlune amigmun. Tsakma kanitlrane taumik muragamik kinirtumalriamik, tsakmavit kaputlineluku. Tsakmaguk akikakirlun, tayematluguk toi. Arin wetainanraneguram, tiketlun tulukaruk. Itirtukguk toi ene arinkianak. "Akikatag eka tang toi pakimna kitsgirariwiktluku kagirtsarpiakika."

Arin taum pitlenia "Atake yivrikirnaurka."

"Arin yivrirngaitan."

Toigur eminig arinkianan. Toi piwakane yivrirtitluku. Pakegaguk kangiptlugmig imarlune. Piagur, "Utlkumam tsunaug pilakenga." Unetlukutl toi taum imarmiutam aiyatlinilune alingtsitarane. Arin toi-am kemitkarutlinelune tauna tulukaruk. Toi kemitliame aiyatlinelune nutan. Tulukarug-am taun umyoartutleniuk.

Kanimtsikangkirtutinka Pitigtsulemik?

Pitigtsurlim taum ikane Tsaputnguarmiut wakaratne lanitlruare akma wetauk. Kanavitguk kitetnun kikirtarmun upnirkiaraktluting. Upnirkiaraktlutik taukuk nulirkilrek, Pitigtsurlimikguk tauna wenga piaktluku.

Tsakirluneguk tang imna aiyalrem, tayema tiketsunritlkile. Toitluguk irinrit iletne tiketlune, piaguk nuleran taum, "Tsalutin muluwakartsit?" Arin tsanikguk kuyurtsame tikitnatsiartuk.

Tuamtitlam toi tayim aiyatlinilune. Irniarlutikguk malrugnik. Toitluguk umyuartikinglune taun nulera, "Kaitl augna pia? Tsamig atag augna yugmig nalakutitlruk? Yuakumku taugam." Toitl taukuk irniagne pitlenilukik ateg yuakatarniluku utakauraskitlune.

Toitl unuakuan aiyatlinilune taukut Kikirtarmiut tungetnun upnirkilatlming. Kiluatnun tiketsame pitleniuk inet kanai, puyirlunegur na kana. Toitl pikanrakun antlinilutik arnak kankuk, anrarlutikguk tayim itirlutik. Toitl wetainanrane una kitek kaiyartangtlinilune. Matinguk tiketuk wenga imna. Arin taukukguk

Tua-i-llu-gguq qakuan taum yaaqsinrilkiini akucesqelluku ayakataami, tamaa-gguq uterciiquq. Tayima-gguq tua-i ayiin umyuartequq, "Aling aren aũguulartur' atak, aũg'um-am alingcetaalaryugnarqaanga." Tua-i-llu-gguq unugluku. Piinanrani-ggur-am cakma tautukacaar ciuqliatun piluni, piuq-gguq, "Akutamek cikinrilkuvnga nerciqamken."

Tua-i-llu-gguq kanani muragaq kenillemini iqugyugkuani kangiplugluni, kenengqerrluni, tauna teguluku anelrarluni amigmun, cakma qanellrani taumek muragamek kenertuumalriamek, cakmavet kapulliniluku. Cakma-gguq aakekaaqerluni, tayima-llu-gguq tua-i. Aren uitainanrani-ggur-am, tekilluni tulukaruk. Itertuq-gguq tua-i iini arenqianaku, "Aakek' atak iika tang tua-i pakemna qecgerarivikluku qagercarpiaqeka."

Aren taum pillinia, "Ataki yuvriqernaurqa."

"Aren yuvrimgaitan."

Tua-i-gguq iiminek arenqianani. Tua-i pivakaani yuvrirtelluku. Pakigaa-gguq kangiplugmek imarluni. Pia-gguq, "Uulkuum-am cuna-w' pilaqiinga." Unilluku-ll' tua-i taum imarmiutaam ayalliniluni alingcetaarani. Aren tua-i-am kiimetqarulliniluni tauna Tulukaruk. Tua-i kiimelliami ayalliniluni nutaan. Tulukaruk-am tauna umyuartulliniuq.

Qanemcikangqertuten-qaa Pitegcurlimek?

Pitegcurlim taum ikani Caputnguarmiut uakaraatni elanellruarii akma uitauq. Kanavet-gguq ketiitnun qikertarmun up'nerkiyaraqluteng. Up'nerkiyaraqlutek taukuk nulirqellriik, Pitegcurlimek-gguq tauna uinga piaqluku.

Caqerluni-gguq tang imna ayalriim tayima tekicunrilkili. Tua-i-llu-gguq erenret iliitni tekilluni pia-gguq nulirran taum, "Caluten muluvakarcit?" Aren canek-gguq quyurcami tekitnaciartuq.

Tuamtell-am tua-i tayima ayalliniluni. Irniarlutek-gguq malrugnek. Tua-i-llu-gguq umyuarteqengluni tauna nulirra, "Qaill' aũgna pia? Camek atak aũgna yugmek nalaqutellruuq? Yuaqumku taũgaam." Tua-i-ll' taukuk irniagni pillinilukek atiik yuaqatarniluku utaqauraasqelluni.

Tua-i-ll' unuaquan ayalliniluni taukut Qikertaarmiut tungiitnun up'nerkilallmeng. Keluatnun tekicami pilliniuq eniit kana-i, puyirlunigguq ena kan'a. Tua-i-ll' piqanrakun anllinilutek arnak kankuk, anrraarlutek-gguq tayima iterlutek. Tua-i-ll' uitainanrani un'a ketiik qayartangllinilunі. Maaten-gguq tekituq uinga imna. Aren, taukuk-

toi angamig arinkiatlkek taun wenga, toi tsiuniurluku. Pitai itirtluke, taiyematlugur itirluting.

Utirtlunetluguk toi taukug irniagne pilukik, "Anirtima aug atasik aiyagakame tiketsunrituk. Atlagnik kankugnig arnangtliniame." Whaneug toi paktseknilukik taum weme tsataititlran natlene. Toi-am pitlirkane tiketsan taukugnun atratlenilune, irniagminun utakaskitlune. Piukgur-am toi taiyim wenga tsataunane, taukukguk taugam arnak. Toinegur aiyakatame takukam amianik aiyautlune, aiyatlanetlugur maliktluku. Kiluagnundlo toi toivit tlerarlug atratlenilune. Itirtukguk kinilrek, katlarvagluneguk gatek. Arin itranguk toi taukug arinkiatlkek arnak. (Taunaguk tamlurutingkirtuk. Aka arnasagat tamlumigtigun karalingkitutlrut whgun. Tamlurutaitguk toi. Mingkutmik kapurluting tamlurutsiaktluting.) Taukug arinkiatitlenikek, "Arin tsalutindlo tamakungitlrusit? Whongkuktlutuk toi pingluk."

Tuatluguk taum pilukik, "Whaten whane kinetlimne kineraka pitsakartifkine kineramnun utitlimne, ukungartitlrunga. Matin maktua ukungartitlenilrianga. Itlpitikdlo pikuftik ukungartsekutik."

Arinkianatig, "Aling arin pikumignuk taugam." Toitlugur gatmignun uyangtsagnik, akiktliktlukik toivit gategnun inglugtun putlukik kigenakig utitlenilukik. Ukarlukik tokuagnik, taglune, tauna toi amene atluku takukak. Tsanekamenuntlugok tamana aiyatlane kirtluku. Taum toi weme pitgakukane tamavit tutmararkaufkarluke.

Toi toine kiluane wetatlenilune. Wetainanrane unai-am agertitlenilune tauna wenga. Tiketingran imkug anyugpiknatik. Tauna whaguk toi nulera kiluagne lavngaurlune taumik takukamik amirlune. Toitl taglune unai itkirarlune antliniuk. "Arin kiaktakkir nulirkigtaragka tokutakik?" Kinirtlunegur ankirtlune. Toitl nangirtlune pitlenia, itlen tokutnilukik. Taitlinelune, urluvne tiguluku, piaguk, anirtiktluku takngaitniluku whanewha. Nulirkigtaragne tsien tokuyutsiagnik pilukik. Natsaikirluneguk taum nuleran kanrutitlruluku. Natsakirluneguk takukakirtlune. Pitgakutlraneguk toi tamatum aiyatlam tunglirniranun pitigtsautai tutmartitluke. Pitgakumaiyakikeguk tokuyunane. Toitluguk tsaskuirutsan, tsale tauna wene tokukarluku, nutan irniagne utlatlinilukik.

gguq tua-i anngamek arenqialkiik tauna uinga, tua-i ciuniurluku. Pitai iterrluki, tayima-llu-gguq iterluteng.

Uterrluni-llu-gguq tua-i taukuk irniagni pilukek, "Anirtima aug' atasek ayagaqami tekicunrituq. Allagnek kankugnek arnangllinami." Wani-w' tua-i paqciiqnilukek taum uimi cataitellran nalliini. Tua-i-am pillerkani tekican taukugnun atralliniluni, irniagminun utaqasqelluni. Piuq-ggur-am tua-i tayima uinga cataunani, taukuk-gguq taugaam arnak. Tuani-gguq ayakataami taqukam amianek ayaulluni, ayallani-llu-gguq malikluku. Keluagnun-llu tua-i tuavet ellirraarluku atralliniluni. Itertuq-gguq kenilriik, qallarvagluni-gguq egatiik. Aren itran-gguq tua-i taukuk arenqialkiik arnaq. (Tauna-gguq tamlurutengqertuq. Ak'a arnassagaat tamlumegteggun qaralingqetullruut gguun. Tamlurutait-gguq tua-i. Mingqutmek kapurluteng tamluruciaqluteng.) Taukuk arenqiatellinikiik, "Aren caluten-llu tamakungellrusit? Wangkuk-llu-tuq tua-i pingluk."

Tua-llu-gguq taum pilukek, "Waten wani kenillemni keniraqa pitsaqa'artevkenii keniramnun uutellemni, ukungartellruunga. Maaten maktua ukungartellinilrianga. Elpetek-llu pikuvtek ukungarciiqutek."

Arenqianatek, "Aling aren, pikumegnuk taugaam." Tua-i-llu-gguq egatmegnun uyangcagnek, akiqliqlukek tuavet egatiignun inglugtun pull'ukek kegginakek uutellinilukek. Uuqaarlukek tuquagnek, tagluni, tauna tua-i amini all'uku taqukaq. Caniqaminun-llu-gguq tamana ayallani qerrluku. Taum tua-i uimi pitgaqukani tamaavet tutmararkauvkarluki.

Tua-i tuani keluani uitalliniluni. Uitainanrani una-i-am agiirtelliniluni tauna uinga. Tekitengraan-gguq imkuk anyugpek'natek. Tauna-wa-gguq tua-i nulirra keluagni elavngaurluni, taumek taqukamek amirluni. Tua-i-ll' tagluni una-i itqerraarluni anlliniuq, "Aren kiaqtaq-kiq nulirqegtaaraagka tuqutakek?" Qenerrluni-gguq anqerrluni. Tua-i-ll' nangerrluni pillinia, elliin tuqutnilukek. Taillinilluni, urluvni teguluku, pia-gguq, anerteqluku taqngaitniluku waniwa. Nulirqeg-taaraagni ciin tuquyuciagnek pilukek. Nacaiqerluni-gguq taum nulirran qanrutellruluku. Nacaqerluni-gguq taqukaqerrluni. Pitgaqullrani-gguq tua-i tamatum ayallam tunglirneranun pitegcautai tutmartelluki. Pitgaqumayaaqekii-gguq tuquyuunani. Tua-i-llu-gguq caskuirucan, cali tauna uini tuquqaarluku, nutaan irniagni ullallinilukek.

Matingur irniagne tiketsarturag nim kaingane, nirentingtliamikguk, maiyurlutik utakauraurlutlenikek. Toitluguk (ameneug yunritliaku pikek) tangramignigu alengatlaglutik, tatamuralutik pitlirmigne akisgiulutik tayim tinglutik. Toi-am toiten kanimtsiklarat Pitigtsurle, Pitigtsurlim nulera.

Tsienguk Pitigtsurlimik pilatlruatgu?

Pitgakulutingwha tamane pisututlratne pitigtsutlian, Pitigtsurlimik pilaket.

Tangaurlut, tangaurlutsuarauluke, kuladlo malrugnik tsiptluku atlrakungluke pitliut pitgakuraraktluting. Kaniraruktl im anngaka, Uyuraktl kiagme, nutigmikdlo peyunatik, urluvirnik taugam toi kengan aturaktlutik. Ayokinrilngurnik yakulignik pitluting, ivirlutikdlo kwemalret pisuraktluke nikkangaktluta. Nikkat whaten amtlinritltlratne kiagme, kamelamta, imatluk kirutlingkiraktlutikdlo. Tayema toi irnirpag aiyaumalalreg atakuan tiketlutik pitsiatun yakuliyagarnik pitigkingamignik tikiutlutik. Taugkin toi anamta iretarluke kinirluke. Toi arinkia, yakuligturtsitaktluta toiten pitgakulutik pisutlmignik. Maitl urluvilrianikdlo tangyuirutlua. Tawakatl pitgakulalret.

Tsienguk tamlurutingkilatlruat tamane?

Arnat itsug mai kigenating mingulakait, eetingdlo mingugluke, toi arinkianake kaitlukuarluting, kanmingdlo tsinait mingugaktluke. Toitengur awane make-uparutiklarait tamakut. Kigenating tamakunik toiten pilirluke piliryulret. Asingnaktlutingwha pilalitlret.

Nesngatitlruama arnat wengakata tamlurutsilatlruneluke.

Toiten kanrutkiksaitait. Taugamguk piulret kinkut imkut pitutlrut tamlurutsirluting,wengitlirting pifkinaku. Ilaitdlo arnasagaurnirmigtigun tamakuliaktluting. Ilasedlug toi tamluruting-kirsatlilria tamaniukan.

Maaten-gguq irniagni tekicarturak enem qaingani, nerinitenglliamek-gguq, mayurlutek utaqauraurlullinikiik. Tua-i-llu-gguq (amini-w' yuunritliaku pikiik) tangrramegnegu alingallaglutek, tatamurralutek pillermegni aqesgiulutek tayima tenglutek. Tua-i-am tuaten qanemcik'laraat Pitegcurli, Pitegcurlim nulirra.

Ciin-gguq Pitegcurlimek pilallruatgu?

Pitgaqululeng-wa tamaani pissutullratni, pitegcullian, Pitegcurlimek pilaqiit.

Tan'gaurluut, tan'gaurlucuarauluki, qula-llu malrugnek cipluku allrakungluki pilliut pitgaquuraraqluteng. Qanerraaruk-llu imna anngaqa, Uyuraq-llu kiagmi nutegmek-llu piyuunatek, urluvermek taũgaam tua-i kiingan aturaqlutek. Ayuqenrilngurnek yaqulegnek pilluteng, iverlutek-llu kuimalriit pissuraqluki neqkangaqluta. Neqkat waten amllinritellratni kiagmi, kamilamta, imalluq qerrulling-qerraqlutek-llu. Tayima tua-i ernerpak ayaumalalriik, atakuan-llu tekillutek piciatun yaquleyagarnek pitegkengamegnek tekiullutek. Taũgken tua-i aanamta eritarluki kenirluki. Tua-i arenqia, yaqulegturcetaqluta tuaten pitgaqulutek pissullmegnek. Maa-i-ll' urluvilrianek-llu tangyuirullua. Tava-qaa-ll' pitgaqulalriit.

Ciin-gguq tamlurutengqelallruat tamaani?

Arnat icugg' maa-i kegginateng mingulaqait, iiteng mingugluki, tua-i arenqianaki qaillukuarluteng, qanmeng-llu ceñait mingugaqluki. Tuaten-gguq avani "make up"-arutek'larait tamakut. Kegginateng tamakunek tuaten pilirluki piliryulriit. Assingnaqluteng-wa pilallilriit.

Niisngatellruama arnat uingaqata tamlurucilallruniluki.

Tuaten qanrutkeksaitait. Taũgaam-gguq piyulriit kinkut pitullruut tamlurucirluteng, uingellerteng pivkenaku. Ilait-llu arnassagaurrnermegteggun tamakuliaqluteng. Ilasi-llu-w' tua-i tamlurutengqerrsallilria tamaaniukan.

Alirkun

Kitlpauralrem, Jimmie Attie ayokutsirturitlra litnauranik, apiutaitnikdlo natlkigutsitlra.

Mana tikiktararamku umyoartiklalrianga, whaten tang alirkuatit asilret ikugikngat, tsiuliaramta alirkuakarait alartilangirme erinrim ilene atongnakiktarturluki pitlik, ilomun tuai tsatun pinarkitliniuk atlkunaktlu pitsorlagnaunane. Natlunrivruagatlimkun whaneug umyoakirkiukakataramtse. Tang ayokinrilamta yugne, imkut toi itlmignig asikilrit, kaitluntlu pikaiyunaunating itlmigne umyoartikilrit, ilaurluting, yutlgukarating tsakigtakinrirluke pilrit, piluakaiyuititlenilret. Whingaurluk taugam whaneug kanruyukaranka atongnakurluke ikiangratnga, piktsarama tuai pitlirkaka tikitiksailan mai nangirngaktsarturlua. Anirtaraktluatlu, tamatlkumta kinkirtatuyakut whingatlu. Tuai taugam inirkukaranka umyoaktluki, tsiutigimnuntlu natlumaniluatl ikatagningratnga, tsatsiryaratlu natluniluke pingratnga ilangtsifkinake tuai. Tsali tsa pitsinaku ilaita kuyurnitsumirutingratngatlu, aluktangramtingtl ilangtsiksaune pingratnga, itlaitsitun whi piksaunake, ngilartsitaraktluke taugam tuai, piyakfimignik asirinaurtut. Natlumaningratngatlu anangnaksune.

Ilomun tamatlkumta umyoarput una kaitlun tsiumokirtilangrantl ilangtsifkinaku kanruyukaratse atam taugam, whongunrilngurniktlu, umyoakikarurangnaktluke piniartutse.

Makut mai whaten tsali dadditse, mommatsitlu makune atlane pinrungnakurluke, nisngangnakurluke, asipiartuk, asipiatliniuk whaten mamarat nisnganrungnakurluke piktsarturatlik. Toi ukut mamaramta alirkuakarait, inirkukautaitlu natlunritingnakurluke. Tuatin piktarturatlik asepiartok.

Alerquun

Qelpauralriim, Jimmy Attie,
ayuqucirturillra elitnauranek,
apyutaitnek-llu nalqigucillra.

Man'a tekiqtararaamku umyuarteq'lalrianga, waten tang alerquatet assilriit iquggik'ngat, ciuliamta alerquakarait alartelangermi erenrem iliini atungnaqeqtarturluki pilleq, ilumun tua-i catun pinarqelliniuq alqunaq-llu picurlagnaunani. Nallunrivguarallemkun wani-w' umyuaqerkiuqataramci. Tang ayuqenrilamta yugni, imkut tua-i ellmeggnek assikelriit, qaillun-llu piqayunaunateng ellmeggni umyuarteqelriit, ila'urluteng, yuullgukarateng cakegtakenrirluki pilriit, piluaqayuitellinilriit. Wiingaŭrluq taŭgaam wani-w' qanruyukaraanka atungnaqu'urluki ikiangraatnga, piqcaaraama tua-i pillerkaqa tekiteksailan maa-i nangemgaqcaarturlua. Anirtaaraqlua-llu, tamalkumta qenqertetuyaaqukut wiinga-llu. Tua-i taŭgaam inerquukaraanka umyuaqluki, ciutegemnun-llu nallumanilua-llu ik'atagniingraatnga caciryarat-llu nalluniluki pingraatnga ilangciv-kenaki tua-i. Cali ca piciinaku ilaita quuyurnicuumiirutengraatnga-llu, alu'uqtangramteng-ll' ilangciksaunii pingraatnga, ellaicetun wii piksaunaki, ngel'arcetaaraqluki taŭgaam tua-i, piyaaqvimeggnek assirinaurtut. Nallumaningraatnga-llu anangnaqsuunii.

Ilumun tamalkumta umyuarput una qaillun ciumuqertelangraan-ll' ilangcivkenaku qanruyukaraci atam taŭgaam, wang'unrilngurnek-llu, umyuaqeqaquurangnaqluki piniartuci.

Makut maa-i daddy-ci, mama-ci-llu makuni allani pinrungnaqu'urluki, niisngangnaqu'urluki, assipiartuq, assipialliniut waten mama-rraat niisnganrungnaqu'urluki piqcaarturalleq. Tua-i ukut mama-rramta alerquakarait, inerquqautait-llu nallunritengnaqu'urluki. Tuaten piqcaarturalleq assipiartuq.

Whaten ayokurngaitutse, aipangtsikutse tamarpitse, akaug, umyoartikingtlilratse, "Kitomig atag aipankakile." Whaten umyoartiklalriatse tayema. Whaten tang pilatlrukaitikut, angugor nane tsamiumik ayokutsia natlusiyakingamtinik, asipiarngalingran kigena angu, alarfiksakunaku tauna. Toigok taugam whaten tsauratlrakun, tangnirtlugnakngalingrantlu kigenaurlua, tsauratlrakungok, tuai pikumtigu natluakungok toi aligyaguskilaut tauna. Tang kanruyutitlput. Mai-iug igakun aptilangiktse aptluku, "Toika ayokniarsitsukumkin aipaksagutlutin kaitl pitsiksit?" Umyoangkirkunigok taum pitsikatse. "Tuai whitl toiten ayokniartiskumkin kaitlun pingaitua." Tuatl tsali pulingtluku, "Toir ilomun tsaunritliksugnaune auluktsikirpinga?" Tuai-gok tuaten tigupailigmik, kuyurpailigmik ayokutsirkartik atonim natlunriutituk. Natlutluting tigutsakitlrit, tang mai makut pitsiatun nunanik pitlrit ilait pitsuakirluting, tuaitl afutluting.

Toamtitlu, mai nikim, nikatliruarat taugam pinirsitituitikut yugurlurne. Toi-gok, angusagayunata, arnamik ayokniarsitsikumta tiguluku, whaten-gok tang toi pitsikilra imna taun arnaraurluk, sinirtarturlunigok kagane yukinritlkimine kaitlne nitluku nirsagaktlune. Unawhagor aulukistika kimangkangifkartika nikanik, tsalirkaunane kagane toi tsatligtitlra. Tuaten-gok piwakarlune imna tauna uine kilkinrirarkauga-gok toi. Tsinirtarturlune nirsagturkune. Tang mai whongkurlumtinun natlunritsiskilatlrit artsakirluku.

Whaten atam tuai, angaiyokarpitsine witatlirpitsine, katsikatsagartutse tsamik pinatse. Nutantlu toi itlpitsinik aulukingkuftse atam, kagkut atam ilatse katsignganating tsanik aktlungliryagangilrit, umyoartiklarniartutse, "Aling whi tang taugkin makugtiktangirmatl aktlungyugpikne." Tuai atam itlpitsinik aulukingniartutse, ulagluktl tuai, atlkunak tsaliryanritlkuftse nauguirngaunaku, uniurtluku mana kanitlka pingaunatse toi.

Taumik toi whaten whongunrilngumtlu kanruskatse, "Ah, whingaug pingailngua." Whaten umyoartiksakunatse angurtluk. Atam toi man kanrutkitlka tamakatsagarpitse, yai utlagluku nauguirngaunaku atlkunak maken kaitlun pilutse ayagartinritlkuftse.

Tuai taugam tsali whaten, yugnikurtsitse, iloraurlutsitlu, tuai atonim itluartluke ilakiktasagturluke. Tsali whongtun ayokilrit, akatlartairutitlriag mai, tsali tuai tsamig upuariskatse nitsugnikirluku. Tuatl tsa pikaskumakaku, tingrulriatun tsatl ikaiyukirluku tauna. Tang

Waten ayuqurngaituci, aipangciquci tamarpeci, aka-w', umyuarteqengllilriaci, "Kitumeg' atak aipangqerlii." Waten umyuarteq'lalriaci tayima. Waten-tang pilallrukaitkut, angu-gguq nani camiumek ayuqucia nallussiyaakengamteńek, assipiarngalengraan kegginaa angu, alarrviksaqunaku tauna. Tua-i-gguq taũgaam waten caurallrakun tangnerrlugnaqngalengraan-llu kegginaũr lua, caurallrakun-gguq, tua-i pikumteggu nalluakun-gguq tua-i alegyaguskilaut tauna. Tang qanruyutelput. Maa-i-w' igakun aptelangekci apluku, "Tua-i-qaa ayuqniarceskumken aipaqsagulluten qaill' piciqsit?" Umyuangqerkuni-gguq taum piciqaaci, "Tua-i wii-ll' tuaten ayuqniarceskumken qaillun pingaitua." Tua-ll' cali pulenglluku, "Tua-i-q' ilumun caunrilleksugnaunii aulukciqerpenga?" Tua-i-gguq tuaten tegupailegmek, quyurpailegmek ayuqucirkartek atunem nallunriutetuuk. Nallulluteng tegucaaqellriit, tang maa-i makut piciatun nunanek pillret picuaqerluteng tua-i-ll' avvulluteng.

Tuamtellu, maa-i neqem, neqalleruaraat taũgaam pinircetetuitkut yugeũr lumi. Tua-i-gguq angussaagayuunata, arnamek ayuqniarcecikumta teguluku, waten-gguq-tang tua-i piciqelria imna taun' arnara'urluq, ceńirtaarturluni-gguq qagaani yuk'enrilkemini kaillni niilluku nerrsaagaqluni. Una-wa-gguq aulukestekaa qemangqangevkartekaa neqkanek, callerkaunani qagaani tua-i caalligtellria. Tuaten-gguq pivakarluni tauna uini qelkenrirarkaugaa-gguq tua-i. Ceńirtaarturluni nerrsaagturquni. Tang maa-i wangkurlumteńun nallunritesqelallrit arcaqerluki.

Waten atam tua-i, angayuqaagpeceńi uitallerpeceńi, qacik'acagartuci camek piinaci. Nutaan-llu tua-i elpeceńek aulukengkuvci-atam, qagkut atam ilaci qaciggnganateng camek aklungleryagangelriit, umyuarteq'larniartuci, "Aling wii-tang taũgken makugteqtang'erma-ll' aklungyugpek'nii." Tua-i-atam elpeceńek aulukengniartuci, ullagluku-ll' tua-i. Alqunaq caleryanrilkuvci nawuirngaunaku, uniurrluku man' qanelqa pingaunaci tua-i.

Taumek tua-i waten wang'unrilnguum-llu qanruskaci, "Aa, wiinga-w' pingailngua." Waten umyuarteqsaqunaci angurrluk. Atam tua-i man' qanrutkelqa tamak'acagarpeci, yaa-i ullagluku nawuirngaunaku alqunak maaken qaillun piluci ayagartenrilkuvci.

Tua-i taũgaam cali waten, yugniku'urceci iluraũr luci-llu tua-i atunem elluarrluki ilakektassaagturluki. Cali wangtun ayuqelriit, ak'allartairutellria-w' maa-i, cali tua-i camek upuareskaci niicugni-qerluku. Tua-ll' ca piqaasqumakaku, tengrulriatun call' ikayuqerluku

mai makut, whongkutnun toi natlunritiskumapiatlik. Tuaigok whaten ayokngamta yugurlurne, whatengok tang tsalrunane yuk ayagturngailnguk, tsakayunane time. Tayim tangatltse imkut tsatairutitlrit natlunritatse taem whongtun, tuai tamana pitiktlu itluartluke ilaraput, yutlgokaraput pingnakurnaktluke.

Whatengok tsanik tsikirtunrilingramtike, itluartluk ilakingnakurluk piskituit. Tsali aktlutlruarat, kangakuftsigok kagane aptaktlutse, "Umik-ka kimangkaritutin tsamik pikamnik?" Tuaigok whaten ayagangartakame yuitlkumun, imkut atlat aktluit, ayokilingnaknaluki piarauguk.

Tugritsunairutkatartuktlam kigai whaten arnaritlrane. Imkut tugrit natlunritatse, tsingiligkaitlu amtleriluting tsawikaiyit. Tangakiratlimtun tulurpatlirmik, tsingilingkirsugnaunating tigtlirtaititlrane tamane. Toi-gok taugam tsikuyugatlrane, takurangran tsali tligangran puliraktluku man ayaruk. Toigor-am pitsakifkinan itulramun kiskuftse, tsikumungok tulurtluku irugnuntlu kumiutluku tamagun mayuryugngalutse tsikum kainganun. Toigoktlu nanitlkan, itukan tuai mayurtsigatnaktlun. Whi tsatl atutlrukika kitsakitlimne.

Navrarlua tugirmik ayautlua, whaten tang nangirtakama matikarnaurtua tuan, ugan itum. Tsiugkurluatl agna anuken ukrane, kinuitlkut ukruit ustsaryuyagautulrit, tamana utlagluku. Mana ustsaryuyagailnguk mayungnaksunaituk tamakin. Agna taugam ustsaryuyagak utlagluku nutan tikitsama, tamana nutan tugka ikua tulurtluku maiyuama, tsayugnaune mayurlua toi. Uklirnirit taugam makut tsikum tsiumig mamturitut nanvat. Makunik mai artsakakurkingamnik, ayagniutsirlutse alirkuangsakaramtse.

Tulukarum kaitlun ingrik taititlruakik?

Whaten tang kanimtsiktutlrukigkit, taumgok tuai naken atmaglukik taititlruag ikavit ikai. Atmautanigok kifkartsan, ikavit tlitlruak, taman aka tsayugnaunatatl tamani.

Nunivarmeka ayokingkirtok?

Kokane atam tsamai yatmignik toi whaten ikigkukatsartun kanai, Mikoryarmiut tsaman ungalalirniratne taugam ungalak kitruarartluku. Tuartang ikigkuk. Ayokatsagarlukik tuai kangkig ikigkuk. Whitl tangaktatlruagka kuyurtiliyalatlimne tsamane.

tauna. Tang maa-i makut, wangkutnun tua-i nallunritesqumapiallret. Tua-i-gguq waten ayuqngamta yugeûr lurni, waten-gguq tang calrunani yuk ayagturngailnguq, caqayuunani temii. Tayim' tangaalci imkut catairutellriit nallunritaci tayim' wangtun, tua-i tamana pitekluku elluarrluki ilarraput, yuullgukaraput pingnaqu'urnaqluki.

Waten-gguq canek cikirtunrilengramteki, elluarrluk' ilakengnaqu'urluki pisqetuit. Cali aklullruaraat, kangaquvci-gguq qagaani aptaqluci, "Uumek-qaa qemangqaarituten camek pikamnek?" Tua-i-gguq waten ayaganga'artaqami yuilqumun, imkut allat akluit, ayuqelingnaqnaluki piyarauguq.

Tugricunairutqatartuq-ll'-am kegga-i waten aarnarillrani. Imkut tugret nallunritaci, cingilegkait-llu amlleriluteng cavikayiit. Tangaaqerraallemtun tulurpall'ermek, cingilengqerrsugnaunateng, tegglirtaitellrani tamaani. Tua-i-gguq taûgaam cikuyugallrani, tak'urangraan cali ellegg'angraan epuliraqluku man' ayaruq. Tua-i-ggur-am pitsakevkenan' et'ulriamun kiskuvci, cikumun-gguq tulurrluku irugnun-llu qumiulluku tamaaggun mayuryugngaluci cikum qainganun. Tua-i-gguq-llu nanilkan, et'ukan-llu tua-i mayurciigatnaqlun'. Wii call' atullrukeka kicaaqellemni.

Navrarlua tugermek ayautellrulua, waten tang nangertaqama uyaqukaarnaurtua tuan', ugaan' et'um. Ciugqurlua-ll' agna anuqiin uqrani, qinuilqut uqrit uscaryuyagautulriit, tamana ullagluku: Man'a uscaryuyagailnguq mayungnaqsunaituq tamaaken. Agna taûgaam uscaryuyagaq ullagluku nutaan tekicama, tamana nutaan tugqa iqua tulurrluku mayuama, cayugnaunii mayurlua tua-i. Uq'lirnerit taûgaam makut cikum ciumek mamturituut nanvat. Makunek maa-i arcaqakurqengamnek, ayagniucirluci alerquangssaaqeramci.

Tulukaruum qaillun ingriik taitellruakek?

Waten tang qanemciktullrukegket, taum-gguq tua-i naken atmaglukek taitellruag' ikavet ika-i. Atmautani-gguq kevkarcan, ikavet ellillruak, tamaan' ak'a , cayugnaunata-ll' tamaani.

Nunivaarmi-qaa ayuqengqertuk?

Qukaani-atam cama-i yaatmegnek tua-i waten ikegkukacaartun kana-i, Mikuryarmiut caman' ungalalirneratni taûgaam ungalaq ketruararrluku. Tuar tang ikegkuk. Ayuqkacagarlukek tua-i kangkeg' ikegkuk. Wii-ll' tangaaqtallruagka quyurteliyalallemni camani.

Tsautsikok-ka natlunritan?

Angoyit ilet pitigtsuniluku nititlruaka, pisurtainun kitorsititlruniluku, pitigtsulune. Malruk taukuk yakulgik tokotlukik, toitl kitursitluku ilangtsifkinaku aktluku pitigtsutlra pitiktluku.

Unanitl imar unagun kwigkun situyakitlik Nukatlpiartsunarlim iluane nayuryakitlrat taun pitlikisik. Toigok tamane pisiyanrirluk angoyit, unaurlor unai kwitsuarput nikuturilria, massinam nikutureke. Toigor nayurviktutlruat-am kitlkurluting tamane pitlirmigne. Unuakutlirkatlu natlurluku pitlermigne.

Tuatlam tuaten toi nayurviktlratne, kiaktlikurluting kayat kaftsiuluting kayartanguk kaugna, kamakin-am situlune. Tuatl kiane igvarturakirlun kitfakaniratlra natlartluku, kukumyarag ukuk mipatlatlinilutik tsiunranun. Ukutwhagok toi upingalrit taukut nayurtai. Anguarutait yurangkauratlrat tangirnilakait. Toilugok whaneug mipatlen, urluvne taman tiguluku kuniantlu, pitgara arni kana. Pitgakenitl igmian kitngulune. Kitnguangok kamna kanirtok, "Tsautsirkautfut." Toamtitlugok anguti taun tingyitlakarlune, mitsan mumigtlukugoram iksutlraminik pitgara. Toamtitlugok tautukapik kitngulun. Kitnguangoram kamna, "Nukatlpiarutsirkautfut." Toigok taum waktliata, imkut ukut inirkurai niptufkinane,"Arin mana tang pikaunritlinilria, pitigsutliniame." Unaitlugok toi kititgun kiturlune, taukutlu muritlkistain aliktluku tsayugnaunaku toi. Tuaten kanimtsiktutlruat.

Arinkiatut tamakut, taumik toi umyoakingnakurluk piskitutlruit. Makut mai nigartartiklatlrit.

Tsali nunakinritlkimtni whaten tsale nunatangilriatse toi, toigor umyoartsirturluke kaitl kanrutiksailingraitikut, muritlkuraskinauraitikut tamane. Tuai whaneg whaten tlirtuatl whi nunataugakama tuai, muritlkiktsarturluke piaktlua. Tsali pitsiatusiyak nini nugtaktarutifkarpikne kawaraktluatl. Ilaitgoram toi iktlutun umyoangutsituit. Tang mai makut umyoakilararkatse. Artsakirluting natlukingaput nitlugfiktlirkat alingnarkitlrit.

Imarpigmime tsatlerkait ayagakaming?

Imarpigme kairvagnik kantulrit. Unkut unai kitleput kikirtat, kitmun tsikum nuvakake, toigor artsakirlune tuara mana kitlnaretok. Kingarniurkamikgok toi tutakuk tsamagun kairik. Tuai kilukfaguntlu ayautarkaugaktluku tsikukaiyak kaitl pitsikngailingran. Tamai taman

Cauciquq-qaa nallunritan?

Anguyiit iliit pitegcuniluku niitellruaqa, pissurtainun kiturcetellruniluku, pitegcuniluku. Malruk taukuk yaqulgek tuqullukek, tua-i-ll' kiturcelluku ilangcivkenaku aaqluku pitegcullra pitekluku.

Unani-ll' ima-q' unaggun kuigkun cetuyaaqleq Nukalpiarcunarlim iluani nayuryaaqellrat taun' pilliksek. Tua-i-ggug tamaani pissiyaanrirluk' anguyiit, un'aŭrluq una-i kuicuarput nequturilria, massiinaam nequturikii. Tua-i-gguq nayurviktullruat-am kelqurluteng tamaani pillermeggni. Unuaqullerkaa-llu nalluurluku pillermeggni.

Tua-ll'-am tuaten tua-i nayurvikellratni, kiaqliqu'urluteng qayat qavciuluteng, qayartanguq-gguq qaŭgna, qamaken-am cetuluni. Tua-i-ll' kiani igvarturaqerluni ketvaqaniirallra nall'arrluku, kukumyaraag' ukuk mip'allallinilutek ciunranun. Ukut-wa-gguq tua-i upingalriit taukut nayurtai. Anguarutait yurangqaurallrat tangerrnilaqait. Tua-llu-gguq waniw' mip'alliin, urluvni taman' teguluku quunian-llu, pitgaraa arnii kan'a. Pitgaqiini-ll' egmian kitnguluni. Kitnguan-gguq qamna qanertuq, "Caucirkautvut." Tuamtellu-gguq angutii taun' tengyillakarluni, mic'an mumiggluku-ggur-am iqsullraminek pitgaraa. Tuamtellu-gguq tautuqapik kitnguluni. Kitnguangur-am qamna, "Nukalpiarucirkautvut." Tua-i-gguq taum uaqliata, imkut ukut inerqurai neptuvkenani, "Aren man'a tang piqainaunritlinilria, pitegculliniami." Una-i-llu-gguq tua-i ketiitgun kiturluni, taukut-llu murilkestain alikluku cayugnaunaku tua-i. Tuaten qanemciktullruat.

Arenqiatut tamakut, taumek tua-i umyuaqengnaqu'urluki pisqetullruit. Makut maa-i niigartaarcet'lallrit.

Cali-ll' nunakenrilkemteńi uitakumta nunataangelriaci tua-i, tua-i-gguq umyuarcirturluki qaill' qanruteksailengraitkut, murilkuraasqeńauraitkut tamaani. Tua-i waniw' waten ellirtua-ll' wii nunataugaqama tua-i, murilkeqcaarturluki piaqlua. Cali piciatussiyaak eneni nugtaqtaarutevkarpek'nii qavaraqlua-ll'. Ilait-ggur-am tua-i iqlutun umyuangucetuit. Tang maa-i makut umyuaqelararkaci. Arcaqerluteng nallukengaput enelluggviklerkait alingnarqellriit.

Imarpigmi-mi callerkait ayagaqameng?

Imarpigmi qairvaagnek qantulriit. Unkut una-i kelliput qikertat, ketmun cikum nuv'aqaki, tua-i-gguq arcaqerluni tuara man'a kellnarituuq. Qingarniurqamek-gguq tua-i tut'aquk camaggun qairek. Tua-i keluqvaggun-llu ayautarkaugaqluku cikukayak qaill' piciqngailengraan. Tamaa-i taman' qingarniurqan taŭgaam arcaqerluku,

kingarniurkan taugam artsakirluku, tuatnayaraknilatlruket. Tsale, mana toi tagyunairutluku tsinak. Tsiku navgurluku tutsimarikagnik kitmun taugam unavit, vunikaiyagnig unane tangirkingaitlkumta, kitmun taugam anangnatugaskilatlrukaitikutam tamane. Unagor itulria kagrayunatik pituk. Toigok taugam itgatlkitakunik nutan kagpagalutiktlu pikagnig, unguwangaunata tamane. Tuaten toi kaningsarautilatlruitikut.

Kaftsinik nuliangkirarkautlruat akar imume?

Itluartluting piskarating whaten unetayunake pituyakitliniut. Taugam pitsorlautingakaming afutaktluting. Atlamik nulirturaktluting, pitsurlautiseyagakaming. Taugken itluartlutingok pikuning, afutsunating aipakusngarkauluting.

Kaftsinik pingkilatlruat?

Pitsiatun pilatlrut. Taugam apkait, tamakut nukatlpiartausiyalrit, naktligyagutlukigok unangkingaming aulukistait, toigor malrukangakut, malrurtluke nuliating. Toigoram tsatl makut yut ayokinrilaming, ikaiyuastingaktlutik taukuk, tsaitlkamig makin. Toigok pingaiyuluk piksaitsakait, taugam ilaita pingaiyuknguarsitinglarait, yut mana pitlrat ayokinrilame. Ukutlu Katankut atatlrat malrurkugnik takumne, nuliangkitlruk, Tluwak. Taugam akanun aipait pifkinake tayim atautsiurnaurtut. Toigur malrukarlun. Whonkurlumta tuatl, whingatl pitsuilamaug, atautsirarmik toi pitlrunga.

Kaitlumme imume irnifkalatlruitike?

Taukut makumiungunifkinakitl kalamtsiklatlrukait, Tipartluaramgor um tikisvikitlri. Tipartluarmik piaktluku nane kagane. Taumgok toi manitun alirkualuke taukut. Anguamiug irnisakatalriamikgok saskukiutlinelune uluanik ipigtsarilune. Toigur apta taum Tipartluarmik pilangitlrata, kaitlun tuai pitsianik, tsien taunatl ipigtsaratlranik uluak. Taumgok kanruta tamani nunamigne, nipngutliniakake, aksaitgok tuai utlirtluke, tuagun antituat, kinga. Tamanigor arnat makut kangarnaurtut, inglumignun kitlugtluting kangaktsarnaurtut. Tsunawhagok tamai tuaten pilagluke irnifkalatlrit.

Toi taukaiyim angutngurtitleniamitlu tauna atirtatlir nakin, atirtautlik. Piaguk unitikaskitlutik, kingunirmine, mane tangvalatlmitun pifkaryugluku. Toigur unitsatsitik tangvalatlmitun

tuatnayaraqnilallrukiit. Cali, man'a tua-i tagyunairulluku ceńaq. Ciku navgurluku tuc'imarikagnek ketmun taũgaam unavet, evunekayagnek unani tangerkengailkumta, ketmun taugaam anangnatugaasqelallrukaitkut-am tamaani. Unani-gguq et'ulriami qagrayuunatek pituuk. Tua-i-gguq taũgaam etgalqitaqunek nutaan qagpagalutek-llu pikagnek, unguvangaunata tamaani. Tuaten tua-i qanengssaarautelallrukaitkut.

Qavcinek nuliangqerrarkaullruat akaar imumi?

Elluarrluteng piskarateng waten unitaayuunaki pituyaaqelliniut. Taũgaam picurlautengaqameng avvutaqluteng. Allamek nulirturaqluteng, picurlautessiyaagaqameng. Taũgken elluarrluteng pikuneng, avvucuunateng aipaqusngaarkauluteng.

Qavcinek pingqelallruat?

Piciatun pilallruut. Taũgaam apqait, tamakut nukalpiartaussiyaalriit, naklegyagulluki-gguq unangkengameng aulukestait, tua-i-gguq malrukangaqut, malruurrluki nuliateng. Tua-i-ggur-am cali makut yuut ayuqenrilameng, ikayuastengaqlutek taukuk, cailkameg' maaken. Tua-i-gguq pingayuuluki piksaicaaqait, taũgaam ilaita pingayuknguarcetenglarait, yuut man'a pillrat ayuqenrilami. Ukut-llu Kataankut atallrat malrurqugnek takumni, nuliangqellruuq, Elluvaaq. Taũgaam ak'anun aipait pivkenaki tayim' atauciurrnaurtut. Tua-i-gguq malrukarluni. Wangkurlumta tua-ll', wiinga-ll' picuilama-w, atаucirrarmek tua-i pillruunga.

Qaillun-mi imumi irnivkalallruitki?

Taukut makumiungunivkenaki-ll' qalamcik'lallrukait, Tep'arrluaraam-ggur' uum tekisvikellri. Tep'arrluarmek piaqluku nani qagaani. Taum-gguq tua-i maanitun alerqualuki taukut. Anguami-w' irnissaakatalriamek-gguq saskukiulliniluni uluanek ipegcariluni. Tua-i-gguq aptaa taum Tep'arrluarmek pilangellrata, qaillun tua-i picianek, ciin tauna-ll' ipegcaarallranek uluaq. Taum-gguq qanrutaa tamaani nunameggni, nep'ngutliniaqaki, aqsait-gguq tua-i ullirrluki tuaggun antetuat qingait. Tamaani-gguq arnat makut kangarnaurtut, inglumeggnun qelluggluteng kangaqcaarnaurtut. Cunawa-gguq tamaa-i tuaten pilagluki irnivkalallrit.

Tua-i taukayiim angutngurtelliniami-llu tauna atertaller' naken, atertaulleq. Pia-gguq uniteqaasqellutek, kingunermini maani tangvalallmitun pivkaryugluku. Tua-i-gguq unicatek tangvalallmitun

irnifkara taun arnak. Tuai nutan tsarkaunrian ilatik taifkarluke. Kaitlunkekirlukugok tauna toi ipigtsaretlik, kanngartuk tamakut paktsistai kanrutaktluke. Tipartsuaruk ikenaku irnifkaretliniuk. (Alingnak tsapirnak tamakune.)

Kanrutkilatlrit makut atonritnayuktluke piunaitkatsagartuk, yugurlut. Whinga whaneug, umyoartiklatlrumiyakilrianga kaningsaralrit ilaitnig nitsugniakamke, "Kaitlunkik whi pilua tamakut letaklangniartsia." Tuatl tsakirlua angukaraurlum augum pianga, atlkunakgor atam kaika, timka piliryanritlkan kanrutkuratlrit makut litakurangnianka.

Makiuraseyatlirme kaitlun pinelartatgu?

Toiguram anagutlun makiuratlik, tsaksaratlirminun taksukartsugelune ngilikiuryaraurtituk. Anagutlun akutlkunan makiurasiyatlik. Tsale makiuranrilngirme, toigur itsug, ilait aniksaititlilriatsiug mai, anakaming tsiryairutlutingtl arararararalrit arinkianating, taksuktsisiyaglutingok tuai pitlrit. Tuatin am piskifkinata inirkututlrukaitikut whingatlu.

Nautlukirtilatlrutlu-ka makesiyalrit?

Ilait pulingtak tang toi kaftsiurtitlret piwatlagluke igmirnilatlrit. Itluavlagturluting piluting pilrit. Irtsakumigniktlu piluting pilret tuatnanelakait. Piwatlagluting igmiraktluting makewatlagluting. Toiam tuatin itluavlaglune irtsakikaktlunitl piwatlayunaitnilara artsakirluku, whatlutlu piningnakistsigatnarkinelatne.

Augkut-ka nautsitat nirlatlrit natlunritatin?

Pitsiatun makunik nunamiutarnikwha toi tamatlkuita arnaktluki kanrutiksuitsakait, whaten nirlangramtike, toigok taugam pitsiatun tamartluarnik awokigtsagtsitlirkak, toigok tamai taman arnarkutet. Aworuyagluke pitsiatun niriskifkinake pitukait. Whatengok kawirliturarlune, imkunik kunatskitlrit itsug kawirlit, makunik tsimirlinik, whatl tsukelignik, tamakut tamai tsali inirkutluke. Imkutlu tsatl utngungsarat papetusyarngalngut, toigok tuatin konanik awokigtsagtiskifkinata, inirkunkigtsatutlruitikut. Toiguram piukaralret ilosakrutiktutlruit tamane. Tsa tamatlkuan yivrirturluk.

irnivkaraa tauna arnaq. Tua-i nutaan caarkaunrian ilatek taivkarluki. Qaillun-kiiqerluku-gguq tauna tua-i ipegcarilleq, qanngartut tamakut paqtestai qanrutaqluki. Tep'arcuar-gguq ekiinaku irnivkarilliniuq. (Alingnaq caperrnaq tamakuni.)

Qanrutkelallrit makut atunritnayukluki piyunaitkacagartuq, yugeûrluut. Wiinga wani-w', umyuarteq'lallrumiyaaqelrianga qanengssaaralriit ilaitnek niicugniaqamki, "Qaillun-kiq wii pilua tamakut elitaq'langniarcia?" Tua-ll' caqerlua angukara'urluum aûg'um pianga, alqunaq-ggur' atam qaika, temka pileryanrilkan qanrutkurallrit makut elitaqurangnianka.

Maqiurassiyaallermi qaillun pinilartatgu?

Tua-i-ggur'-am anagulluni maqiuralleq, caqcaarallerminun taqsuqa'arcugiluni engelekiuryaraurtetuuq. Anagullun' akulkunani maqiurassiyaalleq. Cali maqiuranrilngermi, tua-i-gguq' icugg', ilait aneksaitellilriaci-w' maa-i, an'aqameng ciryairulluteng-ll' aarrarrarraalriit arenqianateng, taqsuqcissiyaagluteng-gguq tua-i pillret. Tuaten-am pisqevkenata inerqutullrukaitekut wiinga-llu.

Naulluqertelallruut-llu-qaa maqissiiyaalriit?

Ilait pulengtaq tang tua-i qavciurtellriit pivallagluki egmirnilallrit. Elluavlagturluteng piluteng pilriit. Ircaqumeggnek-llu piluteng pilriit tuatnanilaqait. Pivallagluteng egmiraqluteng maqivallagluteng. Tua-i-am tuaten elluavlagluni ircaqiqaqluni-ll' pivallayunaitnilaraa arcaqerluku, wall'u-llu piningnaqesciigatnaq-nilaatni.

Augkut-qaa naucetaat nerlallrit nallunritaten?

Piciatun makunek nunamiutarnek-wa tua-i tamalkuita aarnaqluki qanruteksuicaaqait, waten nerlangramteki, tua-i-gguq taûgaam piciatun tamarrluarnek avukegcagcillerkaq, tua-i-gguq tamaa-i tamana aarnarqutiit. Avurruuyagluki piciatun neresqevkenaki pitukait. Waten-gguq kavirliturraarluni, imkunek qunackellriit icugg' kavirlit, makunek cimerlinek, wall' cukilegnek, tamakut tamaa-i cali inerquulluki. Imkut-llu call' utngungssaraat papitussaayaarngalnguut, tua-i-gguq tuaten quunanek avukegcagteskevkenata, inerqunqegca-tullruitkut. Tua-i-ggur-am piyukalriit ilussaqrutektullruit tamaani. Ca tamalkuan yivrirturluk'.

Yagyarakgok tsautlrua?

Yagyarak tsale pitsiuluku kanrutkilatlruket. Ilaita- am ernirnik tatlemanik tsoklirluke tsaskuyakiskifkinaki inirkututlrukait. Ukut toi erinrit tatleman tsapernailata. Toigoram asguraiyugluting ilait inirkunkigtsatlrungraitsiting, ukut nawailgata tsaskuyakukune, itlminikgok toi piugngalune. Tuai-am inerkunkigtsautait tamane. Tsale makut ilangarnirarkata, inirkulakait, toigor yagluting. Tsaskuyakutungirming yaglutingor unavit imarpigmun.

Tuatlugok toi pinanirmigne yakulingluku piakaming, kaliktsugmik kankata, nutangok toi tsamik penating pisorarkaulun toi, yagyugnaunating. Tsalegor mik mana, ilatlu pinratlruluting, kwimarayunaunanegok. Arnakniluku kanrutkitutlruat. Makuaragok tamana, yugmun pulatlirka-am alingnaktluku kanrutkilarat.

Taumik akatlarat whongkutnun kanrutkilatlrukait. Whatentlu piluta, managok tang akatlak, unkutlu imarpigmiutat pitsiryararait atlaurngailnguk. Tsaletlugor yugurlurne whongkuta, tamakin ayagluta, mana piktsaratlirput alaurngaitsaktlune.

Arinkiatuk taugam toi mai, tamanitun ayokinrirtut. Makut kinguktlitsiug toi, pitun tlirluting muritlkistimigne, natlumangirmatl whi natlufkinake, atlayurtluting. Ngilaryakunatse iktlotutlmuktatlrutlenilrangatl whi, arnat aliktluke. Itlpitse taugkin mai tasukatayarluting, tuar ilomun aipaklalret kagai, amtatl aipakifkinating. Whongkurlumta asguitgun kitungnakurluk anoktlirkan. Toigok tipi narnayuktluku. Tsale tigligarkarnetnitutlruit makut arnat. Alingnaktluke kanimsiktutlruit.

Tsale uksume artsakirlutse, yuitlkur itsug kiarnaititulria tsaknik. Anokaunane piakame, artsakirlune toigok angu ayagenaryakunata nanlutseriskumta yuitlkume. Tsanemarmungor ayagngalgirme, ayagenakune yakfanungok ayagtsikuk. Tamai taman alirkunkigtsautiklatlrat tamane.

Nunatlu yaksigluke, arulairluta ikatluguarat natlunairturaktluke. Anoketl tsatl natiksigekaku, tamagun natlunritarkauluku. Tamai tang alirkuatait. Kiarnairarutingrakutgok tuai, ikatluguakun nunat anoketl tsal natmun kawirtitlra natluarkaufkinaku ikatluguakun. Kangpasanik petlirmigne.

Tsaletlugor imkut paugkut naparangkiktalatl pawane, tsolungkaurluting piaktluting, toigur aturarkaunrilngalingramtike nantitlrat natlunairturaktluku. Tuaten toi ayokutsenata tikiariskumti-

Yagyaraq-gguq caullrua?

Yagyaraq cali piciuluku qanrutkelallrukiit. Ilaita-am ernernek tallimanek cuq'lirluki caskuyaqesqevkenaki inerqutullrukait. Ukut tua-i erenret talliman caperrnailata. Tua-i-ggur-am asgurayugluteng ilait inerqunqegcallrungraiceteng, ukut naavailgata caskuyaqukuni, ellminek-gguq tua-i piyugngaluni. Tua-i-am inerqunqegcautait tamaani. Cali makut ilangarrnerra'arqata, inerqulaqait, tua-i-ggur' yagluteng. Caskuyaqutungermeng yagluteng-ggur' unavet imarpigmun.

Tua-llu-gguq tua-i piinanermeggni yaqulengluku piaqameng, qaleqcuugmek qanqata, nutaan-gguq tua-i camek piinateng pissurarkauluni tua-i, yagyugnaunateng. Cali-gguq meq man'a, ilat-llu pinrrallruluteng, kuimarayunaunani-gguq. Aarnaqniluku qanrutketullruat. Makuara-gguq tamana, yugmun pulallerkaa-am alingnaqluku qanrutkelaraat.

Taumek ak'allaraat wangkutnun qanrutkelallrukait. Waten-llu piluta, man'a-gguq-tang ak'allaq, unkut-llu imarpigmiutaat piciryararrait allaurrngailnguq. Cali-llu-gguq yugeûrlurni wangkuta, tamaaken ayagluta, man'a piqcaarallerput allaurrngaicaaqluni.

Arenqiatuq taûgaam tua-i maa-i tamaanitun ayuqenrirtut. Makut kinguqliciuw' tua-i, pitun ellirluteng murilkestemeggni, nallumang'erma-ll' wii nalluvkenaki, allayu'urrluteng. Engelarya-qunaci iqlutmuqtallrullinilrianga-ll' wii, arnat alikluki. Elpeci taûgken maa-i tass'uqataayaarluteng, tuar ilumun aipaq'lalriit qagaa-i, amta-ll' aipaqevkenateng. Wangkurlumta asguitgun kitungnaqu'urluki anuqlirqan. Tua-i-gguq tepii narnayukluku. Cali teglegarkarniitni-tullruit makut arnat. Alingnaqluki qanemciktullruit.

Cali uksumi arcaqerluci, yuilquq icugg' kiarnaitetulria cakneq. Anuqaunani piaqami, tua-i-gguq ayagiinaryaqunata nanluciireskumta yuilqumi. Canimaarmun-gguq ayagngalngermi, ayagiinaquni yaaqvanun-gguq ayagciquq. Tamaa-i tamana alerqunqegcautek'lallrat tamaani.

Nunat-llu yaaqsigluki, arulairluta iqalluguat nallunairturaqluki. Anuqii-ll' call' nateqsigikaku, tamaaggun nallunritarkauluku. Tamaa-i-tang alerquatait. Kiarnairarutengraakut-gguq tua-i, iqalluguakun nunat anuqii-ll' call' natmun qaviirtellra nalluarkauvkenaku iqalluguakun. Kangpaassanek piitlermeggni.

Cali-llu-gguq imkut paûgkut naparrangqeqtaalall' pavani, culungqaurluteng piaqluteng, tua-i-ggur' aturarkaunrilngalengramteki nantellrat nallunairturaqluku. Tuaten tua-i ayuquciinata

kegor nanilngut, taukut utlagluke litakumtike, nunatlugor nantitlrat natlufkinaku.

Asepiatliniuk. Atavutlu tama akmavit ayautitlruatgu, kinguktliurlutlrinkatl imkut, pingnatuktsarangvailgata. Toi taugam angukaraurlutlram kanitlra atorluk. Aka tlilret artsakirluk, itluartluk ilaliuktsarturaktluk. Tsale takumne tlemiktlikatlirkat kitlukurluku. Tsunaug toi asilramik.

Ilaita pinauratnga, atlkunak tsaliryanritlkuma, kanitlting makut letakingtsikniluke. Tsale angugok ikiaranguarutait, angugor ikatagnengratnga, ilangtsifkinake, kaitluntlu ayokutangratnga, ilangtsifkinakigok tuai. Tsaletlugor piwakarlua ileta, ikatagnirlua tsamuntlu tuaten pinelua pingranga angugok, umyoaka kinkirtingran pikilratungok netlua toigur wetaskilaku. Kingunirtluku tsakirlun piatnga ileta, whatengok tang artsakirluting ilamignik pikapignguarsitsewakalrit, itlmignun taugam tutarkamik piakilrit. Taumik toi ilomun anirtarutimnik, kankautilaramtse whaneug ikiungama, kinkirtiktatutlruyakngama tamani. Arin ilomuntlu tang whaneug, asgurakitlka tiketluku kantutlrat. Tsalesutnguarankatl unkut navgurkatke kanrutnatsiarkatngaug taugam, kinkirtiktaryaknaurtuk ayokutsika, tsien igmain kanrutinrititlratnik.

Anengileyalatlrutseka Kukaktlim kagatinun?

Anengileyarturvikitlrat pia, Akoluratsuarmiut kiatetne Nukatlpiagurarmiut. Taukut toi anengileyarturvikuratutlruit. Atlamiakan atsitsuaretl kilutmun tamana tamane iktupiatlik, ingnatl wakarat kitlirnirme akolurarpaurtitl ping nikuturilune. Tauna tsatl toi aipatlragok, anengikuwiklatlrit tamai tsangerit.

Tuane-am toi ukoritauyakitlrim amakin Kinarmik, ayagtitlukugor ilain takfailgata anguyalret. Taumgok natlunritifkatlrui, tsorugtikat. Anoramik, Kokarmiunik, niknig nokitngakaming uksume, anengileyakututliniata, toigoram tuan anengileyakuluting pitlratne, taum ukoritatlrim pagkumium, piarat natlunrilamike, tsorugsitlinekai taukut, nunalgutne. Iraluk taun piarat natlufkinaku.

Tuani toi Aneguyame, tiketsamigtike, anifkarluk arnalgarait. Nutan anomariata kapurluke tuai kaniktsarkun nalarkurlutleniluke. Toitlu nalarkirarluke, tsaniurtaitnik, urluvritnik tsaniktlilirluke taktlarkuratlineluke. Akakegok tuai ikuat, whatentlugok tang ayaruk, narutlkautsakakatne ikuktlitsugnaunake, iktlutun tsanguaktlune.

tekiareskumteki-gguq nanelnguut, taukut ullagluki elitaqkumteki, nunat-llu-gguq nantellrat nalluvkenaku.

Assipialliniuq. Atavut-llu tamaa akmavet ayautellruatgu, kinguqliūrlullrenka-ll' imkut, pingnatukcaarangvailgata. Tua-i taūgaam angukara'urlullraam qanellra aturluk', ak'a ellilriit arcaqerluk, elluarrluk' ilaliuqcaartura'aqluki. Cali takumni ellimeqliqallerkaat kelluqurluku. Cunaw' tua-i assilriamek.

Ilaita pinauraatnga, alqunaq caleryanrilkuma, qanelteng makut elitaqengciqniluki. Cali, angu-gguq ikiaranguarutait, ik'atag niingraatnga, ilangcivkenaki, qaillun-llu ayuqutaangraatnga, ilangcivkenaki-gguq tua-i. Cali-llu-gguq pivakarlua iliita, ik'atag niirlua camun-llu tuaten pinilua pingraanga angu-gguq, umyuaqa qenqertengraan pikelriatun-gguq niillua tua-i-gguq uitaskilaku. Kingunerrluku caqerlun' piatnga iliita, waten-gguq-tang arcaqerluteng ilameggnek piqapiggnguarcecivakalriit, ellmeggnun taūgaam tut'arkamek piaqelriit. Taumek tua-i ilumun anirtaarutemnek, qanqautelaramci wani-w' ikiungama, qenqerteqtatullruyaaqngama tamaani. Aren ilumun-llu tang wani-w', asgurakelqa tekilluku qantullrat. Calissuutnguarraanka-ll' unkut navgurqatki qanrutnaciarqatnga-w' taūgaam, qenqerteqtaryaaqnaurtuq ayuquciqa, ciin egmian qanrutenritellratnek.

Aningiliyalallruuci-qaa Qukaqliim qagatiinun?

Aningiliyarturvikellrat pia-i, Akuluracuarmiut kiatiitni Nukalpiarugarmiut. Taukut tua-i aningiliyarturvikuratullruit allamiaqan. Acicuarii-ll' kelutmun tamana tamaani iqtupialleq, ingna-ll' uakaraani kellirnermi akulurarpaurtell' ping' nequturiluni. Tauna call' tua-i aipallra-gguq aningiquvik'lallrit tamaa-i can'giiret.

Tuani-am tua-i ukurritauyaaqellrem amaken Qinarmek, ayagtelluku-gguq ilain, taqvailgata anguyalriit. Taum-gguq nallunritevkallrui, curugtekat. Anuuraamek, Qukarmiunek, neqnek nuuqit'ngaqameng uksumi, aningiliyaqutulliniata, tua-i-ggur-am tuani aningiliyaquluteng pillratni, taum ukurritallrem paūgkumium, piyaraat nallunrilamiki, curugcetlinikai taukut, nunalgutni. Iraluq taun' piyaraat nalluvkenaku.

Tuani tua-i Aniguyami, tekicamegteki, anevkarluk' arnalgarait. Nutaan anumariata kapurluki tua-i qanikcarkun nalarqeūrlulliniluki. Tua-i-llu nalarqerraarluki, can'giirtaitnek, urluvritnek caniqlilirluki taklarqurallinilukl. Ak'aki-gguq tua-i iquat, waten-llu-gguq tang ayaruq, narulkaucaaqaqatni iquklicugnaunaki, iqlutun canguaqluni.

Matinam toi tsaniktlilirturluke, pitlenet, atautsir mana urluvir yunane. Tuai taum arnat ileta pikneyakitlenia. Arin whaneug toi tokotikatangartsatne pitleniat, arin akagor unuk itlpikutmigne, lagtutlunegok kaniktsarmun pitlrur ilet tauna. Toigoram kaftsirkunik kakekirluku, natlartluk kapurlurluku, pinialinrakungok. Wetatsaksaratgok, kaniktsamgoratam akule mitsungnarkuk tsaknik. Toigok unguwayanrituk wetatingratne.

Toiam taukut unekuayugnaunakitl, taugam nikigtluke yutlrit kuyurtluke. Tsatliuruarinanratne kak erinrit kaftsiatne, stametne pitliuk, tuatl ikamratsuartangtliniuk unakin. Tsunauwhagor awakin Anorarmiut, Kokarmiutlu, aipaitnik tuakin. Akiktlikoralregnik kimugtirlutik, yugmik tsatl utselune. Tang toi muritlkiskilatlrukaitkut, whatentlu atkuita tsaitgun aturaita, yuk tsamiungungrangok toi natlungaunaku, (aling tsiulanitl augkun arinkiapa). Tamai-am toi tikitniarakirlutik arulaingkalangitlenilrek ukigkuk. Tsunaugwhagoram toi itlait whaneug, yut atlakluke atoraitgun. Tuai tsanemitlikirlutik, ikamratik kamigaukarak kingutmun tsautluk ayomian augkug ayangartukgok. Tang asgurarkari tauna itsug ulerit imkut pamyuit, pamyurtarlune. Arin ayakartitlukik pitigtsautit makut awategnun tutilangitleniluting.

Piurakirlukiktlu tatlirpilirnik, kingulirnirtak kimugta tauna pitigtsautim tutitleniluku. Arin kamungartsangok toi tsukairtsamig, ataurluan taum utsian pia, tsakaunrirnilune, wamutkifkinane ayaskitluku. Toigok taugam tikiskatne uniskane, inruarane atlikingnaktsikai. Arin tuai piskutsiatun pigartluk ayakatliniuk. Whatentlugoram nakirtlun ayagyugnaunan. Toarpiakgok pamyurtaurlua taun yumilune tsatl. Tsafkaryugnailnguk taun tangaurluk. Yaksigekirtitluk amai taun, ataurlua kayaktsaratliniuk, aka whaneug inruarane atlilirniluke.

Kuyukrutsamigtigu toi taun ate, kaptluku tokuturlutleniluku. Nirsukaraminikgok nakugutmiutaktutlruit ulualruyagat kisratirluting. Tamakuanik toi kapnilarat.

Toi tauna tangaurluk tuavit kingonirminun tiketsame pitlene, taunatl ataurlune ilakniluku. Kitlitluke piskitluke nunat taukut, Kokarmiutlu. Ingkut Anorarmiut nunatlrit imkut kirtuluting, toigok Kokarmiunig aipangkirtut.

Toi kawayuirutdlineluting tamane. Kawayunating toi tuantitleniluting. Tuaitlugok tayim piarkaunriata, tamakut, anengileyatlrit akumgautait kayaita katliryagkurluk kitlrutluke,

Maaten-am tua-i caniqlilirturluki pilliniit, ataucir' man'a urluver' yuunani. Tua-i taum arnat iliita pikniiyaaqellinia. Aren wani-w' tua-i tuquteqatanga'arcatni pilliniat, aren ak'a-gguq unuk elpekut-meggni, elagtuulluni-gguq qanikcarmun pillruuq iliit tauna. Tua-i-ggur-am qavcirqunek kakiqerluku nall'arrluk' kapu'urluûr luku, pinialinrakun-gguq. Uitacaaqsaraat-gguq, qanikcam-ggur' atam akulii mecungnarquq cakneq. Tua-i-gguq unguvayanrituq uitatengraatni.

Tua-i-am taukut uniquayugnaunaki-ll', taûgaam nek'eggluki yullret quyurrluki. Calliuruarinanratni kaak', erenret qavciatni, cetamiitni pilliuq, tua-ll' ikamracuartangllinuq unaken. Cunawa-gguq avaken Anuuraarmiut, Qukarmiut-llu, aipaitnek tuaken. Akiqliqu-ralriignek qimugterlutek, yugmek call' uciluni. Tang, tua-i murilkesqelallrukaitkut, waten-llu atkuita caitgun aturaita, yuk camiugungraan-gguq tua-i nallungaunaku, (aling ciuliani-il' aûgkun' arenqiapaa). Tamaa-i-am tua-i tekitniaraqerlutek arulaiqalangellinilriik ukegkuk. Cunawa-ggur-am tua-i ellait waniw' yuut allakluki aturaitgun. Tua-i canimelliqerlutek, ikamratek qamigaukaraak kingutmun caulluk' ayumian aûgkug' ayangartuk-gguq. Tang asgurarkarii tauna icugg' uliiret imkut pamyuit, pamyurtarluni. Aren ayakartellukek pitegcautet makut avatiignun tut'elangelliniluteng.

Piuraqerlukek-llu tallirpilirneq, kingulirnertaq qimugta tauna pitegcautem tut'elliniluku. Aren qamungarcan-gguq tua-i cukaircamek, ata'urluan taum ucian pia, cakaunrirniluni, uamutkevkenani ayaasqelluku. Tua-i-gguq taugaam tekiskatni uniskani, iinruarani atliqengnaqciqai. Aren tua-i pisquciatun peg'arrluk' ayakalliniuq. Waten-llu-ggur-am nakerlun' ayagyugnaunani. Tuarpiaq-gguq pamyurtaurlua taun' yuumiluni call'. Cavkaryug-nailnguq taun' tan'gaurluq. Yaaqsigiqertelluk' ama-i taun' ata'urlua qayakcaralliniuq, ak'a wani-w iinruarani atlilirniluki.

Quy'uqrucamegteggu tua-i taun' atii, kapluku tuquturlulliniluku. Nerrsuukaraminek-gguq, naqugutmiutaqtullruit ulualruyagaat qisraterluteng, tamakuanek tua-i kapnilaraat.

Tua-i tauna tan'gaurluq tuavet kingunerminun tekicami pillinii, tauna-ll' ata'urluni ilakniluku. Kellelluki pisqelluki nunat taukut, Qukarmiut-llu. Ingkut Anuuraarmiut nanallrit imkut qertuluteng, tua-i-gguq Qukarmiuneg' aipangqertut.

Tua-i qavayuirutliniluteng tamaani. Qavayuunateng tua-i tuantelliniluteng. Tua-i-llu-gguq tayim' piarkaunriata tamakut aningiliyallret aqumgautait qayaita, qalliryagqurluki qillrulluki,

kasgikun makikitleniluke. Tuaten-am kanimtsikuralarai apama, pingkut Nukatlpiarugarmiut. Toigok tuakin ayagluke, Nukatlpiarugarmiungurtitlruit. Tamakut anengileyakulatlrat pitiktluku.

Tuartang, kanimtsiurarkata kakma toi kasgime, latimtine wetalalret. Iletlu tsanirtlugartakan, toi tatamatlagnaurtua tsaknik.

Alangrurtangkilatlruka?

Pulingtar alangrunig alangruaktluting tamane. Toigok taman artsakirluku, pitsiulrianik taugam kaningnakuraskitutlruit, piuktlukuamik piskifkinake. Maitl ilaita tsanik kawangurturniluting alingluting arinkiatilalret. Toigok tuatin tsatl kawangukutsuk pitsiuskumakune taugam pitsiutsikuk. Taugkin tsangran pitsiunritiskumakune, tayema toi tsataitarkaulune.

Ilaitadlo alangrut tamakut asguraktluke. Itle pikaksailame itlmikun kanimtsikaitularniluke. Tuatl toi piwakarlune, tauna imna kumlikitlikeseyatlik, kasgimun aglune unugme. Itirlune, kiugna pugtlirkan tikepailigmiu, tsamun umun aktliartsame pikatliniur, yug una. Una tang tokumalun tsaftakatlenia. Toi arin awatairvelantlu igmian antlinelun. Angame igmian atlamun matlgiskenun agtlinelune. Tuamtitl itirlune, taumam toi pitarikirnganaku, aktliartsameam pitlenia, una-am yuk, kulvakanirlunigok taugam pugkanirlune. Tuamtitl toi kasgimun tsokarikanirlun agyakitleniuk. Arin tiketsamiuam itirlune kiaksigekirlun, imna-am tikititlenia, tuaigok pugirpangtlinelune. Imna-am taun pikaratlirminun tsokarikanirlune agtlinelune. Arin tuai itirluneam pitlenia, tamarme whaneug tlamitingkatatlenitl. Toigur umyoartikartok, netilatlne umyoaktluke, "Atlanun nugtaketsugtingirma, whaneug toi arinkiatl, natmun nugtaktangirma." Ankanrakun laturame takruanig akimna, "Aling unyok tailutin tang mane pe." Takuyakatlinia, kinurarar ikna, laturam mane natran ngiline. Utlagluku pitlenia, arnaurtlunegor un arnak, irniayatlinelunegok. Toigok pitlunirata ukut irniane tuantok. Natmungok pingailan whaneug itlen taiska. Arin toi pitlenia, "Kitak kilumnun tamavit kirtlutin," inetnitlugor matume mikfa, "irnirtsia tamane."

Arin toi irtsakune utumarian, tsaumafkinakutlugok kilutmun kirengeme, piwakarlun kawakatlenilun tayema. Tang tlangartitleniuk, tsatsugnimikgor matumik narumawakarta. (Makutdlo mai artsakirluke kumugtit, inerkutiktutlrukait. Tokutsukumtike tokotkapigartluke taugam piskitluke. Whaten nangtluke akanun pifkinake.) Tauna toi

qasgikun maqikelliniluki. Tuaten-am qanemciku'uralarai ap'ama, pingkut Nukalpiarugarmiut. Tua-i-gguq tuaken ayagluki, Nukalpiarugarmiungurtellruit. Tamakut aningiliyaqulallrat pitekluku.

Tuar tang qanemciurarqata qakma tua-i elatemteni uitalalriit. Illit-llu canerrluga'artaqan, tua-i tatamallagnaurtua cakneq.

Alangrurtangqelallruuq-qaa?

Pulengtar' alangruneg' alangruaqluteng tamaani. Tua-i-gguq taman' arcaqerluku, piciulrianek taugaam qanengnaqu'uraasqetullruit, piuklukuamek pisqevkenaki. Maa-i-ll' ilaita canek qavangurturniluteng alingluteng arenqiatelalriit. Tua-i-gguq tuaten call' qavanguq, qavangukucuk piciusqumakuni taugaam piciuciquq. Taugken cangraan piciunritesqumakuni, tayima tua-i cataitarkauluni.

Ilaita-llu alangrut tamakut asgurakluki. Ellii piqaqsailami ellmikun qanemcikaitularniluki. Tua-i-ll' tua-i pivakarluni, tauna imna qumlikissiyaalleq, qasgimun agluni unugmi. Iterluni, kiugna pugglerkan' tekipailegmiu, camun uumun akliarcami pilliniur, yug' una. Una tang tuqumalun' caavtaaqallinia. Tua-i aren, avatairviilan-llu egmian anllinilun'. Anngami egmian allamun mallgeskiinun agglinilun. Tuamtell' iterluni, taum-am tua-i pitariqernganaku, akliarcami-am pillinia, una-am yuk, qulvaqanirluni-gguq taugaam pugkanirluni. Tuamtell' tua-i qasgimun cukarikanirluni agyaaqelliniuq. Aren tekicamiu-am iterluni kiaqsigiqerlun', imna-am tekitellinia, tua-i-gguq pugerpangllinilun. Imna-am taum piqarraallerminun cukarikanirluni agglinilun. Aren tua-i iterluni-am pillinia, tamarmi waniw' ellametengqatallinill'. Tua-i-gguq umyuarteqa'artuq, niitelallni umyuaqluki. "Allanun nugtaqicugteng'erma, waniw' tua-i arenqiall', natmun nugtaqtaangerma." Anqanrakun elaturram taqruaneg' akemna, "Aling, unyuuq tailuten tang maani pii." Takuyaqalliniuq, kinurrar' ikna, elaturram maani natran engeliini. Ullagluku pillinia, arnaurrluni-gguq un' arnaq, irniayaallinilunі-gguq. Tua-i-gguq pellunerraata ukut irniani tuantuq. Natmun-gguq pingailan waniw' elliin taisqaa. Aren tua-i pillinia, "Kitak kelumnun tamaavet qerrluten," eniini-llu-gguq mat'umi mikvaa, "errnercia tamaani."

Aren tua-i ircaquni utumarian, caumavkenaku-llu-gguq kelutmun qerringiimi, pivakarlun' qavaqallinilun' tayima. Tang ellangartelliniuq, cacugnimek-ggur' matumek narumavakarta. (Makut-llu maa-i arcaqerluki qimugtet, inerquutektullrukait. Tuqucukumteki tuqutqapigarrluki taugaam pisqelluki. Waten nanglluki ak'anun pivkenaki.) Tauna tua-i

tlangartsame pitleniuk, arin kimugtim um erniayalrem wetawiane wetatlenitl, imna taun yuluku pitlne. Tuai nutan anngame, kasgimuntlu toivit tagifkinane, toivit itdlinitl ertitleniandlo. Akatlugok tupatlineluting taukut. Toigok kakuan taugam kanimtsika tauna, alangrutlne tauna.

Pulingtak alangrunik pitutlrut. Toiguk yugnikurkingane inirkulangai, kimugtit makut nangilraktluke piskifkinake. Taugam tokutsukatke, tuaten toi tokotkapigartluke pingnakiskaktluke. Toiguk ilaita kimugkaraurlut makut, umyoakigtsineluke pilatlruit. Taumik toi akanun nangtluke piskifkinake inirkuatilatlrukait.

Tsingsegitgok tsautngutlruat?

Nuname mane tamakut tsingsegnik pilatlrit, toigok nutan natlukingailngugut. Tarinratungok tsukaluting. Tsamikgok kanrakata, igmian kanrutkutetne tsakma amigkun taitakket. Taumik tsatl whaten tanginritlingramtike, toiguk kinguwakatsiluke angu, angu.

Tuatlugok piwakarlune kina, tangrarkaurtitlenikune, umyoamikun kumlikikngamenik, whaten-am pilakaitikut, tsakigtakinripakarluku pikngamenik pitsikangangitsikukgok. Ilane ilagangirmike, tuarpiakgok ankune whaneug, tsa tauna tangirkatake. Toigok piarkaurtitleniakame. Umyoakinritingnaktluke tuai, tsale alirkualatlrukaitikut kivgartualatlimtine unugmitlu, angu tsamik pitsekangarluta, piskifkinata toi. Tuatengok toi tsokeming, tamakut pitlrat, whaten agertluting pingaunating.

Tsale tamakut irtsinranik pilatlrit. Toi tsatl akanun tangvaskifkinak nane tangirkumta, tangvakarluke atlakikumtike, ulurluke piskitluta. Toiguram akarnun pikumta, ilenitl whaten malrugnik kawartsikukut, unugtsikukut. Toigok taugken tsararmik tangvakumtike toi unugtifkinata, tangrarkauluke. Tsat arnarkutsiat. Tsatlritgok akanun wetanrilngirming, nutaraufkinake tangirtsikait. Nutaramig ilaunating, akatlaulutingok taugam tsatlrit. Tamakutlrat irtsinrat. Tamaniug toi nunaurlurputgor mana mamkititlrane, tsat paivngapiatlrutliniut. Whanewhatlugor ilgartluting ilet kanirnaurtuk, "Arinkia kruturlukatlam im kakma natluyagutitleniluku." Igmianuntlugok tsakimna awirlutlugtitluku igtseka, ilutmun, "Kutsen tamai." Igmainun toi kivgarturluku taum. Tang whaten emtigun tangiksailingramtike, inirkunkigtsautiklatlruit, angu tsakigtakinrilngurtun umyoarput piskifkinaku. Taugam tsamun pilautsiat pitsiufkarluke, umyoakakamtike pilaskitluke. Kumliktluke piskifkinata inirkuraktluta.

ellangarcami pilliniuq, aren qimugtem uum irniayaalriim uitaviani uitallini-ll' imna taun' yuuluku pillni. Tua-i nutaan anngami, qasgimun- llu tuavet tagevkenani, tuavet itlinill' ertellinian-llu. Ak'a-llu-gguq tupalliniluteng taukut. Tua-i-gguq qakuan taũgaam qanemcikaa tauna, alangrullni tauna.

Pulengtaq alangrunek pitullruut. Tua-i-gguq yugniku'urqengani inerqulangai, qimugtet makut nangelrakluki pisqevkenaki. Taũgaam tuqucukatki, tuaten tua-i tuqutqapigarrluki pingnaqesqaqluki. Tua-i-gguq ilaita qimugkaraurluut makut, umyuaqegciniluki pilallruit. Taumek tua-i ak'anun nanglluki pisqevkenaki inerquatelallrukait.

Cingssiiget-gguq cautngullruat?

Nunami maani tamakut cingssiignek pilallrit, tua-i-gguq nutaan nallukengailnguugut. Tarenratun-gguq cukaluteng. Camek-gguq qanraqata, egmian qanrutkutiitni cakma amigkun taitaqkiit. Taumek call' waten tangenrrilengramteki, tua-i-gguq kinguvaqaciluki angu, angu.

Tua-llu-gguq pivakarluni kina, tangrrarkaurtellinikuni, umyuamikun qumlikekngaminek, waten-am pilaqaitkut, cakegtakenripakarluku pikngaminek piciqaangaangeciquk-gguq. Ilani ilagang'ermiki, tuarpiaq-gguq ankuni waniw', ca tauna tangerqataqii. Tua-i-gguq piarkaurtelliniaqami. Umyuaqenritengnaqluki tua-i, cali alerqualallrukaitkut kevgartualallemteńi unugmi-llu, angu camek piciqaangaarluta pisqevkenata tua-i. Tuaten-gguq tua-i cukiimeng, tamakut pillrat, waten agiirrluteng pingaunateng.

Cali tamakut ircinrranek pilallrit, tua-i cali ak'anun tangvaasqevkenak' nani tangerqumta, tangvakarluki allakekumteki, ulurluki pisqelluta. Tua-i-ggur-am akaarnun pikumta, iliini-ll' waten malrugnek qavarciqukut, unugciqukut. Tua-i-gguq taugken carrarmek tangvakumteki tua-i unugtevkenata, tangrrarkauluki. Cat aarnarquciat. Callrit-gguq ak'anun uitanrilngermeng, nutarauvkenaki tangerciqait. Nutaramek ilaunateng, ak'allauluteng-gguq taũgaam callrit. Tamakullraat ircinrraat. Tamaani-w' tua-i nuna'urlurput-wa man'a mamkitellrani, cat paivngapiallrulliniut. Wani-wa-llu-gguq elgarrluteng iliit qanernaurtuq, "Arenqia qerruturluqa-llam im' qakma nalluyagutelliniluk'." Egmianun-llu-gguq cakemna avirlullugtelluku egciiqaa ilutmun, "Quc'in tamaa-i." Egmianun tua-i kevgarturluku taum. Tang waten iimteggun tangeqsailengramteki, inerqunqegcautek'lallruit, angu cakegtakenrilngurtun umyuarput pisqevkenaku. Taugaam camun pilauciat piciuvkarluki, umyuaqaqamteki pilaasqelluki. Qumlikluki pisqevkenaki inerquraqluta.

Apanugpak

Kitlpauralrem, Jimmie Attie, kanimtsitlra Apanugpagmik.

Apanugpagmik-ka kanimtse natlunritan?

Ikugimaka, tauna toi anguyak tsatlugyailnguk. Nakin makin kingunirlune, tsamiut kakimkut tiketluke ayagaktlune. Kaganiug toi Kwegpem nunene, Iktarmiut, nunit taun tikitlukugok pingaiyurauluting ayatlrut. Utumarinratgun anguyet tsorulatlrat. Angutngurtlune, taunagok itlpitsetsitun pingaiyuak nulirtuksaunane, atenungok toi akinaurutkingnaktluku. Kayangikantlu ayautluku, toigor wayasagarluting, kayanig artsakirluting pikamignik. Unugme taugam nunanun iluwaraktluting.

Tuai taunaurluk kawan kwegit iletne pingaiyuak, kwemluting kirautikatatlragne, atkutingok atmagluke. Tsakuluke tsirkanik kisutsaitlkutiktluk kralatlruat taman kwek. Toigok taun ayanitlurluak, tuane tuatnakataming kiayakuk. Ilagkingor taukuk aipagnik kanrutlinia, aluwiliurpiknaku tsafkinating tuskuning anirtangitsikniluku. Ate tauna piningnakutiktluk piskitluku, tamakut piunritlrat. Toigok tuatnegne nutan toi tlangartitlriatun maligtlukik krarluku kwek tamana. Tsafkinating toi toivit, utlakingamignun tikititleniluting.

Toigoram taugam irartsating, kungum atsianun pingaiuyuak tauna piluni, aipatlugor gilrutmun kayamun palurutlune, ukutsitlirmuntlugor una pingaiyuak. Toigok mikilngut-am ilet, atamenun atrautsiskitlun. Atsiakun tangvatlrane tailutik. Anguaruaryuglun mikilngutlir tauna. Toigok kirarute tiguluku taktlalune irugnitl kiluirutlukik tamatum kayam kirarutenun. Tuai tarengyaktlukikgok. Pitlenia tauna aten, arin mana pistsigatniluk anguanrilingran piskitluk yuni tauna. Ayumiangor ukug ayaglutik.

Toamtitlu vigtalria taun arnak, tsanignik, uksuarme pitleniaming, toigok tauna ukutsitlrim iluane tangirsaka yuk. (Tang mai tsale umyoakilararkartse, tamane tang whaten inirkulatlrukitngatlu whinga,whatengok kalangsalrianun maligarutsakune. Pingalngurmikgok tang itle tangirsakilria, toigok taugam pitsiulriamik nutan pikuma tauna kanrutkilakilaku. Piuyuktlukuarluku angu, piskifkine inirkurtlua toi. Mai natlukingatse makut kanrutkikalakinka, kankununtlu tutgararogamnun. Pitsiulriamik taugam toi kaningnakuralaskitluta. Tuai

Apanuugpak

Qelpauralriim, Jimmy Attie, qanemcillra Apanuugpagmek.

Apanuugpagmek-qaa qanemci nallunritan?

Iquggimaaqa, tauna tua-i anguyak callugyailnguq. Naken maaken kingunirluni, camiut qakemkut tekilluki ayagaaqluni. Qagaani-w' tua-i Kuigpiim nuniini, Eqtaarmiut, nuniit taun' tekillukugguq pingayurrauluteng ayallruut. Utumarinratgun anguyiit curulallrat. Angutngurrluni, tauna-gguq elpecicetun pingayuak nulirtuqsaunani, atiinun-gguq tua-i akinaurutkengnaqluku. Qayangekan-llu ayaulluku, tua-i-ggur' uayaassaagarluteng, qayaneg' arcaqerluteng pikameggnek. Unugmi taũgaam nunanun iluvaraqluteng.

Tua-i taunaũrluq qavan' kuiget iliitni pingayuak, kuimluteng qerauteqatallragni, atkuteng-gguq atmagluki. Caquluki cirkanek kis'ucailkutekluki qerallruat taman' kuik. Tua-i-gguq taun' ayaniilleũrluak, tuani tuatnaqataameng qiayaaquq. Ilagken-gguq taukuk aipaagnek qanrutlinia, aluviliurpek'naku cavkenateng tuskuneng anirtaangeciqniluku. Atii tauna piningnaqutekluku pisqelluku, tamakut piunrillrat. Tua-i-gguq tuatniigni nutaan tua-i ellangartellriatun maligglukek qerarluku kuik tamana. Cavkenateng tua-i tuavet, ullakengameggnun tekitelliniluteng.

Tua-i-gur-am taũgaam er'arcateng, qungum acianun pingayuak tauna piluni, aipaa-llu-gguq egilrutmun qayamun palurulluni, uquucillermun-llu-gguq una pingayuak. Tua-i-gguq mikelnguut-am iliit, ataminun atrautesqellun'. Aciakun tangvallrani tailutek. Anguaruaryugluni mikelngull'er tauna. Tua-i-gguq qerarutii teguluku taklaluni irugni-ll' keluirullukek tamatum qayam qerarutiinun. Tua-i taringyaaqluku-gguq. Pillinia taum atiin, aren man'a pisciigatniluku anguanrilengraan pisqelluk' yun'i tauna. Ayumian-gguq ukug' ayaglutek.

Tuamtellu-gguq evegtalria taun' arnaq, canegnek, uksuarmi pilliniameng, tua-i-gguq tauna uquucillrem iluani tangerrsaaqaa yuk. (Tang maa-i cali umyuaqelararkarci, tamaani tang waten inerqulallrukiitnga-llu wiinga, waten-gguq qalangssalrianun maligarucaqunii. Pingalngurmek-gguq tang ellii tangerrsaaqelria, tua-i-gguq taũgaam piciulriamek nutaan pikuma tauna qanrutkelaqilaku. Piuyuklukuarluku angu, piskevkenii inerqurlua tua-i. Maa-i nallukengaci makut qanrutkeqaalaqenka, kankunun-llu tutgararugamnun. Piciulriamek taũgaam tua-i qanengnaquralaasqellua. Tua-i

takukapiaramne, whaten tsatl pilangata, tuar nane pikapigmik kanngarnaurtut. Kinguakun pinaurtuk, pitsiuyugnaitsakitlinilria.)

Tuatl taukut toi, ununkigtsan kayatam asirniritgok itlaigaktluke katkimalranik yuarluting ayagtut.

Matin toi ayeming ertsan pitleniut, tauna Apanugpagtak, pilaligmik kayavialug natlartluk pitlenitl. Ukukgok taugkin ilak tuai, nutaranik kayakigtarnik ayautitlinilutik.

Toigoram Apanugpem pilarak taukug ilagne, itluatunriame itluatunritlragnik, pinelun. Toigok taugam tsale, pingaiyutlgutmignik kayanik pairkingyaktluting taukurmiunik. Toigor yaksigluke piunrirtagkit ilagkit taukuk. Tuatlugok ilek tauna renam ngitlkaktluku kimagyakilria awaviaragok Apanugpakaiyem, kanimtsikiskaraitnayuktluting-am witatniluk, pifkinak utirkuraskitluku. Taunagok tang renekuntlu natlunritlruket, whagor un Apanugpak.

Mai ilaput tsakuinir tuai, aliktluku arinkiatikatut alingisiyagluting. Toigoram tuatnatlik tsatl ikugtlikuk. Toigok taugam tsatsitulria piliryaganrilnguk, taunagok anagayuliuguk. Toigok tamane awatairtakatsiting Apanugpem ilane inirkualarai, "Kitagat nipuayakifkinatse atankurlua taugam piketse." Tuai natlunriamigtigu tsauyugakat, piskutsiatun ulagartifkinake. Toigok taugkin ukatmun tsaugartlun penanirmin Apanugpak taun kanirlune, amaigok taugam tumkat. Amkutgor kuyoryugluting, tsunauwhagok yai alingtalret. Tungitgor tumkarting kanrutkirarluk ayangartakaming kanirnaurtuk, "Renaka, renaluryaka." Tuatlugor imkut taukut tsiunranilngut, iktlutmortlainak toi piktarluting, tlaturelunitl tumkat awatetne, toitlugur anluting. Taunakaiyakgok toi tuaten, lisngaklatlruat, whagor-un Apanugpak.

Apanugpemka ile ukilatlruk?

Pitlgutkilatlra whagor-un Pangalgalria. Maliktlukuam tsale tamavit ayatliniut tsakirluting. Tuai tuane unugme-am, nunat taukut tikiskingating, ayakatangartsaming, anguyagpiknake, ilain taukut natlunrilamigtigu, kaugyararautlinian kitet tamana nunat. Ilain taukut kuyurarutluk pitliniat, "Aling pitsakifkinating tsautsirputlu, tsamiungutlirput natlunritsuarat." Ilorain tauna pitleniat Pangalgalria, "Magun tumliraluku una akfakuka." Ayomianam kamilarartlune, katsutsugnaunake, kaugyararkun ayakatliniuk akfakurlune. Arin matin am una

takuq'apiaramni, waten call' pilangata, tuar nani piqapigmek qanngarrnaurtut. Kinguakun pinaurtuq, piciuyugnaicaaqellinilria.)

Tua-ll' taukut tua-i, ununqigcan qayat-am assirneritgun ellaigaqluki qaqimalrianek yuarluteng ayagtut.

Maaten tua-i ayiimeng ercan pilliniut, tauna Apanuugpagtaak, pelalegmek qayavialuk nall'arrluk' pillinilria. Ukuk-gguq taũgken ilak tua-i, nutaranek qayaqegtaarnek ayautellinilutek.

Tua-i-ggur-am Apanuugpiim pilarak taukug' ilagni, elluatuunriami elluatuunrillragnek pinilun'. Tua-i-gguq taũgaam cali, pingayuullgut-meggnek qayanek pairkengyaaqluteng taukurmiunek. Tua-i-gguq piunrirtagket ilagket taukuk. Tua-llu-gguq iliik tauna erinam engelqakluku qimagyaaqellria avaviara-gguq Apanuugpakayiim, qanemcikeskarait-nayukluteng-am uitatniluk', pivkenaku uterquraasqelluku. Tauna-gguq tang eriniikun-llu nallunrillrukiit, wa-gguq un' Apanuugpak.

Maa-i ilaput cakuiner tua-i, alikluku arenqiateqatuut alingessiyaagluteng. Tua-i-ggur-am tuatnalleq call' iquggliquq. Tua-i-gguq taũgaam cacetulria pileryaganrilnguq, tauna-gguq anagayuliuguq. Tua-i-gguq tamaani avatairtaqaceteng Apanuugpiim ilani inerqualarai,"Kitag' at' nepuayaaqevkenaci atanqurlua taũgaam pikici." Tua-i nallunriamegteggu cauyugaqaat, pisquciatun ullagartevkenaki. Tua-i-gguq taũgken ukatmun caugarrlun' piinanermin' Apanuugpak taun' qanerluni, ama-i-gguq taũgaam tumkaat. Amkut-gguq quyuryugluteng, cunawa-gguq yaa-i alingtalriit. Tungiit-gguq tumkarteng qanrutkerraarluk' ayangartaqameng qanernaurtuq, "Erinaka, erinaluryaka." Tua-llu-gguq imkut taukut ciunranelnguut, iqlutmurrlainaq tua-i pektaarluteng, ellaturiluni-ll' tumkaat avatiitni, tua-i-llu-gguq anluteng. Taunakayak-gguq tua-i tuaten elisngak'lallruat, wa-gguq un' Apanuugpak.

Apanuugpiim-qaa ilii uqilallruuq?

Pillgutkelallra-wa-gguq un' Pangalgalria. Malikluku-am cali tamaavet ayalliniut caqerluteng. Tua-i tuani unugmi-am, nunat taukut tekiskengateng, ayakatangarcameng, anguyagpek'naki, ilain taukut nallunrilamegteki qaũgyararaullinian ketiit tamana nunat, ilain taukut quyurarulluk' pilliniat, "Aling pitsaqevkenateng caucirput-llu, camiungullerput nallunricuaraat." Ilurain tauna pilliniat Pangalgalria, "Maaggun tumliraluku un'a aqvaquqaa." Ayumian-am kamilara'arrluni, qacucugnaunaki, qaũgyara'arkun ayakalliniuq aqvaqurluni. Aren maaten-am un'a ayagyugallra iliita, paangrutegnek

ayagyugatlra ileta, pangrutignik tsoktsakitlinia (itsug takyalrit imkut pangrutit) pangrutigam nurlutik tutmatlranun. Nutan ayagluting toi.

Tuatlam ukut pitsiyug!uting, tsiunitlrit kanngartsata, pitliniut unkutwhagok tang kaugyame tumit kamelarme. Iletam atrakirtlune pangrutignik tsokikarluk pitlene taukut ilane, makutgoram Pangalgalrim tumkitline. Tangirtluku, muritlkitluting pitutlrutliniut augkut.

Taumik toi muritlkiktsarturluta piskituitikut. Nunataugakamta artsakirluta nane. Maiug tuai umyoartunarkilrit, nirayatulit artsakirluting, muritlkurayunariug nani, nunakinritlkingamtine. Taumik toi negartalatltse taugam makut, asilret kanruyukarat, atonritnayukikaksaunake ikugingnakurluke pilarniartutse.

cuqcaaqellinia (icugg' takyaalriit paangrutet) paangruteg-am nurlutek tutmallranun. Nutaan ayagluteng tua-i.

Tua-ll'-am ukut piciiyugluteng, ciunellrit qanngarcata, pilliniut unkut-wa-gguq-tang qaũgyami tumet kamilarmi. Iliita-am atraqerrluni paangrutegnek cuqeqaarluk' pillinii taukut ilani, makut-ggur-am Pangalgalriim tumkellinii. Tangerrluku murilkelluteng pitullrulliniut augkut.

Taumek tua-i murilkeqcaarturluta pisqetuitkut. Nunataugaqamta arcaqerluta nani. Maa-i-wa tua-i umyuartunarqelriit, neray'atulit arcaqerluteng, murilkurayunariuq nani, nunakenril-kengamteńi. Taumek tua-i niigartaalalci taũgaam makut, assilriit qanruyukaraat, atunritnayukeqaqsaunaki iquggingnaqu'urluki pilarniartuci.

Nakatsut Ayautitlrat

Nakatsut ayautitlratnik mikilngurmik kanimtsia Kitlpauralrem, Jimmie Attie, litnauranun. January 11, 1995.

Taukukgur nulirkitlrek yungyunatik, yungingirmikwha toi kaitlun pitarikirluting yukik arulailatleniut. Wengan tamakut angatlkut peyakitlene yungilatlirkartik pitiktluku. Toiguk tang ilomundlo nanraumaluting toi kanrutkilangraitsiting ayoksuititlenilret tamakut angatlkunik pilatlrit.

Imkut kasatlat uluat igmian amtlireyugnaunating alangrukiratlrulret. Uluane tauna patutitlenia nuliane tauna kingangaratlran natlene. Toi itlmine natlufkarlune patutitlenia taun uluane.

Tuatl taum kinguane, tamakunun angatlkuluke kanrutkilakingaitnun natlunritkirnaiyuktlug iletnun pilaryakitlenia. Toi natlunritistingyunane imna tauna uluara. Nuleratl taun irnilune tangaurlulune irniara.

Tuatl tsakirluku angatlkulukudlo kanrutiksuitlkingatnik wetatlgutkingkikatliniuk kasgime. Wetatlirmigne yugnikutsamikdlo taum imum angatlkuluku kanrutiksuitlkingata pitlenia, "Aling uluan tang kig itlpit tlitlkan atlam tlitlkinrita waiyautikfeknaku itlpit tigu." Atam toi nutan kamaiyaguartitlenike taukaiyem. "Aling kaitlun toi whaneug tlane natlunrilamiu natlunritdlinekinga um whane." Tuai pilaryakitlenia yugtik tauna pitiktluku, nurnalria whaten yuvriutiksakniluku ukunun, toiguk tang atlat nunulirlukedlo pikngain kaitlun pitsetilaket, kaitlunguk pilriame whaneug itlen natlunripakartau.Taum pitlenia toigukwha whaneug tamatlkurme itlmine alaitsakuk. Toiguk taugam kawangurturartsitalatlratgun whaneug toi itlminikdlo toi irilangilria matum natlene, tauna toi tangvatlrunrilngirmiu kaitlun piakatgu, natluyugnaunaku pilatlminik.

Tuatl taum toi nukatlpiam pitlenia, toigukwha whaneug natlunritlke, yungilaryaknilune toi kivruklaryakniluke aiyagakata, kaitlunguk toi pitarikirluting aiyagaktluting. Toi-am ingna aipame irniangute pitiktluku kaitlukuartikanik pilaryakniluku, whaneug itlen piugngakaku kaitlukuakaskitluku apketnik asvaingtsarluku. Tuatl tautliram pitlenia, "Toi-ka whinga alirkuakumkin maligtakuyugngarpinga?" Taum pitlenia, "Arinkia whaten yugnikutlunuk whaneug kaitlun piskikuvgu, maligtakuyugngakapiararamkin." Keke piugngakaku

Nakacuut Ayautellrat

Nakacuut ayautellratnek mikelngurmek qanemcia Qelpauralriim, Jimmie Attie, litnauranun. January 11, 1995.

Taukuk-ggur' nulirqellriik yungyuunatek, yung'eng'ermek-wa tua-i qaillun pitariqerluteng yuk'ek arulailalliniut. Uingan tamakut angalkut piyaaqellinii yungelallerkartek pitekluku. Tua-i-gguq tang ilumun-llu nanraumaluteng tua-i qanrutkelangraiceteng ayuqsuitellinilriit tamakut angalkunek pilallrit.

Imkut kass'allaat uluat egmian amlleriyugnaunateng alangruuqerraallrulriit. Uluani tauna patutellinia nuliani tauna qingangaarallran nalliini. Tua-i ellmini nalluvkarluni patutellinia taun' uluani.

Tua-ll' taum kingauni tamakunun angalkuuluki qanrutkelaqengaitnun nallunritqernayuklug' iliitnun pilaryaaqellinia. Tua-i nallunritestengyuunani imna tauna uluara. Nulirra-ll' taun' irniluni tan'gaurluuluni irniara.

Tua-ll' caqerluku angalkuuluku-llu qanruteksuilkengaatnek uitallgutkengqeqalliniuk qasgimi. Uitallermegni yugnikucamek-llu taum imum angalkuuluku qanruteksuilkengaata pillinia, "Aling uluan tang kiig' elpet ellilqan allam ellilqenritaa wayautekviiqnaku elpet teguu." Atam tua-i nutaan kamayaguartellinikii taukayiim. "Aling qaillun tua-i waniw' ellani nallunrilamiu nallunritliniki uum wani." Tua-i pilaryaaqellinia yugtek tauna pitekluku, enurnalria waten yuvriuteksaaqniluku ukunun, tua-i-gguq tang allat nunulirluki-llu pik'ngain qaillun piciitelaqiit, qaillun-gguq pilriami waniw' elliin nallunripakartau? Tuam pillinia tua-i-gguq-wa waniw' tamalkurmi ellmini alaicaaquq. Tua-i-gguq taugaam qavangurtura'arcetaa-lallratgun waniw' tua-i ellminek-llu tua-i irr'ilangelria mat'um nalliini tauna tua-i tangvallrunrilngermiu qaillun piaqatgu, nalluyugnaunaku pilallminek.

Tua-ll' taum tua-i nukalpiam pillina, tua-i-gguq-wa waniw' nallunrilkii, yungelaryaaqniluni tua-i qivruk'laryaaqniluki ayagaqata, qaillun-gguq tua-i pitariqerluteng ayagaqluteng. Tua-i-am ingna aipami irniangutii pitekluku qaillukuartekaanek pilaryaaqniluku, waniw' elliin piyugngakaku qaillukuaqaasqelluku apqiitnek asvaingcarluku. Tua-ll' taulleraam pillina, "Tua-i-qaa wiinga alerquakumken maligtaquyugngaarpenga?" Taum pillinia, "Arenqia waten yugnikullunuk waniw' qaillun pisqekuvgu, maligtaquyugngaqapia-

tsiuktletun piwailgan pikaskitluku. Pitlenia kitakguk ataku kipun nunaktliktluku upiuskiliu kakimkut ilgariskata. Taum pitlenia aten, arin pinrilngaitnilune toi whaneug.

Toiguk piktairutsata atakuan inartsitak, taun mikilnguk kitmun tsautluku. Toi tsararniktl aketsirluku anewhagur yaktliulune. Atenundlo tauna kipulvak tigumiakifkarluku toiguk kaftsilerilune tsupkune, kukartungnaktluku kiputpaskitluku tauna miklnguk. Arin taum aten pingartitlenia, toi alirkute aturluku tuatnatsikniluku. Anentluguk taum toiten kanrutsaku nivkatsagaiyagartitluku maninkigtsarluku pitleniluku, kauwaryuktalriawhaguk tauna.

Toiguk kaftsilerilune tsupngan, urilvautsaka taum aten, whavit toi kiputpakatarluku, arin urilvaukarlukuguk ngararlun-un mangtliglune toiten. Kipun taun tsaitlkamun atrartitleniluku taunatlugur imna ngururuartitlra kivgartlune kaitlun niptlirlune toi kivingkatlenilune. Arin toi tuatnararlune kagvaryaktliame pitlenia, taunatl pikatartiksakitlra pineriurlune, "Aling toitliug toi piarkaurtluku pitlrukin. Toi takitsavgu whongnik pifkaryarpiararpinga. Itlpingunritl-kuvit kagviryugnaitsartua unadlo whaneug pikngan maliktluku toi piaryugnarkua kaitlun pikuma." Taum pitlenia aten, arinkial-ngukwhaguk toi itlen yukitlradlo pitiktluku toi kiputiruakaktlukuguk tang awai arinkialnguk. Atlamunguk kitak piugngastikanun pitleniliu. Taum pitlenia, arin atlamgur agturyugnaitsara, itlenguk taugam whaneug nakmen yuktluku pikainaungaku toi whaneug karutsaka. Toi kaspirik taukug yutlinilukik kaitlun whaneug piwerutluku toi taknilune.

Toi taum kinguane taum kemitkautakamiu pilatlinia aten taum, toi-am tsiuktlimetun whaneug toi pitlirka tuatsitun pinaiyuktluku ilenitl kawarnanrirnilune tangaurlungandlo.

Toi taum natlkigutilaryakitlenia arin toi toiten taugam pitlirmikun whaneug toi agturyugngangalamiu toi itlenun peyakitlruneluku. Atlanig ilafkinaku takaktluk kanitlne tamana.

Atam-am toi tsakirluku taraiyanglunedlo tauna tangaurluk, akutlkitletsamiu taum aten-am toi kemitakamikguk-wha taugam pilake yuilngikakamik. Piane toi pitleniuk, "Alingarin toiug arinkialnguk, toi-am whaneug pitlirkanik umyoangutngurainartiskin. Taugam augutun tsiuktliatun pinritsakikuvgu nutan toi kaitlun ayokutsirkaitua. Taugam itlpit toi tangvagluku pingaitan, nakatsugnun malekifkarluku naspakumku." Arin taum atam toi nutan

raramken." Kiiki piyugngakaku ciuqliitun pivailgan piqaasqelluku. Pillinia, kitak-gguq ataku kepun nunaqliqluku upyuskiliu qakemkut elgareskata. Taum pillinia atiin, aren pinrilngaitniluni tua-i waniw'.

Tua-i-gguq pektairucata atakuan inarcetaak, taun' mikelnguq ketmun caulluku. Tua-i carrarnek-ll' akicirluku aanii-wa-ggur' yaaqliuluni. Aatiinun-llu tauna kepulvak tegumiaqevkarluku tua-i-gguq qavciliriluni cupkuni, qukartungnaqluku keputpaasqelluku tauna mikelnguq. Aren taum aatiin pinga'artellinia, tua-i alerquutii aturluku tuatnaciqniluku. Aaniin-llu-gguq taum tuaten qanrucaku nevkacagayagartelluku maninqegcarluku pilliniluku, qavaryuktalria-wa-gguq tauna.

Tua-i-gguq qavciliriluni cupngan, urelvaucaaqaa taum aatiin, wavet tua-i keputpakatarluku, aren urelvauqaarluku-gguq engaarraarlun' un' mangllegluni tuaten. Kepun taun' cailkamun atrartelliniluku tauna-llu-gguq imna enguururuartellra kevgarrluni qaillun neplirluni tua-i kevengqalliniluni. Aren tua-i tuatnarraarluni qagvaryaqliami pillinia, tauna-ll' piqatarteksaaqellra piniriurluni, "Aling tua-lli-w' tua-i piarkaurrluku pillruken. Tua-i taq'icavgu wangnek pivkaryarpiararpenga. Elpengunrilkuvet qagviryugnaicartua una-llu waniw' pik'ngan malikluku tua-i piyaryugnarqua qaillun pikuma." Taum pillinia atiin, arenqialnguq-wa-gguq tua-i elliin yuk'ellra-llu pitekluku tua-i keputeruaqaqluku-gguq tang tua-i ava-i arenqialnguq. Allamun-gguq kitak piyungastekaanun pilliniliu. Taum pillinia, aren allam-gguq agturyugnaicaraa, elliin-gguq taug̃aam waniw' nakmiin yukluku piqainaungaku tua-i waniw' qarucaaqaa. Tua-i qasperek taukuk yuullinilukek qaillun waniw' piviirulluku taqniluni.

Tua-i taum kinguani taum kiimetqautaqamiu pilallinia atiin taum, tua-i-am ciuqlimitun waniw' tua-i pillerkaa tuacetun pinayukluku iliini-ll' qavarnanrirniluni tan'gaurluungan-llu.

Tua-i taum nalqigutelaryaaqellinia aren tua-i tuaten taug̃aam pillermikun waniw' tua-i agturyugngangalamiu tua-i elliinun piyaaqellruniluku. Allaneg' ilavkenaku takaqluk' qanellni tamana.

Atam-am tua-i caqerluku tarrayangluni-llu tauna tan'gaurluq, akulkellicamiu taum atiin-am tua-i kiimetaqamek-gguq-wa taug̃aam pilaqii yuilngiqaqamek. Piani tua-i pilliniuq, "Aling aren tua-i-w' arenqialnguq, tua-i-am waniw' pillerkaanek umyuangutngurainarcesken. Taug̃aam aug̃'utun ciuqliatun pinricaaqekuvgu nutaan tua-i qaillun ayuqucirkaitua. Taug̃aam elpet tua-i tangvagluku pingaitan, nakacugnun malikevkarluku naspaakumku." Aren taum atam tua-i nutaan

arinkiatitlenike. Keke toi augutun itlminun tangvagpiknaku piarkaukaku ilomun toi piskitluku.

Uksuarme imarpitlarnik nakatsugnik nalututlrulret. Kwegmun anletluke, toi kirumanrirtitluke, itltsikurararluk kasgime tsikum atsianun kirtluke atirtitluke taiyema. Toigur nalugluting.

Toi toiten piarata natlene, upkurtitluku alirkaugurlukutluguk tauna ane, atkuliskitlukutluguk angkurangrake. Tamana tamai piktsarturatlne pitsiurtarkaunrilingranguk toiten piskitluku alirkuagaktlukik. Toiguk taukug angaiyukak arinkiatnaurtuk kelirtlutik toiten kanrutakatik toiten pitsikniaktluku.

Nakatsut malruluke tang aiyautsarturtsititutlrukait atlamig ilafkinake. Toi taukugnun malekifkatleniluk taraiyangandlo taun tangaurluk. Uksuarme whaten arnairtluku. Toi tsikum atsianun kirkuratlineluke tamakut aiyauskingatik.

Arin matin toi kaketsata nakatsut imkut kirkuratltik peyakitleniag arin ilaurluag-im nauga. Kiarkurakiryakirarluku toi ayumian tagtlinelutik. Taukukdlo natlufkarlutig angaiyukak pitlrutleniamik atlanun yugnun. Arin atakurpak kakmakintl itirlukik pilaryakitleniakik, yuag imna whatua kasgime nakatsut aiyautsartukatatlrat tamarineluku. Taukugnundlo malitlrigkinun. Tuarpiakguk taukuk, natlunrilamigingu, angaiyukak kanilriamig netsuilnguk. Netiksaunatik toi netsugninaukik. Toi piwertitlukik yuarangyakniatgudlo kagane aten taum pitlene tamakut utlakitartitik, toi natlunritsakniluke pilugutkinrilingran wetatkaskitluku. Itlkinka whaneug toi tlemirtutitlruamigingu natlunritsakniluku. Nutan toi takirtitleniut kakimkut.

Arin toi-im uksurpak taiyema-im mikilnguraurluk. Toigukwha imumik tlangikanrakun muritlkingartikanrakun tuatnake tautliram aiyautifkarten. Toiguk tang uksurpak, angaiyukaurluk taukuk wetanirtlugtsakakagnik, imnatlir taun itkirtakilria arinkiatniluku yuak tauna tsien whaten pitsiagnik tlemirtukarluku.

Tsamikdlo toi aprilune nikit utumanratnik, taumikguk tang niryulria. Arin imnaurlukguk toi ane, apitlra tauna piluku kantar imerkike nikkainik. Akiagnuntlugur akumlune imnatlkurak tauna, kantak taun taitsaku ikai nirlune nanginkigtsaramiutluguk anlune. Ankatangartakame pinaurak, "Kitagata toi augna umyoaktluku tlemirtutitlirtik, angnelutkiksaunaku wetaketik." Arinkianatikgur angranaurak, agak, matlkarlukuguk pingaituk.

arenqiatellinikii. Kiiki tua-i aũg'utun ellminun tangvagpek'naku piarkaukaku ilumun tua-i pisqelluku.

Uksuarmi imarpillarnek nakacugnek nalutullrulriit. Kuigmun anliilluki, tua-i qerruumanrirtelluki, elcequrarraarluk' qasgimi cikum acianun qerrluki atertelluki tayima. Tua-i-ggur' nalugluteng.

Tua-i tuaten piyaraata nalliini, upqurtelluku alerquagurluku-llu-gguq tauna aanii, atkulisqelluku-llu-gguq angkurangraaki. Tamana tamaa-i piqcaarturallni piciurtarkaunrilengraan-gguq tuaten pisqelluku alerquagaqlukek. Tua-i-gguq taukug' angayuqaak arenqiatnaurtuk qiilerrlutek tuaten qanrutaqatek tuaten piciqniaqluku.

Nakacuut malruuluki tang ayaucarturcetetullrukait allamek ilavkenaki. Tua-i taukugnun malikevkalliniluk' tarrayaangan-llu taun' tan'gaurluq. Uksuarmi waten aarnairrluku. Tua-i cikum acianun qerquralliniluki tamakut ayauskengatek.

Aren maaten tua-i qaqicata nakacuut imkut qerquraltek piyaa-qelliniag' aren ila'urluag' im' naugga. Kiarquraqeryaaqerraarluku tua-i ayumian tagglinilutek. Taukuk-llu nalluvkarluteg' angayuqaak pillrulliniamek allanun yugnun. Aren atakurpak qakmaken-ll' iterlukek pilaryaaqelliniak, yuag' imna watua qasgimi nakacuut ayaucartuqatallrat tamariniluku. Taukugnun-llu malillregkenun. Tuarpiaq-gguq taukuk, nallunrilamegen'gu angayuqaak qanelriameg' niicuilnguuk. Niiteksaunatek tua-i niicugninaukek. Tua-i piviirtellukek yuarangyaaqniatgu-llu qagaani atiin taum pillinii tamakut ullaketaartetek, tua-i nallunricaaqniluki piluugutkenrilengraan uitatqaasqelluku. Elkenka waniw' tua-i ellimertuutellruamegen'gu nallunricaaqniluku. Nutaan tua-i taq'ertelliniut qakemkut.

Aren tua-i im' uksurpak tayima im' mikelngurra'urluq. Tua-i-gguq-wa imumek ellangeqanrakun murilkenga'arteqanrakun tuatnakii taulleraam ayautevkartiin. Tua-i-gguq tang uksurpak, angayuqa'urluuk taukuk uitanerrlugcaaqaqagnek, imnall'er taun' itqertaqelria, arenqiatniluku yuak tauna ciin waten piciagnek ellimertuuqaarluku.

Camek-llu tua-i ap'riluni neqet utumanratnek, taumek-gguq tang neryulria. Aren imnaũrluq-gguq tua-i aanii, apellra tauna piluku qantar' imirqekii neqkainek. Akiagnun-llu-ggur' aqumluni imnalqurraq tauna, qantaq taun' taicaku ika-i nerluni nangenqegcaaramiu-llu-gguq anluni. Anqatangartaqami pinaurak, "Kitag' ata tua-i aũgna umyuaqluku ellimertuutellertek angniilutkeksaunaku uitakitek." Arenqianatek-gguq angranauraak, aa-gguq, malkarluku-gguq pingaituk.

Arin toiguk tang urugenatlra maligtluku, akutlkitlinglutik taukug angnetilatlrag angaiyukak. Angnelutiktluku taun, (arin itluatun-wha toi yukngamignigu.)

Upnirkan unaviktangitlratne pilangitliniak taum, toiguk pitsakifkinane aputitlirka whaneug itlkignun alignarekatartuk toiguk taugam taunguluku tangirngaitak, toiguk taugam natlunairutkapiarkan toitnatlirka nutan kanimtsikurtsikak ayokutsirkanik.

Atam toi unavit piktalret piwakarluting kakimkut kanngartitleniut urtsamik tsamumik. (Nangrarming tagilret unakin urtsarniluke pitutlrukait.) Toi mai tikepailgan, kaftsiuluting utlagartsatne pitleniuk, irniartumangok maktlak tsamai pitaka. Nipngartitleniut nunat taukut analigniluku tauna ilet nukatlpiat.

Tuatnarartitluke, atam taunatlir imna umyoaksugnaitlkingak nikigtsikufkalakingag itdlinilria. Kaiyuga toi taukuk pilutig angniktarlutik. Itrame pitleniag, "Alingarinkiapatl itlmikun kanrarkaunritlkuma tsamai umyoarpitik tsaliryagatiklaknga, whingadlo piugluku pitlrunritlkika, tsamai aputitlirkane yaksinrikatara. Toi taugam pikapiaratlirka kanrutkistsegataka. Pifkinatik toi tsamikdlo tikiutingrata unakin, umyoartik kaitlun tlertifkinaku piniartutik." Taukug-am arinkiatitleniuk.

Arin toi niryuniuksugnginanragne, maktlagmig irniaranig aipirluku tagutitleniut. Toi-am (arin, itluaturlukwha toi pitlilrek,) niryuniurinanragne-am pinritsangirmik, tauna penanirmine itrame pitleniak, "Alirkutiklatlka mana, artsakirluku niryuniurutkilakirtigu, kanauwirutikiksaunaku imna itlpitik piskutlirtik. Mai tang toi kiagpak tsale wetatsekilriakut. Atlragnitundlo uksuarme nalugluke nakatsut pikata, tauna toi nutan artsakirlug niryuniurutkartik. Nauguirngaunaku pitlirkakkuniu toine toi tatamtsekatik.

Arin toarpiakguram taukurluk toi ayokutselinkigtitlrek. Tuatin pitsiknilutik toi angratlenilutik. Toi kiagpag-am toi akake toi, wetauratlenilutik kanitlranik tamatumik pilutik.

Toiguk tang taugam toiten angnenatik kaniryumelutlutikdlo toi peyakakagnik, taunatlir itkirnaurtuk, arinkianakik tsien whaten inirkutitlne taman aturpiknaku tsien angnelutsiagnik. Tsamikguratatang tauna arinkialuteg niryulria, toiguk taugkin tauna anaurlua toi apitlranik taumig uptluku. Akutlune tuatin ayokinrilngurnik. Toi kantak taun takngaku akiagnun itlkartlune, niraktarlune. Toiguk tang ilakuiyuilngukdlo tauna. Toi niraktarararlun takirtsame pitleniuk,

Aren tua-i-gguq tang urugiinallra maliggluku, akulkellinglutek taukug' angniitelallrag' angayuqaak. Angniilutekluku taun' (aren elluatun-wa tua-i yukngamegnegu).

Up'nerkaan unaviqtaangellratni pilangelliniak taum, tua-i-gguq pitsaqevkenani apuutellerkaa waniw' elkegnun alegnariqatartuq tua-i-gguq taũgaam taunguluku tangerrngaitaak, tua-i-gguq taũgaam nallunai-rutqapiarqan tuatnallerkaa nutaan qanemciqu'urciqak ayuqucirkaanek.

Atam tua-i unavet piqtaalriit pivakarluteng qakemkut qanngar-telliniut uurcamek cam'umek. (Nangrrarmeng tagelriit unaken uurcarniluki pitullrukait.) Tua-i maa-i tekipailgan, qavciuluteng ullagarcatni pilliniuq, irniartuumaan-gguq maklak cama-i pitaqaa. Nep'ngartelliniut nunat taukut aanaleggniluku tauna iliit nukalpiat.

Tuatnarraartelluki, atam taunall'er imna umyuaqsugnailke-ngaak neqkegciquvkalaqengaag' itlinilria. Qayuwa tua-i taukuk pilutek angniqtarlutek. Itrami pilliniak, "Aling arenqiapaa-ll' ellmikun qanrarkaunrilkuma cama-i umyuarpetek caleryagatek'laq'ngaa, wiinga-llu piyugluku pillrunrilkeka, cama-i apuutellerkani yaaqsinriqataraa. Tua-i taũgaam piqapiarallerkaa qanrutkesciigataqa. Pivkenatek tua-i camek-llu tekiutengraata unaken, umyuartek qaillun elli'irtevkenaku piniartutek." Taukuk-am arenqiatelliniuk.

Aren tua-i neryuniuksuggnginanragni, maklagmek irniaranek aipirluku tagutelliniut. Tua-i-am (aren, elluaturluq-wa tua-i pillilriik), neryuniurinanragni-am pinritsaangermek, tauna piinanermini itrami pilliniak, "Alerquutek'lalqa man'a, arcaqerluku neryuniurutkelaqertegu, kanavirutekeksaunaku imna elpetek pisquullertek. Maa-i tang tua-i kiagpak cali uitaciqelriakut. Allragnitun-llu uksuarmi nalugluki nakacuut pikata, tauna tua-i nutaan arcaqerlug' neryuniurutkartek. Naũgguirngaunaku pillerkaqkuniu tuani tua-i tatamciiqaatek.

Aren tuarpiaq-ggur-am taukurluuk tua-i ayuqucilinqigtellriik. Tuaten piciqnilutek tua-i angrallinilutek. Tua-i kiagpag-am ak'aki uitaurallinilutek qanellranek tamatumek pilutek.

Tua-i-gguq tang taũgaam tuaten angniinatek qaneryuu-miilullutek-llu tua-i piyaaqaqagnek, taunall'er itqerrnaurtuq, arenqianakek ciin waten inerquutellni taman' aturpek'naku ciin angniiluciagnek. Camek-ggur' ata-tang tauna arenqialutiig' neryulria, tua-i-gguq taũgken tauna aanaũrlua tua-i apellranek taumek upluku. Akulluni tuaten ayuqenrilngurnek. Tua-i qantaq taun' taqngaku akiagnun elkarrluni, neraqtarluni. Tua-i-gguq tang ilakuiyuilnguq-llu tauna. Tua-i neraqtararrarluni taq'ercami pilliniuq, "Aling

"Aling kuyanakfatanim toi. Kitag ata toi matlkarluku augna umyoarpitik tsaktarutitlra angnetinritingnakaktlutik pikakitik. Toi pitiftigne piksaitilaryakua whaten taugam toi natlunaunane aptlirkartulune pingakan whaneug utlalakimtik. Toi-am pinkigngaitnilutik piagne, taiyimaurlur-am toi antlinelune. Kiak natlunrit-laktse takilria, kina whaten tsataitsimakune toi.

Pikirlune-am ayomian uksutlirkane tiketsan, uksutlenilune. Ayomianam toi pitlirkarting tiketsan nakatsikatatlenilret. Nakatsutam atakume itrutluke amegim kulenun urugtsirlukeguk toi pitutlrukait. Muragarmik nutirluting nakatsugugat ayokinrilngut. Toitl urunkigtsarake mirmik toi kinekurararluke itltitluke, toigur uptluke.

Toine toi unuaku whaneug nalukatarluke pitlirmigne, yut ayokinrilaming, atakume-am toi ilgartluting taman kasgime ilgangkatlratne, itltsipailgatke ilet tauna aiyagyuaraulune itlpitsitun, atam agna matararme atratlenilria. (Whaten pilatlrukaitkutdlo, yutguk tang makut ayokinrilaming, toiguk tsavengamanrilngurnik ilangkitutlrulret. Tamane angatlkut paivngatlratne, itlmignun anirtutikingnakuratutlrata natlene, ilating anirtusagturluke.)

Tsunaugwhaguk tang toi taum iluran, aiyagniutluku tsaktatlirka. Toitluguk tang imkut nakatsut utlemike ikuatnun yagartlune, irugne kungartlukik imna tamakakele pagai nakatsugnun. Pagkutguk tang arulauyakaktluting kirakilit toitluguk ikuktlitsamike irugne akivlikirlukik atrarlune, ikai wetatlminun taglune. Ikaiyguk tang niugtlugtsugnaunane ukunik. Tsunaugwhaguk taum ilura apketnik toi tamakulune pilria, angatlkilune pitlitl.

Tuai unuakuan pikainaurtsata, malrulutig aiyagtsitsartutleniluke anluakaiyagkun kwegme. Tiketsamignike kirkuratlineluke nakatsut tamakut. Kaketsaktliata pikatliniuk, arin mikilnguk tang una nunegne naiyukapigtifkinakikdlo yakfarilukig nangirngauratl. Whakarluk, tuatnatlratl taukug natluamigingu pitleniak, "Aling kaitlun, kaitl pilutin whantsit?" Tuatlugur-im taunatlir, augkutguk tang ilain whavit unisket.

Amtliritdloguk tang natlutlruket tuatnamatsia. Toi taugam amtlinrilngutguk tuatnatlra angakifkatlrat nakatsugnun natlunritltlruket.

Arin toi kasgimun tsiuniukarluku taukugnun angaiyukagkinun itlpikifkatleniat. Aturanedluguk tang taukut mikitlkisagutlineluke.

quyanaqvaa-tanem tua-i. Kitag' ata tua-i malkarluku aũgna umyuarpetek caqtaarutellra angniitenritengnaqaqlutek piqaqitek. Tua-i pitevtegni piksaitelaryaaqua waten taũgaam tua-i nallunaunani aplerkartuluni pingaqan waniw' ullalaqemtek." Tua-i-am pinqiggngaitnilutek piagni, tayimaũrlur-am tua-i anlliniluni. Kiak nallunrit'laqci takelria, kina waten cataicimakuni tua-i.

Piqerluni-am ayumian uksullerkani tekican, uksulliniluni. Ayumian-am tua-i pillerkarteng tekican nakaciqatallinilriit. Nakacuut-am atakumi itrulluki amiigem quliinun urugcirluki-gguq tua-i pitullrukait. Muraggarmek nuuterluteng nakacugugaat ayuqenrilnguut. Tua-i-ll' urunqegcaaraaki mermek tua-i keniqurarraarluki eltelluki, tua-i-gguq upluki.

Tuani tua-i unuaqu waniw' nalukatarluki pillermeggni, yuut ayuqenrilameng, atakumi-am tua-i elgarrluteng tamaani qasgimi elgangqallratni, elcepailgatki iliit tauna ayagyuarauluni elpecetun, atam agna matarrarmi atrallinilria. (Waten pilallrukaitkut-llu yuut-gguq tang makut ayuqenrilameng tua-i-gguq cavingamanrilngurnek ilangqetullrulriit. Tamaani angalkut paivngallratni, ellmeggnun anirtuutekengnaquratullrata nalliini, ilateng anirtussaagturluki.)

Cunawa-gguq tang tua-i taum iluraan, ayagniulluku caqtaallerkaa. Tua-i-llu-gguq tang imkut nakacuut ulliimiki iquatnun yag'arrluni, irugni qung'arrlukek imna tamaqaqili pagaa-i nakacugnun. Pagkut-gguq tang arulauyaaqaqluteng qeraqiiit tua-i-llu-gguq iquklicamiki irugni aqevleqerrlukek atrarluni ika-i uitallminun tagluni. Ika-i-gguq tang niugglugcugnaunani ukunek. Cunawa-gguq taum iluraa apqiitnek tua-i tamakuuluni pilria, angalkiluni pillill'.

Tua-i unuaquan piqainaurcata, malruulutek ayagcecartulli-niluki anluakayagkun kuigmi. Tekicamegneki qerqurallinilukí nakacuut tamakut. Qaqicaqliata piqalliniuk, aren mikelnguq tang una nuniigni nayuqapigtevkenakek-llu yaaqvaarilukek nangerngaurall'. Waqaarluk', tuatnallra-ll' taukuk nalluamegen'gu pilliniak, "Aling qaillun, qaill' piluten wancit?" Tua-llu-ggur' im' taunall'er, aũgkut-gguq tang ilain wavet uniskiit.

Amlleret-llu-gguq tang nallullrukiit tuatnamacia. Tua-i taũgaam amllenrilnguut-gguq tuatnallra ang'aqevkallrat nakacugnun nallunritellrukiit.

Aren tua-i qasgimun ciuniuqaarluku taukugnun angayu-qaagkenun elpekevkalliniat. Aturani-llu-gguq tang taukut mikel-kessagutliniluki. Aren tua-i qavcini-gguq qavayuiteũr lurlutek-llu,

Arin tuai kaftsineguk kauwayuiturlurlutikdlo, kuyam ugan. Arinkiatitlenilrek taunaurluktl-im nikigtsilafkatlirtik nutanguk tsakilriatunguk pitlruak, taunaurluk tuatnafkartitlra.

Toiguk taunatlir imna, ilamitun toi akusrakuyalangamedlo, ilagakngane inirkuanaurai, aiyagyuarautlgutsitse anagutluke nangilrakiksaunake pilakitse. Pitsakifkine aiyagangkuma unavitl imarpigmun ilalrungistiklatlrinka whaneug, akngirtingnaktluk pilartsikanka. Whanewhagur itle toiten amtlirnik tamane wetauwekitlmine, umyoartikuskingangkirtuk tsaledluguk toi yaksigluke tangangirmike, tangnirararkaunrirlukegur unetitlrui.

Arin tsunauwhaguk imna pingnatugangame, kwegne malirkisagarluting unane, matligtistneguk kanrutnaurai, augnaguram natlunritlkingan ilakitleniat, toigur nunamekun pugkan whaneug akngirtingnaktluk tsaskuyartsika.

Tuamtitluguk ilet pinaura, "Arin augnagur-am itlen yugniktluku pistikitlkitlenia. Awaigur nunamikun pikan akngirtsakifkinakuguk tsaskuyartsika.

Toiguk tang tuatnatlrulria taunakaiyak. Tsaleguk toi tsamanlingrata natluyunakeguk. Matligtingnakakamekeguk tsaumakngat ilame tunutluke pugtlirkaktlinekenun pinaurtuk. Tsamanlingrata natluyunake.

Toigur-am yut ayokinrilaming, tsiknaktluketlam piniakikait. Toiug itluatundlo tangvagluke pilatliniake natluyunake nanlutsiat. Tuatnastainun-am tamakunun angatlkunun, yakfaseyagnun aiyagpiknaku arulairniluku kanrutkuratlruke, apama Kanganam aten.

quyam ugaan'. Arenqiatellinilriik taunaurluq-llu im' neqkegcilav-kallertek nutaan-gguq tua-i cakelriatun-gguq pillruak, taunaurluq tuatnavkartellra.

Tua-i-gguq taunall'er imna, ilamitun tua-i akusrakuyalangami-llu ilagaq'ngani inerquanaurai ayagyuaraullguceci anagulluki nangelrakeksaunaki pilaqici. Pitsaqevkenii ayagangkuma unavet-ll' imarpigmun ilalrungestek'lallrenka waniw', akngirtengnaqluk' pilarciqanka. Waniwa-gguq ellii tuaten amllernek tamaani uitavikellmini, umyuartequskengangqertuq cali-llu-gguq tua-i yaaqsigluki tangaangermiki, tangnerrararkaunrirluki-ggur' unitellrui.

Aren cunawa-gguq imna pingnatugangami, kuigni malirqessaagarluteng unani, mallegcesteńi-gguq qanrutnaurai, aũgna-ggur-am nallunrilkengaan ilakelliniat, tua-i-ggur' nunamikun pugkan waniw' akngirtengnaqluk' caskuyarciqaa.

Tuamtellu-gguq iliit pinauraa, "Aren aũgna-ggur-am elliin yugnikluku pistekelqellinia. Ava-i-ggur' nunamikun pikan akngircaaqevkenaku-gguq caskuyarciqaa.

Tua-i-gguq tang tuatnallrulria taunakayak. Cali-gguq tua-i cama'anlengraata nalluyuunaki-gguq. Mallegtengnaqaqamiki-gguq caumak'ngaat ilami tunulluki pugglerkaqlinikiinun pinaurtuq. Cama'anlengraata nalluyuunaki.

Tua-i-ggur-am yuut ayuqenrilameng, ciknakluki̇-ll'-am piniaqekait. Tua-i-w' elluatun-llu tangvagluki pilalliniaki nalluyuunaki nanluciat. Tuatnastainun-am tamakunun angalkunun, yaaqvassiyaagnun ayagpeknaku arulairniluku qanrutkurallrukii, ap'ama Qanganaam atiin.

Angatlkut, Patsak

Kitlpauralrem, Jimmy Attie, kanimtsitai litnaurat angatlkunik patsamikdlo tipitlranik, kiglunirnikdlo.

Angatlkutka mane tsalatlruat?

Angatlkutwha toi kanimtsikakatke tamane toiguk lisaumalrit taugam tsanik pitsiatun litnaurumalrit tamakuluting, toi kanrutkitutlruit. Lesaumanrilngutgok taugkin amtlik natluluku. Apkitnikgok toi alairpiknating. Yugnun taugam natlufkarluting. Tsat taugam toi itlaita natlunrikurluke pininaurait. Toiten kalamtsiktutlrukait.

Toigok taugken pitsiatun nutan litnaurumaluting, tsaulutingtlu toi makutlu nunam kianganik tsat nuvluke pilrit kakemaluting. Toi arinkiatlugtistsiganating yugnik anertuayakngakaming, makutun yungtsartitun. Arinkiatlugutikait kingirtluke yuararluke, arinkiatlugutetlugor nalakngamigtigo, pitsiatun piugnaunating tauna augarluku. Tuamtitlugok angatlkutlgutming natlumigne piakaku tauna imna yuk, toigok tsatl natlungaunaku taum angatlkum.

Tuatinam tsali muritlkitluting asirluting pilrit, erriktluke ukutun yungtsartitun, yut piuralatlrukait maten muritlkanka. Apketnik yungtsarilriartairutsantlu tsanig lesarluke, whatlugok kamantluke kingauluke lesarakluke. Toitlugok tuatnamalra anngirme tsat toi natlunrikngai ilangurluting piarkauluting.

Iralumuntluk ayalatlrut angatlkut?

Amtleritgok piksaitsakut, toigok taugam kaketluku litnaurumalrit ayatut. Toi amtlernik kanimtsitiksaitsakikitnga taukuk taugam Nagekuamikgor aiparlune tauna Aksarpak, aksarpaurtitlikgok, taum Nagekuyam kisutluku unavit tamatursititlrua. Toigok tauna Nagikuyarta aksarpaurtarkak, natlarkingtsiknilune kisayakuk ayaskingartitlratne taukut nunalgutme. Itlmitun ayokilriamik natlarkingtsiknilune. Arinkiatukgor aguagutat tuatnangran pinggarngaitniluku ilain taukut. Arinkialatne toi kekirtuatne ayatliniuk tauna aksarpaurtarkak.

Toi pakmane akake unugtsutim pikan nunine kasutitliniuk taunatl. Kagkumiungokgok taun Nagikuyak, ayagyuanrurpaglunitlugor itlene. Toigok taum toi Nagikuyartan kagkumium, unayaka anagtasiguyutsugluku. Taunguniluku netilatlne, whaneug aturniluku

Angalkut, Paacaq

Qelpauralriim, Jimmy Attie, qanemcitai elitnaurat angalkunek paacamek-llu tepellranek keglunernek-llu.

Angalkut-qaa maani calallruat?

Angalkut-wa tua-i qanemcikaqatki tamaani, tua-i-gguq elissaumalriit taugaam canek piciatun elitnaurumalriit tamakuuluteng, tua-i qanrutketullruit. Elissaumanrilnguut-gguq taugken amlleq nalluluku. Apqiitnek-gguq tua-i alairpek'nateng. Yugnun taugaam nalluvkarluteng. Cat taugaam tua-i ellaita nallunriqu'urluki pininaurait. Tuaten qalamciktullrukait.

Tua-i-gguq taugken piciatun nutaan elitnaurumaluteng, cauluteng-llu, makut-llu nunam qaingani cat nuvluki pilriit qaqimaluteng. Tua-i arenqiallugcesciiganateng yugnek anirtuayakngaqameng makutun yuungcartetun. Arenqiallugutekait qingirrluki yuarraarluki, arenqiallugutii-llu-gguq nalaqngamegteggu, piciatun piyugnaunateng tauna augg'arluku. Tuamtellu-gguq angalkuullgutmeng nallumeggni piaqaku tauna imna yuk, tua-i-gguq call' nallungaunaku taum angalkum.

Tuaten-am cali murilkelluteng assirluteng pilriit, irr'ikluki ukutun yuungcartetun, yuut piuralallrukait maaten murilkanka. Apqiitnek yungcarilriartairucan-llu, canek elissarluki, wall'u-gguq qama'anlluki qingauluki elissaraqluki. Tua-i-llu-gguq tuatnamalria annger'mi cat tua-i nallunriqngai ilangurluteng piarkauluteng.

Iralumun-llu-q' ayalallruut angalkut?

Amlleret-gguq piksaicaaqut, tua-i-gguq taugaam qaqilluku elitnaurumalriit ayatuut. Tua-i amllernek qanemciteksaicaaqekiitnga taukuk taugaam Nagiiquyamek-gguq aiparluni tauna Aqsarpak, aqsarpaurtelleq-gguq, taum Nagiiquyam kis'ulluku unavet tamatuurcetellrua. Tua-i-gguq tauna Nagiiquyartaa aqsarpaurtarkaq, nall'arkengciqniluni qessayaaquq ayaasqengartellratni taukut nunalgutmi. Ellmitun ayuqellriamek nall'arkengciqniluni. Arenqiatuq-gguq aguagutaat tuatnangraan peng'garngaitniluku ilain taukut. Arenqialatni tua-i kiikirtuatni ayalliniuq tauna aqsarpaurtarkaq.

Tua-i pakmani ak'aki unugcuutem pikan' nuniini kassuutelliniuk tauna-llu. Qagkumiunguuq-gguq taun' Nagiiquyaq, ayagyuanrurpagluni-llu-ggur elliini. Tua-i-gguq taum Nagiiquyartaan qagkumium, unayaqaa anagtassigucugluku. Taunguniluku niitelallni,

natlarutlutiktlu. Tangrutsuilingirmikgok, tamagun tunrautlirmignigun natlunriutlutik, letakutlutik.

Toiguk tauna kagkumiuktlia nulatlirmine toigur anglilune. Toi kilak pagna pukakake. Nagikuyam taum kagkumiuktlian, toigok tsatl itlen piskingane, aksarpaurtarkak tauna toitnime nuleme whatentlugok pukame irirtlune pinrulune, anagtluku tauna. Tuamtitlogok kuvngamik tauna tsatl Nagikuyarta kagkumiu, tsaligok toi miktliyakuk. Nutangoram itle toi kuvngame tsale miktsuaraurtlune. Toiguk tuatnatlra pitiktluku kaitlukuaruta taum kagkumiuktlian. Whaten toi whaneug pirinkigtluku kingunirminun utirtsuminane tauna, whagor una Nagikuyak.

Tuai nangtsakitlenia, tauna tlane natluyagutsunaku, whagor un Aksarpak. Toi taugam piugngangirmiugok toi taumun tlamakutkifkarlune.

Tuatlam toi tsakirlune igutitlenia imarpigmun. Toitlugok mirmun tamavit igtsitsamiu, mirafkatliniluku toi. Itlminitl toi yugarkaunrian nutan kingunirminun utertitleniuk.

Toigor utertsame akanun tauna tayim pitlatlra yaksigiwailgan naruyagnig yungaktlu nikairautitlregnik kitukingtlinilune, malirkiratluke itsug nikairautnitukait. Toi tsautsitkapiarlukiktlu toi tayema.

Kingunirminun toi tiketlun, imnaruktlu toi taun nangtitlra tlane natlunrilamiu, utirtsame tikititleniur yugurlur imna toi ukitlkatsagarlune. Toi taukut ilane pitlene, kisatiksakitlne atorluku, tamakutlgutminun whaneug nangnilune.

Taukuk toi pitsenguistikagne malrulukik wakin amigim tsiukranik tlam akirta whaten ukatmun ayatulra, tuaten maliklug wivutifkatliniuk. Aruliarutakatne pamagun toi kimirtlumikun kaugtuskaktlun kaugtutarpagmik. Toigok maktlagmiktlu ingukirtluk pitliniatne tsakutlranik, kaugturkatne toi agtaurlulalra-toi yuk tauna. Toigok piskutsiatun kasuamigtigo taugam arulairutat. Aksikgor miktlirilutik agitpagarlune takakatne miktlikaniraktlutik.

Toigok tagngame kasuame toi toi-irlune tlangame taukuk pistigne kanrutak, kitakgok tauna toi tsamik alangruarkaunrilingrata, tsakutlra tauna pikirlitgu. Kinuram kitirun tagtluku pitliniat, maktlakaiyag im amik, itsug imarpigmiutat tsungaralukfagpatlrat imkutwha tsatl inarayulinik pitukait, tuarpi' gok paralut miryame tamanigor mirme ilait kuimatayagluteng, tamaigor tapkutluke mitlre.

waniw' aturniluku nall'arullutek-llu. Tangrrucuileng'ermek-gguq, tamaaggun tuunraullermegnegun nallunriullutek, elitaqullutek

Tua-i-gguq tauna qagkumiuqlia nulallermini tua-i-gguq angliluni. Tua-i qilak pagna puukaqaqii. Nagiiquyam taum qagkumiuqlian, tua-i-gguq cali elliin pisqeńgani, aqsarpaurtarkaq, tauna tuatniimi, nuliimi waten-llu-gguq puukaami iri'irrluni pinruluni, anaggluku tauna. Tuamtellu-gguq quvngamek tauna call' Nagiiquyarta qagkumiu, cali-gguq tua-i mikliyaaquq. Nutaan-ggur-am ellii tua-i quvngami cali tua-i mikcuaraurrluni. Tua-i-gguq tuatnallra pitekluku qaillukuarutaa taum qagkumiuqlian. Waten tua-i waniw' pirenqeggluku kingunerminun utercuumiinani tauna, wa-ggur' una Nagiiquyaq.

Tua-i nangcaaqellinia, tauna ellani nalluyagucuunaku, wa-ggur' un Aqsarpak. Tua-i taũgaam piyugngang'ermiu-gguq tua-i taumun ellamaaqutkevkarluni.

Tua-ll'am tua-i caqerluni igutellinia imarpigmun. Tua-i-llu-gguq mermun tamaavet igcecamiu, mer'avkalliniluku tua-i. Ellmini-ll' tua-i yuugarkaunrian, nutaan kingunerminun utertelliniuq.

Tua-i-ggur' utercami ak'anun tauna tayim' pelallra yaaqsigivailgan naruyagnek yungaq-llu neqairautellriignek kituqengllliniluni, malirqeralluki icugg' neqairautnitukait. Tua-i cauciitqapiarlukek-llu tua-i tayima.

Kingunerminun tua-i tekillun', imnaruk-llu tua-i taun' nangtellra ellani nallunrilamiu, utercami tekitelliniur' yugurlur' imna tua-i uqelkacagarluni. Tua-i taukut ilani pillinii, qessateksaaqellni aturluku tamakuullgutminun waniw' nangniluni.

Taukuk tua-i picinguistekagni malruulukek uaken amiigem ciuqraanek ellam, akerta waten ukatmun ayatulria, tuaten malikluk' uivutevkalliniuq. Arulairutaqatni, pamaggun tua-i qemirrlumikun kaug-tuusqaqluni kaugtuutarpagmek. Tua-i-gguq maklagmek-llu inguqirluk pilliniatni caqullranek, kaugturkatni agtaũrlulalria tua-i yuk tauna. Tua-i-gguq pisquciatun kassuamegteggu taũgaam arulairutaat. Aksiik-gguq miklirilutek aggetpaggaarluni taq'aqan miklikaniraqlutek.

Tua-i-gguq tagngami, kassuami tua-i, tua-irluni, ellangami taukuk pistegni qanrutak, kitak-gguq taun' tua-i camek alangruarkaunrilengraata, caqullra taun' piqerlitgu. Kenurram ketiinun taggluk pilliniat, maklakayag' im amiq, icugg' imarpigmiutat cungaralugpallraat, imkutwa call' inarayulinek pitukait, tuarpiaq-gguq paralut miryami tamaani-ggur' mermi ilait kuimatay'agluteng, tamaa-i-gguq tapqulluki mellri.

Toi tuaten kanrutkirartitluke pitlinia toi whaneug artsakirluke ayagtsegalutikanitl whaten eingitgun tangirniluke. Kaitlun pilagngairutnilune, taugam tauna anagutlune nangtistine paknakartilartsikniluku, toi ayagpiknanitlu amigkun wagun.

Taumgok kinguane toi tsunauwhagok paktikunakamiu tunriskakatni takakamigok toi takniutlukuarkame, amigmun kalvagararutsitlalra, toitlugor akanun pifkinane nuglune. Toigok whaten tatlem nnhhaurpailgata stametne pitliuk, kalvararurukartitlune nugngame pitlene taukut nitsugnistene kasgime naktlingok taumgok nangtistitlran tsulunigok talutnanrirai, talutnanritlene Nagikuyautlra pitiktluku.

Toigok nutan toi taum kinguane pitlinia toi kaimititlrane kaitlun piarkaunrilngirmiu tangpiartitlune naugun tayem pikatarniluku tauna im nangtistitlne. Toi arinkiatikaiyatliniame taun aksarpaurtitlik, naugun tayema toi utlatlineluku tauna nangtistilne, yut tangvanritlkitgun.

Matin toi nunenun tamavit apkitnig aputitleniuk, tikititliniuk, makiakatatlu taukut witawini kasgime tamantistsigatlitlinilune. Tsalitlugok toi itlen pitlirkiuraminik tsaskuyakuyuirutlinilune. Mai makut uluat tsaskunik pituit. Itlengok toi pirane atorluk tuatnayuirutlinitl.

Toitl tauna tuatnarartitluk taukut tsiunre makikatangartitleniut. Naugun toi tayemagun muritlkitluku taum nangtitlran tangirtsitsunani, eegnigun tangirtsitsunane, toi kamai ikuakatangartsata laturamun antliniuk tauna imna iralum nunin pakman arinkiatsititlra, nangtsistitlra, matin toi laturanun kasgim anngame pitliniuk arin ilurag ukuk laturame, whaten itlpitigtun ayagyuakatsagak, imkuk tang anglanitiktlukik pilakingak.

Pugutene amigmik pitleniak, kitakgok kigane kasgim ukrani kipartarnaurtut, muragak kaputluku kitskaraluku kipartatutlrut. (Whitl naspaktangirma kanarma utlpiartilatlrunga natluamku.) Arin toi kitlkatlirmini tauna imna, augkugnig iloragminik, tuatnatlnitlugor lisngapiara taum whagor um Nagikoyam. Toi ketlkatlirmine ukugnig iloragminik, kiralirtlune anngaming pitleniuk aka taun muragak kaputitlenikik kasgim ukranun. Pitliniak utlagluku tuaten, "Kitak tsiumig aipartik lisngankurartik tsiumik pili." Arin tuai kisakiryugnaunatik aipan utlagluk tiguluk kipartsakitlrim inarme irug agtutlutik tutitlinilune. Arinkiapa kumliktlukik itlen tiguluku kitsngitlinilune imna taun, arin toigok tutsame toarpiakguk itlen toi

Tua-i tuaten qanrutkerraartelluki pillinia tua-i waniw' arcaqerluki ayagciigalutekani-ll' waten iingitgun tangerrniluki. Qaillun pilaagngairutniluni, tau͡gaam tauna anagulluni nangcesteńi paqnaka'artelarciqniluku, tua-i ayagpek'nani-llu amigkun uaggun.

Taum-gguq kinguani tua-i cunawa-gguq paqtekunaaqamiu tuunrisqaqatni taq'aqami-gguq tua-i taqniullukuarqami, amigmun kalvararararucet'lalria, tua-i-llu-gguq ak'anun pivkenani nugluni. Tua-i-gguq waten tallimaurpailgata, cetamiitni pilliuq, kalvararararuqaartelluni nugngami pillinii taukut niicugnisteńi qasgimi, nakleng-gguq taum-gguq nangcestellran culuni-gguq taluutnanrirai, taluutnanrillinii Nagiiquyaullra pitekluku.

Tua-i-gguq nutaan tua-i taum kinguani pillinia tua-i qaimetellrani qaillun piarkaunrilngermiu tangpiartelluni nau͡gg'un tayim' piqatarniluku tauna im' nangcestellni. Tua-i arenqiatekayalliniami taun' aqsarpaurtelleq, nau͡gg'un tayim' tua-i ullalliniluku tauna nangcestellni, yuut tangvanrilkiitgun.

Maaten tua-i nuniinun tamaavet apqiitnek apuutelliniuq, tekitelliniuq, maqiaqata-llu taukut uitavini tua-i qasgimi tamaancesciigalilliniluni. Cali-llu-gguq tua-i elliin pillerkiuraminek caskuyaquyuirutliniluni. Maa-i makut uluat caskunek pituit. Elliin-gguq tua-i pirrani aturluk' camek tuatnayuirutlinill'.

Tua-llu tua-i tauna tuatnarraartelluku taukut ciunri maqiqatangartelliniut. Nau͡gg'un tua-i tayimaggun murilkelluki taum nangtellran tangercecuunani, iignegun tangercecuunani, tua-i qama-i ekuaqatangarcata elaturramun anlliniuq tauna imna iralum nuniin pakman' arenqiacestellra, nangcestellra, maaten tua-i elaturraanun qasgim anngami pilliniuq aren iluraag' ukuk elaturrami, waten elpetegtun ayagyuakacagaak, imkuk tang anglaniteklukek pilaqengak.

Pugutiini amigmek pilliniak, kitak-gguq keggani qasgim uqrani qip'artaarnaurtut, muragaq kapulluku qeckaraluku qip'artaatullruut. (Wii-ll' naspaaqtang'erma kanarma ulpiartelallruunga nalluamku.) Aren tua-i qiilqallermini tauna imna, au͡gkugnek iluraagminek, tuatnallni-llu-ggur' elisngapiaraa taum wa-ggur' uum Nagiiquyam. Tua-i qiilqallermini ukugneg' iluraagminek, qerralerrluni anngami pilliniuq ak'a taun' muragaq kaputellinikiik qasgim uqranun. Pilliniak ullagluku tuaten, "Kitak ciumeg' aipartek elisnganqurrartek ciumek pili." Aren tua-i qessayugnaunatek aipaan ullagluk' teguluk' qip'arcaaqellriim inarmi irug' agtuullutek tutelliniluni. Arenqiapaa qumliklukek elliin teguluku qec'ngelliniluni imna taun', aren tua-i-gguq

tlaramine tsa-am imna kagirlune nutpaguatlinitl, kaitlun ayokutsine mana natlukiryarpiarlune pingalan pitleniuk, arin imkuk unitlirmine amane taum natlene mirafkararluk yungar augna kilutmun ayalria, naruyawhagor tsali augna imarpim tungenun ayalra , imkuk iluksukitlrig yuyukitlrik.

Arin nutan tuai tunramekun pikatliniur aling naktling, imkuk taukuk tamani tangirkiratlrane nikairautitlukik, itlenik pitlrutlinilrik. Nutangok toi tuani kiparutluku itlenik toi pifkatleniluku. Arin tuai akanun wetayugnaiturlurlune imna tauna angarvakaiyak, Nagikuyak arulaitlinilune.

Ilomuntlu toi tamakungirming inglukutluting tsiumikgok toi pisakingitlrit whaten toi pitut. Kingumikgok taugkin toi akenaurtait angarvaulukitl toi kanrutiksuilingraitsitingok toi pitlugpakayunating. Tuatinam toi kaningsautikuratutlrukait. Taukuk toi tsiutkapigimrun kanimtsikuralatlruagkit tamane kasgime nitsugniksugkuralatlimne.

Kaitlun situat ityuirutitlruat mavit?

Toigukwha kintsikinritsiyagluke tamane inritdlo. Amtlipiatutlrutgor unane toi kiagme. Toigok taugam kintsikinritsiyagluke toi nunatlu akuletne tsat tusarakaktluke, toigok tamai ayagningluting ikigtlinatlrut. Tsale gok toi amna amai Kongirnarme Inakamik piaktluku, ikum ikai Putukum Kiuram aipan, atatlran anilgutenik atangkirtuk. Angakilrignig atangkitlrut taukut. Tauna toi ingum Inakam atatlra Kayukigtlimik pitutlrutleniluku maten tsumikaka.

Unanigok tang unai Nunatsuarmiut nunetne kakfarviksakitlruket tauna Kayukigtle. Unakingok tsifartitlirmik kingunirlun tsinirtlune tuane tang patsamig matlungirarluting tsanik toi unane tsiname natakutlangaming toi unaknirartitluku tsinirtatutlrulrit piyuagurluting.

Whaten kasatlat amtleriwailgata. Tang matlukiutlrutlenitsitingtlu tuan amtlirnik. Itsug imkutlu mastlat putskanik tsakulgit tamaigok tamakut tsautsinake patsamik tuan matlungitlirmigne Kwegtlugmiut kitetnik Tsuirnirim kikirtanik putskakigtararat imkut tsakuit pitiktlukigok, tsautseturluamigtike mastlat tsaitlkamun kuvluke asigtait taugam kilkitutlrukait, taum natline, tuamtitlugor imkut mukarpatlrat, kaimtluke tsakuit imkut kitsigkilnguayagat ilupiraknaluke tsaitlkamun

tuc'ami tuarpiaq-gguq elliin tua-i ellarramini caa-am imna qagerrluni nutpaguallinill', qaillun ayuqucini man'a nalluqeryarpiarluni pingalan pilliniuq, aren imkuk unitellermini amani taum nalliini mer'avkarraarluk' yungar' aũgna kelutmun ayalria, naruya-wa-gguq cali aũgna imarpiim tungiinun ayalria, imkuk ilu'uqsukellrek, yuuyukellrek.

Aren nutaan tua-i tuunramikun piqalliniur' aling nakleng, imkuk taukuk tamaani tangerqerraallrani neqairautellukek, elliinek pillrullinilriik. Nutaan-gguq tua-i tuani qip'arulluku elliinek tua-i pivkalliniluku. Aren tua-i ak'anun uitayugnaiteũrlurluni imna tauna angarvakayak, Nagiiquyaq arulailliniluni.

Ilumun-llu tua-i tamakuungermeng inglukulluteng ciumek-gguq tua-i pissaakengellret waten tua-i pituut. Kingumek-gguq taũgken tua-i akinaurtait angarvauluki-ll' tua-i qanruteksuilengraiceteng-gguq tua-i pillugpakayuunateng. Tuaten tua-i qanengssautekuratullrukait. Taukuk tua-i ciutqapigemnun qanemcikuralallruagket tamaani qasgimi niicugniksugquralallemni.

Qaillun cetuat ityuirutellruat maavet?

Tua-i-gguq-wa kencikenritsiyaagluki tamaani enrit-llu. Amllepiatullruut-gguq unani tua-i kiagmi. Tua-i-gguq taũgaam kencikenritsiyaagluki tua-i nunat-ll' akuliitni cat tuss'araqaqluki, tua-i-gguq tamaa-i ayagnengluteng ikegliinallruut. Cali-gguq tua-i amna ama-i Kangirnarmi Inaqamek piaqluku, ik'um ika-i Putukum Qiurraam aipaan, atallran anelgutiinek atangqertuq. Anngaqellriignek atangqellruut taukut. Tauna tua-i Inaqam atallra Qayuqegglimek pitullrulliniluku maaten cumikaqa.

Unani-gguq tang una-i Nunacuarmiut nuniitni qakvarviksaaqellrukiit tauna Qayuqeggli. Unaken-gguq Cevv'artellermek kingunirlun' ceńirrluni tuani-gguq tang paacameg' mallungerraarluteng canek tua-i unani ceńami nataqut'langameng tua-i unaknirraartelluku ceńirtaatullrulriit piyuagurluteng.

Waten kass'allaat amllerivailgata. Tang mallukiullrulliniiceteng-llu tuan' amllernek. Icugg' imkut-llu masslat puckanek caqulget tamaa-i-gguq tamakut cauciinaki paacamek tuan' mallungellermeggni Kuigglugmiut ketiitnek Cuirnerem qikertaanek puckaqegtaararraat imkut caquit pitekluki-gguq, cauciiteũrluamegteki masslat cailkamun kuvluki assigtait taũgaam qel'ketullrukait, taum nalliini, tuamtellu-ggur' imkut mukaarpallraat kaimlluki caquit imkut qecigkilnguayagaat iluperraqnaluki cailkamun call' mukaaq tua-i kuvluku tamakut

tsatl mukak toi kuvluku tamakut taugam toi tsakuluke, kitliktluke tsakuit. Amtliritgor natlurlutlrut tamane tamatumig matlungitlirmigne. Toi tsatl nitsugnitlimkun kanimtsiknauka.

Kwigtlugmiutgok tuane pikararamigtigu unguyalrit ingtarnik amtlirpiknatingtlu kayat, toi tamakunik tamai mukat tsakuitnik tagukuringilrit, nakintlu tikitingratsitingor unakin asaktluting kanimtsitsunake, tsalitl tamavirtikatalrit nunanun atlanun inirkoraktluke. Kanirkaitorpiknake tamantiskitluke.

Atam toi tsakirluting ilet tagutitliniur mukamik Kwegtlugme tsatl tuai atlat pingvilgata, tsunaugwhagor nititlne whaneug netilatlne nane akutangaiyiluku ile iletlugor asaliluku nirifkalakatarluku. Atam pikirlune akutangaiyilune asaliamiktlu ilakirluku angutiting payugtilangartitlinikait. Unatlugor apaurluirutka Mitlpenkut atet, Katltayagmik pitutlrat, ilaktluku tamane kwegtlugme nunat taukut.

Atam pikirlutik toi amtlerilutingok tagukutlrit arnaurtitlreg ukuk Pingorpagmun ayakatakatlinilrik Kiwenkokgok, kinatl tauna natlukirka-am tayema, malrulutik. Ayakatangartsagnig-am inirkunkigtsatliniagkit angu tsiunikigne tamatumiktlu kanimtsikaskifkinakik yugnikikngakinka pingragnike. Toi angralutik pirarlutik tayema ayatliniuk. Tuatl arolaikirlutig unane nirtlirmigne taum toi Kiwim aipane tauna pitlenia, "Aling natmunkik whaneug yugnikorkimignun tsiunirniarsinuk." Ukut James-arunrilrinkut tsanrititlratne atet tauna Angukaraurluk. Taumgor aipan toi ilorka whaten toi ilangtsiarautitolutiktlugok toi akutifkinatik. Tuatlugok taun pia, "Arin nantlikiarpiknanuk iloramnun tsiunirtsikukuk atlanun takarnarkitlrianun piyakikumnuk takarugtsikukuk." Kuyakatleniuk taun aipa.

Toi tuavit Angukaraurlurmun tsiunitleniuk tikitsamik Pingurpagme kanane. Toiam pitleniak toi nirarlukig utertsitlkitlukik. (Tsuyaturangnaktlutikgor-am tsakaunrilngurmik.) Tuatlugor-im nirlutik kanan natrarme, nirnginanirmignigoram taun Kiwik tsamna,"Tsingliam ate kasayagak." Taunagok toi apaurluirutma Mitlpenkut atlkat Tsingliamik pitutlruat, atane tauna tsane taun piluku. Tuatlugor aipirilun kanrartitluku imna taun Angutluarlur akimna kanirtok, "Tsamik tanim kan manelnguat kasayagarmik kanlarta?" Tuatlugor am tsamna, Kwigtlugmiutgor matlungiranirmignik tsamik taumig angyarpagmik patsamiktlu piugnaunaku kasaurtutgok tuai

taũgaam caquluki, qellekluki caquit. Amlleret-gguq nallu'urlullruut tamaani tamatumeg' mallungellermeggni. Tua-i call' niicugnillemkun qanemciknauqa.

Kuigglugmi-gguq tuani piqarraaramegteggu unguyalriit ingtarnek amllerpek'nateng-llu qayat, tua-i tamakunek tamaa-i mukaat caquitnek taguquringelriit, naken-llu tekitengraiceteng-ggur' unaken aassaqluteng qanemcicuunaki, cali-llu tamaavirteqatalriit nunanun allanun inerquraqluki. Qanerkaiturpek'naki tamaancesqelluki.

Atam tua-i caqerluteng iliit tagutelliniur' mukaamek. Kuigglugmi call' tua-i allat pingvailgata, cunawa-ggur' niitellni waniw' niitelallni nani akutangayiluki ilii ilii-llu-ggur' assaliluku nerevkalaqatarluku. Atam piqerluni akutangayiluni assaliamek-llu ilaqerluk' anguteteng payugtelangartellinikait. Una-llu-ggur' apa'urluirutka Milpiinkut atiit, Qaltayagmek pitullrat, ilakluku tamaani Kuigglugmi nunat taukut.

Atam piqerlutek tua-i amlleriluteng-gguq taguqullrit, arnaurtellriik ukuk Pengurpagmun ayakatallinilriik Qiviinkuk-gguq kina-ll' tauna nalluqerqa-am tayima, malruulutek. Ayakatangarcagneg-am inerqunqegcalliniagket angu ciunekegni tamatumek-llu qanemciqaasqevkenakek yugnikek'ngakenka pingraagneki. Tua-i angralutek pirraarlutek tayim' ayalliniuk. Tua-ill' arulaiqerlutek unani nerrlermegni taum tua-i Qiviim aipani tauna pillinia, "Aling natmun-kiq waniw' yugniku'urqemegnun ciunirniarceńuk." Ukut Jamesaarunrilriinkut canritellratni atiit tauna Angukara'urluq, taum-ggur' aipaan ilu'urqaa waten tua-i ilangciarautetulutek-llu aaqutevkenatek. Tua-i-llu-gguq taun' pia, "Aren nanllikiarpek'nanuk ilu'uramnun ciunirciqukuk allanun takarnarqellrianun piyaaqekumnuk takaryugciqukuk." Quyaqalliniuq taun' aipaa.

Tua-i tuavet Angukara'urlurmun ciunilliniuk tekicamek Pengurpagmi kanani. Tua-i-am pilliniak tua-i nerraarlukeg' utercesqellukek. (Cuyatuqangnaqlutek-ggur-am cakaunrilngurmek.) Tua-llu-ggur' im nerlutek kana-i natrarmi, nernginanermini-ggur-am taun' Qivik camna,"Cingliam atii kass'ayagaq." Tauna-gguq tua-i apa'urluirut'ruma Milpiinkut alqaat Cingliamek pitullruat, cani taun' piluku. Tua-llu-ggur' aipirilun' qanrraartelluku imna taun' Angulluaũr luq akemna qanertuq, "Camek-tanem kan' maaniilnguat kass'ayagarmek qanlarta?" Tua-i-llu-ggur-am camna, Kuigglugmiut-ggur' mallungerranermeggnek camek taumeg' angyarpagmek paacamek-llu piyugnaunaku kass'aurtut-gguq tua-i akma qanrinanrani,

akma kanrinnanrane, tsikian taum iruan kugtukrakun pupisvaglug arulakuatlineluku. Toigok tlangartlune taun inirkuatlruitsitik kaninkigtinrituk, whagor un Kiwik. Tuai aptilaryakitleniat taukut tsamig augumik kanlatlranik kanimtsiskitluku, kaninirmik taktlinelun toi imna taun Kiwitlir.

Tayema toi kanrumarartitlukik pitliniut taukut paknataming yut, tsamig augkuk kanimtsikangkirsaksuktlukik pitsiatuntlu kalarngaitnilukik arnasagaurtlukik. Unguyakuning tsamna piskitluku. Taukutgor amai Kwigtlurmiurlut kasayagaurtluting toi whaten.

Unguyaryaktluting toi ayeming tagtliniut unayaktlirluting angyamiktlu angyapegarmik anokingutnayuktluting ayautluting. Yanigok tuai iskuran ukakfarane, patsakayak kavisgalria taman katsakirperlune kiagme taman tipitlkitlenike mukarugagnik utsingkitlrutlinilune toi, tamakuniktlu nikartlainarnikwha toi natlunritistain tamakut imangkirnitlrulakit.

Arin tikitsamigtigu utlagluku tagtliniut. Tamakutlugok toi kuvurluke mukat pilatlrit tsaitlkamun, kingarukgok mana toi takumanaurtok tsautsenaku kuvutlrat tsaitlkamun. Makutwhagok tsatl toi mastlat putskat imatlrit, aling naktlurluk whongkutsitun tangtlirting tamatlkuan niryugnaunaku toigok pinritifkinaku tsararmik tigutluting naspalaryakat ilaita mastlat. Pimtlukarluting tifarutluk igtilarait. Tuatin toi kanimtsikoratuit.

Toigok tauna toi Kayukigtlim atra amakin Tsifartitlirmikam tsinirtlune tamatum kinguane katsaknirartitluku amanigok toi Nunatsuarmiut tungetne ulumatlran matlgumalun apkitnik, tsituarugat ukigkut alarutitlrit amakin ungalalirnirmik. Toi tayema ikuat alaitifkinane Tuatl arin iriktluke tangvatlrane kanai niglirnirakun atam tsinarun tikitirkirluku arin tsatgok tang unkut mayurangilrit amtleringartsamingok muretdlo mimirnakaiyit kuyukirkarluting tsikumtluke toi afirkingarnaurtut. Ukigurugatgok toi ilakait. Matengok tang toi piurarai amtlerengartsata itsug imkut kiglunrit mai kanrutkitukait, tamakutlinilrit kiglunrurtluting iftsugarluting pilatlinilrit, arinkiapagor alingkakaiyatlirmine tauna Kayukigtlim atra, arinkialamigok toi kingutmun. Atamgok toi tamane igyarane toi kinkaratlrane, kwegagnik toi malrugnik tamane tiketakame toi kitskakirlukik kiralakik. Tsunaugwhagok Kwetlirankuk, Kwegtluktlu.

cikian taum iruan qugtuqrakun pupesvagluk' arulaquallinilukuk. Tua-i-gguq ellangarrluni taun' inerquallruicetek qanenqigtenrituq, wa-ggur' un Qivik. Tua-i aptelaryaaqelliniat taukut cameg' aũg'umek qanlallranek qanemcisqelluku, qanenermek taqlinilun' tua-i imna taun' Qiviller'.

Tayima tua-i qanrumarraartellutek pilliniut taukut paqnataameng yuut, cameg' aũgkuk qanemcikangqerrsaaqsuklukek piciatun-llu qalarngaitnilukek arnassagaurrlukek. Unguyaquneng camna pisqelluku. Taukut-gguq ama-i Kuigglugmiũrluut kass'ayagaurrluteng tua-i waten.

Unguyaryaaqluteng tua-i ayiimeng taggliniut unayaqlirluteng angyamek-llu angyapiggarmek anuqengutnayukluteng ayaulluteng. Yaani-gguq tua-i isqurran ukaqvaaraani, paacakayak qaavesgalria taman' qacaqerpiirluni kiagmi taman' tepelqellinikii mukaarugarnek ucingqellrulliniluni tua-i, tamakunek-llu neqkarrlainarnek-wa tua-i nallunricestain tamakut imangqernillrulaqiit.

Aren tekicamegteggu ullagluku taggliniut. Tamakut-llu-gguq tua-i kuvuurluki mukaat pilallrit cailkamun, qengaruk-gguq man'a tua-i taqumanaurtuq cauciinaku kuvuullrat cailkamun. Makut-wa-gguq call' tua-i masslat puckat imallrit, aling nakleũrluk wangkucicetun tangllerteng tamalkuan neryugnaunaku tua-i-gguq pinritevkenaku carrarmek tegulluteng naspaalaryaaqaat ilaita masslat. Pimllukarluteng tevvaarulluk' egtelarait. Tuaten tua-i qanemcikuratuit.

Tua-i-gguq tauna tua-i Qayuqegglim atra amaken Cevv'artellermek-am ceńirrluni tamatum kinguani qacaqnirraar-telluku, amani-gguq tua-i Nunacuarmiut tungiitni ulumallran mallgumalun' apqiitnek, cetuarugaat ukegkut alarutellriit amaken ungalalirnermek. Tua-i tayim' iquat alaitevkenani. Tua-ll' aren irr'ikluki tangvallrani kana-i neglirnerakun atam ceńar' un' tekiteqerluku aren cat-gguq tang unkut mayurangelriit amllerringarcameng-gguq muriit-llu mimernakayiit quy'uqerqaarluteng ciqumlluki tua-i avverqenga'arrnaurtut. Ukegkurugaat-gguq tua-i ilakait. Maaten-gguq tang tua-i piurarai amlleringarcata icugg' imkut keglunret maa-i qanrutketukait, tamakuulinilriit keglunrurrluteng evcuggaarluteng pilallinilriit, arenqiapaa-ggur' alingqakayallermini tauna Qayuqegglim atra, arenqialami-gguq tua-i kingutmun. Atam-gguq tua-i tamaani igyarani tua-i kinqarallrani, kuiggaagnek tua-i malrugnek tamaani tekitaqami tua-i qeckaqerlukek qeralaqek. Cunawa-gguq Kuilleraankuk

Taukukgok taugam toi natlunritltrunilakik tsafkinane amavit tikitsame. Ukilatlrunilarat tauna toi Kayukigtle.

Toigok tuatnatlratnuntlu kakfangluting pitlratnun artsakirluke naungungifkarniyakait tamane kiglunruluting kakfatlratne. Toigok taum kinguane tsale koogakingyarpialrianik kanlangut yuitlkume.

Kuiggluk-llu. Taukuk-gguq tau͡gaam tua-i nallunritellrunilaqek cavkenani amavet tekicami. Uqilallrunilaraat tauna tua-i Qayuqeggli.

Tua-i-gguq tuatnallratnun-llu qakvangluteng pillratnun arcaqerluki naungungevkarniiyaaqait tamaani keglunruluteng qakvallratni. Tua-i-gguq taum kinguani cali quugaqengyarpialrianek qanlangut yuilqumi.

Tang ayagangkuftsitlu makut mai. Kiglunirniktlu tsat pitsiatungok nunamiutarniktlu makunik pitsiatun kaningsautiktluke tsatun timtsinangsautiktluketlu inirkutiktutlrukit tangirsugyaktluke piskifkinake. Toigok toiten toi pikatarkaming nane yuitlkume pikngikatarkaming tsaleam kanrutiknaurait, malrulutik whatl atautsiuluku, iletl malrulutik yaksiutlutik kakimnaug unukatalria yuitlkumtlune toi yuk tauna, toigok koogakatarkaming maruartsikuk whaken tuamtilugok naken, amtlerenarlutingtlugok toi awatenig naken toigok koogarluku pikatakunigtigu. Alingnaktatsit.

Irtsinraunilaraitka?

Ircinraugutgok. Toigok pitsiatun kaningsaraskifkinata, whingaurlukdlo ilagautilatlimtine tamane inirkuatutlruketnga.

Tang ayagangkuvci-llu makut maa-i. Keglunernek-llu cat piciatun-gguq nunamiutarnek-llu makunek piciatun qanengssautekluki catun temcinangssautekluki-ll' inerquutektullrukiit tangerrsugyaaq-luki-ll' pisqevkenaki. Tua-i-gguq tuaten tua-i piqatarqameng nani yuilqumi pikngeqatarqameng cali-am qanruteknaurait, malruulutek wall'u atauciuluku, ilii-ll' malruulutek yaaqsiullutek qakemna-wa unukatalria yuilqumlluni tua-i yuk tauna, tua-i-gguq quugaqatarqameng maruarciquq waken tuamtellu-gguq naken, amllerriinarluteng-llu-gguq tua-i avatiinek naken tua-i-gguq quugarluku piqataqunegteggu. Alingnaqtaciit.

Ircinrraunilarait-qaa?

Ircinrraugut-gguq. Tua-i-gguq piciatun qanengssaaraasqevke-nata, wiingaũrluq-llu ilagautelallemni tamaani inerquatullrukiitnga.

Kiglunik

Kitlpauralrem, Jimmy Attie, kanimtsitlra litnauranun, 1/11/95, kiglunirmik pikingtlirmik, atirlune tauna Wa-wa-waligmik.

Kanimtsikuralatlrukenga apama, itledlo tangalatlrutleniame irtsinranik. Makutguk mane kirtunaiyugat makut tamarming yungkitlrulret taman tlangyugatlrane. Toigur ilait nunauluting iktuluting pitleniaktluting matin muritlkuk.

Tuatluguram, Taiyagam atatlradlo irniangvailgan kanakinguram Kangirnarmun amavit kivgaufkaragkit snukuryugnaunatik, ikamratsuararlutik. Toitlugur yane, uksuiwiklatlma yakarane, Kimerartaligmik pilatlrat nanvaraiyak kanakirluku, akianewhagur ikai Kimerak. Tamligarangartsan iralur maiyunirtsirluku arulairutdlinia. Ikamratsuaramignundlo ikugtikartlutik niramtsilutikguk toi toine.

Toiguk aipane taun kawatlkitangartsan iralur maiyurnatsiatlrane, tangirkaktluku-am toi piuratlirmine, pikatliniuk, kimeram natlikngatlkene tuarpiakguk tang agluryarpatlir pagna.

Igmianunam tangrutmine netilatlne nikakatlinia, "Aling, whatengim tamakut irtsinraraurlut, egnigun tangafkarluting tsaktakatarkata, whaten kaitlukuarniakait." Arin tangvakanrakun, ayomian tsat akimkut tsugaugtilangitleniluting. Ketuanetluguk tang kinurkutakaiyet agkut pairutsartukaktluting pilangitleniut.

Arin tangvainanrane nunat ikigkut igvatleniluting, toigur akulet kinurat. Pilakenga tang, maigur nunat ilait kinuranig makunik pilangata, nikirturalakai taukut.

Tuarpiakguk tang mai, tingsutnig netilangame nipkilatlritnig nerkinglune. Tuatluguk toiten tamarming alaikirtitluke, tsaleam kanlatlrat nikatlenia, yuitlkume pitsakifkinane ilase tangirkune, akarnun tangvakangirmike ulurluke pikelike. Ulungirmike nipetgun netsugnikunike umengurtsartukirtsikutguk, toitluguk tsatairuskata tangirsakitsekai nauga toi taiyema.

Tamane yugtangkitlrutleniuk, taumik nukatlpiamik, Kinarmik kingunirlune. Taumgok ilakuta upnirkame yunritlrulune. Uksuakirtitlukutl aiyagaluting atkugkaramignik unangingnaktutlratne. Aiyagalret netluke ilait pitlangnetike, aiyatlinelune pisuryarlune. Toi atam pauwane, malenanitl pitleniame, aiyagainanirmine (kiglunyarnik tang kimugkauyarauluke pilriatun, tikiartakata tsale angu,

Kegluneq

Qelpauralriim, Jimmy Attie, qanemcillra elitnauranun, 1/11/95, keglunermek pikengllermek, aterluni tauna Ua-ua-ualegmek.

Qanemciquralallrukiinga ap'ama, ellii-llu tangaalallrulliniami ircinrrarnek. Makut-gguq maani qertunayuggaat makut tamarmeng yungqellrulriit tamaan' ellangyugallrani. Tua-i-gguq ilait nunauluteng iqtuluteng pilliniaqluteng maaten murilkuq.

Tua-llu-ggur-am, Taayagaam atallra-llu irniangvailgan kanaken-ggur-am Kangirnaarmun amavet kevgauvkaragket snuukuuryugnaunatek, ikamracuarrarlutek. Tua-llu-gguq yaani, uksuivik'lallma yaakaraani, Qemirrartalegmek pilallrat nanvarrayaaq kanaqerluku, akiani-wa-ggur ika-i Qemirraq. Taamleg'aranga'arcan iralur mayunercirluku arulairutlinia. Ikamracuarramegnun-llu iqugteka'arrlutek neramcilutek-gguq tua-i tuani.

Tua-i-gguq aipani taun' qavalkitangarcan iralur' mayurnaciallrani, tangerqaqluku-am tua-i piurallermini, piqalliniuq, qemirraam nallekngalkiini tuarpiaq-gguq tang agluryarpall'er pagna.

Egmianun-am tangrrutmini niitelallni neq'aqallinia, "Aling, waten-ggem tamakut ircinrrara'urluut, iignegun tangaavkarluteng caqtaaqata'arqata, waten qaillukuarniaqait." Aren tangvakanrakun, ayumian cat akemkut cugg'aũgtelangelliniluteng. Kiituani-llu-gguq tang kenurqutakayiit agkut pairucartuqa'aqluteng pilangelliniut.

Aren tangvainanrani nunat ikegkut igvalliniluteng, tua-i-ggur' akuliit kenurrat. Pilaqiinga tang, maa-i-ggur nunat ilait kenurraneg' makunek pilangata, neq'erturalaqai taukut.

Tuarpiaq-gguq tang maa-i, tengssuutnek niitelangami nepkelallritneg' niirqengluni. Tua-llu-gguq tuaten tamarmeng alaiqertelluki, cali-am qanlallrat neq'allinia, yuilqumi pitsaqevkenani ilasi tangerquni, akaarnun tangvakangermiki ulurluki pikiliki. Ulungermiki nepiitgun niicugnikuniki umingurcartuqerciqut-gguq, tua-i-llu-gguq catairuskata tangerrsaaqeciqai naũgga tua-i tayima.

Tamaani yugtangqellrulliniuq, taumek nukalpiamek. Qinarmek kingunerluni. Taum-gguq ilakutaa up'nerkami yuunrillruluni. Uksuaqertelluku-ll' ayagaluteng atkugkaarameggnek unangengnaqtullratni. Ayagalriit niilluki ilait pit'langniitki, ayalliniluni pissuryarluni. Tua-i atam pavani, maliinani-ll' pilliniami, ayagainanermini (keglunyaarnek tang qimugkauyarauluki pilriatun, tekiartaqata cali angu, angurutketullrukait paayaarpek'naki egmianun

angurutkitutlrukait paiyarpiknake igmianun unetiskitluke) taukugnik tikiartitleniuk kiglunragnik. Toigur imumik tarankigekirtlutik yakfarelukikguk toi tangvagarlukik, (tamana-am kanrutkilatlrat nikakamiu tang mai, whaten akatlaram kaningsakautiklatlre, angu, angu asgurakifkinake piskitutlrukait) kaitlukuaryugnaunakik ayomian kingunirme tungenun aiyatlinilune.

Akanun aiyagpiknane, anirnitlkitalriamig netsame piuk, aka matum kiglunrim anguyartutlenike. Nutignikgur imkunik imiryaranig nutim imailngurnik, atulangkiratlrata natlene tuatnatlruk tauna. Arin toi pamyumenik pikirtluku likunagluk kiturtitleniluku. Tuamtitl toi wevlune kingunirminun itlian pitlenia, arin taikanirlun aka tsatl anguyartutlenike. Tuatluguk umyoartikurtuk, "Alingarin toiug ilene ikutlua pikunia, mai kaitlun pitsekitlekinga." Tuamtitl umyoartikukgur, "Aling whatnakatatlugim yuitlkume, koogakinglukedlo piakata, aiyagverutluke piniakait." Toi angukirtluneam tuatitukapik pamyumenik kiturtsane, awaviatlinia. "Alingarin toi ingkuk irniakitlekigkin, kaitlukuaryugnaunakik unetitlruagka, toi kaitlukuarlua whaneug pikuvnga," tamana tungenun manetlinia nutne, "matumig mai awisvelngurmik pitsekamkin."

Arin atamam toi wevlune tsatl kinguksigiurakirlune, tuarpiakguk tang, tsukarikanirlune tailria mana pingaiyirelune. Toi kaligluk watigminik tapirlune, ikuyatlaglune toi piame umyoartiktliniuk, "Arin tuatliug toi tokongnakinrilingramku, pulngiskanga toi whaneug pitsekikika matumik."

Toi yaksigekirtsan awai, ima iktlineluku toi upengareluku. Arin atam toi kingunranun itliame, taikanirlune alarutlinilria mana.

unicesqelluki) taukugnek tekiartelliniuq keglunrraagnek. Tua-i-ggur' imumek tarranqeggiqerrlutek yaaqvaarilukek-gguq tua-i tangvaggaarlukek, (tamana-am qanrutkelallrat neq'aqaamiutang maa-i, waten ak'allaraam qanengssakautek'lallri, angu, angu, asgurakevkenaki pisqetullrukait) qaillukuaryugnaunakek ayumian kingunermi tungiinun ayalliniluni.

Ak'anun ayagpek'nani, anernelkitalriameg' niicami piuq, ak'a mat'um keglunrem anguyartullunikii. Nutegnek-ggur imkunek imiryaraneg' nutem imailngurnek, atulangqerraallrata nalliini tuatnallruuq tauna. Aren tua-i pamyuminek piqerrluku elekunagluk kitu'urtelliniluku. Tuamtell' tua-i uivluni kingunerminun ellian pillinia, aren taikanirlun' ak'a call' anguyartullinikii. Tua-llu-gguq umyuartequ'urtuq, "Aling aren tua-i-w' iliini iqullua pikunia, maa-i qaillun piciqellikiinga." Tuamtell' umyuartequq-ggur, "Aling watnaaqata-llu-ggem yuilqumi, quugaqengluki-llu piaqata, ayagviirulluki piniaqait." Tua-i ang'uqerrluni-am tuatetuqapik pamyuminek kitu'urcani, avaviallinia. "Aling aren tua-i ingkuk irniaqellikegken, qaillukuaryugnaunakek unitellruagka, tua-i qaillukuarlua wani-w' pikuvnga," tamana tungiinun manillinia nut'ni, "mat'umeg maa-i avisviilngurmek piciqamken."

Aren atam-am tua-i uivluni call' kinguqsigiuraqerluni, tuarpiaq-gguq tang, cukarikanirluni tailria man'a pingayiriluni. Tua-i kalegluk uategminek tapirluni, iquyallagluni tua-i piani umyuarteqliniuq, "Aren tua-lli-w' tua-i tuqungnaqenrilengramku, pulngeskanga tua-i waniw' piciqekek'a mat'umek."

Tua-i yaaqsigiqercan ava-i, imaa eklinilukuu tua-i upingariluku. Aren atam tua-i kingunranun elliami, taikanirluni alarutlinilria man'a.

Toi mai tuatsitukapik pikirluneam, pikpaglug watigminik kiturtsane, magunguk toi iruadlo umyoakifkinaku, inritlkura taugam umyoaktluku yaksigewailgan nutga awavit. Toigur awai tsukaikanirlun aiyangartsan kanruta, "Toi whingadlo itlpitun tsamik pifkine, timka kingunitsumiama whaneug toi piamkin." Atam toi tayema yaksigiame aiyatlinitl.

Toi unugpag utirtitleniur nunaminun umyoarniuryaktlune, tsien tuatnatsirminik. Toi kaitlun piwailigme, nunaminun tiketitlenilun kingunirminun.

Atam toi kiagpak nukatlpiakaiyak tauna, kanilrianig ilaminig netakame, pititlrianik, umyuga kaningsalangitlenilria. Itledlo toi tuatnaiyugyaktlune aiyaglune.

Toi natluyagutsunakuguk tang tauna toi, nutigmik akngirtitlne yuitlkume. Tamane kitumundlo kanimtsiksunaku.

Toigur atam toi uksuakirtitluku, whaten kangkun toi nimine laktlingkingirme yugnik, kerarme wetawatlulatliniame unugme, unurtlukuam toi wetainanrane, yunirak kan itdlinitl. Matinguk tang toi kanavit tangvaurakara, ukune nunane tangakingain kagkut ilakifkinaku. Nikangtsaryakfigminik letaknaiyuktlukudlo pitlenia, "Aling toikik nutandlo whaneug whi tangirngatlkimkin, toikik kaitlun pilutin natlufkinedlo, nakin pilriarusit?" Tuatluguk taum yuniram kiavit pia akumgauratlrane, toiguk-wha whaneug tlemirturpakatne, akngirtitlradlo pingna pitiktluku tlemirturpakatne, whaneug toi wetatlra mana nune apirtunkigtsararartitluku taugam, whanewha taitlrulria. "Toika taungutin akngirkingtlik?" Atam imna tauna toi yuluku, akngirtitlne tangitlrunrilamiu nikakamiu pitlenia, "Toika imkut nunamiutat ileta kaitlukuartitlma upnirkaurtitlria, ilakatgin?" Tsauwharyugnaunane taum pitlenia, toiguk taum ilaka. Pitlenia, "Alingarın toiug yaksikandlo tayem wetawigtik, kaitlun toi pikatartsia whaneug." Taum pitlenia, "Arin kaitlun pingaitutin, taratlutindlo pingaunak. Kakmadlo aiparma malema utakauraranga. Nirenipailgan toi uptlutin, aturatin atluke anaurtukuk." Arin toi arinkialame wetanguakitsugtsakirarlune, uptlune toi ayomian antliniuk.

Matinguk tang anuk tlamun, ikamrakaiyeg makug atsirtlainak, kuskutlugpaguakwhaguk kana kukagne. Nakyutirlunitl akiktliktlutik. Yanewha tsiungagne, kamutakaiyakik, nukatlpiakwhagur una tsatl utakaurte.

Tua-i maa-i tuacetuq'apik piqerluni-am, piqpaglug' uategminek kitu'urcani, maaggun-gguq tua-i irua-llu umyuaqevkenaku, enrilqurra tau͡gaam umyuaqluku yaaqsigivailgan nutgaa avavet. Tua-i-ggur' ava-i cukaiqanirluni ayangarcan qanrutaa, "Tua-i wiinga-llu elpetun camek pivkenii, temka kingunicuumiama waniw' tua-i piamken." Atam tua-i tayima yaaqsigiami ayallinill'.

Tua-i unugpak utertelliniur' nunaminun umyuarniuryaaqluni, ciin tuatnacirminek. Tua-i qaillun pivailegmi, nunaminun tekitellinilun' kingunerminun.

Atam tua-i kiagpak nukalpiakayak tauna, qanelrianeg' ilamineg' niitaqami, pitellrianek, umyugaa qanengssalangellinilria. Ellii-llu tua-i tuatnayugyaaqluni ayagluni.

Tua-i nalluyagucuunaku-gguq tang tauna tua-i, nutegmek akngirtellni yuilqumi. Tamaani kitumun-llu qanemciksuunaku.

Tua-i-ggur' atam tua-i uksuaqertelluku, waten qangkun tua-i enemini elaqlingqeng'ermi-llu yugnek, kiirrarmi uitavallulalliniami unugmi, unuurrluku-am tua-i uitainanrani, yun'erraq kan' itlinill'. Maaten-gguq tang tua-i kanavet tangvauraqaraa, ukuni nunani tangaakengain qagkut ilakevkenaku. Neq'angcaryaaqvigminek elitaqnayukluku-llu pillinia, "Aling tua-i-kiq nutaan-llu waniw' wii tangerrngalkemken, tua-i-kiq qaillun piluten nalluvkenii-llu, naken pilriarusit?" Tua-llu-gguq taum yun'erraam kiavet pia aqumgaurallrani, tua-i-gguq-wa waniw' ellimerturpakaatni, akngirtellra-llu pingna pitekluku ellimerturpakaatni, wani-w' tua-i uitallra man'a nunii apertunqegcaararraartelluku tau͡gaam, waniwa taillrulria. "Tua-i-qaa taunguuten akngirkenglleq?" Atam imna tauna tua-i yuuluku, akngirtellni tangellrunrilamiu neq'aqaamiu pillinia, "Tua-i-qaa imkut nunamiutaat iliita qaillukuartellma up'nerkaurtellria, ilakaatgen?" Cauggaaryugnaunani taum pillinia, tua-i-gguq taum ilakaa. Pillinia, "Aling aren tua-i-w yaaqsikan-llu tayim' uitavigtek, qaillun tua-i piqatarcia waniw'." Taum pillinia, "Aren qaillun pingaituten, tarralluten-llu pingaunak. Qakma-llu aiparma malima utaqauraraanga. Nerinipailgan tua-i upluten, aturaten all'uki anaurtukuk." Aren tua-i arenqialami uitanguaqicugcaaqerraarluni, upluni tua-i ayumian anlliniuq.

Maaten-gguq tang an'uq ellamun, ikamrakayiig' makug' acirrlainaak, kuusqullugpaguaq-wa-gguq kan'a qukaagni. Naqyuterluni-ll' akiqliqlutek. Yaani-wa ciungagni, qamuutakayakek, nukalpiaq-wa-ggur' una call' utaqaurtii.

Ayokilrianikgur atkukigtarnik kanganarnig aturlutik. Tuarpiakguk tang tusrutkikdlo milutitatset tankigpem pitlrane.

Toi tauvit kuskutlugpaguamun ikngan, tsiutmundloguk tsaumafkarpiknaku, uyakukarluku pugumaurtitluku nakyutak. Katagngairutlug ikamrakaiyeg iluagne. Toiguk takirtsamignigu nakyukurararluku kanrutak, "Kitak toi, paknaklangirpikuk, ayokutsin mana tsuktluku, tangaksailingirpikuk pikekuk. Paknaktlunuk tangalakufkuk, kingunimignun taugam tikitnatsiartsitsekirpikut, taugam paknakiksaitlkufkuk kakimna irpailgan toi kingunitsugngaluta. Angliniak, "Ahh, paknaiyuyuitua atam whi."

Atam toi aiyangartitlinitl, kamutatig antsanke taukuk tangvaglukik akiktliktlutik. Atam toi piuratlrane taukuk, tsalaratmun aiyangarutitlenikik. Atam toi ilene tsugaugkurakirlunitl, ikamrag makuk tuarpiakguk tang atsemignun tutlutik pilangagnik, tunglirnirak tamana, anukmun peyaitlkute, kamagun pakiktsarluku pitleniak, arinkia kiglunkaiyeg ukuk pangarvilrek. Ikamrakgur makuk imumun kingarugmun tiketakamik, tlakungur aiyalangtlinelutik tutlutikdlo.

Ayuqelrianek-ggur' atkukegtaarnek qanganarneg aturlutek. Tuarpiaq-gguq tang tusrutkek-llu miluutetaciit tanqigpiim pillrani.

Tua-i tuavet kuusqullugpaguamun ekngan, ciutmun-llu-gguq caumavkarpek'naku, uyaqukaarluku pugumaurtelluku naqyutaak. Katagngairullug' ikamrakayiig' iluagni. Tua-i-gguq taq'ercamegnegu naqyuqurarraarluku qanrutaak, "Kitak tua-i paqnaklang'erpekuk, ayuqucin man'a cuqluku, tangaaksaileng'erpekuk pikikuk. Paqnaklunuk tangaalaquvkuk, kingunemegnun tau͡gaam tekitnaciarceciiqerpekuk, tau͡gaam paqnakeksailkuvkuk qakemna erpailgan tua-i kingunicugngaluta." Anglliniak, "Aa-a paqnayuyuitua atam wii."

Atam tua-i ayangartellinill', qamuutateg' ancanki taukuk tangvaglukek akiqliqlutek. Atam tua-i piurallrani taukuk, calaratmun ayangarutellinikiik. Atam tua-i cugg'au͡gquraqerluni-ll', ikamrag' makuk tuarpiaq-gguq tang acimegnun tull'utek pilangagnek, tunglirnerak tamana, anuqmun piyailkutii, qamaggun pakikcarluku pilliniak, arenqia keglunkayiik ukuk pangarvelriik. Ikamrak-ggur' makuk imumun qengarugmun tekitaqamek, ellakun-ggur' ayalanglinilutek tull'utek-llu.

Toi akanun tangvagyugnaunakik ulurtikirtitlutik, ayomian atam ikamrag makuk tuatnaksaunatik tsukairutsartutlenilrek. Tuatluguk toi tsukairutkirtitlukik aiyautsertlutik pikirtitlukig amkuk kantliniuk, "Kitak toi paknakumariarpikuk, toi pulingtsakunakuk. Aka toi kingunipuk tsanemitlirtut, atam tiketingramtadlo wetauwegamignun igmianun apusngaitamigtin. Taukut taugam kingunipug atam apkarluke, toivit aputniamignigin." Pitleniak toi, "Ang paknakumariamtik pinkigngaitua."

Arin toi ayeming tuatsitun-am toi. Aiyalngurakirlutik ayomian arulaitliniuk, whanewhaguk toi kingunimignun tiketuk. Pikaiguk akunliktletne kingunikapiarakig wetaut. Aipangur utlakarluke aptikatarai nalemignun pikatautsiatnik.

Nutan takuyatleniuk, arin nunat tang ukut pingasuin kutliktluting, tuarpiakguk kinurait asirtatset. Awai toi aipa maskirtitlenilune. Toi pikai kaiyagaurakararlun ukai taingame pitlenia, taumguk toi akngirtitlran atlanun pifkinaku keke taiskak mavit wetauweminun. Taumdloguk ilangutlirming angukaraurtlune, arulaitlrimguk nakin tiketitlrim natmun piskifkinaku piatik whaneug utlautikatarak. Toi tsanemilatagur maiyukautluku, uvirnirutlinian tamana.

Atam toi kasgimun whaneug natlunaunane latenun arulairutsagne, nakyutairagne yukanrakunam aipan taum pitlenia, toigur-am unemitlenia naugun itrutlirkamignik. Tsalegur-am whaneug maiyukirlun aptikatarai. Awai maiyukirlun kasgimun, pikai-am kaiyagautliniuk, "Tuatluka toi naugun itkatartsita, amigkun whadlo pikagun?" Toi-am taingame kantliniur, arin kaitlukuarutsugnaunakuguk whaneug amigkun whun itrutkatarak. Arin toi akunlirmigluku kinguktlikurluku taugam kalvagtluting itirluting pugtliniut, arin kasge mana, tuarpiakgur yugyagtatsia. Pugvailigme kiarartitleniuk, tsanekam kiakarane kuleniguk tang pag kugyum amia kirengauralria. Watmun amegim tungenun tsaumalune.

Tuatluguk pugutene tauna im angukaraurluk pamna, "Aling kuyanakfatl, toi tang atlaunritdliniavit kaitlukuarutnaiyuktlutin taugam ukunun tsiunirpitsinun, wevagtsirtiskivnga. Natlunritlkingarpit tayema ilaksakiketnga, taugam muritlkitariwailigpit, mavit mai ayaumaritlrulrianga."

Tua-i ak'anun tangvagyugnaunakek ulu'urteqertellukek, ayumian atam ikamrag' makuk tuatnaksaunatek cukairucartullinilriik. Tua-llu-gguq tua-i cukairutqertellukek ayauciirrlutek piqertellukeg' amkuk qanlliniuk, "Kitak tua-i paqnakumariarpekuk, tua-i pulengcaqunakuk. Ak'a tua-i kingunepuk canimellirtut, atam tekitengramta-llu uitaviggamegnun egmianun apuusngaitamegten. Taukut taũgaam kingunepug' atam apqaarluki, tuavet apuutniamegnegen." Pilliniak tua-i, "Aa-ang paqnakumariamtek pinqignga itua."

Aren tua-i ayiimeng tua-i tuacetun-am tua-i. Ayalnguuraqerlutek ayumian arulailliniuk, waniwa-gguq tua-i kingunemegnun tekituk. Pika-i-gguq akunleqliitni kinguneqapiarakeg' uitaut. Aipaan-ggur' ullakarluki apteqatarai nalimegnun piqatauciatnek.

Nutaan takuyalliniuq, aren nunat tang ukut pingasuin qulliqluteng, tuarpiaq-gguq kenurrait assirtaciit. Ava-i tua-i aipaa masqertelliniluni. Tua-i pika-i qayagauraqarraarlun' uka-i taingami pillinia, taum-gguq tua-i akngirtellran allanun pivkenaku kiiki taisqak maavet uitaviminun. Taum-llu-gguq ilangutlermeng angukaraurrluni, arulaillrem-gguq naken tekitellrem natmun pisqevkenaku piatek wani-w' ullauteqataraak. Tua-i canimelata-ggur' mayuqaulluku, uvernerullinian tamana.

Atam tua-i qasgimun waniw' nallunaunani elatiinun arulairucagni, naqyutairagni yuuqanrakun-am aipaan taum pillinia, tua-i-ggur-am unimellinia naũgg'un itrutlerkamegnek. Cali-ggur-am waniw' mayuqerlun' apteqatarai. Ava-i may'uqerrlun' qasgimun, pika-i-am kayagaulliniuq, "Tua-llu-qaa tua-i naũgg'un itqatarceta, amigkun wall'u pikaggun?" Tua-i-am taingami qanlliniur', aren qaillukuarucugnaunaku-gguq waniw' amigkun gguun itrutqataraak. Aren tua-i akunlermigluku kinguqliku'urluku taũgaam kalvaggluteng iterluteng puggliniut, aren qasgi man'a, tuarpiaq-ggur' yugyagtacia. Pugvailegmi kiarartelliniuq, caniqam kiakaraani quliini-gguq tang pagg' qugyuum amia qerringauralria. Uatmun amiigem tungiinun caumaluni.

Tua-llu-gguq pugutiini tauna im' angukara'urluq pamna, "Aling quyanaqvaa-ll', tua-i tang allaunritliniavet qaillukuarutnayukluten taũgaam ukunun ciunerpeceñun, uivagcirceskevnga. Nallunrilkengarpet tayima ilaksaaqekiitnga, taũgaam murilketarivailegpet, maavet maa-i ayaumarillrulrianga."

Kaninrikirtsan tang netsugnikatliniuk, kamna tang imumik toi katsigtifkinane kinagurlune. Mayurlune tunglirniranun taum kalarutistime pilune, (whaten kalarutiskarat, tsatun pinaktuaming ungaktarvikilriatun).

Tuatluguk toi taum pia, tsakapem natlene kiugna pitlrutsianik. "Ilomunka itlpit toi akngirtitlruan?" Pitlenia tauna toi nikakamiu, yuluku pifkinaku pitlne, toigukwha kanrukurakiryakirarluku, natlartitlirmine (atlragnerlune yuitlkume), toi tsakaniutifkinane piktarane, tamatumikdlo awetsunailngurmik akngirtsekniluk pingrane, artsarekanirlune taugam piane toi, tokungnakifkinakuguk toi pitlrua. Tuatluguk taum angutim, "Alingarin anirtima tang toi, natlufkinaku taugam tangastiklatlrin, itlpinun augaryugnganeluku pilarat. Kitak toi akaurpailgan nirifkanrilngaitatgindlo nirnarekan, toi ilomun utlagluku, taugkugnig akfastitlrigpinig ilalutin, manifkarluku tangakiru. Tauna toi itlpit piktlinian."

Arin matin toi utlagluk pitlenia, angutngurtiksaunaneguk toi nukatlpiak tauna, tingukarturlune pilria. Kinuraktluguk taun atrakanirtitluk tungenun pitlenia, "Kitak toi kaitlun piarkaunrilingramku, ilomun whi toi pitlkikumku letaktsikaka." Arin matin toi iluwakanirluku pitlenia, whane toi mitsangkiran kulvarene, kawirpakguk toi ayotingtlinilune arin pulirpatlre kana. Kalirniraguk imomik toi alaingitlenilune, kitserkutingtlinilune tsamikguk toi ikwhakakune antkirtsukarangtlinilune.

Pitleniuk "Kitak toi ilase," (kaputanik tang pitutlrukait tsat augkut tsaskurakitutlting whagur makut tsingekigtluting kaputat) "kaputangkirkune, kaputarmik pikirlia ilaftse." Taumam akmum pitlenia, itlengukwha kigutnguaraurlumenun tsarirtsutiklatlra whaneug kaputak paivngatl. Arin taitsaku toi taun tsingekigtlune pitlenia, "Kitak toi augakaiyunarkuk augartsiktliniaka whinga toi wetangnakina." Mingle tamana latmun tsitlarkaurturatlineluku, toi kanadlo pugngenarlune, toidlo nagngairutsan ikugkarluk pikene akagartitlenilune. Akagartsan tiguluk pitlenia, toi whaneug imna pulia nutliren tamatum.

Pitlenia,"Arin toi whaneug nangtikirkaunrirtutin whi pikngamku whaneug augarka." Angukaraurlutlram tsakmum pingartitlene "Tangirtluku, umyoartse aturluku kaitlukuarutluku itirtsitsakikuftsiu itlpitsinik, piakaitsitse tsamkut kingunrin, mantikatlrane angurtluk kaitlukuarutsakunaku toi taugam kaku taiyema akaurpailgandlo

Qanenriqercan tang niicugniqalliniuq, qamna tang imumek tua-i qacigtevkenani kenaagurluni. Mayurluni tunglirneranun taum qalarucestemi piluni (waten qaruceskaraat, catun pinaqtuameng ungaqtarvikelriatun).

Tua-llu-gguq tua-i taum pia, caqapiim nalliini kiugna pillrucianek, "Ilumun-qaa elpet tua-i akngirtellruan?" Pillinia tauna tua-i neq'aqaamiu, yuuluku pivkenaku pillni, tua-i-gguq-wa qanruquraqeryaaqerraarluku, nall'artellermini (allragniirluni yuilqumi), tua-i cakaniutevkenani piqtaarani, tamatumek-llu avicunailngurmek akngirciiqniluk' pingraani, arcariqanirluni taũgaam piani tua-i, tuqungnaqevkenaku-gguq tua-i pillrua. Tua-llu-gguq taum angutem, "Aling aren anirtima tang tua-i, nalluvkenaku taũgaam tangaasteklallrin, elpenun aũg'aryugnganiluku pilaraat. Kitak tua-i akaurpailgan nerevkanrilngaitaatgen-llu nernarikan, tua-i ilumun ullagluku, taukugnek aqvastellregpeneg' ilaluten, manivkarluku tangaaqerru. Tauna tua-i elpet piklinian."

Aren maaten tua-i ullagluk' pillinia, angutngurteksaunani-gguq tua-i nukalpiaq tauna, tenguqa'arturluni pilria. Kenurraq-llu-gguq taun' atraqanirtelluk' tungiinun pillinia, "Kitak tua-i qaillun piarkaunrilengramku, ilumun wii tua-i pilqekumku elitaqciqaqa." Aren maaten tua-i iluvaqanirluku pillinia, wani tua-i mecangqerran qulvaariini, kavirpak-gguq tua-i ayutengllinilini aren puulirpallrii kan'a. Qalirnera-gguq imumek tua-i alaingellinilini, qeciirqutengllini-luni camek-gguq tua-i ikwaqaquni anqercukaarangllinilini.

Pilliniuq, "Kitak tua-i ilasi," (kaputanek tang pitullrukait cat aũgkut caskurraqetulteng-wa-ggur makut cingikeggluteng kaputat) "kaputangqerkuni, kaputarmek piqerlia ilavci." Taum-am ak'mum pillinia, elliin-gguq-wa keggutnguarraũrluminek carrircuutek'lallra waniw' kaputaq paivngall'. Aren taicaku tua-i taun' cingikeggluni pillinia, "Kitak tua-i aũg'aqayunarquq aũg'arciqliniaqa wiinga tua-i uitangnaqkina." Menglii tamana elatmun cillarqaurturalliniluku, tua-i kan'a-llu pugngiinarluni, tua-i-llu naggngairucan ikugkarluk' pikiini akagartelliniluni. Akagarcan teguluk' pillinia, tua-i waniw' imna puulia nutleriin tamatum.

Pillinia, "Aren tua-i waniw" nangteqerkaunrirtuten wii pikngamku waniw' aũg'arqa." Angukara'urlullraam cak'mum pinga'artellinii, "Tangerrluku, umyuarci aturluku qaillukuarulluku itercecaaqekuvciu elpeceńek, piyaqaiceci camkut kingunrin, maanteqallrani angurrluk qaillukuarucaqunaku tua-i taũgaam qaku

kingunranun aiyagtsitniartse. Toi kanrutsiatun toiguk tang irnirne amtlinrilngurne wetafkaryakiket, piuratlrane atlrakurtsugnaunakudlo. Tuatliwhaguk tang toi atlrakurtlunitl pitlnedloguk tauna natlairan utirtsitlineket.

Tsaleguk toi tsurukartingkitutlineluting nunanik. Taukunungur ilagakngamenun pinaiyuktluk ukununguk tang kutletnun, kanavitl atletnun pitleninaurtut. Toiguk itlenig anifkaryugnaunaku, taumguk angukaram amek tauna tiguluku paknaiyutnaura tsurukanik, tangirsukan tangirsartutsugluku. Alrapakirlukuguk tang amik taun utlangarnaura kukitarlune kana amekigtarngalnguk pilatliniaktl. Toitluguk tamakunik tangvaukarluku tiketsarturakalrianik, atam tsatl itrutluku.

Toiguk tsakirluku toitnararluku kanruta "Kitak, toi kingunirpinedlo piugtatsirpitun pilangirpit, mantikatlirpine toi unugmedlo toi kaitlukuaksailingirpit tlamikdlo paknaiyuksailingirpit wetakina." Toiguk kaftsiurtikirtitluke taum-am ilane pe, "Alingarin toi tang ilainun, wetatsurlagtsitingnaiyuktluta, nanlutsiadlo yuarluku kaitlun pinaiyuktluku toi kingunranun piurnareyakikse amtse." Taukut pitleniat, toigur itlaitatl whaneug umyoartikutat tuatluguk-ka toi, wagun ititlmikun antsikuk whadlo toigun kutlerakun, whadlo pikagun. Taum-am pitlene, "Arinkia kaitlukuarutsugnaunaku, anifkarluku toi utirkurtsitsiu."

Toi atam ukut nikarnikdlo takuarkainik upkurararluku pitleniat, toi whaneug kaitlukuarutsugnaunaku aseriandlo tauna arinkialan, utirtsitkatarniluku.

Nutan taum angukaraurlum pitlenia. "Kitak tangirtluku nutan itlpinik toi ugna itirvikitlrin ameg aturlug ankatartutin, toi tlamun pugkuvit kaktliutivne aiyapkirlutin, utlpiartarlutin aiyakina tatlemirekuvitdlo toi nangriskuvit tsiunirpit tungenun aiyaglutin, natitmum tsakirpailigpit tangalatlirpinik letakeyaurtsekutin."

Toi anyartuame, tuarpiakguk tang imna tamanadlo agtumaknga tsagnirenarlune peyakilria, imumikguk toi tiketigtlune pilangikirtitluk pugngame piskutsiatsitun toi utlpiartingnakartitleniuk. Naktluke taukut tatleman, tsiunirme tungenun utlpiartitlenilune. Tuamtitl toi nangirtsame piskutsiatun taum angukaram aiyatliniuk kinguninitl amna paknaksunaku.

Atamguram toi aiyatlra unuglune kaftsileriame tsararmig umik tang letaketliniuk. Tuarpiakguk tang tamane aiyangsilune una

tayima akaurpailgan-llu kingunranun ayagcetniarci. Tua-i qanruciatun tua-i-gguq tang ernerni amllenrilngurni uitavkaryaaqekiit, piurallrani allrakurcugnaunaku-llu. Tua-lli-wa-gguq tang tua-i allrakurrluni-ll' pillni-llu tauna nallairan utercetlinikiit.

Cali-gguq tua-i curukartengqetulliniluteng nunanek. Taukunun-ggur' ilagak'ngaminun pinayukluk' ukunun-gguq tang qulliitnun, kanavet-ll' atliitnun pillininaurtut. Tua-i-gguq elliineg' anevkaryugnaunaku, taum-gguq angukaraam amik tauna teguluku paqnayuutnauraa curukanek, tangerrsukan tangerrsartuucugluku. Alrapaqurluku-gguq tang amik taun' ullangarrnauraa quuqetaarluni kan'a amikegtaarngalnguq pilalliniaqell'. Tua-llu-gguq tamakunek tangvauqaarluku tekicarturaqalrianek, ataam call' itrulluku.

Tua-i-gguq caqerluku tuatnarraarluku qanrutaa, "Kitak, tua-i kingunerpeni-llu piyugtacirpetun pilangerpet, maanteqallerpeni tua-i unugmi-llu tua-i qaillukuaqsaileng'erpet ellamek-llu paqnayuksaileng'erpet uitakina." Tua-i-gguq qavciurteqertelluki taum-am ilàni pii, "Aling aren tua-i tang ilainun, uitacurlagcetengnayukluta, nanlucia-llu yuarluku qaillun pinayukluku tua-i kingunranun piurnariyaaqeksi amci." Taukut pilliniat, tua-i-ggur' ellaita-ll' waniw' umyurtequtaat tua-llu-gguq-qaa tua-i, uaggun itellmikun anciquq wall'u tuaggun qullirraakun, wall'u pikaggun. Taum-am pillinii, "Arenqia qaillukuarucugnaunaku, anevkarluku tua-i uterqurceciu."

Tua-i atam ukut neqa'arnek-llu taquarkainek upkurarraarluku pilliniat, tua-i waniw' qaillukuarucugnaunaku assirian-llu tauna arenqialan, utercetqatarniluku.

Nutaan taum angukara'urluum pillinia, "Kitak tangerrluku nutaan elpenek tua-i ugna itervikellren amig' aturlug' ankatartuten, tua-i ellamun pugkuvet qakliutevni ayapqerluten, ulpiartaarluten ayakina tallimirikuvet-llu tua-i nangreskuvet ciunerpet tungiinun ayagluten, natetmun caqirpailegpet tangaalallerpenek elitaqiyaurciiquten."

Tua-i anyartuami, tuarpiaq-gguq tang imna tamana-llu agtuumak'ngaa cagniriinarluni piyaaqelria, imumek-gguq tua-i tekiteggluni pilangeqertelluk' pugngami pisquciacetun tua-i ulpiartengnaqa'artelliniuq. Naaqluki taukut talliman, ciunermi tungiinun ulpiartelliniluni. Tuamtell' tua-i nangercami pisquciatun taum angukaraam ayalliniuq kinguneni-ll' amna paqnaksuunaku.

Atam-ggur-am tua-i ayallra unugluni qavciliriami carrarmeg' uumek tang elitaqilliniuq. Tuarpiaq-gguq tang tamaani ayangssiluni

natlunairtukatlra. Utlakanirluk mitsiknaurturatlinia, arin tamane aiyagalrianun malegutsaurtlune imna una tangatlra.

Toi-am nutan nunat tunglirnirat toi nanlutsetsugnaunaku aiyeme, arin atlanigam tiketilangitleniuk imkunik tangirkalatlminik taman aiyagakame.

Tang whongkurlumtatl pilatlrukaitikut kitakguk tangirtluk piugtatseramtsitun nane aiyagangkumta, tsat naparatdlo kinguakun tangirnaiyukingramtike natlunaitlkutsinkigtsarlukeguk pilakilaput. Whatengur ilene nanlutsertsakikumta tuagunguk nunat tunget natluarkaufkinaku.

Alingarin toi toivit nunaminun kaftsiatne toi unut tiketitleniuk. Atamam toi yugnikistain, amtliramingdlo yugnikurtain aptilaryakitleniat, imna kaftsirkunik irnirne wetakatlik, atlrakurtsugnaunanitl tamantitlik, "Alingarin atlragnirpag nantararatlrusit?" Toiguk pitetne tauna atlrakurtiksailan natlkigutiksaunake wetatsakai. Tsakirlune taum toi kanyunakifkinakudlo ilakutan pitlenia, arin toiguk tang ukunun ilapiarinun taputluku, aiyagalrianundlo pitsakifkinag nane kaitlun pitlruyuktluku wetatsurlautikingkanrakun whanewha toi tangrulune tiketitlria. "Kemitukug netsugnistaitukuk, kitak nane wetatlirpinik toi kanimtsisnga." Arin toi nutan kemilamik kanimtsikuratlenia, taukugnun toi, whaneug aptilatlrutsiatsitun atlragniurtitlinilria, ayaukarlune whaneug toi kaitlukuarpiknan utrutnilune.

Toiguk tang aptilake tauna ilakngamiu, toika tauna tsataititlka natlairan whanewha mane toi tangagarpitsia. Arin toiguk kagkutdlo pilarat, tsataititlne toi natlairan whanewha tangangarniluku. Itleguk toi toine atlrakurtsugnaunane wetaiyaktlune.

Tuatl kingunirtluku kanimtsikakamigtigu pilarat, kitakguk tangirtluku nane, tsamikwha toi pikapiuluke yuitlkumedlo tangirkumta atlkunak, toiguk tangsunarkingran angu tangvauryakunaku. Uluryumelingramtigugur ulukilarput. Toiguk taum nikakutika-am, tsaramik tangvagngalngirme wetangalingirmeug toi tsararmik akanun wetatlenitlne.

Toiguk toine tamakutdlo kivgirtiming yuarutaitnikguk netsugniluke (aiyakatarlunetl atam avaurtaitnarkuk) letitlruamike nunamineguk toine toi tsakunaluke, taifkarekunaluting ilamignik piakata yugnikurkime-am yuarutsiskakatneguk yuarutselanglune. Toiguk taugam ikuitnik aprutaitnikwha, wa,wa, waurluke aiyagnirnaurai. Ilenetlugur ikulirluke, "Wa,wa, wa, uwauwauwau."

una nallunairtuqallra. Ullakanirluk' meciknaurturallinia, aren tamaani ayagalrianun maligucaurrluni imna una tangaallra.

Tua-i-am nutaan nunat tunglirnerat tua-i nanluciicugnaunaku ayiimi, aren allaneg-am tekitelangelliniuq imkunek tangerqalallminek tamaan' ayagaqami.

Tang wangkurlumta-ll' pilallrukaitkut kitak-gguq tangerrluk' piyugtacirramcetun nani ayagangkumta, cat naparraat-llu kinguakun tangerrnayukengramteki nallunailkucinqegcarluki-gguq pilaqilaput. Waten-ggur' iliini nanluciircaaqekumta tuaggun-gguq nunat tungiit nalluarkauvkenaku.

Aling aren tua-i tuavet nunaminun qavciatni tua-i unuut tekitelliniuq. Atam-am tua-i yugnikestain, amllerrameng-llu yugniku'urtain aptelaryaaqelliniat, imna qavcirqunek ernerni uitaqalleq, allrakurcugnaunan-ill' tamaantelleq, "Aling aren allragnirpag' nantararallrusit?" Tua-i-gguq pitiitni tauna allraku'urteksailan nalqiguteksaunaki uitacaaqai. Caqerluni taum tua-i qanyunakevkenaku-llu ilakutaan pillinia, aren tua-i-gguq tang ukunun ilapiarinun tapulluku, ayagalrianun-llu pitsaqevkenag' nani qaillun pillruyukluku uitacurlautekengqanrakun waniwa tua-i tangrruuluni tekitellria. "Kiimetukug' niicugnistaitukuk, kitak nani uitallerpenek tua-i qanemcisnga." Aren tua-i nutaan kiimelamek qanemciqu'urallinia, taukugnun tua-i, waniw' aptelallruciacetun allragniurtellinilria, ayauqaarluni waniw' tua-i qaillukuarpek'nan' ut'rutniluni.

Tua-i-gguq tang aptelaqii tauna ilakngamiu, tua-i-qaa tauna cataitelqa nallairan waniwa maani tua-i tangaagarpecia. Aren tua-i-gguq qagkut-llu pilaraat, cataitellni tua-i nallairan waniwa tangaangarrniluku. Ellii-gguq tua-i tuani allraqurcugnaunani uitayaaqluni.

Tua-ll' kingunerrluku qanemcikaqamegteggu pilaraat, kitakgguq tangerrluku nani, camek-wa tua-i piqapiuluki yuilqumi-llu tangerqumta alqunaq, tua-i-gguq tangssunarqengraan angu tangvauryaqunaku. Uluryuumiilengramteggu-ggur' uluqilarput. Tua-i-gguq taum neq'akutekaa-am, carrarmek tangvagngalngermi uitangalengermi-w' tua-i carrarmek ak'anun uitallinillni.

Tua-i-gguq tuani tamakut-llu kevgirteḿeng yuarutaitnek-gguq niicugniluki (ayakata'arluni-ll' atam avaurtaitnarquq) niicugniluki elitellruamiki nunamini-gguq tuani tua-i cakunaluki, taivkarikunaluteng ilameggnek piaqata, yugniqu'urkemi-am' yuarucisqaqatnigguq yuarucilangluni. Tua-i-gguq taũgaam iquitnek aprutaitnek-wa, ua-ua-uarluki ayagnirnaurai. Iliini-llu-ggur' iqulirluki, "Ua-ua-ua-uu-

Toiguram tuatnalatlra pitiktluku Wa-wa-waligmig atsitlruat. Wa-wa-walgurtlukuguk.

Toi tsarugarmig awai toi netilatlimtun igmirewiktlutseam kanimtsikuraramtse. Tuatl kinkim pitatsiatun whaneug umyoakilatlimnik ilakakatarka. Tang anirtalangamadlo matum natlene, whaten whaneug timka aserutingran mana tiketluku nangirngaktsaratlimnik. Tang tamane unistifut aiyautitlruket imkut ilarugatlrinka alairpailgata amtlirit. Taugam kaftsirauluta yurtikirluta, imnaug toi Nukarankut ataurluat anutsia atlamikuan aiyautitlruket akmavit mutluku sunakun.

Tuatl toi arinkialama tamane nunanedlo whaten wetaurautsuititlruakut, taugam uksuitlirne, atlatdlug toi whaten ayokutsekitlruket. Toi malegartalatlruamkudlo atavut kaitlunkelatlrunga, anrutam nangtikutikitlra tsatl natlunritlruamku aiyagpailgan tamane kaitlruamta tsaknik. Kaitlun atak toi nikarmikdlo kimangkangilangikatlta?

Toi whaten aiyagyuaruyugnailngut tsanik kaningsakautsuglua piakatnga toi netsugnilatlruanka kanitlrat natlunritingnaktluku. Arin tsunaug tang mai mana tiketsamku toi imutun kalekarakilriatun tang whaneug pingkinka, kanrutkilatlrit. Tsale atam tamatlkumta umyoarput asertakan tamatlkumta kinkirtiktatuyakukut. Tsale-am pilatlruketnga ilaita, kitakguk tangirtluku umyoakadlo whaten yutlgukarama naviglukudlo pingratgu pikilriatungur wetaktsaralakile. Atlkunakguk tsaliryanritlkuma anirtarutkilartsikanka. Toiguk taugkin umyoaka maligtakuluku whaten amtlirit ilaurlunka tsakigtakifkinakedlo piwakakuma whongnikguk pisurtsikua. Tangirtluku toi natluyagutifkinaku ikatagnengraitisedlo natlumaningraitisedlo pikilriatun nangirngaktararniartutse, apketnik toi taugam whaten pitasiarturlutaguk toi. Pilatlruketnga toiguk pikilriatun apnirtlugutet pitasiaktsarturluaguk pilakile.

uau-uau-uau." Tua-i-ggur-am tuatnalallra pitekluku ua-ua-ualegmeg' acillruat. Ua-ua-ualgurrluku-gguq.

Tua-i carugarmeg' ava-i tua-i niitelallemtun egmirivikluci-am qanemciquraramci. Tua-ll' kenkem pitaciatun waniw' umyuaqe-lallemnek ilaqaqatarqa. Tang anirtaalangama-llu mat'um nalliini, waten waniw' temka assiirutengraan man'a tekilluku nangerngaqcaarallemnek. Tang tamaani unistevvut ayautellrukiit imkut ilarugallrenka alairpailgata amlleret. Taũgaam qavcirrauluta yuurteqerluta, imna-w' tua-i Nuqarr'aankut ata'urluat anucia allamikuan ayautellrukiit akmavet muulluku sun'akun.

Tua-ll' tua-i arenqialama tamaani nunani-llu waten uitauraucuitellruakut, taũgaam uksuillerni, allat-llu-w' tua-i waten ayuquciqellrukiit. Tua-i maligartaalallruamku-llu atavut qaillunkiilallruunga, anrutam nangtequtekellra call' nallunrillruamku ayagpailgan tamaani kaillruamta cakneq. Qaillun atak tua-i neqkaarmek-llu qemangqaangelangeqalta?

Tua-i waten ayagyuaruyugnailnguut canek qanengsakaucuglua piaqatnga tua-i niicugnilallruanka qanellrat nallunritengnaqluku. Aren cunaw' tang maa-i man'a tekicamku tua-i imutun kalikarraaqelriatun tang waniw' pingkenka, qanrutqelallrit. Cali atam tamalkumta umyuarput assiirtaqan tamalkumta qenqerteqtatuyaaqukut. Cali-am pilallrukiitnga ilaita, kitak-gguq tangerrluku umyuaqa-llu waten yuullgukarama navegluku-llu pingraatgu pikelriatun-ggur' uitaqcaaralaqilii. Alqunaq-gguq caleryanrilkuma anirtaarutqelarciqanka. Tua-i-gguq taũgken umyuaqa maligtaquluku waten amlleret ila'ur-luunka cakegtakevkenaki-llu pivakaquma wangnek-gguq pissurciqua. Tangerrluku tua-i nalluyagutevkenaku ik'atagniingraiteci-llu nallumaningraiteci-llu pikelriatun nangerngaqtara'arniartuci, apqiitnek tua-i taũgaam waten pitassiarturluta-gguq tua-i. Pilallrukiitnga tua-i-gguq pikelriatun ap'nerrlugutet pitassiaqcaarturlua-gguq pilaqilii.

Tsikegam Yutlirmenik Kanemtsia

Tsikegam, James Samson kalarutsitlra litnauranun, apiutaitnik natlkigukarluke kingumikdlo ayokutsirturluke.

Litnaulatlrutinka?

Litnaulatlrunga litnaurvingkiratlratni mane Kipnerme, toi ikirtsan litnautlrunga ayagmik, taugam akanun litnaurpikne takitlrunga.

Anguyagtingutlrutinka?

Anguyagtingutlrunga tsiuklikatsarmig A.T.G-ne augkuni Alaska Territory Guardanig atligni, tsalitl kinguakun National Guardani tsali anguyagtingulua.

Natmun ayagalatlrusit?

Ayagalatlka yaksigtuk, akmavitlu yaksinrat Oregon-amun. Seattle-am yatine yakfanun amavit.

Tsayarturlutin?

Tim-ak graduation-atlran tamavit ayatlrunga, agaiyunrigne malrugne akmantlua.

Kaftsinik kimugtingkitlrusit?

Kimugtinka amtlertatiksuititlrut, kula tsiptluku ileni kimugtingkiraktlua.

Nani kawartalatlrutsitsi?

Pitsiatun kawartalatlrukut yuitlkumitlu, ayagatutlrukut

Cikigaam Yuullermenik Qanemcia

Cikigaam, James Samson
qalarucillra elitnauranun,
apyutaitnek nalqiguqa'arluki
kingumek-llu ayuqucirturluki.

Elitnaulallruuten-qaa?

Elitnaulallruunga elitnaurvingqerraallratni maani Qipnermi, tua-i ikircan elitnaullruunga ayagmek, taũgaam ak'anun elitnaurpek'nii taqellruunga.

Anguyagteńgullruuten-qaa?

Anguyagteńgullruunga ciuqlikacaarmek A.T.G.-ni aũgkuni Alaska Territorial Guard-anek at'legni, cali-ll' kinguakun National Guard-ani cali anguyagteńgulua.

Natmun ayalallrusit?

Ayalalqa yaaqsigtuq, akmavet-llu yaaqsinrat Oregon-aamun, Seattle-aam yaatiini yaaqvanun amavet.

Cayarturluten?

Tim-aq graduate-allrani tamaavet ayallruunga, agayunregni malrugni akmanllua.

Qavcinek qimugtengqellrusit?

Qimugtenka amllertateksuitellruut, qula cipluku iliini qimugtengqerraqlua.

Nani qavartalallruceci?

Piciatun qavartalallruukut yuilqumi-llu, ayagatullruukut

233

pitsiatun. Ernirpaktlu piyuagurluta ayagaktluta unugaktlutatl piyuanginanimtini, skiturtaititlrani tsataunani mana. Nutigmik toi tigumiarluta piyuagurluta pingnatugaktluta akekartsuktsarturluta.

Nani yortitlrusit?

Kwigillngormi, February 16, 1916. Whatua mai 78 yrs old-artua.

Angaiyokagkin kingkutlruak?

Lewis-amik, Tigatlkuaryugmik atangkitlrunga. Analuatl Minnie, yugtundlo atra Minigmigalria.

Maneka tuntut pilatlrut?

Tuntut mani amtlitlrut, nunamtini. Tunturugat. Taugam whaten tokutsiskitlrunritaitikut pitsiatun tuntunik, taugam akelirluki kalikartamiktlu tsikirluta tokutsilatlrukut.

Kina kasutsitsilatlrua?

Kasutsitsilriamik tangirkiratlrunga augumik Moore-amig atirluni, tsauga tayema atran ikua. Tsali Drebert-ak kasutsiaktlune, augnatlu August Martin-ak, agaiyulirtitlirput mani Tsaninirmi. Kinguakun Schwanke, Harberg, Trudalaktlu.

Kaitlun kayalilatlrutsitsi?

Mimirnat navgurluki toidlo, pirilret aktlukiurluki tsaliluki muraganiktlu tigutsirluki, taktluki toi tsaliaktluki kayat, kayaurtluki.

Kaitlun nuyat taktalatlruat?

Taktatkinritut, ilait nuyarpaulatlrut kipulatlruit taugam, ilait taugam arnat nuyarpaulatlrut, arnat makut nuyarpaungaming.

Kaitlun kiplatlruitiki?

Whinga kipilatlruatnga pupsugnik, pupsuarluki asmigtilatlruatnga. Tangitlruluatlu angatlkut yungtsarait tigatlkunik ingukirluke kipuraktluki napilikamig. Aliktluki tokunayuktluki pupsugnik pikata.

Tsamik kuyigtatsinglutin litnaunirmik takitlrusit?

Kuyigtatsemik tang nitsuititlrulriakut awani tsiukfani litnaulatlimtini. Taknguayunatingtlu, mai taugam matumi kingukfani

piciatun. Ernerpak-llu piyuagurluta ayagaqluta unugaqluta-ll' piyuanginanemteńi, skiituurtaitellrani cataunani man'a. Nutegmek tua-i tegumiarluta piyuagurluta pingnatugaqluta akikarcuqcaarturluta.

Nani yuurtellrusit?

Kuigilngurmi, February 16, 1916. Watua maa-i 78 years old-artua.

Angayuqaagken kinkuullruak?

Lewis-aamek. Teggalquaryugmek atangqellruunga. Aanalua-ll' Minnie, yugtun-llu atra Minegmigalria.

Maani-qaa tuntut pilallruut?

Tuntut maani amllellruut nunamteńi. Tunturugaat. Tau͡gaam waten tuqucisqellrunritaitkut piciatun tuntunek, tau͡gaam akilirluki kalikartamek-llu cikirluta tuqucilallruukut.

Kina kassuucecilallrua?

Kassuucecilriamek tangerqerraallruunga au͡g'umek Moore-amek aterluni, cauga tayima atran iqua. Cali-llu Drebert-aaq kassuuceciaqluni, au͡gna-llu August Martin-aaq, agayulirtellerput maani Caninermi. Kinguakun Schwanke, Harberg, Trodahl-aq-llu.

Qaillun qayalilallruceci?

Mimernat navgurluki tua-i-llu, perelriit aklukiurluki caliluki, muraganek-llu tegg'ucirluki, taqluki tua-i caliaqluki qayat, qayaurrluki.

Qaillun nuyat taktalallruat?

Taktatkenritut, ilait nuyarpaulallruut kepulallruit tau͡gaam, ilait tau͡gaam arnat nuyarpaulallruut, arnat makut nuyarpaungameng.

Qaillun kep'lallruitki?

Wiinga kep'ilallruatnga pupsuugnek, pupsuarluki asmegtelall-ruatnga. Tangellrulua-llu angalkut yuungcarait teggalqunek inguqirluki kepuraqluki napiilekaamek. Alikluki tuqunayukluki pupsuugnek pikata.

Camek quyigtacingluten elitnaunermek taqellrusit?

Quyigtacimek tang niicuitellrulriakut avani ciuqvani elitnaulallemteńi. Taqnguayuunateng-llu, maa-i tau͡gaam mat'umi

atlaurtlune litnautlrat. Taknguatulutingdlo mai. Whonkuta litnaulatlimtini agaiyuwigtun litnaurvig ayokitlruk. Wani litnaurista amegmi witalatlruk, kulukunangkirtlunitl agaiyuwigtun imna ugna litnaurvitlik. Toitl kulukunan itramta, whatentlu akfakualuta tsaniktliktluta itlagtsiganata whaten akotltuluta kinguktlikurluta itirturtsitaktluta. Tsalitl itrakamta akumtliput nayurpiknak mavit nangirtluta. Toitlu nangingamta nutan itrami litnauristim imna kulukunatsuar katlagarsitsaku nutan toi akumluta. Akumngamtatl toi inirkutingluta tsaniktlimtinun kanrarkaunrirluta, tsalitlu tigiksuarngairutluta, takuyarlunitl pamavit una tunuktlik tangirtsigaliluku. Toi alingnaktluni tuatin pistsiganata ikaiyutistsiganatatlu iganik ilaput alartingrata. Tuatin ayokitlrukut litnautlimtini.

Igmianka taklatlrutsi?

Litnauramtatl toi malrugne tsasagne litnaurluta, nine-klagme litnaurluta, 11 klagmitl taktluta, toitl ayagluni 1 klagandlo litnaurluta, 3 klagmitl taktluta, tuatin toi ayokitlrur taknguayunatadlo.

Tsali anakamta litnaurvigmik ankirtistseganata agtumatluta, igmianun tsali tuatin atautsir anursitaktluku amegmi nayurluku, tuatin toi tsamig niptlilriartaitltlrur litnaurvigmi. Toi akusrartitlriartaunan aratlagalriartangkirtsiganan litnaurista taugam kalartituluni.

Yugyalatlrutsika?

Yugyatlrunritur manitun, wai ugna litnaurvitlik malrugnik room-angkitlruk. Tanglatlruartsi malrugnik whaten room-arlune akiktlikurtalregnik. Yugyatlrunritut, amtlitlrunritut yut, aipagni yuinak tayema kaitl pitsita nuringatliarputlu room-am aipani.

Tsanik nutingkilatlrutsitsi?

Nutinkitlrut tsiukfani tlangikaratlimni imiryaranik, nutim takumalrianig imartaunani, taugam pileluki imaliluki nutlatlruluting.

Kaitlun tuknitalatlruat?

Ilaita tuknilranik piugakaming puyurkat, puyuat powder-ak amtlerikanirluku pilarat tuknitalranig nutgayugakaming.

kinguqvani allaurrluni elitnaullrat. Taqnguatuluteng-llu maa-i. Wangkuta elitnaulallemteńi agayuvigtun elitnaurvik ayuqellruuq. Uani elitnaurista amigmi uitalallruuq, kuluk'uunangqerrluni-ll' agayuvigtun imna ugna elitnaurvilleq. Tua-i-ll' kuluk'uunaan itramta, waten-llu aqvaqualuta caniqliqluta it'laagciiganata waten akultuluta kinguqliqu'urluta iterturcetaqluta. Cali-ll' itraqamta, aqumlleput nayurpeknaki-ll' maavet nangerrluta. Tua-i-llu nangengamta nutaan itrami elitnauristem imna kuluk'uunacuar kallagarcecaku nutaan tua-i aqumluta. Aqumngamta-llu tua-i inerquutengluta caniqlimteńun qanrarkaunrirluta, cali-llu teggiksuarngairulluta, takuyarluni-ll' pamavet una tunuqliq tangerciigaliluku. Tua-i alingnaqluni tuaten pisciiganata ikayuucesciiganata-llu iganek ilaput alartengraata. Tuaten ayuqellruukut elitnaullemteńi.

Egmian-qaa taq'lallruuci?

Elitnauramta-ll' tua-i malrugni sass'agni elitnaurluta, nine-klaagmek elitnaurluta, eleven-klaagmi-ll' taqluta, tua-ill' ayagluni one-klaagmi-ll' elitnaurluta, three-klaagmi-llu taqluta, tuaten tua-i ayuqellruuq taqnguayuunata-llu.

Cali an'aqamta elitnaurvigmek anqercesciiganata agtuumalluta, egmianun cali tuaten atauciq an'urcetaqluku amigmi nayurluku, tuaten tua-i camek neplilriartaitellruuq elitnaurvigmi. Tua-i akusrartellriartaunani aarallagalriartangqerciiganani elitnaurista taũgaam qalartetuluni.

Yugyalallruuci-qaa?

Yugyallrunrituq maanitun, ua-i ugna elitnaurvilleq malrugnek room-angqellruuq. Tanglallruarci malrugnek waten room-arluni akiqliqu'urtaalriignek. Yugyallrunritut, amllellrunritut yuut, aipaagni yuinaq tayima qaill' piceta nuringalliarput-llu room-am aipaani.

Canek nutengqelallruceci?

Nutengqellruut ciuqvani ellangeqarrallemni imiryaranek, nutem taqumalrianek imartaunani, taũgaam pililuki imaliluki nut'lallruluteng.

Qaillun tuknitalallruat?

Ilaita tuknilrianek piyugaqameng puyurkaq amllerikanirluku pilaraat.

Tsanik imangkilatlruat?

Pulit augkut imarkautlrut, imkut makut itsug urugtilakait tsauwiyagait tamakulatlrut imarkat. Imatlu kinrit ukut atlakun piluting, mani tangiksaitatsi.

Atunkigtaraktlukika kinret?

Atunkigtarluki patlunat atlanik taugam imiraktluku, atlaniktlu puliliraktluku.

Atautsika pulitlik kitlkurluku?

Atautsik patlunak aturaktluku akanun pikaktluku, atonkigtarturluki ukut nangakata atlamig imirluki piaktluki.

Pitakaftsika iluani pitatlirpitse natakakaftsiu pulik atunkigtilarartse?

Pitngirmawha atonkigtiksaitlkika whinga tiguluku. Navgumalartut natmun tutakaming pulit ayokutsimigsitun ayokifkinating.

Natmunmi ayagalatlrusit?

Arin ayagalatlirput amtlirtuk. Imarpigmun manitl nunami pitsiatun, pawavit ayagalatlrukut. Kawartaraktluta uksumi pingnatugluta akekartsungnakakamta kaviarnik, ulerniktlu.

Natmun kapkanilatlrusit?

Kapkanirturlua kisianik atlrakune amtlirne. Mani awatimtini toi, tsangirtlainanrilngirming ileni tsangkaktluting.

Kaitlun pitalriamik kawalatlrutsitsi?

Atakumi pigayuititlrut awani atakutararluting toi tangiriakan mani nani 7-klagme whatl 6-klagme tangiriakan inartilatlrut yut. Toitl tayem nunene 2-klagim maktilaryugnarkut tamani. Unugpaktlu toi maktamaluting atlanritlu tikitaktluting nunanig atlanig irpailgan. T.V-nik tangirkingaititlirmigni pigayuititlrut.

Anngangkirtutin whatluka uyurarlutin?

Anngauni atlkangkitlruyakua taugam. Toi tayim yufkinani, tsalitl kinguktlingkitlruyakilrianga yuksaunating tayema piunriumaluting. Kusauyak taugaam kengan awai anilgutkaka.

Canek imangqelallruat?

Puulit aũgkut imarkaullruut, imkut makut icugg' urugtelaqait caviyagaat tamakuulallruut imarkat. Imat-llu kenrit ukut allakun piluteng, maani tangeqsaitaci.

Atunqigtaaraqluki-qaa kenrit?

Atunqigtaarluki pat'luunat allanek taũgaam imiraqluki, allanek-llu puuliliraqluku.

Atauciq-qaa puulilleq qelkurluku?

Atauciq pat'luunaq aturaqluku ak'anun pikaqluku, atunqigtaarturluki ukut nang'aqata allamek imirluki piaqluki.

Pitaqavci-qaa iluani pitallerpeci nataqaqavciu puuliq atunqigtelararci?

Pingerma-wa atunqigteksailkeka wiinga teguluku. Navgumalartut natmun tut'aqameng puulit ayuqucimegcetun ayuqevkenateng.

Natmun-mi ayagalallrusit?

Aren ayagalallerput amllertuq. Imarpigmun maani-ll' nunami piciatun, pavavet ayagalallruukut. Qavartaraqluta uksumi pingnatugluta akikarcungnaqaqamta kaviarnek, uliirnek-llu.

Natmun kapkaanilallrusit?

Kapkaanirtuarlua kesianek allrakuni amllerni. Maani avatemteńi tua-i, cangerrlainanrilngermeng iliini cangqaqluteng.

Qaillun pitalriamek qavalallruceci?

Atakumi pegg'ayuitellruut avani atakutarraarluteng tua-i tan'geriaqan maani nani seven-klaagmi wall' six-klaagmi tan'geriaqan inartelallruut yuut. Tua-i-ll' nuniini two-klaagem maktelaryugnarqut tamaani. Unugpak-llu tua-i maktàmaluteng allanret-llu tekitaqluteng nunanek allanek erpailgan. T.V.-nek tangerkengaitellermeggni pegg'ayuitellruut.

Anngangqertuten wall'u-qaa uyurarluten?

Anngaunii alqangqellruyaaqua taũgaam. Tua-i tayim' yuuvkenani, cali-ll' kinguqlingqellruyaaqellrianga yuuksaunateng tayima piunriumaluteng. Qussauyaq taũgaam kiingan ava-i anelgutkaqa.

Apaurlutinka natlunritatin?

Apaurlunka amtlitlrut, natlufkinaki apaurlunka mai taugam whatua apaurluirutua, Kitlpauralria taugam apaurlukaka aipagni.

Kangvak kasutitlrusit?

1940-me.

Nani kasutitlrusit?

Mamtiretlirme. Nulirtumatlma kinguani akaurtluku kasutitlrunga. Awani tsat paivngatlrunritut, agaiyulirsitauni agaiyuigtaunanitl. Awani tsiungani, angaiyokrita aulukitlruit nasaurlut, tangaurlutdlo. Tsiokfani angaiokat taugam atanrutlrut. Angaiyokagkin nasaurluk, wengifkarakagni wengilatlruk, tsotsutluku piakaku toitl nuliksagutitluku. Toitlu tayema maligtakutinrilngum aipame kinkingraku afutilatlruk. Taugkin kinkuskunik aipakilrik afutifkinatig yugarkaulutik.

Mana nulirkutsarak ayokutsirtutingkirtuk. Ayokutsirtulatlruitikut whonkuta, nuliangvailigmatl whi, tsalitl nasaurlut wengvailgata nasaurlukgok wengikuni, toi umyoga natlartinritsakitsekuk. Tamani whi angutlma natleni, whingatl whanewha umyoaka aturluk nuliangitlrunritua. Taugam aulukistima toi piskute atorluku nuliangitlrulua, tsiunganitl kuyumititlrufkinaku kaniksuarautsunakutl tsiungani. Natluluku itlentlu takaktlua, taugam aulukistimta kuyortaitikug aipaksagutlunuk. Umyoaka toi natlartifkinani asetliksaktluni, whi tsotsukitlimnig nuliangyugyaktlua. Taugam kinguani mai matin pingua nutan asilriamun itlkartitlinikaitikut. Toi tsamik umyoarniurutauni whanewha tamatum natlenik ayaglua aipangtlimnik.

Mai whaten ayokutsirtumaut, nasaurlukgor wengikuni, weminun asirluni aulukutarkaugug naktlikutlutik. Taugam whaten ayokikunik, kinkirutaktlutik tayema, aipan kantsurlagaskani kuyakirlunitlu kanliraskani tamanagok ayokutsirtutngunrituk. Tuatingok pitukune angliriarkauguk kituangor yagutlutik tsatlugarkaugok, whatlu kiarkutarkaulutik navgutlutik. Kinkutinritlkunik, afutlutiktlu tsali penanirmigni.

Tuatin nulirkutsarar ayokutsirtumanrituk. Taugam asirlutik maligtakurautlutik nulirkutsarar atorarkaugak. Tayematlu nasaurlur, tangaurluktlugor umyoani atorluku asilriamig wengyakitsikukgok,

Apa'urluten-qaa nallunritaten?

Apa'urluunka amllellruut, nalluvkenaki apa'urluunka maa-i taũgaam watua apa'urluirutua, Qelpauralria taũgaam apa'urluqaqa aipaagni.

Qangvaq kassuutellrusit?

1940-mi.

Nani kassuutellrusit?

Mamterillermi. Nulirtuumallma kinguani akaurrluku kassuutellruunga. Avani cat paivngallrunritut, agayulircetaunani agayuvigtaunani-llu. Avani ciungani, angayuqrita aulukellruit nasaurluut tan'gaurluut-llu. Ciuqvani angayuqat taũgaam atanrullruut. Angayuqaagken nasaurluq uingevkaraqagni uingelallruuq, cuculuku piaqaku tua-i-ll' nuliqsagutelluku. Tua-i-llu tayima maligtaqutenrilnguum aipami kenkengraani avvutelallruuk. Taũgken kenkuskunek aipaqelriik avvutevkenatek yuugarkaulutek.

Man'a nulirqucaraq ayuqucirtuutengqertuq. Ayuqucirtulallruitkut wangkuta nuliangvailegma-ll' wii, cali-ll' nasaurluut uingvailgata, nasaurluq-gguq uingekuni, tua-i umyugaa nall'artenricaaqeciquq. Tamaani wii angullma nalliini, wiinga-ll' waniwa umyuaqa aturluku nuliangellrunritua. Taũgaam aulukestemʼa tua-i pisqutii aturluku nuliangellrulua, ciungani-ll' quuyumitellruvkenaku qaneksuaraucuunaku-ll' ciungani. Nalluluku elliin-llu takaqlua, taũgaam aulukestemta quyurtaitkuk aipaqsagullunuk. Umyuaqa tua-i nall'artevkenani assiilliqsaaqluni, wii cucukellemnek nuliangyugyaaqlua. Taũgaam kinguani maa-i maaten pingua nutaan assilriamun elkartellinikaitkut. Tua-i camek umyuarniurutaunii waniwa tamatum nalliinek ayaglua aipangllemnek.

Maa-i waten ayuqucirtuumaut, nasaurluq-gguq uingekuni uiminun assirluni aulukutarkauguk naklekullutek. Taũgaam waten ayuqekunek, qenqerrutaqlutek tayima, aipaan qancurlagaskani quyaqerluni-llu qanleraskani tamana-gguq ayuqucirtuutngunrituq. Tuaten-gguq pitukuni angliriarkauguq kiituan-gguq yagullutek callugarkauguk, wall'u qiarqutarkaulutek navguullutek. Kenkutenrilkunek, avvullutek-llu cali piinanermegni.

Tuaten nulirqucaraq ayuqucirtuumanrituq. Taũgaam assirlutek maligtaquuraullutek nulirqucaraq aturarkaugaak. Tayima-llu nasaurluq, tan'gaurluq-llu-gguq umyuani aturluku assilriamek

toigok kanruyun atunritlkuniu tsali navgarkauguk, ikuani aserutarkaugok. Mana mai kanruyutimgor atutlra itluartluni, yutsirkaugur asilriaruluni.

Tayema toi wengikuftse itlpitse wetse netsekatse. "Una whane weka ayukitsikuk tiglingarluni, whatlu iktlungarlun, whatlu kinngarluni ayokitsekukgok." Taugamgor itlpit tayema weksaguskuvni asilriakun aulukikuvni kanrukurlukutlu nipairarkaugor natlunarelune tamararkaugok. Itlpitlugok tsali nasaurlurmi tuatin tiglingarlutintl ayoksaksartutin, ikutarlutintlu yugnik kinkifkinak, taugamgok wengikuvit wevit itluartlutin aulukikatin asilriatsitun pitartlutin tamanagok tamai tsali tamararkaugok, tuatin ayokuk.

Natlunritlkingangkirtua angutmik kinngalriamik asenani toi yurtlulriamik, taugam nuliangami, nuleran aulukngani asirifkani tayim tsatairutluni toi tuarpiak tsataunani, tuatin ayokuk. Nipairitukgor, arnamgor ile angutmig asirifkaritok tsalitlugor angutim ile taema asirifkarituluni nasaurlurmik. Taugamgok kingakuvit taema tsatluatukuvitlu nasaurlurmi, tamana itlpinun pitsurlautnguarkauluni, navgutnguarkauluni itluartlunitl aipangkirutnguarkaufkinani.

Kaftsinik irniangkirtsit?

Malrunlignik, Unguek, Tsingarkak, Tim-ak, Kunglik, Alalak, Takuskuak, Angtluralriawha.

Upnirkarakanka unavit upalatlrutsi?

Upalatlrukut unavit makut yungkisuititlrut uksitlrit awani tlangitlimni. Kipnirtsimig-ami ayagluting upaganglatlrut yut unavit. Tengmervik-amitlu toi tamarmirtluting yuirutluting makut nunat.

Natmun upalatlrutsitsi?

Upnirkitlrit amtlirtut, ikai ikigkut ingrek kitegne nunatlrit pingasuin Kikertarmiut, Isrimiut, Nutikirmiutwha, whanetlu Nunatsuak Tsalititlrim paingane, Pingurpagmiut, Kwegtlug, Urutuk, Sintulikwha. Makut mai mani upagviklatlrit.

Uksuarmika mavit utertilatlrutsi?

Kiagmitl toi wetaluting, upnirkitlirne. Toitlu mani, Tingutim nuneni mavit taingluting. Tsali mani niksurvigni wetaluting. Wai ugna

uingyaaqeciquq-gguq, tua-i-gguq qanruyun atunrilkuniu cali navgarkauguk, iquani assiirutarkauguk. Man'a maa-i qanruyutem-gguq atullra elluarrluni yuucirkauguq assilriaruluni.

Tayima tua-i uingekuvci elpeci uici niiciiqaci, "Una wani uika ayuqeciquq teglengarluni, wall'u iqlungarluni, wall'u qenngarluni ayuqeciquq-gguq," taũgaam-gguq elpet tayima uiksaguskuvni assilriakun aulukekuvni qanruqu'urluku-llu nepairarkauguq, nallunariluni tamararkauguq. Elpet-llu-gguq cali nasaurlurmi tuaten teglengarluten-llu ayuqsaaqsartuten, eq'utarluten-llu yugnek kenkiv-kenak, taũgaam-gguq uingekuvet uivet elluarrluten aulukekaten assilriacetun pitarrluten tamana-gguq tamaa-i cali tamararkauguq, tuaten ayuquq.

Nallunrilkengangqertua angutmek qenngalriamek assiinani tua-i yurrluulriamek, taũgaam nuliangami, nulirran aulukngani assirivkaani tayim' catairulluni tua-i tuarpiaq cataunani, tuaten ayuquq. Nepairituuq-gguq, arnam-gguq ilii angutmek assirivkarituuq, cali-llu-gguq angutem ilii tayima assirivkarituluni nasaurlurmek. Taũgaam-gguq qenngaquvet tayima calluatukuvet-llu nasaurlurmi, tamana elpenun picurlautnguarkauluni, navgutnguarkauluni elluarrluni-ll' aipangqerrutnguarkauvkenani.

Qavcinek irniangqercit?

Malrunlegnek, Unguiq, Tim-aq, Cingarkaq, Kanglek, Alaalaq, Takuskuaq, Anglluralria-wa.

Up'nerkaraqan-qaa unavet upalallruuci?

Upalallruukut unavet makut yungqessuitellruut uksillret avani ellangellemni. Kepnercimek ayagluteng upaganglallruut yuut unavet. Tengmiirvigmi-llu tua-i tamarmirrluteng yuirulluteng makut nunat.

Natmun upalallruceci?

Up'nerkillret amllertut, ika-i ikegkut Ingriik ketiigni nunallret pingasuin Qikertaarmiut, Esrimiut, Nuuteqerrmiut-wa. Wani-llu Nunacuaq Cal'itellrem paingani, Pengurpagmiut, Kuiggluk, Urutuq, Centuliq-wa. Makut maa-i maani upagvik'lallrit.

Uksuarmi-qaa maavet utertelallruuci?

Kiagmi-ll' tua-i uitaluteng up'nerkillerni. Tua-i-llu maani Tengutem nuniini maavet taingluteng. Cali maani neqsurvigni

Tsalititlrim kangiani Kalusatlrit ugkut niksurvitlrit. Ikanitlu Kwegarparmiuni, Tsitsingmiune, Tsirangmiunidlo. Nutan uksukatan Karetarvik pitsan mavit toi yut tailuting.

Kangurtsulatlrutsika?

Kangurtsulatlrukut, kiugkut kirtulret Muktlagtulim paingan kiakarani kangut wetawekitutlruit. Mai taugam pitangkirnanrirtuk arinkiatuk nutgaseyagaming akusrartluting, tamai nuyutut, manitl yakuligugat ukut nunetni tayema toi nangut. Upnirkami mani yakuligtsuyuititlrut yut. Taugam kimaguyut angliriakata nutan yakuligtsulangilatlrut. Makin ayagluting tsinget itrarluting kayat kawavit tsagtluting ungulatlruit. Yakuligugat amtlirit toi puyurpagluting, mani awateni yakuligtsuarpiknating.

Kaitlun pitalramik kamegalatlruat?

Mani Tingmervigme ayagnirluting, Kipnirtsimedlo unani kamegaumalatlrut, Kayangutdlo-anutet toi tiketluni kiagan tsikuirutsan taugam taktluting.

Tamatlkurmingka kangit yungilatlrut?

Yungilatlrut tamatlkurming. Kana Kukaktlik, Kangitsuk, Kangitsuatlir, Akulviksak, Tsuirnik, Iritkuk, Naryiguntlu amna.

Yaksingrataka utlalatlruit?

Kitmignun taugam nunat upnirkilret pisulatlrut. Ingkut yai Tsintulirmiut Naryigutmun kiluanilngut tuavit pilatlrut. Uruturmiutlu yavit Iritkumungok whavit. Kwegtluk Tsuirnirmun kanavit. Pingurpagmiutlu Kangitsuatlirmun kitmignun. Ukutlu Nunatsuarmiut toivit tsatl kitmignun, Tsalititlrimtlu painganilngut kanavit Kukaktlirmun.

Piyualutsika atralatlrutsi?

Piyuagurluta atralatlrukut kayat kamurturluki, tsalitl tagaktluta piyuagurluta yakfanun yaksingran. Piyuagurluting yut pilatlrut.

Upnirkarakan erpailgan ayalatlrukut, awai itsug kanruskimkin inartituniluta tama, irpailgantlu maktluta. Ayagarkaugakamta nikaniurluta unugmi ayagaktluta. Kitrarakan asiktluku toi tsukamig

uitaluteng. Ua-i ugna Cal'itellrem kangiani Qalussaallret ugkut neqsurvillret. Ikani-llu Kuigaarpaarmiuni, Cicingmiuni, Ciirangmiuni-llu. Nutaan uksuqataan Qaariitaarvik pic'an maavet tua-i yuut tailuteng.

Kangurculallruuci-qaa?

Kangurculallruukut, kiugkut qertulriit Maklagtulim paingan kiakaraani kangut uitaviketullruit. Maa-i tau͡gaam pitangqermanrirtuq arenqiatuq nut'gassiyaagameng akusrarrluteng, tamaa-i nuyutut, maani-ll' yaqulegugaat ukut nuniitni tayima tua-i, nang'ut. Up'nerkami maani yaqulegcuyuitellruut yuut. Tau͡gaam qimaguyut angliriaqata nutaan yaqulegculangelallruut. Maaken ayagluteng cingiit itrarluteng qayat qavavet caggluteng ungulallruit. Yaqulegugaat amlleret tua-i puyurpagluteng, maani avatiini yaqulegcuarpek'nateng.

Qaillun pitalriamek qamigalallruat?

Maani Tengmiirvigmi ayagnirluteng, Kepnercimi-llu unani qamigaumalallruut, Kayangut-llu Anutiit tua-i tekilluni kiagan cikuirucan tau͡gaam taqluteng.

Tamalkurmeng-qaa kangit yung'elallruut?

Yung'elallruut tamalkurmeng. Kan'a Qukaqliq, Kangicuq, Kangicualler, Akulviqsaq, Cuirneq, Iretkuq, Naryigun-llu amna.

Yaaqsingraata-qaa ullalallruit?

Ketmeggnun tau͡gaam nunat up'nerkilriit pissulallruut. Ingkut yaa-i Centulirmiut Naryigutmun keluanelnguut tuavet pilallruut. Uruturmiut-llu yaavet Iretkumun-gguq wavet. Kuiggluk Cuirnermun kanavet. Pengurpagmiut-llu Kangicuallermun ketmeggnun. Ukut-llu Nunacuarmiut tuavet call' ketmeggnun, Cal'itellrem-llu painganelnguut kanavet Qukaqlirmun.

Piyualuci-qaa atralallruuci?

Piyuagurluta atralallruukut qayat qamurturluki, cali-ll' tag'aqluta piyuagurluta, yaaqvanun yaaqsingraan. Piyuagurluteng yuut pilallruut.

Up'nerkaraqan erpailgan ayalallruukut, ava-i icugg' qanruskemken inartetuniluta tamaa, erpailgan-llu makluta. Ayagarkaugaqamta neq'aniurluta unugmi ayagaqluta. Qetraraqan assikluku tua-i cukamek ayagaqluta. Arnat-llu makiraluteng emerpak.

ayagaktluta. Arnatlu makiralrit ernirpag upnirkam irinra takilria, tayema makirat ayagakaming irnirpag makiraluting ayagalatlrut. Tikitaktluting atakumitl ilait. Yaksingran piyuagurluting.

Mana tsali mai itlpitsi alirkun augna atutlirput atokuftsini atauwhauyartuk. Tangaurlurni alirkutingkitlrukut whonkutagok whonkutnik pinrilingramta, atlatlugor atlaungrata utlagluki kivgartuyunarkaput irinrani. Tsikutsiluki, whatlu ikiurutluki, whatlu mirtarluki, whatlu tsikitsitluki, tuatin alirkutingkitlrukut. Toi tamana atungnakurluku, whaten pilaitikut tamatumgor akiliuti unguwaugok tsalitlugor itluartluni yuyunaktluni. Tsali makunun nasaurlurnun tuatin alirkutirluni, kivgartuaskitluki. Imkutlu nuktlititlrit utlagluki kivgartulaskitluki. Tsamig akelingrata tamani whaten alirkulatlruitikut, akiliryukatkutgor tigufkinaku taugamgok akenata, akeliutikangkirtukutgok umyugatgor yut tukniuk. Tamagungor asilriamik akiliumatsikukut.

Kagavitka Kalvinramun ayagalatlrutin?

Ayagalatlrukut awani pitsiatun, tlimirakatkutlu nakmen ilamta pinrilingraitikut ayagaktluta piskakatkut tsamig akfatiskakatikut.

Kiami kayalinirmik letsalatlruatsi?

Kayalilret letsarsitlatlruitikut kasgime. Kasgilutaguk, tsalilret kayalilret tangvauralarlaput, toiguk tsokaitlu tangvauralakilaput. Tamagungor letsekaput tangvauratlimtigun, tsalitlu ikaiyutitlimtigun tsalilrianun, tuatin toi litnautlrukut whonkuta.

Itlpitluka kayalilatlrutin?

Whingatl kayalilatlrunga kaftsirkunik. Taugam ikaiyurtirlua, natlimkun whi pifkini. Ikaiyurlua piakatnga toi kayamik takutaktlua.

Kaitlun taktalatlruat?

Apamag augkuk malrugnik fathim-agnik pilatlruk, ilenitlu pingaiyirluku taktatsia kayam, two fathom unatlu kaitl one foot, tuatin pitangatitlruk tsipnira. Toi taktatsia kayam, ilait taugam takinruluki pilarait takurluki.

up'nerkam erenra takelria, tayima makirat ayagaqameng ernerpak makiraluteng ayagalallruut. Tekitaqluteng atakumi-ll' ilait. Yaaqsingraan piyuagurluteng.

Man'a cali maa-i elpeci alerquun aũgna atullerput atuquvceñi atawauyartuq. Tan'gaurlurni alerquutengqellruukut wangkuta-gguq wangkutnek pinrilengramta, allat-llu-gguq allaungraata ullagluki kevgartuyunarqaput erenrani. Cikucilluki, wall'u eqiurulluki, wall'u mertarluki, wall'u ciqicilluki, tuaten alerquutengqellruukut. Tua-i tamana atungnaqu'urluku, waten pilaitkut tamatum-gguq akiliutii unguvauguq cali-llu-gguq elluarrluni yuuyunaqluni. Cali makunun nasaurlurnun tuaten alerquuterluni, kevgartuasqelluki, imkut-llu nuqlitellriit ullagluki kevgartulaasqelluki. Camek akiilengraata tamaani waten alerqulallruitkut, akiliryukatkut-gguq teguvkenaku taũgaam-gguq akiinata akiliutekangqertukut-gguq umyugaat-gguq yuut tukniuq. Tamaaggun-gguq assilriamek akiliumaciqukut.

Qagaavet-qaa Qalvinraamun ayagalallruuten?

Ayagalallruukut avani piciatun, ellimerraqatkut-llu nakmiin ilamta pinrilengraitkut ayagaqluta pisqaqatkut camek aqvacesqaqatkut.

Kia-mi qayalinermek elicalallruaci?

Qayalilriit elicarcet'lallruitkut qasgimi. Qasgiluta-gguq calilriit, qayalilriit tangvauralarlaput, tua-i-gguq cuqait-llu tangvauralaqilaput. Tamaaggun-gguq eliciiqaput tangvaurallemteggun, cali-llu ikayuutlemteggun calilrianun, tuaten tua-i elitnaullruukut wangkuta.

Elpet-llu-qaa qayalilallruuten?

Wiinga-ll' qayalilallruunga qavcirqunek. Taũgaam ikayurterlua, nallemkun wii pivkenii. Ikayurlua piaqatnga tua-i qayamek taqutaqlua.

Qaillun taktalallruat?

Apamak aũgkuk malrugnek fathom-aagnek pilallruuk, iliini-llu pingayirluku taktacia qayam, two fathom una-llu qaill' one foot, tuaten pitangatellruuk cipnera. Tua-i taktacia qayam, ilait taũgaam takenruluki pilarait tak'urluki.

Imangyuitilatlrutka?

Imangyuitut kayat, taugam ukiakaming naugun tsatlartakaming imangutiklatlruat tamana. Umtsigutnig petsitanik pilakait tsat umtsigutingkilatlrut, taugam yut peskitalilatlrut puyanig mai yuitlkumi tanglatlirpitsinik urunik. Urut minuilngut akfaluki kuyurtluki ukumik kuvluki akutluki kimagtilatlruit natmun itleluke. Puyetingtlu toi puyaurtsaming tsa arnarkikan kayar umtsigtsukunigtigu ile tiguluku tamakin kivirturluki. Toi tsa imangingaunani kutsirngaunanidlo umtsigiskatni tamatumik. Tsalitl kaikuni nekaitlkuni, puya tamana paseluku akuskuni mirmig urartaktluku katriluni, nikkauluni asaliarkatun imutun mukatun.

Kitak toi netsugnitsia whanewha nutan whi umyoakitlimnik kankatartua. Whaten netilatlrunga, imkut angukaraurlut angutlrinka arnasagatdlo kanlatlrut, yumgok kinkikni taugam kanrutitua ayokutsirtutua. Iktlutungor yum tsingumainrilngum tangaurluk nasaurlukdlo kanrutitua, tsiunirkanik tiketarkanik. Mai tsiunirkartsidlo kaitlun ayokutsirka natluartsi ungutsenaku. Whaten taugam kanlatlrut tamakut kanrutsistit, "Pitsakifkinag irariskatin tayema whaten ayokitlirkan umyoakikiu." Yukgok kina imna ilaminig narurtsilria, tokutsilriaruk. Tsalitlugok narurtsilria ilaminig aniktlayulriadlo kinirmun nipsuilngormun igtsimarkaugok, whaten kaneryarak kanertuk.

Imangyuitelallruut-qaa?

Imangyuitut qayat, taũgaam ukiaqameng naugg'un callartaqameng imangutek'lallruat tamana. Umcigutnek piicetaanek pilaqait cat umcigutengqelallruut, taũgaam yuut piicetaalilallruut puyanek maa-i yuilqumi tanglallerpeceńek urunek. Urut menuilnguut aqvaluki quyurrluki uqumek kuvluki akulluki qemagtelallruit natmun elliluki. Puyiiteng-llu tua-i puyaurcameng ca aarnarqekan qayaq umcigcukunegteggu ilii teguluku tamaaken kevirturluki. Tua-i ca imangengaunani kucirngaunani-llu umcigeskatni tamatumek. Cali-ll' kaikuni neqkailkuni puya tamana passiluku akuskuni mermek ur'artaqluku qat'riluni, neqkauluni assaliarkatun imutun mukaatun.

Kitak tua-i niicugnicia waniwa nutaan wii umyuaqellemnek qanqatartua. Waten niitelallruunga imkut angukara'urluut angullrenka arnassagaat-llu qanlallruut, yuum-gguq kenkekni taũgaam qanrutetua ayuqucirtutua. Iqlutun-gguq yuum cingumainrilnguum tan'gaurluq nasaurluq-llu qanrutetua, ciunerkaanek tekitarkaanek. Maa-i ciunerkarci-llu qaillun ayuqucirkaa nalluarci uunguciinaku. Waten taũgaam qanlallruut tamakut qanrucistet. "Pitsaqevkenak er'areskaten tayima waten ayuqellerkan umyuaqekiu." Yuk-gguq kina imna ilaminek narurcilria, tuqucilriaruuq. Cali-llu-gguq narurcilria ilaminek aniqlaayulria-llu kenermun nipsuilngurmun egcimaarkauguq' waten qaneryaraq qanertuq.

Tlam Ayukutsia

Tsikegam, James Samson, kalarutsitlra litnauranun April 6, 1994.

Tla kupniakatgu tsamik taman kangingkirta?

Kaikatarkataguk tla kuptuk. Tla kupniluku netilatlrunga tamane aka kaitlundlo taiyema kuplarta tla.

Tsaugat tamakut angatlkut, tsamik tsaliangkirtat?

Angatlkut tamakut, tsaliankitlrutleniut yut apkutsilret piakatsiting tunritluke asertsaraktluke. Tsaledlo tsamik piskumakata, tsatdlo amtliriskumaluke piakata. Upnirkame unguwalret amtliriskitluke taiyema naiyet, whatlu maktlagnikdlo, taiyema pitliut, toiten kanrutlatlruit imartitlret tamakut angatlkut. Tsaledlo tla asetakan asirtsarluk tunriaktluting.

Kipnerme-ka angatlkugtangkilatlruk?

Kipnerme mane angatlkurtangkitlruk Ikatem atenik. Tauna toi angatlkutlir mane nangnirmik, nanginrulune. Atlat tsiungane angatlkunek pitangkitlruyakilria tauna taugam nanginrutlruk.

Kaitlun ungungsit pitarkat amtlirtalatlruat tsaulutingdlo?

Pitarkat tamane nurnaititlrut, imkut unguwalret upnirkame pilatlrut pilekaktluting yut. Tsaledlo yakulgit amtlitlruluting. Tsaledlo uksume angusagyarat, pilekaktluting tsangernik, kuarugnikdlo kalutuluting uksurpag arulaiyunating. Pitsiatun toi niksuraktluting kusurnikdlo.

Kaitl yaksigtalriamik irnirpak kangarluting pisulatlruat?

Imarpigmun unavit aiyagluting, ilene irinrit pingaiyun tsiptluke. Tsataitilatlrut unane nunanun tagkitaiyunating pisulret. Tsalitl pauwavit aiyagluting yuitlkumun pisuryaumalret akanun wetaktluting, taiyim irinrit amtlirit aturluke.

Kaitlun tamakut nautlulret aserifkalatlruitike?

Awane tlangikaratlimne nautlulret enruaktulatlruit pitsiatun. Ilait ukumik mirtitluke tsartlugmig anifkaraktluku. Tsalidlo ilait kamekikilret pitsiatun auluklatlruit, tsanikdlo piaktluke ayokifkinake, nuyaitdlo kitlkirluke piaktluke kangritgun imkarluke. Toitendlo whi

Ellam Ayuqucia

Cikigaam, James Samson, qalarucillra elitnauranun, April 6, 1994.

Ella qupniaqatgu camek taman' kangingqerta?

Kaikata'arqata-gguq ella quptuuq. Ella qupniluku niitelallruunga tamaani ak'a qaillun-llu tayima qup'larta ella.

Caugat tamakut angalkut, camek caliangqertat?

Angalkut tamakut, caliangqellrulliniut yuut apqucilriit piaqaceteng tuunrilluki assircaraqluki. Cali-llu camek pisqumaakata, cat-llu amllerisqumaluki piaqata. Up'nerkami unguvalriit amllerisqelluki tayima nayiit, wall'u maklagnek-llu, tayima pilliut, tuaten qanrut'lallruit imartellriit tamakut angalkut. Cali-llu ella assiitaqan assircarluku tuunriaqluteng.

Qipnermi-qaa angalkurtangqelallruuq?

Qipnermi maani angalkurtangqellruuq Ik'atiim atiinek. Tauna tua-i angalkulleq maani nangnermek, nangenruluni. Allat ciungani angalkunek pitangqellruyaaqelria tauna tauĝaam nangenrullruuq.

Qaillun ungungssit pitarkat amllertalallruat cauluteng-llu?

Pitarkat tamaani nurnaitellruut. Imkut unguvalriit up'nerkami pilallruut piliqluteng yuut. Cali-llu yaqulget amllellruluteng. Cali-llu uksumi angussaagyarat, piliqaqluteng can'giirnek quarruugnek-llu qalutuluteng uksurpak arulaiyuunateng. Piciatun tua-i neqsuraqluteng qusuurnek-llu.

Qaill' yaaqsigtalriamek ernerpak kangarluteng pissulallruat?

Imarpigmun unavet ayagluteng, iliini erenret pingayun cipluki. Cataitelallruut unani nunanun tagqetaayuunateng pissulriit. Cali-ll' pavavet ayagluteng yuilqumun pissuryaumalriit ak'anun uitaaqluteng, tayim' erenret amlleret aturluki.

Qaillun tamakut naulluulriit assirivkalallruitki?

Avani ellangeqarraallemni naulluulriit iinruaqtulallruit piciatun. Ilait uqumek mertelluki caarrlugmek an'ivkaraqluki. Cali-llu ilait qamiqiqelriit piciatun auluk'lallruit, canek-llu piaqluki ayuqevkenaki, nuyait-llu qilqerluki piaqluki kangritgun imkarluki.

atautsirkumik pitlruyugnarkatnga kamekumnig nautlutlimne tangaurlulua.

Kaitlun mana yuyararput tsimitlrurta?

Yuyararput mana tsimirtur mai, kasat mavit amtlireluting litnaurlutingdlo piaming. Mai aktlungaming kasartarnik, tsimilriatun ayokitlria mai. Augna tsiuktlik pigtluku, imutun pinanrirluku tsanig aktlukigtsingluting piaming pisutnik.

Nane anglitlrusit?

Kwigillngum kinguane ikane Tsitsingme anglitlrunga. Toitlu nugtartlua ikavit tsanemarmun Ngilutlukutsimun, Kinarme ikane. Toine taugam angliurakatlrunga toi. Taiyema taum kinguane Kipnermiune wetangitlrulua.

Kina muragmik ningikaratlrua mane?

Mane wetatlimne tangitlrunga Oscar Kanuk, nilitlrur muragamik, muragnik inglukanik. Wane toi tuarpiak keme lafkak tauna anglune toine.

Kina yugnikikngakitlrusiu?

James Paul-ankut yugnikikngakitlruanka augnadlo Joseph Lewis, augnatl Adolph Gunlik, tsale ilaluke toi atlanik.

Tsat tamakut ilakatke mai kinguvrit?

Una James-ak, Paul Paul-am, Peter Paulamdlo atakak tauna.

Adolph Gungligme?

Adolph Gunglikdlo ukut Atsuraiyenkut anngakat, taugam tauna irniangvailigme taiyema yunritlruk. Taunadlo tsale Joseph Lewis, yunritlrulune tsale nuliangnirmikun irniangnirmikun. Augum John Lewis-am uyura Nuraram.

Kangvak tingsun tiketikaratlrua Kipnermun?

Tingsun tiketikaratlruk Kipnermun 1932-ame litnautlimta natlene. Tangirkiratlrukut toine tingsutmik.

Tuaten-llu wii ataucirqumek pillruyugnarqaatnga qamiqumnek naulluullemni tan'gaurluulua.

Qaillun man'a yuuyararput cimillrurta?

Yuuyararput man'a cimirtuq maa-i, kass'at maavet amlleriluteng elitnaurluteng-llu piameng. Maa-i aklungameng kass'artarnek, cimilriatun ayuqellria maa-i. Aũgna ciuqliq peggluku, imutun pinanrirluku canek aklukegcingluteng piameng pissuutnek.

Nani anglillrusit?

Kuigilnguum kinguani ikani Cicingmi anglillruunga. Tua-i-llu nugtarrlua ikavet canima'armun Ngel'ullukucimun, Qinarmi ikani. Tuani taũgaam angliuraqallruunga tua-i. Tayima taum kinguani Qipnermiuni uitangellrulua.

Kina muragmek enengeqarraallrua maani?

Maani uitallemni tangellruunga Oscar Kanuk, enelillruuq muragamek, muragnek ingluqanek. Uani tua-i tuarpiaq kiimi laavkaaq tauna angluni tuani.

Kina yugnikek'ngaqellrusiu?

James Paul-ankut yugnikek'ngaqellruanka aũgna-llu Joseph Lewis, aũgna-ll' Adolph Gunlik, cali ilaluki tua-i allanek.

Cat tamakut ilakatki maa-i kinguvrit?

Una James-aaq, Paul Paul-am, Peter Paul-am-llu atakaak tauna.

Adolph Gunlik-aarmi?

Adolph Gunlik-llu ukut Aacurayiinkut anngaqaat, taũgaam tauna irniangvailegmi tayima yuunrillruuq. Tauna-llu cali Joseph Lewis, yuunrillruluni cali nuliangnermikun irniangnermikun. Aũg'um John Lewis-aam uyuraa Nuraraam.

Qangvaq tengssuun tekiteqarraallrua Qipnermun?

Tengssuun tekiteqarraallruuq Qipnermun 1932-aami elitnaullemta nalliini. Tangerqerraallruukut tuani tengssuutmek.

Tsuyak nakin taitlrua kiatlu tikiutikaratlruagu Kipnermun?

Netilatlrunga kasalugpiartarnik tamakunik tsuyanik. Tamane kasalugpiat mane Alaskame pitlratne, kagakin taitilatliniut tsuyanik. Makindlo toi letsamigtigu akfataktluting kagakin. Tuakin pilatliniut St. Michael-amik kwegpem laktliranik. Kwegpagmikdlo tsalitl Eelgaiyarmik awakin akfataktluting.

Kaitlun akfatlatlruat makin?

Kiagme akfatlatlrutleniut kayakun. Iralum iluane tsataitsimaluting taiyema. Ilenigok tamakut Eelgaiyartitlret naunratdlo aserikanratgun tiketilatlrut.

Nane apaurlun nunangkilatlrua?

Apaurluka tauna Kinarmiungokguk, taugamgok Kinarmiunik toikin nulirtutlruk Kongirnarmiungurtlune. Tsaletlugok taum Kongirnarmiungutlme kinguane Tsitsingmiune ikane wetatlrulune toinedlo yunritlrulune Tsitsingme.

Kina tsiumik muragmik angyangkiratlrua?

Augum Eddie Jack-am ate tsiumig mane Columbia River-amik muragmig angyangkiratlrutleniuk tingalratulimik. Eelgaiyarmig amakin tikiutluku. Augum Carl Jack-am aten ate, apaurlua Carl Jack-am.

Kangvak patsak mavit tiketikaratlrua?

Patsamig mavit tiketikaralriamik tangitlrunga kakmakin Kwegpagmik tailune. Patsar aug palagutak, toidlo kiturlune taiyem Mamtiretlirmun aiyaglune. Mavit aktlunik tairkilangvailgata. 1930-im tsiungane tamane aka. Tsame taugam atlrakume pitsetaka.

Kangvak mane kinuranik atulangitlruat katlugyaranik?

Mane kinuramig atungitlrut tsaneme. Wane B.I.A.-ertatlirmig atutlrut, mane toi ukakfane pitlrut.

Kaitlun tamane yut ayokilatlruat, tsamikdlo pitsiryararluting irnirpak atuyuitlkingamtinik?

Yut tamane ayokutsingkitlrut nipaunating, tsale utlagtarutsunating tamatum natlene. Ninun taugam atlanun kivgartulret toi aiyagatuluting. Inirkutngulune yuk itlmikun aiyagaskifkinaku ninundlo

309

Cuyaq naken taillrua, kia-llu tekiuteqarraallruagu Qipnermun?

Niitelallruunga kass'alugpiartarnek tamakunek cuyanek. Tamaani kass'alugpiat maani Alaska-mi pillratni, qagaaken taitelalliniut cuyanek. Maaken-llu tua-i elicamegteggu aqvataqluteng qagaaken. Tuaken pilalliniut St. Michael-aamek Kuigpiim elaqlirraanek. Kuigpagmek-llu cali-ll' Iilgayarmek avaken aqvataqluteng.

Qaillun aqvat'lallruat maaken?

Kiagmi aqvat'lallrulliniut qayakun. Iralum iluani cataicimaluteng tayima. Iliini-gguq tamakut Iilgayartellriit naunraat-llu assiriqanratgun tekitelallruut.

Nani apa'urluun nunangqellrua?

Apa'urluqa tauna Qinarmiunguuq-gguq, tau͡gaam-gguq Qinarmiunek tuaken nulirtullruuq Kangirnarmiungurrluni. Cali-llu-gguq taum Kangirnarmiungullmi kinguani Cicingmiuni ikani uitallruluni tuani-llu yuunrillruluni Cicingmi.

Kina ciumek muragmek angyangqerraallrua?

Au͡g'um Eddie Jack-am atii ciumek maani Columbia River-aamek muragmek angyangqerraallrulliniuq tengalratulimek. Iilgayarmek amaken tekiulluku. Au͡g'um Carl Jack-am atiin atii, apa'urlua Carl Jack-am.

Qangvaq paacaq maavet tekiteqarraallrua?

Paacamek maavet tekiteqarraalriamek tangellruunga qakmaken Kuigpagmek tailuni. Paacaq au͡gna palagg'uutaq, tua-i-llu kiturluni tayim' Mamterillermun ayagluni. Maavet aklunek tairqelangvailgata. 1930-im ciungani tamaani ak'a. Cami tau͡gaam allrakumi piciitaqa.

Qangvaq maani kenurranek atulangellruat kallugyaranek?

Maani kenurramek atungellruut canimi. Wani B.I.A.-rtallermek atullruut, maani tua-i ukaqvani pillruut.

Qaillun tamaani yuut ayuqelallruat, camek-llu piciryararluteng ernerpak atuyuilkengamteńek?

Yuut tamaani ayuqucingqellruut nepaunateng, cali ullagtaarucuunateng tamatum nalliini. Enenun tau͡gaam allanun kevgartulriit tua-i ayagatuluteng. Inerquutnguluni yuk ellmikun ayagasqevkenaku

itkitariskifkinaku. Whongkutnedlo mane tangaurlurne angliretlimtine nunat akuletne nangingkatlirkarput tatlurnaktlune. Tsaledlo nasaurlurmig aipangkitlirkarput tsapirnaktlune. Aipartulrianik tangyunata nasaurlurnig angutnig aiparluting. Inirkutngutlrulune tamana. Toiten ayokutsingkitlrut yut.

Tsamik pitarkamik pitkiratlrusit?

Niktlirmik pitkiratlrunga, yakuligmik.

Kaitlun pitaktluku tauna?

Nutyarkun nutigluk tungenun pitsimtun nutigyakilrianga taukunun, tauna toi natlartitleniluku, pitnikdlo natlutlimne tamane tangaurlulua.

Iralisutitaititlrane kaitlun yut natlunritlatlruat iralunik?

Natlunritlatlrut iralumik, yaneguk piane irinrit pugkatatlrata tsiungane, agyag malruk alailrek toiguk irinrim taktliretlirkan ngile. Toi irnir navigtuk taktliriarkaurtlune. Toi aiyaglune taktliretlirkamenik, Wevem iluane. Iralukdlo natlufkinaku Kanruyautsinkut tamakin aiyagluku natlufkinaku, amavit toi uksutlranun. Kiagmitl natlufkinaku.

Ungailatlrutka angutit?

Ungailatlrut ungairyulret. Ipigtsarlukitl ilait takumne uluanik ungailatlrut kilekarluke. Pupsugnikdlo pingaming pupsugnik piaktluting. Ilaitdlo ungangkirsumelngut kitsuktarturluke piaktluke, nangurainaraktluting toi ungait akaurtakan.

Tsanik akuiyarangkilatlruat tamane?

Anagtasegutitluke pifkalatlruit, tsakilngaralret taktaserluke. Kiviglukudlo malrutluku muragak, tsanirtluku ayautluku anagtaseraktluting. Tsalitl pinrilmiaming pinirtaserluke piaktluke. Ayokifkinake pilatlruit. Akar pilatlrit amtlirtut piarait. Akumtluketlu yut pingaiyun, akfakualuke wevartutsit-latlruit, malruk, aipane toi ukelaititlenian anguakamiu patpagaktluku. Toi tauna taglune atladlo atrarlun tuamtitl aiyaglune. Ileta ukelalrem nanglarai tagtaktluke. Pinirtaryarat ayokinrilngut amtlitlrut. Natsetitdlo kivigtaraktluke. Tsalitl akiktliting ikutisagaktluke, tanglartua tsatlulrianik litnauranik matartluting, toitendlo matartluting awane taugam toiten

enenun-llu itqetaaresqevkenaku. Wangkutni-llu maani tan'gaurlurni anglirillemteñi nunat akuliitni nangengqallerkarput tallurnaqluni. Cali-llu nasaurlurmek aipangqellerkarput caperrnaqluni. Aipartulrianek tangyuunata nasaurlurnek angutnek aiparluteng. Inerquutngullruluni tamana. Tuaten ayuqucingqellruut yuut.

Camek pitarkamek pitqerraallrusit?

Neqlermek pitqerraallruunga, yaqulegmek.

Qaillun pitaqluku tauna?

Nutyaarkun nutegluku tungiinun picimtun nutegyaaqelrianga taukunun, tauna tua-i nall'artelliniluku, pitneq-llu nallullemni tamaani tan'gaurluulua.

Iralissuutetaitellrani qaillun yuut nallunrit'lallruat iralunek?

Nallunrit'lallruut iralumek, yaani-gguq piani erenret pugqatallrata ciungani, agyak malruk alailriik tua-i-gguq erenrem taklirillerkaan ngelii. Tua-i erneq navegtuq takliriarkaurrluni. Tua-i ayagluni taklirillerkaminek, Uiviim iluani. Iraluq-llu nalluvkenaku Kanruyaucinkut tamaaken ayagluku nalluvkenaku, amavet tua-i uksullranun. Kiagmi-ll' nalluvkenaku.

Ungailallruut-qaa angutet?

Ungailallruut ungairyulriit. Ipegcarluki-ll' ilait takumni uluanek ungailallruut kelikarluki. Pupsugnek-llu pingameng pupsuugnek piaqluteng. Ilait-llu ungangqerrsuumiilnguut qecuktarturluki piaqluki, nang'urainaraqluteng tua-i ungait akaurtaqan.

Canek aquiyarangqelallruat tamaani?

Anagtassiigutelluki pivkalallruit, caqelngaralriit taktassiirluki. Kevegluku-llu malruulluku muragaq, canirrluku ayaulluku anagtassiiraqluteng. Cali-ll' pinrilmiameng pinirtassiirluki piaqluki. Ayuqevkenaki pilallruit. Akaar pilallrit amllertut piyarait. Aqumllukillu yuut pingayun, aqvaqualuki uivaartuucet'lallruit, malruk, aipani tua-i uqilaitellinian anguaqamiu patpagaqluku. Tua-i tauna tagluni alla-llu atrarluni tuamtell' ayagluni. Iliita uqilalriim nanglarai tagtaqluki. Pinirtaaryarat ayuqenrilnguut amllellruut. Nacitet-llu kevegtaaraqluki. Cali-ll' akiqliteng iqucessaagaqluki. Tanglartua callulrianek elitnauranek matarrluteng, tuaten-llu matarrluteng avani

ayokifkinane. Taugam tigulug una atsianun ikutingnakaktluke. Ilait toi pisangraitsiting ngigtsitsunating ikutsitsunating. Tamai pinirtaryaratlirput whongkuta. Tsaledlo tsauyat atrartlug aturpagluting kitsgaurtsitluta yurartsitlatlruitikut, anguaruartitluta pitsiatun pifkarpiknata. Ilait taksuktluting katagaktluting. Ilaitnitl toi kakingnakaktluku. Tsat amtlirtut awane yuraryaratlrit, ayokinrilngutlu akuiyaratlrit, natlunritanka whi.

taũgaam tuaten ayuqevkenani. Taũgaam teguluk' una acianun iqutengnaqaqluki. Ilait tua-i pissaangraiceteng ngigcecuunateng iqucecuunateng. Tamaa-i pinirtaaryarallerput wangkuta. Cali-llu cauyat atrarrluki aturpagluteng qecgaurcelluta yurarcet'lallruitkut, anguaruartelluta piciatun pivkarpek'nata. Ilait taqsuqluteng katagaqluteng. Ilaitni-ll' tua-i qaqingnaqaqluku. Cat amllertut avani yuraryarallrit, ayuqenrilnguut-llu aquiyarallrit, nallunritanka wii.

Kasgik

Tsikegam, James Samson, kanimtsitai litnaurat kaitl kasgime wetalatlirmignik, February 16, 1995

Kasgim ilua takarnarkitlrur awane tlangikaratlimtine. Mai tangvatlimne whatua agaiyuvigmitl takarnarkinrutlruk kasgim ilua. Tangaurluk, nasaurluktl itrakame kasgimun tsatlirkartuyartarkaufkinane itlartuk. Itltlriane toi igmianun peyuayaraufkinanedlo tsaknik, peyualun toi nipaitingnaktlune itrarlune akumyaraulune kasgimun.

Tsale kaniksuarlune kaniryaraufkinane. Pitsiatun kaniksuaratlirkak tsapirnaktlune tangaurlulune whatl nasaurlutdlo. Kasgime taugam kanirtarturalret tsiulirnirit keming kankakuratut. Pitsiatun aiyaganarkifkinating kasgit takarnakngaming. Tsalitl alirkutngutlrulune kasgimeguk yuk ikaiyukakurautinrilnguk toi yugne tsaunritur imkune kasgimiune. Taugkingur ikaiyukakurautitlria kivgartualriadlo nutan piwakumalartuk. Toiten ayokitlrut augkut tsiuktliput takarnakngan kasge.

313

Qasgiq

Cikigaam, James Samson, qanemcitai elitnaurat qaill' qasgimi uitalallermeggnek, Febraury 16, 1995.

Qasgim ilua takarnarqellruur' avani ellangeqarraallemteńi. Maa-i tangvallemni watua, agayuvigmi-ll' takarnarqenrullruuq qasgim ilua. Tan'gaurluq nasaurluq-ll' itraqami qasgimun callerkartuyartarkauvkenani it'lartuq. Itellriani tua-i egmianun piyuayarauvkenani-ll' cakneq, piyualuni tua-i nepaitengnaqluni itrarluni aqumyarauluni qasgimi.

Cali qaneksuarluni qaneryarauvkenani. Piciatun qaneksuarallerkaq capermaqluni, tan'gaurluuluni, wall' nasaurluut-llu. Qasgimi taũgaam qanertaarturalriit ciulirneret, kiimeng qanqaquuratuut. Piciatun ayaganarqevkenateng qasgit, takarnaqngameng. Cali-ll' alerquutngullruluni, qasgimi-gguq yuk ikayuqaquurautenrilnguq tua-i yugni caunrituq imkuni qasgimiuni. Taũgken-gguq ikayuqaquurautellria, kevgartualria-llu nutaan pivakumalartuq. Tuaten ayuqellruut aũgkut ciuqliput takarnaqngan qasgi.

Tsaledlo kasgime ayokutsirturetutlruluting tangaurlurnik, nasaurlurnikdlo paiyugtitlrianik. Nasaurlut paiyugtakaming taugam kasgimun itlatlrut, utakalgirlutingdlo. Taugam tangaurlut kasge nikitlruat. Toi anglirekirluting nime wetananrilatlrut. Tsaledlo nimitauraskumafkinake. Nim yuin kakimkut tangaurlut pilatlruluke, kasgeluku netsugniuraskitluku kanimtsingsaralrianik. Makutguk kanimtsit, kanimtsingsarat natlunarkifkinating letingnaktluke tsaknir netsugneyaraugut. Penanirminegur yum arinkiatlugiskune anagvigkakai. Kanimtsitgun netitlirmikun tamagun natlufkinake arinkiatlugiskunedlo anagvigkaktluke.

Tsaledlo yutsimun matumun ikaiyutnguarkauluting.

Tangaurlurne kasgime alirkulatlruitikut whaten, pitsiatunguk whongkuta nasaurlurnik kuyupetarautsifkinata pikitlta. Aipakiksaunatadlo nasaurlurnik. Atamguk tangaurlum nasaurluk ingluliulakane aipirturluku tigegutlutikdlo yagkurainarniara. Tsaletluguk akusrarutikarkaurtluku tuatnatlirmikun ingluliurutlirmigingun. Kasngunarkilriamikdlo nasaurluk kingararkaulune wengunane. Whadlo tangaurluk kingekingarkaulune tatlurnarkilriamik. Tamaitl kanrutkumalune whaten whan yutingur angaiyukating ilatingdlo tungitlkuting kiarisngiatifkartsikait angtuamik. Tsaknik tatlurnaktlune tamana. Whaten ayokutsirtulatlruitikut tangaurlurne whongkuta.

Tsaledlo arnat ukreskifkinake pairtikatakunike. Toi asguitgun taugam pairtingnakiskitluke kiturluke. Whaten aipakiksaunake piskitluke. Tamai taman alirkutiktlirput whongkuta. Tsale nasaurlut makut alirkutingkitlruluting toiten tsale augumik tangaurlurnik, tangaurlurnun aipakutariskifkinake.

Tsaledlo kimitlkitaskifkinake alirkutingkitlruluting. Nakugtluting pilugluting taktuanik umtsigtluting pitutlruluting. Tangirnaunane taiyim irugkinikdlo nasaurlum tangyunane.

Tangaurlukdlo tsale maliglune nasaurlurmik mane tumyarane tangruksaunane. Toiten alirkun ayokitlruan. Taumik tsamik tsataititlrur netnauyunating kasngunarkilriamikdlo tsamig nepakarnarkifkinane tamatum natlene. Mana itluartluting yutsir atutlirmigne. Taumik whatua mai toiten ayokikuning atauwhauyartut tsamig nipaunating yukuning. Kasngunarkilriamun pifkinating. Toidlo mai matin tlangukut kingukfane tarengukut kaniryaramdlo piskinritlinekai toiten piskinritsakitlenikai.

317

Cali-llu qasgimi ayuqucirturitullruluteng tan'gaurlurnek, nasaurlurnek-llu payugtellrianek. Nasaurluut payugtaqameng tau͡gaam qasgimun it'lallruut, utaqalgirluteng-llu. Tau͡gaam tan'gaurluut qasgi nek'ellruat. Tua-i angliriqerluteng enemi uitananrilallruut. Cali-llu enemetauraasqumavkenaki. Enem yuin qakemkut tan'gaurluut pilallruluk' qasgiluku niicugniuraasqelluku qanemcingssaaralrianek. Makut-gguq qanemcit, qanemcingssaaraat nallunarqevkenateng, elitengnaqluki cakneq niicugniyaraugut. Piinanermini-gguq yuum arenqiallugeskuni anagvigkaqai. Qanemcitgun niitellermikun tamaaggun nalluvkenaki arenqiallugeskuni-llu anagvikaqluki.

Cali-llu yuucimun mat'umun ikayuutnguarkauluteng.

Tan'gaurlurni qasgimi alerqulallruitkut waten, piciatun-gguq wangkuta nasaurlurnek quuyupitaarautcivkenata pikilta. Aipaqeksaunata-llu nasaurlurnek. Atam-gguq tan'gaurluum nasaurluq ingluliulaqani aipirturluku, teggigullutek-llu, yagqurainarniaraa. Cali-llu-gguq akusrarutekarkaurrluku tuatnallermikun, ingluliurutlermegen'gun. Kasngunarqelriamek-llu nasaurluq qingararkauluni uingunani. Wall'u tan'gaurluq qingiqengarkauluni tallurnarqelriamek. Tamaa-i-ll' qanrutkumaluni waten wani, yut'eng-gguq, angayuqateng, ilateng-llu tungelquteng kiaresngiatevkarciqait angtuamek. Cakneq tallurnaqluni tamana. Waten ayuqucirtulallruitkut tan'gaurlurni wangkuta.

Cali-llu arnat uqriisqevkenaki pairteqataquniki. Tua-i asguitgun tau͡gaam pairtengnaqesqelluki, kiturluki. Waten aipaqeksaunaki pisqelluki. Tamaa-i tamana alerquuteklerput wangkuta. Cali nasaurluut makut alerquutengqellruluteng tuaten cali au͡g'umek tan'gaurlurnek, tan'gaurlurnun aipaqutaaresqevkenaki.

Cali-llu kemelkitaasqevkenaki alerquutengqellruluteng. Naquggluteng, pilu'ugluteng taktuanek umciggluteng pitullruluteng. Tangerrnaunani tayima irugkenek-llu nasaurluum tangyuunani.

Tan'gaurluq-llu cali maligluni nasaurlurmek maani tumyarani tangrruuksaunani. Tuaten alerquun ayuqellruan. Taumek camek cataitellruuq, niitnauyuunateng kasngunarqelriamek-llu cameg' niipakarnarqevkenani tamatum nalliini. Man'a elluarrluteng yuuciq atullermeggni. Taumek watua maa-i tuaten ayuqekuneng atawauyartut cameg' nepaunateng yuukuneng. Kasngunarqelriamun pivkenateng. Tua-i-llu maa-i maaten ellangukut, kinguqvani taringukut, qaneryaram-llu pisqenritlinikai tuaten, pisqenricaaqellinikai.

Toi whatua mai natlimtine matum natlene toiten tamartuk tamana yut pitsiryarat. Taugam tamaiyunaitsakuk whatua mai unguwatlimtine. Itlpitse mai tsingumalutse asirlutse piskumalutse whatua pilartukut umyoartiklartukut. Kanirnaunatse kiarisngianarkifkinatse kasngunarkifkinatsedlo yuskitlutse. Tsale whaten alirkutingkitlrut kanlatlrut imkut tsiulikagtit, augkut angukarnat kasgime alirkutsilret tamakut, yumgur ile tsale yurtakame tangamun, tangaryaurtilartuk.

Managuk tangaryarak arsagmun ungumrautauguk. Tsaledlo pikaitsaramun tsale ungumrautaulune. Tsamik takutnarkinrilame, yuluakautikamikdlo takutnarkifkinane taugam pikaiturnarkilriamik takutsaraulune. Whadlo kasngunarkilriamik takutsaraulune. Tsaledlo akusrarutikeyugngariarkaulune makunig arnanik whadlo tangaurlurnik. Toiten mai ayokutsia matum tangam ayokitleniuk. Yuk kina im tangatukune toiten ayokirkaulune.

Tsale kantuluting unukgur mana tangik itlualrim, pikinrita. Unugme kawalret, kawatutguk. Unugmedloguk tangatulit tangatuluting, unugmidlo akusraretiketuluting whatlu unugme tiglisatuluting tiglitulut. Pitsiatun aiyagnirtsituluting unugme. Itluanritsaramgur mana irnika unuk.

Tsaledlo kanlatlruluting unugmiguk nasaurluk, tangaurlukdlo kangarturanritle. Unukangur igmianun ilgartlune wetanarka kivgartulakune taugam toi piarkaulune. Alirkutnguk whanewha mana whaten, unugme yum tsalifkinane kangaryara. Toiten piskifkinaku kangaskifkinaku ilgartiskitluku unukan. Toi taugam unuakun tupagyararyukan nutan tupagyararnakniluku. Tsarkaitlu umyoakiskitluke. Tsaledlo ilai kivgartuaskitluke wamifkinaku, itlmikun wetaluku nane tlame kangarluku, whadlo nane aiyagaluku pifkinaku. Mai toiten natlunritarkakirtse tangaurlurne makune.

Mana tsale mai ikmigyarar mana snuff-anik whatl tsuyanik kwenginikdlo tsale yutsimun ikaiyutngunrituk. Asiryakur aglumanaktlune atutlra. Taugam toiten ayokuk nafguiyarauguk yugmik anirningtlungtlirkanun whadlo apkutsengitlirkanun. Mai kanrutkilaryakat cancer-arnaknilukudlo mana tsuya, tsaledlo ikmet. Mulngaktlune pinarkuk, toi nutan asirlune tamakut aturpiknake. Tsa tamarme yum aglumaluku nunam kaingane atungirmiu ikuilngur asilriamig atunrituk. Taugam whanewha pingnakurkune yuk asirlune aturkamenun, whadlo nikkamignundlo nutan atauwhaunruarkauguk.

Tua-i watua maa-i nallemteńi mat'um nalliini tuaten tamartuq tamana yuut piciryaraat. Taũgaam tamayunaicaaquq watua maa-i unguvallemteńi. Elpeci maa-i cingumaluci assirluci pisqumaluci watua pilartukut, umyuarteq'lartukut. Qanernaunaci, kiaresngianarqevkenaci, kasngunarqevkenaci-llu yuusqelluci. Cali waten alerquutengqellruut, qanlallruut imkut ciuliqagtet aũgkut angukarnat qasgimi alerquucilriit tamakut, yuum-gguq ilii cali yuurtaqami taangamun, taangaryaurtelartuq.

Man'a-gguq taangaryaraq arrsagmun ungumrautauguq. Cali-llu pikaicaramun cali ungumrautauluni. Camek taqutnarqenrilami, yuuluaqautekamek-llu taqutnarqevkenani, taũgaam pikaiturnarqelriamek taqucarauluni. Wall'u kasngunarqelriamek taqucarauluni. Cali-llu akusrarutekiyugngariarkauluni makunek arnanek wall'u tan'gaurlurnek. Tuaten maa-i ayuqucia mat'um taangam ayuqelliniuq. Yuk kina im' taangatukuni tuaten ayuqerkauluni.

Cali qantuluteng unuk-gguq man'a tan'geq, ellualriim pikenritaa. Unugmi qavalriit qavatuut-gguq, unugmi-llu-gguq taangatulit taangatuluteng, unugmi-llu akusrarutekituluteng wall'u unugmi teglessatuluteng, tegletulit. Piciatun ayagnercituluteng unugmi. Elluanricaram-gguq man'a erneqaa unuk.

Cali-llu qanlallruluteng unugmi-gguq nasaurluq tan'gaurluq-llu kangarturanrilli. Unukan-gguq egmianun elgarrluni uitanarqaa, kevgartulaquni taũgaam tua-i piarkauluni. Alerquutnguuq waniwa man'a waten unugmi yuum calivkenani kangaryaraa. Tuaten pisqevkenaku, kangaasqevkenaku elgarcesqelluku unukan. Tua-i taũgaam unuakun tupagyara'aryukan, nutaan tupagyara'arnaqniluku. Caarkai-ll' umyuaqesqelluki. Cali-llu ilai kevgartuasqelluki uamevkenaku ellmikun uitaluku nani ellami kangarluku wall'u nani ayagaluku pivkenaku. Maa-i tuaten nallunritarkaqerci tan'gaurlurni makuni.

Man'a cali maa-i iqmigyaraq man'a snuff-anek wall' cuyanek, kuinginek-llu cali yuucimun ikayuutngunrituk. Assiryaaquq aglumanaqluni-llu atullra. Taũgaam tuaten ayuquq, navguiyarauguq yugmek, anernerrlungllerkaanun wall'u apqucingellerkaanun. Maa-i qanrutkelaryaaqaat cancer-aarnaqniluku-llu man'a cuya, cali-llu iqmiit. Mulngakluni pinarquq tua-i nutaan assirluni tamakut aturpek'naki. Ca tamarmi yuum aglumaluku nunam qaingani atungermiu, iquilnguq assilriamek atuunrituq. Taũgaam waniwa pingnaqu'urquni yuk assirluni atu'urkaminun wall'u neqkameggnun-llu nutaan atawaunruarkauguq.

Tsale whaten kanirtuk kaniryarak, aiyagyuarutsinguk yugnun tsaunritlkifkaryakunaku. Aiyagyuat ilait mai tlemingirming netsuilngut, whatl kanrutngirming netsuilngut tsaunritut, tsaunritlkumautgur yugnik. Taugkingur yuk kivgartuaguratule tangaurlur, nasauarlukdlo nutan pewakumauk. Itluartlune aprumaur asilriamig itluartlune yulriamik. Ikaiyukngame tangirtluke tleminrilingratnedlo. Ukut pilret tangirtluke ikaiyurnarkilret ikaiyualakunike, toiguk tauna nutan piwakumarkauguk. Angtuakumalune takarnaktlunedlo. Toiten ilaminun ikaiyurtarlune kivgartuatlirmikun maligtakutitlra tamana itluartlune atukuniu.

Mai toi ilomun whongkuta aturarput. Makune ikaiyukingyuilngurne yut ilait aprumanritut itluartluting pitlirkamignun. Taugam timtsikutauluting ayokut, tamakin aiyagluting yuk toiten pituniluku. Tangatulune whatlu akusrartlune whatlu tiglingarlune whatlu iktlungarlune whadlo ilaminik ikuktlitulune. Whadlo tsale toiten apketnik akusrarutikesaglune. Tamakut tamai kasngunarkilret. Yum itluartlune aturkakinritlkai. Nutan itlpitse whanewha umyoartungnaktlutse piluakirlutse yukuftse atauwhaugarkauguk. Agaiyutimdlo pitsirkiutenun matumun kaniryaramun aserarkaugutse. Inirkutnguk toiten ayokitlirkar augna akusrarutikifkarlune whatl akusrarutikelune. Taugkin atukuniu yum kanruyutne maligtluke yukune nutan piluakirarkauguk.

Unatl tsale whanewha artsakirlune, atan, anandlo takakirkaugagkin, kanruyutek aturarkauluku. Anamenikguk kantsurlagatsitule whadlo ataminikdlo narurtarelune kantsurlagatsitule toiguk tauna piluakanrituk. Imuguk toi, yulriarufkinane itluartlune.

Whanewha toi mai whatuam natlene yutsirput whongkuta ayokinrirtuk. Tatluryuyuirutluting yut ilait. Tsale whaten pilatlruitikut, "Akusrarpeknatse. Umyoangtsarkirtse atam akumlutse, kaitlun yutlirkarpitsinik."

Whongkutagur "excercise"-atlrukut yupigne makune kisianik kivgartualuta, whadlo tsaleluta kaniktsiurluta, nit latait kitugtluke tumyaratdlo kitugtluke. Tamakutguk tamai yum itluartlune piluakautikai.

Mai augkut awai tsiuktlet umyoartikakama whi, natlunritdlimne tarengumanka. "Exercise"-ar atutlruat kiagme anguarturluting aiyatutlrut tsavlutingdlo natmun upangnakakaming aiyagaktluting. Peyuagurluting atmagtuarluting. Atmagyarluting muragkangingnaktluting aiyagaktluting. Peyuagurluting massenarti-

Cali waten qanertuq qaneryaraq, ayagyuarucin-gguq yugnun caunrilkevkaryaqunaku. Ayagyuat ilait maa-i ellimeng'ermeng niicuilnguut, wall'u qanrut'ngermeng niicuilnguut, caunritut, caunrilkumaut-gguq yugnek. Taug̃ken-gguq yuk kevgartuaguratuli tan'gaurluq, nasaurluq-llu, nutaan pivakumauq. Elluarrluni aprumauq assilriamek, elluarrluni yuulriamek. Ikayuq'ngami tangerrluki ellimenrilengraatni-llu. Ukut pilriit tangerrluki ikayurnarqelriit ikayualaquniki, tua-i-gguq tauna nutaan pivakumaarkauguq. Angtuakumaluni, takarnaqluni-llu. Tuaten ilaminun ikayurtarluni, kevgartuallermikun, maligtaqutellerkaq tamana elluarrluni atuquniu.

Maa-i tua-i ilumun wangkuta aturarput. Makuni ikayuqengyuilngurni yuut ilait aprumanritut elluarrluteng pillerkameggnun. Taug̃aam temciqutauluteng ayuqut, tamaaken ayagluteng, yuk tuaten pituniluku. Taangatuluni wall'u akusrarrluni wall'u teglengarluni wall'u iqlungarluni wall'u ilaminek eq'uklituluni. Wall'u cali tuaten apqiitnek akusrarutekissaagluni, tamakut tamaa-i kasngunarqelriit. Yuum elluarrluni atu'urkaqenrilkai. Nutaan elpeci waniwa umyuartungnaqluci piluaqerluci yuukuvci, atawaugarkauguq. Agayutem-llu picirkiutiinun mat'umun qaneryaramun assirarkauguci. Inerquutnguuq tuaten ayuqellerkaq aug̃na, akusrarutekevkarluni wall' akusrarutekiluni. Taug̃ken atuquniu yuum qanruyutni maliggluki yuukuni, nutaan piluaqerarkauguq.

Una-ll' cali waniwa arcaqerluni, aatan aanan-llu takaqerkaugagken, qanruyutiik aturarkauluku. Aanaminek-gguq qancurlagacituli wall'u ataminek-llu narurtaariluni qancurlagacituli tua-i-gguq tauna piluaqanrituq. Imuuguq tua-i yuulriaruvkenani elluarrluni.

Waniwa tua-i maa-i watuam nalliini yuucirput wangkuta ayuqenrirtuq. Talluryuyuirulluteng yuut ilait. Cali waten pilallruitkut, "Akusrarpiiqnaci. Umyuangcaarqerci atam aqumluci qaillun yuullerkarpeceńek."

Wangkuta-gguq "exercise"-allruukut yup'igni makuni, kesianek kevgartualuta, wall'u caliluta, qanikciurluta, enet elatait kituggluki, tumyarat-llu kituggluki. Tamakut-gguq tamaa-i yuum elluarrluni piluaqautekai.

Maa-i aug̃kut ava-i ciuqliit umyuarteqaqama wii nallunritlemni taringumaanka. "Exercise"-aq atullruat. Kiagmi anguarturluteng ayatullruut, cavluteng-llu natmun upangnaqaqameng ayagaqluteng. Piyuagurluteng atmagtuarluteng. Atmagyarluteng muragkangengnaqluteng ayagaqluteng. Piyuagurluteng, massiinarteggun piyuunateng.

gun peyunating. Tsaledlo uksurkan ikamratsuarturluting tsingurluting kugtaraktlutingdlo angutit tsingurluting unakin tsinamik. Nunanuntl aiyagaktluting atlanun ikamratsuarat kasmurluke. Ilait kimugtirluting pilangirming, amtlik kimugtilitlrunrituk. Taugam amtlik toiten ayokitlruk, peyuagurlune piararlune. Tsaledlo tsanik amtlirnik pisutaunane. Tukutlrunritut yut. Massenarmikdlo penating. Augna atutlirput nangtiknarkitlruk. Nitdlo natrit whaten ayokitlrufkinating minunating pitlrufkinating. Pitsiatun natirme inartsarautlrufkinating. Kasgimedlo unane natirme taugam toi kawaryaraulune. Whatua mai itlpitse asilriame yugutse. Tsamik pikaitifkinatse uliglutse asirlutse kirutsugnaunatsitl kawaraktlutse. Tsaledlo niraktlutse asilrianik puktlanik.

Uksume imume whongkuta atutlirput uksurpak kineramik nirkigtaiyunata kumlaskainig nirumalalriakut. Urugnariakan urumakainik. Tsanikdlo tsataunane makunik kasartarnik. Mai asilriakun itlpitse piutse. Aturakigtaratdlo aturluke, tsamik tipsaksugnaunating atukingatse makut. Awane tsataititlrur, rurturaiyunatingdlo yut, mirmik nuktlitluting. Tsale kisianik nitdlo kumauralriarufkinating, kiruyanaktluting kisianik. Kengrarlunitl whaten matangkaiyaraufkinating. Uksume atkugtumartlainarya-raulune kisianik. Sapakitdlo tsataunating. Natratlrat tsatlartluting makiriakaming penirmignik imangyugluting. Kisianik itgairnaktlune. Tsanignik penirtumaluting pilugutlrating ataktluke. Mai toi tsumatsinaktlune matum natlene umyoakilriane, tsataunane toi augna yut atutlrat.

Kipnermiut tangirkiratlimne nit, nakin unakin Tsalitmun kanavit aiyautitlratne, Kipnirmiunik kanrata, nangirtlua kiartua kaniktsam kaingane tuar kimugtim imkut anatlre ningengauralret. Maraiyat nirat kaftsiugat taiyema. Mai tanglaratse tukuluting nikigtarpet nirpatlrat itluartluting asirluting. Taumik toi mai tamana umyoakakamku whi alianarkur augna atutlirput. Whatua taugam neskingarput tangtlirput alianaitur nime anglanarkilret kisianik t.v.-etdlo whatlu radio-ut niptlirluting. Tamatum natlene tsataititlrit. Taiyema kanrutsirkaka amtlingran whaten pitaka mana.

Cali-llu uksurqan ikamracuarturluteng, cing'urluteng qugtaraqluteng-ll' angutet cing'urluteng unaken ceńamek. Nunanun-ll' ayagaqluteng allanun ikamracuarraat kasmurluki. Ilait qimugterluteng pilangermeng, amlleq qimugtelillrunrituq. Taũgaam amlleq tuaten ayuqellruuq, piyuagurluni piyararluni. Cali-llu canek amllernek pissuutaunani. Tukuullrunritut yuut. Massiinarmek-llu piinateng. Aũgna atullerput nangteqnarqellruuq. Enet-llu natrit waten ayuqellruvkenateng, menuunateng pillruvkenateng. Piciatun natermi inarcaraullruvkenateng. Qasgimi-llu unani natermi taũgaam qavaryarauluni. Watua maa-i elpeci assilriami, yuuguci. Camek pikaitevkenaci, uligluci assirluci qerrucugnaunaci-ll' qavaraqluci, cali-llu ner'aqluci assilrianek puqlanek.

Uksumi imumi wangkuta atullerput, uksurpak keniramek nerkegtayuunata, kumlaskaineg' nerumalalriakut. Urugnariaqan, urumakainek. Canek-llu cataunani makunek kass'artarnek. Maa-i assilriakun elpeci piuci. Aturaqegtaaraat-ll' aturluki camek tepsaqsugnaunateng atuqengaci makut. Avani cataitellruuq, erurturayuunateng-ll' yuut, mermek nuqlilluteng. Cali kesianek enet-llu kumauralriaruvkenateng, qerruyanaqluteng kesianek. Kiingraarluni-ll' waten matangqayarauvkenateng. Uksumi atkugtumarrlainaryarauluni kesianek. Sap'akit-llu cataunateng. Nat'rallraat callarrluteng maq'erriaqameng piinermeggnek, imangyugluteng. Kesianek it'gairnaqluteng. Canegnek piinertuumaluteng pilugullrateng, at'aqluki. Maa-i tua-i cumacinaqluni mat'um nalliini umyuaqelriani, cataunani tua-i aũgna yuut atullrat.

Qipnermiut tangerqerraallemni enet, naken unaken Cal'itmun kanavet ayautellratni, Qipnermiunek qanrata, nangerrlua kiartua qanikcaam qaingani tuar qimugtem imkut anallri nengingauralriit. Marayat enerraat qavciugat tayima. Maa-i tanglaraci, tukuuluteng, enekegtaarpiit, enerpallraat elluarrluteng assirluteng. Taumek tua-i maa-i tamana umyuaqaqamku wii, alianarqur' aũgna atullerput. Watua taũgaam niiskengarput, tangllerput alianaitur' enemi anglanarqelriit kesianek, t.v.-t-llu wall'u radio-t neplirluteng. Tamatum nalliini cataitellret. Tayima qanrucirkaqa amllengraan waten pitaaqa man'a.

Nakatsiuryarak

Tsikegam, James Samson, kanimtsitai litnaurat Nakatsiuryaramik. February 16, 1995.

Nakatsiuryaramik-ka natlunritutin?

Augkut tlangitlimne upnirkame pisurkaming whaten unavit kaiyatgun pitakaming makunik takukanik unkumiutarnik pilagakamigtike, nakatsuit igtsuititlruit. Tsalitl nime mane pilagakamigtike nakatsuit augarluke kirututlruit. Kirurluke toi, toitl uskurekirluke kirtluke kinirtsirluke. Toiten toi nakatsutauluklatlruit. Toidlo kiagpak pisunriaming, kimagtluke tsakuluke natmun tlewigmun itleluke wetafkarluke taiyema.

Uksuarandlo nutan nakatsut tamakut atrartluke antluke kasgimun agutluke. Kasgime nutan kinugtluke. Kinugtsamigtike kirurturlukitl makut ilait kiruvsiarluke kiniartluke. Nutan kasgim ungum amegim kulenun kirkurnaurait ikukurluke. Tsagkurluke ungavit, um pe yavit, atlamdlo pe yum yavit, aiyagturtitluke.

Toidlo toiten pitlratne arnat ilet itlartuk, ukumik tigumiarlune kantakun kasgim kinurarkainik. Whadlo akutamik ile itrutlune pilartuk. Toidlo itrutsame akutamik natmun ungavit apketnig apiukartluke, tungetnun igkarluke, tsauyanik tanglartutse mai yuralret tsauyaitnik, tamakutsit atrartluke atuatlagluting, yurarlune taun itrutdlik. Tamakut toi yurautluke yuratutlruluting.

Tsalitl unuakume kawararluting maktakaming, tangaurlurne makirkinauraitikut igmianundlo tsauyat kaugtitluke, yurartitluta. Anguaruarturtitluta yurartsitaktluta unavit tsagtluta. Mumigtartsitluta. Tsalidlo tuatnanritakaming kitsgafkarluta piaktluta. Yuarutait natlunritanka augkut tamai pisutitlrit tamakusutitlrit yuarutit atlarat.

Toi tsaknik kaiyagpagaktluta makut apaurlumta unitniluta pimun. Toi pikaningnakaktluta tsukangnaktluta. Toiten pitsiryarangkitlrut, nakatsut natletne. Tsaledlo unuakume angutit ilet maktlune makpailgata tsauyautikulune, apketnig yuarutnik atuaguraktlune tsauyarturlune toi tamakut nakatsut natletne. Augkut awai tsauyautit tsale yuarutit natluatse mai whi taugam natlunritanka tlangitlimne tamakut natlarengaluke lisngaluke tangvatlruamke. Tsauyautikuraraktluting. Tsale irtingran mane irinrane tsauyautikurluting. Tamakut nakatsut natletne.

Tsale atlkunarafkinating piaktluting. Taugkin makekiuraming nutan migpatuitaraktluting. Taugkin awatene atlkunaraskifkinake

325

Nakaciuryaraq

Cikigaam, James Samson, qanemcitai elitnaurat Nakaciuryaramek. February 16, 1995.

Nakaciuryaramek-qaa nallunrituten?

Aŭgkut ellangellemni up'nerkami pissu'urqameng waten unavet qayatgun, pitaqameng makunek taqukanek, unkumiutarnek, pilagaqamegteki nakacuit egcuitellruit. Cali-ll' enemi maani pilagaqamegteki nakacuit aŭg'arluki qerrutullruit. Qerrurluki tua-i, tua-i-ll' uskuriqerluki qerrluki, kinercirluki. Tuaten tua-i nakacuut auluk'lallruit, tua-i-llu kiagpak pissunriameng, qemaggluki caquluki natmun ellivigmun elliluki uitavkarluki tayima.

Uksuaran-llu nutaan nakacuut tamakut atrarrluki, anlluki qasgimun agulluki. Qasgimi nutaan kenuggluki. Kenugcamegteki qerrurturluki-ll' makut ilait qerruvsiarluki keniarrluki. Nutaan qasgim un'gum amiigem quliinun qerqurnaurait iqukurluki. Sagqurluki un'gavet, uum pii yaavet, allam-llu pii yuum yaavet ayagturtelluki.

Tua-i-llu tuaten pillratni arnat iliit it'lartuq, uqumek tegumiarluni qantakun, qasgim kenurrarkainek. Wall'u akutamek-llu ilii itrulluni pilartuq. Tua-i-llu itrucami akutamek natmun un'gavet apqiitnek apiukarrluki, tungiitnun egqaarluki, cauyanek tanglartuci maa-i yuralriit cauyaitnek, tamakucit atrarrluki atuallagluteng, yurarluni taun' itrutleq. Tamakut tua-i yuraulluki yuratullruluteng.

Cali-ll' unuakumi qavarraarluteng maktaqameng, tan'gaur-lurni makerqenauraitkut egmianun-llu cauyat kaugtelluki, yurartelluta. Anguaruarturtelluta, yurarcetaqluta, unavet saggluta. Mumigtaar-celluta. Cali-llu tuatnanritaqameng qec'gavkarluta piaqluta. Yuarutait nallunritanka aŭgkut tamaa-i pissuutellrit tamakussuutellret, yuarutet allarraat.

Tua-i cakneq qayagpagaqluta makut apa'urlumta unitniluta pimun. Tua-i pikaningnaqaqluta cukangnaqluta. Tuaten picirya-rangqellruut, nakacuut nalliitni. Cali-llu unuakumi angutet iliit makluni makpailgata cauyautequluni, apqiitnek yuarutnek atuagura'aqluni cauyarturluni, tua-i tamakut nakacuut nalliitni. Aŭgkut ava-i cauyautet cali yuarutet nalluaci maa-i, wii taŭgaam nallunritanka ellangellemni tamakut nall'aringaluki, elisngaluki, tangvallruamki. Cauyautequ'uraraqluteng. Cali ertengraan maani erenrani cauyautequ'urluteng. Tamakut nakacuut nalliitni.

Cali alqunaravkenateng piaqluteng. Taŭgken maqikiurameng nutaan migpatuitaaraqluteng. Taŭgken avatiini alqunarasqevkenaki

inirkutarluting. Kasgimitl peyualret mulngaktluting peyuagaktluting. Toitl piungamigtike irinrit ukut nangata pitlirkat tiketsan, kakimkut nunat akutikuluting irinrane. Nalutikiurluting.

Toidlo atakume, ukut nakatsut uptitlruamigtike, tarvaniktl tarvarpagnig angtuanik. Tsakimna yungan laturak, yugyangan, atrarlun, wagun kalvagyarangkilatlratne, wai tsiuniurtirlun kantak nugtakatgu kiatmun kaiyimkalara. Kasgimiut yuit tamatlkuita pikirluke tsakimkut paiyugtitlrit, kantar um yum pikaktluku. Tayema kiatmun ugum kantak kasmikuniu kaniryartuk, whatua mai tamana takinritlkune, "Masualumguk, Teddy-im nalute." Una pugakan toi kasgimiut ileta atranik piaktluku angutngurtingran apaurlurtingrantlu yugtsitun atirpagkurluke.

Atrit imkut yut atautsimig atingkisuititlrut. Malrugnik taugam atingkitlrut. Augkut awai natluatse atrit. Augna awai Masualum atran aipa kituga yugtsitun taiyema. Taum Masualum atra atirpagtilatlruat malrurkugnik. Uyurandlo atra Katiktamgur nalute Tukurngailnguk.

Toitl takngata tsakimkut nangingata, nutan arukutiktluke tamakut kasgimiunun. Toitl nangingata anukarluke, nutan piungaming agutsimariaming, tamakut atrartluke pikistaita nakatsut kukatarlug itrarluting kawavit tsagtluting. Ilait ingluluting tarvanik tigumiarluting. Toitl pinariata aturturalriartanglune-am atukurluke, ilet aturturlune, makin kasgimik. Tsauyarpatlartsan pinarian, ileta tailune kinuramik kumalriamik taukut tarvat ligtluke. Ikuatleta anilrarlune kalvagtluku wevlune, kinik tigumiaktluku anlune taiyema. Toiten anurnaurtut kinguktliktluting. Toitl anumariata nangingata ankirtluting imkut yut, whaguk toi ankirutsiluting. Kakimkut nipsalagaluting kakmane taiyema.

Toitl anluta netsugniakamta akmakin nanvamig anletlruluting irinruluku, akma nakatsuk kagirtakan kaukaktluting nipuagurluting kagirkurluke, takngamigtike.

Tangvalatlrunga tsale nalulrianun ilagautingitlrunga whi. Kinum atsianun taiyim kaliftluke tamakut nakatsut aiyagtitluke tsamagun. Tamakutdlo tarvat kaputluke unetluke. Toi utirtluting kasgimun itrata, nutan tsaiyugnaunating kasgime akusrartsugnaunating niparaunating toi wetaluting inartluting. Unuakuayarmitl toi maktsaming tigatlkur wevutnaurat, akirta pugakan wavit tlerarluku nutan toi kasgimiut ukut tsalengartluting. Whaten pitsiryarangkitlrut tamakut. Tamai taman nakatsiuryarak toiten ayokitlruk.

inerquutarluteng. Qasgimi-ll' piyualriit mulngakluteng piyuagaqluteng. Tua-i-ll' piyungamegteki erenret ukut naangata pillerkaat tekican, qakemkut nunat akutequluteng erenrani. Naluutekiurluteng.

Tua-i-llu atakumi, ukut nakacuut uptellruamegteki, tarvanekllu, tarvarpagneg' angtuanek. Cakemna yung'an elaturraq, yugyangan, atrarlun' uaggun kalvagyarangqelallratni, ua-i ciuniurterlun' qantaq nugtaqatgu kiatmun kayimqalaraa. Qasgimiut yuit tamalkuita pikirluki cakemkut payugtellriit, qantar' uum yuum pikaqluku. Tayima kiatmun ug'um qantaq kasmekuniu qaneryartuq watua maa-i tamana taqenrilkuni, "Masualuum-gguq, Teddy-m naluutii." Una pug'aqan tua-i qasgimiut iliita atranek piaqluku, angutngurtengraan apa'urluurtengraan-llu yugcetun aterpagqurluku.

Atrit imkut yuut ataucimek atengqessuitellruut. Malrugnek taúgaam atenqellruut. Aúgkut ava-i nalluaci atrit. Aúgna ava-i Masualuum atran aipaa kituuga yugcetun tayima. Taum Masualuum atra aterpagtelallruat malrurqugnek. Uyuraan-llu atra, Qateqtam-gguq naluutii Tukumgailnguq.

Tua-i-ll' taqngata cakemkut nangengata, nutaan aruqutekluki tamakut qasgimiunun. Tua-i-ll' nangengata anuqaarluki, nutaan piyungameng, agucimariameng, tamakut atrarrluki pikestaita nakacuut quukatarlug' itrarluteng qavavet saggluteng. Ilait ingluluteng tarvanek tegumiarluteng. Tua-i-ll' pinariata aturturalriartangluni-am, atuuqurluki, iliit aturturluni maaken qasgimek. Cauyarpallarcan pinarian, iliita tailuni kenurramek kumalriamek, taukut tarvat eleggluki. Ekualliita anelrarluni, kalvaggluku uivluni, keneq tegumiaqluku anluni tayima. Tuaten an'urnaurtut kinguqliqluteng. Tua-i-ll' anumariata nangengata anqerrluteng imkut yuut, wa-gguq tua-i anqerruciluteng. Qakemkut nepsallagaluteng qakmani tayima.

Tua-i-ll' anluta niicugniaqamta akmaken nanvamek, anliillruluteng erenruluku, akma nakacuk qag'ertaqan kaukaqluteng nepuagurluteng qagerqurluki, taqngamegteki.

Tangvallruunga cali nalulrianun ilagautengellruunga wii. Qenum acianun tayim' kalevvluki tamakut nakacuut, ayagtelluki camaggun. Tamakut-ll' tarvat kapulluki unilluki. Tua-i uterrluteng qasgimun itrata, nutaan cayugnaunateng qasgimi akusrarcugnaunateng nep'araunateng tua-i uitaluteng, inarrluteng. Unuakuayaarmi-ll' tua-i makcameng teggalqur' uivutnauraat akerta pug'aqan. Uavet ellirraarluku nutaan tua-i qasgimiut ukut calingarrluteng. Waten piciryarangqellruut tamakut. Tamaa-i taman' nakaciuryaraq tuaten ayuqellruuq.

Irneyarak

Takuskuam, Mary K. Attie,
natlkigutai litnaurat
apkauru-taitnik,
December 2, 1993.

Kaitlun irnifkalatlruitike?

Whinga tang awane tlangikaratlimne irnifkarilriamik tangyuititlrulrianga. Arnat taugam toi itlmignik irniaktluting. Whingaug aipangkisuititlrulrianga irniakama. Nautluwigmitl toi malrugnig irnitlimne, nangtiknarkitleniuk, nautluwigme irnitlik. Enruyunatingdlo kingalret, enrumig igyunating. Ukakfagun nutan enrulangluting, kingalrianig enrulrianig tangirsaurtlua. Nautluwigtaititlruan akar.

Kaitlun aipaksagutilatlruat?

Whongkuta awane whaten tangaurlurnik kanrukuratutlruitikut anatlimta. Tangaurlurnik tang aipakilriamik tangyuititlrulrianga. Tatluktluku tangaurlurmig aipangkitlirkarput. Taugam natlumtine aiparkangtliniaktluta.

Nane tlangitlrusit?

Chifarnirme ikane tlangitlrunga.

Tsa angnirnarkinrutlrua yutsirpine?

Akuitlka tlame akusrartitlka irinrane.

Tsa alingnarkinrutlrua?

Tsaraiyagnikwha taugam alingilatlrulrianga whi, tsaraiyet amtlitlratne.

Irniyaraq

Takuskuam, Mary K. Attie,
nalqigutai elitnaurat
apqaurutaitnek
December 2, 1993.

Qaillun irnivkalallruitki?

Wiinga tang avani ellangeqarraallemni irnivkarilriamek tangyuitellrulrianga. Arnat taũgaam tua-i ellmeggnek irniaqluteng. Wiinga-w' aipangqessuitellrulrianga irniaqama. Naulluuvigmi-ll' tua-i malrugnek irnillemni, nangteqnarqelliniuq, naulluuvigmi irnilleq. Iinruyuunateng-llu qingalriit, iinrumek igyuunateng. Ukaqvaggun nutaan iinrulangluteng, qingalrianek iinrulrianek tangerrsaurrlua. Naulluuvigtaitellruan akaar.

Qaillun aipaqsagutelallruat?

Wangkuta avani waten tan'gaurlurnek qanruquratullruitkut aanallemta. Tan'gaurlurnek tang aipaqilriamek tangyuitellrulrianga. Talluqluku tan'gaurlurmek aipangqellerkarput. Taũgaam nallumteńi aiparkanglliniaqluta.

Nani ellangellrusit?

Cevv'arnermi ikani ellangellruunga.

Ca angnirnarqenrullrua yuucirpeni?

Aquilqa ellami, akusrartelqa erenrani.

Ca alingnarqenrullrua?

Carayagnek-wa taũgaam alingelallrulrianga wii, carayiit amllellratni.

Kaitlun nikit aserutsitsuitilatlruitike?

Kumliwetitlratni, nikit inetutlruit tamatlkuita, kasamik penating. Kasauluting taugam aserutitut nikit. Kasamik kimangkayunating. Uksurkan taugam, ninglingakan nutan kasat kumlatsit amtliriaktluting.

Kaitlun anglanelatlruat?

Yurarluting kasgime. Kiligluting atlanrit tikirkifkarluke kalukakuluting. Kasgirpagme whaten nivume muraganik kanaglune. Tupeganik, tsanignik kiviutingkiraktluting, nivu iluktlingkiraktlune.

Kaitlun ayokitlrua nipiame maraiyame wetatlik?

Asitlruk. Ningtliurnaunane umtsiktsarnaunatingdlo tsat. Asirlune toi ningtliyunane kumauranrilngirme.

Umyoakanka kasamik tangirkiratlrin?

Whingaug natlunritlkinka agaiyulirta, Kakenik, Maknik, (Drebert-ak) Kasaurluk. Kasaurlurmik piaktluku imna Kwiggill-ngorme kiputitlik. Augumik tsale angutikigtarmik tangitlrunga nutandlo yutsimne whaten ayokilriamik tangirtlua. Tsunaug tang Tuntuwak, kasak. Tamakunik tamai tangiksuaralatlrukut, kasartaititlruk amtlirnik.

Tsat umyoaksike litnaukiratltin?

Nane litnautlrunritua. Litnaurvigmun ititlrunritua litnaurtitluke, pauwantilatlrukut uksuitlirne, ikaneug Chifarnirme, Tserangme.

Netilatlrutinka yutsuarnik?

Tsingsegnik pilatlritnig netitutlrulrianga. Whingatl tangiksaitlkinka. Tsingsegnik piaktluke, irtsinrarnikwha pitlekait. Kanlatlrut, whatentlugur atakume angutluat kirutait ilutmun kaiyimkirnaurait, "Kutsin tamai." Tamakuyagat amtlitlirmigne, natlumne whi.

Awane tang tlangikaratlimne whinga kasartaititlrutl, tigustinikdlo natluluta. Toi kasartaunane, taumik akusrartitlriamig amtlirmik pitaititlrulria. Wetaurluta taugam whaten nimtine pinaurtukut, litnauraniktl agatlkarutailamta. Kasartaunane toi anglanarkifkinating kasartat tamane. Kumliwenatingdlo yut.

Qaillun neqet assiirucecuitelallruitki?

Kumliviitellratni, neqet initullruit tamalkuita, qassamek piinateng. Qassauluteng taũgaam assiirutetuut neqet. Qassamek qemangqaayuunateng. Uksurqan taũgaam, nengllingaqan nutaan qassat kumlacit amlleriaqluteng.

Qaillun anglanilallruat?

Yurarluteng qasgimi. Kelegluteng, allanret tekirqevkarluki, kalukaquluteng. Qasgirpagmi waten nevumi muraganek qanagluni. Tupiganek, canegnek keviutengqerraqluteng, nevu iluqlingqerraqluni.

Qaillun ayuqellrua nepiami marayami uitalleq?

Assillruuq. Nenglliurnaunani umcikcarnaunateng-llu cat. Assirluni tua-i nengliyuunani kumauranrilngermi.

Umyuaqan-qaa kass'amek tangerqerraallren?

Wiinga-w' nallunrilkenka agayulirta, Qakineq, Makneq (Drebert-aaq), Kassaurluq. Kassaurlurmek piaqluku imna Kuigilngurmi kiputelleq. Aũg'umek cali angutekegtaarmek tangellruunga, nutaan-llu yuucimni waten ayuqellriamek tangerrlua. Cuna-w' tang Tuntuvak, kass'aq. Tamakunek tamaa-i tangeksuaralallruukut, kass'artaitellruuq amllernek.

Cat umyuaqsiki elitnauqerraalten?

Nani elitnaullrunritua. Elitnaurvigmun itellrunritua elitnaurtelluki. Pava'antelallruukut uksuillerni. Ikani-w' Cevv'arnermi, Ciirangmi.

Niitelallruuten-qaa yucuarnek?

Cingssiignek pilallritnek niitetullrulrianga. Wiinga-ll' tangeqsailkenka. Cingsiignek piaqluki, ircinrrarnek-wa pillikait. Qanlallruut, waten-llu-gguq atakumi angulluat qerrutait, ilutmun kayimqernaurait, "Quc'in tamaa-i." Tamakuyagaat amllellermeggni, nallumni wii.

Avani-tang ellangeqarraallemni wiinga kass'artaitellrull', tegustenek-llu nalluluta. Tua-i kass'artaunani, taumek akusrartellriamek amllermek pitaitellrulria. Uitaurluta taũgaam waten enemteńi pinaurtukut, elitnauranek-ll' agalkarutailamta. Kass'artaunani tua-i anglanarqevkenateng kass'artaat tamaani. Kumliviinateng-llu yuut. Kiircaucetaunani-llu, kaminiaq taũgaam una

Kertsautsitaunanitl, kameniak taugam una imna taingkam kipe. Tamakunik kamenegaktluting. Muragnig murirluke kumartaktluke.

Tsa pitiktluku tamane yuralatlruat?

Kalukaryungakaming, nirifkareyungakaming yuratutlrut. Kiligluting atlanig nunanik akfatluting, taiskitluke kalukarluting yurartsitaktluke nirifkareluting.

Ungungsit-ka amtlitlrut aka?

Yakulilepiarlune, aiyagakamtatl upnirkame kaiyangikaktluta. Natsatlngararugatwha, tikeyagarugatwha. Tsat toi yakuliyagat amtlirtluting, matum natlene tsatairutluting. Nutigturtaititlirmigne yakulgit amtlitlrut. Maitl nutgaurangatsiting nurnareluting nunat nunetne.

Mai matum natlene yut kaitlun ayoktliriat?

Asiryakilriamingwha toi whongne, asiryakut. Whatendlo agaiyuwigme kanrukurtingaming asiryaktluting. Taugam matum miryutlrata tsaunrilngum navgularai, keme toi. Asiryakut yut.

Imarpigme arnarkitlret apirtukirke?

Imarpikgur una utlagturangirme utlagturtimene litnaituk, Letaitukgok. Utlagturangirmiugok lisngaita yum. Ayokinritutgur uksut, upnirkatl ayokifkinating. Toiten-am kanrutkitutlruat.

imna taingkam kepii. Tamakunek kaminiigaqluteng. Muragnek murirluki kumartaqluki.

Ca pitekluku tamaani yuralallruat?

Kalukaryungaqameng, nerevkariyungaqameng yuratullruut. Kelegluteng allanek nunanek aqvalluteng, taisqelluki kalukarluteng yurarcetaqluki nerevkariluteng.

Ungungssit-qaa amllellruut ak'a?

Yaqulelipiarluni, ayagaqamta-ll' up'nerkami kayangiqaqluta. Nacallngararugaat-wa, teqiyagarugaat-wa. Cat tua-i yaquleyagaat amllerrluteng, mat'um nalliini catairulluteng. Nutegturtaitellermeggni yaqulget amllellruut. Maa-i-ll' nut'gaurangaceteng nurnariluteng nunat nuniitni.

Maa-i mat'um nalliini yuut qaillun ayuqliriat?

Assiryaaqellriameng-wa tua-i, wangni assiryaaqut. Waten-llu agayuvigmi qanruqu'urtengameng assiryaaqluteng. Taũgaam mat'um meryullrata caunrilnguum navgularai, kiimi tua-i. Assiryaaqut yuut.

Imarpigmi aarnarqellriit apertuqerki?

Imarpik-gguq un'a ullagturangermi ullagturtemini elitnaituq. Elitaituq-gguq. Ullagturangermiu-gguq elisngaitaa yuum. Ayuqenritut-gguq uksut, up'nerkat-llu ayuqevkenateng. Tuaten-am qanrutketullruat.

Mesam Yutlirmenik Kanimtsia

Mesam, Millie Amik natlkigutsitlra litnaurat apiutaitnik. January 26, 1996.

Ketakwha,whongkutadlo itlpitsetsitun pitatlimtine tsa natlutlruarput. Taugam mai matum natlene itlpitse natliftsine, tsa awane yut atulatlrat natluartse. Pilatlrat natluluku. Tsa tarengyugaktluku, paknaktluku itlpitse mai kaitl ayokitlra paknakaktluku. Tuatl paknayulatlirtse tamana umyoangtsaukurluku, piarkaugartse tamarpitse. Whatentlimaka pitsekitlilrianga, whaten umyoartikutluku. Whaten pikuma asirlua pitsiksugnarkua, whaten taugkin pikuma ikiulua pitsiksugnarkua. Tauna kanruyun aturtsiksugnarkaka asetitlria, whadlo kanruyun asilria aturtsiksugnarkaka. Toiten umyoartikurlutse piniartutse.

Umyoangtsarturatlik tang, umyoam taugam asirluku pituke. Paknayugtutse tayema tsamik kanrutsirkamnik. Whingatl itlpitsetsitun ayokitlimne natlutlrunga tsamik, toi natlkapiarlua.

Tsaugat gatsuayet?

Whingatl tamakut tsautsetitlruanka kaitlun ayokutsetaktluke. Toitl tamakunguariskakatkut, whaguk gatsuayet, tamakunguariskakatkut, ukug alik atlukik, peyualuta toi irumtigun ayagaktluta pamna kitlirtluku tunuvut, tamakunguarlutaguk tamai. Tamakutguk kisaitut.

Umyoartiklatlrunga kinguane mai, awane tsiukfarne nakin makin nunamik pitlruyuktluke tamakut.

Tuamtitl pikirluting ukut kanirnaurtut tsam ilene, piguk tang alangrulria. Umyoartiknaurtua, tsamigkik pia. Toitl ilet kanirnaurtuk, yugmikguk tangirtuk, nangirngalriamik, toitluguk nangirngen

Miisaam Yuullerminek Qanemcia

Miisaam, Millie Amik
nalqigucillra elitnaurat
apyutaitnek. January 26, 1996.

Kitak-wa, wangkuta-llu elpecicetun waten ayuqellemteńi, ca nallullruarput. Taũgaam maa-i mat'um nalliini elpeci nallevceńi, ca avani yuut atulallrat nalluarci. Pilallrat nalluluku. Ca taringyugaqluku, paqnakluku elpeci maa-i qaill' ayuqellra paqnakaqluku. Tua-ll' paqnayulallerci tamana umyuangcauqurluku, piarkaugarci tamarpeci. Waten-lli-ma-qaa piciqellilrianga, waten umyuartequlluku. Waten pikuma assirlua piciqsugnarqua, waten taũgken pikuma ikiulua piciqsugnarqua. Tauna qanruyun aturciqsugnarqaqa assiitellria, wall'u qanruyun assilria aturciqsugnarqaqa. Tuaten umyuartequ'urluci piniartuci.

Umyuangcaturalleq tang, umyuam taũgaam assirluku pitukii. Paqnayugtuci tayima camek qanrucirkamnek. Wiinga-ll' elpecicetun ayuqellemni nallullruunga camek, tua-i nalqapiarlua.

Caugat egacuayiit?

Wiinga-ll' tamakut cauciitellruanka, qaillun ayuquciitaqluki. Tua-i-ll' tamakuunguaresqaqatkut, wa-gguq egacuayiit, ukug' alig' qasperem all'ukek, piyualuta tua-i irumteggun ayagaqluta pamna qillerrluku tunuvut, tamakuunguarluta-gguq tama-i. Tamakut-gguq qessaitut.

Umyuarteq'lallruunga kinguani maai, avani ciuqvaarni naken maaken nunamek pillruyukluki tamakut.

Tuamtell' piqerluteng ukut qanernaurtut cam iliini, pi-gguq tang alangrulria. Umyuarteqnaurtua, cameg-kiq pia. Tua-ll' iliit qanernaurtuq, yugmek-gguq tangertuq, nangerngalriamek, tua-i-llu-gguq nangerngiin ullagluku qanrucaaqekiini kiuvkenani. Tua-i-llu-gguq

utlagluku kanrutsakikene kiufkinane. Toitluguk kiunrilaku kigena igvakusagyakngane tauna imna wefkanirlune whaten kimakaniutluku kigenane. Toitl kimakaniutsaku umyoartikukguk tauna, "Atak igvangnakifkinaku wetatlaku." Kingupiarlunetluguk toi nitlminun ayeme, nitlne taun tiketsamiu, irertlune atsia pitasiarluku pinaura, kirataluku atsene, mane toi tlartlainarme nangirngatlenilria tauna. Mavit nunamun tusngafkinane. Toi umyuga takirutsekuk taunguyuktluku. Toitluguk tunutluku ayagpiknane, taugam kingupiarturlune kingutmun ayagturlune. Tuatluguk toiten unetluku tunutkapigtluku ayakune tsiunisngaitur imumun wetatlminun. Tsiunirminunguk tsiunisngaituk tauna.

Awane natluftsine tayema, kanrutkitutlruket. Nunaguk mamkituk. Maiguk whongkuta natlimtine, tsiuktlirpitsine natlimtine, nuna mamturian tamakut tsatairutut. Tamanaguk tsatairutur, whagur nuna mamturian. Tuamtitl kinguktlia. Tigtlitgur amtliriata imna alangruk pilangirme akutlturiuk tsatairutlune tayema.

Whatendlo whi kanilriamig netilatlrulrianga, kasgime wetauralatlimne, atataurlurma tsaniane, eenga inglunane, whinga toktluraktluku, "Tirlagurlumnik," tauna angun. Tsaniane netsugniurarkama, ilet kanirnaurtuk, naktlinguk awane kingukfarne, nuna mamturekan whatluguk tigtlir amtlirekan, whatluguk tsa akmakin taigurangikata, nantlikialretgur yut amtliretsikut. Whatlugukka tamakut yaktleta amkut amanilngut yakfane wetalret, nunairtsikait. Mai tiketuk whongkutnun. Mai makut natlunritlkinganka kanrutkilatlrita ilait.

Tuamtitl kanirnaurtut, atakume whaten kamelartifkinedlo pilugtumayarpiarkama, Tsarangtlum imum agyumtsiarakirnauranga, "Amat kamelartin." Toi taugkin kamelartiskutene igmian kamelarartlua. Tuatl kamelartsama agyumtsiarlua kanrutnauranga, akaguk tang tamane whaten kanrutitutlrukait itlait, atakume, "Amtse kamelartin pilugtumalriaryuaratin." Tsa pilartatgu? Tsakmakinguk kayagaurtsikur amegmik, "Kamkut." Tuatlugur angkatne, "Tamanaka pilugtumalriartaituk?" Iletaguk tauna kantlik piliryaktangraneam toi kangkun whongtun ayokngame, igmian kiukatlenia, pitangkirtukguk. Tuatluguk tsakimna, kitakguk pilugtumalriartangkirkune, pilugtumalrem Tumemarnan akuta una akfakirliu. Imna toi tauna pilugtumanitlra nangirtlun ankirtsekuk, tayemadlo toi tamarlune nauga.

kiunrilaku kegginaa igvaqussaagyaaqngani tauna imna uivkanirluni qimakaniulluku kegginani. Tua-i-ll' qimakaniucaku umyuartequq-gguq tauna, "Atak igvangnaqevkenaku uitallaku." Kingupiarlunillu-gguq tua-i enellminun ayiimi, enellni taun' tekicamiu, irirrluni acia pitassiarluku pinauraa, qerrataluku acini, maani tua-i ellarrlainarmi nangerngallinilria tauna. Maavet nunamun tusngavkenani. Tua-i umyugaa taqruuciiquq taunguyukluku. Tua-i-llu-gguq tunulluku ayagpek'nani, taũgaam kingupiarturluni kingutmun ayagturluni. Tua-i-llu-gguq tuaten unilluku tunutqapiggluku ayakuni ciunisngaitur' imumun uitallminun. Ciunerminun-gguq ciunisngaituq tauna.

Avani nalluvceńi tayima, qanrutketullrukiit. Nuna-gguq mamkituq. Maa-i-gguq wangkuta nallemteńi, ciuqlirpeceńi nallemteńi, nuna mamturian tamakut catairutut. Tamana-gguq catairutur', wa-ggur' nuna mamturian. Tuamtell' kinguqlia. Tegglit-ggur' amllerriata imna alangruq pilangermi akulturiuq catairulluni tayima.

Waten-llu wii qanelriameg' niitelallrulrianga, qasgimi uitauralallemni, ataataurluma caniani, iinga ingluunani, wiinga tuqluraqluku, Terlageũrlumnek, tauna angun. Caniani niicugniurarqama, iliit qanernaurtuq, nakleng-gguq avani kinguqvaarni, nuna mamturikan wall'u-gguq tegglir' amllerikan, wall'u-gguq cat akmaken taigurangekata, nanllikialriit-ggur' yuut amlericiqut. Wall'u-gguq-qaa tamakut yaaqliita amkut amanelnguut yaaqvani uitalriit, nunairciqait. Maa-i tekituq wangkutnun. Maa-i makut nallunrilkenganka qanrutkelallrita ilait.

Tuamtell' qanernaurtut, atakumi waten kamilartevkenii-llu pilugtuumayarpiarqama, Caranglluum imum agyumciaraqernauraanga, "Am'at' kamilarten." Tua-i taũgken kamilarcesqutiini egmian qamilara'arrlua. Tua-ll' kamilarcama agyumciarlua qanrutnauraanga, ak'a-gguq tang tamaani waten qanrutetullrukait ellait, atakumi, "Amci kamilarten pilugtuumalriaryuaraaten." Ca pilartatgu? Cakmaken-gguq qayagaurciquq amigmek, "Kamkuut." Tua-llu-ggur' angqatni, "Tamana-qaa pilu'ugtuumalriartaituq?" Iliita-gguq tauna qanlleq pileryaktangraani-am, egmian kiuqallinia, pitangqertuq-gguq. Tua-llu-gguq cakemna, kitak-gguq pilu'ugtuumalriartangqerquni, pilu'ugtuumalriim Tumiimarnaan akutaa una aqvaqerliu. Imna tua-i tauna pilu'ugtuumanillra nangerrlun' anqerciiquq, tayima-llu tua-i tamarluni naũgga.

Utertifkinanika?

Utertifkinane amegmig waking toitl tayim utertifkinane.

Toi, tang mai makut alingnarkilret kanrutkuralatlruyakikait. Alai alingnaktluting tangirme kagane, nit latetne tangirme. Tangkigtsilngurmik tsataunane kinurkutamikdlo tsataunane. Tumyararat taugam makut aturluke ayagaktluting unugme kangalret.

Tuamtitl penanirmigne ukut kanirnaurtut, tsale whaneug alekilatlma ayagnitlra, tuatlituarnaurtut, tuatluguk kakma anag itkatartuk. Itirlutikdlo kanavit akumkirlutik, tsamikdlo kanirpiknatik, kiatmun tsaugartlutik pinaurtuk. Toitl piurainanratne tuatl tsakimna nakin tsakmakin atumtsiuralriartangtsikuk, whinga toi Tsarangtlug matlkanirnaurka. Irukdlo stungkalreg akunlegnun tatleka piluku, tsakmakin atumtsiuralriartangakan. Toitl pikirlune atumtsiurainanrane tuakin tsiukirmignik kantanik akutanik tigukautlutik mitlkakirluku, mitlkakagne nipaitikirlune. Toi kanai pirarlutik takngata, angagnik tayema, ilanka atrakirtsata wetakiryakirarlua toi whi pinritnayuktlua piama atralalrianga, aningratatl anifkine kanane toi akaguayararlua tagkirtilalrianga atsemun. Tang natlukitse awane alingnarkilret. Yukdlo tiguaktluku tiguyukngating, tamartitluku tayema.

Mai natliftsine matum natlene, matumdlo tsiunganig ayaglune atakume akuingakaftse, umyoartikurnaurtua, "Aling awanegim whaten akuiyuititlrukut, tsarayagnig alingluta, alengaktluta." Atakume akuikatsuayakirluta toitl igmian tangirewailgandlo iluwarluta, tamakunik tamai alingtsitarturatutlrukaitikut, tsanik alingnarkilrianig alingtsitarturnauraitikut. Atakume kinurangkirsuititlruamingdlo tankigtsilngurnik, imkunik taugam kantatsuarat kumarutsirluke kangeranun tleluke. Kasgimedlo kangerait kinurangkirnaurtut, kukamitl kinurangkiraktluting. Toi tamakunig ukurarnik kinurarturluting. Kinurartumaktluting.

Laturamun antlirkak keme alingnaktlune. Whingaug alekitlrukika laturamun kema antlirkaka tangirme. Alingnaktlune.

Tuamtitl ayeming yuitlkumun, unukarkating, nanilveturaluting, tumimigne tsale ayainanirmigne yugmik tiketsekutguk tsamakin pugumalune yug imna nuna ayokileluku. Kaitlun ayagvenane ukatmurtakan ukatmun tsiunranun piaktlune, ukatmurtakan tsiunranun piaktlune naugun ayagvigkaunane. Alingarin tayemak alengiksaituk, nanekuayaksaituk.

Utertevkenani-qaa?

Utertevkenani amigmeg' uaken tua-i-ll' tayim' utertevkenani.

Tua-i, tang maa-i makut alingnarqelriit qanrutkuralallruyaaqekait. Ala-i alingnaqluteng tan'germi qagaani, enet elatiitni tan'germi. Tanqigcelngurmek cataunani kenurqutamek-llu cataunani. Tumyararraat tau͡gaam makut aturluki ayagaqluteng unugmi kangalriit.

Tuamtell' piinanermeggni ukut qanernaurtut, cali waniw' alikelallma ayagnillra, tuallituarnaurtut, tua-llu-gguq qakma aanag' itqatartuk. Iterlutek-llu kanavet aqumqerlutek, camek-llu qanerpek'na tek, kiatmun caugarrlutek pinaurtuk. Tua-ll' piurainanratni tua-ll' cakemna naken cakmaken atumciuralriartangciquq, wiinga tua-i Carangllug' malkanirnaurqa. Iruk-llu cetungqalriig' akunliignun talliqa piluku, cakmaken atumciuralriartangaqan. Tua-ll' piqerluni atumciurainanrani tuaken ciuqermegnek qantanek akutanek teguqaullutek milqaq'erluku, milqaqaagni nepaiteqerluni. Tua-i kana-i pirraarlutek taqngata, anngagnek tayima, ilanka atraqercata uitaqeryaaqerraarlua tua-i wii pinritnayuklua piama atralalrianga, anengraata-ll' anevkenii kanani akaguayaarraarlua tagqertelalrianga acimun. Tang nallukeci avani alingnarqelriit. Yuk-llu teguaqluku teguyukngateng tamartelluku tayima.

Maa-i nallevceñi mat'um nalliini, mat'um-llu ciunganeg' ayagluni atakumi aquingaqavci, umyuartequ'urnaurtua, "Aling avaniggem waten aquiyuitellruukut, carayagneg' alingluta, alingaqluta." Atakumi aquiqacuayaaqerluta tua-i-ll' egmian tan'gerivailgan-llu iluvarluta, tamakunek tamaa-i alingcetaarturatullrukaitkut, canek alingnarqelrianeg' alingcetaarturnauraitkut. Atakumi kenurrangqerrsuitellruameng-llu tanqigcelngurnek, imkunek tau͡gaam qantacuaraat kumarucirluki kangiranun elliluki. Qasgimi-llu kangirait kenurrangqerrnaurtut, qukami-ll' kenurrangqerraqluteng. Tua-i tamakuneg' uqurrarnek kenurrarturluteng. Kenurrartuumaaqluteng.

Elaturramun anllerkaq kiimi alingnaqluni. Wiinga-w' alikellrukeka elaturramun kiima anllerkaqa tan'germi. Alingnaqluni.

Tuamtell' ayiimeng yuilqumun, unukarqateng, nanelviituraluteng, tumemeggni cali ayainanermeggni yugmek tekiciiqut-gguq camaken pugumaluni yug' imna nuna ayuqeliluku. Qaillun ayagviinani ukatmurtaqan ukatmun ciunranun piaqluni, ukatmurtaqan ciunranun piaqluni nau͡gg'un ayagvigkaunani. Aling aren tayima-q' alingeksaituq, nanikuayaksaituq.

Tuamtidlo mai itlpitse karetalalriatse. Tamanegok karetatutlratne toivitgur nangnirmun nimun tiketikatarlutinguk kingyaryakut nunat imkut tayema, taunaguk taugam utlakingat keminane yai. Arin utlainanratnegur imna na mayukile kuyegilune atsia tlatanglune, unugme tangirme, toi naugun ayagvenating, ayagvigkairutluting.

Toitl tayema, toi pewakarluting tlangitleniut mane ingrim tsingiane. Toi taukut anvitlrit Askinagnik kanrutiknaugkit, kakmane yakfane, ingrirpatlrat tamakut nunetne. Tamanaguk tsingigpatlir, mikilnguting iluktliktluke nangirkuratlineluting tsingigmun tuavit.

Toi nangirtsaming ilet tauna atanrat ikuktlikatsak, kantliniuk, "Kaitl atak pikatlta, arinkialngukwha umyoartikingramta, umyoakiknngamtinun kingunimtinun pistsegalngukut. Utrutsirkarputdlo ungutselnguk toi atak piuratlta."

Toitl pikirluting ayoktluting toi tamarming umyoangluting atautsimik. Mikitlritdlo tamakut ilaming makut umyugaitnig umyoangluting, kanakatleniut kanirluting toiten, "Ah, makutlta atak akwhane kinguliat pitakfakayuitniaraitikut." Kukumyarauluting angtlukirtut, angtlukirarlutingdlo tagngaming, kiwigpak tingluting. Mai itsug kukumyarat tungulret, arnaitwha atlarauluting. Tamakut arnait unane kwemararkata netsugniurarkamting akumlua kalriarugnaurtut tsamai, tuartang ilomun whaten itliurturalalret, "Nau yut, nau yut, nau yut." Whaten kalriaguralalret. Tamakutguk tamai tamakurtitlrit.

Tuamtitlugur amane yaktlimtine, tsale tamakutsit toiten pitlrit karetat, atam igtsitatlrit imkut ingkiayagat whaten, toitl imkut milut ikatluarpet miluit ingkiangkilalret, toiguk tsatl toiten tamakuluting angtlutlrit, toiten tsatl atserutsating ayagverutsaming tamakurtluting. Tsale yuitlkumungur yuk tauna ayagturtsikuk. Toitlugur ayainanirmine tauna tsiunine kirtulria tiketseka ikertlune, ikertuk nunarpatlir angtuak yakfanun amavit toi ikingkalune. Toiguk kanrutiktutlruket patutluku, patutaugukguk toi tauna. Toi taukut yut amtlikuning toivit patutauluting nauga tayema tangvaumafkinating.

Tuamte-llu maa-i elpeci qaariitaalalriaci. Tamaani-gguq qaariitaatullratni tuavet-ggur' nangnermun enemun tekiteqatarluteng-gguq kingyaryaaqut nunat imkut tayima, tauna-gguq taũgaam ullakengaat kiimenani yaa-i. Aren ullainanratni-ggur' imna ena mayuqili quyigiluni acia ellatangluni, unugmi tan'germi, tua-i naũgg'un ayagviinateng, ayagvigkairulluteng.

Tua-i-ll' tayima, tua-i pivakarluteng ellangelliniut maani ingrim cingiani. Tua-i taukut anvillrit Asqinaagnek qanruteknaugket, qakmani yaaqvani, ingrirpalraat tamakut qakmani nuniitni. Tamana-gguq cingigpall'er mikelnguteng iluqliqluki nangerkuralliniluteng cingigmun tuavet.

Tua-i nangercameng iliit tauna atanrat iquklikacaaq, qanlliniuq, "Qaill' atak pikalta, arenqialnguq-wa umyuarteqengramta, umyuaqekngamteñun kingunemteñun pisciigalngukut. Utrucirkarput-llu uunguciilnguq tua-i atak piuralta."

Tua-i-ll' piqerluteng ayuqluteng tua-i tamarmeng umyuang-luteng ataucimek. Mikellrit-llu tamakut ilameng makut umyugaitneg umyuangluteng, kanaqalliniut qanerluteng tuaten, "Aa, makuulta atak akwani kinguliat pitaqvakayuitniaraitkut." Kukumyarauluteng anglluq'ertut, angluq'erraarluteng-llu tagngameng, qivigpak tengluteng. Maa-i icugg' kukumyaraat tungulriit, arnait-wa allarrauluteng. Tamakut arnait unani kuima'ararqata niicugniurarqamteng aqumlua qalriagurnaurtut cama-i, tuar tang ilumun waten elliurturalalriit, "Nau yuut, nau yuut, nau yuut." Waten elliurturluteng qalriarguralalriit. Tamakut-gguq tamaa-i tamakuurtellret.

Tuamte-llu-ggur amani yaaqlimteñi, cali tamakucit tuaten pillret cali qaariitaat, atam egcetaallret imkut ingqiayagaat waten, tua-ll' imkut meluut iqalluarpiit meluit ingqiangqelalriit, tua-i-gguq call' tuaten tamakuuluteng angllullret, tuaten call' aciirucateng ayagviirucameng tamaku'urrluteng. Cali yuilqumun-ggur' yuk tauna ayagturciquq. Tua-i-llu-ggur' ayainanermini tauna ciuneni qertulria tekiciiqaa ikirrluni, ikirtuq nunarpall'er angtuaq yaaqvanun amavet tua-i ikingqaluni. Tua-i-gguq qanrutektullrukiit patulluku, patutauguq-gguq tua-i tauna. Tua-i taukut yuut amlliquneng tuavet patutauluteng naũgga tayima tangvaumavkenateng.

Atsianunka nunaming?

Eei, kirtulrem atsianun, kaitl toi umgumatluke kaitl anvenating. Apkimtinik whongkuta tsamane kanrutiklatlimtine tsamavit atsimtinun tlirluting.

Alingnaktluting kanirturarkaming angutluat imkut alingnakatsagalriamik kanirturnaurtut. Umyoartikurlua whaten netsugniuraraktluke, aling whingatl imaka whaten pitsekitlilrianga. Alinglua netsugniuraraktluke. Tayema sunday school-arakaftse litnauristiftse kalarutlaratse, ilaita kanrutinkigtsarlutse kanrutlaraitsitse pitsirkiurturlutse kaitlundlo pitlirkarpitsinik kanrukurlutse. Toitendlo whongkuta kanrutistsiulatlrukut arnasagarnig, angutluanik toiten asirluta piuraskitluta.

Alingnarkitatset yut awane. Kinurkutarmikdlo tangraktluting, kungutdlo utlatlirkait alingnaktluting, keme tamantsunaunane. Imkut mane kaimititlratne aliksugnaunake pilatlput, kilimluting ayagakata, alingyagutaktluke. Kungutdlo utlagtsegatleluke, utlagtsegalelakput.

Tang nanedlo kemitkautlutse ilase piakamku whaten toi tsarkuinrayagarmik kankautilakika toitl taktluku. Kinguktlimtine itlpitse, itluartluku ayagturatlirkartse kanrutkumauk. Asirluku ayagturatlirkartse kanrutkumalune. Asirlutse piurkuftse, asirlutse ayagtsikutse. Mai whongkutnun taiguk tamana kanruyun, whongkutnun tailune itlpitsinun whaten kanrutkikumtigu. Kanrutngukan netsugniurlutse umyoartikutarkauluku, umyoangtsautluku kaitl ayokitlirka.

Whaten tang pitutlrukaitkutdlo, toi toiten ayokitlirpine tsiunirkan natluan, whaten pilatlrukaitikut, tsiunirkarputgur natluarput. Umyoartiknaurtua, "Aling, kaitlunkik tauna tsiunirkarput ayokilria whaten pilartatkut?" Tuamtitl pinauraitikut, ayakumtagur nuname makerarluta kweguamik tiketsekukut. Tikiskumtaguk kaurarluku kirangnaksakunaku, tsienkik tam? Tsienkik tam kiraskinritatgu? Taunaguk kirangnakirkarput kweguam tira tsamna yuararpiknaku kirangnakirkarput alangrutangkirtuk. Itlenwha taum kanirturalrem tangvanritlke. Alai tangvanritlke taum kanirturalrem, umyoartiknaurtua, "Alai, naugun ikum tangvagtau, atamguk tauna alangrutangkirtuk." Matinam kinguane piaka, tamatum natlene amtlirtangkitlenilria.

Acianun-qaa nunameng?

Ii-i, qertulriim acianun, qaill' tua-i umgumalluki qaill' anviinateng. Apkemteńek wangkuta camani qanrutek'lallemteńi camavet acimteńun ellirluteng.

Alingnaqluteng qanertura'arqameng angulluat imkut alingnaqkacagalriamek qanerturnaurtut. Umyuartequ'urlua waten niicugniuraraqluki, aling wiinga-ll' ima-qaa waten piciqellilrianga. Alinglua niicugniuraraqluki. Tayima sunday school-araqavci elitnauristevci qalarut'laraaci, ilaita qanrutenqegcaarluci qanrut'laraiceci picirkiurturluci qaillun-llu pillerkarpeceńek qanruqu'urluci. Tuaten-llu wangkuta qanrucesciulallruukut arnassagarneg', angulluanek tuaten assirluta piuraasqelluta.

Alingnarqetaciit yuut avani. Kenurquta'armek-llu tangrraqluteng, qungut-llu ullallerkait alingnaqluteng, kiimi tamaancunaunani. Imkut maani qaimetellratni aliksugnaunaki pilalput, qelemluteng ayagaqata, alingyagutaqluki. Qungut-llu ullagciigalliluki, ullagciigalilaqput.

Tang nani-llu kiimetqaulluci ilasi piaqamku waten tua-i caquinrayagarmek qanqautelaqeka tua-i-ll' taqluku. Kinguqlimteńi elpeci, elluarrluku ayagturallerkarci qanrutkumauq. Assirluku ayagturallerkarci qanrutkumaluni. Assirluci piurquvci, assirluci ayagciquci. Maa-i wangkutnun taiguq tamana qanruyan, wangkutnun tailuni elpeceńun waten qanrutkekumteggu. Qanrutngukan niicugniurluci umyuartequtarkauluku, umyuangcaulluku qaill' ayuqellerkaa.

Waten tang pitullrukaitkut-llu, tua-i tuaten ayuqellerpeni ciunerkan nalluan, waten pilallrukaitkut, ciunerkarput-ggur' nalluarput. Umyuarteqnaurtua. "Aling, qaillun-kiq tauna ciunerkarput ayuqelria waten pilartatkut?" Tuamtell' pinauraitkut, ayakumta-ggur' nunami makirarluta kuiguamek tekiciiqukut. Tekiskumta-gguq kaurraarluku qerangnaqsaqunaku, ciin-kiq tam? Ciin-kiq tam qeraasqenritatgu? Tauna-gguq qerangnaqerkarput kuiguaq, terr'a camna yuarraarpek'naku qerangnaqerkarput alangrutangqertuq. Elliin-wa taum qanerturalriim tangvanrilkii. Umyuarteqnaurtua, "Ala-i naũgg'un ik'um tangvagtau, atam-gguq tauna alangrutangqertuq." Maaten-am kinguani piaqa, tamatum nalliini amllirtangqellinilria.

Tsaulune?

Whatenguk imum nanvak kweguarlune whaten tsine mana, tsinenikgur tsamakin pugtsikuk kurpatlir anglune mitlkurunane kigagpakwhaguk kainga, toiguk tauna. Amtlikguk toi tauna. Toiguk tsapinrititlrem naugun ayagvelngum tauna amtlingnakakamiu pignimguk toi tutilartuk. Toiguk mana imnatsuayak kweguaram im tsine, akia tsanemilnguk, kaitlun amtlirtseganaku, nauguntl ayagvigkaunane.

Itulune?

Itulune, alingnaktlune toigur "amtlik."

Atakumitl yaruilaskifkinata, unugme. Toiguk yaruiguralria atakume kitsekaktlune, yaruinginanraneguk tatlia mana piktinrirtsikuk. Matinguk pinaura unatit tigumiakitleniket nakindlo pitsenating. Takuyaryakitsekur mana awate yugtaunane.

Akisgiaram toiten egkinik kanraktluting. Tauna-am atakume tangirme, laturamun anlune kimugkauyarat tangvauratlenikai. Toitluguk tangvaurainanirmine, eegne tsatlegartlukik pikatliniuk, kinkuinrag ukuk. Toiguk taukuk akisgiaram eek.

Cauluni?

Waten-gguq imum nanvaq kuiguarluni ceńii man'a, ceńiinek-gguq camaken pugciquq quurpall'er angluni melqurrunani keggagpak-wa-gguq qainga, tua-i-gguq tauna. Amlliq-gguq tua-i tauna. Tua-i-gguq capenritellriim nau͡gg'un ayagviilnguum tauna amllingnaqaqamiu pegnem-gguq tua-i tut'elartuq. Tua-i-gguq man'a imnacuayaaq kuiguarraam im' ceńii, akia canimelnguq, qaillun amllirciiganaku, nau͡gg'un-ll' ayagvigkaunani.

Et'uluni?

Et'uluni, alingnaqluni tua-i-ggur' "amlliq."

Atakumi-ll' yaaruilaasqevkenata, unugmi. Tua-i-gguq yaaruiguralria atakumi qeciqaqluni, yaaruinginanrani-gguq tallia man'a pektenrirciquq. Maaten-gguq pinauraa unatet tegumiaqellinikiit naken-llu piciinateng. Takuyaryaaqeciqur' man'a avatii yugtaunani. Aqesgiaraam tuaten iigkenek qanraqluteng. Tauna-am atakumi tan'germi elaturramun anluni qimugkauyaraat tangvaurallinikai. Tua-i-llu-gguq tangvaurainanermini, iigni calligarrlukek piqalliniuq, kenquinraag' ukuk, tua-i-gguq taukuk aqesgiaraam iik.

Neksuryarak

Putukuilngum, Quila Dock Sr., natlkigutai litnaurat apiutaitnik, November 11, 1994.

Kaitlun kuvyalatlruat uksume?

Mane tsanenirme uksume kuvyatulirtaituk. Taugam kagane Kaluyane kuvyatulirtarlun kengan akakegnik, whatl atlanik. Mane nunamtine kuvyaiyunating, kuvyalriartangkirsunane, taugam taluyanik, mananikdlo. Kengan toi tamakunig uksume niksurtsutirluting mane nunamtine, uktanik, taluyanikdlo.

Neqsuryaraq

Putukuilnguum, Quila Dock, Sr.
nalqigutai elitnaurat apyutaitnek,
November 11, 1994

Qaillun kuvyalallruat uksumi?

Maani caninermi uksumi kuvyatulirtaituq. Taũgaam qagaani Qaluyaani kuvyatulirtarluni kiingan akakiignek,wall' allanek. Maani nunamteńi kuvyayuunateng, kuvyalriartangqerrsuunani, taũgaam taluyanek, mananek-llu. Kiingan tua-i tamakunek uksumi neqsurcuuterluteng maani nunamteńi, uqtanek, taluyanek-llu.

Kanimtsitkirkut niksulatlirpinik uksume.

Kuvyalatlimnig nikakngaitua uksume taugam uktalatlimnik uktapignik aturlua manartangvailgan. Tsaledlo taluyanik tsangertsutnik pilatlimnik.

Kaitlun uktapignik pilelartat?

Tulurnik uketluke stamanik takruitgun kanaguntl atsiatgun atautsimik. Toidlo naruyat yakuitnik pilirluke nugit kitlirtsunariluke kuarugnik niktseyunareluke, toiguk tsukelirluke. Uskurirlukedlo pulirlukedlo kingumik. Kalupaulelutingdlo pilatsinagnik kilagturluting. Muraganik pirtluke timliluke kalupaulirarluting tamakut. Nutan uktating aturluke kusurnik pisurluting sturnanikdlo. Anlualeluting kwegne.

Kitusit yugtun?

Putukuilngugua. Yugtun taumig atingkirtua. Tsimeyunane toi nutim atiktluku miktitlimnig aiyaglua, mana ngitlkartluku. Natlunritistima taumig yugtamnik arifkuratuketnga takuyangtsara-kamigtinga, atka apirturluk takuyangtsaraktlua.

Kaftsirtsit?

Yuinat pingayun arvinlignik tsiptluke atlrakunglua mai. February-ime 67-ararkaulua. Iraluk tayema malruk 67-atlirkama tungene.

Kangvak kasutitlrusit?

1953-ame.

Kaftsirlutin kasutitlrusit?

Yuinak tatlemanik tsiptluku atlrakunglua. Yaksigtuk kasutitlka. Taiyim atlrakut amtlirtut kinguane taum, augnadlo awai tsiuktliat Bobby, atlrakurpaurtlune anngat.

Nane yurtitlrusit?

Tsalitme, kanane nunatlirne Tsalitmiune. Whaten yugluting whongkutsetsitun ayokilrianik mavit taitlirnig makunik.

Qanemcitqerkut neqsulallerpenek uksumi.

Kuvyalallemnek neqak'ngaitua uksumi, taũgaam uqtalallemnek uqtapiignek aturlua manartangvailgan. Cali-llu taluyanek can'giircuutnek pilallemnek.

Qaillun uqtapignek pililartat?

Tulurnek ukilluki cetamanek taqruitgun kanaggun-llu aciatgun ataucimek. Tua-i-llu naruyat yaquitnek pilirluki nuugit qillercunariluki quarruugnek neqciyunariluki, tua-i-gguq cukilirluki. Uskurirluki-llu, puulirluki-llu kingumek. Qalupauliluteng-llu pelacinagnek qilagturluteng. Muraganek perrluki temliluki qalupaulirraarluteng tamakut. Nutaan uqtateng aturluki qusuurnek pissurluteng ceturrnanek-llu. Anlualiluteng kuigni.

Kituusit yugtun?

Putukuilnguugua. Yugtun taumek atengqertua. Cimiyuunani tua-i nutem ateqluku, miktellemnek ayaglua, man'a engelkarrluku. Nallunritestema taumek yugtamnek arivquratukiitnga takuyangcaraqamegtenga, atqa aperturluk' takuyangcaraqlua.

Qavcircit?

Yuinaat pingayun arvinlegnek cipluku allrakunglua maa-i. February-mi 67-aararkaulua. Iraluk tayima malruk 67-aallerkama tungiinun.

Qangvaq kassuutellrusit?

1953-aami.

Qavcirluten kassuutellrusit?

Yuinaq tallimanek cipluku allrakunglua. Yaaqsigtuq kassuutelqa. Tayim' allrakut amllertut kinguani taum, aũgna-llu ava-i ciuqliat Bobby, allrakurpaurrluni anngaat.

Nani yuurtellrusit?

Cal'itmi, kanani nunallerni Cal'itmiuni, waten yugluteng wangkucicetun ayuqelrianek maavet taillernek makunek.

Kaitlun taluyanik pilelatlruat?

Muragat kupurtluke. Tsaledlo murautlgutaitnik nimiarutsirluke tsaledlo nivirtsinik pilatlimtinik nimirtsilirluke murautlgutaitnik muragtlainarnik taluyiluting, tsamik ilaunake. Mai tsat paivngariata makunik iluliretulua tsauweyarnik katlugtsutnik, pilatsinagmikdlo nimiarutsirluke iluliriaktlua. Tsalirpagnairutlune-am tsaletlik. Katsigtluting tsaweyagat ningkarluke nimiartsutiktluke. Pilatsinaktlu kipurarluku nimiartsutiktluku iluliralilanglua. Tsaweyarnik kasat tsasgukautaitnik kunguturamignun, taluyelangamta tsangertsutnig mai. Katsignarelune taluyitlik tsalirpagnairutlune.

Natmun aiyalatlruat niksuryarturluting?

Pauwavit kwegit awaiyaitnun. Manedlo nunamtine kwegarne nanvat kwegaitne tsangertsutnik taluyituluting. Maidlo taluyangkirtua kanane kitimtine Mitlpagmik piaktluku kan taluyirvika.

Kaitlun pitariakan pisurtsutit takulatlruetike?

Erinrig malruk kinguagne akfauratuit tsangtait. Toidlo tla aselan akfanatsiararluke tsale akfaktluke. Taugam amtlirkata asigtarluke kimagtluke, unetluke kumlangkake nikkautikarkauluke.

Imarmiutartsutitme kaitlun pilelatlruat?

Muraganik tsale taluyaleluting. Whingadlo pilelatlrunga, pilelangtlimne muraganik tamakunik. Miktsuarauluke taugam taluyatsuarauluke. Kaitlun taiyema itganirnik pingaiyunik whatl stamanik pitalatliut taktatset, imarmiutartsutit. Taugam tsangertsutit angluting taktluting itganirnik malrunlignik whatl kulmik. Taugkin imarmiutartsutit miknating itganirnik pingaiyunik taiyim pitalatliut.

Kasartangkitlruka tlangitlirpine?

Tsamik pitaunaku kasartaitkapiarlukudlo mana nunavut tlangitlrunga. Taugam Kwigillngurme, Mamtiretlirmedlo, Tununirmedlo, Quiniramedlo kasanik kantuluting. Whongkuta tangyunata, mane nunamtine. Tsataunan toi kasartaunan yugtlainauluting taugam. Tiketituluting taugam tsakarkaming kasat. Whongkutatl aliktluke, alekipiarluke tsaknik tamakut kasat. Alingnangnakinrilingrata whongkuta miktitlriane aliktluke kimagaktluke tangrakamtike. Matum natlene matin pianka alingnaitkatsa-

Qaillun taluyanek pililallruat?

Muragat qupurrluki. Cali-llu muraullgutaitnek nemiarucirluki cali-llu nevercinek pilallemteñek nemercilirluki muraullgutaitnek, muragglainarnek taluyiluteng, camek ilaunaki. Maa-i cat paivngariata makunek iluliritulua caviyaarnek kallugcuutnek, pelacinagmek-llu nemiarucirluki iluliriaqlua. Calirpagnairulluni-am calilleq. Qaciggluteng caviyagaat nengqaarluki nemiarcuutekluki. Pelacinak-llu kepurraarluku nemiarcuutekluku iluliralilanglua. Caviyaarnek kass'at casgukautaitnek qunguturameggnun, taluyilangamta can'giircuutnek maa-i. Qacignariluni taluyilleq calirpagnairulluni.

Natmun ayalallruat neqsuryarturluteng?

Pavavet kuiget avayaitnun. Maani-llu nunamteñi kuiggaarni nanvat kuiggaitni can'giircuutnek taluyituluteng. Maa-i-llu taluyang-qertua kanani ketemteñi Milpagmek piaqluku kan' taluyirvika.

Qaillun pitariaqan pissurcuutet takulallruitki?

Erenrek malruk kinguagni aqvauratuit cangtait. Tua-i-llu ella assiilan aqvanaciarraarluki cali aqvaaqluki. Taũgaam amllerqata assigtarluki qemaggluki, unilluki kumlangkaki neqkautekarkauluki.

Imarmiutarcuutet-mi qaillun pililallruat?

Muraganek cali taluyiluteng. Wiinga-llu pililallruunga, pililangllemni muraganek tamakunek. Mikcuarauluki taũgaam, taluyacuarauluki. Qaillun tayima it'ganernek pingayunek wall' cetamanek pitalalliut taktaciit, imarmiutarcuutet. Taũgaam can'giircuutet angluteng takluteng it'ganernek malrunlegnek wall' qulmek. Taũgken imarmiutarcuutet mik'nateng it'ganernek pingayunek tayim' pitalalliut.

Kass'artangqellruuq-qaa ellangellerpeni?

Camek pitaunaku kass'artaitqapiarluku-llu man'a nunavut ellangellruunga. Taũgaam Kuigilngurmi, Mamterillermi-llu, Tununermi-llu, Kuinerrami-llu kass'anek qantuluteng. Wangkuta tangyuunata, maani nunamteñi. Cataunani tua-i kass'artaunani yugglainauluteng taũgaam. Tekitetuluteng taũgaam caqa'arqameng kass'at. Wangkuta-ll' alikluki alikepiarluki cakneq tamakut kass'at. Alingnangnaqenrilengraata wangkuta miktellriani alikluki qimagaqluki tangrraqamteki. Mat'um nalliini maaten pianka

garyakitlenilret. Kasamik tangyuititlrukut mane nunamtine tlangitlma natlene.

Taugam kipusvigtarlune ikane Ngilutlukutsirmiune. Nunakilatlput ikane nunarat kipusvigtarluting N.C.-emik piaktluku. N.C.-ek tauna tsauwiulune. Tsauwet tamakut kalekatlre wetaut Johnny Paul-am inen yatine lagyauluting taum kipusvem kalekatlre. Tlangitlimne nit kalekirkait pagkut tsauwet mamtupiarluting minguitdlo mamtupiarluting, tamakut nangyuilngutlrutleniluting tama. Makutun mairpak pilriatun ayokifkinating.

alingnaitkacagaryaaqellinilriit. Kass'amek tangyuitellruukut maani nunamteńi ellangellma nalliini.

Taũgaam kipusvigtarluni ikani Engelulluukucirmiuni. Nunakelalput ikani nunarraat kipusvigtarluni N. C.-mek piaqluku. N.C.-q tauna caviuluni. Caviit tamakut qaliqallri uitaut Johnny Paulam eniin yaatiini elagyauluteng taum kipusviim qaliqallri. Ellangellemni enet qaliqerkait pagkut caviit mamtupiarluteng, minguit-llu mamtupiarluteng. Tamakut nangyuilnguullrulliniluteng tamaa. Makutun maa-irpak pilriatun ayuqevkenateng.

Kaitlrat

Frank Paul-am, Kakiuram kalarutsitlra litnauranun kaitlratnig aka.
December 8, 1995.

Whanewha kanimtsitkataramtse natlunritdlimkun kainikitlratnik. Whinga mai atlrakungyakua 73. Taugam tamana atutlrunritaka ukaktlik kainikitlrat taugam tayema ukuk atlkirput, Isaac-akdlo yurtitlruk tamatum tsiungane. Whinga yurtiksaititl-ruyakua taugam kanimtsiuluke netilatlruanka.

Whaten augkut kanruyutiklatlrutleniat aiyagyuamignun, makut whane nikkarat unakikngating itluartluke aulukiskitluke uktlautikifkinake. Whaten matum natlenitsitun ayokitlrunrituk whingadlo tlangua kumliwignik penating. Tsanikdlo kasartarnig amtlirnik penating ukut nikarat, lagyame wetaktluting kinernirat. Uksuarme niryunake. Tsanik taugam niraktsarturluting tsangernik, kuarugnik, kinerniret niryunake. Nutandlo toi kingukfarne Kipnertsim nunene tamakut imkut kimangkarating niringluke.

Tsunaugwha kanruyutingkitleniaming whaten, ingna Alusistuam kingua ikukfaryartutlra kaitlun ayokitlirka tlam natluluku tamane. Kainiknaiyuktlutingdlo tsale, kanruyutirluting whaten: tamakutguk nikkarait uktlautikingkatke tlam yuan anutsimirkitsitartsikai. Artsirtutiktluku yumignun kanruskingamignun. Tamana uluryaktluku nikarating aninkitluke pilatlrutlenet.

Una tlam yua tsautsenaku, tsunauga Agaiyun kanrutkilaryakitleniket. Nunamig matumik piletlik nunamdlo kaiganun, nikkanik tsagtsitlik, naunrarnikdlo yut mane nunamilngut aturkaitnik. Taumguk piliakistitlrata uktlautikseyangikatke anutsimirkitsitarluke tlangtsartsikai.

Kaillrat

Frank Paul-am, Qakiuraam
qalarucillra elitnauranun
kaillratnek ak'a.
December 8, 1995.

Waniwa qanemcitqataramci nallunritlemkun kainiqellratnek. Wiinga maa-i allrakungyaaqua 73. Tau͡gaam tamana atullrunritaqa ukaqliq kainiqellrat. Tau͡gaam tayima ukuk alqerput, Isaac-aaq-llu yuurtellruuk tamatum ciungani. Wiinga yuurteksaitellruyaaqua tau͡gaam qanemciuluki niitelallruanka.

Waten au͡gkut qanruyutek'lallrulliniat ayagyuameggnun, makut wani neqkarraat unakekngateng elluarrluki aulukesqelluki uqlautekevkenaki. Waten mat'um nalliinicetun ayuqellrunrituq, wiinga-llu ellangua kumlivignek piinateng. Canek-llu kass'artarnek amllernek piinateng. Ukut neqkarraat elagyami uitaaqluteng kinernerraat. Uksuarmi neryuunaki. Canek tau͡gaam neraqcaartur-luteng can'giirnek, quarruugnek, kinerneret neryuunaki. Nutaan-llu tua-i kinguqvaarni Kepnercim nuniini tamakut imkut qemangkaarrateng nerengluki.

Cunawa qanruyutengqelliniameng waten, ingna Allusistuam kingua iqukvaryartullra qaillun ayuqellerkaa ellam nalluluku tamaani. Kainiqnayukluteng-llu cali, qanruyuterluteng waten: tamakut-gguq neqkarrait uqlautekengkatki ellam yuan anucimirqecetaarciqai. Aarcirtuutekluku yum'eggnun qanruskengameggnun. Tamana uluryakluku neqarateng aninqelluki pilallrulliniit.

Una ellam yua cauciinaku, cunawa Agayun qanrutkelaryaaqellinikiit. Nunamek mat'umek pililleq nunam-llu qainganun neqkanek cagcilleq, naunrarnek-llu yuut maani nunamelnguut atu'urkaitnek. Taum-gguq piliaqestellrata uqlauteksiyaangekatki anucimirqecetaarluki ellangcarciqai.

Tamai tamana pitiktluke itluartluke nikarating auluklatlrutlenet. Uktlautikifkinake tamatum natlene. Tamana taiyema tsuktitlimne whakin 1914-ankuk 1918-akdlo taum iluane tunglik kainiktlirting atutlrutleniat. Taugkin tsale kanirluting whaten, tamana pitlirting pitluan aiyagyuating whaten piaktluke "Kainritutguk, taugamguk kimugtairtsagnirtuk kaigpiknating." Tamatum tsiungane aka kaigpagluting nikaunating pilatlrit aturtitlrin. Taukut imkut tunglirme kainikitlratne aiyagyuaruluting pitlrit. Amtatluguk mikilngut tamakut taum natlene nangtiktluting anrutamignik. Tsarakuinraiyagarmik nirangnakurluting.

Taumik tamakut aiyagyuat tamatum natlene kaitlratne miktitlrit, tamana angliaming umyoakilatlineket kaitlirting. Nikkatdlo tsumegutluke. Tsaledlo arnaita nikkarat itluartluke pikaktluke, pitsiatun tsat yakuligaungrata. Toi aserutlirkatnun tiketsitifkinake agarkurluke kimagvelaming kumliwignik. Ilakuarating kinerarluting ineluke kinirtitluke piaktluke. Tamai tamana aiyagniutiktluku natlunritarkartse. Taiyema kaitlirkat tikiskumtigu kaitlun taiyem pitsiktsitse.

Ikukfaryartutlra Alusistuam kingua mana kaitlun ayokitlirka natluluku. Tamane imkut nikkarat kinirnirat, kiagme kinirtitluke kimagtitlting uksuarme Alusistuam tsiungane niryunake amtlirmik. Itlma toi pikakungirming nirkalangirming aninkurluke. Tamana umyoakurluku pitsakifkinating kaignaiyuktluting nikaitnaiyuktluting nutandlo toi March-amik tayema aiyagluting tamakut imkut kimangkarating niringluke.

Tamaa-i tamana pitekluki elluarrluki neqarateng auluk'lallrulliniit. Uqlautekevkenaki tamatum nalliini. Tamana tayima cuqtellemni waken 1914-aankuk 1918-aaq-llu, iluani tungliq kainiqlerteng atullrulliniat. Tau͡gken cali qanerluteng waten, tamana pillerteng pelluan ayagyuateng waten piaqluki, "Kainritut-gguq, tau͡gaam-gguq qimugtaircagnirtuq, kaigpek'nateng." Tamatum ciungani ak'a kaigpagluteng neqaunateng pilallret aturtellrin. Taukut imkut tunglirmi kainiqellratni ayagyuaruluteng pillret. Amta-llu-gguq mikelnguut tamakut taum nalliini nangteqluteng anrutameggnek. Carraquinrayagarmek nerangnaqu'urluteng.

Taumek tamakut ayagyuat tamatum nalliini kaillratni miktellret, tamana angliameng umyuaqelallinikiit kaillerteng. Neqkat-llu cumigulluki. Cali-llu arnaita neqkarraat elluarrluki pikaqluki, piciatun cat yaqueleggaungraata. Tua-i assiirutlerkaatnun tekicetevkenaki agarqurluki qemaggviilameng kumlivignek. Ilakuarrateng kenirraarluteng iniluki kinertelluki piaqluki. Tamaa-i tamana ayagniutekluku nallunritarkarci. Tayima kaillerkaat tekiskumteggu qaillun tayim' piciqseci.

Iqukvaryartullra Alussistuam kingua man'a qaillun ayuqellerkaa nalluluku. Tamaani imkut neqkarraat kinernerraat, kiagmi kinertelluki qemagtelteng uksuarmi Alussistuam ciungani neryuunaki amllermek. Ellma tua-i piqaqung'ermeng nerqala-ngermeng aninqurluki. Tamana umyuaqurluku picsaqevkenateng kaignayukluteng neqkaitnayukluteng, nutaan-llu tua-i March-aamek tayima ayagluteng, tamakut imkut qemangqaarrateng nerengluki.

Nikating amtlingrata tamana uluryakurluku pilatlruat. Whaten matum natlenitun pinritlirmigne. Taugam mai whatuam natlene, nikat makut akanun wetalangut asirluting kumliwigne kumalaming.

Taugam mai matum natlene, aryungut amtlirit makut tsiulirnirit tsam ilene petnak pinaiyuktluku. Makut tsiulirnirit kauwanedlo tsiulirnirulret kanlartut, whatenguk nikka petarkaurtakan tsat itluaturtilartut nikkitdlo. Kwegitdlo nikait tamaurtluting. Kanlartut maiguk matum natlene, toitsitun tlirtut. Tamana matlgiakan toiten tlelatlrit toiten tlerluting. Taumik tamana pitiktluku kanlartut mai aryungluting tsam ilene tuatnanaiyuktluku.

Tsaledlo una, mana tsanirlak atlrakunik kaftsinik tsukingkirtuk, tauna natlairakan tutaktlune. Kaitl pitariakata atlrakut toiten piaktlune. Kanrutkurluku, nautlunak mane ankeremik aprumalria. Whongkuta aiyagyuane tamatumik nautlutlrukut. Makut taugkin tsiuktlet akatlat aturtitlregur awane tsiuktlirme pifkinating. Whongkuta taugam atuksaitistitlrine toiten piluta. Toi toiten ayokitleniuk, atlrakut toiten pitariakata, whaguk kasugakan tamana tutaktlune. Kaitlun ayokilria tsanirlak, kaigyarak, whadlo atla.

Nane kainikitlruat?

Mane Tsanenirme kainikitlrut, kauwanidlo. Taugam ukut whanewha Kwigillngok, Anurak, kananedlo Tsalitme yugyatlirmigne. Atlanedlo nunane mai yuirutitlret. Tamai tamakut aturtitlre. Matum natlene Kwigillngok taugam yai wetalune, atlat taugkin makut wetawekitlrit yuirutluting. Tsalitmiutdlo mavit nugtartluting.

Tsaledlo whaten ayoktlune, nikkaguk petingran, unkut kuarugit nika tsatailingran tsataitkapigtluting tsataitsuitut. Tamai tsale itlpitse aiyagyuane aiyagmik lisngarkatse nirtlirkat.

Tamaneam kainikitlratne, ilait kauwakin tailaryakitlenilret tamakunik niryarturluting. Taugam natluamigtike niritlrit tsaledlo tsuketnun kapurluting, tamakut lisngafkinake mane toi tokuluting. Amtadlo tamakunig nikangkirsaktluting.

Kaitlun kainikitlrat aiyagnitlrua?

Kainikitlrat aiyagnitlrutleniuk, uksuarmiguk, nikit pitlratne amtlirtluke tiguyakait. Kwigillngormedlo yane sturnarugat amtlirtluke tiguluke. Kulvarvet napartsitlugnig imirluke amtlirtluke. Nika amtlik

Neqkateng amllengraata tamana uluryaku'urluku pilallruat. Waten mat'um nalliinitun pinritlermeggni. Taũgaam maa-i watuam nalliini, neqkat makut ak'anun uitalangut assirluteng kumlivigni kuumalaameng.

Taũgaam maa-i mat'um nalliini, aaryungut amlleret makut ciulirneret, cam iliini piitnaq pinayukluku. Makut ciulirneret, qavani-llu ciulirnerulriit qanlartut, waten-gguq neqa, piitarkaurtaqan cat elluatuurtelartut, neqet-llu. Kuiget-llu neqait tamaurrluteng. Qanlartut maa-i-gguq mat'um nalliini, tuacetun ellirtut. Tamana mallgiaqan tuaten ellilallret tuaten ellirluteng. Taumek tamana pitekluku qanlartut maa-i aaryungluteng cam iliini tuatnanayukluku.

Cali-llu una, man'a canerlak allrakunek qavcinek cuqengqertuq, tauna nallairaqan tut'aqluni. Qaill' pitariaqata allrakut tuaten piaqluni. Qanrutkurluku naulluunaq maani anqerrimek aprumalria. Wangkuta ayagyuani tamatumek naulluullruukut. Makut taũgken ciuqliit ak'allaat aturtellri-gguq avani ciuqlirmi pivkenateng. Wangkuta taũgaam atuqsaicestellrini tuaten piluta. Tua-i tuaten ayuqelliniuq, allrakut tuaten pitariaqata, wa-gguq kassugaqan tamana tut'aqluni. Qaillun ayuqelria canerlak, kaigyaraq, wall'u alla.

Nani kainiqellruat?

Maani Caninermi kainiqellruut, qavani-llu. Taũgaam ukut waniwa Kuigilnguq, Anuuraaq, kanani-llu Cal'itmi yugyallermeggni. Allani-llu nunani maa-i yuirutellriit. Tamaa-i tamakut aturtellri. Mat'um nalliini Kuigilnguq taũgaam yaa-i uitaluni, allat taũgken makut uitavikellrit yuirulluteng. Cal'itmiut-llu maavet nugtarrluteng.

Cali-llu waten ayuqluni, neqa-gguq piitengraan, unkut quarruuget, neqa catailengraan, cataitqapiggluteng cataicuitut. Tamaa-i cali elpeci ayagyuani ayagmek elisngaarkaci nerrlerkaat.

Tamaani-am kainiqellratni, ilait qavaken tailaryaaqellinilriit tamakunek neryarturluteng. Taũgaam nalluamegteki nerellrit cali-llu cukiitnun kapurluteng, tamakut elisngavkenaki maani tua-i tuquluteng. Amta-llu tamakunek neqkangqerrsaaqluteng.

Qaillun kainiqellrat ayagnillrua?

Kainiqellrat ayagnillrulliniuq, uksuarmi-gguq, neqet pillratni amllerrluki teguyaaqait. Kuigilngurmi-llu yaani ceturrnarugaat amllerrluki teguluki. Qulvarviit naparcillugnek imirluki amllerrluki. Neqa amlleq teguluku, nani-llu cali allani, neqa amlleq uksuillerni-llu

tiguluku nanedlo tsale atlane nika amtlir uksuitlirnedlo tiguluku. Taugamguk tamakut amtlingirming aiyagnitlrane kainikitlrat, tsamirnaunating. Nirngirme nirarlune toitl wetakatskarlune atam tsale kainglune, tamai aiyagnitlra, kaitlrata. Nikait amtlingirming tsukamik nangluting. Uksume kainrikarluting taugam yane ikuane nutan kaingluting.

Kaitlun taktatlrua?

Iralugnedlo malrugne peyakngatut whadlo pingaiyune. Upnirkame kaniktsak uruan tsikutairutsandlo tamana taktlune. Yakulgitdlo tiketluting amtliriata. Nutan nikkangaming tamana kaitlrat arulairlune. Upnirkame natlunritutse kiaseyagpailgan yakulgit tiketilartut mavit. Puktlangakan mana yakulgit tailartut. Tsale una imarpik, tsikua ikiglilune, unguwalretdlo amtlireluting.

Kaftsin yut unguwatlruat kainikrartitluke?

Nakutsetanka kaftsin unguwatlrutset taugam taiyema amtlirit, unguwatlrut. Ilait paluluting tukutlrungirming. Tsaknikwha toi nirangsarturluting pitlrit, itlmignik anangnakurluting. Kaitlun kanrutkistseganake, taugam amtlirtluting, tamakut tamatum kaignam pitlugtitlre.

Tsanik nikartangkilatlrua?

Amtlirmik nikamik pistseganating. Atam nirangnaklatlrat nirkuarat, kinirluke puktlamun. Toidlo mik tamana niktsugnirekirtsan ungagarnik, nunapigme naumalrianik, tamakunik tauna mik, ingkiptsaiyarturluke tivirluku. Tuntut mantitlirmigne nikkautaitnik. Tamakunik tivirluku nirluting. Whadlo tsarak, nikakuinir tamatlkurming avinkigtluku piaktluting.

Ilaitdlugok angutit kimgiutingirming nikkartsuraktluting. Unuakume aiyakatarkaming, nikim milugen ekupe whavit kigutig akulegnun tlekirluku. Irnirpakdlo toi aiyatlirmine ikmaiktluku igyunaku. Patirturluku mitsua, niktsugninarkilria igaktluku. Utirtsamedlo tiketsame tauna imna ekupag antsamiu irniame iletnun taiyema kinkikminun tunluku. Toi nikiktluku tauna irnirpak. Tsaledlo pitsiatun tsat, imkungratadlo kagai ugnarat. Tamakunik pitakaming, kimgit kaftsiurtakata kineraktluke. Atautsikdlo yum atautsim nirifkinaku, kaftsin taugam yut niraktluku.

teguluku. Taũgaam-gguq tamakut amlleng'ermeng ayagnillrani kainiqellrat, camirnaunateng. Nerngermi nerraarluni tua-i-ll' uitaqackarluni ataam cali kaingluni, tamaa-i ayagnillra, kaillrata. Neqait amlleng'ermeng cukamek nangluteng. Iralugni-llu malrugni piyaaqngatut wall'u pingayuni. Uksumi kainriqaarluteng taũgaam yaani iquani nutaan kaingluteng.

Qaillun taktallrua?

Iralugni-llu malrugni piyaaqngatut wall'u pingayuni. Up'nerkami qanikcaq uruan cikutairucan-llu tamana taqluni. Yaqulget-llu tekilluteng amllerriata. Nutaan neqkangameng tamana kaillrat arulairluni. Up'nerkami nallunrituci kiassiyaagpailgan yaqulget tekitelartut maavet. Puqlangaqan man'a yaqulget tailartut. Cali un'a imarpik, cikua ikegliluni, unguvalriit-llu amlleriluteng.

Qavcin yuut unguvallruat kainiqraartelluki?

Naaquciitanka qavcin unguvallruciit taũgaam tayima amlleret, unguvallruut. Ilait paluluteng tuqullrung'ermeng. Canek-wa tua-i nerangssaarturluteng pillret, ellmeggnek anangnaqu'urluteng. Qaillun qanrutkesciiganaki, taũgaam amllerrluteng, tamakut tamatum kaignam pellugtellri.

Canek neqkartangkelallrua?

Amllermek neqkamek pisciiganateng. Atam nerangnaq'lallrat, nerkuarraat, kenirluki puqlamun. Tua-i-llu meq tamana neqcugniriqercan ungagarnek, nunapigmi naumalrianek, tamakunek tauna meq, ingqipcaayaarturluki tevirluku. Tuntut maantellermeggni neqkautaitnek. Tamakunek tevirluku nerluteng. Wall'u carraq, neqkaquiner tamalkurmeng avenqeggluku piaqluteng.

Ilait-llu-gguq angutet kemgiuteng'ermeng neqkarcuraqluteng. Unuakumi ayakata'araqameng neqem meluggiin iiqupii wavet kegguteg' akuliignun elliqerluku. Ernerpak-llu tua-i ayallermini iqmiaqluku igyuunaku. Paterturluku mecua, neqcugninarqelria ig'aqluku. Utercami-llu tekicami tauna imna iiqupak ancamiu irniami iliitnun tayima kenkekminun tunluku. Tua-i neqekluku tauna ernerpak. Cali-llu piciatun cat, imkungraata-llu qagaa-i uugnaraat, tamakunek pitaqameng, kemgit kavciurtaqata keniraqluki. Atauciq-llu yuum ataucim nerevkenaku, qavcin taũgaam yuut neraqluku.

Taiyema Anurame yane ukut nauweput, kuyungkatlirmigne. James Anaver-ankuk, John William-akdlo tlame urluvirlutik kitlukurlutik, ugnarat pitgakirluke tokutakamiginke utrutluke, maurlumignun tunkaktluke. Toidlo maurluagnik igmianun amekirluke. Kaftsiurtsatadlo kiniutluke. Mikilnguting artsakaktluke, whadlo ilait ilenik ikimkarluting. Tamai tamakut nikangingnakutiktluke. Mikilngutdlo laraiyunating toiten amtlirtalriamik tsikingraitsiting. Taugam amtliktluku. Toiten ayokitlrutleniut.

Mirtangkitlruk-ka imarpik?

Una imarpiat pisurviat nikartsurviat, kanugpagturlune. Tsaledlo anuka ungalamik kisianig anuktlirturlune. Pisulret unane imarpigme kaiyakun mirunating. Mirtaunane, tsarakuinirmik taugam ikertaktlune. Unakin imarpigmik unguwalrianik pistseganating. Kaniktsam patumaluku imarpik.

Tsakapigtitlret, toi ilene piwakarluting pitaktluting. Unkut imkut miktsuayagat unguwalret naiyet tamakut pulankigtut. Tsarakuinir toi kulenik akake pamane kiluksingran mir alaitinrilingran, tsamagun angtlurluting tiketakamigtigu toigun pugvingkiraktluting. Tamai tamakut piwakarluting ilait miktsuarnik naiyirnik penanirmigne pikurainaraktluting. Tamatum kaitlrata natlene. Toiten ayokitlrutleniuk tamatum natlene.

Tsale-am Tangaurlut whaten alirkumaluke upnirkame tla asekirkan akisgit mane pinglartut. Tangaurlut tamane toiten pitigniaraluting tamakunikdlo piugngalret taem toiten pilatliniut. Tsale-am angutluarita tangaurlut alirkumaluke pitigniakataguk aiyakata yuitlkumun, toidlo aiyainanirmigne tiketluting tamakut akisgit anaitnik kaniktsarme. Tamakunik tikiskata, kaniktsarmun awutluke nirkilitke. Akisgit tamakut imkut anait. Whatendlo kanrutluke, tamakutguk toiten ayokingirming arnarkutaitut. Nerngirmiguk yuk tamakunik kimgilngirme nirailingirmidlo ilua kaitlun aserngaituk. Taugamguk ilua kamna niptlitlra aseritsikuk nipairtlune tamatumik nirkan.

Nutan taugkin inirkurluke whaten, kaniktsamguk kaingane tikiskata ugnarat antitlritnik antlirnik, whatkapikgur atautsiungran tamakunik niryakunane taugam utrutluke, nutan kingunrita kinirluke niringnakutikarkauluke. Tangaurlukguk tamakutsemig atautsimik antlirmig nirkune itlminik "pitgartsika" ilune. Tokutngurtarkaulune tamatumig nirkune yuitlkume, kaiseyatlne netluku. Tamai toiten

Tayima Anuuraami yaani ukut nauviput, quyungqallermeggni uitaluteng ellami urluverlutek kelluqurlutek, uugnaraat pitgaqerluki tuqutaqamegneki, ut'rulluki maurlumegnun tunqaqluki. Tua-i-llu maurluagnek egmianun amiiqerluki. Qavciurcata-llu keniulluki. Mikelnguteng arcaqakluki wall'u ellait iliinek iqemkarluteng. Tamaa-i tamakut neqkangengnaqutekluki. Mikelnguut-llu elarayuunateng tuaten amllertalriamek cikingraiceteng. Taũgaam amllekluku. Tuaten ayuqellrulliniut.

Mertangqellruuq-qaa imarpik?

Un'a imarpiat pissurviat neqkarcurviat, qanugpagturluni. Cali-llu anuqa ungalamek kesianek anuqlirturluni. Pissulriit unani imarpigmi qayakun mer'unateng. Mertaunani, carraquinermek taũgaam ikirtaqluni. Unaken imarpigmek unguvalrianek pisciiganateng. Qanikcam patumaluku imarpik.

Caqapigtellriit, tua-i iliini pivakarluteng pitaqluteng. Unkut imkut mikcuayagaat unguvalriit nayiit pulanqegtut. Carraquiner tua-i qulinek, ak'aki pamani keluqsingraan meq alaitenrilengraan, camaggun angllurluteng tekitaqamegteggu tuaggun pugvingqerraqluteng. Tamaa-i tamakut pivakarluteng ilait mikcuarnek nayirnek piinanermeggni piqurainaraqluteng, tamatum kaillrata nalliini. Tuaten ayuqellrulliniuq.

Cali-am Tan'gaurluut waten alerquumaluki angulluarita, (up'nerkami aqesgit maani pinglartut) piteggniaqata-gguq ayakata yuilqumun, tua-i-llu ayainanermeggni tekilluteng tamakut aqesgit anaitnek qanikcarmi. Tamakunek tekiskata qanikcarmun avulluki nerkilitki. Waten-llu qanrulluki tamakut-gguq tuaten ayuqeng'ermeng aarnarqutaitut. Nerngermi-gguq yuk tamakunek kemgilngermi neraileng'ermi-llu ilua qaillun assiirrngaituq. Taũgaam-gguq ilua qamna neplillra assiriciquq nepairrluni tamakunek nerkan.

Nutaan taũgken inerqurluki waten, qanikcam-gguq qaingani tekiskata uugnaraat antellritnek anllernek, watqapik-ggur' atauciungraan tamakunek neryaqunani. Taũgaam ut'rulluki, nutaan kingunrita kenirluki nerengnaqutekarkauluki. Tan'gaurluq-gguq tamakucimek ataucimeg' anllermek nerkuni ellminek "pitgarciqaa" iluni. Tuqutngurtarkauluni tamatumek nerkuni yuilqumi, kaissiyaallni niilluku. Tamaa-i tuaten alerquutengqellrulliniuq tamana. Qanemcit

alirkutingkitlrutleniuk tamana. Kanimtsit augkut, kaitlun kaigim natlene, ayokitlirkat itlmignik unguwangnakitlirmigne. Tsalidlo keming tangaurlurtlainat pifkinating nasaurlutdlo toiten alirkutingkirtluting.

Kaftsiutlruat yut kainiktlrat aiyagnitlrane?

Toi tamakut yut tsale kaftsiutlrat taiyema aperturtsegataka, taugam taiyema natlunailngurmik yugyatlrut. Tsanirlak pinatsiarkan, yut amtlirelartut, awakin aiyagluting. Toidlo amtliriaming ayokinrirluting akusrangluting. Toidlo toiten ayoktliriata, yut ayokinriata, akusrartitlrat tangirtluku, nutan imum artsirtute "tlam yuan," anutsimirkitsitarluke tlangtsarluke.

Ilait tokuafkarluke tsakun nautlutikun, tsanirlagkun toiten. Ukut toitsitun tamakutsitun ayokitlrut, yut amtlireluting una kainiktlik piwailgan. Kaftsiutset kanrutkumastseganating yut.

Kaitl ayokitlruat mikilngut kainikitlratne?

Mikilngut whaten ayokitlrut umyugiurtseganating. Kaingirmingdlo itlmignik tigutluting niristseganating. Miksungirmingdlo kalurin kanirpiknating tiguluku kalutluku mirmik mirtseganating. Whingadlo tlangitlimne toiten pilua. Kanrarpikne whongnik tsamig nikamik tigutlua niristsegane. Whadlo kanrarpikne miksugnilua mirtsegane. Taugam kanrakama nutan piskakatnga piaktlua.

Tsale nirarluta igmianun mirtseganata. Miksugyakakata anaita whaten piaktluke, "Kanrin niktsugneruskan taugam mikina." Tamai mikilngut toiten ayokitlrut angaiyukaming tungetnun. Matum natlene mai umyugiurtutse itlpitse. Umyuangakaftse nikamik tigutlutse niraktlutse, kanirpiknatse anatse kanrutifkinaku. Whadlo umyuangakaftse kalurin kalutluku miraktlutse anatse kanrutifkinaku. Tamatum natlene toiten mikilngut ayokitlrut, umyoarting pingran kanirpailigming tsamik tigutistseganating nikamik whadlo mirungran. Peyakakata anaming inirkurkatsiting inirkutait maligtaktluke tsiumukirtifkinating. Umyoartingdlo asertifkinaku inirkurkatsiting malegutaktluting.

Taugam, umyoakirkartse, angaiyukaput makut lingranarkitleniut miktitlimtinig aiyagluta tsastsegatdlimtinik anglifkartiput. Ketuane whongkutnik piyugngariukut aiyagaiyugngareluta. Taiyema miktitlimtine whongkutnik pistsegatlimtine wetatitlrukatkut whaten anglirifkinata paluyatlrukut. Taumik tamana pitiktluku makut anaulret,

aũgkut, qaillun kaigem nalliini ayuqellerkaat, ellmeggnek unguvangnaqlermeggni. Cali-llu kiimeng tan'gaurlurrlainaat pivkenateng nasaurluut-llu tuaten alerquutengqerrluteng.

Qavciullruat yuut kainiqellrat ayagnillrani?

Tua-i tamakut yuut cali qavciullrat tayima aperturciigataqa, taũgaam tayima, nallunailngurmek yugyallruut. Canerlak pinaciarqan, yuut amllerilartut, avaken ayagluteng. Tua-i-llu amlleriameng ayuqenrirluteng akusrangluteng. Tua-i-llu tuaten ayuqliriata, yuut ayuqenriata, akusrartellrat tangerrluku, nutaan imum aarcirtuutii "ellam yuan" anucimirqecetaarluki ellangcarluki.

Ilait tuquavkarluki cakun naulluutekun, canerlagkun tuaten. Ukut tuacetun tamakucetun ayuqellruut, yuut amlleriluteng una kainiqleq pivailgan. Qavciuciit qanrutkumasciiganateng yuut.

Qaill' ayuqellruat mikelnguut kainiqellratni?

Mikelnguut waten ayuqellruut umyugiurciiganateng. Kaingermeng-llu ellmeggnek tegulluteng neresciiganateng. Meqsung'ermeng-llu qaluurin qanerpek'nateng teguluku qalulluku mermek merciiganateng. Wiinga-llu ellangellemni tuaten pilua. Qanrraarpek'nii wangnek camek neqkamek tegullua neresciiganii. Wall'u qanrraarpek'nii meqsugnilua merciiganii. Taũgaam qanraqama nutaan pisqaqatnga piaqlua.

Cali nerraarluta egmianun merciiganata. Meksugyaaqaqata aanaita waten piaqluki, "Qanren neqcugniiruskan taũgaam meq'ina." Tamaa-i mikelnguut tuaten ayuqellruut angayuqameng tungiitnun. Mat'um nalliini maa-i umyugiurtuci elpeci. Umyuangaqavci neqkamek tegulluci ner'aqluci, qanerpek'naci. Wall'u umyuangaqavci qaluurin qalulluku mer'aqluci aanaci qanrutevkenaku. Tamatum nalliini tuaten mikelnguut ayuqellruut, umyuarteng pingraan qanerpailegmeng camek tegucesciiganateng neqkamek wall'u mer'ungraan. Piyaaqaqata aanameng inerqurqaceteng inerquutait maligtaqluki ciumuqertevkenateng. Umyuarteng-llu assiirtevkenaku inerqurqaceteng maligutaqluteng.

Taũgaam umyuaqerkarci, angayuqaput makut elingranarqelliniut miktellemteńek ayagluta casciigatlemteńek anglivkarteput. Kiituani wangkutnek piyugngariukut ayagayugngariluta. Tayima miktellemteńi wangkutnek pisciigatlemteńi uitatellrukatkut waten anglirivkenata paluyallruukut. Taumek tamana pitekluku aanaulriit,

ataulretdlo, nesnganarkitleniaput kanruyutait nesngaluke. Umyoarput aturpiknaku.

Kaitlun tla ayokitlrua kainikitlrat aiyagnitlrane?

Kainikitlrat aiyagnitlrane whaten ayokitlrutleniuk nikairupailgata, tla asenane. Unuakume itlma asekirarlune toidlo asertlune. Kanirlune, pirtsirlune natmun aiyaiyunaunane. Nikartsuyunaunane, mitsungnaksuglune. Tla toiten ayokitlrane, tsukaluting aiyagtsegalaming, peyuagurluting taugam aiyatuluting.

Kimugtingkingirming. Peyuagurluting taugam natmun aiyatuluting. Umyoane aturluku aiyaiyunaune yuitlkumun. Kaniktsak murupaganarkitlrane nikkartsurtseganating. Taumik tamakut imkut nikarating kimangkarating, nakin nutaranik ilangnakistsegalamigtike nangukurainatlrutleniut nikamignik.

Yut-ka kunuyuititlrut nikmignik kainikitlratne?

Yut whaten ayokitlrut, kainikinrilngirming, una unavit aiyaglune unguwalriamik piskan, whadlo imumik unguwalriatsuayarmik piskan, naiyirmik, (naiyirnik pilaraput imkut unguwalriatsuayagat) toidlo nunanun tikiutsaku, nuleran amia augararluku, ukua kimgadlo ingkiurluku. Ukuanikdlo ilaurluku kakimkut nunat yuit taumig imumik unguwalriatsuayarmig aruktluke, itlaita toi nikarating tsale pinritkirluku.

Tuamtidlo nikaititlirmigne, tamane kainikngitlirmigne, tuatsitun pitait arukutkuratutlrutlenet upnirkame. Kunukifkinaku imna unguwalria. Whaten umyoartikifkinating, "Nikaitukut kakimkut wetalit." Ilating ikaiyungnaktluke kunuksugnaunaku imna unguwalriatsuayagam kimga.

Taugam mulngaktluku, ilaita nikaitiseyalret amtlikfarmik niryakakaming tsirlakrutkaktluku, whaguk nirvatlagluting. Kimkuinirmik ukurakuinirmikdlo nirvatlagluting tokutngurtaktluting.

Kauwanidlo Kuskukfagme whaten ayokitlenilune tamana kanimtse, yumguk kusur atautsik tamatlkuan nirkuniu kaitlne netluku, sasak pikpailgan tokutsikuk nirvatlaglune. Taugkinguk kusurim kepe, wate ikgilnguar, kamitlra, kipkuniu inglua kimgan augarluku. Kimgangok inglua amtlirtuk toiten niriksaunane. Taumikguk toiten kusurim pamyuan kimgan ingluanik, nirkune tsakinkirtsiksakur yuk niritlme kinguane. Taugamguk tsakinkirarlune pitlugtsika. Taugki-

ataulriit-llu niisnganarqelliniaput qanruyutait niisngaluki. Umyuarput aturpek'naku.

Qaillun ella ayuqellrua kainiqellrat ayagnillrani?

Kainiqellrat ayagnillrani waten ayuqellrulliniuq neqairupailgata, ella assiinani. Unuakumi ellma assiqerraarluni tua-i-llu assiirulluni. Qanirluni, pircirluni natmun ayayunaunani. Neqkarcuyunaunani, mecungnaqsugluni. Ella tuaten ayuqellrani, cukaluteng ayagciigalameng, piyuagurluteng taũgaam ayatuluteng.

Qimugtengqeng'ermeng piyuagurluteng taũgaam natmun ayatuluteng. Umyuani aturluku ayayunaunani yuilqumun qanikcaq murupaganarqellrani neqkarcurciiganateng. Taumek tamakut imkut neqkarrateng qemangqaarrateng, naken nutaranek ilangnaqesciigalamegteki nanguqurainallrulliniut neqkameggnek.

Yuut-qaa qunuyuitellruut neqmeggnek kainiqellratni?

Yuut waten ayuqellruut, kainiqenrilngermeng, una unavet ayagluni unguvalriamek piskan, wall'u imumek unguvalriacuayaarmek piskan, nayirmek (nayirnek pilaraput imkut ungvalriacuayagaat), tua-i-llu nunanun tekiucaku, nulirran amia aũg'arraarluku, uqua kemga-llu ingqiurluku. Uquanek-llu ilaurluku qakemkut nunat yuit, taumek imumek unguvalriacuayaarmek aruqluki, ellaita tua-i neqkarrateng cali pinritqerluku.

Tuamte-llu neqaitellermeggni, tamaani kainiqengllermeggni, tuacetun pitait aruqutkuratullrulliniit up'nerkami. Qunukevkenaku imna unguvalria. Waten umyuarteqevkenateng, "Neqaitukut qakemkut uitalit." Ilateng ikayungnaqluki, qunuksugnaunaku imna unguvalriacuayagaam kemga.

Taũgaam mulngakluku, ilaita neqaicessiyaalriit amlleqvaarmek neryaaqaqameng cirlaqrutkaqluku, wa-gguq nervallagluteng. Kemkuinermek uqurraquinermek-llu nervallagluteng tuqutngurtaqluteng.

Qavani-llu Kusquqvagmi waten ayuqelliniluni tamana qanemci, yuum-gguq qusuuq atauciq tamalkuan nerkuniu kaillni niilluku, sass'aq pekpailgan tuquciquq nervallagluni. Taũgken-gguq qusuurem kepii, uatii ikgelnguar, qamellra, kepkuniu inglua kemgan aũg'arluku. Kemgan-gguq inglua amllertuq tuaten, nereksaunani. Taumek-gguq tuaten qusuurem pamyuan kemgan ingluanek, nerkuni cakenqerciqsaaquq yuk nerellmi kinguani. Taũgaam-gguq cakenqerraarluni pellugciqaa. Taũgken-gguq cangimirtellni niilluku,

nguk tsangemirtlune netluku, kusurim pamyuan kimgik tamarkiginka nirkunekik, sasakguk tsipipailgan piunrirtsikuk nirvatlaglune.

Tamai toiten ayokitleniut tamakut nikaitim natlene, itlminik mulngaktlune pitlirkak. Nirvatlagafkinane. Toiguk manedlo nunamtine pitliniut, tsarakuinir toi tsakinkautikaktluku. Tsakinkirarluting aseriaktluting.

Tsam ilene ilaftse atukuniu, (whaten kanrutkumalriartangkiran, makutgur yulret mai tungitlkukilret nangingaitut, tla mana piunritlirkan ngilenun.) Augkut nikakikuneke, itlminig ikaiyurtsikuk. Itlminig anirturtsikuk. Kimgiutingirme kimgiukarlune atam pineritlirkamenun tiketarkaulune.

Kaitlun yut ayokitlruat kainikitlrata tungenun, alengitlrutka, tsatsirkaititlrutka?

Tamatum kinguane, yut ayokitlrut tsatsirkaitifkinating, alengifkinatingdlo. Tamana taugam imna kainiktlirting umyoaktluku, nikak, nikakuinir itluartluku muritlkitluku asirluku pifkarluku. Tsale yumignun artsirtutiktluku.

Adolph Jimmy natlunritlkise, tamatum aturtitlra tsaledlo atlamik pitalgutirlune. Tamatumguk kaitlrata kinguane taum aipan tangaurlutlguten niminun itrutluku niruta, tsaramik toi nikmik. Kainikitlrata kinguane nikat taugam pingluting. Tuatluguk nirarlutik tauna imna nikarartig nangan, tauna aipa itrutistitlra tsangemirtsakur anane peyaka tsangemirtlune, anenguk taum ingalugta whaten, "Iiinng eeei akamtaka natluyagutan, niriksaititlrin?" Imna augna kainikitlrat piluku. Imnagurimtaka aka natluyaguta tsarakuinirmig nirkatsuakirlune tsangemirtifkinane pilatlra. Nutangur anen whaten pia, "Kainrilnguttang kaigyugnailngut. Kimugtairtsagnirtuk taugam kaigpiknating." Imna augna kainikitlrat tuarpiak taum tangaurlum tsaiyugarta, taigartur imna nikaititlra. Nikakara.

Whanewhadlo tsatsirkaitinritlirkat amtlirnifkinaku nikat kitugkuratlirkat. Kisanakinritlirkat. Makut nikarat igmianun kitugkurangnakitlra letingkirtuk. Angutgungirmedlo whanekutifkinaku tsam kitugkurangnakitlra. Tamai toiten ayokitleniut, kainiktlirming kinguatne. Tsa nutan piluku tsale alingmik penating. Tsale makut tsiulirnireta ayokutsirturaktluke kaitlun nikanig auluketlirkatnik.

qusuurem pamyuan kemgek tamarkegenka nerkunikek, sass'aq-gguq cipepailgan piunrirciquq nervallagluni.

Tamaa-i tuaten ayuqelliniut tamakut neqaitem nalliini, ellminek mulngakluni pillerkaq. Nervallagavkenani. Tua-i-gguq maani-llu nunamteñi pilliniut, carraquiner tua-i cakenqautekaqluku. Cakenqerraarluteng assiriaqluteng.

Cam iliini ilavci atuquniu (waten qanrutkumalriartangqerran, makut-gguq yuulriit maa-i tungelquqelriit nangengaitut, ella man'a piunrillerkaan engeliinun). Aũgkut neqakekuniki, ellminek ikayurciquq. Ellminek anirturciquq. Kemgiuteng'ermi kemgiuqaarluni ataam pinirillerkaminun tekitarkauluni.

Qaillun yuut ayuqellruat kainiqellrata tungiinun, alingellruut-qaa, cacirkaitellruut-qaa?

Tamatum kinguani, yuut ayuqellruut cacirkaitevkenateng, alingevkenateng-llu. Tamana taũgaam imna kainiqlerteng umyuaqluku, neqkaq, neqkaquiner elluarrluku murilkelluku assirluku pivkarluku. Cali yum'eggnun aarcirtuutekluku.

Adolph Jimmy nallunrilkessi, tamatum aturtellra cali-llu allamek pitalguterluni. Tamatum-gguq kaillrata kinguani taum aipaan tan'gaurluullgutiin eneminun itrulluku nerutaa, carrarmek tua-i neqmek. Kainiqellrata kinguani neqkat taũgaam pingluteng. Tua-llugguq nerraarlutek tauna imna neqkarrarteg' nang'an, tauna aipaa itrutestellra cangimircaaquq, aanani piyaaqaa cangimirrluni, aaniingguq taum eng'alugtaa waten, "Eng-ng, ii-ii ak'amta-qaa nalluyagutan, nereksaitellren?" Imna aũgna kainiqellrat piluku. Imna-ggur-mtaqaa ak'a nalluyagutaa carraquinermek nerqacuaqerluni cangimirtevkenani pilallra. Nutaan-ggur' aaniin waten pia, "Kainrilnguut tang kaigyugnailnguut. Qimugtaircagnirtuq taũgaam kaigpek'nateng." Imna aũgna kainiqellrat tuarpiaq taum tan'gaurluum cayugartaa, taigartuq imna neqaitellra. Neq'aqaraa.

Waniwa-llu cacirkaitenritlerkaat amllernivkenaku neqkat kitugqurallerkaat. Qessanakenritlerkaat. Makut neqkarraat egmianun kitugqurangnaqellra elitengqertuq. Angutngung'ermi-llu wanikutevkenaku cam kitugkurangnaqellra. Tamaa-i tuaten ayuqelliniut, kainiqlermeng kinguatni. Ca nutaan piluku cali alingmek piinateng. Cali makut ciulirnerita ayuqucirturaqluki qaillun neqkaneg' aulukillerkaatnek.

Mai, matum natlene aryagutat makut tamatum natlunritistain. Kawanidlo kwegit nikkaitgun aryagutluke.

Atam mai matum natlene Akulmiutat kaugkut manedlo tsanenirme imarpigme pilangilret. Whadlo ikatluarpet kauwavit Naparyararmiut nunetnun ilait tiketaktluting. Tamai tamana pitiktluku makut tsiuktlet natlunrilngut aryagutat tsam ilene toiten piurainarnaiyuktluku. Awaidlo kaigim aiyagnitlra. Matum natlene mai tsat amtlirsakut nikat kipusvignedlo. Tsale kumliwigne nikat amtlirtluting.

Umyoaka whi kaningsagarkame tamanadlo umyoaktluku, whaten umyoartiklartua, makut mai kasartat kipusvigne, naumalretdlo mane nunamtine amtlirsakut, taugam Agaiyun una umyoatlgutsirtsegatarput. Toiten pikatakune, makut nautsitat mai amtlilangirming akmane naugun taiyema pitsekai. Mai tsam ilene netilartua akmane nautsitat nunetne, ningla mana pineluku itluartluke naugistsegatifkarluke. Tamakut naunritlkata, akimkut nunaktlikistaita mavit Alaska-mun artsakakinrungaitait, itlaita aturyukunigtike. Taumik, tsatwha toi makut tamatlkuita muritlkitluke pinarkukut.

Toiwha mai kainikinrilingrata toiten ayokiskumaiyakut ayagyuat, tamarming. Awanidlo whongkuta pimatlrukut, kanrutsemalutadlo aiyagyuatlimtine. Mai itlpitse mana pitlirtse tsamik kitlukiutaituk, whinga toiten ayokitlimne tsamik kitlukiutaititlrunga, umyoaka aturluku piugakama piaktlua. Taugam whaten itliama umyoaka aturtsegaliaka. Ilene tsamik piungirma tsa una kitlukitlune pistsegataktlune. Taugam whaten, itlpitse aiyagyuane, mai pinarkutse, ikaiyurtarlutse piskitlutse.

Tangitlputdlo mai angutisagarnik angutngurtitlrianik pitaitsakuk. Whadlo arnasagarnig amtlirnik pitaitsaktlune, taugam ilait tsale kitlukitingluting. Tlame taugkin tsanik pingnakuraraktluting. Taumig itlpitse aiyagyuane, tamakut tangirkuftsike, tangrinarpiknake tangirtluke ikaiyurnarkatse, whaten pilatlruitikut.

Whaten pirarluta pilaraitikut, yutguk umyugat tukniuk, tsamik ilailingirme. Whadlo kanirlune pinrilngirme toitenguk pikuvit, umyoartiktsikuk itluartlutin pitlirkarpinig umyoangkirtluting. Whadlo tsiunrin nikartangkitlirka. Whadlo timin asirlune nangirngatlirka tamatumguk tungenun tsingtsikatin asirlutin pitlirkarpit.

Maa-i mat'um nalliini aaryagutaat makut tamatum nallunricestain. Qavani-llu kuiget neqaitgun tamaaggun aaryagulluki.

Atam maa-i mat'um nalliini Akulmiutaat qaũgkut maani-llu caninermi imarpigmi pilangelriit. Wall'u iqalluarpiit qavavet Naparyarrarmiut nuniitnun ilait tekitaqluteng. Tamaa-i tamana pitekluku makut ciuqliit nallunrilnguut aaryagutaat cam iliini tuaten piurainarnayukluku. Ava-i-llu kaigem ayagnillra. Mat'um nalliini maa-i cat amllerrsaaqut neqkat kipusvigni-llu. Cali kumlivigni neqkat amllerrluteng.

Umyuaqa wii qanengssaagarqami tamana-llu umyuaqluku, waten umyuarteq'lartua, makut maa-i kass'artaat kipusvigni, naumalriit-llu maani nunamteńi amllerrsaaqut, taũgaam Agayun una umyuallgucirciigatarput. Tuaten piqataquni, makut naucetaat maa-i amllelangermeng akmani naũgg'un tayima piciqai. Maa-i cam iliini niitelartua akmani naucetaat nuniitni, nengla man'a piniluku elluarrluki naugisciigatevkarluki. Tamakut naunrilkata, akemkut nunaqliqestaita maavet Alaska-mun arcaqakenrungaitait, ellaita aturyukunegteki. Taumek, cat-wa tua-i makut tamalkuita murilkelluki pinarqukut.

Tua-i-wa maa-i kainiqenrilengraata tuaten ayuqesqumayaaqut ayagyuat, tamarmeng. Avani-llu wangkuta pimallruukut, qanruci-maluta-llu ayagyuallemteńi. Maa-i elpeci man'a pillerci camek qelluqiutaituq, wiinga tuaten ayuqellemni camek qelluqiu-taitellruunga, umyuaqa aturluku piyugaqama piaqlua. Taũgaam waten elliama umyuaqa aturciigaliaqa. Iliini camek piyungerma ca una qelluqilluni pisciigataqluni. Taũgaam waten, elpeci ayagyuani, maa-i pinarquci, ikayurtarluci pisqelluci.

Tangelput-llu maa-i angucessagarnek angutngurtellrianek pitaicaaquq. Wall'u arnassagarnek amllernek pitaicaaqluni, taũgaam ilait cali qelluqitengluteng. Ellami taũgken canek pingnaqura-raqluteng. Taumeg' elpeci ayagyuani, tamakut tangerquvciki, tangrrinarpek'naki tangerrluki ikayurnarqaci waten pilallruitkut.

Waten pirraarluta pilaraitkut, yuut-gguq umyugaat tukniuq, camek ilaileng'ermi. Wall'u qanerluni pinrilngermi tuaten-gguq pikuvet, umyuarteqciquq elluarrluten pillerkarpenek umyuang-qerrluteng. Wall'u ciunren neqkartangqellerkaa. Wall'u temen assirluni nangerngallerkaa. Tamana-gguq tungiinun cingciqaaten assirluten pillerkarpet.

Tamakut mai aiyagyuane netnanriratse whongkuta netilatlput, kanruyutit, ikaiyurtarluta ilamtinik piskitluta. Toiguk toiten tamakut ayokut, una ikaiyukirtising, kuyatlirting netluku, toiten umyoangkirutaktluku.

Nutandlo tsale, matin mana Agaiyutim kaniryara tiketsame, whaten kanirtuk, taiyema ilase toiten arnasagarmik ikaiyukngitlrukune pingnakuralriamik, nutan whaten amane ikuane kanirtsikuk, "Kitak kanvarpag itluitlirkarpinun itra, ilama ukut pikigtaunritlrat, ilet kaitlun pitlrukuvgu whi pitlruarpinga." Nikangtsaryakitsekutin kangvak tangitlrutsirpinik. Taungutsekitliniur imna akatlaurtitlra pingnakuralria ikaiyutlrin. Tamana pitiktluku toiten ayokutsirtulatlrutlenetikut makut arnasagat, angutisagatdlo ikaiyuskitluke. Ikaiyurtatlirkarput toiten tsale ayokitleniuk. Mane, mantitlimtine kengan pifkinane. Nutan amane ikuane toi ilukigtsinarkirkaulune toiten kanrutsematlirkak.

Kanimtse nekurluku tangruarturluku pitlra toidlo kinguane whaneug takuftsiu nikakngaitartse natluyagutsekirtse. Toidlo taiyema irtim ilene, tiketsekirtse tamana imna toiten ayokilria. Toidlo whatua whanewha ume sasame makut kanimtsit ilet, augkutdlo apiutit ilet, tauna itlpitsinun tuskan, whatua whanewha litnautlirtse, kanimtsikitlkadlo whi, ilaftse nikakakuniu toidlo taum ikaiyurluku. Toiten pikuftse whatua netitlirtse aturluku whaten, "Ima tanim, whaten netitlrulrianga toiten pikuma whongnig ikaiyutlirkaka."

Whadlo, pitsakifkinaku nika penaku nikamun tikiskuftse, kaitlun pitalriamik tuakin nirtlirkartse tsangemirtirpangran ilu, itlpitsinig ikaiyurtsikutse. Taugkin whaten umyoartikuvit, "Arinkia kailriangaug tsangemirtitlrianga," tuatikualutin niryakikuvit toi itlpinik piutin. Taugkin augna aturluku pikuftse taiyema tsararmik itlpitsinik ikaiyurarkaulutse pineritlirkarpitsinun taum tikiutarkaulutse.

373

Tamakut maa-i ayagyuani niitnanriraci wangkuta niitelalput, qanruyutet, ikayurtarluta ilamteńek pisqelluta. Tua-i-gguq tuaten tamakut ayuqut, una ikayuqercesseng, quyallerteng niilluku, tuaten umyuangqerrutaqluku.

Nutaan-llu cali, maaten man'a Agayutem qaneryaraa tekicami, waten qanertuq, tayima ilasi tuaten arnassagarmek ikayuq'ngellrukuni pingnaquralriamek, nutaan waten amani iquani qanerciquq, "Kitak qangvarpag' elluillerkarpenun itra, ilama ukut pikegtaunrillrat iliit qaillun pillrukuvgu wii pillruarpenga." Neq'angcaryaaqeciquten qangvaq tangellrucirpenek. Taunguciqelliniur' imna ak'allaurtellria pingnaquralria ikayullren. Tamana pitekluku tuaten ayuqucirtulallrulliniitkut makut arnassagaat angucessagaat-llu ikayuusqelluki. Ikayurtallerkarput tuaten cali ayuqelliniuq. Maani, maantellemteńi kiingan pivkenani. Nutaan amani iquani tua-i ilukegcinarqerkauluni tuaten qanrucimallerkaq.

Qanemci niiqurluku tangrruarturluku pillra tua-i-llu kinguani waniw' taqkuvciu neq'akngaitarci nalluyaguciiqerci. Tua-i-llu tayima ertem iliini, tekiciiqerci tamana imna tuaten ayuqelria. Tua-i-llu watua wani-wa uumi sass'ami makut qanemcit iliit, aũgkut-llu apyutet iliit, tauna elpeceńun tuskan, watua waniwa elitnaullerci, qanemcikelqallu wii, ilavci neq'aqaquniu tua-i-llu taum ikayurluku. Tuaten pikuvci watua niitellerci aturluku waten, "Ima-tanem, waten niitellrulrianga tuaten pikuma waniw' ikayullerkaqa."

Wall'u pitsaqevkenaku neqa piinaku neqkamun tekiskuvci, qaillun pitalriamek tuaken nerrlerkarci cangimirterpangraan ilu, elpeceńek ikayurciquci. Taũgken waten umyuarteqkuvet, "Arenqia kailrianga-w' cangimirtellrianga," tuatequaluten neryaaqekuvet tua-i elpenek piuten. Taugken aũgna aturluku pikuvci tayima carrarmek elpeceńek ikayurarkauluci pinirillerkarpeceńun taum tekiutarkauluci.

Kanektsartsuli

Kusauyam, Katie Kashatok, kanimtsitai litnaurat kulermik Kaniktsartsulemik.

Taukutguk nunat wetalret nukatlpiarluting. Tamakut tukulret pitsulretdlo angutit nukatlpiartanik pitutlrutlenet. Taukut toiten ayokitlriamik ilaluting nukatlpiartarmik atalune, analune, naiyagarlunedlo. Tutgaraurlukitlregnik tsale ilaluting. Tleraulune tauna tutgare. Anaunane, ataunanedlo, yulgutaunanedlo. Maurluan taugam keme aipaktluku. Toiten taukut nunat ayoktluting, taukunig ilaluting.

Toi tauna nukatlpiak aten inirkulatlinia unugme kengan ankaskifkinaku. Toi alirkute aturluku unugme keme anyunane. Tauna taugam tutgaraurlurting tleraulria tupagtluku maligtluku yukirtaktlutik tlamun. Kirutsirluting peyuititlratne.

Tutgaraurluk tauna karutilatlinia, naiyagarminig nulirtuskitluku. Naiyagarminikdlo nulirtumarian takaryagutingamiu unugme, iraluk tankigpatlrane, umyoartiktliniuk, "Kemilngirma ankirle, atamakik inirkulartanga tsatlirkaka pitiktluku." Toitl yukirtlune. Yukirtluneguk kurnginanrane unugtsun pakimna tangirekakele. Tuamtidlo taktlune yukirtitlminig agnginanrane kasgimun, tuamtitluguk taluigartlune. Whanewhatluguk kasgimun itkatartitluku taluigartitlrem tangirtsikurakirlune. Toitl itlinilune, itrame itiryarane kasgim laturane pitleniur arnar una nangingkalria tangluglune. Augaskitlrane pitlenia, "Kitlutsimalakimkin nutandlo kitlutinripalugyaktlutin. Yukirtitlimne uyangartsamkin, tangramkin akfamkin. Atavit whi pitiktlua ankaskifkinak kevit inirkularatin."

Qanikcaarculi

Qussauyam, Katie Kashatok,
qanemcitai elitnaurat
quli'irmek Qanikcaarculimek.

Taukut-gguq nunat uitalriit nukalpiarluteng. Tamakut tukuulriit piculriit-llu angutet nukalpiartanek pitullrulliniit. Taukut tuaten ayuqellriamek ilaluteng nukalpiartarmek aataluni, aanaluni, nayagarluni-llu. Tutgara'urluqellriignek cali ilaluteng. Ellirauluni tauna tutgarii. Aanaunani, aataunani-llu, yuulgutaunani-llu. Maurluan tauŋaam kiimi aipaqluku. Tuaten taukut nunat ayuqluteng, taukunek ilaluteng.

Tua-i tauna nukalpiaq atiin inerqulallinia unugmi kiingan anqaasqevkenaku. Tua-i alerquutii aturluku unugmi kiimi anyuunani. Tauna tauŋaam tutgara'urlurteng elliraulria tupaggluku maliggluku yuqertaqlutek ellamun. Qerrucirluteng piyuitellratni.

Tutgara'urluq tauna qarutelallinia nayagarminek nulirtuusqelluku. Nayagarminek-llu nulirtuumarian takaryagutengamiu unugmi iraluq tanqigpallrani umyuarteqliniuq, "Kiimelngerma anqerlii, aatama-kiq inerqulartanga callerkaqa pitekluku." Tua-i-ll' yuqerrluni. Yuqerrluni-gguq qurrnginanrani unugcuun pakemna tan'geriqaqili. Tuamtellu taqluni yuqertellminek agnginanrani qasgimun tuamtellu-gguq taluigarrluni. Waniwa-llu-gguq qasgimun itqatartelluku taluigartellriim tan'gercequ'uraqerluni. Tua-i-ll' itliniluni. Itrami iteryaraani qasgim elaturraani pilliniuq arnaq una nangengqalria tanglurluni. Aŋaasqellrani pillinia, "Kellucimalaqemken. Nutaan-llu kellutenripaalugyaaqluten. Yuqertellemni uyangarcamken, tangrramken aqvaamken. Aatavet wii piteklua anqaasqevkenak kiivet inerqularaaten."

376

Arnat pinialata kaligtiryakitlenike pinekaiyeme. Tuarpiakguk tayarnirekun tigukatlirmine taum arnam, kitlkalret taiyarnire, pinekaiyaglune taun arnak. Toiguk tauna Kaniktsartsule. Tuatliwhaguk toi, kukamikun kisartitlune wefkiruske. Wefkirutsanetluguk taem tsatsene natlukirluku. Matinguk tlanguk, nimun aka itrutlineke. Taumtluguk arnam atkune yuluku. Ikirtagmik atkunkitlenilune, nikirtlut ametnik kaspitlugangkitlenilune tauna Kaniktsartsule. Agartlukuguk tauna kanirtuk, "Alingarin toitle akfauwagtsikin." Toi nirutluku.

Unuakumeguk tang kauwararlutik tupagyarangnaktlune tupagnaurtuk, aka taem tauna arnak tsatairutitlrutlenilria amegkuntluguk ansangirme toi anistseganane. Amegtig awirluku anlatlenilune, pinekaiyaglun tauna arnak Kaniktsartsuleguk. Taumguk tang inirkurnaura whaten, "Agu kanakin kantama iluanig nikailingirpit nirkirtsikinrilngutin."

Toi tsakirlune, tikitnatsiaran kaigame tuakin kantanik tigutlune nirkatlenilune. Arin niritlmeguk tang kinguane iluliknngariskile toi piktistseganane wetaurlune. Tauna toi tiketsame itrame angnirlune matartlunedlo pitlenia, "Whaka kaitlpisit?" Taukut nikne utlagartluke tangraluk pia, "Whaken-ka nirutin?" Kaiseyagame nirnilune. "Arin toi wengukaunritleniutin."

Akeminundlo ikavit atseliurluku tleluku ilulikitlrane. Uluarpatlirdlo pikavit kulenun agartluku. Unuakuakan atrakanirakluku. Aserutlune toi ilulikinglune kimgiutlunedlo.

Toitl tsakirlune aiyagyaratuandlo tauna arnak, galine tselirpatlartsan tsiugartitleniuk, yum pakmum galra patuike. Galingkitutlrutleniut kilunik. Etutluke galiktutlrutlenet tamakut, pikailaming awatait nanirluke. Taumguk toi tselirpatlartlune galra ikirta, yuk pikna akuliramikungur elune atautsirarmik. Kanavit kantliniuk, "Tauwak-ka angukika," Pitlenia "Whaneug toi anguktaryakirpinga." Pitlenia "Tuatluka kaku tokutsekatin?" Tokutitlirkanitl toi kanrutikngaku pitlenia, "Kitak tang, alirkurnamkin, toine tikitnatsiakirtsikuk, tokupailgatin tlamun anutiskitlutin kiarkurniartutin. Amirluarmik tangirkuvit whaten kanirniartutin. "Yakin-kin yai tokuwailigma nirtukimnik kakeyarmig ingum amirluaram tsanianik nerkirle tuatnaniartutin." Taumdlo toi angirluku.

Tokutsektluku whaneug unuaku, tsanemitpiarlune kulene tauna uluarpatlir tsaskuka. Toitl galik patuluku taiyema aiyagtlune, elig atautsirarmik. Toidlo wetainanrane tauna itrame, itliniur ikurtlune,

Arnat pinialata kal'egteryaaqellinikii pinikayiimi. Tuarpiaqgguq tayarnerikun teguqallermini taum arnam qilqalriit tayarneri. Pinikayagluni taun' arnaq. Tua-i-gguq tauna Qanikcaarculi. Tua-lliwa-gguq tua-i qukamikun qes'artelluni uivqerruskii. Uivqerrucanillu-gguq tayim' cacini nalluqerluku. Maaten-gguq ellanguq enemun ak'a itrutlinikii. Taum-llu-gguq arnam atkuni yuuluku. Iqertagmek atkungqelliniluni. Neqerrluut amiitnek qaspellugangqelliniluni tauna Qanikcaarculi. Agarrluku-gguq tauna qanertuq, "Aling aren tua-i-lli aqvavagciken." Tua-i nerulluku.

Unuakumi-gguq tang qavarraarlutek tupagyara'angnaqluni tupagnaurtuq, ak'a tayim' tauna arnaq catairutellrullinilria. Amigkunllu-gguq anssaangermi tua-i anesciiganani. Amigtek avirluku anlalliniluni. Pinikayaglun' tauna arnaq Qanikcaarculi-gguq. Taumgguq tang inerqurnauraa waten, "Agu kanaken qantama iluanek neqaileng'erpet nerqerciqenrilnguten."

Tua-i caqerluni tekitnaciaran kaigami tuaken qantaanek tegulluni nerqalliniluni. Aren nerellmi-gguq tang kinguani iluliqngareskili tua-i pekcesciiganani uitaurluni. Tauna tua-i tekicami itrami angnirluni matarrluni-llu pillinia, "Waqaa, qaill' pisit?" Taukut neqni ullagarrluki tangrraarluk' pia, "Waken-qaa ner'uten?" Kaissiyaagami nerniluni. "Aren tua-i uingukaunrilliniuten."

Akiminun-llu ikavet aciliurluku elliluku iluliqellrani. Uluarpall'er-llu pikavet quliinun agarrluku. Unuaquaqan atraqaniraqluku. Assiirulluni tua-i iluliqengluni, kemgiulluni-llu.

Tua-i-ll' caqerluni ayagyaratuan-llu tauna arnaq, egaleni ciilerpallarcan ciugartelliniuq, yuum pak'mum egalra patuiqii. Egalengqetullrulliniut qilunek. Itulluki egaleqtullrulliniit tamakut, pikailameng avatait nanerluki. Taum-gguq tua-i ciilerpallarrluni egalra ikirtaa, yuk pikna akuliramikun-gguq iiluni ataucirrarmek. Kanavet qanlliniuq, "Tava-qaa angukeka." Pillinia, "Wani-w' tua-i anguq-taryaaqerpenga." Pillinia, "Tua-llu-qaa qaku tuquciiqaten?" Tuquller-kani-ll' tua-i qanruteknga ku pillinia, "Kitak tang alerqurnaamken, tuani tekitnaciaqerciquq, tuqupailgaten ellamun anucesqelluten kiarqurniartuten. Amirluarmek tangerquvet waten qanerniartuten, 'Yaaken-kin yaa-i tuquvailegma nertukemnek qakiiyarmek ing'um amirluaraam canianek nerqerlii.' tuatnaniartuten." Taum-llu tua-i angerluku.

Tuquciiqluku wani-w' unuaqu, canimetpiarluni quliini tauna uluarpall'er caskukaa. Tua-i-ll' egaleq patuluku tayima ayagluni iilek ataucirrarmek. Tua-i-llu uitainanrani tauna itrami, itliniuq eq'urrluni.

Kaniktsartsulim taum pitlenia, "Yumka tiketitlruatin?" Pitlenia "Yum tiketitlrunritanga". "Tamakugme kanitltik?" Matin tsiugtitleniuk itlen mana kanitlra tungurpak, taumwha elgim atautsirarmik kanitlra tankigtsitpiak. Tangirtitlukik taum whane angatlkilune. Toitl ikurtsan toi pitlenia nikangtsarlune, "Arin imatanim yakulitsuar pikavit mitlune kalriaguratlrane kanrutitlrukika pikavit ayokniarluku tlamilngutsianik." Aserikirtlunetluguk toi iktluane toiten.

Toidlugur pitlenia "Aling toi tang tokupailigpinga, unuaku tikiskuvit tokutarkaukivnga, whanewha anutikakirnga tang tlamun, tla tokuwailigma narkiryartukirnaurka akaurtur aniksaititlka." Taum pitlenia, "Ilumurluk toiten pikirnamkin."

Toitl anutluku tlamun. Anukguk toi amirluitkapiar tla, amirlutangkisunane tauna nune. Kiartitleniuk, amane yakfane amirlukuinir amna. Pitlenia, "Alingarin, yakin kin yai tokuwailigma nirtukimnik kakeyarmik ingum amirluaram tsanianig nirkirle." Taum katingvatlenia whavit arnam, "Ngaran whatiktak tsunaug pinalune anutiskitlria." Toitendluguk pirarlune suyukirtlune wetaurakararluneguk kanirtuk, "Toi ningifkakirtitlrarkama pituyakua takukirle." Toiguk umyuga tsapirsugnganane taum arnam, toiten kanilria.

Toitluguk itrutluku. Kauwararlutikguram maktuk imna-am aka taiyem tsataitikatlinitl anitlrutlenilria. Penanraneguk galik pikna patuirkuaga yum, makuktlugur uskurak aluyak atrakirtlutik. Piaguk "Whavit pingnatuglutin iktlutin patagmik." Tuavit toi atrangnaktlune kingnaktlune ikngan tsaiyugartluk, atimkarlukuguk isralvamenun ikartluku, tinglune aiyaglune.

Aiyausnginanranegur amna kingunragnik, "Enguakratsetlek wekigtarka tasgu." Matinguk tang tauna, isratim iluanlame ukinrikun tangra, arnar imna tauna aiyautistitlra agertitlria. Nakugutmiarluneguk kakeyarmik akitlkurlune, tingaurlutik. Taumguk toi atmakisten kanruta, "Kaniktsartsuliktak wekigtaksuguarluku tokutikataran."

Toidluguk atlkunak tikiartlutig nimun, itkirutluku taum, atsemunguk tlelirane, kiartuk amegim pugyaran kulene pikane, kimulvakaiyatlirguk pikna. Tangramiutluguk pamyuliurlune. Taunatluguk toi matartuk arnakigtarauyakitlenitl, elik taun atautsirarmik. Arin, angnirluneguk toi.

Toinegur atam nugtsamiu toikin galirkun akura patkake igtitlret kanavit galrim natlenun natirmun tsaguk kana tsesiraiyak

Qanikcaarculim taum pillinia, "Yuum-qaa tekitellruaten?" Pillinia, "Yuum tekitellrunritaanga." "Tamakugmi qaneltek?" Maaten ciugtelliniuq elliin man'a qanellra tungurpak, taum-wa iilgem ataucirrarmek qanillra tanqigcetpiaq. Tangertellukek taum wani angalkiluni. Tua-i-ll' eq'urcan tua-i pillinia neq'angcarluni, "Aren ima-tanem yaqulecuar pikavet mill'uni qalriagurallrani qanrutellru-keka pikavet ayuqniarluku ellamelngucianek." Assiriqerrluni-llu-gguq tua-i iqluani tuaten.

Tua-llu-gguq pillinia, "Aling tua-i tang tuqupailegpenga unuaqu tekiskuvet tuqutarkaukevnga. Waniwa anuteqaqernga tang ellamun. Ella tuquvailegma narqeryartuqernaurqa. Akaurtuq aneksaitelqa." Taum pillinia, "Ilumurluk tuaten piqernaamken."

Tua-i-ll' anulluku ellamun. An'uk-gguq tua-i amirluitqapiar ella. Amirlutangqessuunani tauna nunii. Kiartelliniuk amani yaaqvani amirluquiner amna. Pillinia, "Aling aren, yaaken-kin yaa-i tuquvailegma nertukemnek qakiiyarmek ing'um amirluaraam canianek nerqerlii." Taum katengvallinia wavet arnam, "Ngaarran, wateqtaq cunaw' pinaluni anucesqellria." Tuaten-llu-gguq pirraarluni suy'uqerrluni uitauraqarraarluni-gguq qanertuq, "Tua-i nengevkaqertellrarqama pituyaaqua, takuqerlii." Tua-i-gguq umyugaa caperrsugnganani taum arnam tuaten qanelria.

Tua-i-llu-gguq itrulluku. Qavarraarlutek-gguq-am maktuq, imna-am ak'a tayim' cataiteqallinill' anellrullinilria. Piinanrani-gguq egaleq pikna patuirquagaa yuum, makuk-llu-gguq uskurak aaluuyaak atraqerrlutek. Pia-gguq, "Wavet pingnatugluten ekluten patagmek." Tuavet tua-i atrangnaqluni ekengnaqluni ekngan cayugarrluk' atemkarluku-gguq issralvaminun ek'arrluku. Tengluni ayagluni.

Ayausnginanrani-gguq amna kingunragnek, "Iinguaqurracilliiq uikegtaarqa taasgu." Maaten-gguq tang tauna issratem iluanlami ukinrikun tangrraa, arnaq imna taun ayaucestellra agiirtellria. Naqugutmiarluni-gguq qakiiyarmek akelqurluni, tengaurlutek. Taumgguq tua-i atmakestiin qanrutaa, "Qanikcaarculiqtaaq, uikegtaaqsuguarluku tuquteqataran."

Tua-i-llu-gguq alqunaq tekiarrlutek enemun, itqerrulluku taum. Acimun-gguq ellilerani, kiartuq amiigem pugyaraan quliini pikani, qimulvakayall'er-gguq pikna. Tangrramiu-llu-gguq pamyuliurluni. Tauna-llu-gguq tua-i matartuq arnaqegtaarauyaaqellinill' iilek taun ataucirrarmek. Aren angnirluni-gguq tua-i.

Tuani-gguq atam nugcamiu tuaken egalerkun akuraa patkaqii, igtellriit kanavet egalrem nalliinun natermun, ca-gguq kan'a

iluantitlik. Iluanik taum antluku imna ilulikutitlra. Iluatluguk kamna aserikirtlune.

Toitluguk taum arnam kimingtsarluku. Kiminglune pinerilunedlo, aiyakatarkamegok atkune asarnaurai elune atautsirarmik, kanrutnauraguk, "Nanekuakuvit pikna kimulvatlir kaugtukiu."

Toi piurakirlune tauna itirtuk, ngilarturlune elig atautsirarmik, "Kaniktsartsuliktakgur anagupakan agluryamun inia." Matingur anlune pakta pikai, agluryame inemalria agalune tokumalune.

Toidluguk yuitlkumun aiyagyaurtlune tauna nukatlpiak pisuryaurtlune. Yugnikdlo tangsunane. Taunadlo aipaksagutluku arnak itlen. Taumguk pinaura nuleran, agu yugtsukaskifkinaku.

Tsakirluku aiyatlirmine pitleniuk, yakulitsuar una kanguruak, misartitliniuk tsiunranun. Misartsan pitgakataryakikene natsaikatleniuk, imna kingunrane tutgaraurlur una. Pitlenia taum tutgaraurlum, "Mantlutin tsunaug yuartsitarpakalriatin." Natsakirlunetluguk tinglune toiten kanrarlune.

Arin, aliayugluneguk toi aiyatlirmine. Arin, tang unugyartungariskile. Tuatlugur amna nulera, "Keke, keke tsukangnaktlutin." Matinguk kingyakirtuk kiglunirpatlir mana alingnakpiarlune kawirliruyaulune, ulune aitartluku pangaligturlune malirkake. Arin piraminig akfakurlun tiketlun itkirtsan, kimulvatlir taun ankirtlune tauna toi maligtistilra tokuariskiliuguk. Atamtlugur itirlune pikavit. Pikantaurnaurtukguk, tang, amegim kulene.

ciissirayak iluantelleq. Iluanek taum anlluku imna iluliqutellra. Iluallu-gguq qamna assiriqerrluni.

Tua-i-llu-gguq taum arnam kemengcarluku. Kemengluni piniriluni-llu, ayakata'arqami-gguq atkuni as'arrnaurai iiluni ataucirrarmek. Qanrutnauraa-gguq, "Nanikuakuvet pikna qimulvall'er kaugtuqiu."

Tua-i piuraqerluni tauna itertuq, ngel'arturluni iilek ataucirrarmek, Qanikcaarculiqtaq-gguq anagupakaan agluryamun inia. Maaten-gguq anluni paqtaa pika-i agluryami inimalria agaluni tuqumaluni.

Tua-i-llu-gguq yuilqumun ayagyaurrluni tauna nukalpiaq pissuryaurrluni. Yugnek-llu tangssuunani. Tauna-llu aipaqsagulluku arnaq elliin. Taum-gguq pinauraa nulirran, agu yugcuqaasqevkenaku.

Caqerluku ayallermini pilliniuq, yaqulecuar una kanguruaq mis'artelliniuq ciunranun. Mis'arcan pitgaqataryaaqekiini nacaiqalliniuq, imna kingunrani tutgara'urluq una. Pillinia taum tutgara'urluum, "Maanlluten cunaw' yuarcetaarpakalriaten." Nacaqerluni-llu-gguq tengluni tuaten qanrraarluni.

Aren aliayugluni-gguq tua-i ayallermini. Aren tang unugyartungareskili. Tua-llu-gguq amna nulirra, "Kiiki, kiiki cukangnaqluten." Maaten-gguq kingyaqertuq keglunerpall'er man'a alingnaqpiarluni kavirliruyauluni, uluni aitarrluku pangalegturluni malirqaqii. Aren pirraminek aqvaqurlun' tekillun' itqercan qimulvall'er taun anqerrluni tauna tua-i maligcestellra tuquareskiliugguq. Ataam-llu-gguq iterluni pikavet. Pika'antaurnaurtuq-gguq tang amiigem quliini.

Toi tsakirlune tauna nuliane pitlenia, tutgaraurluk taun tangitlruamiu, "Aling, toi tang, kingunimnun kingunrinka angaiyukagka umyoakilaryakikigka." Pitlenia, "Kitak situnaurtukuk whi angaiyukagimnun, unuaku."

Matinguk, tang, kauwararlutik maktuk niviartsarmig umig ilangitlenilreg, imnatluguk kimulvatlir pikane tsataunane. Tsunauwhaguk toi tauna taum niviartsaram engakruam, uyurkitlenike. Tauna kimulvauluku tanglatlra taungutlenilria.

Arin uptlutinguk angyakun situluting. Tamatlugur nunanun tiketluteng. Angaiyukangkitlenilutik taukuk niviartsarak, ilakikwhaguk whaten tatleman angutit. Arin taukutguk toi kinkikatsarluku tauna Nukatlpiartar ilaksagutluku.

Toitl tsakirlune kasgime kauwatlinilune. Kauwainanirminitl wegartitleniuk, amektl ugna ikirtlune, yuktl ugna puglune. Imarnitignig aturlune kiniak manune tigumiaktluku. Angasarpatlirwhaguk tigumiara. Angasamiktluguk kalunguakirluku iknguakakene, kisangirme anilrarlune manuanun whavit tusartlune, tsatsenitlugur natlukirluku.

Toitl tlangitleniuk kasgime, imume kingunirmine. Arin, aglunegur angaiyukagminun itirtuk angaiyukakguk taukuk angnetkatsagarlutik taunatl naiyaga. Itrantluguk ate tauna makartlune kanirtuk, "Tsasurlutsitl itrualartsitse angnetitlirput ilatlkaraluku?" Pitlenia itlengunilune. Makartlutikguk taukuk, kuyalutik tauna kitunrartik tiketitlra pitiktluku. Toitl tauna nuliane asikngamiu, umyoakingamiu, tutgaraurluk tauna ningaune, kanrutliniluku nuliangkirnilune. Toitl taum tutgaraurlum pitlenia nuleranun upautsekniluku.

Toitl kaiyarlutig asgurlutik akanundlo pifkinatik tikiutluku, nutleran nunenun. Matinguk tang, tauna nukatlpiartak umyoartikuk, toineguk nunamine aiyaupailgane taum Kaniktsartsulim, asgurkamegur nunatlirnik tangtutlgruk, taukutguk tang, natletne nunarugat. Nunauluting taukut.

Tua-i caqerluni tauna nuliani pillinia tutgara'urluq taun' tangellruamiu, "Aling, tua-i tang kingunemnun, kingunrenka angayuqaagka umyuaqelaryaaqekegka." Pillinia, "Kitak cetunaurtukuk, wii angayuqaagemnun unuaqu."

Maaten-gguq tang qavarraarlutek maktuk neviarcarmek uumek ilangellinilriik, imna-llu-gguq qimulvall'er pikani cataunani. Cunawa-gguq tua-i tauna taum neviarcaraam Iingaqruam uyu'urqellinikii. Tauna qimulvauluku tanglallra taungullinilria.

Aren upluteng-gguq angyakun cetuluteng. Tamaa-llu-gguq nunanun tekilluteng. Angayuqangqellinilutek taukuk neviarcaraak. Ilakek-wa-gguq waten talliman angutet. Aren, taukut-gguq tua-i kenkek'aca'arluku tauna Nukalpiartaq ilaksagulluku.

Tua-i-ll' caqerluni qasgimi qavalliniluni. Qavainanermini uigartelliniuq, amiik-ll' ugna ikirrluni, yuk-ll' ugna pugluni. Imarnitegnek aturluni, keniak manuni tegumiaqluku. Angassarpall'erwa-gguq tegumiara. Angassamek-llu-gguq qalunguaqerluku eknguaqaqiini, qessangermi anelrarluni manuanun wavet tus'arrluni, cacini-llu-gguq nalluqerluku.

Tua-i-ll' ellangelliniuq qasgimi, imumi kingunermini. Aren, agluni-gguq angayuqaagminun itertuq angayuqaak-gguq taukuk angniitkacagarlutek, tauna-ll' nayagaa. Itran-llu-gguq atii tauna mak'arrluni qanertuq, "Cassurluci-ll' itrualarceci angniitellerput ilalqaraluku?" Pillinia elliinguniluni. Mak'arrlutek-gguq taukuk quyalutek tauna qetunrartek tekitellra pitekluku. Tua-i-ll' tauna nuliani assikngamiu, umyuaqengamiu tutgara'urluq tauna nengauni qanrutliniluku nuliangqerrniluni. Tua-i-ll' taum tutgara'urluum pillinia nulirranun upauciiqniluku.

Tua-i-ll' qayarlutek asgurlutek ak'anun-llu pivkenatek tekiulluku, nulirran nuniinun. Maaten-gguq tang tauna nukalpiartaq umyuartequq, tuani-gguq nunamini ayaupailgani taum Qanikcaarculim, asgurqami-gguq nunallernek tangtullruuq, taukut-gguq tang nalliitni nunarugaat. Nunauluteng taukut.

Kipnirmiut Tiganrita Igmirtitlrit
Qipnermiut Teggarrita Egmirtellrit
The Legacy of the Kipnuk Elders

Ukut kalikaat nurnarqellrianek imangqertut qanemcinek niitelallemteñek niiteksailkemteñek-llu, qanruyutnek elluarrluni yuullerkamun inerquutnek alerquutnek-llu, assiitellriit aarcirtuutaitnek. Cat iqukegcillrat wall'u iquggliqellrat inerquutet atunritellratgun wall'u atullratgun, yuuyarallrat ciuliamta apertuumaluni.

This book contains rare and valuable material, stories which we used to hear as well as stories which we have never heard before, the rules of ethical behavior, prohibitions and commandments, and warnings against committing transgressions. The traditions of our ancestors are illustrated through the favorable or unfavorable results that ensued from adherence to or violation of these rules.

Moravian writing system:
Ukut kalekat nurnarkitlreanik imangkirtut kanimtsenik netilatlimtinik netiksaitlkimtinikdlo, kanruyutnik itluartlune yutlirkamun inirkutnik alirkutnikdlo asetitlret artsirtutaitnik. Tsat ikukigtsetlrat whadlo ikugtlikitlrat inirkutit atunretitlratgun whadlo atutlratgun, yuyaratlrat tsiuliamta apirtumalune.

ISBN 1-55500-071-1